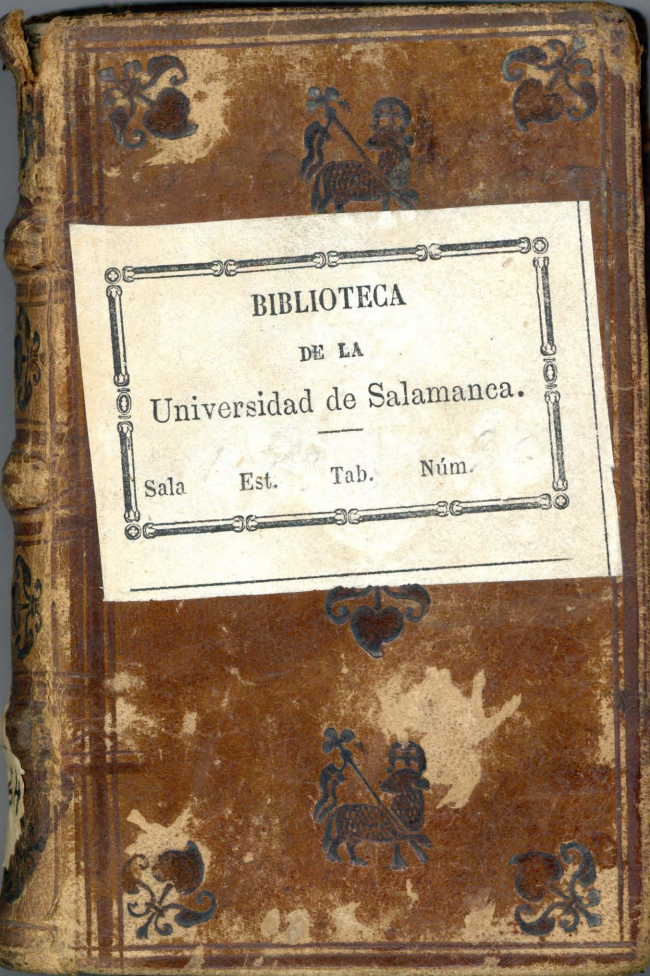

35964

BIBLIOTECA

DE LA

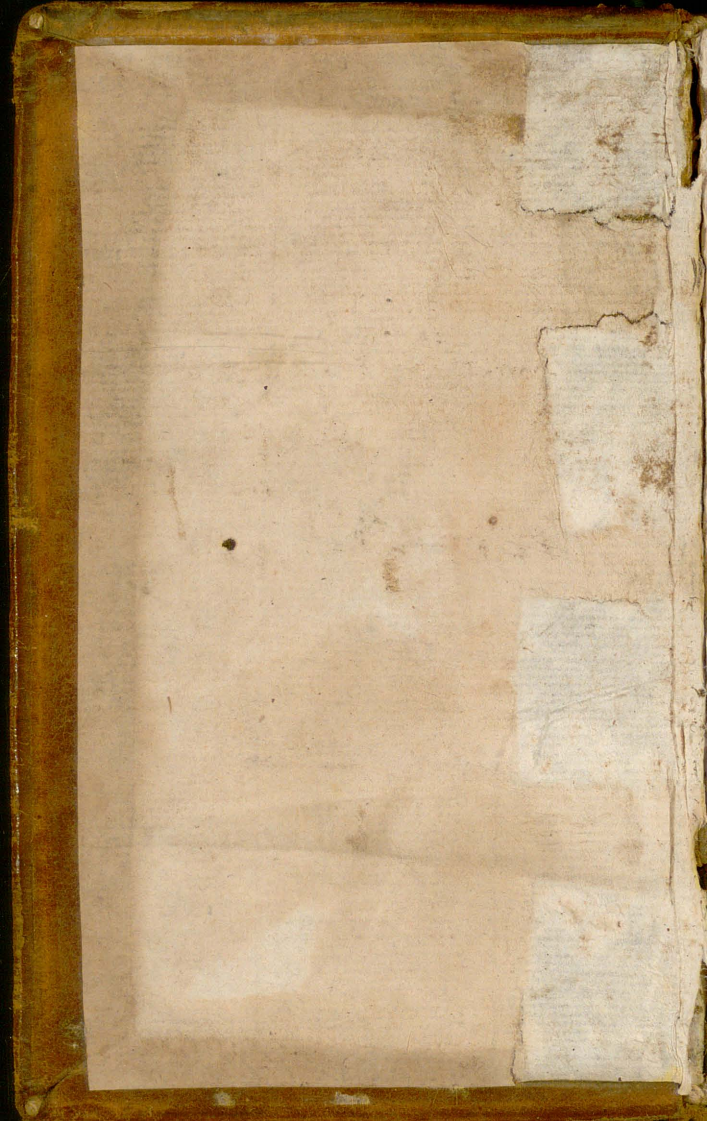
Universidad de Salamanca.

Sala

Est.

Tab.

Núm.

LYSITANI
MEDICI PHYSICI
PRISTANTISSIMI

~~num. 33. cap. 8.~~

~~num. 58.~~

93 10 36

35964

114 2012

b16825020

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side, appearing as a series of dark, irregular marks and faint characters.

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side, appearing as a series of dark, irregular marks and faint characters.

Handwritten text at the bottom of the page, appearing as a series of dark, irregular marks and faint characters.

91.

A.M.L

3 & 4.

C.

~~137~~

137

Sequentibus veìò singulis quatuor ho-
ris cibum repetebat, quia quæ corpora
sicca & extenuata sunt cibariis & longo
somno humectentur, & reficiantur, decet.
Sic enim noster hic æger per quatuor
priores gubernatus dies, quinto sequen-
ti hoc ebibit pharmacum.

Recip. Mannæ electæ, vncias tres, in
iura pulli gallinacei, lactuca altarati, q.
suff. misce, quod per horam ante prandiū
hausit, & eo alius optimè respondit. Se-
quentibus veìò diebus, ita à nobis gu-
bernatus intra mensem sanitati fuit resti-
tutus. Singulis igitur autoris primo pti-
sanam optimè coctam & saccharo bene
cōcinnatam illi propinabamus: cuius vi-
ce quandoque amygdalarum colatum,
nonnunquam veìò integrū, hoc est, non
colatum, veniebat, veluti capi aut galli-
næ iasculum lacve. Sic enim cibum im-
mutandum pro ægrotantis appetentia
suadet Gal. lib. 7. Meth. medendi. à cuius
potu, duabus interpositis horis, ad bal-
neum eum trahebamus: quale superius
descripseramus, quanquam & capite vet-
uecis, vel intestinis, aut pedibus optimè
discoctis parari quandoque illud facieba-
mus, quo per mediam horā morabatur:
& illicō cum ab eo exibat, non aqua fri-

AMATI
LVSITANI

MEDICI PHYSICI

PRÆSTANTISSIMI

Curationum me-
dicinalium,

CENTVRIÆ DVÆ

TERTIA ET QVARTA.

Cum Indice omnium Curationum & re-
rum memorabilium quæ ipsis
Centuriis continentur.

IN
VIR-
TUTE,

ET
FORTVNA

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillanum

M. D. LXXI.

de la Libr^e

*Corregido segun el Exempat^o de la Lib^r de la Univ^{er} de Salamanca
del dho Oficio. Manuel de Zabala*

REV. J. V. SMITH

M.D. PH.D.

PROFESSOR OF

PHYSICS

UNIVERSITY OF

CHICAGO

ILLINOIS

U.S.A.

CHICAGO

IN ALIEN

U.S.A.

CHICAGO

Chicago
Illinois
U.S.A.

ILLVSTRISSIMO
 ET SAPIENTISSIMO VIRO,
 domino D. Alphōso Alēcastrēsi,
 supremo apud Lusitanos Com-
 mendatario, Amatus Lusitanus
 medicus, felicitatem & perpe-
 tuam salutem optat.

*ROMAM, Illustrissi-
 me ac sapientissime Al-
 phonse, superioribus an-
 nis me contuli, ut Iulio
 III. Pont. Max agrotanti opem fer-
 rem: quo tempore dum illic morans
 aliquot menses traherem, tu à Ioan-
 ne Lusitanorum rege serenissimo, &
 aequissimo, & tibi genere patruo,
 ad eundem Pontificem Max. ora-
 tor missus, illuc feliciter appulisti:
 ubi cum aulam tuam frequētarem,
 quāuis prius generis claritate mihi*

*Alph. Alcastr. de
 T. m. de ...*

notus esses, cognoui apprime virtutum, & sapientia tua praecleara ornamenta. Nam solus hoc tempore tam claris generis stemmatis virtutes, & doctrinam coniunxisti: originem namque tuam ab Hispania & Britannia regibus coeptam, felicissimè illustrasti, in omnibus, enim bonis artibus illustris non solum appares, sed etiã in his quae mechanice vocantur, mirabiliter te ostendis instructum, ut in his te longo tempore exercuisse facile videaris. Praetereo tuam in civilibus & domesticis rebus tractandis sedulitatẽ & diligẽtiam, in quibus quandam hmanitatem cum insigni benignitate, & insita gravitate ostendis, ut cum te loquentem audirem, Alphonsum Aetestinum Ferrariensium ducẽ in Italia, aut Bragantia in Hispania ducem tuum patrum, virum prudentissimũ, audire mihi viderer. Cuius rara vir-

tus &

tus & praclara gesta in hominum
 pectoribus sculpta adhuc vigere,
 nemo est qui nesciat: quae profecto
~~quod~~ GEMES eius filius pri-
 mogenitus patruelis, & sororius tuus
 felicissime amulatur, & ut decet imi-
 tatur, ut non solum principatus ha-
 res sit tantum, sed virtutum omnium
 auitarum perfectus imitator splen-
 deat. Tua vero tanta est animi ma-
 gnitudo, ut cum in multis, tum in am-
 plissima, quam Roma habes domo,
 multis & claris viris ornata, sumptu
 ingenti & uberrimo disposita cogno-
 scatur: ut non facile dixerim, illius
 hoc tempore similem Romam inueniri,
 ad quam tanquam ad commune ho-
 spitium omnes viri boni cuiusque re-
 gionis se conferunt, ubi & fouentur
 & splendide accipiuntur. Vnde te
 omnes & laudant & venerantur,
 quod in te vera & Hispana benigni-
 tatis speculum Romae elucere videas.

quas ob virtutes te Iulius Pont. uni-
 ce diligit: ac maxime veneratur, te-
 cūmque honoris causa de rebus gra-
 uissimis familiariter loquitur. Qua-
 re his de causis maiora & grauiora
 sibi negotia à tuo rege commissu iri
 auguror. Nondū tamē cōstitui vter
 felicior, an tu tali rege principe,
 & consanguineo, qui te in ea loca mi-
 sit, ubi cognita tua virtus tātum ti-
 bi gloria pareret, an rex ipse te & cō-
 sanguineo digno & fidelissimo mini-
 stro sit. Cum igitur Roma olim tuam
 benignitatem ac munificētiā fue-
 rim expertus, à quo & domi accep-
 tus & mercede haud poenitēda inui-
 tatus decreui tāta tuā in me huma-
 tati aliquo munusculo quoquomodo
 respōdere, ut norint homines tui ani-
 mi clarissimam generositatē meri-
 to à viris doctis celebrari. Quam
 quidem adolescens magna spei
 DIONYSIVS, tuus vnicus
 filius

filius, effusis (ut aiunt) habenis fortissime ac studiosissime sequitur. Accipe igitur vir illustrissime, fida erga te mea seruitutis pignus, tenue licet: quòd si tua illa qua soles animi alacritate acceperis, profectò animum meũ ad maiora, & meliora tibi dicanda posthac incitabis. Bene vale
doctrina & doctorum fautor studiosè, meque tuorum seruatorum numero adiunge. Anco-

ne. Idib. Aprilis

1554.

*

4

AMATI LVSITANI
 MEDICI PHYSICI
 curationum Me-
 dicinalium.

CENTVRIA TERTIA,
 nunc primùm in lucem edita.

*Curatio prima, in qua agitur de
 hectica, simulq̄ de mar-
 core, siue tabe.*

OMANVS iuuenis, tem-
 peratura biliosus, post
 elapsam hyemem, in qua
 à febris grauter cor-
 repts fuerat, & iam li-
 ber videbatur, male ha-
 bere cœpit, nam de capitis dolore que-
 rebatur, male ad oblata se habebat, tu-
 multuose dormiebat, nec se febricitare
 dicebat. Huius igitur malas affectiones
 inquirens, eum hectica febre laborare
 deprehendi. Primò is in dies gracilior
 cum corporis totius non solita ariditate
 cuad

euadebat. Secūdo, eius calor primo quidē tactu mitis, processu verò acer, mordax, siccus, cum quadam scabritie percipiebatur. Tertio, post assumptum cibū, vna vel altera interposita hora, calor (vt ipse referebat) ad horam illi intendebatur: & pulsus ita esse attestabantur: quia magnitudine & velocitate allato cibo augebatur: indicium omnibus hecticis febribus proprium & inseparabile, vt saepe repetit Galenus libro primo De differ. februm cap. 9. & lib. De marcore, siue tabe cōscripto, & decimo Methodi med. quāquam id omnibus febribus commune esse, praedicto De diff. febr. dicat, de qua re in scholio plura & lectu digna dicentur. Quarto, cōtinuē febricitabat, tametsi febricitare non se sentiebat, quia febris hectica cum vniformis sit, & aequaliter calore quodam miti ab initio ad finem vsq; semper affligat, & nullas habeat ex crescētias, aut insultus, accessionesve ab aegroto non percipitur, imò illi quia conaturalis facta habitualis dicitur, sunt tamen huic febrī pulsus varij, prout primam, vel secundam, tertiamve speciē attingit, sed cum hoc hecticis nunquam adest nec magnus nec vehemens pulsus, vt tradit Gale. lib. 3. De praecognitione ex

pulsu: nostro tamen ægroto pulsus aderant non admodum debiles, cum quædam tamen percepta duritiæ. Nam debilitas vehementē sequitur febris intemperantiam, durities autem ariditatē. Ut tunc igitur venabamur, & coniectura assequeremur, iuuenis hic primum gradum, (vel si magis appellare placet, primam speciem) hecticæ, & initium secundæ ingressus erat, eius egestionis & urinæ, pinguedinem quandam præ se ferebant, de quibus in scholia varia habentur. Morbo igitur percepto, ac temporis constitutione considerata (properabat enim veris initium) sic curationem orsi sumus, vnum Galenianū ante oculos proponentes, ex libro decimo Methodi medendi, depromptum, quod febris hectica vt optimè curetur nullum vel minimū erratum admittit. Quo fit, vt medicus in eius curatione sollicitus admodum esse debeat, aliter dubio procul cuncta quæ fecerit, pessum ibunt, Quū vniuersa curandarum hecticarū ratio, Galeno authore, in refrigerando & humectando, non solum per ea quæ intus sumuntur, sed etiam per ea quæ foris admoventur, consistat: opere precium erit, hic narrare ordinē, quem pro hoc restituendo iuvene seruauimus:

nauimus: primo igitur eum in aëre frigi-
 do & humido decumbere fecimus, ad-
 monendo vt eius cubile commodam ha-
 beret latitudinem, & culcitra mollis ef-
 set, lana & non penna plena: ob cuius in-
 aduertentiam nonnulli æstate in grauif-
 simos incidunt morbos, ardentissimas
 febres, & fixam, siue hecticam, vt filia
 Trauli ~~quædam~~ inuenit, quæ quia cani-
 cula vigente, supra culcitram penna con-
 fitam dormiebat, in corporis totius ma-
 ciem, & febrim hecticam lapsa est: quæ
 vel nullo labore, cum morbi causam de-
 prehendissemus, libera euasit, stragu-
 la quoque albissima sicut decet, & mi-
 nimè sordida, quæ sæpè immutari de-
 bent, quanquam id Teutones hodie Bra-
 banti dicti detestentur, non solum in
 hoc, sed quouis alio morbo, quos nos
 sua barbarie hac præsertim in re deten-
 tos, reijcimus, aliàs autem homines sunt
 politici & ciuiles. Et vt autem de ijs
 paucis dicimus, ita in cæteris, apparatus
 decens sit suadeo, pro ægrotantis diui-
 tijs vel paupertate. Cibus huic oblarus,
 eisdem qualitatibus præditus erat, qui-
 bus aër: sed succi optimi, quem singu-
 lis quatuor horis sumebat, semel ve-
 rò hectica laborantes magna ciborum
 ingerere

ingerere copiã malum est: nã iis omne
nimiũ pessimum est, præcipuè quod vi-
res resoluere potest: vt immodicus cibus
frequens motus, magnum exercitium, &
similia. Erant igitur cibaria huic conces-
sa, contusum ex carnibus caponum, pul-
lorum gallinaceorum, hædi, & nonnun-
quam iuuentulæ bouis lactantis, nõ nisi
frigidis feminibus apparetur, qui sæpè
cremoris ptisanæ tertiam partē misceri
mandabamus: iis faciant volucres mon-
tanæ, phasiani, perdices, francolini & si-
miles, quanquam domesticarum carnes
in hoc casu libentius admitto, sed iuru-
lentæ carnes prædictæ, nonnisi lactuca,
aut malua, aut intybo parabantur. Nam
cucurbita magnam in hoc casu præroga-
tiam habet: quibus iurulentis carnibus
oui luteum & album pauco omphacio
concussa misceri faciebamus, veluti aro-
matum vice coriandrum viride, aut sic-
cum pauculo croco pistum: cætera verò
aromatum genera, vt venenũ fugiebat:
pisces porrò petrosi tam marini, quam
dulci aqua natantes, à nobis libētissimè
& liberaliter illi cōcedebantur. Sed fru-
ctus ex horarijs hoc tempore non com-
periuntur: concedi tamen possent vua, fi-
cus, melopepones, malapunica, cerasa,
prun

pruna, & similes. Ex sole autem siccatissimæ largiebantur, pruna, cerasa, amygdalæ, pistacia, & pinea præcipuè saccharo parata: martij panes, semen melonis saccharo incrustatū, amygdalæ saccharo cooperatæ, & huius generis saccharo confecta bellaria, & tragemata. Potus, aqua hordei erat, aliquando verò vinum, & illud quidem pauciferum prædicta dilutum aqua. Cætera verò quæ ad res non naturales faciunt, quia consultò prætermittimus, ad medicamenta descendamus. Coincidunt febres hæcticæ cum ephemeris in curatione: quod utræque alterantibus potius quàm solutivis medicinis propulsantur: quo factum est, ægrotum hūc nostrum præter à cassia, & manna, ipsum omnino abstinuerimus: cum enim alvus adstricta est, & ipsam fluida & obediens reddere cupimus, mollibus clysteribus id complemus, hieram, & medicamenta ex aloe, veluti cætera exiccantia medicamenta fugientes: morbus hic, cum potissimum à corde originem trahat, dein à iecore, aliquando verò ab stomacho, factum est, ut cum huius stomachum & iecur contrectaremus, circa venarum mesentericarum regionem nonnullam persistentem tensionem, ad quam intendere iustura

iustum quoque erat: tamen si hectica febris simplex erat, putridæ non mixta, nec complicata. Primò igitur vt æger in aurore biberet, sic paratum fuit. Recip. Pimpinellæ, endiuixæ, cicoreæ, lactucæ. ana. m. i. hordei lib. mediam. florum borraginis, buglossi, violarum, rosarum, nimpheæ ana drachinam vnã, prunorum Damascenorum numero x. Mixariorum, id est, sebesten numero xv. In libris sex aquæ fiat decoctio, quæ usque maneant libræ quatuor, & per manicam trajiciantur. R. prædictæ decoctionis Vnc. iij. Syrupi de cicorea simplici, nenupharini, ana vnc. i. misce, fiat syrupus, & quater iteretur, elapsis vero tribus horis, post syrupi potum, duo ova ex aqua rosacea tremula illi edenda modico saccharo respersa concedebamus. Sequentibus vero 2. lijs duabus horis, ad balneum ipsum trahebamus, dulci aqua compositum, qua decoctæ hæ erant herbæ: malua, folia nimpheæ, lactucæ, violarum, endiuixæ, cicoreæ, & similia: in quo temperate calido balneo per semihoram morabatur, caput semper ab irrigatione cauendo. At quum à cortina, tina vulgò dicta, primo egressus fuit, eum totum frigida aqua conspergi feci: suadet autem Galenus, decimo Meth.

Meth. medendi libro, quod hectica febricitantes, qui ad balneum accedunt, nisi in frigidum fiat dimissi, nihil iuuantur: ceterum, cum hic egre aquæ frigiditatem ferret, sequentibus diebus ex cortina eductum, calido syndone leniter ab assistentibus abstergi comendabam, & hoc unguento illini. R. Oleorū nenupharini, violacei, de cucurbita. an. vnc. i butyri recētis salis expertis vnc. i & s. cū cera alba quantum sufficit, ad ignem fiat molle unguentum, quo vniuersa eius membra unguantur. Huius porro unguenti vice solet apponi unguentum violaceum, rosaceum, nimpheæ, de lacte & medullis compositum, adiectis mucaginibus tragacanthæ, psilij, & seminum cydoniorum. Sed linitiones hæ solis oleis quoque fieri solent: At cum vniuersum corpus prædicto unguento illini dico, huius iecur ex satalino, veluti cor ex nenupharino foueri, intelligatis velim. Nam os ventriculi cydoniorum oleo roborabatur, fieri autem solent pro corde & iecore alterado epithamata, quæ medici arbitrio parari possunt, nos tamen unguentis prædictis opus compleuimus. Si quando tamen epithamata parari debeant, sic parentur suaderem. Pro corde
epithæ

epithæma refrigerans, & humectans.

Recip. Aquarum nenupharis, lactucæ, violarū, rosarum. ana vnc. iij. aceti optimi vnc. ij. camphoræ scrup. ij. croci gr. iij. santalorum rubeorum drach. j. & s. specierum diamargaritonis frigidi. drach. j. Misce, fiat epithæma, & frigidum cordi ex panno rubro, vel zendalo, admoueatur, & sæpe innouetur. Pro iecore epithæma, Recip. Aquarum cicoræ, endiuia, rosarum. ana vnc. iij. aceti rosati vnc. j. & s. specierum diarhodonis abbatis drach. j. omnium santalorum. ana drach. s. rasuræ eboris scrup. ij. Misce, fiat epithæma, quod iecori sæpe admoueatur. Ceterum ægrotus noster cum post balneum inunctus lecto decumbebat, nostris monitis pro tunc non dormiebat, quia à balneo somnus maximè exiccat, vt meminit Galē. lib. 14. Methodi med. cap. 15. & libro 6. De tuenda valetudine. imò potius cum parum requieuit, illi cibum obtulimus, ac primo ex capi pulpamentis, cōtustum saccharo, amygdalis, & frigidis seminibus paratum ebibit. post quod eiusdem capi iurulentarum carniū nō nihil degustauit, & vltimo pino saccharato prædium clausit, & ex hordeo aquam ebibit, quandoque iulepo violaceo admixtam.

Sequent

gida perfundi & irrigari permittebā. Sed tingi potius vniuersum eius corpus pan-
no aqua frigida immerso, ac postea pan-
nis calidis leniter abstergi, & prædicto vn-
guento vngi mādabamus. De corde por-
rō, iccore, ac stomacho, solliciti admodū
semper eramus, prædictis cum vnguētis,
tum epithēmatīs, ad solitam temperiem
ea reducendo: à balneo verò cūm parum
requieuerat, lac asinæ vnius libræ ponde-
re, recens emulctam, cum vncia vna vel
altera sacchari fini permistū elargieba-
mur: erat autem asina ex qua lac sumeba-
tur, boni habitus, crassa, florentis ætatis
nigri coloris, quāquā color ad rem pa-
rum vel nihil faciat, sed hæc nigra erat,
cuius curam. Galenus lib. 7. Methodi me-
dendi, maximè optatam describit, & pro-
sequitur: commendatq; optimis, sed præ-
cipuè frigidis & humidis nutrimentis asi-
na hæc alatur, & ab ea pullus quem lactar
deponatur, cni lacti, Galenus mel miscen-
dum suadet. Sed nos illius vice, ne in ven-
triculo in caseum densetur, saccharū in-
spergimus. Cupit autem Galenus, illico
post balneum vt lac egrotāti detur, cūm
maius inde iuuamen sequatur. Quatuor
verò elapsis horis à lactis potu, carniū
contusum modo à nobis citato, paratum
dabamus

dabamus, nonnunquam pisces petrosos
dulcis aquæ optimæ paratos: veluti iuru-
lentas carnes, non nisi optimi nutrimenti
& succi, cum quibus sæpè testudinum ne-
moralium, & cancrorū fluuiatilium pul-
pamenta coquebantur, nam à testaceis
marinis omnino abstinebat. Super quæ
nutrimēta, pino saccharatum, vel Martij
panes, vel diacitoniten saccharo, & absq;
speciebus paratum comedebat. At sex in-
terpositis horis, iterum eum ad balneum
trahebamus, quia eo maximè oblectaba-
tur: à quo extracto, & vt dixi, gubernato,
iterum illi subito lac afininum dabamus
cui antea & postea quoque confectiones:
restaurantes dictas, offerebamus, quas li-
quidiori forma apparatus magis hoc in
casu laudamus, quia citius concoquūtur,
digeruntur, apponuntur, vniuntur, & as-
similantur, quàm quæ solidiori forma pa-
rari solent. Pluribus igitur diebus sic tra-
ctatus, sola hordeacea pauco cum iulepo
violaceo mista aqua, in potu contentus
bene se habuit: cuius vice postea vinum
pauciferum, olygophoron dictum
concessimus, ac intra mensem
ex gracili & hætico, cras-
sus & rubicundus
est redditus.

S H O L I A.

Dicuntur febres hecticae, siue habituales vt refert Galenus libro primo De differentiis februm, capite septimo quia firmæ atque fixæ perinde habitus sunt: vel quoniam corpus habitum comprehenderunt, sic enim partes solidas vocitât medici. Caterum, febres hæ hectica rarissima à principio oriuntur, vt meminit Galenus libro tertio De præcognitione expulsi, & eo magis in pituitosa & humidiorit temperatura, adeo vt testetur ipse libro primo De differentiis febr. capite nono, quod nullus eorum qui habitu corporis sunt humidiori, statim ab initio huiuscemodi febre correptus fuerit, vt eunque tamen se res habeat, Gal. ubi serio, & ex proposito de hecticarum gignendarum loquitur modis, eas aliquando à principio nullo præcedente altero morbo introducitradit, pro quoscire licet, quod febres hectica magna ex parte ardentibus febribus solent supervenire vsque adeo productis, vt humorem in corpore cordis contentum absumpserint. Quâquam fieri etiam possunt manente adhuc humido, cordis corpus occupantes, & hinc includuntur, quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo superstite adhuc in lucernis oleo. hic autem vnus est modus februm hecticarum gignendarum: ad quæ hectica febres quæ ex variis aliis affectionibus oriri solent, reduci debent, vt ex phthisi, empiemate,

mate diuturnis nobilium partium inflammationibus, diarrhoea, lienteria, colo, & similibus: quia ex harum oborta putredine caliditas praeternaturalis, cordis corpus quoque occupat, unde febris hectica haec oritur citra enim corporis cordis apprehensionem hecticam febrem gigni est possibile, qua de causa febres pestilentes non paucæ ab initio hecticae sunt: quia utrisque communis sedes, cordis corpus est, ut meminit Galenus libro tertio De praecognitione ex pulsu, & haec fortè praecipua est causa, ô viri prudentissimi, ob quam pestilens febris à putrida differt: quia putrida subiectum humores sunt: pestilentis vero, cordis corpus: cuius rei Galenus libris De diff. febr. nullam penitus mentionem fecit: ceterum febres hecticae, à totius corporis unaquaque parte ortum trahere possunt. potissimum tamen à corde initium habent, secundo à iecore, tertio vero ab stomacho: nam à pulmonibus rarissimè eas pullulare percipimus: quia continua flabellatione, ut meminit Galenus libro de Marasmo, refrigerantur. Secundus modus gignendarum febrium hecticarum est, quando à principio, nullo precedente altero morbo, febres haec hectica corpora invadunt humana, & tunc similem cum ephemeris habent ortum: videlicet, aut ira, aut tristitia, aut lassitudine insigni, aut ardore solis, aut longa contracta in balneo mora: aut huiuscemodialis

varijs, quæ longum esset percurrere. Sed huius
 generis hectica natura sicciore homines potis-
 simum inuadunt, ac præsertim si temperiem e-
 tiam calidiorem sortiuntur, vitamque degerint
 in laboribus, vigilijs, curis, tenuiq; victus ratio-
 ne, ac magis in æstate, statuque temporis calido
 & sicco, & loco consimili. Cæterum, tamen si
 febres hæc in initio perceptu & cognitione diffi-
 ciles sint, curationis verò facilime, successu ve-
 rò contrario modo: eas tamen inuestigare &
 dignoscere docuit idem Gal. citato De diff. feb.
 lib. quem hic paululum interpretari, vt tyrones
 addiscant, non abrefuerit. Si quis igitur febrim
 corripiatur, quam præcesserant, conspicua &
 procatartica cause, videlicet ira, vel tristitia,
 dolor ingens, vel immoderatus labor, aut ardor
 æstivalis, vel huius farinae aliqua causa, tunc si
 febris ipsa ad sequentem extendatur diu ne-
 que integrè desinat, neque exasperetur magis,
 ariditatem tamen maiorem in corpore repre-
 senter, talem hecticam futuram suspicaberis:
 quod si & in tertio die sine cibo permanere vo-
 luerit æger, donec tertianæ accessionis præterie-
 rit horas suspectas, nihilq; effatu dignum priori
 accesserit febrim, aut imminutum fuerit, sed tan-
 tummodo quedam exigua reliquia primæ fe-
 bris procedant, permaneantque cum ariditate
 corporis & caliditate, quæ primo quidem tactu
 mitis sentiatur, processu verò acris, mordax &

sicca

sicca : huiusmodi febrem hecticam esse existimandum est: sed id indubitanter, si accepto cibo eger incallescere tradatur, quæ progressu temporis citò ad tabidam conuertetur, nisi rectè curetur, dignoscetur porro primi huius gradus in secundum lapsus, quum primum citate notæ potentiores fuerint redditæ: item quia pulsus debiliores, & duriores indies percipiuntur: quibus adde, quod medio primi gradus, & initio secundi, ea quæ per aluum & urinam mittuntur, pingua sunt, à corpore colliquata, quæ temporis successu nõ amplius cernuntur: quia ad epe & molles carnes iam defecerunt, & tunc prædura & agrè liquabiles carnes exsiccantur, à quibus ob ariditatem nihil vel notatu dignum defluit, & tunc marasmus præualet, certa ad obitum via. Sed iam nunc illustrioris doctrine gratia inquiramus, an Galenus tres hecticarum in sua doctrina perscripserit species, vel duas tantum, aut duntaxat vnã, per gradus tamẽ distinctam. In primis qui vnã tantum hecticarum speciem esse contèdunt huic innituntur rationi: quia ut variæ sint species, varijs adhereant corporibus, vel saltem distinctis subiectis opus est. At cum febris hectica corporis solitas partes cõprehensas habeat, vel potius cordis corpus, consequens est, eius vnica tantum esse speciem, si quæ tamẽ in ea cõperiuntur differetia, eas maiori vel minori tribuit exiccationi, numero tres. Verum

enimvero, qui duas tantum admittunt species; huic innituntur rationi : quia quum febris hectica secundum in corpore vigentes humiditates fiat & apud Galenum duas tantum secundae humiditates circumscribantur altera rovalis, altera vero innominata, glutinosa merito appellanda : quia ut nutrimentum membris similetur prius illis agglutinetur necesse est: fit inde ut duas tantum species ad eius mentem reponantur. Porro qui hecticarum tres species, per tria corpora, siue subiecta forma substantiali distincta, cum Galeno distributa admittunt, uero mea sententia caeteris cordatius loquuntur, ut ex ipsius dogmatibus in presenti indicabimus. Quamquam Paulus Aegineta maximus Galeni imitator, nihil de hac re, praeter eius consuetudinem, operi suo inseruerit, forte Galenum dubium hac in re aduertens. Nos igitur rem ut decet, monstraturi, Galenum ipsum in primis adducamus ex libro decimo Methodi medendi, ubi hectica febris tres describit species, primam quando febris haec primam partium humiditatem, ex qua nutriuntur depascit : secundam quando carnes consumit: tertiam vero, quando solidas populatur particulas. Sic enim pro coronide Galenus loquitur. Etenim primum eiusmodi febris propriam partem humiditatem ex qua nutriuntur depascit, hinc transit ad genus carnosum : deinde solidas populatur particulas. Vocatur autem caro

tantum

tantum ea quæ in musculo est: nã quæ in visceribus conspiciuntur, nõ carnes, sed parenchymata nominatur: porro singularum particularum substantiæ moles ex tali maximè completa est natura, quæ perire & regigni possit. At verò nec fibrosa, nec nervosa, membranosæve natura eandem generationem, habere cernitur: nec fas est huiusmodi singularum partium fibras à febribus malignis liquari: perinde carnes vt, quãdo animal ipsum priusquam hæc prorsus sint, exciccate interemerint. hucusq; Galenus, qui ita clarè & ob oculos tria genera febris hectica describit, vt nulla altera prorsus indigeat probatione. Nam primam speciem, siue primum genus, in propria quadam partium humiditate membra nutriente ponit, quæ humiditas, ros, siue roralis humiditas membrorum porositatibus insita appellatur. Secundam speciẽ, in mollibus carnibus & pinguedinibus quæ faciliè eliquantur & cõsumuntur collocat, in qua fortè gluten humiditatẽ ab eo innominatam colliquari intelligit, tertiam autem solidioribus, vtpote fibris, membranosis ve, ac nervosis particulis interesse tradit, quæ difficillimè eliquantur, & tunc marasmus morbus incurabilis consequitur, pro curando si quis ingenium inuenerit, faciliè ingenium pro euitanda morte inueniet, ita enim se habet prima species & secunda ad tertiam, sicut porci domestici carnes ad apri, id est, syluestris porci quoque

carnes. Nam si cicuris siue domestici porci carnes, quæ plerunque pingues sunt, ad prunas admoueris, ex eis multum liquaminis & pinguedinis defluere percipies, id quod à feris suis carnibus etiam si ad æquales prunas exassentur, effluere non videbis: sicciore autem syluestris suis carnes sunt, & pinguedinis expertes, hoc verisimile esse, vel inuitis nobis qui artem medicam exerceamus, fateri habemus, quia prima & secunda hectica specie vigente, multa pingua & adiposa in egestionibus & vrinis à carnibus coliquata, mista percipimus: quæ omnia succedente tempore delitescunt, & quasi ex toto consumpta non excernuntur, nec amplius apparent: vt ex Galeno quis depromere poterit, libro decimo Methodi medendi prope finem: ubi differentiam facit inter febres colliquantes, & marasmodes, de quibus vt summatum dicam, ita habeto. Marasmodes febres ex earum sunt genere quæ colliquant, sed in eo differunt, quod in ijs quæ portio carnis coliquatur, ea semper vaporis vice digeritur: in marasmodibus verò, defluit in ventrem. Ceterum, vt superioribus verba neclamus, quod tres febris hectica apud Galenum describantur species, faciunt quæ ab eo libro primo De differentijs februm sunt conscripta, & ita habent, quum enim naturalis cordis temperies primum everti inceperit, nec natia humiditas protinus abole

tur neque virtus plurimum laborat, sed primo fit velut quaedam efferuescentia humiditatis, quo in tempore facile est huiusmodi febrem sanare: tanquã nihil adhuc virtute perpeffa, tunc suppletu, prima erit hectica febris species, & subdit sextus ab Augustino Ricco Lucensi, viro doctissimo restitutus, deinceps & consumptio quaedam efferuescentiam sequitur, per quæ verba secundam speciem Galenus intelligit, & paulo inferius inquit: atque hac in longum protracta, & ipsa similaria corpora quæ sunt cordis veluti elementa sicciora, & minus nutriendo idonea redduntur, in quibus verbis Galenus tertiam speciem exponit. Et vt verò Galenus ipse rem claram ac manifestam reddat, subdit, ac tantum virtus laborat, quantum siccitas ac caliditas in ipso corde inualuerit, quarũ altera exuperãs ex se virtutem imbecilliolem reddere potuit, huiusmodi febris iam quodammodo ad vtranque partẽ declinat, ac medium obtinet locum inter eam tabidam febrem, quæ penitus curam nõ admittit, atque illam de qua paulo antè diximus: quæ facillimè in principio curari potest, Sũt autẽ & in hæc latitudines multe, quoniam & dispositionis ipsius multe in eo quod magis ac minus diuersitates. Quæ igitur equaliter distat ab vtraq; & ea scilicet quæ exquisitè tabida existit, atq; illa in qua nihil est adhuc tale media, quodammodo se habet ad curationem;

dubio

dubio ad partes ambas inclinans momento. Quæ autem tabide proximior existit, est etiam periculo vicinior, quum quæ alteri primæ magis adheret, non paruam salutis spem possit afferre. ex iis autem Galeni verbis, luce meridiana clarius claret, ab eo hectica tres species signari, de ea vero hectica quæ inter primam faciliis curationis, & tertiam curationem non admittentem mediat, hucusque Gal. loquutus est, in qua plures latitudines reperiri euidentioris doctrina gratia tradit, quæ si ab vtraque equaliter mediat, media quodammodo se habet ad curationem; si verò tertie tabide dictæ proximior existit, est etiam periculo vicinior. & difficulter curatur, si verò primæ magis adhaeserit, non difficulter curabitur. Hac enim in totum cum tribus superioribus ex Methodo medendi decerptis speciebus conueniunt, non est ergo quod quis in hoc negotio anceps dubiusue deinceps euadat, quando in hanc eandem sententiam Aetius Gal. quoque maximus imitator eat, diuersimode tamen, quum pro prima specie secundam describat, & vice versa, pro secunda primam, vt facile quis ex eius verbis deprehendere poterit, quæ Sermone 5. suæ medicinae, capite nonagesimo secundo, ita habet. Hectica, hoc est, habitualis nominatur febris, quum ad tantam immodestiam venerit caliditas præter naturam, vt in habitu sit ipsius solidæ essentiae similis

corpo

corporis cordis. & propterea egre solubilem habet structuram primum igitur calor præternaturalis eliquat, & resiccat, ac cõsumit essentiã in partibus, velut ex humore concretam, qualis est pinguedo & caro, deinde vero propriam humiditatẽ consumit, ex qua corpora nutriuntur, quæ sanè circumfusa est, ac instar roris dispersa circa omnes animalis partes, hinc autem trãsi ad carnosum genus, quod fibris & membranosis partibus solidorũ corporum insitum est, quod sanè descendentes coqui tollunt, fibras vero abijciunt. Exactum autem eius complementum in hoc est, si ipsa solida similarũ partium essentia sicciõ facta est, quando & tabida febris vocatur. Hæc Aetius. Ex quibus liquido constat, tres apud eum hectice febris species, variè tamẽ à Galeni mète descriptas, reponi sed id forte in causa est, quia Galenus vt de hac re diffuse loquutus fuit, ita admodum confusse. Auicenna tamẽ in ea præ cæteris clarius & luculentius loquitur, quũ sen prima libri 4. sui Canonis, tres huius febris specie differentes gradus egregiè describat, tres potissimum ex secundis humiditatibus proponendo: quarum prima (vt ab eo innominatam prætereamus) ros appellatur, & illius Galenus quoque meminit, secunda cambium, tertia verò gluten, cum quibus hæc quoque in hoc morbo similitudinem, vt ros in membris ita se habeat, sicut oleum in candela cõten-

tum, & ita cambium, vt oleum funiculo imbibitum, & ita gluten sicut funiculi extrema pars flamma exusta & torrida. Quum igitur ex tribus citatis humiditatibus prior in corde, & consequens per vniuersa membra, roralis sparsa inflammatur, ac consumitur veluti oleū candela contentum, tunc prima insurgit hectica species, quum verò calor febrilis intimius depascitur, & cambium occupat, quod veluti funiculo hærens oleum similatur, tunc secunda enadit species quæ vt ex Galeno inibi Auicenna adnotat, magnas habet latitudines, scilicet principium, augmentum & statum. Et quū verò augmentum, sed verius statum attingit, febris marasmoïdes, siue febris tabida dicitur. At vero vbi res eò discriminis iam peruenit, vt nihil ex tali humore supersit, & gluten humore depopulatur, tūc marasmus siue tabes absolute, morbus vel idiotis & tōsoribus satis notus, conflatu est: quia quū primum pulsum & agrotantis calore perpēdas, eius videbis oculos immodicè concauos, ac veluti in foveas quasdā recōditos exhausto iā vniuerso ipsorū humore, ita vt ostiū, quibus palpebræ coherēt, eminentiæ cernātur. Sordes præterea in ipsis sicca ostendit̃tur, & quedā veluti squalida dispositio, qualis maxime inest ijs qui toto die sub solis ardore per puluerem iter longum fecerunt, quinediā in eis est coloris flos vitalis extinctus, frontisq; & facies

faciei cutis rigida ex siccitate, & squalida, sed sic affecti frequenter palpebras cōtrahunt dormitantium instar, non tamen affectus eorum est somnus, sed potius vigilandi impotētia præ macie: sunt etiam illis collapsa & concava tempora nihilq; in eorum corporibus cernitur præter cutim atque ossa, pulsus autem tenuis durus, debilis, atque frequens apparet, caliditas vero quū primo admonetur manus, lægūda est, paulatim autē a credinē atque erosionem ostēdit, ac magis quū tāgēdo plus immoraberis, quæ omnia in tribus seruauimus ægrotis, altero vxore probi viri Ioannis Pauli Corbetæ Mediolanensis, altero fratre illius, ad quem in Ancona veredarius cū literis Roma directē diuertit, & in foro fontis habitat. Altero vero vxore Manuelis Pinti, sed hæc hoc in morbo ingenti siti semper cruciabatur: ante obitum vero per mēsem eius vrina alba erat, in qua quedā furfuribus similima conspiciebantur, nō nisi à carnis eliquata. Signa proculdubio lethalia & mortifera, & eo magis quando crura tument, & vngues recurui fiūt, & capilli decidunt, & fluxus ventris adest: ceterum morbus is marasmus calidus & siccus est, ac ob id ab hectica senectutis, siue senectæ ex morbo dicta differēs, quia senectæ ex morbo non ob caliditatem fit sed verius ob vehementem frigiditatem, ac immodicam siccitatem, quæ præcipuè ijs qui secundū

nati

naturam ad extremam senectam citra febrem perueniunt paulatim extincto in ipsis insito calore euenit. Sed nunc maioris elucidationis gratia scire decet, quod Galenus libro De tabe, siue Marasmo, capite sexto, tres marasmi species describit. alteram quam senectæ comparauimus, & præter humectationem profui curatione calfactione indiget: alterâ torridam, per hecticam intromissam, quæ præter quoque humectationem refrigerari postulat, cuius supra quoque meminimus: tertiam verò ex animi defectu proficiscentem, mistam curationem postulantem, de quibus omnibus lectorem ad prædictum de tabe librum remittimus. Ceterum ne à marasmo de febre, morbo calido & sicco qui per hecticam sepe intromittitur, imò eum hectica tertiam speciem nominamus, sic discedamus, scire decet, quod tametsi marasmus incurabilis morbus ab omnibus dicatur, & nos quoque cum eisdem ita supra dixerimus, à Galeno tamè summo medico, eius cura describitur, imò ex hoc morbo affectos nonnullos curasse homines meminit. Vbaldus. Abisis Amate, ne illud dixeris, putato & nos Galenum legisse, & eum perlustrasse, apud quem hoc reperiri tantum abest credam, quam quod ab eo nunquam perscriptum fuerit. Amatus. Ne excandescas Vbaldemi, & aures ut soles dignare mihi præstare benignas: nam & ego
Iuriscor

Jurisconsultorum axiomate uti soleo, erubescimus quum sine lege loquimur, audi igitur, & Galenum nobiscum sentientē percipies. VBA.
Putato rem gratam & mihi non auditam auribus instillare meis, si modo, ut ais rem indicaueris. AMA. Gal. lib. 12. Methodi medendi, ubi de balneis, hec tūc conuenientibus agit, marasmo confectos curasse tradit, hac tamen conditione & successu, ut febrili calore deposito, ingens illa siccitas, qua egri infestari solēt, maneat, ad eō ut ex marasmo morbo calido & sicco marasmus frigidus & siccus resultet, quē nos medici, ex morbo senium appellare solemus & eo sic affecti egri non solum plures dies, sed plures menses, & annos perdurare solent, ut ex Iuuenis historia inibi ab eo enarrata, doctus euades. VBA. Quomodo eos tractat & curat. AMA. Ad balnea eos, quia debiles sunt, in sindone per quatuor iuuenes deferri mandat, & inibi ut decet tractari, ut tu signato loco percurrere poteris, porro quantum ad eorū victum attinet, iubet Gal. eo tractētur modo, quo senes tractari solent, & cibis calidis & humidis vescantur, ut libris De sanitate tuenda amplius docuit, ad quos ipse lectorem remittit. VBA.
Sepē Galeni locum illum perlegi, sed non ea animi attētionē, ut ex eo hoc perciperem, sed unum est hac in curatione mihi perdifficile. AMA. Quid nam? VBA. Quod vice cali-

ditatis, pro morbo hoc ppulsando, à Gal. frigiditas introducitur, quæ siccitati iuncta in totum vitæ cõtrariatur, ita vt magis predictis qualitatibus calidis & siccis videatur agrum perdurare posse, quàm de nouo introductis frigidis siccitati coniunctis. A. M. A. Sapienter ò Vbalde & argute proponis. verum enim uero vt Gal. interpretemur, audi vt febrilis calor expellatur, per frigida medicamenta expellatur, opus est, quia contrariorum cõtraria sunt remedia non tamen ita intensa, vt post expulsam caliditatem, vbi frigiditas infixæ maneat precipue remediorum. Nam frigiditas antea in corpore ob spiritum & calidi innati potestatem resolutionem comperta inibi manet, vnde agri ij tanquam senes cibentur. suadet Gale. minus autem morbi sic marasmo affecti patiuntur. quãdo febrilis calor ab eis depositus est, quam quando caliditas febrilis siccitati coniuncta est, & hac de causa Galenus sapientissimè pro marasmoide febre curanda febrilem calorem summo studio deponere conatur, quo deposito, ad longius tempus agri perdurant, quo ad solida eorum partes reniti aduersus summam siccitatem valebunt. V. B. A. L. Pergratum sanè fecisti Amate dulcissimè hoc indicare, & quum primum Fanum fortune mihi propriam patriam peruenero, Fanenses medicos de hac re adortabor, & tuo nomine illis salutem dicam. Sed ne quid in hac tractatione

ctatione desideretur, inquiramus, cur hectica
 laborantes calorē febrilem nō persentiāt, ad eō
 vt sepè loquētes eos absque dolore mori serue
 mus, nos more nostro, absque ambagibus &
 verborū circuitu respōdemus, calorē febrilem
 hectice innati calidi lares subintrasse, imò eius
 fontem ita sopitū habere, & oppressum vt ca-
 lor innatus vinctus & superatus sit, cuius vi-
 ces præternaturalis calor supplet, qui factus
 iam est, neque contrarietate vllam habet, ne-
 que vllus de hac mirabitur re, quum viderit
 ipse, imbecilibus, & quibus pauculus inest in-
 natus calor, æstiualem & præternaturalem
 calorem multum iuuare, huius etenim rei ex-
 emplum est, quod in æstate exangues & de-
 biles melius habent quàm hyeme Plura ve-
 rò si quis de hac re cupit, legat sequentem cu-
 rationem in qua de equali intemperie agitur.
 Secundo, egregio quodam dubio inquiritur,
 Galenus inquit, in hectica indubitatum si-
 gnum esse post assumptum cibum, egrotum ca-
 loris incrementum sentire, ac alterationem i-
 psam tandiu perdurare donec distributus ci-
 bus appositusque humectauerit cordis aridita-
 tem, & ita euenire sicut calci, & lapidibus
 calefactis aqua respersis, sed dicit vir medicus
 studiosus, signum hoc non tanti faciundum,
 quia omnibus febricitatibus, post assumptum
 cibum similem vel communem alterationem

fieri Galenus testetur libris De diff. febr. difficile igitur per hoc signum febris hectica à putrida distinguetur. Huic proposito dubio, Galenus vir post Hippocratem admirandus tacite respondet, quòd medicus vt febrem dignoscat hecticam, non simpliciter signo hoc contentus euadere debet, sed multis alijs duntaxat iunctis, à nobis supracitatis. Porro Gentilis de Fulgineo, vir mea sententia doctus, & cuius lectioni olim ipse assiduus erã, cum apud Salmaticenses agebam, huic si rectè teneo, dubio sic respondet (nam eius opera cum nostra per ampla & instructa bibliotheca, apud Antuerpienses reliquimus) quod et si in putridis febribus post assumptum cibum calor febrilis intendatur, antea quoque intendebatur, id quod hecticis euenire nullus vnquam vidit, aut percepit febribus, nisi cum eis alterius febris fuerit complicatio, vt Catharina Gondulane nobili Racusina, prima harum curatio- num centuria, euenisse meminimus. Item quò inter notas pro dignoscenda febre hectica, quae ab vrina desumitur, præcipua est, vt omnes fatentur medici, cur est quod Galenus libro tertio De præcognitione ex pulsibus dicat, hecticarum febrium notitiam ex vrina inuestigari non posse, quum in ijs vrina anceps sit colore, & sedimento naturali similis, vt in pestilentia diuturna sexcētis euenisse Galenus ipse ob-

JETA. AUR.

seruauit, vbi medicos indoctos quoque carpit. Nos huic quoque dubio respondemus, initio febrium hecticarum earum præcipuè quæ subintrarunt ephemerarum modo, neque vrinam nec pulsum, certi quicquam portedere, & hoc fortè eo citato loco Galenus intelligit, vt eius indicat phrasis, & dicendi modus, successu verò tēporis, vrina maximū est signum, quum in ea plerunque sublimamēta quæ araneorum latas te las referunt & pinguedines, ac liquamēta conspiciantur, de qua dixit Hippocrates diuinus libro. 2. Predictionum, textu 35 si pingue de super natans araneorum speciē referat, damnandum est, indicat enim cōsumptionem, quanquā à renibus vel vesica id plerunque decidat, suadet idem Hippocrates sequēti 37. textu. Nam & bona vigente valetudine, quandoque in vrina pinguedines hæ apparent, quas medici indocti detestantur, & in malam reijciunt partem, quum tamen caloris naturalis victoriam ostendant, vt huius rei testis est Galenus libro 4. De sanitate tuenda, dicens, at vbi sanguis cōcoctus est, hæc in vrina apparent, atque etiam nubecule quædā de super tenues superstāt, veluti quod in summo lacte colligitur, & quod in sūmo refrigerati insculi cōcreuit. In ijs igitur vult Galenus quod quum adeps & pinguedo ex sanguine bene cocto & elaborato fiant, consequēs sic, eius aliqua portio super vrinam innatet, re

ferens quale pinguioribus iusculis refrigerescētibus supernatat, vnde Galenus cōmentario tertio in librum tertium De morbis vulgaribus e narratione 72. tradit, se per se p̄ vrinam vidisse colore & substantia oleo similem, citra tamen vllum agri detrimētum, imò verò interim planè contrario, cum ipsius morbi concoctione: aduertant ergo medicam artem exercentes, ne quū vrinā oleosam viderint, malū presagiāt.

Curatio secunda, in qua agitur de equali intēperie, & inaequali intemperie, qua potius appēdix dicenda superiorum scholiorū est.

VT de hectica sermo completus & absolutus sit, de æquali intemperie & inæquali intemperie agamus decet, proinde absq; proœmio, Hippocratis & Mathematicorum more, sic accipito. Æqualis intemperies, siue vniformis intēperies, solum in hectica febre cōperitur, quū iam facta sit & nihil infieri habeat. dicitur autem æqualis, quia æqualiter & vniformiter affligit, vniformiter autem affligit, quia nullam habet cōtrarietate ex qua dolor, aut accessio eleuari possit: vnde Galenus libro huic dicato negotio, De inæquali intēperie, ita de hectica, siue æquali intemperie tradit. Quum vero omnes

rō omnes corporis solidæ particulæ ex-
 calfactæ ad absolutionē iam sunt, eius-
 modi febrem hecticam Græci vocant,
 ceu non amplius iam in humoribus &
 spiritibus, sed in corporibus ijs quæ ha-
 bitus rationem habent comprehensam,
 hæc doloris est expers, putantque qui ea
 febricitant, omnino se febre carere, ne-
 que enim sentiunt eius laborem, omni-
 bus scilicet eorum partibus equè percal-
 factis, sed & conuenit de ijs inter natu-
 ralis scientiæ professores, in ijs quæ de
 sensibus produnt: nec enim citra altera-
 tionem est sensus, neque in ijs quæ iam
 ad perfectionem sunt alterata, dolor. Ita
 que etiam hecticæ febres omnes tum si-
 ne dolore sunt, tum nec sensu ab his qui
 ipsis laborant perceptæ. Non enim ex eo-
 rū particulis hæc agit, hæc patitur, quū
 omnes inter se iam similes sint reddi-
 tæ, ac vnicam habeāt consentientē tem-
 periem. Hactenus Galenus, qui mea sen-
 tentia, ita clarè rem ob oculos ponit, vt
 pluribus non opus fuerit verbis, modo
 dictis hæc adijciamus pauca, si in he-
 ctica febre tātum æqualem intēperiem
 reperiri diximus, nunc eam quoque in
 nōnullis pestilētibus inueniri dicamus:
 pestilētibus scilicet febribus, intelligatis

velim quæ præcipuè cordis substantiam
 magis comprehendunt, & sæpè hæctice
 sunt vt refert Galenus, libro 3. de præco-
 gnitione ex pulsibus, capite tertio, &
 quarto, quæ cū sic cordis substantiã occu-
 parunt plerunque interficere solēt, secus
 autem illæ quæ cordis contenta obsidēt,
 vt citato loco idem monuit Galenus: in-
 æqualis vero intemperies ea dicitur, quæ
 cunque inferi aliquid habet, vnde quia
 cōtrarietatem habet, ex ea dolor obori-
 ri potest, & accessio & paroxysm⁹, vt om-
 nibus ferè morbis præter hæcticam eue-
 nit, quemadmodum meminit Gal libro,
 De inæquali intēperie, & Marasmo. Cæ-
 terùm, Galenus libro de morborū tem-
 poribus inæqualitatem inter sex paro-
 xysmorū tempora descripta enumerat,
 quam inter principium & augmētum in
 paroxysmo collocat, nō minus quoque
 temperiem inæqualem reperiri tradit, in
 ijs præcipuè, quos frigus aut rigor inua-
 dit, nulla subsequēte febre, vt memoriæ
 commendauit libro De inæquali intem-
 perie, quæ inæqualis intemperies, siue frigus
 in nonnullis mulieribus, crudis &
 vitreis humoribus refertis, à nobis ser-
 uatum est, nulla secuta febre, vt demum
 comprehensum sit, falsum esse id quod
 Hippo-

Hippocrates & antiqui in hac re scripserunt rigori febrem necessariò superuenire, vt quoque annotauit Galenus, & sui congerrones affirmabant. Plura verò qui huius tractationis legere cupit, Gentilem de Falgineo percurrat, altera suarum extrauagatium quæstionum, ea præcipuè (si rectè teneo) in qua de febribus agit. Cæterùm cum eius & similibus, hodierni medici stomachis delicatiores, respuant doctrinam, prædictis Galenianis contenti, nunc his supersecedamus.

Curatio tertia, in qua agitur de capitis distillatione, cum ipsius capitis ingenti dolore.

R Euerendissimi Cardinalis Farnesij, domus præfectus Titius, vir probus & doctus, quum quadã capitis mala intemperie affligeretur, quam ex Germania contraxerat eo tempore, quo præfatus Cardinalis ad Cæsarem inuisendum contenderat, contigit quòd cum varijs obrutus esset negocijs, & nunc calidus, nunc verò frigidus euaderet, humor ob malam inibi intemperiem cõgestus, intensissimum dolorem cum suffocationis

periculo repente efficeret. Nam ad fauces humor defluerat, quibus febris non admodum vehemens apparebat, graui-ter tamen totam noctem transegit, & in somnijs perdurauit, in aurora verò ad illum vocatus, omnia citata contem-plor, ac ob intensissimum dolorem quem graui-ter ferebat, de cephalica aperienda cō- tendebamus. At ille timens venæ sectio- nem renuit, solo contentus clystere, ci- bum porrò tota illa die nullū gustauit, Sed in nocte tribus à cœna horis, quæ parua vel nulla fuit, bolum hunc deglu- riuuit, & intra triduū sanus est factus: ha- bet autem bolus sic.

Recip. Pulpæ cassiæ nouiter extractæ drachmas decem, agarici nouiter para- ti, drachmam vnam, pulueris hieræ Ga- leni scrupulum vnum, saccharo excipiã- tur omnia, & fiat bolus, quem prædicta hora comedit, & eo multa egressit, & illi- co melius habere dixit, vt postea paucis adhibitis remedijs, integram sanita- tem obtinuerit.

S C H O L I A .

De agarico in hoc bolo admittendo dissi- dium fuit. Nam ipse nequaquam iniiciendum contendebam. Franciscus verò Nursinus, fa- migeratissimus Romæ medicus, audebat illum adijciendum

adijciendum refragatus est, de febris autem incendio timor apud me erat.

Curatio quarta, in qua agitur de ulceribus à morbo Gallico contractis. simulque de symptomatis obortis ob vini potū, inūctione unguenti ex argento viuo confecti.

R Euerendissimi Cardinalis Farnesij famulus iuuenis robustus, & qui in horto transtiberino platanorum ingentium, & citrearum arborū curam tantū habet, quū ulceribus antiquis à morbo Gallico cōtractis scateret, & à multis tractatus incuratus maneret, illū multis antea peractis euacuationibus, unguēto ex argento viuo cōfecto, quinquies illinimus, q̄ præter varia emissa sputa, sanguinem per os reiecit: cui symptomati bolo armeno ebibito occurrimus, & bene habuit. at quum vinum, quo illi interdixeramus, clam in magna biberet quantitate, denuò os illi inflatū est, & ipsius oris ulcera de nouo recrudescere cœperūt, imò ex pectore sanguis vt antea erupit quē p̄ os emittebat, tādē abstemius factus, & dictis innouatis, intra 40. dies bene sensit: sanitati tamen integræ colophonem addidit

addidit buxi decoctum per viginti dies
ebibitum.

S C H O L I A.

Vnguentum quo is curatus fuit, prima Cen-
turia harum curationum medicinalium com-
peries, præcipuè curatione 49 & 54. & 76.
aduertendo tamen quod vbi plus gummosita-
tum & tuberculorum reperitur, plus pinguedi-
num vnguento addimus, vbi vero plus pustu-
larum, & vlcerum, plus puluerum apponimus,
vt in hoc actitatum est egrotante. Cæterum
scire decet, lignum buxi Europæis frequens, &
cerdonibus satis notū, lignum Guaiacum esse,
quod superioribus annis ex Peru & insulis no-
uiter repertis a sportari cepit: quod tamen ex
insulis ijs adfertur pinguius, & consequēs ca-
lidius est, nostrum vero moderatiorem sortitur
temperaturā, ac proinde ijs qui calidiori sunt
temperatura, & morbo calidiori affliguntur
præcipue in æstate, liberalius eius decoctum
damus, Guaiaci decocti vice, nec enim inter se
arbores hæ differunt, quā soli diuersi ratione,
nostrum vero hoc lignum buxum, vnice iecur
plus iusto calidum emendat, & sudorē egregiè
euocat, vt sæpè experiētia compertū habuimus.

Curatio quinta, de podagra curata
sola præuisione,

DOCTOR Castillius, vir probus, poda-
gra

gra morbo familiari singulis annis per duos aut tres menses affligi solebat, at quum ante statutū tempus in quo eum morbus inuadere solebat, per vomitum purgaremus, factum est, quod quum per tres vt diximus, mēses prædicto morbo torqueri soleret, leuiter per tres dies ab eo tātum corripere, cæterum hic grauibus & difficillimis in vesica obortis venerationibus, me absente, obiit, non sine tamē multorum dolore, probus etenim vir hic erat, & doctus.

S C H O L I A.

Solebat olim Galenus huiusmodi rebelles morbos sola præuisua curatione depellere, quādoque sanguinis missione, quādoque purgante adhibito medicamento, quādoque vero euocato vomitu, & id plerunque veris initio, aut eo tempore quo sol libram ingreditur, vt lib. de sanguinis missione, & Methodi medendi sepe inculcat. Cæterū, quum varia sint medicamēta quibus vomitus proritatur, nos tamen hoc sequenti vtebamur, quo opus complebamus, & æger ipse exacte absque dolore vllō & anxietate aliqua vomebat. Sic autem vomitoriū medicamentum habet: Raphanum arundine crebris & multis foraminibus perforamus, quibus veratri albi & boni radices inseribamus, quæ sic trāsfixum per noctem sub cineribus calidis
mane

manere sinebanus, in aurora vero veratri radiculis extractis, ac proiectis, raphanum ipsum minutim concisum in oxymelitis lib. media, per quatuor horas macerari permittebamus, postea verò oxymelite à raphano percolato, eius duabus uncis, aquam ex decoctione anethi superinfundebarus pondere vnius librae: quem potum tepentem, quandoque ieiuno stomacho, nonnunquam vero à prandio accipiebat, & multa euomebat: octo autem diebus antiè morbi decretum tempus, & eius aduentum solitum euomere incipiebat, quod non continuis, sed alternis diebus faciebat, & vomitum repetebat, & optimè habebat: porro vlcerationibus vesicae superuenientibus, vt audio sexagenarius obiit.

Curatio sexta in qua agitur de medicamento quodam hemorrhoidarum dolorem sedante.

Reuereudissimus ille qui ab hemorrhoidum dolore grauiter cruciabatur post multa & varia à medicis tentata praesidia, hoc remedio à nobis praesentato vsus fuit, & breui ab illo infestissimo dolore liber euasit. Habet autem remediū hoc topicum, siue locale dictū medicamentum, quod extra admoueat, sic.

R. Arantiū pomū & id cultro excava, in quo oleum rosaceum & pseudo nardi, lauand

lauandulæ dictæ semina infunde, & ad cineres calidos admoue, & calidū applica, & sæpe innoua, ost enim mirum.

Curatio septima, in qua agitur de ingēti capitis quodā dolore post oculū confossum superueniente.

MArius, vir natus quinque supra triginta annos, cum domi familiariter inter domesticos & amicos ageret, à Romano iuvene derepente percussus, per ampla quadam fida in capite vulneratus fuit. ex quo vulnere illi oculus sinister fuit cōfossus, à vulnere vero quinque interpositis diebus, de capitis grauissimo quodā dolore oculorum regionem cōprehendente cōquestus fuit, adeò vt in oculi fouea pugionē infixum esse, & alterum foras saltare clamaret, ego vero præsens tãti symptomatis sæuitiã vidēs, illico cephalicam venam cōfossam oculum respiciētem secare iussi, sanguinisque vncias octo demere. At quum æger hac sanguinis missione melius, non tamen ex toto à dolore liber euaderet, secunda noctis hora post ventris cum balano respondentiam, totidem sanguinis vncias per prædictum vulnus effluere

effluere permisi, & confestim dolor ex toto euauit. Topica verò medicamēta parum iuuerunt: sed primo, ne silētio præteream, neque lector ignoret, æger bolū ex cassia deglutiuit, & victus ratio subtilis admodum fuit.

Curatio octauo, in qua agitur de casu ab equo calcitrone.

Dominus Alfonso Alencastrensis, supremus apud Lusitanos commēdatarius, & apud Iulium tertium pontificem maximum orator grauisimus, intra domum quam trans Tiberim habitat, ex equo calcitrone cecidit, ex casu in coxis versus spinam doluit, quem locum, etsi nullus in eo apparebat tumor aut liuiditas, nigrities uē, ex oleo myrtino, adiectis pulueribus myrtillorū & rosarū inūgi feci, ac fascia optime fasciari, sequenti vero die, simili modo quā eundem locū doleret, internā eiusdem lateris ubi erat dolor aperire feci venam, & ex ea sanguinis uncias quinque fluere, à qua sanguinis missione paulatim coalescere coepit, donec integram cōsecutus est sanitatem, porrò ut arbitror, infelicia tūc astra domum illā respiciebant. I O S E P.

CUR

Cur sic? **AMAT.** Quia post huius Illustris-
 simi viri lapsum, interea cubiculo eram
 oclusi, vt locum affectum contempla-
 rer, & illi remedia adaptarem, ~~quod~~ **Frã-**
 ciscus à Soto maiori, qui tunc post cœ-
 nã à nobis discesserat, ab eius patre,
 Francisco Syluio, propè ostium interfe-
 ctus fuit. **I O S E P H.** Papè, quid audio?
A M A. Ita res habet. **I O S E.** Perceperas ne
 frater mi, cur ipsum interfecerat. **A M A.**
 Maximè, lis antiqua inter eos ~~erat~~ nō
 contemnēdo sacerdotio, & vt ipsi aiebāt
 gentilitio, quod vulgò de Iure patrona-
 tus dicitur, ob quod ambo ex Lusitania
 Romam venerant. **I O S E P H.** Quomodo
 ipsum interfecit? **A M A.** Hęc missa facia-
 mus. maiori ocio vacare oporteret, si hęc
 ad vnguem enarrare vellemus, nouit ea
 accuratius Fernandus à Turribus, nobi-
 lis vir Hispanus, & Reuerendissimi Ar-
 chiepiscopi Salernitani nepos, qui eodē
 equulo, infelici cū iuvene mortuo simul
 equitabat. & ambo, tunc, tunc tertia hora
 noctis post cœnam à nobis discesserant.
I O S E. Quid tunc clarus, & regia stirpe
 ortus ~~est~~ **Alfonso**, cum hęc domi sue
 facta videret, loquebatur? **A M A.** Ea vt est
 vir prudens, æquo ferebat animo, sed
 eius filius magnæ spei iuuenis, diuus

Dionysius, cum indignum hoc videret facinus, & misellum corpusculum tribus confossum vulneribus conspiceret, à lachrymis oculos temperare non valuit, sed præ cæteris ægrius tantum malum tulit doctissimus iuxta ac sapientissimus Balthesar à faria, Orator quoque vigilantissimus: & qui tunc in Lusitaniã iter parabat. I O S E. Nouit ne hæc summus pontifex? AMA. Illico eadem nocte, & sequenti die publico præconio euulgatum fuit, quicumque traderet Franciscum Syluiũ quingentis aureis ducatis donaretur. I O S E. Fuit ne captus? AMATVS. Romæ non, sed extra urbem bis, & amicorum auxilio liber euasit, præcipuè Senis, vbi in carcerem coniectus fuit. I O S E. Noueras ne Franciscum Syluium? AMA. Nouerã, & mihi charus, ille erat amicus, adeo vt dum vixero, nunquam mihi è pectore decidat.

Curatio nona, in qua agitur de pueri cuiusdam casu.

PVer natus annos circiter octo, ex fenestra cecidit alta, ex quo lapsu per duos tanquam emortuus iacuit dies, ad quem accedens ipse, protinus cū totum conspe

conspexissem, & nullibi vulnus aut fracturam, luxationemve habere deprehendissem, ipsum in sindone vino styptico immerso, & bene calido, ac paululū manibus expressa obuolui, & in lecto optimē cooperiri feci. quo remedio copiosissimē sudavit, & sanus factus fuit. Est autē huius generis remedium apud Hispanos in omni lapsu admodum frequēs, & vsitatum, ab scribentibus de casu & offensione prætermissum, quum tamē potissimum sit, si tamen æger ebibere pro tunc aliquid potest inter tam multa ab authoribus scripta, & ab Argelata in sua chirurgia citata, ad pulveres Mesue, capite de Rhabarbaro conscriptos confugimus, quos in potu tribuimus, & ita habent: Rhabarbari boni acerbi, drachmā vna: mumia grana duo, tubeę tinctorum, vel vt alijs placet, granæ tinctorum, granum vnum & medium, omnia puluerizentur, & vino styptico excipiātur. & bibat: porro vinū stypticū, in quo sindon imbuta fuit, sic conficitur.

Recip. Vini rubri, vel fului boni, libras decē cui superadde rosarum rubearum siccarū, rorismatini, summitatum myrti, an. manipulos duos, in cacabo vel caldario, ad ignem fiat decoctio, in quod

vinum sindon vel stragula immergatur.
Et parum manibus exprimatur, & eo ca-
lido optime æger inuoluatur.

S C H O L I A.

Quomodo stypticum hoc vinum sudorem
euocet, percuntabitur optimus medicus, quum
sua adstrictione id corpus constringere potius
quàm dilatareratio dicatit? Nos huic dybio
respödentes dicimus ita huic vino euenire, ve-
luti oleo rosis cöcinnato, & inde rosaceo dicto,
quod ob cötractam à rosis stypticitatem, pene-
trantius fit, quàm per se oleum: sic & acetum
ob partes constringētes, eius subtiliores impel-
luntur, & magis penetrat. Vinum igitur hoc
per expiramēta ingressum commotos ex lapsis
humores subtiliat & extenuat, quos sic exte-
nuatos, & in vapores redditos, per expiramē-
ta siue exiguos omnes corporeæ molis meatus
(πύξες Græci vocāt) natura eicit, qui postea
in cute frigiditate condensati, in aquam ver-
tuntur, & sudor resultat. Vel si magis placet, di-
cas naturam vini stypticitate roboratā, ad cutē
eos humores, qui mēbrū obsedere aliquod erāt
dispositi, trāsmittere, ex quibus sudor cösurgit.

*Curatio decima, in qua agitur de-
casu.*

MOrena Hispana, meretrix Romæ fa-
mosissima, cum domū instaurare
faceret

faceret, quam paucis antea diebus mille
 & quingentis aureis ducatis emerat, con-
 tigit ex quadã eius parte caderet, à quo
 casu vniuersum eius corpus cõtusũ fuit,
 imò variis in locis signa quædam appa-
 ruerunt, quæ Græcis hypopiasmata, Ro-
 manis sugillata, & liuores ex ictu proue-
 nientes, aut vibices appellatur. Ad hanc
 igitur accitus ipse, illico pedis venam, sa-
 phenam dictam, secare feci, sanguinisq;
 uncias quinque fluere, à qua sanguinis
 missione pulueres prædicta curatione
 discriptos, ebibendos quoque illi dedi-
 mus, & stragula vino rebus stypticis con-
 fecto immersa, ac manibus expressa, eã
 obuolui fecimus, & cubili optimè coo-
 periri, quibus optimè sudauit, & intra
 quinque dies sana euasit, porro à vino
 ijs diebus semper abstinuit, & pro victu
 panatela, vel panẽ lotũ saccharo coo-
 pertum, aut huius generis similem cibũ
 accipiebat. Cæterum, vibices ex taphia
 ceræ mista, remedio, si Pli. credimus, Ne-
 roni satis familiari, breui ex toto euane-
 runt. Nã & cerusa raphani succo excepta
 ad eadẽ multũ valet, vt albumẽ oui per
 se aut cõstringētibus pulueribus mistũ,
 vt cętera alia varia prætereã remedia, se-
 cundum varia tēpora morbi adhibenda

SCHOLIA.

Huius morbi curationem profequitur Gal. lib. 5. De cōposit. medic. per loca, cap. 1. ex quo paucula hic subijciã verba, vt neoterici noscãt quanto errore detineãtur in ijs curandis vibicibus, quũ illico n. orbi initio balaustris, corticibus granatorũ, myrto & alijs cōstringentibus remedijs & potentioribus vtantur, quod quã à Gal. alienũ sit, & à vera curandi methodo, hæc ipsa Gal. verba ex loco citato testantur, & ita habent, Dictũ etiam antea à me est, quod ex discussorijs medicamentis in principio præstantiora sunt, quæ modicam astringendi vim complectuntur, qualia sunt rose, & melilotũ: & crocus: non tamẽ ex eiusmodi pharmacorũ numero est myrtus, vtpote vehementer astringens, quapropter ego nũquam ipsa vti auderẽ, præsertim si iam liuidis sit color sugillationum. Hactenus Gal. verba, per quæ satis percipitur myrtũ à Gal. p ijs curãdis vibicib. vituperari.

Curatio undecima, in qua agitur, de quodam præceptis medicis non obediẽte.

Illustrissimus Dominus Camillus Columna, grauiissimis & sæuissimis morbis torquebatur, præcipuẽ capitis destillatione, nephritide, diuturna podagra, & chiragra, cuius curam suscipiẽs ipse, omnia,

nia, vt decet, cum debito victus ordine describo. At ille omnibus astare: vel facto iuramento, promittit: Deus bone, vix sextum ebiberat syrupum, ea intentione, vt per catapotia purgaretur, quando frixa oua, & ostracorum nescio quod genus pro arbitrio in cœna comedit, sed non sine culpæ pœna. Nam ea nocte ita colico & renū dolore afflictus fuit, vt eum mori domestici crederet: in aurora vero ad eum accedens, vix ex mula descēderam, quando eius plures clientuli omnia examussim mihi referunt. Sed eorum vnus cubicularius, & qui victum porrigit, rem ex toto aperuit. Decet autem medicum priusquam ad ægrotum veniat, domestici interrogare, & de eius statu ac dispositione percontari, quo facto raro vel nunquam aberrabit: hac enim via incedens Galenus multa præterita ægrotantibus obijciebat, quæ tanquam miracula ab eis habebantur, ac postea maiori cum animo sese illi concredebant, vt ex libro De præcognitione facile quis iudicare poterit. Quum igitur eum conuenirem, ac ipse de symptomatis nocte antea habitis conquereretur, ego tanquam rei inscius simulo, alioqui queritās vnde hæc euenire poterant, ille verò omnino

ignorare respondebat, ego verò in victu ipsum peccasse contestabar, & cùm rem ex toto tenerem, quidnam in cœna nocte præterita accepisset, inquirō. ille nihil noxij aut mali succi respondeat, tunc hominē rogo, quid illud sit singulatim recenseat. Ille, primò capi carnes, à quibus omnino abhorreo, gustare cœpi, ait: dein frixa oua mihi apposita sunt quætātillum gustavi: demùm ex ostracodermis vnum vel aliud genus, lubentissimè comedi, asserit: tūc ego submissa voce, hæc promissis respondere, aio, ac venia demādata recessi, non rediturus ad illum, tametsi vnum vel alterum ex suis castris mihi dono daret. Nouit hæc summus pōtifex, nouerēque plures reuerendissimi cardinales, ac alij principes Romani.

S C H O L I A.

Languens medico obedire debet, vt mandat Hippocrates primo Aphor. & libro primo De morbis vulgaribus, vnde ijs qui medicorum præceptis non obsequuntur, medicinale consilium dandum non est, vt suadet Galenus libro De sanguinis missione, & sexto De tuenda valetudine, & primo De diebus decretorijs: nec enim apud me pecuniæ, quas illustrissimus vir hic mihi liberaliter elargiebatur

tur, tantum vnquam valuere, vt eas artis medicæ nobilitati & excellentiæ anteponerem, sciens vtique, quod sapientia propter seipsam expectanda est, non vero propter lucrum, vt suadet Galenus, libro illo, cui titulus est, Quod optimus medicus sit & philosophus, & secundo Methodi medendi, veluti sexcentis alijs locis.

Curatio duodecima, in qua agitur, de colico affectu, simulque de lupino stercore.

Nobilis Romanus, qui prope capitolium non procul ab Ara cœli cœnobio lignipedum franciscanorum habitat, colica affectione grauissimè torquebatur, ad quem plus minus, quinque vel sex medici inuisendum venimus, contra quem dolorem cum multis & selectis medicamentis vsu essemus, præcipuè per clysmos iniectis, nullum præstâtius, aut diuinius remedium pro eo propulsando inuenimus quàm lupi intestinum: in pollinem etenim redactum, & vineroso exceptum, ac calidum epotum, breui opus suum confecit, & ipse æger sanus euasit. Curent igitur medici intestinum hoc apud pharmacopolas semper vt habeatur.

SCHOLIA.

Lupinum stercus candidum, quale ubi ossa ederint, lupi excernere solēt, præcipuè super vespres, spinas, frutices. & proceriores herbas inuentum, Galenus decimo libro De facult. simpl. med. non solum cum vino ebibitum sed elibus appensum vinculo confecto ex lana ouis à lupo laniate, aut ex ceruina pelle, sumoperè colicis affectis prodesse tradit. Auicenna vero fen sextadecima, libri tertij canonis, capite decimo quarto quarti tractatus, lupi intestinum exiccatum magis quàm eius stercus laudat, id quod hodie & sæpè experientia, ita esse à nobis comprobatum est: sic enim Auicenna citato loco tradit, & dictum est, quòd corpus intestini Adib cum exiccatur; & teritur, est magis vltimum iuuamentum quàm stercus eius, & illud quidem non est longinquum: hæc tenus Auicenna. Super cuius verba animaduertendum duximus, quòd Adib apud Auicennam in vniuerso suo canone, pro lupo accipitur, vt conferenti ea que à Galeno de lupo & eius membris, ac iuuamentis inscribuntur, cum ijs que ab Auicenna de Adib traduntur, notum euadet: cum tamen reuera Adib apud Arabas longè aliud animal sit à lupo, vt pote gregale, apud Africam frequens, quod effigie & magnitudine, inter lupum & vulpem cernitur, animal in totum iners, adeò vt victum sibi captare

captare nesciat, sed præda à leonibus derelicta plerūque vescatur, qua de causa leones supercomitatur, de quo latius à nobis semper Dioscoridem proditum est.

Curatio decimstertia, in qua agitur de nonnullis, qui ex Lusitania Romanam venerunt, & agrotarunt.

Dui Alfonso Alencastrensi, famuli & serui, q̄ ex Lusitania per nauim Romanam venerunt, ferè omnes ægrotarunt, & febribus varijs sunt vexati, sed debitis adhibitis remedijs, omnes per nos ad eò sanitati sunt restituti.

S C H O L I A.

Ægrotarunt ij, sed non aeris varietate, quippe Vlyssiponensis aer, à quo ij soluerant, non multum à Romani aeris qualitatibus distat, quinto autem in climate Roma vrbs antiqua situatur, adeò vt per eam parallelus denominationem accipiat, & Συγγυελίν appellatur. Vlyssipon quoque eidem climati subiacet. imò vtræq; easdem ferè polares eleuationes habent: quæ polares eleuationes verè distantia sunt ab æquatore, cum quanta est eleuatio poli ab hemispherio nostro, tanta est Zenid capitis nostri ad æquatorem æqua distantia: habet autè Vlyssipon, polaris eleuationis gradus ferè quadraginta, Roma verò quadraginta vñ, quibus

qbus adde ea quæ medicus præcipuè pro regio-
 num, & ciuitatũ, aut locorũ venanda tẽpera-
 tura seruare debet, scilicet quòd Vlyssipon vrbs
 est occidentalis omnium Hispanorum consensu
 totius occidentalis plage clarissima, quæ in pla-
 no sedet, & eius plateas Oceanum mare præ-
 terlabitur, in quod aurifer Tagus paucis antea
 stadijs ingreditur, & nullis niuosis montibus
 afflatur, neque vllis fœdis syluis, aut paludibus
 horridis inquinatur, non stagnis, non lacubus,
 non specubus, aut cavernis, à quibus halitus pe-
 stilentes oriri solent, & eisdem ciuitates plerũ-
 qua infici, vt varijs Italia & Græcia ciuitati-
 bus contingit, imò potius in circuitu campos
 fertiles habet, amœnissimos hortos, limpidissi-
 mos fontes, clarissimos fluuios, iucundissima vi-
 neta, fertilissima pomaria, à quibus omnibus
 saluberrimus aer consurgit, summam tempe-
 riem in quatuor anni temporibus seruans, cum
 media vigente æstate, æstus non ita furit, vt ho-
 mines torqueat, neque frigus hyeme ita rigeat,
 vt ad ignem homines confugere compellat: vix
 enim Vlyssippo glaciem aut niuẽ vidit, qua de
 causa simplicissimis vestibis vel mediâ hyeme,
 nullis fulcitis pellibus vestiuntur: perflatur au-
 tem ciuitas hæc maiori ex parte suauissima in-
 spirata aura ab Oceano, omnium rerum, vt
 Hesiodo & Homero placet, parente. Roma
 quoque omnia ferè Vlyssipponi tributa habet,
 sed

sed Orientalis est, quæ austrum quàm Septentrionem magis respicit: & ea de causa temperiem caliditate & humiditate superat, & ideo distillationibus, vt Galenus tradit obnoxia, quam Tyberis fluuius, olim Albula dictus, interfecat, & non procul in mare se exonerat, vt merito eandem cum Vlyssippone sortiatur temperaturam: quo factum est, vt homines Romani cum Vlyssipponensibus & Lusitanis cæteris facie persimiles videantur, imo vitæ longitudine æquales ferè sint, vt paulò inferius docuimus. Cæterum, Auerrois Cordubensis libro secundo sui collectorij, hominum facies, & capillorum colorem considerans, quintum hoc clima cæteris temperatius dixit, quod verum esse, quicumque septem climata, vel eorum maiorem partem perlustrauit, fatebitur, modo collationem climatis ad clima faciat, nõ vero vnus ciuitatis ad vnum clima: scimus autè nos, in vnoquoque climate loca temperata & distemperata reperiri, nam Castellum album mihi propria patria, & cuius Ptolemæus meminit, æquè ab Vlyssippone, & Salmatica totius Europæ celeberrima Academia distans, temperata est. Guardia tamen ciuitas illi propinqua, frigiditate ita pollet, vt media æstate homines in ea algeant. sed id illi ob prominètem montè, hodie ab stella dictum, euenire: certius est quàm quod à me multis probari possit, qui

ex directo eam respicit, & niue qua semper
 albicat & scetet, eleuato flatu in eam inspirat
 collato igitur quinto hoc climate ad quartum,
 multo plura in eo temperata loca reperiri quam
 in quarto, certo scimus. Proinde Hippocrates,
 (qui ob Coum ciuitatem patriam sibi charissi-
 mam, & temperie affectam, quartum clima ce-
 teris temperatius dixit) in presenti parcat. Sci-
 mus autem nos, quartum clima plura loca ita
 distemperata habere, vt vix habitari possint,
 qua de quinto climate minimè dici possunt,
 vt ex Ptolomæo, prima Asia tabula, quisque
 coniectare potest si modo ea proprijs oculis &
 corporis sui iactura vnquam vidit. Hippocra-
 ti Galenus, vt solet, suffragatur, aphori s. lib.
 tertio, enarratione quartadecima, veluti lib.
 secundo De sanitate tuenda, Auicenna quoq;
 fen prima primi lib. doctrine tertia, cap. prim.
 in quo de cõplexionibus differitur, post æquino-
 ctialis habitationem, quam temperatã esse au-
 guratus est, quia nulla in ea aeris mutatio re-
 periebatur, sed aer potius similis toto in anno
 semper erat, quartum clima ceteris temperatius
 dixit, quẽ Albumazar secutus fuit, & plures
 alij viri doctrina, & eloquio grauissimi, quos
 omnes fouere videtur Aristoteles libro secundo
 Metheororum, cum Græciam laudet, que ma-
 iori ex parte sub quarto climate sita est: quia,
 vt tradit Auicenna, huius climatis habitatores

non vruntur, vt qui in primo climate, neq; valde caleſcunt, vt in ſecūdo & tertio, neque multum frigeſcūt, vt illi qui ſunt in fine quinti, vel alij latitudine remotiores, quibus addunt harmonicam rationem, qua docet, medium quarti climatis, vt pote medium locum inter ſeptem tenens, ſummum habere temperamētum, ſed hæc tamen ſi à clariffimis viris prodita ſint, ea tamē falſa eſſe hodie experimur, videntes vtique, Radum ciuitatem, per quam quartū clima nomen ſibi vendicat, & diu pōds vocatur, calidiſſimam eſſe, veluti ceteras ciuitates & loca in eodem contenta climate, qua dubio procul temperiem per caliditatē excedūt. Sed age, eſto quod ſub hoc quarto climate habitatio ſit temperata, vt Hippocrates dixit, & à nobis citati viri clariffimi credunt: inter quos Plinium quoque libro. 2. Naturalis ſua hiftoria, adnumerare eſt, vel quod ſub quinto climate temperatius viuatur, vt Auerrois putat, & nos credimus, habitata ex eiſdem experientia, vel vt Auicenna ait, ſub æquatore temperatior ſit habitatio, aut vt neoterici aliqui volunt, nullibi tēperatius viuatur, quàm ſub ſexto climate: dignum inueſtigatione erit, an in ijs temperatis locis, homines longiori tēpore viuāt, quàm in diſtēperatis, nos quaſitum hoc expoſituri, ex Hippocrate primo ſcire facimus, quod hominū tēperatura regionū naturis, vbi naſcūtur, plerunq; reſpōdere ſolēt.

vt apud librum De aere, aquis, & locis sæpè
 inculcatur: quia vbi mutationes temporum
 contingunt frequentes, & plurimum inter se
 diuersæ, ibi formas hominum, & mores ac na-
 turas plurimum differentes reperiri, necesse est:
 vbi verò æqualitas & vniformitas est, ibi ho-
 mines æquales & temperati sunt: hoc autem
 argumento vsus Hippocrates, Asiaticos Eu-
 ropæis tēperatiores prædicto in libro facit: Eu-
 ropæos verò Asiaticis magis distemperatos, sed
 bellicosiores: tum etiam quia Europæi suo iure
 viuunt: Asiani autem regibus & dominis
 sunt subiecti: quæ duæ potissimæ sunt rationes,
 quibus Hippocrates per totum eum librum v-
 titur. Sed primã, vtpote nobis nunc deseruien-
 tē, percurramus: quæ indicat, hominibus tales
 inesse temperaturas, quales regiones, in quibus
 vitam degunt, sortiuntur. Sic enim Hippocra-
 tes citato libro inquit: dico quidem plurimum
 differre Asiam ab Europa secundum na-
 turas omnium ex terra nascentium, itēque
 hominum: longè enim pulchriora & maiora
 omnia nascuntur in Asia, estq; regio ipsa, hac
 nostra multò mansuetior: sunt etiam hominum
 mores benigniores & cultiores: causa verò ho-
 rum est temporum anni temperata mistura, si-
 quidem in medio solis exortu sita est ad auro-
 rã, à frigiditate ac caliditate omniremotior:
 incrementum autem & benignitatem inde pro-
 ficisci

ficisci omnibus in cōfesso est, quum nihil sit præ
 cellens & cogēs violenter, sed per omnia aequa
 litas vigeat: & cetera quæ huic negotio mul-
 tum faciunt, & cōsulito prætermittimus, in qui-
 bus clarè percipitur, in regionibus temperatis,
 homines tēperatos gigni, in distemperatis ve-
 rò distemperatos, quam sententiam Galenus,
 vt Hippocratis maximus ampliator, ita eam
 varijs in locis suæ doctrine exponit & ampliat
 præcipuè lib. 2. De sanitate tuenda, & ita pro
 compendio habet. Ceterum, dum proposui ho-
 minem eo corporis statu, de quo queri non pos-
 set, obiter etiam regionem ipsius potestate ni-
 mirum definiui, quum neque optimo tempera-
 mento, neque irreprehensibili omnino membro-
 rum modulo corpus vllum in ijs regionibus quæ
 à temperamenti modo recesserunt gigni possit,
 quippe siccis, graciles, & veluti torrefacti, in æ-
 stuosis tractibus homines fiunt, rursus frigidio-
 ris plagæ incolæ, inæquali temperamēto visun-
 tur, vt in quibus externa frigeant, interna im-
 pense caleant. Itaque apud Gallos, Scythas,
 Aegyptios, Arabas, ne per somnium quidem
 vsquam est vidisse id corpus, quod veluti Po-
 lycleti regula existit, cū in nostro situ nō pau-
 ca similia videas, siquidem nostræ regionis quæ
 in latitudinem non parvam extēditur, id quod
 in medio habet, optimè sanè temperatum est,
 cuiusmodi patria est Hippocratis, Hactenus

Galenus, qui corpus temperatum, siue opti-
 mē constitutū in regione temperata gigni pos-
 se, secus autem in distemperatis fatetur. Cate-
 rium, quum corpus temperatum longiori tem-
 pore vivat, quā distemperatum, consequens
 est, quod homines in regionibus temperatis ge-
 niti, ceteris diutius vivant, quod an verum sit,
 paulisper regiones percurrēdo, inuestigabimus,
 & primo ab equatore initium sumentes, sub
 quo, vt Auicenna placet, habitatio tempera-
 tissima est subiacet hodie sancti Thomæ insula
 æquinoctiali, quam Lusitani nostri vt potere-
 gi nostro parentem, multum frequentant, sac-
 charum inde in Lusitaniam transfrentes, &
 inde in varias orbis regiones, quā æthiopes ho-
 mines nigri incolunt, magna ex parte incolu-
 mes, & sani viuentes, quia apud eos nulla tem-
 porum vicissitudines aut mutationes fiunt, sed
 caliditas vniformis potius semper apud eos vi-
 get, vnde sexagesimum vix vica annum attin-
 gunt, quia eorum radicale humidum pauculū
 & exustum est, quod attestatur, quia sicci, gra-
 ciles, & veluti torrefacti sunt, vt in quibusuis
 æstiuosis alijs tractibus homines fieri contingit,
 ad hæc imbelles, timidi, & effœminati. Sed ad
 quintum clima descendamus, quo ceterorum
 nullum, vt Auerroi placet, temperatius exi-
 stit, & ex illo Romam & Vlyssipponem vt
 precipuas & magis temperatas ciuitates con-

templemur. Nam Roma, de qua Plinius tot
 & tanta laudibus extollit. libro tertio Natu-
 ralis suae historiae capite quinto, & Galenus,
 libro primo De articulis, enarratione 24. ex
 Polemone eam totius terrae habitabilis com-
 pendium vocat, in quam ipse Galenus, aetatis
 suae triginta duorum annorum peruenit & in
 ea haec hodie literis mandamus, ita suorum pes-
 sima nouerca existit, vt Romanorum cuium
 per paucos nunc ad senectutem venire nobis con-
 tingat videre, per pauci autem ex ciuibus genui-
 nis & veris Romanis, sexagesimum attingunt
 annum, non minus ac exteri aetate maiores ad
 eam confluentes, qui quoque breui intercipiun-
 tur, vt qui haec contemplantur norunt. Neque
 minus hodie & saepe Vlyssiponensibus euenire
 certo scimus, qui maiori ex parte iuuenes è vita
 decedunt. Quid vero de quarto climate dice-
 mus, in quo plures homines temperatos repe-
 riri, Galenus est author, quum tamen eodem
 autore, libro de Historia Philosophica, ex A-
 sclepiade, vt Aethiopes ex omnibus nationi-
 bus citius ad senectutem perueniunt, ita An-
 gli praeter ceteris diutius viuunt, & ad vigesimum
 supra centesimum annum solent vitam ipsam
 protrahere, quia eorum genuinus calor cum subie-
 cto humido tandem per frigus asseruatur. Est
 autem Anglia, regio insularis frigida, olim Bri-
 tania dicta, 7. subiacens climati, cuius parallelus

sextusdecimus est, diem longissimum habens, sexdecim horarum cum dimidia, & qua inter septentrionem & Thraciam, siue circium dictum ventum locatur, vel vt Mela, viro graui placet, inter septentrionem occidentemque profecta, grandi angulo Rheni ostia prospicit, deinde obliqua retro latera abstrahit, altero Galliam, altero Germaniam spectans, tū rursus perpetuo margine directi littoris abtergo abducta, iterum se in diuersos angulos cuneat triquetra, & Siciliae maximè similis, & cetera. Si igitur ita est, quod in hac insula homines in tam longum vitam contrahunt tempus, videtur temperiem ad vitæ longitudinē nihil conferre, imò homines abstemperatos longiori tempore vitam ducere quàm temperatos, esse astruendum: id quod nunc à nobis pro vero firmandū est, quum par quoque animalibus distemperatis euenire contemblemur, videlicet, cornicibus, coruis, & ceruis. Quapropter Theophrastus, vir ingenio plusquam humano præditus, merito humanum genus, de vniuersali natura conqueri posse meminit, cum animantibus ijs tam longam elargita fuerit vitam, hominibus verò tam breuem & curtam, ac ipsam quidem miseriam, concesserit: nihil igitur aliud optata temperies in homine molitur, quàm quod omnes in eo virtutes & actiones simul exacte sint & perfectæ, & respondentiam ac coalternationem

nationem vicissitudinariam inter se quandam habeant, quod est, vt earum nulla opus suum aggrediatur, antea quàm prior, cui vicaria succedit, suum obierit munus. Vt ergo Aethiopes calidam regionem incolentes breuis sunt vite, quia maximo calore exusti eorum innatum calidum cum subiecto humido cito exoluitur, ita Angli & Dani, ac apud Belgas Ollandi, frigidam regionem habitantes, ceteris diutius viuunt, mediū verò inter eos commorantes, medio modo viuunt, vt Hispani & Galli, quibus addimus Italos, & Graciam habitantes Turcas. Sed vite longitudinem Anglis & Danis ac frigidam regionem incolētibus euenire, quia hominis temperatura ad caliditatem declinet, quæ frigore contemperatur, in dubium verti posset. Simul quia calor innatus per frigus magis seruatur, nec ita exoluitur vt alijs in regionibus. At licet Galeni ex Asclepiade axioma verum esse certo sciamus, hodie tamen Venetos Anglis & Danis, ac quibusuis alijs nationibus longiori perfrui vita obseruamus, nusquam enim tot senes, tamque venerandam canitiē spectabis nisi Venetijs, apud quos fructus succosi, & carnes incorruptæ diu asseruantur. Vt receptui igitur canamus, ij de quibus curatio nostra agit, non aëris, aut cœli, aquarū, ve varietate egrotarunt, sed magis ob contractos à nani labores, in qua eos (vt fieri solet)

misere passi sunt: solēt verò qui ex regione cō-
 traria proficiscuntur, & in alteram veniunt,
 sapē non solum egrotare, sed mori, vt Aethio-
 pibus sub equatore, & sub primo quoque &
 secundo climate habitantibus, in Hispaniam
 aduectis euenire videmus, & eo magis si in fri-
 gidiorem regionem trahantur id quod Aui-
 cēna dixisse videtur. Fen prima, libri sui cano-
 nis, quum dicat, Aethiops enim si ad Germa-
 ni temperaturam se transferre tentet, egrota-
 bit quidem, vel morietur. Hac autem hucus-
 que à nobis diserta de septem climatis, à priscis
 constitutis, dicta esse intelligatis velim, quae in-
 ter æquinoctialem, & septentrionem cōtinen-
 tur, quanquam illis hodie duo & tria, quatuor
 & plura alia addere possemus, si modo terre
 portiones habitabiles priscis ignotas quoq; par-
 tiamur, ab eo puncto vbi Ptolemaeus primum
 clima describere cœpit, ad æquinoctialem vs-
 que dimensum faciētes, neque minus terra tra-
 ctum, ab eo puncto vbi septimum definiuit,
 versus septentrionem siue polum arcticum, sub
 quo hodie plurimæ & potentes gentes viuunt,
 vt sunt Dani, Gothi, Norduegij, Suedi, Fin-
 landi, Pruteni, Rutheni, & ferè sub ipso polo
 Lapones, nam de quinque alijs orbis sectio-
 nis siue climatis, à neotericis nuper inuentis,
 quae ab æquinoctiali ad meridiem protrahun-
 tur, sermo noster non est habitus, in quibus vt
 à fide

à fide dignis accepimus, regiones temperatissi-
 ma comperiuntur & homines longa vita præ-
 diti. Ceterum, vt candidus lector nobiscum in
 hanc condescendat sententiã, scilicet, quod ho-
 mines distemperati in regionibus distempera-
 tis, potissimum frigidis longiori viuât vita, le-
 gat Hippocratem libro De aere, aquis, & lo-
 cis, apud quem Coum, & Gnidum, ciuitates
 temperatas esse vt Galenus credit, non lego,
 imò ipsis Asianas alias temperatiores ipsemet
 Hippocrates facit, vt ex ipsius à me citatis ver-
 bis suprâ adnotauì: post Hippocratem Aristo-
 telem percurrat libro Problematum præcipuè
 sectione quartadecima, & libro De longitudi-
 ne & breuitate vite, non minus Plinium libro
 secundo Naturalis sue historie, capite septua-
 gesimooctauo, & Galeni libro cui titulus est,
 Quod animi mores sequuntur corporis tempe-
 raturam, & Auicennâ Fen. secunda libri pri-
 mi, præcipuè vbi de locis habitabilibus calidis
 & frigidis agit, in quorum capitũ altero Ae-
 thiopes intra trigesimum annum senescere in-
 quit, in altero vero homines fortiores & auda-
 ces, ac longeuos reperiri asserit, quæ omnia ab
 Hippocrate & Galeno sunt decerpta: iis an-
 nectare est Albertum Magnum, libro De lo-
 corum natura, & ex recentioribus duos Fer-
 rarienses alterum Manardum, citato loco, &
 Epistola prima libri septimi, ad Iacobum:

Cigleriũ scripta quod sub æquinoctiali est habitatio : alterum Antonium Musam Brasauolum, libro tertio Aphorismorum, enarratione apud Galenum quartadecima, neque enim poetis fides vlla habenda est, præcipuè Ouidio, qui de Zona septentrionali scribens, libro De tristibus tertio, ita inquit.

Sive locum specto, locus est inamabilis, & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest. (gni,

Sive homines, vix sunt homines hoc nomine di-

Quamq; lupi seua plus feritatis habet. Itẽ,
Omnia barbarie loca sunt, vocisque ferina,

Omnia quæ possunt, plena timore sonant.

Nec minus Vergilius primo Georgicorum, errat ubi Zonas describit, & ita habet,

Quinq; tenet cælũ Zona, quarum vna corusco
Semper solerubens, & torrida semper ab igni,
Quam circũ extrema dextra læuaq; trahuntur,
Carulea glacie concreta. atq; hymbribus atris.

Frequenter tamen hodie Lusitani nostri sub æquinoctiali cõmerciũ exercet, & viuũt, veluti sub polo Lapones, vt falsa esse quæ ab ijs viris alioqui doctis sunt dicta, hodie deprehendatur.

Curatio quartadecima, de morsu vipera.

VERIS fine, properante iam æstate, duo iuuenes Ancona Auximum ciuitatem proficiscebantur, quorum alter
quum

quum ab itinere meīdi gratia diuertisset, viperam prope arboris cauernam offendit magno tamē applausu, sed infelici successu. Contendebat autem is altero cum socio, se viperam manu absque offensa aliqua capturum, gloriabaturque nonnullis murmuratis verbis, serpentes omnes tāquam stupore affectas illi obedire. Alter verò hūc deridebat, demū ad spōsiones res deuenit, sed vipera plus iusto audax, truculēta, immota semper māsit, demum quum is manū porrexisset vt illam caperet, illa rabido & venenoso furore percita, eleuato collo ipsum in manus digito momordit, qui cum sic commorsus doleret, citissimè ori digitū admouit, fortè vt sanguinē, dētibus cōpresso digito sugeret, non verò vt mortē sibi ascisceret, breui autē infelix hic sua culpa, mortuus fuit, neq; medicā auxilia illū quicquā iuuerunt, euasisset tamē ni serpentis venenū ori admouisset, Roma autem tunc Anconam nos recipiebamus.

Curatio decimaquinta, in qua agitur, de variolis, & morbillis, exanthematis dictis, de eorūque Symptomatibus, ante apparitionem venientibus.

PVer natus annos sex, téperatura sanguineus obefulus, vigente canicula cum rectè valeret, repentè oris tortura, cum corporis totius tremore correptus fuit, contra quas affectiones, mulieres præfentes multa tentarunt remedia, & ad collum varia suspenderunt amuleta, sed frustra, quum perinde ac primo eadem manerent affectiones, ad quem accersiti nos secūda die, iussimus per crurum scarificatione, sanguinis vncias quatuor extrahere, à qua sāguinis extractione puer sequenti die melius habuit, imò diuersina hac euacuatione, ab onere & pondere alleuiata natura, & alacrior reddita, ac supra residuum materierum potentior facta, humorem morbum fouētem ad cutim transmisit, ex quo exanthemata variolæ dictæ, effloruerūt. Ceterum vt breui erumperent, & in totum exirēt, aquam hordeaceā in qua caricæ pingues ebullierant, ieiuno stomacho, ac interdium in potu, dabamus. Er breui sanitatem obtinuit. Vagabatur autem hoc tempore exanthematum omne genus, non solūm pueros, sed natu grandiores corripiciens. Porro pauca, sed crassæ & rubentes variolæ hæ erāt, quas ne puer scalperet manu, summopere curabamus. Solent autē

plerun

plerunque ex scalpitis variolis scædæ ori-
 ri cicatrices, quæ difficulter postea emē-
 dantur, nec secus de membris quæ va-
 riolis & morbillis plerunque affici so-
 lent, solliciti fuimus, vt oculus, pulmo,
 intestina, guttur, & olfactus sensorium,
 de quibus Auicenna consulendus venit,
 Fen quarta libri primi capite vndecimo,
 tractatus quarti, vbi prudenter admo-
 dum hæc pertractat, ob quorum mem-
 brorum incuriam, pueri plerunque ex
 iis variolis moriuntur, vel saltem luscio-
 si, vel visionis diminutæ, aut asthmatici
 manent. Animaduertant igitur medici
 puerorum febricitantium curam haben-
 tes, qui quū eos in variolas aut morbil-
 los labi contemplantur, sic ab eis, ran-
 quam à morbo liberis illico discedunt.
 Calido autem in loco, vel saltem æsta-
 tis tēpore, temperato, minimèque ven-
 toso, puer manere debet, & rubris pan-
 nis, vel cocco infectis, cooperiendus, mo-
 do tamen ægrotantis non attingant car-
 nes, vis enim constringēdi huiuscemodi
 pannis inest. Vi&us ratio iis pueris sic af-
 fectis sit, panarella simplex, vel iure pulli
 gallinacci apparatus, aut amigdarū, aut
 ptisanæ cremor, quem colatam ptisanam
 appellam⁹, Arabes sanic hordei appellāt

aut

aut panis frigida lauatus, & saccharo coopertus, vel semina melonis saccharo incrustata, vel ex cucurbita vnum vel alterum paratum iusculū. Sed post exactam earum eruptionem, si febris mitis est, vt remitti plerunque solet, tunc ex pullo cōtusum, frigidis seminibus conionatum, liberaliter concedi potest, vel ipsius pulli, aut capi caro. Veruntamen quum primum symptomata apparere incipiunt, intra tres dies variolæ maiori ex parte erumpere solent, quæ vt faciliè exeant cum primum apparere inceperint, sic adiuuandus est æger sequentibus decoctis, & apozematis.

Vt variolæ citò foras pellantur.

Aqua hordei saccharata, & tepida ebibita, variolas ad cutim faciliè trāsmitit. Ad idem, Aqua decoctionis hordei, adicetis caricis pinguibus, idem præstat, quæ nos nunc, & sæpe vtimur. Ad idem, Caricas pingues numero duodecim, gummi tragacanthi drachmas duas, seminis fœniculi drachmam vnam, croci drachmam mediam, in libris duabus aquæ fiat decoctio ad consumptionem tertie partis, & coletur, propinetur decoctum hoc calidum mane, & sero. Ad idem, Passularum Corinthiacarum vnciam vnam,

carica

caricarum pinguium numero xij. dactylorum numero xv. in libris quinque aquæ fiat decoctio sufficiens, & coletur, ex quo apozemate ad lubitum bibat. Solent quoque plerunque ita sæua symptomata ægrū inuadere, apparentibus iam variolis, vt omni data opera medicus de earū expulsiōne sollicitus esse debeat, neque tantum medicamentis ebibitis, à nobis citatis, sed etiam per exteriora admotis, proinde lauacrum hoc porrigi solet. R. foeniculi, apij, verbenæ, ana pug. j. seminis apij Macedonici, foeniculi, petroselinii, ana vnciam mediam: In libris tribus aquæ fiat decoctio sufficiens, quo in decocto calido, pannus lineus intingatur, & eo totum corpus inuoluatur, hoc vero remedio variolarum & morbillorū materia ad exteriora promouebitur. Cæterum, cū primum variolæ apparere incipiunt, vt dixi, medicus de nonnullis mēbris curam habere debet, de quorum præseruatione sic habeto, & primo.

Ad oculorum præseruationem.

R. Aquæ plantaginis, euphragie, rosarum ana drach. i. camphoræ scriptulum vnū, croci grana duo, misce, fiat collyriū & penna leni, oculi sæpe inungantur.

Ad

Ad idem, Pulueris sumacchorū drachmas duas, aquarum plantaginis, rosarum, ana vncias duas, misce, & ad ignem parum calfiat & coletur, colaturæ adde camphoræ scriptulū vnum, croci grana tria, misce, fiat collyrium. Ad idem, R. Succī verbenacæ vncias duas, oui albi, numero duo, optimè simul concutiantur, & oculis instilletur prima tamen remedia in vsu apud me sunt.

Ad gutturis & faucium præseruationem.

R. Rob. maiorum vnciam vnā, aque capitum rosarum, plātaginis, ana vncias quatuor, vini granatorum acetosorum, vnciam vnā, misce fiat gargarismus.

Ad odoratus sensorium.

R. Aceri rosati optimi parū, & naribus admoueto, & odorct.

Ad pulmonum præseruationem.

R. Farinæ fabarum vncias duas, seminis papaueris albi drachmam vnā, gūmi tragacāthi drachmā mediam, amyli vnciam mediam, cum syrupo myrtino, q. suff. misce, fiat eclegma, elambetium dictum, & supine vt cetera arteriaca medicamenta lambendo capiat.

Ad intestinorum præseruationem.

Vt vero intestina præseruentur, nec influxum labantur, vt sæpè hoc in morbo fieri

fieri contingit, iis potissimum medica-
mentis vtetur, quibus ad fluxus præser-
uationem vti medici solent, de quibus
astringentibus, Centuria secunda exactè
diximus.

SCHOLIA.

Tradit Abinzoar gloriosus, & Auerrois
firmat, nullum hominè variolas aut morbillos
euadere posse, & merito sane: quia infans in-
terim dum in vtero continetur materno, san-
guine menstruo quo enutritur, infici necesse est,
vnde postea ebullitione in sanguine facta, na-
tura vigorata, ad cutem, tanquam per crises
quandam, infectū transmittit humorē, ex quo
variola & morbilli oriūtur, sed vario modo, si
materia crassa est, variola fiunt, si vero subtilis
qualitate magis quā quātitate peccās, morbil-
li oriūtur. Caterū, quod foetus in vtero ma-
terno sanguine mēstruo aliquādo gignatur, pa-
buleturūe, testatur Gal. libro primo De sym-
ptomatum causis, inquiens, Primis duobus mē-
sibus foetus paucum ad se sanguinem trahit, eo
quod parum adhuc auctus sit, adeo vt nefetus
quidem nominari tum debeat, sed lūpax po-
tius, id est conceptus, vbi vero iā increuit, tum
plurimo indiget alimēto, atque tum nō id quod
optimum est, è venis vt antea dicebam allicit,
verum etiam, quia maiorem alimēti copiā re-
quirit, aliquid vitiosi simul attrahit ita fit, vt
vniuer

vniuersum maternum corpus & plethoricum, id est plenum, esse desinat, & minori humorū vitio crucietur. At foetus ipse, excrementa quæ ab attracto redundant alimento, ad duas reducit membranas, quo fit vt ipse quoque & maiori humorum vitio, & maiori intemperie infestetur, quando quidem à vitioso sanguine alimentum sumit, nisi grauida mulier residuo, quo vterū gerit, tempore, optimis vtatur cibus. Hæc Gal. Quibus ita ob oculos rem ponit, vt eius alios locos pro hac roboranda assertionem inquirere non sit opus. Causa igitur variolarū sanguinis menstrui immundities est, quo foetus enutritus fuit, cui adde, quod vel infans menstruorū tempore conceptus fuit, hanc vero, vel illam causam tantum celebres quidam medici cōsiderantes, hominem semel tātum in toto vitæ suæ curriculo in hunc labi morbum cōtestati sunt, alij verò ad alias respicientes causas, non semel hominē in hunc prolabi morbum, sed bis & pluries, asseuerarunt, id quod verū esse experientia rerū magistra testatur. Sunt quippe causæ variolarū, præter signatas, & ob quas variolæ ipsæ sæpè recrudescere solent, sanguinis ebullitio putrefactiōe, quæ tū à causis exterioribus, procatarticiis dictis, tū etiā interioribus, prouenire possunt: vnde à natura ad cutim fit expulsio, & variolæ nascuntur. Nam pueris ob lactis corrupti assumptionē, sanguinis sæpè fit infectio,

infectio, ad quã in cute variolæ, & morbilli cõsequuntur. His accedit causis, aeris infectio, siue ea à causa particulari procedat, siue ab vniuersali & cœlesti originẽ trahat, vt hoc anno 1551.

Anconæ contigit, in qua ciuitate pueri omnes, & grandes natu aliqui, qui olim iam variolas & morbillos passi sunt, in eas rursus incurrerunt, præsagiũ sanè (quod Deus opt. Max. auertat) futura pestis. Ceterum variolarum quædam sanguineæ sunt, quæ aliquantulum late, quodam rubore apparent: aliæ biliose, quæ minoris cum sint quantitatis, acute tamen cõspiciuntur, quodã cũ colore ad citrinũ declinãte: aliæ pituitose sũt, in totũ albæ & late: aliæ verò atrabiliose, omnino nigre, cæteris peiores. Nã sanguineæ magis sunt salubres, et eo magis quo rariore & pauciores sunt: cætera vero huic negotio facientia, sequẽtib. legito curationib.

Curatio decimasexta, in qua agitur, de symptomate quodam ante variolarũ eruptionem apparente.

PVer natus annos quinq;, grauius febricitabat, sed capite non dolebat, nec symptoma aliquod ex iis quæ febrẽ huius generis comitari solent sentiebat, ad eũ vocatus, quũ quærerẽ an doleret, respondet, nullibi dolorem persentire, sed ecce, cum paululum apud eum immo-

rarer, inquit, supra oculum ad supercili-
 lium sinistrum pungi, & paulò post, ad
 nucham dolorem transisse refert, imò
 variis in locis, acutum dolorè pari incul-
 car. Protinus igitur accersito vulnerario,
 internam dexteri brachij venam, basilicã
 dictam, secari iubeo, sanguinĩq; vncias
 quatuor demere: ita enim sanguis eiacu-
 labatur, & bene fluebat, vt non opus fue-
 rit vulnere hirudinem admouere, proti-
 nus igitur validior facta natura materiã
 peccãtem ad cutim transmisit, vnde va-
 riolæ effloruerunt, & dolores cessarunt
 & breui tandem sanus euasit.

S C H O L I A.

*Non solùm acutus is dolor, potissimùm eo
 tẽpore qui variolæ & morbi publicè grassan-
 tur, signum variolarũ sunt, sed plura alia sym-
 ptomata, quæ breuiter ita habent: capitis dolor
 non sine febre, tumor faciei cũ quodam non so-
 lito rubore, oculorum turbulentia cum lachry-
 marum fluxu quodam, totius corporis fractio,
 nausea, vomitus, sternutatio, obscurãtia, tremo-
 res; nõ solũ manũ, sed etiã totius corporis, ad
 hæc syncopis, pectoris grauedo, timor in somno,
 & vocis raucedo, quæ omnia sunt signa futu-
 rarum variolarũ, & eo magis, vt dixi, quando
 publicè grassantur, & eisde pueri corripit solẽt.
 Ceterũ signa hæc quando apparẽt, tunc me-
 dicus*

dicus pueri virtutis robore considerato, & humore peccante, euacuationem preponere debet, cassia fistulari, aut tamarindis, vel syrupo rosato solutiuo, vel syrupo violato solutiuo, aut decocto sena per se, vel dictis admisto, sed potissimum euacuatio fieri debet hoc in morbo per sanguinis missionem secta vena, vel per surarum in cruribus scarificationem, aut per cucurbitas secta cute, quia in hoc morbo purgatoria medicamenta suspecta sunt, & timor est ne in ventris fluxum agrum ducant, qui peculiaris admodum huic morbo est. Porro cum euacuatio omnis ante variolarum apparitionem potissimum medicamentis purgantibus fieri, & merito debeat, cum à circumferentia ad centrum trahant, ita post earum eruptionem, vno vel altero elapso die, sanguinis euacuatio siue per venæ sectionem, siue per surarum scarificationem fieri permittitur. Sed id potissimum moliri debet quando plethora adest quam medicus ex egrotantis pueri habitu, & anteacto victu, ac symptomatibus agrum ipsum occupantibus, exacte venari poterit, vt alibi quoque dixi.

Curatio decima septima, in qua agitur, de puero continuo febriciente, & in variolas postea incidente.

PVer natus menses sexdecim, cum continuo febriceret, & illi crurium scarificatio

facta esset, in variolas incidit, ac intra paucos dies sanus est factus. Erat autem puer hic, filius illius, qui ex insulis Lusitanix naues duas isatide oneratas in Angliam vexit.

SCHOLIA.

Peruenerunt hac æstate ad manus nostras, plus minus centum quinquaginta pueri, variolis & morbillis affecti, ex quibus omnes euacuati euaserunt, alij vero quibus parentum culpa euacuatio facta non fuit, vitam cum morte commutarunt, numero tres: alij vero quatuor in vlcera difficillima & male morigerata peruenerunt, quæ cum aphthis cõmunio- nem habent, & facile in gangrenam abeunt, iis similis superstes hodie est, puer Anapidi- ctus, vlcus cauernosum & malignum, cubitũ dexteri brachij occupans, non nisi multis foraminibus perforatum habens. Animaduertant igitur medici Itali, quos in hoc morbo curando pro iusto segniores nosco.

Curatio decima octaua, in qua agitur de variolis serpentibus, cutẽ tantum erodentibus, simulque de earum nominibus.

PVer Altarasij variolis corripit cœpit, ex quibus nonnullæ percurrerant, vt miserum corpusculum intra duos dies ferè

ferè totum excoiatũ reliquerint: serpe-
bant quippe, ac cutem tãtũm exanthe-
mata excoiabant, quæ quoq; aliis eue-
nisse puerulis obseruauit. Contra quæ sic
orsus sum: primò cùm materia hæc plus
iusto subtilis esset, eam obtũdere conati
sumus: nec tantũm eam, verũ etiam io-
cinoris & membrorum interiorum ma-
lam qualitãtẽ infringendo, vt ne de no-
uo altera gigneretur. Sed id refrigerãti-
bus complebamus medicamentis, vt sy-
rupo rosato, de cycorea simplici, de en-
diuia, de violis, adiectis similibus aquis:
exterius verò iecur ex santalino vngũe-
to illinebatur, sed victus ad id multum
faciebat, qui ad frigidũ cum humidita-
te declinabat: quibus omnibus materia
crassior est reddita, & variolæ crassæ &
amplæ apparere cœperunt: prædictæ ta-
men excoiaciones, quas nonnulli pra-
ctici rubeas infectiones appellarunt, sic à
nobis tractatæ sunt. Primò à propinato
syrupo violaceo solutiũo, lactuæ aqua
permisto, quo optimè egressit, sequenti
lauacro ea lauari fecimus, ac postea pan-
no lineo abstergi, & puluere infra dicen-
do aspergi: habet autem lauacrum sic.

Recip. rosarum rubearum siccarum,
myrtillorum, foliorum lentisci, summi-

ratū quercus-tamarisci, ana ma. i. In aqua fiat decoctio sufficiens, quo decocto excoxiata partes lauentur, & vt dixi, lineo panno absterſæ, ſequenti puluere inſpergantur: habet autem puluis ſic.

Recip. Thuris, maſticis, roſarum rubearum, ſarco colle, ana partes æquales, fiat puluis ſubtilis. At vbi vnguento vti neceſſum fuit, albo camphorato, aliquādo vero plumbeo vſi ſumus. Porro Guillelmus Placentinus, vir me hercle ſua ætate doctus, capite de Afahari, contra has rubras infeſtiones hoc vtitur experimēto, ſulphur cum aqua roſacea miſce, & eo prædictas illine infeſtiones, nos verò prædictis tãtum vſi ſumus, & pueri ſani & potentes ſunt facti.

S H O L I A.

Morbilli & variola, communi voce apud Galenum exanthemata appellantur, vt ex libro quinto Methodi medēdi, elici poteſt. Hippocrates vero lib. tertio De morbis populariter vagātibus, textu quinquageſimo primo, ea ἰνὸ μύξῃ vocat, qua interpretes Plinium ſequentes papulas, vel pituita eruptiones, rectè ſanè verterunt: ita enim Galenus, locū citatū enarrans tradit. apertū eſt, ab ἰνὸ μύξῃ quod eſt erumpere, derivatum eſſe ἰνὸ μύξῃ, id eſt, papulis, nomen in his que ſponte extuberant in cute:

ente: hæc cōstant superfluis scilicet humoribus,
 atque qualitatem etiam nō iniuria subsequun-
 tur, quum tenues humores exulcerationem po-
 tius quàm tumores creent, ac crassi in tumorem
 pellem attollant. liquet autem & cetera, hæc
 Galenus: per quæ non solum prædictarum pu-
 stularum deprehenditur nomen, sed aliud ma-
 ius elicitur scilicet, quod variolæ à crassiori (vt
 iam diximus) fiant materia, morbilli verò à
 subtiliori: qui morbilli inibi quoque ab Hip-
 pocrate, ἰγρῆσι vocitantur. Nam Hippocra-
 tes, quum morbos in ea pestilenti cōstitutione
 euementes percurrat, subdit, serpentina vlcera
 multis magna, vel ἰγρῆτες multis magni: di-
 cūtur autem magni, vt ibi Galenus notat, aut
 quòd multum occupent loci, aut quòd adiun-
 ctam malam habeant exulcerationem, quo-
 rum vtrunque vitio humorum oritur, & à
 medicis sæpe notatur. In puero tamen hoc, de
 quo curatio nostra agit, morbilli excedebant,
 & multum eius corpusculi occupabant: vn-
 de iure herpes, hoc est, serpentes, siue exe-
 dentes, appellari mereantur: Ceterum, non licet
 ab hoc loco, priusquam omnes hucusq; præcti-
 cas scribentes taxem, in lentium præcipue, &
 earum decocti exhibitione: & primò, quan-
 tum lentes noxia sint, & melancholicæ, ac
 insomniorum, & phantasmatum generatri-
 ces, hæc in loco à nobis exponendum erat, ni-

ea in commentariis nostris super Dioscoridem
 editis, abundè enarrata dimiserimus: ad eum
 igitur librum lectorem, si modò hæc nosse vo-
 luerit, diligentiusq; excutere delegamus. Solèt
 igitur omnes ferè practicarum authores, dupli-
 ci intentione, lentes, vel earum decoctum va-
 riolis affectis porrigere: altera quando vario-
 las, vel earum materiam, ab internis partibus
 ad exteriores extrudere sollicitatur: quod opus,
 quando variolæ erumpere incipiunt, confici
 debet: & tunc nonnulli lentium excorticata-
 rum primum vel secundum decoctum egrotis
 bibendum tradunt, non sine ingenti tamen er-
 rore, quum lentium excorticatarum quodcun-
 que sit decoctum, maximè constringit, vt om-
 nes fatentur medici; male igitur & contra ra-
 tionem id propinant, ea præcipuè intètione, vt
 materiam ab interioribus ad exteriora pellat,
 quum id officium sit medicamentorum non ad-
 stringentium, sed aperientium, & materiam
 dissoluentium ac ad cutem eam pellentium, vt
 per exteriora adplicita in sudoris euocatione, in
 morbo Gallico sæpè percipitur: quorum aliqua
 fortia & præpotentia sunt, vt ex vnguentum
 adornantibus, quo sudor in morbo Gallico euo-
 catur, percipimus, quibus addamus decoctum
 ligni Guaiaci, decoctum radicis cimarum, deco-
 ctum rubi viticosi, decoctum pyrethri, carica-
 rii, smyrni, anchuse, aqua hordei saccharata,
 decoctum

decoctum seminis fœniculi, apij, & similia
 sudorem euocantium, quorum nullum constringens est, vt iure dicendum sit, decoctum lentium excorticatarũ tantum abesse, vt sudore proluciat, vt id potius in totum compescat, ac constringat: caueant igitur medicam artem exercentes, ne deinceps pro variolis aut morbillis accelerandis, excorticatarum lentium decocto vtantur. Alij verò pro hac complenda operatione, hoc est, pro euocandis variolis & morbillis ad cutem, non excorticatarum lentium decocto vtuntur, sed ipsarum potius integrarum, ac leuiter coctarum primo decocto, quorum conuati refragari facile quisque posset, & eo magis, si cum Marcello Vergilio apud Dioscoridem legerimus, lens aluum cum suo cortice in cibo sumpta compescit. At quum Hippocratem, hoc non excorticatarum lentium leui decocto, pro vomito proritãdo vti, sepè notemus, quod & aluum ciere Galenus testatur, non omnino extrarationem erit, eo pro hac complenda operatione vti, quanquam alijs remedijs eius vice operari consultius esset, quorum nonnulla à nobis curatione decima quinta scripta sunt, præter quæ, alia ex radicibus communioribus, & seminibus, vt pote apij, fœniculi, cari, petroselini vulgaris, smirni caricis & similibus confici possunt: saccharum tamen decocto semper miscendo, & croci paucillum. Altera

intentione predicti practicas scribentes, & omnes ferè hodie artem medicã exercètes, lentibus vtuntur excorticatis, aut earũ decocto secundo, vel tertio. pro variolarum & morbillorum condensanda ac constipãda in initio materia, & si diis placet, lentibus ipsis prius excassatis, aut combustis. Sed quõnam errore norunt ij, qui curandi veram & germanam methodum, & viam habeant. & eo magis, si lentiam exactam teneant naturam. mutuo enim nexu, simplicitium natura cum methodo curatoria cõnectitur, sed quòd ij multis & variis modis in hac lentium, & earum decocti propinatione, errant indicemus: & primo si verum est, quod Auicenna inquit, & post eum ceteri medici testati sunt, quod variolarum & morbillorum ad cutem eruptio, quædã à natura non solum constituta, sed destinata crisis sit: consequens erit cum Hippocrate & Galeno asseuerare: quod quãdo natura eam conficere tentat: tunc medicus materiam fluere dispositam, condensare, aut à via sua cohibere non debet, sed magis ipsam disponere, vt per eam viam incidat, per quam natura conatur expellere, iuxta illud Hipp. Quo natura maxime vergit, per loca conferentia, eò ducere: nec enim obstat, quod tergiuersator instare cõtra nos poterit, dicendo materiam esse multam, à qua meatus obstrui possunt: ad quam obstructionem exitus mate-

ria

ria nõ dabitur, sed ipsa potius intercipientur quò
factum est, vt lentes excorticatee aut earum
secundum, vel tertium in sculum concedere iu-
stum sit: quum nos pro hac humorum deponen-
da quantitate euacuationes proponimus, tam
medicamentis purgatoris, vt manna, castia fi-
stulari, syrupo rosato solutiuo, syrupo violato
solutiuo, tamarindis, rhabarbaro, agarici in-
fuso, decocto senæ, & similibus, & etiam per
sanguinis missionem, siue per venæ sectionem:
siue per tibiaram scarificationem, siue per cu-
cubitulas, secta primò cute, siue per hirudinum
venis hemorrhoidalibus admotionem, post
quas euacuationes, quasi onere deposito, natu-
ra potentior supra residuum fit, materiarum,
quas suo modo regulat & disponit. Si tamen
materia subtilis fuerit, ad cuius exitum time-
tur alicuius membri lesio, vt sepe euenit, aut
vulceris alicuius serpentis, & maligni euentus,
pro qua, incrassanda lentes sic excorticatee con-
uenire videntur. Nos materiam sic subtilem
refrigerantibus syrups & edaliis, crassiorem
reddemus, quibus simul membrorum malam in-
temperie emendabimus, vt in hoc puero, de quo
agimus, factũ à nobis esse animaduertistis, quod
opus nunquã lētibus cōficiemus, cū præter quod
sanguinẽ spissent, malam quandã illi addit in-
temperiem, que atram bilem sapit: quia quum
malancholica ipse sint intemperiem, à menstruo
fermen

fermentum trahenti materia superaddunt: unde membra magis afficiuntur, & humor malignior euadit. Craſſiorem igitur reddemus humorem, & membrorum malam intemperiem corrigemus ſyrupis: præcipuè de acetofitate citri, de ſucco limonis acetoso, de ſucco acetose, roſato ſimplici, violaceo, de endiuiâ, de cicorea ſimplici, iuiubino: iulebis, refrigerandi vim habentibus, & aliis variis, vt ptifana, panatella adiecto amylo, aut in ſculis pulli gallinacei, adiecta lactuca ſcariola, cicorea portulaca, endiuiâ, cucurbita, iuiubis, prunis, mixariis, acribus, ceraſis, ordeo, oriza, & ſimilibus, non verò lentibus, hucusque à practicis in uſum habitis: neque enim Auicennæ fides vlla in hac re habenda eſt, ſi modo excorticatis lentibus pro hac cõficienda operatione vtatur: quia Arabes & Iudei Orientales, lentes in victus uſu frequentiffimè habent, quia fortè regionem incolunt calidam. Nam Auicenna apud Bocoram oppidum nimum Oromuſio, Perſiæ inſulæ, propinquũ, omnia ſua opera literis mãdauit. mediat autem Bocora, inter Halepum, inclytam ciuitatem, & Oromuſium inſulam dictam, in qua Luſitani noſtri merces frequentiſſimè exercent. Norũt hæc qui ex Tripoli Syria, vel Damasco nobili & antiquiſſima ciuitate, in Indiam veniunt: quæ terra omnes plus iuſto calidæ ſunt, & earum incolæ lentibus in victu frequentiff

quentissimè vtuntur, veluti olim Alexandræi solebant; vt testatur Galenus, cum de elephãtiasi loquitur, libro artis curatiue ad Glauconem. Non est igitur quod medici Europæi, lentibus pro variolarum & morbillorũ curatione vtantur, quando ipsa melancholica sint, seuos morbos inducentes, vt libro à nobis conscripto, superius citato vberius exposuimus.

Curatio decimanona, in qua agitur de puero ob variolas oculos clausos per triduum habente.

Filiolus Carentini Florétini, cum variolis torqueretur, & oculos clausos haberet, ita vt eos aperire non esset possibile, ad eum fui accessitus, cui malo, vt pote oculorum occurrens, hoc fomentum parare feci, quo sæpè oculi perfusi, aperti sunt, & ex tenebris in lucem puer ipse reuocatus: habet autem fomentum sic. Recip. scœnugræci, seminis lini, seminis cydoniorum, ana partem vnã, maluarum partes duas. In aqua fiat decoctio sufficiens, ex qua oculi lauentur. Sequenti verò die oculi adaperiti sunt, in quibus nonnihil nebulæ conspeximus, quæ saccharo albissimo, & in pollinem redacto, ter & quater in die immisso, ex toto ablata fuit, & oculi intra paucos dies immunes

munes & liberi ac absterfi facti sunt. Aliquando tamē ꝑ hac cōplēda operatione lacerti stercore vsi sum, vel ei' loco mucerda, veluti aliis potētiorib' medicinis.

Curatio vigesima, in qua agitur, de verme ventriculū lancinante, & in lipothymiā agrum trahente.

ERguas iunior, natus annos quinque supra viginti, natura biliosus, vigente canicula, de capitis dolore, & membrorum lassitudine, cum quadam febri-cula conqueri cœpit, qui sic conquestus per octo incessit dies, quousque tandem in lecto decubuit, ad quem accedēs medicus quidā illico illi pharmacum purgatorium quoddam leue concessit, quo multa biliosa eiecit. à purgatione verò, sequenti die circa os ventriculi dolores pungentes interpellatim persentiebat: à quibus grauiter torquebatur & angustiabatur, adeò vt in lipothymiam plerunque incideret: cum quibus omnibus & egerendi, & euomendi simul cupiditatem ferè continuam habebat: sed parum egererat, & ructus per superiora tantum emittebat. Contra quas affectiones medicus assistēs, venam in brachij curuatura tundere fecit, & sanguinē ad vn-
cias

cías quinque fluere: post quam sanguinis
 missionē aeger grauius tulit, & sympto-
 mata omnia grauiora sunt facta. Ad quē
 tandem vocatus ipse, cōsiderans hūc de
 ventriculo conqueri, & in syncopim ple-
 runque incidere, ac subuersiones, & ege-
 rendi cupiditatem pati, iudico huic ali-
 quod noxium in eius ventriculo præci-
 puè infixum esse: quod natura cūm ex-
 pellere conabatur, irritata expultrice,
 nec valeret sibi noxium propulsare, mo-
 tio illos concitabat. Suadet autem Gale-
 nus, quòd quādo ventriculi tunicis quid
 infixum est, tunc inanis fit euacuatō, &
 ructus tantum sequuntur, vt apud ipsum
 libro De locis affectis, quis legere pote-
 rit, vbi præcipuè de ventriculi affectio-
 nibus loquitur. Hæc igitur quum per-
 penderem, nihil nunc accommodatius
 remedium parari posse excogito, quàm
 vomitorium aliquod remedium: & cō-
 magis, quia plures aderant homines, de
 nobis aliquod magnum expectātes: præ-
 sens igitur quum adesset pharmacopo-
 la, illi iubeo sequens pareret vomitorium,
 Recip. seminis anethi, ceparum, rapæ,
 ana vnciam med. In libris duabus aquæ
 fiat decoctio sufficiens, facta decoctione
 & colatura, adde oxymelitis simplicis,
 vncias

vncias duas, agarici in pollinem redacti,
 scriptulum vnum. Misce, ex quo tepido
 libram integram & amplius bibat: quum
 verò primo ebibit, nihil euomit: cate-
 rùm cum potum repeteret, ita in vomit-
 tum copiosissimum deuenit, vt cum eo
 lumbricum iustæ magnitudinis, album,
 crassum, præuiuum eiecerit: à quo postea
 non sine artis medicæ honore, bene ha-
 buit, nec amplius in stomachi rosiones
 & lácinationes, quibus in lipothymiã &
 syncopim sæpè incidebat deuenit: duo-
 bus porrò sequentibus diebus, ieiuno
 stomacho, syrupum hunc ebibit, Recip.
 Syrupi de succo acetosæ, de succo ribes,
 de absinthio, ana vnciam mediam. aqua-
 rum absinthij, graminis, ana vnciam vnã
 & mediam. Misce, & bis vel ter iteretur:
 iis enim ita valuit, vt nec rhabarbaro,
 nec agarico, nec hiera picra, aut theria-
 ca, aut iis potentioribus medicamentis
 opus habuerit. Porrò, cibus huic obla-
 tus, primò panatella semine coriãdri ap-
 parata fuit, postea verò pullus cucurbita
 & agresta conditus coriãdri semine &
 pauculo croco simul pistis respectus: po-
 tus verò, primo aqua ex decoctione se-
 minis coriãdri erat: post vermis verò
 eiectionem, vinum.

Curatio vigesima prima, in qua agitur de puero variolas virentes & magnas patiente.

PVer obesulus, liuidis & magnis scatebat variolis, quæ cum ad exiccationem difficulter venirent, eas acicula argenti perforare iussi, & sanicem inde extrahere, quas postea ablui ex aqua decoctionis rerum stypticantium & exiccantium fecimus, & breui optime habuit. Ceterum, ex miricæ coma suffumigium paratum, mirifice prædictas sanat variolas, vt autor est Auicenna. Vnguentum quoque ex cerusa confectum, non minus idem opus conficit, vt varia alia, quæ silentio prætermitto.

SCHOLIA.

Solebat Galenus papulas has, & ijs similes pustulas acuta acu perforare, & ab eis contentum humorem exprimendo deponere: & id non tantum semel, sed bis & pluries cum opus erat, iterando, vt commentario tertio in librum Hippocratis De fracturis, enarratione quadragesima quarta, meminit. Sed nunc pro compendio, ea quæ à nobis sunt dicta, & ad variolarum & morbillorum curationem faciunt, referre non grauabor. In primis igitur scire decet, quod ya

riolarum initio, ante earum eruptionem, quando symptomata infestant, & signa instant, tunc medicus ebullientem humorem omni ingenio euacuare debet. Si tamen euacuatio non sufficit, sed symptomata omnino agrum infestant, tunc humoris effernescētiā medicamentis & cibarijs citatis obtūdere conabitur. Sed id opus lentibus nunquam conficiet. Ceterum, cum primum variolæ erumpere incipiunt & extra emitti, protinus medicus vt ex toto exeant sollicitus esse debet, potissimum medicamentis à nobis citatis, non verò lentium excorticatarū decocto, per se, vel alijs aperientibus misto. At si variolæ dno absque exiccatione perseuerent aliqua tunc acicula, vel acu subtiliter perforari debent, vt in hoc puero factitatum animaduertitis. Porro si variolæ plures ita fuerint, vt crustā genuerint, quod sepè euenire cernimus, eam emolliente decocto deponere tentabimus, apparato ex lini semine, fienugraco, maluis, maluauiſci radicibus, caricis pinguibus, adiecto (si placuerit) oleo violaceo, vel amygdalarū dulcium, qua crusta deposita, si opus fuerit exiccatione, pulueribus exiccationibus à nobis citatis, vel decocto exiccandi vim habente, complebimus, aut puluere oryzae, vel radicis canna: si verò stigmata adfuerint, tunc ad vnguentum geminis dictum concurrendum est, & alia eo potentiora, quæ tractatu de decoratione à practicis inscripto,

in scripto, reperiuntur. Caterùm variolas & morbillos patientibus, melle, & piscibus salitis interdici debere, contra idiotas testatur Zoar libro Theisr.

Curatio vigesima secunda, in qua agitur de apoplexia ob ictum bombarde exauditum superueniente.

INfans Benepesantis, ab ictu bombardæ exauditò, totus contremuit, & turbatus fuit: sequenti nocte lac non suxit, flebat, & irrequietus permansit: sequenti die à prandio, apoplexia correptus fuit. Nam vniuersum eius corpusculum tremebat, labia torquebantur, & oculi ita eleuabantur, vt foras exire viderentur. Cæterùm, pulsus huic frequens, celer ac languidus erat, præcipuè dextrilateris. Nam vniuersum sinistrum latus illico paralyti correptum fuit, & arteriæ suis motibus destitutæ. Porro à presagio factò, quòd puer hic intra paucas horas moriturus esset, post rutam ad eius nares admotam, & oleum vulpinum nuchæ applicitum, & sanguinem per tibiæ scarificationem exactum, & cauterium prope nucham applicitum, tertia hora noctis obiit.

S C H O L I A.

Non est mirari, si ab ictu bombarde morbus

dictus ex quo mors subsecuta fuit, ortum traxerit, cum perterrita natura spiritus animales ad cerebrum tanquam ad arcem defendendam retraxit, cum quibus sanguinem plurimum secum quoque duxit, ad quem meatuum coarctatio secuta est, & consequenter apoplexia, & paralysis, morbi perniciosi sunt orti, consequenter est hic adducere ea que à Galeno libro De the-riaca ad Pisonem traduntur. Mulier vtero ge-rens, solotonitruo exaudito, & horribili quodam spectaculo viso, infantem abortiuit.

Curatio vigesimatertia, in qua agitur, de febre sanguinea, cum pulicari morbo eueniente.

MAter cidicarij, temperatura sanguinea, & annos nata circiter quinquaginta, febris sinocha affligi cœpit. Nam genæ, oculi, & vniuersa eius facies, rubore quodam afficiebantur, quin & in eis venæ tuebant, & rubricabant, continuo, febricbat, pulsu quippe crasso, pleno, & veloce, quibus parum vel nihil aquæ appetebat, sed difficulter respirabat, quam cum sic affligi contemplerer, eius internam brachij venam secare iussi, sanguinisque libram vnâ extrahere. Ceterum cum vuluerarius nullarum tundere potuerit, eam sic imphlebotomata dere-
liquit

liquit. Sequenti verò die, pulicaris morbus per vniuersam eius cutem efflorescere cœpit, exanthematis quidem rubris, liuentibusque nonnullis, quibus animaduersis, illico diligentiori accersito chirurgus, mediam dextri bra h j venam secare iussi, sanguinisque libram integram effluere à quo detracto melius habere cœpit: tertio verò die, rigore mulier hæc oppressa fuit, quem febris secuta est, ad sequentem diem ordine quartum semper affligens, in quo sudor copiosè eius vniuersum irrigans corpus, superuenit, post quem libera & sana euasit. Instabat autem æstas.

S C H O L I A.

In hoc morbo, pulicare symptoma superueniens, considerandum venit, quod quum lethale signum sit, morbi malignitatem & seuitiem protendens, morborum tamen initio plus periculi minatur. Sanguine tamen extracto, à cuius flore & subtiliori parte exanthemata hæc oriuntur: natura validior facta, materia peccantis residuum per sudorem expulit, vnde agrotans sana euasit, nec enim veritus sum, symptomate hoc apparente venã secare, & sanguinẽ demere, quũ ingens ingruebat plethora. Cæterùm, tractãdi sunt huiusmodi febribus laborantes, sicut malignis & pestilentibus affectis.

Curatio vigesima quarta, in qua agitur de homine pituitosa febre laborante, & quindecim vermes per os emittente.

LVcas è Castello Bononiensi, vir obe-
sus, & natura pituitosus, quum febrī
pituitosa, vigēte canicula, corripēretur,
quindecim vermes intra nouē dies per
os nō nisi viuos emisit. Qui bono victus
ordine gubernatus, ac oxymelite in po-
tu, syrupi vice, sēpē ebibito, hoc phar-
ma-
co liber euasit: ita enim pharmacū habet
Recip. diaphiniconis drachmas tres, hie-
rē picrē Gal. drachmam vnam & mediā,
electuarij de psilio, drachmas duas, aga-
rici, drachmam vnam, cinnamomi scri-
ptulum vnum in decoctione graminis,
& pituitam respicientium fiat potus, de-
tur in aurota, & desuper per horam dor-
miat: hoc enim pharmaco & multa ex-
creuit pituitosa, vt sanus illico euasit: se-
quentibus tamen nonnullis diebus oxy-
mel quoque sēpē in potu accipiebat, &
in cibo ex couiandro præparata.

Curatio vigesima quinta, in qua agitur, de febre sinocha, in biliosam postea degenerante.

Ioannes

Ioannes Politianus, vir nobilis & praefectus arcis Anconitanæ, Rebelinæ dictæ, annos natus circa triginta quinque, robustus & fortis, quum ex bello inter Carolū Imperatorem, & Iulium tertium Pontificem maximum, cōtra regem Galliarum ob Parmam ciuitatem contracto. Anconam, vigente canicula, iussu excellentissimi domini Vincentij de Nobilibus, reuerteretur, in morbum incidit. Is enim flagrante bello, septingenta vel octingenta milliaria equis dispositis confecerat, vnde ob bellicos labores & iter tantum confectum, in febrim lapsus est, & illam quidem sanguineam: est nanque hic natura musculosus, fortis, rufus, temperatura sanguineus: vnde mirari non est, si in sanguineam inciderit febrem, & eam quidem ceteris minus periculosam, iuxta Hippocratis aphorismum. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, aut ætati, aut habitui, aut tempori magis congruit morbus, quàm quibus secundum nihil istorum congruit. Caterum, hic continuò febricabat, caput dolebat, & in scapulis & cruribus pondus sentiebat, bilem primo die vomuit, secundo bolum ex cassia fistulari comedit. quo optimè egressit, & non nihil quoque vo-

muit, tertio Verò die, sanguis ex basilica brachij dextri ad libræ Vnius pondas extractus fuit, & ille quidem corruptus, ac infectus admodum. Postquam sanguinis missionē illico sudauit, & melius habuit, quinto verò die frixit paululum, sed post frigus febris grauis admodum cum stomachi dolore quodam subsecuta est, qui ventriculi dolor non ob biliosi alicuius humoris influxum, sed potius ob pituitosam & flatulentum in eo contentum, ortum trahebat, vt ex eius portiuncula per vomitum emissa venati sumus. Cæterum, ex sanguinea febre, hæc in biliosam degenerauit, vnde duplex cōtinua facta est tertiana: septimo verò die ab arce in palatium ductus, breui sanus fuit factus, primo tamen incisuris eius vniuersa labia vlcerata fuere, interpositis porrò nonnullis diebus, hic intentam febrim cum capitis & barbæ pilorum decidentia, iacidit: Vigebat autem Gallicanę scabiei humor, pro quibus affectionibus deponendis, ad Guaiacum lignum confugimus, & ex toto sanus euasit.

Curatio vigesima sexta, in qua agitur, de muliere utero gerente, & continue febricitante.

Iuuenis

IVuenis utero gerens annos nata sep-
 temdecim, temperatura sanguinea, &
 bonæ habitudinis, vigente canicula, fe-
 bri continua corripiebatur, caput dole-
 bat, & circa costas & lumbos pondus sen-
 tiebat, quin & in cruribus dolorem pa-
 tiebatur, & tussi quadam sicca premeba-
 tur, quam cum sic vexari viderem, illi-
 co dextri brachij communē venam scin-
 dere feci, sanguinisque vncias quatuor
 fluere, à qua sanguinis missione hæc in
 sudorem copiosissimum devenit, & me-
 lius habuit. Porro syrupi vice hordea-
 ceam cum pauco violaceo iulebo, ieiun-
 no stomacho, veluti postea, ad lubitum
 suum capiebat. At cibus huic oblatu-
 s natella primis diebus erat, post sangui-
 nis verò extractionem pulli gallinacci
 carnes, cucurbita & agresta conditæ, sed
 potus hordeacea iulebo mista erat, quan-
 quam gelidam magis appetebat, quam
 illi quoque lubentissimè elargiebamur:
 item ut interdum reficeretur, cucurbitam
 & lactucam saccharo conditam illi offe-
 rebamus, veluti pira saccharo incrustata:
 quarto verò die, eius extremæ partes a-
 liquantulum frixerunt, sed postea febris
 prædictis symptomatibus similibus cre-
 vit, lotium subnigrum erat, pulsus cras-

fus, plenus, sanguinis exuberantiam attestantis, quinto die, lotium melius apparuit, sed vnum est quod medicos torquet in pregnantium vrina, quod cum in ea pendens, aut subsistens nebula apparet, iudicium quod ab hypostasi redecidente ab humore peccante, fallax plerunque est, & eo magis, priorum mensium mulieres pregnantibus sunt, quum in ipsis bene quoque valētibus, vrina pendente nebula semper ceratur: Cæterum, cum primam sanguinis missionem iuuenis hæc anxie ferret, & de ilium dolore quereretur, ne in abortum laboretur, secundam sanguinis missionem differebamus: at quum morbus eam omnino postularret, ad eam exercendam condescendimus, quam optimè sanè tulit, & melius se habere dixit. Sana porro facta, sexto impregnationis mense, ex se abortiuit: an verò ob contractam à morbo debilitatem, & sanguinem bis extractum, dubito: certò tamen scimus, Cornelium Celsum diuinè prorsus in hac re locutum esse, cum libro suę medicinę scriptū dimiserit, quòd quum pregnantis ægrotat, non tam eius virium robur pro morbo præsentente depouendo, à medico attendendum est, quantum ad futuram eius parturitionem.

Curatio

Curatio vigesima septima, in qua agitur de febre sanguinea quarto die terminata.

Vigente Canicula, vxor aurificis, natura gracilis & exilis, annos nata octo supra viginti, & quæ puellam lactabat, sanguinea febris correpta fuit, quæ facta illi venæ sectione in brachij curvatura, & sanguinis vnciiis quinque extractis, melius sensit: eo tamē tempore quo sanguis fluebat, in lipothymiam incidit: qua de causa laxato ligamine, & digito vulneri admoto, & sanguine retēto, ac naribus aceto rosaceo applicito, pauculaque gelida deglutita, ad se rediit, & sanguinem postea in totum iuxta prædictam quantitatem fluere dimisimus, ab extracto verò sanguine syrupum hunc ebibit. R. Sy. rosati simplicis, vnciam vnā, violacei, vnciam mediam, aquarum violarum, endiuiz, ana vncias duas. misce, fiat syrupus. Ebibitis verò quatuor syrupis, & optimo victus ordine constituto, quarto die in sudorem copiosissimum lapsa est, & à febre libera euasit, neque purgante pharmaco opus habuit: grassabantur autem ea æstate mitissimæ hæ febres. Ceterum elapsis octo diebus, hæc in morbum

morbum recidit, & acuta febris corripiebatur, contra quam vniuersi conatus nostri eò dirigebantur, vt in fixam febrem, hecticam Greci dicunt, non deueniret, & hac de causa ad balneum, præcedente leui per pharmacuëa acuatione, confugimus, quod habet. R. Maluæ, violariæ, rosarum, sænugræci, foliorum laſtucæ, ana manip i. In libris viginti aquæ fiat decoctio sufficiens, cui postea percolato adde olei violacei libram vnam, misce, & coluatur, quod si balneo delectetur, vesperi quoque in eo vt natet concedatur. Porro à balneo hoc inungatur linimento quod ex lacte muliebri cum agrestæ succo simul mistis cõstat: vel hoc vnguento. R. butyri recentis vncias tres, olei violacei vncias duas, succi agrestæ vncias tres, camphorę scriptulum vnum: misce, fiat linimentum: plura vero alia à nobis in hac curatione peracta, silentio præmittimus, quibus & citatis, sanitatem obtinuit.

S C H O L I A.

Synochus febris, et si corpora robusta, sanguinea, & florida plerunque amet, & infestet, vt docet Gal. libris Methodi medendi, & alibi, & gracilia tamen plethora affecta, inuadere quoque solet, vt in hac percipitur muliere.

Cura

Curatio vigesima octava, in qua agitur, de Angina.

LVcas Bonæventuræ, Camoratensis, vis triginta annos natus, fortis & robustus, vigente canicula, angina perdifficili oppressus fuit, quæ tracheam arteriâ magis quàm gulâ occupabat: vt ex his deprehendebamus signis, stertebat, & difficulter respirabat, cum quibus liquida illi oblata optime deglutiebatur, tumor in collo sub mento, vbi asperæ arteriæ caput multis sæpè apparere solet, aliquantulû prominebat. Continuo febricitabat, & vires illi succumbebant, opprimebântur. Sed & eius lotium crassum iumentorum modo erat, quibus omnibus animaduertis, cum morbus hic acutissimus sit & periculosissimus, mortem suffocatione trahendo, omni diligentia contra eum inuadere opus erat: tardare enim in ijs, morti habenas est dare. Protinus igitur, alui excrementis per acrem iniectum clysterem depositis, cephalicam dextri brachij venam incidere iussi, & ex ea sanguinis vncias octo fluere, non minus quoque gargarismum quo gargarizaret descripsi: & ita habet.

R. Syrupi de ribes, rob mororum, ana
vnciam

vnciam vnam, aquarum plantaginis, sti-
 pitum rosarum, ana vncias octo, Misce
 fiat gargarismus, quo sæpè gargarizet.
 At foris vbi tumor in collo apparebat,
 locus oleo chamomilino superaddita
 succida lana, i. fatus fuit: vesperi verò ex
 sinistra saphena, sāguinis quoque media
 libra fuit extracta sequenti vero die, cu-
 curbitulæ ad primā vertebram & scapu-
 las sunt applicitæ. Veluti frictions &
 retractiones, quæ quoque manuum &
 pedum extremitates in aqua calida mit-
 tendo, fieri solent. Cæterum cū febris
 maximè vigeret, ab hac diuersione nos
 distraximus. Olei tamen vice, quod fo-
 ris admouebatur, emplastrum hoc appo-
 ni iussimus, quod habet, Recip. radicem
 althææ, foliorum maluarum, ana man. i.
 radicem lilij albi, nu. ij. ficuum pinguiū.
 nu. x. in aqua fiat decoctio, donec molle-
 scant: dein in mortario optimè pistetur,
 & per setatium transmittantur, quibus
 postea adde, farinae hordei seminis lini,
 fœnigræci, ana pugill. i. cineris hirundi-
 num, vncias duas, ittercoris canini, præci-
 puè aridi & albi, vncias totidem, farinae
 chamomillæ pugill. vnum & medium,
 decocto prædicto, omnia excipiantur
 & fiat emplastrum, cui adde olei chamo-
 milli

millini, rosacei ana vnciam vnam & mediam. Misce, & ad ignem parum tractetur, & collo affecto applicetur. Porro huius emplastri vice, stercus caninum aridum pistum, & melle exceptum, & dolenti loco admotum præstantissimum est remedium: item cinis hirundinum crematarum efficax quoque remedium est, si modò cum melle quoque admoueat. Tertio verò die quum morbus eo dicto modo perseveraret, ad venas quæ sub lingua sunt incidendas devenimus, ex quibus sanguis copiose admodum extractus fuit, à qua sanguinis missione, tunc inflammatio minui cœpit, & hoc altero gargarismo vteretur suavisimus, qui habet.

R. oxymelitis simp. vncias duas, aquarè hyssopi, farfarè, ana vncias octo, Misce & sæpe vtatur, nam & oxymelite cum hordeacea sæpe in potu vtebatur quo multa viscida emittebat sputa, adeò vt intra septem dies basilicè habuerit. Huic vñctus, primis diebus iuleb violaceum cum hordeacea erat: postea verò ex capone aqua per campanam destillatiua. Cæterum, quum bene valere cœpisset, ex vtriusque brachij dolore conqueri cœpit, adeò vt postea ambo ad
inflam

inflammationem peruenerint, & consequenter ad suppurationem. Sed febtorum adaptæ, & sanie vt decet extracta, & turundis immixtis, intra paucos dies sanitati vtrūque brachium restitutum fuit.

S C H O L I A.

Non enim ob neruū, aut arteriam punctā, cephalica vena subiacentem apostemata hæc ortum traxisse dicendum est: quum cephalica vena vtrisque, hoc est, neruo & arteria careat & ideo cæteris duabus venis, quæ in brachij curuatura præcidi solent, securius tunditur, vt suadet Gal. & Auic. ac cæteri scribentes medici firmāt, quibus omnibus fauet corporis dissectio, quæ ita esse testificatur. Ob humoris igitur copiosioris & maligni concursum, ad brachia, eotempore quo vena tendebantur, apostemata hæc originem traxisse, consultius asserere videtur, vt Lubelo quoque euenisse obseruauimus, de quo plura dicturi sumus.

Curatio vigesima nona, in qua agitur, de angina, quæ sola cerea candelæ tractata, disrupta fuit, & eam patiens breui sanitatem obtinuit.

GRæcus qui angina afflictabatur, & Gad portum habitabat, post multa illi adhi

adhibita remedia, ad eum perueni, quem cū sic laborantem conspicerem, & cereā candelam illi per ostentandi gratia immitterem, repente pus per eius os effluere cœpit, & ipse à tam sæuo morbo liberari, deploratum autem medici ipsum reliquerant, & vt strangulatum, deiectum habebant.

S C H O L I A.

Bona fortuna inflammatio disrupta est per ceream candelam immissam, & ipse tandem ab orci faucibus liber. Caterùm, quum hæc sic successerant, in mentem venit Zoar libro primo sui Theisir, cap. 13. & 14. in quibus de angina & tracheæ arteriæ inflammationibus agit, quas ibidem ferro incidere docet, vt in capra primo fecisse memorat. Sed diligentius opus hoc ex Antillo docet Paulus Aegineta, libro sexto suæ medicinæ, capite trigesimotertio. Hunc porro ægrotantem nostrum, à somno arcebamus, vt in omnibus internis inflammationibus suadetur, non minus quoque post inflammationem disruptam & apertam aqua mellis sæpè gargarizaret suafimus: veluti elapsis nonnullis diebus gargarismo constringente, & vlcus consolidante; Zoar verò pro hac complenda operatione, nucum cupressi, subtilissimo puluere resperso utebatur, vt citato tradit loco.

Curatio trigesima, in qua agitur, de colico dolore infestissimo, cholera morbo complicato.

VXor Xabibij, iuuenis potens, facie alba, oculis paruis, annos nata septē supra decē, puellam lactabat, quæ vigēte canicula assiduò fructuum horariorum esu in colicam passionē cholerae morbo complicatā, lapsa est. Nam seuissimo & pernecante dolore prope vmbilicum cruciabatur, cū quo multa infra supraque biliosa & pituitosa excrementa emittebat, ad quam accersiti nos, illico Philonis medicamenti, drachmas duas, paucogenoso vino excepti, illi in potu dedimus: quo tametsi nōnulla quoque euomit, breui tamē sopore victa, quieuit & ab hoc truculento & pernecante dolore libera euasit, foris porrò locus dolore affectus, vnguento populeone, opij vno vel altero grano admisto illitus fuit.

SCHOLIA.

Adeò dolor iuuenem hanc cruciabat, vt ad se vniuersam euocauerit curationem, qua de re ad somnifera medicamenta, quæ Greci anodyna, vel vt Gal. libris simpl. vocat, impropriè anodyna, cōfugere opus fuerit. Caterum, agrotantis huius vires lababant, non adeò tamen postre

postremè, vt resistere non possent: quippe quādo vires vehementer resolute & debiles sunt, non modo symptoma sedare, sed etiam vires ipsas edulys, & citò reficientibus cibarijs firmare properamus, vt vherrimus, & perennis ille fons Galenus, à quo omnes cantaros suos impleat, Medendi methodi libro duodecimo docet. Caterum cum inter cetera anodyna hæc medicamenta, quo Philoni medico Tharsensis inscribitur, primatū, etiam (Galeno testate) habebat, eo vsi sumus: quod verò drachmas duas boni ponderis dederimus, id in causa fuit, quòd antidoti vires languebant, & ob eius vetustatem, parum illi fidebamus: decem autem ætatis suæ annos superabat, vt enim Philonium, (vel quodcunque aliud opiatum medicamentum, ante sex à compositione menses, vel securius, vt Gal. ante annū, libro 12. Methodi medendi, capite primo tradit, vtendum non est, ita post decennium à compositione sua vires suas amittit optimi autē, & bene compositi, ac potētis Philonij, dosis talis à priscis describitur. Pueris datur ciceris quātitas, debilibus faba parvæ grandioribus & robustis, avellana, vel vt Mesuæ placet, scriptulorum pondere quatuor, regulariter porro quū operamur Philonium, aut quodcunque aliud opiatū, non nisi peractis totius corporis prius idoneis euacuationibus propinandū est, neque id quidē nisi quinque horis ante cibū,

stomacho vacuo, sumendum. Describitur autem antidotus Philonis hæc, vel antidotum Philonis hoc, à Galeno libro 9. De composit. medicament. sec. locos, cap. 4. quos Mesue, in suo antidotario citat, & vice euphorbij, castorium miscet: capite tamen de sputo sanguinis, idem Mesues aliud describit. Philonium, quod persicum, fortè quod in Perside inuentum appellat. sanguinis eruptionibus, & catarrhis appprime conueniens. Nicolaus verò, in suo antidotario, philonium ab eo descriptum, Romanum appellat, ex Auicenna fortè libro suo quinto, quia Roma frequenti vsu erat. Rationi vero reddita quod duas philonij drachmas huic dederimus iuueni, addas, quod cum generoso & mero vino dissolutum propinauimus: secundo iuueni robuste & calida: tertio quod materia peccans calida erat: quarto, vigente maximo æstu: quinto quia egrotans multum vomebat, quod vnum maximè attendendum erat, quia antidoti maximam partem vomitu remittebat. Cetera vero & lectu digna, huic rei facientia, legito apud nos curatione nonagesima quarta, quarta centurie.

Curatio trigesima prima, in qua agitur de febre putrida cōtinuo affligente, de'que magna sanguinis missione.

Prefectus Bergantini nauigij ab Arbi,
 Venetorum imperio subiacente op-
 pido, vir omnium quos vidi robustissi-
 mus, fortis, pectus perlatum habens, hir-
 sutum: putrida quadam continua corrip-
 ceptit febrī, caput & thoracem, cum sca-
 pulis, & vniuersi corporis ambitu dole-
 bat, impetuose in lecto mouebatur, non
 quiescebat, & dolorose gemebat: huic
 pulsus robustus admodum erat, & vrina
 crassa & rubra, quibus omnibus ani-
 maduersis, illico chirurgo accersito, ve-
 nam recorariam dextram aperire feci, &
 ex ea sanguinis libras quatuor simul flue-
 re, & nisi enim in lipothymiā incidisset,
 plus emittere decreueramus. Mulier vero
 Illyrica assistens, huius curam habens,
 cum sic cum exanimatum videret, sua
 lingua, me hominem interfecisse clama-
 bat. Ego vero tum temporis medicorum
 recordatus, quibus similia euenerant,
 subrisi, bono esset animo subiungens,
 quum ea sanguinis copiosi extractione,
 morbum in totum extirpaueramus, &
 aegrotum à morbo liberaueramus, vt
 sequenti die ipsa visura erat. curaret tamē
 illi, ptisanæ optimè concinnatæ, vna vel
 altera interposita hora, scutulā in victu
 dare suasi, demum sequenti die ad cura

de more accedens, ipsum sanum, & à febre liberum, ac si nunquam ea laborasset inueni, hominem sane gratum & bonum. Nam inter cæteros pisces, quos mihi postea attulit, notatu dignus merula fuit, colore niger, sed figura tincarum, cui Galenus, libro tertio De facult. alimentorum, capite vigesimo octauo inter saxatiles, secundas præbet.

S C H O L I A.

Obiecerunt per iocum Galeno nonnulli assistentes, quando iuueni palestra perito, ad animi defectionem sanguinem mittere febris causa mandauit, quod febrem iugularet, videntes utique post sanguinis copiosissimam extractionem, quod alui fluxus & bilis vomitus, illi superuenerint, & consequenter sudores & madores: vnde postea omnes riserunt, libro nono Methodi medendi, capite quarto. At postea ministri quum egrotum dormientem à sudore abstergerent, & ipsum non expergisci viderent, altum & profundum somnum illum esse, Galenum forte pungentes, quod hominem interfecisset tanta sanguinis extractione, dixerunt: in quem sensum Rasis, & cæteri plures medici historiam narrantes deflexerunt, quam Galenus hoc non dicat, sed simulando ministris respondeat: abstergite madores, tamen si non sentiat, pergite, ita facite: quia ho-

mo à febris iam liber est. Ceterum, inquiret doctus medicus, quantum sanguinis ab isto iuvene Galenus demere iussit. Cui nos respondeamus: quòd & si hoc in loco siluerit, ad animi defectionem euacuationem factam, tantum memorando, libro tamen De curandi ratione per sanguinis missionem, aperitè exposuit, cum dicat, capite decimoquarto: meminì enim, quibusdam ad sex vsque libras sanguinem detractum fuisse, ita vt febris protinus extingueretur, nec vlla sequeretur virium afflictio, vt ex iis verbis liquido còstet, ex prædicto iuvene sex extractæ fuere sanguinis libra, & illæ quidem vna vice simul. Solebat autè Galenus iis magnis sanguinis extractionibus, vbi opus erat, vii. Nam in suburbis Romane vrbs, diuitis æconomus, prima protinus detractioe tres sanguinis libras exhausit, quum oculorum malam affectionem pateretur, & postea integram, vt confestim sanus euaserit, & resincantationi similis visa fuerit. nos verò ab hoc nostro egroto quatuor sanguinis libras extraximus: postquam sanguinis missionem, bilem plurimam vomuit, & protinus sudauit, & sanus euasit. Ceterum hæc sanguinis copiosam extractionem ad animi deliquiũ, quam Græci lipothymiam dicunt. Auertoris Cordubensis libro septimo sui collectarij, cap. octauo detestatur, & eam Galenum admittentem reprehendit, imò in eum

tres adducit rationes, quas vt nullius momenti
 prætermittimus, quum copiosa hæc euacuatio,
 vbi conuenit, proficua sit & ex ea multa oriū-
 tur iuuamenta. Primum totius corporis fit re-
 frigeratio, illiusque transitus in habitudinem
 contrariam. Secundum alui respondentia, &
 bilis vomitus. Tertium, sudor vniuersum irri-
 gans corpus. At *Auerrois* ignarus vocū pro
 lipothymia, syncopim intelligit. iubet autem
Galenus copiosam sanguinis detractionem ad
 lipothymiam moliri, nō verò ad syncopim: quia
 lipothymia animi est deliquiū, cum pulsus per-
 seuerantia: syncopis verò, præcepti virium la-
 psus cum destructione ferè virtutis motiue &
 sensitivæ, vt à *Galeno* desumitur lib. 12. *Me-*
thodi medendi, & ab *Auicenna* *Fen* vndeci-
 ma libri tertij, tract. secund. cap. sexto. Grauior
 igitur syncopis est affectio, quam lipothymia:
 & consequenter, vt in syncopim egrum trahere
 est periculosum, ita in lipothymiam non ad-
 modum graue: dexter tamen & exercitatus
 apprimè sit medicus decet, qui hanc sic copio-
 sam sanguinis missionem moliri iubet, quum
 multi ob medicorum imperitiam, quibus san-
 guis multus extractus fuit, mortem obierunt
 vt tribus euenisse meminisse *Galenus* libro *De*
vena sectione, cap. 12. Alij vero si non mortui
 fuerant, in graues tamen morbos inciderūt, vt
 idem libro nono *Methodi medendi* refert.

Sciatis

Sciant tamen, qui hæc legerint, si quis modo legerit, Galenum in suis sanguinis missionibus ferè semper ad minus libram vnã sanguinis extrahi iubere, vt ex libro De venæ sectione cap. I. præcipitur præcipuè cum de puero loquitur: quanquam inibi aliquando minus cotyla, vel libra, exhausisse se dicat.

Curatio trigesima secūda, in qua agitur, de cancro in mamilla.

MOnacha diui Bartholomæi, & neptis Balduini Florentini, Episcopi Anconitani, annos nata triginta: hæc cum multum sudaret, & cordis palpitationem persentiret, quam non tantum faciebat, quantum sudoris per vniuersum corpus superabundantiam, quem difficulter ferebat, medicum ad se conuocauit, quem suppliciter obsecrat, vt remedium contra affectiones prædictas machinetur. Nam à tanto sudore viuere se non posse ait. At medicus considerans sudorem hunc triplici de causa euenire posse, vt docet Galenus libro tertio De symptomatum causis, aut ob corporis raritatem, aut excrementorum tenuitatem, aut ipsorum abundantiam: demùm ob tertiam, sudorem in hac muliere oriri, nonnullis mediis auguratus est, quem vt interciperet

medicamentum purgatoriū, quo ex cedentes humores deponeret, illi bibendum obtulit. an verò leuius quam decebat, dubito: euacuatione verò qualicūq; peracta, medicamenta humores condensantia & adstringentia illi propinauit, & balneo vires obstruendi habente, eam lauari persuadebat: ex toto verò sudore intercepto, elapso vno vel altero mense, ecce mulier hæc in papilla dextri vberis pruritus quendam sentire cepit, cum quo punctiones & lancinationes quasdam, velut acu factas, non sine graui gemitu interdū patiebatur. Nam & papilla ipsa crassiuscula apparebat, cum quibus aliquando febricitabat, sed non propter hæc à functionibus suis destituebatur. Omnia etenim cœnobio peinecessaria, vt cæteræ monachæ, ipsa quoque exercebat. Ad hæc igitur accedens, omnia, vt decet, considero, & paucis morbum grauissimum, ac perniciosissimum esse, ex quo mors certa subsequenda esset. ni Chi: onis, aut Aesculapij manu curaretur, expono. Contra morbum igitur atrocem impetetes nos, qui proculdubio cancer est, primo recordati Hippocratis oraculi, libro sexto Aphorismorum, **cancros occultos om-**

nes melius est non curare. Curati enim citò pereunt, non curati verò longius tempus perdurat: quod de operatione manuali, vel, topicorum remedium supra eos applicatione intelligi debet: secus autem de humorum melancholicorum, & atrabiliosorum, ipsos præcipuè fouentium, multitudine deponenda: vniuersum corpus per medicamenta melancholiam respiciètia purgauimus, & per syrupos & apozemata, eadem primo disposita, quæ inferius describemus, nec minus per sanguinis missionem, euacuatio quoque facta fuit, quibus omnibus peractis, ac victus ordine, vt decebat, constituto ad topica medicamenta condescendimus, & primò sic.

Recip. Succu plantaginis, solani, sempetuiui, ana vncias duas, pulueris plumbi vsti, & sæpe aqua rosacea lauati, vnciam vnam, thuris, vnciam mediam. In mortario plumbeo, cum pistillo quoque plumbeo, sæpè omnia tractentur, & ad solis radios quousque optimè incorporantur, exponantur, in quo lini pannus imbutus papillæ applicabatur, & sæpè innouabatur, quo remedio melius habere dixit, & meritò sanè: quia medicamentū hoc humoris infringit acutiem,

&

& eius hebetat sæuitatem: in quem vsum
multa alia remedia excogitari possunt,
quæ Auicenna Fen tertia libri quarti, ca-
pitate octauodecimo, secundi tractatus,
prosecutus est, & neoterici id frequentis-
simè in vsum trahunt: vniuersus tamen
noster conatus eò dirigebatur, vt cancer
hic remoraretur: in altumue amplius nõ
cresceret: qua de re prædicti medicami-
nis vice, laminam plûbi mamillæ figu-
ræ concinnè æadaptatam imponeret, neq;
alia remedia supra locum læsum permit-
teret, consului. Noui autem ipse nonnul-
las mulieres, cancos in mammis haben-
tes: solo bono vitæ ordine, absque vilo
medicamentorum topicorum irritamẽ-
to, per longum viuere tempus: ita inco-
lumiter, prosperè, & sane, ac si nullum pa-
terentur morbum: ex iis verò vna super-
stes est Venetiis, nobilis vxor probi viri
Alfonsi à Caualleria, quæ abhinc triginta
& amplius annos, cancerum in mamilla
habet, absque vlla tamen offensa, cui ta-
men ipsa nunquam remedia admoueri
concessit: sterilis nanque mulier hæc est,
in primâ ingressa senectutem. Ceterùm
ægrotans nostra prædictis non contenta
remediis, tametsi rectè valeret, alios ta-
men conuocat medicos: & plures inuitat
chirur

chirurgos, vt medicamentis, & remedijs
 morbum omnino depellant: nam ferro
 cum auelli semper recusat. Ego verò e-
 lapsis duobus annis, cùm ad eam reuer-
 sus, (Deus bone) ipsam parui tuberculi
 loco, exulceratum cancrum, magnæ mo-
 lis, multis cauernis cuniculosum, aspectu
 tetrum, labra crassissima, ac monticulo-
 rum instar habentem, pari comperio. Sed
 & radices ita complantatas cãcer hic ha-
 bet, vt corporis penitiora loca occupare
 credendum sit. Voco autem cancri radi-
 ces, Galeni more, libro Aphorismorum
 sexto, enarratione trigesima octaua, ve-
 nas atro & melancholico sanguine ple-
 nas, & quæ vsque ad loca circumstantia
 distenduntur, quanquam & proprias sibi
 quoque vendicet radices cancr. Confir-
 matus igitur cãcer hic est, nullam præter
 blandientem curam permittens: cuius cu-
 randi modi Galenus prædicta enarratio-
 ne meminit, cùm dicat, alterum autem
 curate est, eam adhibere prouidentiam,
 quæ passioni cõgruat, hoc est ipsam mol-
 lire, ac mitiorem facere: & tum præcipuè
 cùm adest exulceratio: tunc enim est ne-
 cessarium, vt si non aliud agamus, saltem
 saniem abluamus, humido aliquo vtentes,
 nõ quocunque, sed vel per experien-
 tiam,

tiam, vel per indicationem inuēto, quod neque putrefacere, neque irritare partem patientem sit natura aptum. Hunc porrò quem Galenus curandi modum mitigatorium, vel demulcētem, aut blandientem appellat, rudioris medicinę aucthores, paleatinum vocare solēt: & quem nunc chirurgici in hac nostra egrotante tantum exercent: Ceterùm cancrus tumor hic, sui initio, quo meritò schirrus appellari poterat, ex integro opera manuali eradicari debuerat, vt Auicēna præ cæteris clarius commendat, à nobis citato loco, & Galenus ante eum non filuit libro quartodecimo Methodi medendi: vidimus autem nos, (carcinomata interim parua erant, quæ, vt dixi, schirritunc dici merentur) mammis, & alijs insita membris, nouacula dextrè extrahi à quibus extractus sanguis ex subsistente loco fluebat: ac postea candente ferramento, si quæ undique in loco manebant reliquæ, cancriue semina, optimè exurebantur: & prosperè semper subsequeretur: quod perinde nonnullis exulceratis corporis superficiem occupantibus fieri obseruauimus: imò ex integro mulieri cuidam Venetę ob cancerum dextra mamilla incisa, & extracta fuit, & optimè

optimè postea vixit: id quod ante nos quoque plures viderunt medici, & literis mandarunt: quod mirum videri non debet, quum Amasonibus puellis matres dextram mammam auferant, & æreo quodam instrumento in hunc vsu parato, ignéque candefacto eam exurunt, ne iterum succrescere contingat, atque vt omnis vis ac robur, in dextrum humerum, & brachium deferatur, vt narrat Hippocrates aureo illo libro, De Aere, aquis, & locis. Hæc verò mulier, quia incisionem semper tenuit, & varia localia medicamenta admoueri permisit, in obitum post paucos dies, vt antea prædixeramus, deuenit, vt vxori Sebastiani Pinti contigit: de qua prima Centuria facta à nobis mentio est.

S C H O L I A.

Cancrinostumores in omnibus consueverunt fieri corporis partibus, sed præcipuè in mamillis mulierum, quando potissimum naturali sua purgatione priuantur: vt testatur Galenus libro Artis curatiuæ ad Glauconem secundo, capite decimo, & libro quarto decimo Methodi medendi, quorum originem ac dignoscendi rationem, ante eum diuinus Hippocrates profequitur, lib. 2. De morbis mulieribus. Zoar verò in cruribus potissimum can-

cros nasci, libro secundo sui Theisr, cap. vigesimo septimo contendit. At nos hucusque vnum tantum in cruce cancrum patientem vidimus: plures verò qui in mamillis, mēto, & locis adenosis, vt collo, axellis, & inguinibus. In corporis verò partibus penitioribus cancri saepe nascuntur, palato, sede, & vtero muliebri, vt ex Galeno desumitur libro sexto aphorismorum enarratione citata, quo in loco idem Galenus canculos occultos appellat, non solum eos qui absconditi sunt, & non apparent: sed eos qui apparent, & sine exulceratione sunt. Ceterum, cancer ab humore melancholico fit, ex quo & elephantiasis, & varices, veluti affectiones alie varie, ortum trahunt. Nam elephantiasis, vniuersalis cancer est. At cancer latens, & citra vlcus, vt ab humore melancholico mitioritur, ita exulceratus ab acriori & contumaciori fit, vt docuit Galenus libro de atra bile, & variis aliis locis, Porro carbunculus ab humore quoque fit melancholico: feruido tamen, & supra modum calido, vt eodem loco testatur Galenus, & libro quartodecimo Methodi medendi, velut libro De tumoribus præternaturalibus. Quantum verò ad cancri curationem attinet, tradit Galenus libro secundo artis curatiue ad Glauconem, cap. 10. quod in mamillis sepè tumorem figura animali cancro persimilem vidit. quem morbum ille per sui initia
 medic

medicamētis atram bilem educētibus sanauit.
At vbi in molem insignem prädicitus tumor
attollitur, curari sine chirurgia non potest. Ego
verò paruos & magnos cācros, aut omnino to-
piciis medicamentis non esse irritandos, aut ex
integro ferro extirpandos suaderem, modo ta-
men locum occupent idoneum, circa quem ma-
nuale opus exerceri debite possit, & ab arteria-
rum & vasculorum aliorum multitudine pri-
imum, cum ūs tamen consulimus, vt eger can-
cro laborans, optimo, sed continuo vitæ ordine
semper perseueret: item quod eum medicus sæ-
pè ab humore expurget melācholico: tum san-
guinis missione per vena sanctionem, aut mari-
scarum apertionem, tum etiam medicamentis
ipsum humorem respicientibus: Nam tūc si ex
se cancri delituerint, quod haud credo, bene e-
rit: sin autem ad incisionem & opus manuale
deueniendum est, nec enim tunc, quod alter de-
nno superueniat, timere est, cum melancholici
humoris qui in corpore vigeant semina, cum
assiduo sed optimo vitæ ordine, tum sæpè repe-
tita euacuatione, ex integro ferè extirpata sūt:
neque vereri est, tempore quo fit incisio, mor-
bis ad alteram deriuetur particulam, vt illi
contigit mulieri, de qua ab Auicenna facta est
mentio, cui altera mamilla cancro affecta, &
radicitus extirpata, altera cancrosa con-
festim euasit, quum melancholici humoris

vice optimum sanguinem in corpore repositum esse, ex optimis acceptis eduljjs & assidua repetita euacuatione, presupponimus: ceterum medicamenta melancholiam mitigantia, & eam euacuantia referre ad presens minimè grauerer, ni Centuria prima, id confectum haberem, ea præcipuè curatione trigesima prima, in qua de cancroso tumore sermonem fecimus.

Curatio trigesima tertia, in qua agitur, de causone infestissimè affligente.

IVuenis de Castello auite, natus annos circiter triginta, natura biliosus, ad vstionē inclinās, vigente canicula, cum puella coiuit, sed ita laboriose, vt genitale semen coitus tempore nō emisit: ab hoc igitur cōtracto labore, & humorum agitatione, ac membrorū lassitudine, in causonem siue ardentem febrem hic lapsus est, caput dolebat, continuò febricitabat, siti intēssima cruciabatur, & oris amaricatum ingens patiebatur. Primò igitur ad hunc accedēs, considerās cum multum bilis extrāue natę in stomacho, & alijs locis habere, hoc minorans pharmacum illi propino, quod habet,

Recip. Syrupi violati solutiui vnc. tres,
diacatoliconis, drachmas tres, diaphini-
conis,

conis, drachmam vnam, aquæ lactucæ ex infusione Tamarindorum, vncias quinque, misce fiat potus vnus, & detur in aurota ieiuno stomacho: quo aluus optimè respōdit, & biliosa plurima excrera sunt. Secundo verò die, lotium crassiusculum erat, & bene rubrū, proinde iecorariam dextram secare fecimus, & sanguinis vncias octo fluere. Sequenti die, totidē sanguinis vnciæ ex basilica sinistra sunt extractæ, sexto ad hunc alter ingressus medicus. cum debilem esse, & viribus prostratū dicit, qua de causa illi panem vino intinctum cōcedit, ex quo parum abfuit, quin æger tūc ex vita discesserit, ita sæua illi suborta sunt symptomata, nam & deliravit, quod antea illi nunquā contigerat. Tunc septimo, nos illi aquam, in qua psyllij semē maceratum fuerat, in bona dedimus quantitate, à cuius potu mēbra totius corporis refrigerari cœperūt, & ipse melius se habere. Porro hucusque syrupos huic refrigerantes, cum debito victus ordine, & aliis pernecessariis tribueramus, qui ita habent. R. Rad. endiuicæ, cicoreæ, buglossi, nimpheæ, ana ma. i. hordei mūdi pugill. vnum, prunorū damascenorum, n. xij. tamarindorum vnc. vnā, foliorū lactucæ, portulacæ, nimpheæ,

ana man. i. florū violarū, rosarum, nimpheę, borraginis, an. mā. mediū, seminis lactucę, acetosę, portulacę, endiuia, an. drachmam vnam, in libris septem aquę fiat decoctio, quousque maneant librę quinque, & coletur, cuius decocti vncias viij. & aliquando decem, vna vel altera iuleb rosati vel violacei addita vncioia, ad extinguendā sitim interdū, vno hau-
 stū ebibat. Sed in aurora sic parabatur.

Recip. Prædicti decocti vncias quinque, syrupi de nimphea, rosati simplicis, ana vnciam vnam, de succo acetosę vnciam mediam. Misce, & albo oui clarificetur, & scriptulo vno specierum diamargaritonis frigidi aromatizetur, & frigidum bibat. Octauo verò die pharmacum ex manna & rhabarbaro, illi dedimus, quo optimè multa biliosa aliis mista excrementis, egressit, & febris mitior facta est. Sed tunc ex pectore multa viscida & subnigra expuere cœpit, pro qua complenda operatione oxymelite sæpè utebatur, aliquādo per se solo, nonnunquam verò lambetiuo de althæa misto, aut de farfara bechio dicta, iis enim hic intra viginti dies ex integro sanitatem obtinuit, & pãcraticè habuit, præter omnium opinionem, quem sexto die post
 panem

panem vino affusum, comestū, cum moriturum omnes purabant & dicebant.

Curatio trigesimaquarta, in qua agitur de raucedine, cum febre & tussi complicata.

E Benaser, vir natus annos duos supra triginta, declinante ætate in raucedinem incidit, ut vix cū loquebatur, ab aliis intelligeretur: cum qua & febriebat & sæpè tussi quadam sicca angustiabatur. Ad eum igitur veniens, raucedinem hanc considero, quæ Græcis Βράγχη dicitur, defluxus scilicet ad fauces, de quo Galenus libro septimo De comp. med. secundum locos, ita differit: Vbi instrumenta vocis ab humiditate vehementius atque tenacius impacta fuerint imbuta, vox intercipitur, quum verò moderatius humecta sunt, oboritur raucedo. Organa vocis cū dico, intellige arteriam, laryngem, & pharyngem, siue epiglottida. Cæterum, raucedo tametsi variis de causis oboriri potest, ut refert Galenus citato loco, & Auicenna Fen decima libri tertij tract. secūdo, capite primo, secūdo & tertio: in hoc tamen viro, ab humiditate descendente à capite, ortum traxit, pro cuius expulsionem cum

multa & varia proposita essent, propositū fuit, num sanguinis extractio per venæ sectionem huic conueniret: contende-
 bat autem quidam medicus, eam proficua-
 m esse: in quam sententiam & ipse æger
 quoque ibat, qui omnino eam efflagitabat,
 & instanter petebat. At ipse noscens
 venæ sectionem in hoc morbo periculosis-
 simam esse, pro posse contestati sumus,
 quia raucedine hæc affecti, qui minuuntur,
 & sanguis illis per venæ sectionem extra-
 hitur, raro vel nunquam ad sanitatem
 perueniunt: scige fit enim caput magis,
 & ad fauces defluxus sæpius decumbit,
 & consequens ægri peius habent. Præualui
 autem ipse ius & variis aliis rationibus,
 ob quas æger sanguinis renuit extrac-
 tionē: & paucis postea diebus ad sanita-
 tem restitutus fuit. Abstineant igitur
 medici omnino suaderem in raucedine,
 à venæ sectione, huic præcipuè simili,
 cum vt experius sum, ab ea grania
 gignantur symptomata, & morbo
 primario grauiora.

*Curatio trigesima quinta, in qua agitur,
 de brachio tumente post venæ sectionem,
 unde postea mors subsequuta est.*

LVbellus, iuuenis fortis & robustus, & qui iam olim apud Ferratienses vires suas, quum duodecim loricati iuuenes eum adorirentur, indicauerat. Nam eorum vnum, comitis Galeatij Iaxonis interfecit, & reliquorum plures vulneribus confossos à se reiecit: nunc demum, cum febre corripere, & medicus illi in brachij dextri curuatura mediã vnã incidit ad sanguinem detrahendum iuberet, bene habuit. Nam sanguis rubricans optimè fluxit. Sed interiectis duobus diebus, quum brachium plus iusto exerceret, circa eandem brachij curuaturam dolere cœpit, & brachium ipsum per vniuersum tumescere, cum quibus riguit, & postea febricitauit: quæ omnia aduertens medicus, bis sanguinem ex altero brachio, non nisi liuidum & nigrum admodum extraxit. Sed non ob hæc detumescere cœperat brachium, aut ab eo dolore leuabatur, imò indies hæc augebant, & æger ipse peius se habebat, quia fortiter febricitabat, & non dormiebat, qui magis cum dormire volebat, circa cor maximè dolebat, & angustiabatur: quæ verò topica medicamentâ brachio admota fuere, nõ satis percepit: demum cum hunc inuiserem, primo

occurſu , eius faciem longè à naturali
 conſidero : ſecundo, eius virium robur
 deiectum & proſtratum, per pulſationes
 arteriarum , cū difficili reſpiratione no-
 to:tertio, brachium huic peramplū cum
 manu ad furculam vſque tumens erat,
 cum quibus prædictas cordis lācinatio-
 nes patiebatur. Cæterùm, cum brachium
 hoc peramplè vt ſaccus tumeret, circa
 quod color ſubalbidus erat, & in eo quū
 digitus comprimebatur cauitas perdu-
 rans fiebat, propoſitum fuit, an intra bra-
 chium hoc pus latitaret, an non: demum
 cum ſic malè afficeretur, & ferè ſydera-
 tum brachium eſſet, ad apertionem con-
 fugimus, quia inde commodum abſque
 noxa vlla ſequi augurabamur. Protinus
 igitur acceſſito chirurgo, candēte ferra-
 mento , eo in loco à nobis ſignato , bra-
 chium aperiri fecimus, ex quo puris aut
 ſaniei vice aqua quædam alba fluxit, ſu-
 perpoſito verò maturante emplaſtro, fa-
 cto emiſſario, intra ſex horas ex eo ma-
 teria quædam ſubruba, pauca, malè mo-
 rigerata effluxit, quam in totum cōtem-
 pliſimus, alioqui ſoliciti de noua altero in
 loco apertura, à qua facta candente quo-
 que ferramento, nihil præter aquam il-
 lam albam exire conſpeximus. At vires
 imbe

imbecilles cùm essent, nullum alterũ ferentes remedium: cum deploratum dimisimus, qui sequenti die, hoc est, decimo sexto Augusti, 1551. diem suum obiit.

S C H O L I A.

Quum post sectionem venæ, hoc est, à cephalica & iecoraria in brachij curvatura exorta, nonnullis intermediis diebus, brachio inflammatio hæc cum ingenti tumore & dolore orta esset, proponitur an ex nervi punctura, qui venæ communi vel mediæ dictæ subiaceret, originem traxerit, aut potius ex confluxu materiarum malignarum, intus in corpore latitantium pullulauerit. Contendebant autem nonnulli inflammationem hæc ex punctura nervi, qui (ut dixi) communem venæ, ut arteria iecoraria subiaceret, originem trahere, cum morbus sui initio levis erat, nullam seuitiem, aut malignitatem protendens. At vulnerarius acriter iis renitebatur, & medicus illi fauens ut eum à calumnia liberaret, rationes plures adducit, non nisi ex Galeno, Paulo, & Aetio desumptas, quia quæ puncto nervo debentur, huic inflammationi deerant. Nam Paulus, ut Galenum taceam, à quo ipse omnia sua desumpsit, libro quarto sue medicine, capite quinquagesimo quarto, in quo de nervis conuulneratis agit, ita inquit, Nervus vulneratis, aut punctis, ex sentiendis

quod obtinet acumine inflammatio & dolor immodicus accidit: quare & febres & conuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium, ob nervos cerebro continuos: interim verò in aliis quoque particula affecta locis inflammationes & abscessus super ipsum nervum conuulserunt, quod cohareat, solent accidere: hæc Aegineta. Quæ cum ex toto huius brachio inuenis, nõ respondeant, quia nunquam vlla in eo comparuit conuulsio, sequitur quòd non ob nervum punctum, sed potius ob vitiosos in corpore contentos humores, raptum ad brachium habètes, inflammatio, & dolor cum febre ortum traxere. Hæc enim erat eorum contentio. At nos, vt cũ que res se habeat, sanguinis missionem vt satis in hoc casu laudauimus, ita ex aduerso brachio factam, multum vituperauimus, cũ ex pede ea potius emollienda erat, vt suadet Aetius sermone decimo quarto, cap. 7. quo ex Galeni mente, de nervis punctis, & sauciatis agit, & ita tradit. At verò si vires valida fuerint, & nihil impedierit, vniuersum corpus per venæ sectionem euacuetur, seruandaque est in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu sauciata dexter malleolus sive talus: sinistra, sinister incidatur, & vice versa, dextro crure vulnerato, subalaris vena dextra manus, sinistro, sinistra, rectitudine seruata, secetur: & cetera quæ proculdubio, non nisi magno cum iudicio,

& longa experientia obseruata sunt dicta. Vi-
 di autem ipse non solum hunc, sed plures alios,
 quibus similiu casu, ex contrario brachio ve-
 na secta fuit, è vita discedere. huius vero causa
 esse videtur, quod sauciatis iis nervis, maligni-
 tas quadam veneno persimilis oboritur. Cete-
 rum, mirum in modum taxandi quoque medi-
 ci y sunt: quod non primo illico die, locum se-
 ctum & agglutinatum iam, amplum & inag-
 glutinatum reddiderint, vt saltem per eã aper-
 tionem, saniosi humores effluerent: quod vnum
 summopere Gal. commendat, lib. tertio De cõ-
 posit. medic. secundum genus, simulq; vt medi-
 camentorum vires ad agrotatam neruum per-
 meent, vt inibi quoque legitur, & libro sexto
 Methodi medendi, quibus in locis Gal. punctis
 nervis, qualia medicamenta desideretur, docet,
 inquires, Vulnerati nerui curatio medicamenta
 postulat, quæ & tepidũ calorem excitent, & va-
 lenter siccent, tum quæ ex substantia sua natu-
 ra & attrahendi vim habeant, & tenuiũ sint
 partiũ. Caterum, aduertat medici quod quãdo
 cutis super punctum neruum, interposita est,
 quia forte iã agglutinata, tunc neruus euphor-
 by vim, & aliorum fortium medicamentorum fer-
 re potest, in quem vsus Galenus & ceteri
 post eum medici, ex euphorbio & potentibus
 atis medicamentis, cerata, emplastra, un-
 guenta, linimenta, pulueres, & similia parant,

Si tamen nervus punctus, cute diuisa & aperta, ostendatur, vel nervus ipse non est punctus, sed per directum casus sit, & nudus conspiciatur: tunc medicamentorum prepotētium vires non fert, hoc enim medicus instructus documēto facile curationem adimplebit, ea quacūque putrefaciunt abnegando, velut tepētē aquam. Auicennam porro si legere placuerit, qui me hercle nihil præter à Galeno dicta tradit, legito Fen quarta libri quarti, tractatu quarto, cap. primo, secundo & tertio.

Curatio trigesima sexta, in qua agitur de emicrania per consensum facta, & per ligni buxi decocti ebibitionem curata.

Monoculus mercator qui apud porticum agit, temperatura melācholicus, eam partem capitis quæ oculū cōfossam respicit, à multis mēsis dolere cœpit, ex quo dolore ante cibi assumptionem, multo grauius quàm pōst torquebatur: vnde argumētum in promptu est, dolorem hunc per ventriculi cōsensum ortum trahere, quàm per ipsius capitis primogeniam affectionem aliquā. Multis igitur peractis remediis, ad decoctū ligni buxi confugimus, quo multum sudabat, & ita valuit, vt intra viginti dies
ab

ab eius potu, æger optimè habuerit, nec amplius in eundem morbum reciderit.

S C H O L I A.

Buxus Europæis, nouis insularibus lignum Guaiacū dicitur, vt sæpè quoque dixi, paratur autē buxus eo modo quo Guaiacū lignū, cuius decoctum, pari victus ordine quoque ebibitur.

Curatio trigesima septima, in qua agitur de dolore genu, cū tumore per tres vel quatuor menses perdurante, buxi ligni decocti potu postea curato.

FRANCISCA ab Italis Secula dicta, iuuenis me hercle pulchra si quæ altera in vniuersa Italia, annos nata viginti, hæc cum in genu tumorem cum dolore ab hinc quatuor menses pateretur, & multa illi à medicis, sed frustra tentata essent remedia, nos postea ad eam venientes, post peractas euacuationes vniuersales, cum pilulis foetidis, tum de nitro, decocto buxi in ramentum redacti, intra viginti dies, ex toto eā sanitati reduximus: huic victus ratio in prædio columbus assus erat, vesperi verò vna passa corinthiæca, cum dealbatis amigdalibus, aliquândo verò columbi vice perdix, aut
 fasia

fasianus, turturúe, aut auiculæ veniebat, velut vux passæ loco pinca saccharo incrustata, & huiuscemodi alia.

Curatio trigesima octaua, in qua agitur de humore turgente, siue pruriète, dolores absq; febre ingerète.

Iosephus Falconius bis & ter singulis Iannis, statis fere temporibus corripitur sequenti morbo solet. Nam repente corporis totius dolore corripitur, dein vero illico eodem die variè dolorem per sentit vt nunc brachium dolere dicat, & interea hoc dicit, ad pedem vel crus, aut aliam corporis particulam, dolorem eundem transferri clamat. Est enim humor futens dolores hos creans, quem membra tãquam ignitam prunam, hinc inde ex se pellere conantur, vnde dolor variè oritur, & æger ipse eodem loco perdurare nequit, imo tanquam insanus, ac furibundus incedit, non febricitat, sed per vniuersum corpus calores quosdam per sentit non naturales. Illico vero purgatus homo hic melius habet, ad sex tamè & octo dies quandoque sed raro sic male affectus peruenit, ab octima vero dicta purgatione peracta, quali turgenti humori conuenit, ad clysteres confingimus

gimus, & membrorum frictiones, veluti etiam ad bolum Armeniæ purissimū, quem syrupo de nimphæa, scriptuli pondere mistum propinamus, vt puluere quoque cordiales, non solum syrups mistos, sed ferculis, & iuribus respersos. Qui ita habent. R. margaritarū præparatarum drachmam vnam, corallorum præparatorum drachmam vnam & mediam, foliorum auri fini & puri num. quinque. Misce fiat puluis subtilissimus, cuius pondus pro vice semidrachmæ sit, nunc vero præseruatiua cura cum vtitur, in eundem non labitur morbum.

SCHOLIA.

Habet probus vir hic supra vniversum eius corpus nescio quid albicantis membranule, quam (vt ait) ab ortu suo contraxit, & ea (vt ipse reor) expiramēta dicta, poros obstruit, à qua obstructione fuliginosus humor detentus ac impactus veneni naturam adipiscitur, vnde eum postea membra ac ignitam prunam à se reiciunt, non minus ac pueri pyla ludētes. Cæterum, quum iam Scholia huic finem imponerem, ecce Pyrrhus noster vir omnium votis doctissimus occurrit, dubium in hac curatione proponēs, PYRRHVS. Cū humor hic pruriens & turgens sit, morbū furentē exactē peracutū gignens,

gignens, quomodo ò Amate agrum hunc à febre liberū dixeris, admiratus sum. AMATVS. Cur sic Pyrrhe mi. PYRRHV. Non ab re sane, quia etsi medicū nō agam, Galenū tamen sua lingua conscriptum, hoc est, Græca, perlegi, apud quem si modo reminiscor, libro Aphorif. legi, imo meo in codice linea quadam notavi, nō dari morbū acutum absque febre continua. AMATVS. Recte sane ò Pyrrhe dubiū proposuisti hoc, quod mehercle tuum indicat felicissimum ingenium, & tuam attestatur tenacissimam memoriam, vt tamen Galenum exacte hac in re teneas, paulisper audire ne pigeat. Acuti morbi non semper cū febre reperiuntur, quia aliqui sunt morbi acuti absque febre affligentes, & interficientes, vt morbus comitialis, morbus attonitus, quē Græci apoplexiam vocant, conuulsio atque distensio: ij etenim morbi acuti sunt omnes breui interficiētes, & tamen absque febre plerunque cōperiuntur & interficiunt. Intelligendus igitur ò Pyrrhe Galenus ita venit, enarratione precipue non ad decima, libri secundi Aphorif. vbi (vt aiebas) inquit, in acutis morbis sunt febres cōtinuæ, id est, in acutis morbis si quæ febres cōperiuntur illæ omnino continuæ sunt, & non interpellatæ siue intermittentes: nunquā enim morbus acutus intermittētes febres comitatur, sed eas potius quādo habet inseparabiles continuas dictas habet, vt ipsemet

ipfemet Galenus feipsum exponit libro quinto
 prædicti voluminis, enarratione trigesima.

PYRRHVS. Placent sanè hæc, & eo magis
 quia ad Galeni mentem dicta. Morbus tamen
 acutis absque febre citatis, addas vellem, coli-
 cum morbum, qui cum acutus sit, absque febre
 tamen sepe inuadit, & interficit.

*Curatio trigesimanona, in qua agi-
 tur de febre, solo minorante phar-
 macoexpulsa.*

HVius prædicti filius, iuuenis robu-
 stus, natus annos octodecim, cum
 febre grauter corriperetur, & de capitis
 dolore quereretur, epoto medicamento
 purgatorio sequenti, illico sanus factus
 est. Habet autem purgatoriū medicamē-
 tum sic, R. syrupi rosati solutiui vncias
 tres, diacatholiconis vnciam mediā, dia-
 phœniconis diachmā vnam, cum aqua
 endiuix, q suff. misce. s. p. detur in aurora
 ieiuno stomacho. Vt vero postea febrilis
 calor membris hærens infringeret, horde-
 accam aquam pauco iulebo rosa-
 ceo mistam, tribus sequentibus diebus,
 ieiuno stomacho bibebat. At victus huic
 panatella, vel cocta lactuca oxaleo mica-
 salis addita fuit, potus verò charmelita-
 rum gelida.

Curatio quadragesima, in qua docetur, quomodo musculi moueantur suo motu voluntario, simulque quomodo deperditur motus membri manente sensu, & contrario.

QUum Hamisius chirurgus, iuuenis me hercle cum quouis in hac arte conferendus, mecum sepè ægros inuisum accedat: cōtigit, quod cum ad Abarbaneliorū iuuenem, ex diuturna capitis destillatione laborantem, accederemus, quem iandiu docti medici Ferrarienses tractauerant, eiúsque curam habuerant, à me quæreret, quomodo musculi voluntario motu moueantur, non minus quomodo fieri potest, læso vno mēbro, eius quandoque deperdatur motus, sensu incolumi manente, & contrario, sentiendi facultate deperdita, facultas motrix illęsa maneat, cui tunc breui, prout tempus ferebat, dato responso, eū ad Galenum, vt ad sincerioris medicinę vberimū fontem remisimus. Sed quum Galeni campus late pateat, pro primo absoluendo dubio eius duos libros de motu musculorum signauimus: pro secundo vero libros de locis affectis. At ne probus iuuenis sua omnino defraudetur
peti

petitione, hic paucula subiungere placuit, & eo magis quia scitu pulcherrima sunt, & ex officina Gal. decerpta. Primò igitur scire decet: vt venæ à iecore, & arteriæ à corde, ita nerui à cerebro & spinali medulla originem suam trahunt. Oriuntur quippe ex cerebro, neruorum septem paria, ex spinali medulla vero tanquam riuo à cerebro fonte scaturiente & manante sexaginta nerui, qui singuli per singulorum spondylorum foramina immittuntur, de quibus nunc altius repetere opportunum erit. Et primò tradit Galenus libro primo De motu musculorum, non procul à principio, vbi de neruo agit. Nuncupatur autem ab ipsis operationibus vnum instrumentum duobus nominibus *νῦρον*, id est, neruus, & *τένον* eo quod *νύσσει*, hoc est, mutare, seu fluctare, & *τένειν*, id est, tendere natum est. Substantia vero corporis eorum ea est, ac si intelligas, stipatum & desatum, & veluti duriusculum factum cerebrum: sic enim Galenus, hoc in loco intelligendus est, aliter vix à doctis literarius sensus ille percipi potest, cum particula illa veluti superaddenda est, vt lectori penitus hæc consideranti notum euadet. imo ratio ita textum hunc legent-

dum esse postulat. Quia spinæ medullæ corpus simile cerebro condensato, & duriusculo factum est, imo cerebri posterior pars anteriori durior est, & quicunq; neruorum molliores sunt, hi nihil à spinali medulla consideranti, differre videbuntur, vt inibi legitur. Vnde lib. octauo De vsu partium, apud eundem Galenum legimus, nerui omnes consistentia cerebro sunt duriores, opticis tantum exceptis, qui cerebro densiores cum sint, duriores eo non apparent, ceu soli ex cerebri substantia, veluti concreta, non tamè exiccata conflati. Ceterum, nerui molles ex mollibus cerebri partibus oriuntur, duri autem, ex duris. Sunt verò, vt dixi, anteriores cerebri partes molliores. posteriores autem duriores, qua ratione nerui molles à partibus cerebri anterioribus gignuntur, duri verò à posterioribus. Sūt molles nerui sensorij, duri vero ad motum aptiores, vt eodem citato De vsu partium libro, & alibi sæpe idem Galenus repetit. Sunt verò naturæ propositi scopi, circa neruorum distributionē tres, quorum primus est, vt sensorijs instrumentis sensum impertiret: secundus, vt motorijs motū: tertius, vt omnibus alijs facultatem daret, qua sibi infesta dignoscerent.

scerent. Porro, sensus causa, linguæ, oculis, auribus, maximi sunt nervi tributis, nec non partibus manuum internis, atque adeo ipsius orificio ventriculi, sunt enim quodammodo & hæc sensoria, siquidem per manus ex tactu est dignotio certissima, orificium autem ventriculi sensum habet alimenti deficientis ipsi animali, quæ fames nuncupatur. Secundo autem loco, in musculis, motus voluntarij instrumentis, reperire est nervos maximos. Ad discernenda vero quæ dolorem adferunt (& tertio in scopo existunt) nutritorijs organis, aliis quidem liberalius, aliis autem parcus, pro cuiusque nimirum constitutione nervos largita est natura, ut refert Galenus libro quinto De usu partium, & sexto eiusdem voluminis libro, cum dicat, Nervus nullus videtur in cor distribui, neque in hepar, renes, lienemque. Quæ verba intellige de nervo notatu digno, secus autem de parvo. Sed nunc ad nervorum septem conjugationes, siue paria dicta, quæ in cerebro mollia oriri diximus, præter duas maximas, cerebri productiones, quæ ad nares odoratus gratia fiunt accedamus. Et primo, ut ex Galen. legimus lib. 9. De usu partium, prima copula mollium ner-

uorum, visorij sunt, Græcis *ὀπθάλμοι* dicti, quia oculis visus sensum impartiuntur, ab anterioribus ventriculis procedentes, & vt Galeno placet, caui, quanquam hodie, mihi, & diligentissimis hominibus, & ijs qui huius rei cura multum sollicitantur, nunquam caui, aut perforari visi sint, etiã in animante regens mactato, & ad solis radios conspecti quorum figura X litteræ est simillima vt eos forte quis putauerit, sese mutuo conscendere, sed non ita est. Ipsi enim intra craneum inuicem in vnum coeunt, vt meatus suos coniungant, & rursus antequam oculos ingrediantur separantur, id quæ duabus utilitatibus: prima ne quod extra intuemur duplex appareat: secunda, vt clauso altero oculo, totus spiritus per communionem, neruum ad alterum feratur, & eo modo visoria facultate duplicata, visus acutior redditur. Secunda neruorum coniugatio, non procul à dictis nascitur, & sunt nerui qui oculis motum præbent, qui licet molliores sint quàm motoriis conueniat, eorum tamen mollities magnitudine pensatur. Tertia illic oritur, vbi pars cerebri anterior cum posteriori connectitur, & sunt nerui lingue sensum gustus dantes, & qui in
 omnes

omnes propemodum faciei partes distribuuntur. Quarta neruorum coniugatio, paulo posterius his est locata, magis quidem quam priores à basi emergens, propagines autem eius omnes sunt sibiipsis propinquæ, ac commiscentur quidē statim neruis tertiæ coniugationis, cū quibus fertur longissimè: postea tamen se iungitur, totique palati tunicæ inseritur, exigui porrò admodum sunt hī nerui, neruisque tertiæ coniugationis paulo duriores, quia tunica quæ os vestit durior est, non lingua modò, sed etiam aliis propemodum omnibus faciei partibus, ob id etiam producantur ex paulo duriori regione cerebri, quam nerui tertiæ coniugationis: quāto enim magis retro progrediuntur, tanto se ipso durius effectum cerebrum cernimus, atq; etiam partes que ad basim ipsius pertinet, aliis duriores existunt. Quinta mollium neruorū coniugatio productiones eas continet, quæ à lateribus capitis versus ossa lapidea extenduntur. Earum autem vtraque diuiditur in ipso per ossa transitu, in duas partes: quarum maior quidem in meatum auditorium inseritur: minor verò extra cranium, in cæcum nuncupatū foramen, quod tamen cæcū non

est licet existimetur tale, ob suam flexuosam obliquitatem. Sexta à basi cerebri producitur, nondum etiam dura, omnibus tamen prædictis tanto durior, quanto iam spinali medullæ propinquior. Hi nerui in omnia ferè intestina, ac viscera solius sensus gratia distribuuntur, qui neruos etiam recurrentes producant, de quibus Centuria prima multa & clara ad Galeni mentem dixi. Septimæ coniugationis nerui illinc oriuntur, vbi & cerebrum desinit, & spinali medullæ est initium, progressi, quatenus vnà cum neruis sextæ coniugationis: post autem ab ipsis seiuncti parte quadam sui, eadèmq; minima, rectos laryngis contexunt musculos maiori verò in totam linguam disseminantur: in vniuersum autem ex neruis hi sunt primi, qui exquisitè sunt duri. Nā prædictorum omnium neruorum, nullus similiter durus est, ac hi nerui: ceteros verò neruos consultò prætermittimus. Galenus tamen lib. De ossibus ad tyrones, vltimis verbis capituli primi, quod olim Centuria prima in tabulam redigimus, ita de neruis meminit, Tria neruorum genera censentur, quæ nihil impedit vel species, vel differentias appellare, ex neruis qui ex cerebro, dorsumque medulla oriuntur

riuntur voluntarij, qui ex ossibus ligamentales, qui tertio loco ab iis differunt, atque ex musculis originem ducunt, tendones vocantur. Ne verò æquiuoca nomina obscuritatis aliquid afferant, qui ex cerebro, itémque dorsi medulla ortum ducunt, voluntarij nerui, qui ex musculis tendones, qui ex ossibus ligamenta à nobis appellentur hæc enim pauca Galeni in præsentî citare placuit: quia multum ad rem de qua agimus faciunt. Est autem musculus, Galeno teste, libro primo De motu musculorum, & duodecimo De vsu partium, *μῦς* Græcis dictus, à muris forsitan similitudine, organum motus voluntarij, cōstans ex fibris neruorum & ligamentorum, carne simplici his circumdata, vena, arteria, & tunica. Cæterùm, musculi eodem Galeno teste, vbi antea, tres sunt partes. Principium quod caput musculi vocant, & est magis neruosum. Medium carnosius, ventrem vocant: finis multò neruosior capite, vnde tendo nascitur, alio nomine chorda dicta. In hos igitur musculos, nerui riuorum instar, à cerebro, ceu à quodam fonte suas deducunt facultates: quorum musculorum corpus tanquam planta multis riuus irrigua est

altero neruo prædicto , altero verò arteria corde deducta , sanguinis calidi & tenuis, vt vaporosi plena: tertio verò, vena à iecore principium trahente, sanguinem frigidiorē , & crassiorē continente. Etenim vt motus qui ex arteria & vena procedunt , sunt naturales , & voluntatis expertes, ita qui ex musculis sūt, animales & volūtarij existūt. Est autem, vt dixi, musculus , instrumentum , non sensus , sed motus , etiam si vtriusque sit particeps: quia nullus motus voluntarius potest sine musculis fieri. At sensus vniuersis inest particulis , quæcumque nerui participes sunt: vnde ligamentum ab osse ortū , nihil cum neruo commercij habens , insensibile omnino est. Tendo verò chorda dicta , mediam , inter neruum sensu omnino præditū , & ligamentū sensus expertem , naturam habet. Quatenus igitur tendo ligamēti naturæ est particeps , eatenus hebetatur in eo acrimonia sensus: non enim tendo neruus absolutè est, sed ex neruo & ligamento conflatus: quo fit tendo ipse multis in locis sexcupla , multis etiā decupla crassitudine neruum superat. Et merito sanè tantus & talis est factus , vt qui & nerui , & ligamenti vsum exhibiturus erit:

rat: alligat enim musculum subiectis offi-
 bus, in quorum capite munita cartilagi-
 ne inseritur, & hac quidem ratione nihil
 differt à ligamento. Sentit autem atque
 mouetur (vt dixi) qua ratione nerui est
 particeps. At neruus ipse via quædam exi-
 stens facultatis motricis à cerebro descē-
 dentis, vt eam communem faciat, excen-
 sus est, atque ligamento commistus. Ten-
 do itaque sic ex vtrisque conflat. Om-
 nis igitur tendo in os omnino inseritur,
 non tamē omnis musculus desinit in ten-
 done, in nullo enim musculorum mouē-
 tium linguā (constat enim ex variis mu-
 sculis) tendo nascitur: nullum siquidem
 os erat lingua motura, sed editura vocē
 articulatam, & sapores diiudicatura, &
 masticationi, atque deglutioni adiuven-
 to futura, vt latius Galenus prædicto li-
 bro primo, De motu musculorum tradit.
 Porro, vt primo dixi, & Galenus initio li-
 bri duodecimi. De vsu partium repetit,
 neruus & ligamentum in villos seu fi-
 bras tenues, quæ Græci *luxæ* vocant, di-
 uiduntur, quæ fibræ inter se ad musculi
 constitutionem connectuntur, vt quem
 ex ambobus mistum esse oportebat. Ex
 iisdem fibris cœuntibus inter se, ac
 commistis tendo quidem conflat,

ex omnibus autem musculus, qui vnus tantum generis fibras obtinet: aut enim rectas habet solum secundum suam longitudinem, quibus attractio perficitur, aut obliquas, quibus retentio conuenientis fit, aut tantum transversas, quibus alieni expulsio completur: simul autem omnes nullus possidet musculus, vt autor est Galenus libro sexto De vsu partium. Proposito igitur nostro respondentem, quod est, quomodo musculi suo motu voluntario moueantur dicamus, quod in hoc motu tria concurrunt: voluntas scilicet, neruus, & musculus: voluntas equiti similatur, neruus habenis, musculus vero equo: vnde Galenus prope finem libri De causis respirationis, hanc describens similitudinem, inquit, voluntas equidem similis est equiti, qui habenarum motu equos impellit. Habenis autem similes sunt nerui, quemadmodum equis musculi. Nam & utilitas extremum est respirationis, siue operis voluntarij votum, perinde a victoria artis aurigandi. Hac enim perpulchra, sed breui similitudine Galenus musculorum motum complexus est, cuius alteram ex libro primo De motu musculorum, ex duobus ossibus, altero stante, altero vero mobili, quem-

admo

admodum sunt ostiorum cardines, cum duplici catena, consultò prætermittimus, hac à nobis adducta contenti, quam lectori nec ingratam, nec iniucundam fore credimus. Cætera verò, quæ pro motus musculorum complemento desiderantur, perlegat optimus lector libellos De musculis, per Ioannem Baptistam Cānanum Ferrariensem, virum mercede doctissimum compositos, in quibus musculorum icones & figuras magno confitas artificio inueniet. Secundæ verò parti propositi dubij, respondet Galenus libro primo De locis affectis, cap. sexto, & quarto eiusdē voluminis libro, eiusdem numeri capite, inquit, Deperditur quandoque motus membri, eius sensu manente, quia mouere est agere: sentire verò pati, & quum multo plures spiritus: vel si magis placet, maiores vires requiruntur ad motum peragendū, quàm ad sensum percipiendum, fieri potest, quod adeò pauci reperiantur spiritus, vel quòd virium impotentia ante sit, vt ad sensum percipiendum, & non ad motum conficiendum sufficiant: & sic aliquando amittitur mouēdi vis sensu manente. Sed quòd quandoque deperdatur sensus, manente motu. Galenus multis sui æui

medicis

medicis contradicentibus) vidit cui me-
 dicus alter quoque fauit, rem ita stare af-
 firmando, & eius causam reddit: quia
 cum musculorum corpora disseminatos
 nervos ad voluntarios motus peragen-
 dos habeant, fit quòd muscoli ipsi ali-
 quando quidem ad partes mouèdas im-
 mediatè perueniunt: aliquando verò per
 medios tendones, quales sunt illi, qui
 mouent digitos. Si igitur affici musculo-
 rum nervos contingat, digitorum motus
 peribit: si verò eos qui ad cutim pertin-
 gunt, tangendi sensus corrumpitur, mo-
 uendi facultate illæsa manente. At vbi
 tota resoluntur membra, cum videlicet
 commune principium est læsum, simul &
 motus & sensus pereunt. In summa, sen-
 sus tactus in membri parte superficiali
 fit, & quia in ipsis nervis superficialibus
 obstructio fieri potest, illæsis interiori-
 bus motum peragentibus, fit inde quòd
 sensus amittatur, saluo eiusdem membri
 motu: id quod nos, & qui artem medi-
 cam exercent, sæpè percipimus. Proinde
 Vesalius, virulentam linguã suam satius
 fecisset hac in re submittere, quàm
 contra Gale. Auerrois ficul-
 neis rationibus imbu-
 tam exercere.

*Curatio quadragesima prima, in qua
agitur, de puero, qui ex fenestra
cecidit, & tertio die obiit.*

Filius Galli infelix, natus annos no-
uem, postquam cœnatus est, & multa
comedit, de fenestra non admodum alta
cecidit, & crus dextrum in femore fregit,
& in capite ita sæpè percussus fuit, vt cra-
neum per plures (cute integra manente)
fissim fuerit partes. Ad quem quum ac-
cederemus, chirurgo præsentem, caput
duobus in locis per amplè vbi ratio po-
stulabat, aperire fecimus: à quorum vno
sanguis multus contentus recens exiuit:
ex altero verò cum sanguine album ro-
tundum cerebri substantiam referens se-
mi auellanæ magnitudine, prorupit. Se-
cundo verò die curatus craneum illi di-
ruptum variè visum est, demùm tertio
die obiit. Septembris mensis die secun-
do, Anni 1551.

SCHOLIA.

*Cùm album illud cerebri substantiam refe-
rens exiret, quæsitum fuit inter medicos & chi-
rurgos præsentem, quidnam illud esset, aderant au-
tem viri longa experientia præditi, & qui iam
olim similem substantiam ex al'is capitis viol-
veribus, felici (vt aiebant) exire viderant suc-
cessu*

cessu: quorum alij albam illam substantiam
 non cerebri: sed caruncularum quarundam
 portionem esse dictabant: quos nos omnino par
 ui fecimus, quum locum vbi caruncula siue
 glandula continerentur ille assignare nesciret,
 alij vero cerebri superfluitatem excrementumue
 ipsi cum colore, tum substantia simili contem
 debant. Fulciebant autem ij, ac suas tuebantur
 partes, quia si cerebri medullaris esset substan
 tia, eger in conuulsionem vel paralysem illico,
 vel saltē intra paucas horas incideret, Nos ve
 ro eam veram cerebri substantiam, ac partiun
 culam diximus, & ea de causa puerum intra
 paucos dies, ne dixerim horas, moriturum præ
 diximus. quod vero cerebri excrementum alba
 illa substantia non erat Galeni munitus do
 ctrina contestabar, qui libro nono De vsu part
 tium, cerebri duplicia tantum excrementa assi
 gnat: alia vaporosa ac fumosa: seu fuliginosa le
 uia que per suturas in loco editissimo sitas eva
 cuari tradit: alia velut aquosa ac limosa, pitui
 tosa, crassa, graua, que ob id per meatus decli
 ues euacuari oportuit. Ceterum, ad cerebri ex
 tractam portiunculam egri semper fere moriū
 tur: si tamen aliquis euadere contingat, is, mu
 tus, surdaster, aut tortura affectus euadit, prout
 alij vel alij nerui affici contingunt. Ceterum,
 meminit Gal. lib. octauo de vsu partium, à se
 in Ionia visum adolescentem quēdam vulnere

in Ionia visum adolescentem quendam vulnere in alterum anteriorum cerebri ventriculorum accepto, fuisse superstitem id quod nos simile & alij plures medici obseruauimus, forte quia cum gemini ventriculi sint, vnus alterius lesioni subseruit: quo factum est, vt si vulnus vtrisq; ventriculis illatū esset, adolescens nullo modo euaderet, sed pro certo è vita discederet, tãta enim est geminorū instrumētōrū utilitas.

Curatio quadragesima secunda, in qua agitur de vulnere capitis, & quod percussa altera capitis parte, altera affici potest.

Percussus fuit puer annos natus duodecim in capite versus tēpus dextrū, quod vulnus paruum, & contemnēdam videbatur. At tertio die symptomata grauiissima illi superuenerunt, qua de causa ad cerebrum vsque rasorio scalpro craneum rasimus. Sed quum symptomata vt primo ouenirēt, & versus alteram partē æger dolere diceret, illico supra dolentem locum aperti fecimus ad cerebrum vsque, vbi pus iam confectum inuenimus, & magno applausu ægrum curauimus, & ipsum intra triginta quinq; dies ab orci faucibus liberauimus.

SCHOLIA.

Proponūt chirurgici, an capitis altera parte percussa altera ex aduerso rumpi vel ladi contingat: cui quæsito multi chirurgicorum respondent, quod sic: & quod ita craneo percusso euenit, quemadmodum teste, aut olla, quæ sæpè cum illiditur, nõ eo loco rumpitur quo percuitur sed altero ex aduerso: iis Galenus cõtrarius est, qui lib. 11. De vsu partium, cap. 12. inquit, Ea de causa craneum à natura non continuum & ex vno tantum osse conflatum. sed potius ex multis & variis partitionibus diuisum fuisse: ne si quando vna pars affici contingat, totum craneum patiatur, quo fit inquit Galenus, si cranei altera pars afficitur, altera ob diuisionem intermediam, affici nequaquã potest. Nos huic dubio, vt medicis & chirurgicis satisfaciamus breui respondemus, quòd si caluaria aliqua pars percussa fuerit, altera ex opposito frangi nõ potest quia suturæ impedimẽto sunt, non permittentes ad alterã partẽ transitum. Fieri tamẽ potest, altera caluaria parte offensa, altera longè distans malè afficiatur nõ quòd os fissum sit, sed quòd sub eo cerebri meningarum venula vna vel altera rupta sit, ex qua sanguis effluit, & inde sanies fit, & medullaris cerebri substãtia putrescit, ex qua mors certa sequitur. Vt superioribus diebus euenit famulo cuidam Illustrissimi D. Vincentij de Nobili

Nobilibus, Ancona, qui cum ab altero eius so-
cio, baculo in capite cōtemnendo vulnere vul-
neratus esset, interpositis tamen paucis diebus
ingens febris cum delirio superuenit, & tādē
obit: fuit porro vulnus ampliātū, & terebellō
cranēum ad meninges, vsque perforatū: su-
per quas sanies nulla apparuit, credere igitur
est, altera in parte lesionem fuisse hoc est, venae
alicuius rupturam, ex qua sanguis effluxit, vnde
mors orta est, velut olim Aloisio fabro fer-
rario Ferrariensi contigit, de quo Manardus
Ferrariensis, epistola prima libri sexti suarum
Epistolarum, memoriam fecit. Quanquam ini-
bi non ob hoc mortuum fuisse testetur, sed (ut
ego credo) non ob aliud mors illi a'cita est. Cæ-
terū, hæc à nobis in hæc Scholia exarata, pro-
veris & indubitatis habenda confirmat Pau-
lus Aegineta libro sexto sue medicinae, capite
nonagesimo, in quo capitis fracturarum diffe-
rentias prosequitur, & ita inquit sunt qui his
differentiis ꝓpechema, quasi dicas, ab Echo
responsionem addiderint, ea est, à contraria
iētus parte facta caluaria fractura. At fallun-
tur ū, quoniam non fit in hominis calua quem-
admodum in vitreis vasculis fieri illi docent: il-
la siquidem vacua sunt, ideoque id patiuntur,
Calua autem hominis vndique plena & alio-
quin solida est, fitq; in hoc iētū, quod in capite
aliis ex causis fieri videtur, in quo integra cutis

continuitate, factus abscessus cum sectus ferit,
 offensam illic hominis caluariam fuisse innuit:
 sic etiã & in hoc malo factus cõtraria in par-
 te abscessus, illic fidisse os credi postulat: hæte-
 nus Paulus, qui nihil præter quã à nobis dicta
 intelligit, & p̄ ea Cornelius Celsus, ceterique
 qui de hac re locuti sunt, præstâtes viri, intelle-
 cti euadunt. Ceterum, cum de capitis vulneri-
 bus hic agimus, in mentem venit Curtius, supe-
 rioribus annis, in Italia medicus famigeratissi-
 mus, commentariis suis super Mundini Ana-
 tomiam editis, ubi inquit, apud Galenum cra-
 nei laminas duas nunquam se legisse, imò quod
 Galenus earum nunquam fecerit mentionem,
 quod nũc tanti viri pace dixerim errat, quum
 Gal. in quo ille abundè versatus videtur, libro
 6. Methodi medendi, eiusdem numeri capite, ea-
 rum meminert, quarum non tantum duarum
 sed etiam trium facere mētionē videtur: quum
 dicat ergo de fracturis caluariae quedam vsque
 ad secundam laminam, quam Græcè *διὰ τὸν*
ὄψιον faciẽ, & cetera. In quibus verbis trium
 laminarum Galenũ meminisse, visum est, quia
 post primam, secundam collocat diploen dictam,
 spongiosam sanguinolentam: quasi inter duas
 locatam laminas, videlicet inter primã & ter-
 tiam colore & figura fere similes tertiam au-
 tem laminam admittere Galenus videtur, cum
 dicat,

dicat, ad internā ossium faciem, sed in hoc magna vis non est, siue enim per *διὰ λόγῳ*, secundam laminam intelligit, cum interna inferioris ossis facie siue absolute laminam tantum spongiosam sanguinolētam, cauernosam multis venulis plenam, inter os supremum & infimum locatam, vt eius verba innuere videntur, liqui do constat eum duarum laminarum cranei meminisse, & merito sanè quum ab Hippocrate in hoc Galenus primo doctus euasit, libro De capitis fracturis non longè à principio, vbi Hippocratem ita legimus: Est autem duplicata lamina cauisima ac mollissima, & maximè antrosa. Est autem & totum os capitis excepta valde modica suprema ac infima parte spōgia simile, & habet os in seipso carunculas similes multas humiditas, & si quis ipsas digitis cōderat sanguis vtique ex ipsis prodierit. Sunt etiam in ossē venula tenuiores ac cauiore, sanguine plene. Hæc Hippocrates. Nollem tamen ab hoc loco discedere priusquam hodiernos chirurgos moneam, in terebelli præcipuè vsu in capitis fracturis, cum periculosa admodum eius sit operatio, ad eò vt Deum tester me per paucos quibus terebello administratio hæc peracta fuit superstites vidisse, quin potius maiori ex parte mortuos, aut propè obitum adductos, quia fortè cerebrum magna illa cōcussione afficitur, aut vehementi illo motu, venula vna vel altera mem-

ningum rumpi contingit, aut quia meninges
 ipsas non raro violat & cerebri ipsius substan-
 tiam quoque: vnde mors certa cōsequitur quo
 fit non immeritò huius instrumenti vsus Gal.
 & post eum Græci tanto pere vituperarunt: vt
 apud ipsum Galenum legitur libr. 6. Methodi
 medendi, eiusdem numeri capite, ad hunc mo-
 dum. Ac qua per terebellū quidem ratio fun-
 gitur, parum tuta est, propterea quod dum au-
 daciùs eam tractant, duram membranam qua
 oſsi subſternitur, non raro violant: quibus ver-
 bis Paulus Aegineta vt solet adſtipulatur, lib.
 6. ſue medicinae, vbi de Caluaria fracta cura-
 tione agit, quū dicat, at qua administratio ſe-
 nis & modiolò quem chenicion ſue chenicida
 Græci vocant, peragitur recentioribus, ceu no-
 xia improbata eſt, ſed administrationem quam
 in rhogine expoſuimus, probāt. Porro quod ho-
 diernum terebellum, & cuius frequens vsus a-
 pud huius æui chirurgos extat, idem ſit cum te-
 rebello priſcorum, in dubium verti poſſet, Ego
 verò longè differre inter ſe crederem, imò ho-
 diernum hoc terebellum periculoſius eſt, eo, quo
 vtebatur antiqui, quia antiquorū terebellum
 dentata rota vice, clauum rotūdum habet, cre-
 bris foraminibus, vt in lima cernitur ornatum
 de cuius vsu ac operandi modo Hippocr. præ-
 dicto lib. De capitis vulneribus multa docet.
 Tutius igitur eſt, ſi hodierni chirurgici in capitis
 fracturis,

fracturis, vice terebelli, rosario scalpro ad cerebrum vsque radant, & eo quidem multiplici, à Gal. summopere laudato, vt recte quoque Paulus annotat. primo latiori, dein min⁹ lato, postea verò stricto. Cætera huic rei, ac de extrahendis ossibus doctrina facientia, consulto præmittimus, lectores ad prædictos Galeni, & Pauli libros citatos remittentes.

Curatio quadragesima tertia; in qua agitur de cordis palpitatione, & gritudine, quam cordis tremorem, medici vocant.

Religiosa Maria, nobilis Florentina, Romniū mihi charissima, iuuenis, & morum sanctitate, & pulchritudine insignis: cū ætatis suæ annū vigesimū ingrederetur, de cordis palpitatione, tremore quoque dicto morbo, corripī cœpit, & eo quidem vt paucis percipiebamus ab humore qui in pericardio continetur plus iusto aucto, originem trahente, cum ipsa magnam cordis eleuationem depressionemue perſentiebat: adeò vt cor palpitare ac tremere sæpè inculcaret, & ita esse hæc testabantur, quia emaciatū indies magis videbatur, & sæpè cum ingenti capitis dolore in syncopim incidebat, quæ tametsi rarò febricitabat,

pulsum tamen lâgvidum & mollem habebat, cum quibus omnibus iuveni huic affucti mēses nunquam defuere, sed semper suo affucto more effluxere, copiosi admodum & rubicūdi. Huius igitur preclaræ & optimæ indolis puellæ consulturus saluti, Hippocratis & Galeni doctrina instructus, à sanguinis missione per iocorarię sectionem auspicatus sum, ex eoque fluere permittens ad librā mediam, postquam sanguinis missionem, syrupum hunc ebiberet mādauimus, qui habet. Recip. Syrupi de melissophyllo, id est melissæ succo saccharo parati vnciā vnā, syrupi de pomis saporis, de mētha, ana drachmas sex, decocti senę, cum additione pomorum camusiorum optimè redolentium, vt Salmanticę, & Alcobatię, & Antuerpię comperiuntur, vel eorum vice, apianorum in Italia reperiuntur vncias quinque, cum albumine oui clarificetur, & sciptulo vno agallochi, id est ligni aloes optimi aromatizetur, & vesperi ante cœnam duas horas iteretur, & per aliquot dies continetur. Victus ratio in vniuersum exiccatoria & attenuatoria erat, sed optimi succi. At potius, vinum meracius est, pauca tamen in quantitate: cætera verò quæ spiritum vitalen

talem perturbant & resoluunt abnegantur, vt ira, timor, mœror, fames, vigilia, frigus, æstus, & cibi mali succi, aër tamen ad calidum & siccum declinabat. Præparata igitur ad exitum intra octo dies communiori totius corporis materia, per pharmacum ex rhubarbo & agarico concinnatum, eam euacuauimus semper antè & post solicii de alui respondentia, clysteri, vel balano, quando præcipuè natura consuetæ non remittebat, à qua purgatione, vno vel altero interposito die, ad cordis regionem cucurbitulam vnam magnam & multa flamma ignitam affigi fecimus, non nisi vt decet, prius cute per parua vulnuscula incisa, quo opere optimè valere dixit: cum post sanguinem per ea vulnuscula extractum, humor multus per eadem, sale respersa, ad aliquot dies exudauit. Sed postea epithematis cordialibus sæpè admotis, & conseruis ventriculorum & corroborantibus comestis, ac iterata purgatione dicta, & cucurbitula iam applicita, intra mensem ex toto sanata est, habent autem epithemata sic.

Recip. Aquarum floris arantij, melissæ, an. libram med. Specierum diamolschi, diambraz. ana scrup. ij. croci optimi,

gran. iij. vini maluatici vncias duas, gal-
 liae moscatæ mesuæ scrupu. i. garyophillo
 rum, corticum citri, ana drachmam me-
 diam, florum arantiorum, pseudodipta-
 mi, ana drachmam vnam. Omnia in olla
 noua, vt decet tractetur, & ad ignem ad-
 mota, in iisdem pannus ruber cocco, vel
 charmusino infectus immergatur, & pau-
 lulum expressus sic calidus cordi admo-
 ueatur, & sæpè innouetur. Huic verò e-
 pithemati, varia alia parari possunt simi-
 lia, modo medici simplicium & ador-
 nantium exactam cognitionem habeât,
 aliter non secus ac artifices cæci habe-
 buntur, qui nihil præter à libris emen-
 dicata, miseris ægrotantibus, non sine
 ingenti periculo describunt. Sed quali
 iudicio, docti norunt, ex multis tamen
 simplicibus pauca hæc ad institutum no-
 strum faciunt, crocus, ambra, moschus,
 styrax, agallochon, gariophyllus, macer,
 id est, macis, melissa, buglossus, zedoa-
 ria, zurumbet, bœen album & rubrum, zi-
 betum, santalus citrinus, flos arantio-
 rum, flos citis & limonum, flos rorisma-
 rini, qui à pharmacopolis anthos particu-
 lariter dicitur, flos pseudodiptami, flos
 myrti, vinum cretense, poma odorifera,
 os de corde cerui, modo verū sit, & varia
 alia

alia quæ consulto subtricemus : ex com-
 positis veio sunt, diambra, diamoschus,
 dianthos, pliris arcoticon, citra condita,
 electuarium aromaticum moschatum à
 Mesue descriptum, electuarium rosatum
 Gabriëlis : quanquam eo efficacius sit a-
 romaticum rosatum à Mesue descriptū
 ratò in vsu habitū, electuarium lætificās
 Conciliatoris, ex differentia centesima
 nonagesimasexta decerptum, vel lætifi-
 cans Kasis ex li. 9. ad Almanforé & quin-
 to continentis, & varia alia quæ consulto
 prætermittimus. Sed temporis processu
 sacculum hunc cordi admotū semper de-
 ferebat, qui habet. Recip. Specierum
 diamoschi dulcis drachmas duas, diam-
 bræ drach. vnam, florum arantij, melissæ,
 buglossi, ana man. vnum, xyloaloes agal-
 lochi dicti drachmā mediam, cinnamo-
 mi optimi & veri, gariophyllorū, croci,
 ana vnc. iij. corticū citri, vnc. duas, om-
 nia in puluerem redigātur, & fiat saccu-
 lus interceptus serico, & supra cor vt di-
 xi applicitum deferat.

S C H O L I A.

Tradit Gal. libro 5. De locis affectis capite
 2. *Est & alius affectus, palpitiatio videlicet*
cordis, aut per se eueniens, aut cum suspitione
quadam, quod in humore cor ipsum moveatur.

Neque

Neque enim mirum videri debet tantam humoris multitudinem cumulari aliquando in ambiēte cor tunica, vt ipsum ne attollatur impedire possit. quippe in animalibus dissectis vidimus plerumque plurimum humoris, vrina speciem referentis, in eo qui ipsum involuit pāniculo contineri. Etenim simia quadam cum emaciari in dies videretur, eam tamen necessariis nostris negociis impediti, secare in tempore non potuimus: post mortem verò reliquis corporis partibus omnibus illasis, inuentus est in ambiēte cor tunica tumor præter naturam humorem in se continens, qualem pustula quas Greci hydatidas vocant emittere solent. Atque in gallo quoque vidimus, cordis tunicam huiusmodi tumore & quidem duro affectam, perinde ac si plures crassæ membrana involuta altera alteri fuissent. Verum in eo nihil humoris continebatur: vnde verisimilis coniectura elicitur, homines etiam similibus posse affectibus infestari, hæctenus Galeni verba, quæ sic ad amissim citare placuit, vt Zoaris errorem libri sui Theisir in presenti patefaciam: qui prædicti libri parte prima cap. 4. tractat. duodec. audeat dicere Gal. huius morbi nullam penitus fecisse mentionem, sed quo errore, norunt omnes à nobis citata Galeni verba legentes, quæ Avic. vt solet, non siluit, Fen vndecima, libri tertij tractatu secundo, quo de cordis tre-

more

more agit, & Aetius sermone octauo sua medicina, cap. 58. & post hunc Paul. libro suo 3. cap. 34. Caterum ex dictis satis liquet. Curtium in Mundini Anatomia hallucinatum, cum de humore in pericardio contēto agat fol. 294. vbi Zoarem forte secutus aquam illam in panniculo cor ambiente non reperiri contendit, quod si reperitur eum in corpore egrotante vel mortuo reperiri, minimè verò sano contendit. cuius rationes vt pote ficulneas praetermitto, quum aqua haec etiam in corpore inculpate sano reperiat, vt ex Galeni citatis verbis facile quis percipiet. Vnde vero aqua haec oriatur, & ad quem finem orta sit, vt Curtio, & aliis Carpium sequentibus, satisfaciamus, Hippocr. verbis respondemus, qui aquam hanc, in eo qui cor inuoluit panniculo contineri, corpore optima fungente valetudine tradit, vt apud eum legimus initio libri de corde ad hunc modum, cor figura velut pyramis est, colore autem abunde puniceo, & tunicam leuem circumdatam habet, & est in ipsa humor modicus velut vrina, vt putare possis in vesica cor diuersari, facta est autem ea gratia, vt sanum in custodia florescat: habet autem humiditatem tantam, quanta satis est aestuanti in medelam. Caterum hunc humorem cor emingit, bibendo ipsum assumens, ac consumens pulmonis nimirum potum lambens, & caetera, quae Gal.

sepe

ſepè in eius doctrina inculcat, dicens, potius aliquid ſemper in aſperam arteriam errare, qui humor à corde attractus, poſtea ad ambientem tunicam remittitur plura vero que huic rei facere poſſunt, conſulto prætermittimus, quando hæc iam nunc ſufficiant, & eo magis ſi noueritis cardiacum morbum oris ventriculi affectionem eſſe, non vero cordis, porro cucurbitulam cordis regioni admotam, vt ſummum remedium in hoc morbo habeto.

Curatio quadrageſima quarta, in qua agitur de dysenteria. ſimulque de pulſu intermittente.

BArboſius vir medicus doctus, & longa experientia præditus temperaturam bilioſam ſatis exuſtam habens, & ita exuſtã, vt à quavis vel facili cauſa, in morbos & affectiones incidat, nũc in dysenteria lapſus eſt adeò periculofam, vt intra noctem & diẽ, hominẽ centies egerere coegerit: erat autem humor egeſtus coloris in vniuerſum cineritij multus, pauculo admixtus ſanguini, cum quibus parũ febricbat, ſed circa iecoris regionẽ dolebat, velut inteſtina craſſiora ipſa. Ad quem ſequenti die vocatus, hominem timidam & viribus imbecillem, cõperio, cui pulſus imbecillis & contractus erat,

quo

quo factum est, vt scopus noster eò dirigeretur, vt vires repararemus, & fluxum cohiberemus: quorum primum optimis eduliis compleuimus, secundum verò clysteribus, primo lenientibus, postea vero ex sepo hitcino & similibus confectis, de quibus secunda Centuria Veneriis excusa, multa diximus, quibus & nonnullis iccori necessariis admotis, quæ refrigerandi & roborandi facultatem obtinet, breui vel intra diem dysenteria cohibita est & ex toto aeger intra triduū sanatus. Cæterum, cum probus hic vir extra domum exiret, & proprium suum pulsum obretans, ipsum intermittentem cōperisset, ad me vt de eo sententiā ferrem peruenit, non sine mortis tamē timore: quam simile pati iam olim cum iunior grauiori morbo apud Lusitanos corripere inculcabat, quinquagenarius autē vir hic est. Ego vero amici arteriarū pulsus optimè considerans, comperio singulis decem pulsationibus æqualiter respondentibus, ita arteriarum motum deficere, vt eo interuallo pulsationes duæ cum dimidia compleri possent. Stabat autem, ac interquiescebat, singulis decem pulsationibus pulsus, vt dixi, ita vt ea temporis intercapedine,

qua

qua occultabatur pulsationes duæ cum dimidia eleuari poterant: quod cum perciperem, cum bono animo esse iussi, quum etsi vitalis facultatis imbecillitatem indicabat, nihil tamen periculi iam tunc minari, præsertim in homine quinquagenario, nulla febris correpto, dixi: ille verò vt rei medicæ experientissimus sic in me obiicit. BARBOS. Non me laet Amate amice, tametsi cultiorem Gal. doctrinam non teneam, intermittentem pulsum omnium pessimum esse, cum vt mors actionis vitalis omnimoda destitutio sit, ita pulsus intermittens, vitalis facultatis impotentiam maximam arguit, quia ab opera sua desistit, & morti in hoc similis euadit, sed cum apud Indos (vt nosti) permultos egerim annos, apud quos cultiores literæ non habentur, nec Galeni præclara doctrina exercetur, rogo te huius intermissionis causam ex Galeno adferre ne graueris, quia vt nosti Auicenna in hac de pulsibus tractatione segniter & pigrè in suo se gessit canone, hanc verò nouisse causam non parùm voluptatis mihi adferre putarem: mortales sumus, & summis philosophis similes enademus, quando præcipuè de morte & eius causis, inter nos contemplatio fue-

rit, quum (vt scis) mortis contempla-
 tio, & de ea elocutio, summa est philo-
 sophia. Homines namque Deum timere
 allicit, & eos ipsos erga mortales bene-
 uolos esse conuocat. **A M A T V S.** Recte ô
 Barbofi hæc à te sunt dicta & magno cū
 iudicio prodita: vellēt dij, omnes hodie-
 ni medici tibi similes forent, ac tunc artē
 medicam non tam temere sed magna
 cum prudentia & discursu insigni, ab eis
 exercitam iri non dubitarim. Sapiunt
 autem tua hæc Galeni præclarā doctri-
 nam, & solidiores ac meliores redolent
 literas, imo Sophistarū gyros ac cantiū-
 culas longè fugere videntur, non imme-
 rito apud eos, qui in ea qua tandiu egisti
 prouincia imperio præerāt, primus me-
 dicorum habebaris, te tanto viro non
 solūm pro morbis propulsandis vtentes,
 sed rebus in difficilissimis & dubiis obeun-
 dis tui consilium petentes, vnde nō con-
 temnenda bona fortunæ tibi cōtraxisti,
 vt vitam hanc tranquille & modeste, vt
 nunc transigis percurrere possis, faxint
 dij te nobis diu sanum & incolumē ser-
 uent. Nunc verò vt tui voti compos fias
 audi, alius enim ordiar, & eo magis
 quia dicendi latos campos habemus, &
 eos quidem Galeni Asiaticos, à quibus

postea omnes hortos suos exornarunt, ditissimus etenim hic medicinae Oceanus est, à quo omnia medica flumina, riuui, fluuij, & fontes, originem suam trahunt, & eidem postea si modo recto cū iudicio considerentur, accepta referre debent. Hunc igitur insequi & mordicus tenere, ac optimè intelligere, summum medicum est opus. Is igitur libro secundo De praesagatione, siue praecognitione ex pulsibus, ne sermonem amplius prorogemus, inquit, Intermittens pulsus necessario est inaequalis, nunc enim intrinis, nunc in quaternis, ac nonnunquam in quinis ictibus, vel etiam in pluribus intermittere inuenitur. **BARB.** Meus autem pulsus singulis decem ictibus, vt rectè percepisti stabat, & tempus quo duos ictus & alterius medium, arteria percutere poterat remorabatur. **A M A.** Ita res habet. **L A C V N A.** Si superuixisset Gal. de hoc pulsu non satis admirari desineret, & eo magis quia similem pulsum cum aegrotantis euasione nunquam vidisse, citato testetur libro. **A M A.** Ita Galenum velle videtur ô Lacuna, sed eius per te citata sententia, mica salis (vt dici fertur) condienda est, & sano iudicio intelligenda. **BARB.**

Rogo

Rogo vos viri prudentissimi, vt alij medici ex hac nostra ægrotatione docti euadant, imo ne cum in similes pulsus habentes peruenerint, ægrotantes ipsi mirentur, Galeni de hac re verba in medium afferre ne dedignemini. A M A. Id facilius Lacuna præstitisset, si modo vellet, cum Galenum apud se arctiorem habeat. B A R B. Rem sanè graram & albo lapillo signandã, mihi perdoctus faciet Lacuna, si modo quum Galenum in Epitomen redactam adduxerit, eius ex integro expresserit animũ. A M A. Complebit sanè, & tuis respondebit votis, ita clarè & appositè, vt nihil quod desideres, amplius habeas. Galenum nanque non raro percurentem, ita dilucidè & clarè perstringit, vt pro Galeno intelligendo, nullo altero enarratore opus iam habeãt medici, quàm vno Lacuna, annuere vel innitè debeas. B A R B O. Felix aras quæ talem nacta est virum: nouisti tu ô Amate quum superioribus diebus ambo nos apud nos officinam librariam quandam conuenissemus, eo animo vt recentes quosdam libros Venetiis excusos emeremus, ibi quidam (vt fieri solet) interuenere medici, Lacunam optime vellicantes, quia Galenum authorem

cuius ne apex quidem non legendus est, lacerasset & eum truncum & mutilum reddidisset, non minori piaculo quam si Phidiacum Ionem, aut Gnydiam Venerem detruncasset. A M A. Memini quidē: sed eos suis cū magistris sordidis & barbariem adhuc redolentibus reiecimus: tu vero Lacunam ad nos redire cura, & eum audire ne pigeat. B A R. Hominem per puerum hunc accersiri curarem, ni ad nos se illico rediturum promisisset. A M A. Apud nos nunc vir humanus & bonus agebat, sed eum à nobis lupus ille subniger, vaser linguax, & male morigeratus, legū imperitissimus, retraxit. B A R. Noui lupum illum linguacem, qui olim Romæ apud diui Antonij fanum habitabat, ob quem & sibi similes Pythagoras primus philosophus in suis symbolis dicere solebat hirundinem, id est, loquacem domi ne recipias. A M A T. Apage apage Barbofi, nam Lacuna apud nos est quem si placet, rogita, suum breuiloquum Galenum in hac de qua agimus re in medium afferat. B A R B. Id diligenter curabo, sed tu Lacuna cum spectatus ad nos redeas, adeò vt propter te absentem, propositam à nobis quæstionem hucusque subricuerimus,

&

& eam sermonem ad alia diuertēdo, indiscussam reliquerimus, dignare Galeni tui in Epitomen redacti, verba quæ ad rem facere videtur citare. LACVNA. Lubenter faciam, & æquo animo prouinciam suscipiam, & eo magis ut pulsus tui intermittētis exactam notitiã habeas, audi igitur. Galenus citato per vos libro, capite quarto, ita in mea legitur Epitome, Si arteria duorum pulsuum tempus, aut paulò amplius, intermittēte arteriarum motu, sæpenumero cõspeximus hominem liberari: præsertim cùm ætatem senilē ageret: etenim facultates languidæ, à paruis sæpè occasionibus offenduntur: firmæ autem tantùm deiciuntur à maximis. proinde qui habitu sunt valentes, diè que à morbis immunes fuerunt, periclitantur si eisprehendantur. At imbecilli quique assiduè obiecti ad omnes suas causas facillimè restituntur, quod scilicet horũ nemo quum à qualibet lædatur vel minima, magnam causam expectet. Itaq; intermittentes pulsus minus perniciosos possident senes quàm iuuenes: mox pueri ab illis quod cõcoquant digerantque per halitum humorum copiam & crassitudinem, quæ intemperies inæquales produxit, quum nimirũ con-

coctrice facultate sint validissima, corporeque mollissimo ac facile perspirabili. Iam vero naturalis arteriæ motus sanitatem refert, vitiosus morbum, omnino intermissus mortem. Et quemadmodum solvere apoplexiam ingentem quidem est impossibile, leuem autem non facile: sic intermissio diuturna pulsum ut tollatur, fieri non potest, brevis autem potest, haud tamen citra negotium. Cæterum diuturnam voco, quæ excedit duorum pulsum curriculum, breuem, quæ intra duorum pulsum tempus manet. Iam mors à pulsibus intermittentibus repentina corripit, non aliter ac ab apoplexia, utrobique enim cordis calor extinguitur destitutus respiratione. hæcenus Galen. in mea dicta Epitome. A M A. Optimè sane ô Lacuna à te hæc pro coronide sunt dicta, quæ ut Barbofius noster quoq; & assistentes facilius intelligant, ad præsens ipse resumere nō grauabor, quando quæ bona sunt, (Galeno ex Platone sæpè inculcante) bis ac ter repetēda sunt. B A R. Rerū similiū nulla est satietas, perge pge Amate, quū hæc ex genere sint rerū, quib' ea inest vis, ut quo sæpius ac pressius audiātur, hoc magis ac magis placeāt, nō enim hæc vulgaria

garia sunt, quæ initio arriident nouitate ipsa, sed mox repetita sordescunt & abhorrent. **A M A T.** Sponte currenti (vt Plinij iunioris adagione vtar) calcaria addis. Galenus ergo, vt multa paucis comprehendã, ita inquit, Pulsus omnino intermissus mortem refert, & qui magis ad intermissionem accedit, eo magis ad mortem accedit. Secõdò, intermittetes pulsus minus perniciosos senes obtinent: dein pueri, omniũ maximè iuuenes: quia à maxima causa saniles pulsus illis euenire credendum est. Tertiò, in dubium vertit Galenus, an viuere quispiam possit, cum duorum pulsuum motus intermissione, imò fieri non posse affirmare videtur. **B A R B.** Proh dij immortales, si ita, vt Galenus sentit, res habet, quomodo superstes ipse sum, quia arteria metacarpij mei, duorum pulsuum tempus & amplius morabitur, & stabat. **A M A.** Verum ô Barbosi Galenus tradit, quia de iis qui cõtinuis & malignis febribus cortipiuntur locutus est, quibus si similis contingat pulsus, euadãt impossibile est: secus autem de iis, qui quum affectionibus vexantur, absque tamen febre reperiuntur, vt tibi euenisse obseruasti. **L A C V N A.** Placeat sanè hæc, ô Amate, quia Galeni

exactum animumprehendant. Caueas
 tamen intermittens hic pulsus Barbofio
 naturalis fit, nō verò ascititius & præter-
 naturalis. A M A T. Huius rei satis sum
 conscius, & eo magis, quia cū bene va-
 leat Barbofius pulsum bene pacatum, &
 rhythmum, hoc est, proportionem tem-
 poris ad tempus, habentem possideat.
 B A R B. Compertūne fuit quispiam se-
 cunda & prospera fungēs valetudine cū
 simili intermittēte pulsu. A M A T. Maxi-
 mē, & eius Galenus mēt: onem fecit, au-
 reo illo libello, De præcognitione, cap.
 ultimo, in quo de œconomo morbo la-
 borante agit, cuius pulsum per naturam
 intermittere contra omnium aliorū me-
 dicorum iudicium nouit, & nos quoque
 superioribus diebus Illyricum quendam
 monachū ordinis prædicatorij febre ma-
 ligna affectum, curauimus: cui intermit-
 tens erat pulsus, & vt postea deprehēdi-
 mus illi naturalis. B A R B. Cū igitur in-
 termittens pulsus mihi naturalis non sit,
 vnde intermissionē illam traxerit meus
 eo tempore dicatis rogo. A M A T. Pulsus
 intermissionis causas referens Galenus
 lib. 2. de causis pulsum, cap. 3. ita breuiter
 inquit, non solum facultatis infirmitas
 inducit intermittentem pulsum, sed &
 instru

instrumentorum valida oppilatio, aut
 compressio, & cōstrictio, vbi nihil pror-
 fus arteriæ alicere valeant. LACVNA,
 Horum verborum si rectè teneo Gale-
 nus meminit, libro secundo De prafa-
 gatione ex pulsibus, capite quarto: vbi
 rem hanc diffusius tractat, & in Epitome
 mea ita habet, Inæqualium pulsuū qui-
 dam in vno ictu inæqualitatem sortiun-
 tur: alij verò in plurium aceruo, quam
 collectiuam inæqualitatem appellant:
 omnes autem in vniuersum, aut ex com-
 pressionibus instrumentorum, aut abun-
 dantia humorum ad facultatem collato,
 aut cordis inæquali intemperie constāt.
 éstque inæqualitas incommodior, quæ
 circa vnum pulsum, quàm quæ circa a-
 ceruum versatur. Iam verò intermissio
 motus arteriæ, siue in vno pulsu, siue cō-
 tingat in pluribus, periculosior est aliis
 inæqualitatibus omnibus: vt igitur à col-
 lectiua (quæ apertior est) auspicemur, fa-
 cultas ipsa gignit intermittentes pulsus,
 vel grauata, vel impedita, ob crassitudi-
 nem, aut copiam humorū obstructiui,
 aut opprimentiū arterias, aut etiam oc-
 cupantium spacia, in quibus illæ distēdi
 solent. Est quum inflammatio, vel schir-
 thus corpora incumbentia arteriis infe-

stans earū distētionem coërceat. Si verò
 ipsarum arteriarū tunicas tale quid occu-
 pauerit, maius periculū imminet sicuti
 extremum malū, si cordis corpus inu-
 serit: nam ij subitò syncope corripitūtur.
 At intemperies cordis non est perinde
 exitialis, sed est longè mitior inflāma-
 tione, & cætera, quæ tu tuo arbitrato
 percurrere poteris. **B A R B.** A mala igitur
 qualitate varia, calida, aut potissimum
 frigida, vel humorum obstruētium mul-
 titudine intermittentes exoriri pulsus, ex
 Galeno (vt percipio) asseueratis. **L A C V-**
N A. Ita res habet. **B A R B.** Meus ergo à
 qua harum causarum ortum trahebat?
A M A T. Vt ipse reor ab humoris cuius-
 dam superexcedētis mala qualitate, qui
 cordis sinubus continebatur, & inæqua-
 litatem efficiebat prædictā: quia in te, vt
 sæpè sum expertus, vitiosi humores qua-
 litate potius quàm eorum colluise, aut
 quantitate magna peccant. Itē quòd cor
 eo tempore maximè dolebas, quæ om-
 nia prædictam attestātur causam, quam
 nos illico à propinatis non exustam bi-
 lem respicientibus syrupis & decoctis,
 leuiori quodam pharmaco deposuimus,
 & pulsus suos rhythmos denuò adepti
 sunt, & tu pristinae sanitati restitutus fui-
 sti.

sti. **BARB.** Apud eos quos ipse perlegi auctores, si tenacioris memoriae beneficio teneo, memini me intermittentem pulsum propter humoré cordi molestum, & ad eum guttatim fluentem euenire legisse. **LACUNA.** Fieri posse intermittētes pulsus ex ea causa non nego, sed tu, ô Amate, vt colophonē curationi huic imponamus, dicas rogo Barbofij intermittens pulsus, quas alias pulsum inæqualitates & differētias comitabatur **AMAT.** Dicerem lubenter, ni omne saxum (vt fertur) mouere necesse esset, hoc est, vniuersam de pulsibus doctrinam, in medium afferre: nunc tamen satis superque mihi dixisse visum est, si cū Galeno dixero pulsus raris intermittētibz finitimos esse: quia arteriæ intermissio per pulsus raritatem introducitur, & per eandē ad pristinā mediocritatem reuertitur: vt in hoc Barbofij pulsu percipiebamus. **LACUNA.** Non carent igitur rari pulsus periculo, si intermittētibz sunt propinqui. **AMATVS.** Verè, sed intermittētes raris sunt periculosiores, & morti proximiores. Sed vnū præterire non licet, quod rarò pulsui aduersatur creber, sicuti intermittenti intercurrens, & quod ab eisdem ferè causis
interc

intercurrentes euenit pulsus, à quibus intermittens originem trahit. Differunt tamen, quòd in intercurrente, facultas cū noxiis causis decertat, & pugnat: vnde sæpè intercurrentes ij pulsus crifim sæpè secum attulerunt: in intermittente verò facultas succumbit, & non valet contra noxas depugnare causas, vt Galenus prædicto secundo libro De præſagatione ex pulsibus, capite quinto dixit: iis enim finē impono, modo ſciatis pulſum naturæ optimæ temperatiſſimum aliorum omnium regulam & menſurā exiſtere. **B A R B.** In eo igitur qui ægrotat, pulſuum magnitudines, & varietates referri debent ſemper ad temperatum pulſum, & non ad ipſius pulſus, eo tempore quo ſanus erat, & rectè valebat. **A M A T.** Ita eſt & Galenus libro ſecundo De dignoſcēdis pulſibus idē aſſentitur. **B A R B.** Hoc Galenus innuere videtur, quia cū ægrotantium infinitæ ſint pulſuum varietates, neceſſe eſt pro illis exactè venādis, & vt de eis verum iudicium habeamus, ad vnum pulſum temperatum, tanquam normā & regulā, ac Polycleti exactiſſimā ſtatuā, omnes pulſus referamus. tunc enim habita cognitione pulſus temperati, medicus facilè diiudicabit ceterorum

rum

rum pulsuum varietates, & si multū vel parum ab eo distent: item si eum excellunt, vel nō assequūtur, aut omnibus numeris illi sunt æquales. Cæterum, quum hæc vera sint, crederē quoque ipse Galenum nunquam negasse ægrotantiū pulsus, quorum in sanitate notitiam habuimus, nos ad temperatū pulsum esse referendos, sed magis ad suos sanos. A M A T. Arrident hæc ô Barboſi, quia ad Galeni mentem dicta, ac quia paucorum hominum pulsuum cognitionem in sua sanitate existentium habemus, ad quos quū ægrotant referri possent, ea de causa Galenus sapientissimè ad temperatum pulsum collatio vt fiat, suadet.

Curatio quadragesima quinta, in qua docetur quod Hipp. pulsuum cognitionem habuerit.

ET de pulsu intermittente quū agebamus, illico à docto quodam questum illud vulgare, sed scitu dignū, propositū fuit, An Hipp. pulsus cognitionē habuerit, cui nos breui, ne lectorū animos remoremur, respōdemus, Hippoc. non tantum à respiratione, quantum ab ipsarum arteriarum pulsatione: signum desumpsisse, pro morbis dignoscendis, id quod

id quod nunc paucis ex eius diuinis monumentis indicabimus, & primo Hippocrates ipse genuino suo libro, vt Gal. credit de humoribus, cum multa & varia à medico considerata proponit, pulsus absolutè, inter ea meminit, volens fortè in capite temporū arteriarū pulsus, quorū sæpè meminit, non tam à medicis esse explorandos, quantum ij qui circa metacarpium deprehenduntur. Hippocratis autem verba, citati libri non longè à principio legere quis poterit. Sed quod alibi sæpè pulsus memoriam fecerit, Hippocratis extat sententia libro septimo De morbis popularibus, in Pythodori historia, cui pulsus, cum cætera graua erant, non defecisse tradit, quo in libro pulsuum sæpè mentionem fecit (vt paulò inferius commonstrabimus) & alibi sæpè, arterias ipsas venas vocando, vt libro De locis in homine, non procul à principio legitur, & libro De alimento, prope finem, vbi à doctis & iis qui Hippocratis animum in hac re, ex integro tenere cupiunt, verba perpendi debent, & ita habent, Venarum pulsationes, & respiratio spiritus, iuxta ætatè & cõsonantia, & dissonantia sunt, & morbi & sanitatis signa, & sanitatis magis quàm morbi, & morbi

magis

magis quã sanitatis. Cæterùm, quòd arterias Hipp. venas pulsatiles vocauerit, testis est Gal. lib. 6. de placitis Hippocratis & Platonis dicēs, Vocatur autē à vetustissimis medicis, philosophisq; hoc vasorū genus alteri similiter vena, ab aliis verò arteria, id quod pulsat, quòd pulsus expers est vena: & subdit, Itaque Hippocrates appellans venã arteriam hanc, ita scribit in secundo Epidemiorū libro, cui vena in cubito pulsat, is furiosus & iracundus erit: cui autē lentè, torpidus: quæ verba ipse repetit. lib. illo, cui titulus est, Quòd animi mores sequuntur corporis temperaturã, inquiens, quorum vena in cubito pulsatu mouetur, hi furentes sunt & iracundi: quibus verò quiescit, hi torpentes sunt, ac stupidi. Horum autē verborum hæc vis est, quibus hominibus cubiti arteria vehementissimū edit motum, isti furentes sunt: venas enim & ipsas arterias veteres appellabant, & cætera: plures verò Galeni de hac re locos consultò prætereo, quos quisque hodie vel pinguioris Mineræ medicus quærere poterit, Brasauoli præsertim ex Galeno collectum indicem si antè oculos haberit quem dii vellent, in lucem vir doctissimus nunquã misisset, ac non iam hodie

hodie vel veterinarij & muliones, de
 medicina garrere cœpissent. Cæterū cū
 Hippocratem pulsum cognitionē ha-
 buisse exptesserimus, ne quis pertinax
 dicere audeat, pulsus tantū arteriarum,
 quæ circa tempora obrepunt, ipsum di-
 gnouisse, non verò earum quæ in ma-
 nuscarpio sunt, ipsius Hippocr vnā vel
 alteram authoritatem placuit adducere,
 vt hinc satisfactus euadat, noscātq; Hip-
 pocr. harum quoque arteriarum pulsus
 circa manum cognouisse, id quod clarè
 libro 7. Epidemiorum percipitur, vbi po-
 tissimum Theodori vxoris ægritudinem
 prosequitur, & ita inquit, Erat autem ad
 manum frigidius corpus arteriarū, quæ
 verò in temporibus sunt etiā magis sa-
 liebant, & spiritus densior, & cætera. ex
 quibus verbis liquido constat, Hippocr.
 ex vtrisque arteriis signum desumpsisse,
 quod Galen. noscens libro quodam suo
 De pulsibus, inquit, Mortem etiam inter
 loquendum ex pulsu Hippocr. imminē-
 tem cognouit. At quia pulsum differen-
 tias exactè non tenebat, velut nec post
 eum longè Erasistratus, ea de causa mul-
 tis suspectum erat Hippocratem pul-
 sum notitiam non habuisse, quod Ga-
 lenus non prætermittens libro tertio de
 Crisib

Crisibus, ita tradit. Sed signa ex pulsibus sumpta Hippocr. vel quia non nouerat, vel quia non magni momenti existimauit, idcirco non est exequutus.

Curatio quadragesima sexta, in qua agitur de stomachi cuiusdã erosionibus, ad quas postea supra mammillam sinistra secuti sunt carbones siue carbunculi tres.

ANtonius Chius homo vinosus, ætatis suæ anno quinquagesimo quinto properante hyeme, circa ventriculum erosiones, & morsus quosdam patiebatur, sentiebatur, & ita infestantes, vt viscera illi dilacerari exclamaret. Præsens igitur ipse, & eius ventriculum infra cartilagine[m] ensiformem (seu malum punicum, aut malum granatum dictam) quæ disertissimis anatomicis in medio perforata cernitur, vt ipse sæpè vidi, tangens subduriusculum inueni. Protinus igitur contra morbum ageres nos, exterius fomentum emolliens & dolores leniens cum spongia sæpè admouimus & interius oxymel compositum illi dedimus, ac postea interiectis paucis diebus, catapotia illi propinauimus, ex hiera cum agarico,

quibus optimè egeſſit, & ſequēti die ſtomachi dolore leuatus fuit. Sed circa papillam ſiniſtram carbūculi tres apparuerunt: verò febricitabat, & mori deſiderabat, ſed carbūculi, ab emplaſtro ex ſcabioſa & alijs varijs medicinis conſecto admoto, breui extirpati fuerunt, & æger ipſe ab orci faucibus liberatus. Cæterum cum bene haberet, vinum meracius in quantitate magna ebibeat: ex quo iecur exaſſatum innatum calidum amiſit, & conſequenter eius vniuerſum corpus tumuit, & intra ſex meſes obiit.

Curatio quadrageſimaſeptima, in qua agitur de duplici tertiana.

Dionyſius Ricius de mōte ſancto victo, iuuenis robuſtus & fortis, quū carcere clauderetur in duplicē tertianam continuam lapſus eſt. Nam cum cōtinuo febricitet ſingulis diebus horrore corripiebatur, huic bis brachij iecoraria ſecta fuit vena, & ſanguinis librę duę extractę. At quū ſiti intēſiſſima vexaretur, illi geli dā ad ſatietatē dedi, qua multa vomuit & tādē ſeptimo die criſim p̄ ſudorē vniuerſum corpus irrigantē habuit, & ſanus euaſit. Cæterū in reliquis, vt decebat tractat⁹ fuit, nec pharmaco purgātē opus habuit.

Curatio

Curatio quadragesima octava, in qua agitur de scirrho in iecinore.

MArci librarij Veneri sororius, in iecinore tumorem scirrhosum diuturnum patiebatur: nūc demū feбри cum ingenti circa ipsum iecur dolore corripitur. Occupat autē scirrhus hic iecinoris gibbas partes, vt ex iis deprehēdebamus signis, primo & si simarum partium inflammationes, per alia potius accidētia, quam per tactum inuestigare oportet, vt suadet Galenus libro quinto De iocis affectis capite septimo, gibbarum tamen partium scirrhī tactu facilē deprehēduntur. Erat igitur iecinoris durities, & dextræ præcordiorum partis ingens grauitas, & pectoris cū iugulo retractio, cum quibus tussis exigua sed sicca quædam erat, omnia me hercle cum vrina gibbas iecinoris affectas partes indicantia. Nam concauis iecinoris partibus affectis, magis stomachus & intestina affici consueſcunt, vt ex Gal. citato, & variis aliis, docti euadimus. Morbo igitur perspecto, & hominis vitibus cōsideratis, cuius anteaſtum victum, vt pote malum succū gignentem, ipse expendens illico à minore phatmaco otſus sum, & ita habet.

Recip. Syrupi rosati solut. vnc. iij. syrupi de cico. cum rhabar. vnc. j. diacatolichonis, diaphiniconis, ana drac. iij. aquæ cicoreæ vnc. iij. misce, fiat potus, detur in aurora, & desuper per horam dormiat: cum quo alius optimè respondit: sequenti verò die, ab iniecto lauante clysteri hoc vnguento illinitum iecinori fuit.

Recip. Emplastri de meliloto vncias duas, vnguenti santalini vnciam vnam, pulueris rosarum, camomillæ, absinthij, ana vnciam mediam, olei rosati, absinthini, ceræ, ana quātum ad linimentum sufficit, misce, & ad ignem vt decet paratur, quo bis in die iecur inungatur, tertio verò die post alui respondentiam basilica dextri lateris incisa fuit, & ex ea sãguinis vnciæ sex effluxere: cum iis autem febris vigeat, & dolor iecoris instabat, ob quæ singulis diebus singulos ebibeat syrupos, nō nisi in aurora ieiuno stomacho quos vesperi, ante cœnam horam vnam vel alteram iterabat, habet autem syrupus sic.

Recip. Syrupi de cycorea cum rhabarbaro vnciam vnam, acetosi cõpositi vnciam mediam, aquarum endiuiz, lupulorum, fœniculi, ana vnciam vnã, misce fiat syrupus, ex iis verò nōnullis ebibitis
syrupis.

Syrupis. & concoctione in lotio apparen-
 te, sequens illi propinauimus pharmacū:
 Recip. Syrupi rosati solutiui vncias tres,
 diacatolichontis vnciam mediā, rhabar-
 bari optimi scriptulos quatuor, agarici
 albi recens parati scriptulos duos, cinna-
 momi scriptulum medium, in decoctio-
 ne florum & fructuum fiat haustus vnus,
 detur in aurora, & desuper per horam
 dormiat: hoc verò ita bene habuit, vt à fe-
 bre & dolore, ferè liber euaserit. Sequen-
 ti tamen emplastro, ad aliquot dies, vsus
 fuit iccori cum admouēdo, quod habet.
 Recip. Farinæ hordei, lupinorum, camo-
 millæ, ana vncias tres, omnium santalo-
 rum ana vnciā vnā, pulueris rosarum,
 absinthij, spicæ nardi, ana vnciam vnā
 & mediam, schænu anthos, croci, asari,
 seminum petroselinivulgaris, dauci, ani-
 si, apij, ana vnciam mediam, omnia de-
 cocto asari & capillorum veneris exci-
 piantur, & fiat emplastrū: cui adde, ace-
 ti rosati vncias duas, olei nardini, camo-
 millini ana vncias duas, & ad ignem vt
 deceat, paretur emplastrum, & iccori im-
 ponatur, iis enim æger hic bene habuit,
 non tamen vt ex hoc scirrholoso tumore,
 omnino sanus euaderet, quando Gale-
 nus libr. 2. ad Glauçonem, cap. 5. dicat,

scirrhum diuturnum, nec ipse vnquam sanauit, nec alium vidi qui posset, qua de causa ad balneas quibus vniuersa ornatur Italia, iret consului.

S C H O L I A.

Sunt duo hæc viscera iecur & lien, opportunissima ad scirrhum, vt meminit Gal. Methodi medendi lib. 13. cap. 5. & 16. in quibus Attalum Thessalum medicum & Sorani discipulum reprehendit, cum præsertim Theagenem Cynicum philosophum interficerent, ita enim inibi Galenus ait, opportunissima namque ad scirrhum sunt hæc duo viscera, iecur & lien, si quis parum habita de his ratione glutinoso cibo vtatur: & inferius, quippe iocinoris substantia, scirrhis maximè opportuna est, vt pote que naturaliter lutosum quippiam continet: veluti medicus quidam nostri temporis, per iocum dixit, liens verò rarior substantia quam iocinoris est. Cæterum, crebrius scirrhosis vitii affligitur propter nutrimenti quo vtitur speciem. Monstratum nanque est, quod crasso nutritur sanguine, qui veluti limus purioris est, facillimè que nigra bilis efficitur, ideoq; etiam ipsum melancholicum siue atrum appellamus excrementum: atq; hæc duo viscera scirrhosis tumoribus tentari, vel experientia ipsa clare indicat. Hæc Galenus, in quibus tradit lienem crasso nutriri sanguine, imò eodē inquit libro, ipsum

liens

lienē crassiori vti alimēto quā hēpar, & quod
 tanto valētiora & potētiora lien postulat me-
 dicamenta, quāto crassiore quā hēpar vtitur
 alimento, quibus verbis, alias ipsius Galeni ex
 lib. 4. De vsu partium decerpta cōtraria vidē-
 tur, cum dicant, lienem subtiliori quā hēpar
 nutriri sanguine, quibus fauent alia eiusdē li-
 bri Galeni verba, sic asseuerantia, est autē sple-
 nis corpus rarum admodum atque laxum, spō-
 gie instar, sic vt crassos, & melancholicos suc-
 cos faciliē trahat, excipiatque. Ceterū splenis
 caro tametsi laxa sit, à pulmonis tamen carne
 magno spatio relinquitur, laxissima siquidē ea
 est, & leuissima, parūque abest quin alba, vt-
 pote ex spuma quadam veluti coagulata, nutri-
 tur enim ex purissimo sanguine, flauo, subtili,
 & spirituosō, tāquā delato à corde: splenis au-
 tem corpus, quū tāto rarius hepate sit, quan-
 to est crassius pulmone, merito ex tenuiori san-
 guinis parte nutritur. Cōsentiens quippe est, ex
 arteriis quidem tenuius, ex venis autem cras-
 sius nutrimentum transumi, quū tunica ar-
 teriarum quā venarum sit densior, & san-
 guis subtilior & vaporosior: atque ex tali prae-
 stitit laxam carnem nutriri veluti ex crassiori
 dēsam, in quibus verbis pro epitome citatis, sa-
 tis clarē percipitur, Galenum dicere, splene sub-
 tiliiori sanguine nutriri, eo quo hēpar nutriri so-
 let. Nos pro hac diluenda dubitatione non

bis horrore correptus fuit, vt maximam
 febrium complicationem stare ex hemi-
 tritæorum præcipuè genere, quis dixerit.
 Cæterùm, quum ad aliquot dies sic in-
 cederet, & alius quater, & quinquies, sua
 sponte in dies respõderet, nihil medica-
 minum illi dabamus, solo victus ordine
 optime constituto contenti, & eo magis
 quia omnia prospera euentura prælagie-
 bamus, quia inter ea ab aluo excreta viuũ
 vermem videramus, signum quo duci-
 mur materiam intra corpus peccantem
 non admodũ malignam esse prædicere,
 à qua prædictione frustrati non sumus,
 quum breui sanitatem obtinuerit. Porro
 post febrium extinctionem, æger de au-
 ris dextræ dolore conqueri cœpit, quam
 nos oleo camomillino repente lana suc-
 cida excepto, foueri per exterius iussi-
 mus, sed eo dolor non fuit remissus: tũc
 huius mater mulier sagax rutam in oleo
 communi ad ignem coxit, in quo postea
 equi ferream soleam ignitam ac cande-
 factam immittebat, & olei vapores per
 infundibulum ad aurẽ intus venire cu-
 rabat, post quod opus ex aure pus ef-
 fluere cœpit, & dolor remitti: effluxit
 tamen pus ad triginta ferè dies, quod
 ex se nullo adhibito altero remedio, co-
 -hibitum

hibitum fuit : quod vero morbus hic vnus tātum fuerit specie, vel potius plures, in dubium verti posset, & pro eius indubitata habenda conclusione, Galenus consulendus esset libro De morborum temporibus.

Curatio quinquagesimatertia, in qua agitur de febre acuta maligna cum parotidibus.

PRædicto tempore Soleima simplici quoque febre correptus fuit. Nam primo horrorem in toto corpore sensit, ob quē plurima cooperimēta poscebat, ac sic per totam noctem cooperimentis se fouens transegit, in qua quater venter excreuit, quæ mediocriter consistebant: tertio die parotides & colli retractiones apparuerūt, sed sanguine multo ex venæ brachij curuatura extracto, parotides euauerūt, & æger melius habere cepit, postea vero à propinato purgatorio medicamento melius habuit, & septimo sanus est factus. Victus huic tenuis admodum semper fuit, potus vero hordeacea cum iulebo, erat autem vir hic triginta ferè habens annos.

Curatio quinquagesimaquarta, in

qua agitur de strumis, qua Grecis χοιράδες dicuntur à πρὸς ὄϊον, id est, porco, quod eo morbo maxime sues infestentur.

PVella quæ iamdiu strumis, siue scrofulis dictis, in collo & alis torquebatur, curata melius habebat, imò à multis earum sana euaserat, nūc denuo illi dux circa tempora nata sunt, quæ ad molliem ita peruenerunt, vt aperture indigere viderentur. At cum medicus in earū incisura segnior factus esset, ex se resolutæ sunt, nullū inibi relinquentes vestigium: ab hoc vero vno vel altero interposito mense, in syncipite altera nata est, quæ vt reliquæ mollis erat, medicus vero credens hanc vt cæteras ex se quoque resolui & diffilari ad tempus aperturam distulit, & eo magis quia minor indies veniebat. At quum puella de loco quereretur, illico strumam aperire fecimus eam in crucem secantes, à quo nullum pus an sanies exiuit, in eo tamen crassa quædam mēbranula liquido conspiciebatur, & ea quidem carnosa. cuius portiunculam tunc extrahere fecimus, sed sequenti die, versus eam partē frontis vbi pili à fronte separantur cranium totum

totum corrosum comparuit, quam cra-
 nei corrosionem, cariemve, necoterci
 chirurgici talpariem appellant, & eam
 scalpō radendo ad duram, vsque ménin-
 gem extrahi fecimus. Postea vero humo-
 re ad expulsionem parato per syrpos
 de epithymo, de betonica & fumo terræ,
 cum decocto senæ dilutos, per catapo-
 tia eum expulimus, ac postea puell' am-
 illini fecimus eo vnguento quo ad mor-
 bum gallicum Alistæ vti sæpè cōsueve-
 rant, cuius nos crebram mentionem iis
 in Centuriis fecimus: porro interea dum
 puella inungebatur, struma quædam in
 pectoris alta parte comparuit, cui emol-
 liens emplastrum quod officinæ publi-
 cè parant, & alterius luminaris author
 Venetiis in maximo & frequenti vsu
 habitum refert, applicitum fuit & stru-
 ma breui ex toto resoluta fuit. Vt tamen
 puella hæc ex integro sana facta esset,
 nec amplius in morbum recideret, post
 syrupum de elleboro cum decocto senæ
 sæpè ebibitum, ac per catapotia de nitro
 Alexandri, & fœtida repurgatum cor-
 pus ligni Guaiaci decoctum epithy-
 mo, sena, cartamo. polypodio, & hermo-
 dactylis compositum, illi obtulimus
 ad quadraginta ferè dies, quo puella

sanitatem adepta est, nec morbus grauis
& sæuus amplius recruduit.

*Curatio quinquagesima quinta, in
qua agitur de quodam musico
varias imaginationes, & phan-
tasmata diuersa habenté.*

Michael musicus iuuenis annos na-
tus viginti, téperatura sanguineus,
hoc prædicto à nobis tempore mente
optimè cõstabat, sed illi imaginationes
& varia phãtasmata repræsentabãtur, ob
quæ mitum in modum discruciabatur.
Huic nos igitur opem ferétes post hiru-
dinum venis hæmorrhoidalibus admo-
tionem, assiduo vsu syrupi de pomis cū
decocto senæ, etiam odoriferis pomis
Appianis apparato, & sæpè repurgato
corpore prædicto decocto: adiecto syru-
po de epithymo & rosaceo solutiuo in-
tra mēsem sanus fuit factus. Cæterū huic
victus qualis atrabile affectis debetur
cõcedebatur, nō minus quod inter ami-
cos semper versaretur, & solitudines fu-
geret eum monebamus.

*Curatio quinquagesimasexta, in
qua agitur de iuvene Hebræo,
puella Hebrææ amore capto.*

Iuuenis

IVuenis Theſſalonicēſis Hebræus puellæ Hebrææ amore captus, ita eam deperibat, vt breui in infaniam deueniret. Huius igitur nos curam ſuſcipiētes, optimo victus ordine prout attrabile affectis cōuenit cōſtituto illi ex elleboro ſyrupum à nobis compositum ſæpè ad humoris præparationem dabamus. At quū nocte quadam ex lapide cyaneo ſtellato dicto catapotis eum purgare decreueramus, hic puellæ domū peruenit, quam chordis diſpoſitis per fenestrā intrauit, vbi puellæ parentes inueniens, eos pugnis peſimè affectit. Sed illico conuocato principe ſatellitum, in carcerem fuit ductus, vbi obſtruſus per aliquot dies reſipuit, & mente conſtans factus eſt.

S G H O L I A.

Egros Romanis amor eſt, vnde morbus hic amoris dicitur. Præſticarum vero authores morbum hereos hunc appellitare ſolēt, & quod magis ridendum eſt, quod ad Germanos deuenient pro huius nominis interpretatione, quia Germani Herren ſua voce dominum vocant à Latino herus, & quia magnates & domini poſſiſſimum hoc morbo detineantur, ab ea voce morbum denominationem trahere cōtendunt. Sed eos quoque cum ſua infania relinquere ſatius eſt. Hunc cæterum morbum Auic. Fen

prima libri tertij sui canonis tractatus quinti, cap. 24. Ischiu appellat quo in capite eius percurrit curatione, porro Paulus Aegineta libro tertio sua medicina, cap. 7. accuratissime amantium affectiones, & depingit, & curat. Sed quomodo Erasistratus, ut Galenus refert libro De praecognitione, vel Hippocrates, ut alij dicunt, iuuenis amore erga patris pelticem deprehenderit, meminit Galenus praedicto libro, cap. 6. in quo quomodo quoque ipse mulierem Pyladis amore captam esse conecit exacte exponit. Ceterum memini me in agro Eborensi apud Lusitanos puellam iuuenem nobilem amantem deperuisse, & insaniam deuenisse: no minus superioribus diebus filia Benaheni mercatoris, cum ab eius patre eam esse nuptam expositum esset, ac postea eius loco soror locata esset in insaniam deuenit quae hodie quoque insana perseuerat: nata autem puella haec est, semibrachio dextro tantum: caetera omnia membra perfecta habens.

Curatio quinquagesima septima, in qua agitur de monstro quodam.

Mulier Anconitana monstru quoddam peperit: na tertio vel quarto mense impregnationis informe quoddam carneu corpusculu emisit, quod omnino hirsutu erat & pilosum, quatuor habens oculos duas

duas nares, quatuor aures, labra verò de-
 formia, vt omnibus esset admirationi.
 Cæterùm cùm hæc scribo Anconã venit
 puer Illiricus, sex natus annos, boni sanè
 habitus, exactè & perfectè omnia sua
 mēbra habens, monstrū tamen præ se fe-
 rens: quia ab eius vmbilico thoracē ver-
 sus, alterum pueri corpusculum deduce-
 batur, absq; tamen capite, sed duo habe-
 bat brachia; duo crura, sed vtraq; immo-
 bilia, ano carebat, sed scroto absque di-
 dymis, id est, gemellis testiculis dictis
 ornabatur, nō secus ac pelle oblōga que-
 dam glādis vice, per quã vrina ferè sem-
 per distillabat. Sed puer quū mingebat,
 & per hãc quoque viã vrinã repētè mit-
 tebat: erat autē puer hic ita omnibus ad-
 mirationi, vt eo parentes per vniuersam
 Italiam, magnam corraferint pecuniam.
 Cæterùm hanc corporis deformitatem,
 s; Eucharis Francofordiensis medicus
 diligens cognouisset, eam dubio procul
 in suo de partu hominis libello nunquã
 præteriiisset: fuit autem hoc monstrum
 Anconæ, Anno, 1552.

*Curatio quinquagesima octaua, in
 qua agitur de quodam phtiriasi,
 id est, pediculari morbo infecto.*

VEnetus vir bonus Anconæ pediculis per vniuersum corpus scatens, ita ipsis lācinabatur, foedabaturq;, vt parum fuerit, ne ex hoc decederet morbo: contra quem morbum, vtpote à putidis & corruptis humoribus originē trahentem primò eius causam venæ sectione, tum medicamentis purgatoriis deposuimus: non solùm semel, sed bis, & ter, ac postea topicis remediis applicitis, breui ab hac foeda lue liber factus fuit: habent autē topica medicamenta sic, Recip. Lupinorum amarorum pugillos tres, seminis staphisagriæ officinis satis familiaris pugillos duos, in aceto acerrimo fiat decoctio sufficiens, quo aceto vniuersum corpus à capite ad pedes vsque lauetur, ac postea linimento sequenti, corpore bene tereso & exiccato illinatur. Recip. Seminis staphidis, id est, staphisagriæ pedicularis dictæ herbæ partes duas, sandarachæ Græcorum, partem vnam, nitri hodierni fini, & purgati partē mediam, in aceto acerrimo cum oleo raphanino, omnia accuratissimè pista misceātur, & ex eis fiat inunctio, quibus breui assecuti sumus scopum, nec amplius in eandem foedationem æger deuenit. Cæterùm, dixit Paulus libro tertio suæ medicinæ,

capitis

capitis tertij sine. Ego pediculariam ex aceto oleoq; tritam inunxi, ac semper quod volui sum lasssecutus, missa facio, quæ Aetius, Sermone sexto sui operis medici dixit ca. 67. & ea quæ Guillelmus de Saliceto, cap. 48. primi libri scripta reliquit, velut quæ Galenus cæterorum scaturiens fons, primo dixit libro De compositione med. s. l.

S C H O L I A.

Dicitur morbus hic Græcis φθειρασις ἀπὸ τῶν φθειρῶν, id est à pediculis, quem authores capiti, & mento, ac oculorum ciliis familiarem describunt. Nemo tamen ex practicas scribentibus, morbum hunc vniversum corpus prehendentem, ac fœdantem, describit aut curat. Cæterum ex hac fœda lue multi mortui sunt, vt Scylla, Pherecides, Ennius, & vt nonnullis placet, Plato quoque is adiungendus venit. Nouimus autem nos Olyssippone, hominem quendam non ignobilem, ex hoc morbo miserimè obiisse: ita enim, per vniversum eius corpus pediculi scatebant, abundabantue, vt duo eius serui Aethiopes nihil aliud cura haberent, quàm ex eius corpore pediculorum cophinos plenos ad mare, quod prædictam ciuitatem præterlabitur, portare. Erat autem homini huic cognomen, si rectè teneo, Tabora. Porro apud Hiberniam, & Islandiam, sciunt

nos homines semiferos subuculis croco infectis vestiri, vt pediculos fugent, quos per sex menses, & amplius gestare solent.

Curatio quinquagesimanona, in qua proponitur egregiū quoddā remediū, pro rubricandis capillis.

VT fului reddātur capilli, multi multa parant malagmarz, inunctiones, lixiuia, vnguenta, distillationes, aquas, & quæ sunt huius generis alia, ex quibus Gal. nonnulla quoq; cū Critonis quatuor libros De ornatu citet, primo libro De comp. med. secūd. locos prosequitur. Nos verò cū hucusque multa & varia in puellis experti simus (quibus vel inuitè obtemperare decet) & ex omnibus remediis hoc vnum ceterorum præstantissimum, & tutissimum inuenimus, placuit illud hic chartis mādare, & eo magis quia Maria à Baldouinis nobilis Florentina, multo omniū mihi charissima, nō altero vnquā vsa est: habet autem remedium sic Alkanam Arabum in puluerem redactā, vt à Græcia & Mauritania mercatores afferre solent accipito, quam pauco vino tepente exceptam, in pulmenti formam redigito, & ea postea capillos per ordinem vniuersos ad radices vsque

vsque illinito, quos sic illitos per viginti quatuor horas stupis coopertos, & bene fasciatis finito: postea verò tepēte vino caput lauato, & eburneo pectine, vel altero dentes oblongos & plicabiles habente, prædictos pectinato capillos: breui enim eos vt aurum reddes, nec pluribus medicamentis, vt scopum consequaris, opus habebis: tanta enim huic inest medicamento vis.

Curatio sexagesima, in qua agitur, de omento, Zirbo Arabibus dicto per ventris vulnus extra emisso.

Rectè dictum est, iuxta prouerbum, Fratrum discordiæ. Nam cum duo frares, quorum natu maior decimum-quartum agebat annum, communi cultro in eadem mensa vterentur, euenit quod eorum alter accepto cultro, eius mucrone alteri inter umbilicum & stomachum, vulnus infigeret, per quod illico omentum exiuit, ad quem intra horam post illatum vulnus accedens chirurgus. omenti partem digiti magnitudine, sed linea prius ligatam, præcidit, & vulnus, vt opus erat ipsius lineæ extremitatibus extra relictis fuit, & oui albumine stupis excepto, & vuln:ri primo cōflictu

runt, sed sanguis missus putridus, & magna affectione infectus semper apparuit: angustabatur hic, & in animi deliquium quandoque veniebat, sed vires utcumque semper constiterunt, tametsi parum cibi accipiebat. Sexto, hoc pharmacum illi concessimus. R. Floris calsiæ recens extracte vnc. mediam, diacatolichonis drach. sex, syrupi rosati solutiui vnc. duas, in decoctione florum & fructuum, cum tamarindis para, fiat perus vnus, quo nihil egressit, sed vesperi ab iniecto clysteri alius aliquantulum respondit. Septimo diei initio, ingenti rigore ita apprehensus fuit, ut ipsum mori assistentes non dubitassent, & eo magis quia cum in ea esset afflictione, multam contra omnium voluntatem ebiberit gelidam, post cuius potum, ita multa euomuit viridia, pallida, & alia mista, ut eo die liber à morbo euaserit. Porro septem elapsis diebus, in quibus conualescebat, recidit: nam à cœna calefcere cœpit, & ut primo febricabat, tertio die bolum purgatorium illi obtulimus, quem post duas horas euomuit, sed postea bene egressit, at quum comederet, horruit, post horrorem secuta fuit febris, quæ ad quartum usque perdurauit: quinto

bis

SCHOLIA.

In febribus malignis & pestilentibus, & qua maiori ex parte agrum ad perniciem trahunt. sæpè vrina bona apparet, vt paulò inferius huiusratione reddentes, latius comentabimur: nunc vero satis dixisse mihi videtur, quod fieri potest humor coctus aliqua in parte corporis appareat, reliqua corporis parte crudo humore abundante, vt huius rei author est Galen. commentario secundo in librum primum De morbis vulgar. enarratione octogesima tertia, in qua Cratisto, naclæ, & pictoris ancilla mentio fit.

Curatio quinquagesima secunda, in qua agitur de febre acuta maligna.

HOceodem tempore Nicolaus iuuenis robustus, annos natus viginti-quinque, acuta febre & maligna correptus fuit, & ex earum genere quibus parotides hoc est, retro aures tubercula apparebant, à quibus omnes ferè moriebantur, vt Francisco Ambrosio Fiorentino nobili mercatori, & aliis euenisse notauimus. Nostro igitur ægrotanti secundo die parotides apparere cœperunt, cui brachij curuaturæ vena ter secta fuit, & sanguinis libræ quinque effluxere. Nam quinto die, in quo vltima sanguinis missio facta fuit, ex toto parotides delituerunt,

statabatur, quia colore & substantia optimum videbatur, & quod magis mirari est, in eo hypostasis alba in medio pendens erat, tuuc hirudines ano, meo consilio sunt admoræ, & hoc sequens decoctum paratum, quod sæpè ebibebat: & ita habet. R. Radicū endiuix, buglossi, borraginis, an. man. medium, tamarindorum vnciam vnam, prunorū pinguium numero decem, ordeï mūdi vncias tres, florum buglossi, borraginis, rosarum, an, pug. mediū, seminis melonis, cucurbitæ, citruli, acetosæ, an. vnciam mediā, In libris quinq; aquæ fiat decoctio ad libras tres, cui colaturæ adde syrupi rosati simplicis, de acetositate limonis, an. vncias duas, & misce, de quo ad lubitū bibat, iis enim puer resipiscere cœpit, & omnes assistentes cognoscere: altero vero interposito die, vt primo morbus ingrauescere cœpit, & vt antea puer delirabat, demū quartidecimi initio obiit. Cæterum hic medici ignorãtia obiit, cū illico illi morbi initio, sanguinem per venę sectionem non emiseric, sed medico huic, cōmune refugium est, quod puer nūdū quartum decimū annū attigerit, sed quali errore & quàm pernicioso, prima harum curationum medicinalium centuria dixi.

PVer pharmacopola Genuēsis, annos
 natus vndecim, obesus, sanguineus
 in fine autumnu, horrida febre primo af-
 fligi cœpit, quæ postea in cōtinuam ma-
 lignam ex genere earum, quas in autūno
 euenire contingit, degenerauit. Sitebat,
 caput dolebat, continuo febricbat, cum
 quibus ter & quater singulis diebus ege-
 rebat, excrementa quidem biliosa, liqui-
 da, foetida, febris malignitatem, vt ex
 Hippocrate Præfagiorum libro didici-
 mus, attestantia, ad quem accedens me-
 dicus quidam syruos ex acetositate ci-
 tti, de succo acetosæ, de borragine, bu-
 glosso, & similibus, cum appropriatis de-
 stillatitiis aquis, malignam qualitatem
 infringētibus & hebetantibus, propina-
 bat, & scapulis cucurbitulas cum scarifi-
 catione affigi mandauit, cum quibus
 puer peius semper habuit. Nā nono die
 etiam antecedente iam purgatione deli-
 rare cœpit, & ad decimum vsque in eodē
 perseuerauit delirio: vndecimo ad eum
 accedens ipse omnia contemplor, cum
 quibus vires non admodum constabant,
 sed lotium vt medicus & assistētes affir-
 mabant, optimum cum colore tum sub-
 stantia, & contentis semper apparuit,
 quod ita esse, lotium tum excretum atte-
 staba

aut nutritrix commendabam. Caterum cum puer octavo die bene haberet, sed nihil egerebat, & adhuc circa guttur tumoris aliquid apparebat, hoc illi interdum daretur, consului.

Recip. Syrupi rosati solutiu vnciam vnam, olei amygdalatum dulcium recentis, vnciam mediam, benzuini nigri & optimi, quod myrrham veram esse in nostro diximus Dioscoride scripturū vnū: misce, hoc vero alius respondebat, & intra decem dies puer ex toto sanatus est: veluti alter duos nat⁹ annos sed vice cineris hirundinum crematarum, quo pharmacopola carebat, hoc admotum fuit emplastrum.

R. Nidi hirundinum numero vnum: caricarū pinguium numero sex, radicis maluauisci vnc. vnā. in aqua fiat decoctio ad libram vnā, cui colaturæ adde farinæ seminis lini, sanugræci, camomillæ ana vnc. duas, butyri recentis vnc. vnam & mediam, olei camomillini vnc. duas, vitelli oui numero. i. misce, fiat emplastrū.

Curatio quinquagesima prima, in qua agitur de febre acuta maligna interficiente, in qua lotium optimum semper apparuit.

Puer

Curatio quinquagesima, in qua agitur De angina in puero.

PVer Ebenaser orientalis annuus, pro-
perante hyeme, quæ omnino sicca &
temperata fuit: tumorem in gutture pas-
sus est, qui extra prominebat, & ad au-
rem vsque comprehēdebat, febricitabat,
& non lactebat, sæpè plorabat, & vt assi-
stentes dicebant, propè obitum erat, ad
quam accedens ipse, lanam succidam o-
leo samomillino imbutā admouere fe-
ci, & intus vt rob mororum digito inde-
retur suasi, semper tamen quod mater o-
ptimis vtatur eduliis persuadēdo. At se-
cundo die omnia vt primo erāt: proinde
locum foris, cinere hirūdinum cremata
rū melle excepto, illini magno iuuamē-
to feci: porrò puer cū non egerebat, eius
alius balanulo, ex caule vel beta, aut ra-
phano, parato cum mica salis irritabatur
tunc verò tertio sequēti die, melius puer
habuit, & lac optimè suxit: quia tumor
ab interiori parte ad exteriorē exiuit, qui
breui eodem admoto ex hirūdinibus ci-
nere, exoleuit, eius tamen venter oleo de
semine lini fouebatur, & capitis syncipiti
brassicę folium parum calidum appone-
batur, nec cū exiccare permetteret mater
aut

nibus laborabat, totus ante septimum palluit, & ictericus factus est, tandem paucis adhibitis remediis, breui sanus est redditus.

S C H O L I A.

Quibus in febribus morbus regius ante septimum accidit, malum dixit Hippocrates lib. 4. Aphorif. Aphor. 62. cuius verba non sic superscietenus sunt intelligenda, quando plures videmus ante septimum regio morbo affectos, sanos & liberos euadere. Intellige igitur ante septimum, id est, ante materierum in febribus concoctionem, tunc si febribus vigentibus auri-go superuenerit, malum vt Hippocrates tradit, est: At quum ante septimum febres gignentes materia concoqui & a natura regulari cōtingat, fit inde, bilis ad cutem decretoriè transmittatur, ex qua regius morbus fit, & ager rectè se habeat. Hec si nouisset Plinius, non tam facile Hippocratem concerpisset libro sexto decimo Naturalis suæ historia, capite duodecimo, imò Hippocrates ipse libro quarto De ratione victus in morbis acutis, inquit, in biliosa febre, morbus regius cum rigore ante septimum diem enatus morbū soluit, si verò absque rigore praeter occasionem superuenerit lethale. Missum facio Auerroem libro quarto sui collectorij, ca. 43. qui plures icteritia affectos, ante septimum sanatos videt.

aliis quàm ipsius Galeni vtemur verbis, prædi-
 cto loco habitis, quorum summa hæc est, hepar
 ex rubicundo & crasso, splen ex subtili sed ni-
 gro, pulmo ex elaborato ad vnguem flavo, sub-
 tili, spiritali, ac puro alimentu capit. Nam quò
 attrahitur ad splenē sanguis, crassior est eo qui
 est in hepate: quia tamen elaboratus ab arteriis
 quæ illic sunt, atque ad eò venis, multo densio-
 rem tunicam habentibus quàm quæ sunt in he-
 pate, non affatim neque crassus carni splenis,
 sed subtilis & paulatim mittitur, ob id caro qui
 de huius visceris rarior & lenior est quàm he-
 patis, non tamen rubicundior, aut flavior. Nam
 melancholicus erat is, quem purgavit humor, à
 quo elaborato nutrita est: Cæterum hepar vt
 dixi, benigno, rubicundo, & crasso nutritur, in
 summa & breuius, qui attrahitur ad splenem
 sanguis, crassus & melancholicus est, antea ta-
 men quàm in ipsius splenis substantiam verta-
 tur, ab arteriis & venis ipsius in subtilem &
 tenuem elaboratur. Porro medicamenta iecino-
 ri conuenientia, quod cum adstrictione robo-
 rent, esse debeant, docuit Galenus variis locis
 sue doctrine.

*Curatio quadragesimanona, in qua
 agitur De ictericia ante septimū
 eueniente.*

VIR qui continua feбри cum accessio-
 nibus

flictu applicito, ac postea, vt decebat, tra-
ctatum, breui puer sanus fuit factus.

S C H O L I A.

Est omentum præpinguis pellis, quam vul-
gus rete vocat, & intestina præcipuè contegit,
ab Arabibus Zirbus dicta, de qua dixit Hip-
pocrates libro 6. Aphorif. Aphor. 58. Si omē-
tum excidat, necessario putrescit, id est, si
omentum extra corpus per vulnus exciderit,
necesse est cōputrescat: qua ratione chirurgici
cum primum ad vulneratos accedunt, etiā de
recenti si omentum extra prominens, vel nu-
datum, hoc est detectum vident, illico illud li-
gant, & eius apparentem partem refecant, ti-
mentes si eam intromiserint ne putrescat, quia
breui ambientis aeris frigore insitum illi calo-
rem amittit, multa manente humiditate, que
postea nullo altero calore regulatur, & sic omē-
tum putrescit. Caterum, si omētum paruo tem-
pore extra prodierit, & medicus diligenter ad
suum locū reduxerit, proculdubio nō putrescet,
quia adhuc eius proprius seruatus est calor, vt
testatur Gal. prædicti aphorismi enarratione,
& recentiores non negant. Porro scire deceo
quod quibuscunque omentum præcisum est, eo-
rum concoctiones imminuta & debiles sunt
reddite, vt nostro puero euenit. Vētriculi nan-
que calorem omentum fouet, & seruat & in-
testina humectat, & lubrica facit magis vt per
ea

ea excremente ad auum vsque facilius percurrant, vt succus ante omentum est.

Curatio sexagesima prima, in qua agitur de feбри continua maligna, gonorrhœa, ac aliis affectio- nibus complicata.

IVuenis aurifex natus annos viginti, cum venusta, sed Gallica scabie foedata muliere coiuit, vnde in virga vlcera, & in inguine phlegmonē (panū Latiniores appellant) cōtraxit. Cæterum tumor, quem panū diximus appellari, nullo admoto remedio ex toto delituit, manente tamen gonorrhœa, post quæ breui febris ipsum corripuit cōtinua maligna & saua, quā comitabatur tussis frequens cum quadā spirādi difficultate, sed nihil dolebat: liquida tamen sua spōte egerebat multa foetida & putrida, cū quibus omnibus virium robur vtcunque vigebar, Nam apud verum medicum, solus casus virtutis signum est malum. Ad hunc igitur accersitus, illico internā dextri brachij venam secari feci, sanguinisque vncias sex fluere: qui sanè sanguis omnino corruptione affectus erat. At post sanguinis missionē, syrupum ebiberet sequentem commendavi, qui habet, Recip. Syrupi

rupi de acetositate citri vnciã vnam, de
 borragine vnciam mediam, aquæ lactu-
 cæ, borraginis, ana vncias duas. Mifce,
 fiat fyrupus. Cæterùm mane in aurora ad
 ipfum rediens, & omnia, vt decebat, con-
 siderans, ex eadem vena sex alteras fan-
 guinis vncias fluere permiffi, & cõditum
 de acetositate citri interim guffaffet
 fuafi velut cordialia nõnnulla: tunc verò
 in victu panatellã feminis melopeponis,
 & amygdalarũ paucarum lact- concin-
 natam accipiebat. Vesperì verò iterum
 sanguinis femilibram extrahere feci.
 Nam fanguis per nares: post duas fan-
 guinis priores extractiones, magno im-
 petu fluebat, & multum fitiebat, & diffi-
 culter ex pectore fputum emittebat, pro
 qua complenda operatione, clam be-
 tium de althea accipiebat, fed ex nari-
 bus quoque excrementa quædam ficca
 quandoque remittebat: ob quam cau-
 fam, amygdalino oleo nares non rarò
 inungebantur: veluti tracheæ arteriæ ex-
 terior regio. Tunc autem sextus ageba-
 tur dies, feptimo verò, malè fe habere
 dixit, imò ea nocte eum deliraffe, affi-
 fientes mulieres & iuuenes teftati funt,
 octauo verò pharmacum purgatorium
 & alterans hoc illi dedimus. Recip. Ta-
 marind

marindorum vnciam vnam, prunorum pinguium numero duodecim, florum borraginis, violarum buglossæ, rosarū, ana pugillum medium, foliorum lactucæ, cicoreæ, endiuæ, ana manipul. medium. In aqua fiat decoctio, vt decet ad libram mediam, & fiat colatura: postea prædictæ colaturæ accipe vncias tres, syrupi rosati solutiui, syrupi violati solutiui ana vncias duas, rhabarbari boni drachmā vnā: misce, fiat potus, detur in aurora, & desuper per horam dormiat: tunc verò pulli contusum pro victu, cū vno vel altero ipsius pulli bolo accipiebat, & vinū pauciferū ebibeat: post hæc verò, vires potentiores sunt factæ, sed morbus quū grauis & potens erat, ad trigessimū vsque diem lentè processit, vt Guaiaci decocto postea pro eo extirpando opus fuerit.

S C H O L I A.

*Erat autem hæc morborum complicatio in-
eunte hyeme que sicca & calida fuit, adeo
vt in ea homines focum uō viderēt: imò vt se-
niores totius Italia testabantur, à quinquaginta
annis antea, huic similis hyems nunquā
visa fuerat, huic hyemi subsequutum fuit ver
pluuiosum, & maximè morbiferum, & in
quo plures breui ex febris malignis correpti,
MORTUI*

mortui sunt: æstas verò sequens calida & siccata erat, sed brevis, non adeò tamen suis qualitatibus excellens, vt homines torserit, aut animalia (vt fieri solet) in rabiem traheret. Mites autè morbi hac æstate fuere, & salubres, ac magna ex parte sanguinei: quæ omnia dicta velim ob nonnullos medicos, qui cum hyemem siccam & impluuiam viderint: verò verò humidum & procellosum, æstate futura homines grauissimis morbis corripì debere contestabatur, freti Hippocratis aphorismo vndecimo libri tertij Aphorismorum, qui inquit De temporibus, si quidè hyems sicca & aquilonia fuerit, verò verò pluuosum & australe, necesse est æstate febres acutas, & lippitudines, Græci ὀφθαλμίας vocant, & intestinorum difficultates fieri: præcipuè verò mulieribus, & viris qui natura sunt humidiores. Hallucinabantur autem medici ij hæc presagientes, quia parum aduerterant aphorismi priora verba, quæ aiunt, siquidem hyems sicca & aquilonia fuerit, proponit autem Hippocrates, vt vera aphorismi sequatur sententia, hyemem non tantum siccam, sed etiam aquiloniam, quæ omnino frigida est, & humores intra corpus retentos, ac carceratos habet. Nam hyems: de qua noster agit sermo, sicca cum quadam tepente caliditate est, quæ vltimis mēsis anni, 1551, & in prioribus sequentis 1552. erat: medicè enim loquimur.

Curatio

*Curatio sexagesima secunda, in qua
agitur de pleuritide.*

MAnuel Barbofius vir fortis & robu-
ftus annos natus ferè quinquagin-
ta, per vniuerfum eius corpus diuturnū
patiebatur pruritus ficcāmve scabiem.
Is quum Venetijs per nauim Anconam
venerat, forte ex frigore contracto, ma-
teria cutaneas partes occupans intus re-
cepta est, quo factum est pruritus & sca-
bies ex toto delituerint, & ipse in pleuri-
tim fuerit lapsus: propè Pisaurum verò
veniens, nauis naufragio difrupta est, &
ipse cum ceteris promiscuis commilito-
nibus, alijs supuenientibus cymbis & na-
uibus euasit, quo labore superaddito
morbo Anconā defatigatus satis venit.
Nam costas superiores multū dolebat,
dolore quidem pungente & acuto, cum
quo multum tuffiebat, & sputum sangui-
neum emittebat, continuo verò febrici-
tabat & vt paucis dicam, omnia patie-
batur quæ in graui comperiuntur pleu-
ritide: ad hunc igitur vocatus ego, illico
axillarem eiusdē lateris venam vbi do-
lor erat (nā vt dixi, dolor superiores oc-
cupabat costas) secare feci, sanguinisque
vncias octo extrahere, qui proculdubio

putridus, & omni corruptione affectus, ac ex phlegmone defluerat, à qua sanguinis missione dolor illico euauit, adeò vt si tussiret, minimè, vt antea dolorè persentiret. Nam ante sanguinis missionem ita dolore infestabatur, vt tussim pro posse maximè retineret: vesperi verò ex toto deposito dolore, febris utcumque vigebat, pro qua depellèda, ac mala qualitate membris insita extirpanda, iterum ex eadem vena totidè sanguinis vncias fluere feci, quintus nàque iam tunc agebatur dies à morbi initio. Sexto verò solo lambetiuo concessio, quo semper vsus est, & thoracis illinitione ex vngueto pectorali communi facta transegit. Septimo autem in insomnia melancholica, & terribilia deuenit. Sed octauo purgante medicamento cum euacuauimus, quo sanus euasit, & ita habet,

Recip. Seminis maluæ, melonis, althææ, passarū è Corinthio: ana pug. vnū, prunorū damascenorū nu. decem, mixariorum, ziziphorum, ana num. quindécim, florum violarū, borraginis, buglosæ rosarum, ana pugil. vnum, folliculorum senæ vnciam vnā, liquiritiæ rasæ vnc. mediam, in aqua fiat decoctio. quousque maneant vnciæ octo: facta decoctione

ctione & colatura. Rec. Prædictæ decoctionis vncias quinque, in qua per noctē infunde rhabarbari subtiliter incisi scriptulos duos, agarici optimi drachmam vnam, in aurora fiat colatura & expressio, cui decocto adde, mānæ electæ vnc. duas, syrupi rosati solutiui, syrupi violati solutiui, ana vnc. vnā & mediā. Misce, fiat potus, detur in aurora, & desup dormiat p̄ horā, quo multa egressit, & postea paucis dieb' sanus euasit, in quib' saccharū borraginatum in aurora comedebat.

Curatio sexagesimatertia, in qua agitur, de capitis antiquo dolore cephalæa dicto, continua febre superueniente curato.

R Agustinus puer annos natus quatuordecim, quū de capitis antiquo dolore, quē Græci cephalæam appellāt, grauissimè torqueretur: cōtigit quod illi febris cōtinua putrida superuenit, ex qua cum timor esset ne dolor capitis magis ingrauesceret, tantum abfuit vt ea febris dolor increbuerit, vt potius ea dolor in vniuersum abierit, & puer sanus à tam graui & diuturno dolore postea euaserit, vt tandem dici possit, morborū morbos esse medelam.

*Curatio sexagesimaquarta, in qua
agitur, de carcinomate exulce-
rato.*

MVlier Græca nobilis Patrensis cum
cancerum occultum hoc est, inte-
grum, in mamma iamdiu pateretur, Ve-
netias vt medicos consuleret pro sui sa-
lute petiuit. At medici doctè admodum,
vt ab omni remediorum admotione ab-
stineret illi suaserūt. Illa verò Anconam
ueniens immemor doctorū hominum
consilij, monitionibus potius agyrtarā,
& nugiendulorum quibus multū abun-
dat Italia, persuasa varia topica medica-
menta supra malum posuit, quibus bre-
ui cancer exulceratus est, & ipsa non diu
postea vixit, sed miserrimè è vita breui
discessit.

*Curatio sexagesimaquinta, in qua
agitur de gurgulione, plus iusto
logo facto, simulq; de raucedine.*

Filius Salonis, qui propter Cibetæ ca-
tos, quos ex longinquis & valde di-
stantibus regionibus in Italiā traxerat,
Catarij nomē adeptus est, gurgulionem
plus iusto oblongum habebat, ob quem
multa mala sentiebat. Nam rauce loque-
barur,

batur, vt vix eius loquela perciperetur, & grauamen non paruum circa eandē partem patiebatur, & quod peius erat, cibū difficulter diglutiebat, cum quibus aliquando febricitabat, lenta & miti quadā febricula, & caput dolebat, morbosus nāque affectus is est, ægritudo in cōpositione, eius nempe carunculæ quæ à faucibus dependens vocis instrumentū gurgulio veteribus dicitur, in magnitudine à naturali habitu excedens, non quidem ad rotundam crassitiem, quam Paulus & Aetius vuam propriè dicunt, sed in tenuem longitudinem, quam columellam prædicti autores recepto vocabulo vocitant, ac si columellæ laxatio propriè hic morbus dicitur, cuius causa corporea est, continua scilicet humoris aquei à cerebro calido & humido, in eo tamen humiditate superâte, destillatio. Hunc igitur curare intendentes ægrotum, eius temperaturā primo contemplamur, quæ omnino calida & humida est, cōpositione verò obesus is cernitur colore rubicūdus, multo victu & potu assuetus, & Veneri summopere deditus, adeò vt hic quum ætatis suæ annū quadragesimumquintum ageret, ab infectione Gallicana eius morbi semina originem trahere su-

spicarer, qua de causa post varia celebra-
ta remedia, ad Guaiaci decoctum deueni-
mus, quod per quindecim tantum dies
ebibit, & meliusculè habuit. Sed cū An-
drinopolim eius propriam patriã reuer-
sus fuit, maiori cum ocio cynarum radi-
cis decoctum per quinque supra viginti
dies ebibit, & basilicè se sensit, referam
tamen ipse (vt medicam artem exercen-
tes noscant) ordinem à nobis primo ha-
bitum, & primo à victus ordine initium
sumam, quo vel tantum similes morbi
sanari consuescunt, profligantur autem
distillationes hæ breui, si modo eas pa-
rientes cibaria fugiant pituitosa, qualia
sunt pisces, suillæ carnes, lacticinia, legu-
mina, immoderata iuscula, herbæ, & cæ-
tera. Vtebatur verò optimum succū gi-
gnentibus cibus, vnum cordi præfixum
habens, quod prandium cœna maius ac
liberalius semper accipiebat, imò cum
prandium opiparum illi erat à cœna no-
stris monitis abstinebat. Vinū quod Ga-
lenus libro quarto, De tuenda valetudi-
ne tradit semicrudos humores quantum
aliud quoduis remedium concoquere,
in prandio tantum bibebat, & illud qui-
dem paruum, caput non feriens. In cœna
autem id omittebat, quoniã eius halitu
caput

caput repleti, & cerebrum tentati aiebat, fortè Gal. auctoritate monitus, qui prædicti voluminis libro I. hoc affirmat, unde Arabes in destillationibus vinū omnino abnegant: somnū quoque diurnū utpote caput replentem, & noxas plures secum ferentem, ut poterat fugiebat, veluti illico à cœna. Cæterū quum caput Hippocrate teste epistola Demetrio regi cōscripra, ra lix humanotū morborū sit, præcipuè ut Galenus adnotat, destillationum, opere præciū erit ipsum antè omnia minus obnoxiiū destillationibus reddere. At quum eodem Galeno præsentente, quarto Methodi medēdi libro, & alibi sæpè, non solū medicorū decreto, sed etiam philosophorū testimonio, partem ante totū sanari non liceat, sit inde ut nisi dogmaticum ordinem inuertere velimus, à totius curatione, ac euacuatione, ordiri debeamus. Porrò cū operatio hæc cū medicamentis, tam etiā sanguinis missione compleri potest, nos à sanguinis missione, utpote euacuatione vniuersaliori, initiū fecimus: præsertim à cōmuni lateris dextri vena, quæ à cephalica tum basilica interna dicta æquè haurit vena, cuius vncias quinque fluere tantum permisimus, capitis frigiditatem

timentes, etenim quantitas hæc sufficiens est multum iuuare & nõ nocere. Timent quippe medici autores, apud luxatã columellã, præcipuè à pituita & aquea humiditate ortam sanguinis extractione, quam summopere laudant ex cephalica vena, quando columella ipsa inflammata, phlegmonosa, affatimque rubens est. Proinde nos prædicta contenti sanguinis missione hirudinibus quoque semel ani venis admotis, post syrporũ & decoctionum materiam respicientiũ propinationem, vniuersum corpus per rhabbarum & agaricum nouiter paratum purgauimus, adiectis electuario catholico vel leniente, quanquam postea non semel opus hoc confecerimus catapotis de agarico, cochiis, & aggregatis, vel asaiarethi: post quas euacuationes vniuersales, ad particulares nos diuertimus, nempe apophlegmatismis, errhinis medicamentis, dictis nasipurgiis, quæ si bene & vt decet exercentur, miræ inde sequuntur operationes, vt in diuturnis capitis doloribus, non raro experti sumus. non minus sternutatoriis, & vniuersalibus reuulsionibus, vt frictionibus, nexibus, siccis cucurbitulis, & extremorum lotionibus, missum facio gargarismo.

rum varium genus à Galeno compo-
 tum, quod Actius abundantissimè Ser-
 mone octauo suæ medicinæ, capite qua-
 dragesimo citauit, & eo nos sæpè vñ su-
 mus, ex quo capite remedium vnum nõ
 prætereundum vsurpauimus, quo mu-
 lierculæ in hoc casu frequentissimè
 vtuntur, & ita habet, Pilumeno relatum
 picem liquidam accipe, eaq; extremum
 pollicis tui infice, alteraque manu syn-
 cipitis capillos distēde, ac pice illine, re-
 curret enim statim vna, hoc sanè reme-
 dium affectionibus magis quadrat, quã
 si acatiæ succo (vt mandat Auicenna) &
 post eum Mesue caput liniretur, ille Fen-
 nona lib. tertij sui canonis capite deci-
 mo, hic verò vbi de ægritudinibus vux
 agit, quia frigidæ capitis intemperies pix
 quàm acatia magis aptetur. Cæterũ hæc
 & pulueres caput roborantes, veluti ce-
 rataria, capitis lotiones, electaria, stilli-
 cidium absumentia, & sistentia, cū nul-
 lius profectus fuere, ad capitis vñtionem,
 caustico medicamento, vel cādente fer-
 ramento, deuenire propositum erat. Sed
 cum alterius medici monitis ad balneas
 ite proposuerat, vt harum naturalium
 aquarũ stillicidium super caput præmit-
 teret, quas duccias Italia vocat, ea omnia

renuit: verum quum harum aquarum naturalium vsus, vt noxium & illi contrarium propriis indicijs & veris rationibus indicauimus consilium mutauit. Nam præter quod citra priscorum medicorum morem, neoterici nostri iis ducis frequentiſſimè vtantur. mirum tamen in modum huius capitis temperaturæ, vt pote naturaliter calidæ aduersantur, vt huius rei testis est Galenus libro sexto, De sanitate tuenda. qui calidas has aquas, sua naturâ scaturiètes, vt sulphureas, bituminosas, & aluminosas, calido capiti inimicissimas esse tradit, quo fit eisdem huius caput exponere periculosissimum admodum sit, quum forte dum alterum morbum expellere curaremus, alterius & forte sæuoris essemus authores, vt sæpè ex iis ducis euenisse notauimus ipsorum ægrotorum, & medicorum longè frustrata spe non immeritò, quum Salustius Burgessius, nobilis Senensis, & Anconæ militum præfæctus dignissimus, ex asthma te ob materierum à capite in pectus descensum malè afficeretur, & Senas peteret vt eius agri ducis, quibus maximè abundat, vteretur: illi Senensis medici doctissimè admodum consuluerunt, ab eis omnino vt abstineret. Timor autè erat,

ne in

ne in pectus à capite materia irrueret, & hominem suffocaret, quibus ille prudenter paruit, & eorum consilio aliis præfidius sanitatem obrinuit, vt ægrotus noster Guaiaci decocti vsu quindecim dierum tēpore, quanquā postea sanitati integræ sigillū imposuerit, potu decocti radicis cynarū, quod ex descriptione nostra, à Centuria secunda, per viginti-quinque dies Andrinopoli eius propria patria ebibit, & nunc vt ad nos rescripsit taurice valet. Huic curationi finem iam imponebam ni in mētem venisset, optimum fore si selectiores gargarismos, & tutiores, quibus in hoc morbo vsi sumus describeremus. Habet igitur gargarismus primus à Gal. lib. 6. De comp. medic. secund. loca scriptus, & ab Actio, Sermone octauo, cap. 40. relatus sic.

Recip. Mellis librā vnā, aluminis liquidi libram vnā, florum rosarū librā mediam, succi hypocisthidis vncias tres, alumen & mel simul coquito, dein reliqua tria adiicito, ac rursus paululū decoquito, quo eodem Galeno authore, tribus modis vtī possumus: primo aqua calida dissoluto: secundo, aqua mulsa ad gargarizandum: tertio pro illinitione, nam eius illitu cū digitis columella
repro

reprimi & eleuari potest: & vt Aetius ait, bonum hoc remedium esse adstruit Gal. eoque vti iubet. Cæterùm quoniam prædicta inscriptione alumen liquidum legitur, quo nūc caremus, consonū est, eius vice, huic medicamento scissile, quod alumen plumæ officinæ hodie vocant, iniiciamus: quod (Galeno auctore) libro De sepris ad eos qui introducuntur, & sexto De comp. med. secundum loca aluminis cæteris generibus valentius est, & gurgulioni multum prodest, & mea sententia, eius pondus ad bessem accedere, hoc est ad vncias octo, vt in Aetio legitur, satis esset, quia si scissilis aluminis libra in hac admitteretur compositione, forte violēter & quasi repente columellam restringeremus. Secundum locale remedium philosopho relatū est, vt Aetius meminit lib. 8. suæ medicinæ, & Galenus antè eum lib. 6. De compositione med. secundum loca cap. 3. prope finē, quod ita habet, & temporis necessitate instante apparatus, quia inueterarum vires suas amittit. Nuces virides accipe & exiccato, & palmarum ossa, atq; de ipsis vbi velis sufficienter exurito, & amborū æquales partes misceto, ac ficcis tritis vti tor, sufficienter autē discussoria existunt.

Proin

Proinde nos remedio hoc post citatum, & alia varia quæ consulto præterimus vñ sumus: morborū autē tēpora maximè à medico contemplanda sunt, qua de re dixit Hippoc. libro De sterilibus, Conare vt physicus sis, ad hominis habitū ac robur respiciens, ex iis enim nullus est, qui nō omnia ad amissum faciat: missum facio Gal. variis suis libris huic rei dicatis, quem tantū audire citato lib. 6. De compos. med. s. loca satis esset. Cæterū quum hæc operaremur in mentem venit. iuuenis olim Louaniensis apud collegium trilingue, eo tempore quo illi Conradus Coclenius, vir Græcè & Latinè doctissimus, & dicendi arte nobilissimus præfectus erat. Agitur autem annus decimus quintus, ad quem iuuenem, quū Antuerpiæ ipse agerem, Louanium venimus, vt eius valetudini consuleremus. Habebat autem studiosus hic iuuenis gurgulionē lori modo oblongum, exanguem, pro quo reducendo, quum multa & varia à doctis medicis tentata essent, & nihil profuerint, ad eū rescindendum coacti fuimus. Nā cōtinuo irritatu, rufles, vigiliis, quin & strāgulationem interim minabatur: suadet autem Hippoc. & Galen. assentitur lib. 3. Prædictionum, textu vigeſimo

gesimoprimo, vbi gurgulio crassior in
 rotunditatē creuerit, & instar vix deor-
 sum feratur, eiusq; superior pars tenuior
 euaserit, aut quando gracilis fuerit, & ad
 lori tenuitatem redactus, tunc chirurgia
 amputandus est, & vt nos tūc opus cōfe-
 cimus, forcipibus eum præcidimus, &
 illico ex oleo vitrioleo terigimus, & sa-
 nus ac liber à tam sæuis symptomatis iu-
 uenis hic fuit, qui præter omniū spem ab
 hac affectione euasit, rauce tamē postea
 loquebatur, nec mirū quia gurgulio tan-
 quam vocis plectrum ipsi ad magnitudi-
 nem atque elegantiam conferens, vno
 omnium medicorum cōsensu est homi-
 ni à natura tributus, ex quo quoque tot
 sequuntur animanti iuuamenta & com-
 moda, quot à Galen. vndecimo libro De
 vsu partium enarrantur: siquidem aër in-
 grediens ab eo prius inciditur, eius in-
 gressus violentia frangitur, frigiditas
 admodum compescitur, ita vt nonnulli
 quibus ille ad basim vsque fuerit ampu-
 tatus, non modo longè deterius locuti
 sint, sed etiam frigidiores adeo sense-
 rint inspirationē, vt pleriq; pulmone ac
 thorace affatim refrigerato, perierint: ea
 de causa nos in eius incisione, Hippocr.
 & Galeni consilio, modū & quantitatem
 particu

particulæ seruaimus, vt de hac re Centuria prima diximus. Cæterum vt oratio ex integro rationes suas habeat, puluis item, aut eiusdem generis substantia ne in laringem incidat gurgulione clypeo prohibetur. In summa, hæc iuuenis columella incisa ex earum genere erat, quas medici prisca, oblongas appellabant, per summa graciles, mutis caudæ modo remissas, non admodum sanguinolentas, sed albicantes magis, quas & ipsi chirurgia curare solent, tentatis tamen prius generosis medicamentis, resiccantibus & extenuantibus, quia Gal. authore lib. 4. Methodi meden. cap. 4. excidere res est promptissima, maius vero quippiam, atque artis egens medicamentis sanare. Caueant tamen medici, quod quum columella pelliculis referta eam trahenti ob laxitatem cedat, prolixior sanè inspicentibus sapius apparet, vnde nō pauci inexerti, aut errore aut ignorātia ducti, altius incidētes, eā funditus auferūt, maximiq; incōmodi autores ægro existunt.

Curatio sexagesimasexta, in qua agitur, de acri humore à capite ad os descēdente, & aphtas inibi gignente, & postea dysenteriam.

Constan

Constantinus natione Germanus, vir
 multarum linguarum peritissimus,
 reperatur biliosus, ætatis suæ anno 60.
 cū ab eius capite humor acris ad os de-
 flueret, in eo vlcera quæ aphtas Græci di-
 cunt, passus est. Contra quæ quum re-
 mediis vteretur, & syrupum rosarū sim-
 plicem cum de endiuia paratū biberet,
 prædictus acer humor ad intestina la-
 plusus est, vnde dysenteria orta fuit: multū
 quippe egererat maximo sub vmblicū
 dolore: egestionibus primo mæx erāt, bi-
 liosæ, postea virides sanguinis mistæ, pa-
 rum vel nihil febricabat, sed multum si-
 tiebat, vires constabant, sed pulsus intus
 retracti percipiebantur. Contra hunc
 morbum incedentes igitur nos primo
 victus ordinem huic talem constitui-
 mus: vt panatellam ex farinæ flore, quæ
 similaginem vocamus, concinnatam,
 pauculo butyro adiecto comederet, vel
 similaginis loco, orizæ puluerem pone-
 ret aut ex iure pedum vituli, aut nephre-
 dis, veruecisve, prædicta panatella para-
 retur commendabamus, cui aromatum
 vice puluerem ex bolo Armeniæ, thure,
 mastiche, vtroque corallo & similibus
 inspergebant, à vino porrò abstineret,
 suadebam: cuius vice aquam hordei ex-
 coriati

coriati ebibebat. Sed inter noctem & diem diacodium simplex ex saccharo & papaueris decocto paratum rotulorum figura gustabat. Sed primis diebus clysteres ex hordei decocto cum ouo integro, albo scilicet & rubro, adiecto oleo myrrino, vel rosaceo, cum pauco saccharo immittebantur, post quos clysteres constringentes iniiciebantur, quorum exemplum est.

Recip. Decoctionis hordei excoriati, in qua extinctum ferrum fuit vnc. quindecim, seui hircini vnciam vnam & mediam, olei myrrini vncias duas, boli Armeniæ, sanguinis draconis ex Insulis Canariæ, fortunatis dictis, aduecti ana drac. duas, albuminis oui optimè cōcussi, numero duo, pilorum leporis drac. vnam & mediam, misce fiat clyster: & cum pro posse quantum potuerit retineat. Cæterum, quū primum hæc parabantur, vniuersus noster conatus eò dirigebatur, vt humor à capite in intestina descendere paratus, ad nares & alias simileis parteis diuerteretur, sed stomacho emplastrum diaphanicon, & sub vmbilico vnguentum ex corticibus castanearum admouebatur, quibus omnibus, sanitati intra sex dies restitutus fuit.

*Curatio sexagesimaseptima, in qua
agitur de pleuritide, membranā
costas succingentem exteriorem,
& musculos intercostales exte-
riores occupante.*

Vir ex foro Iulij, Venetorum antiqua
patria Anconæ, pleuritide non ex-
quisita, mendosa, vel spuria dicta, corrip-
coepit: costas nanque succingentē exte-
riorem membranam cum intercostalibus
musculis exterioribus inflammatio infe-
stabat, vt ex iis deprehendebamus signis
cōtinuo febricitabat, & exteriorem tho-
racis partem dolebat, dolore quidem ex-
tensiuo & pulsatorio, nam tussis paucula,
vel nulla erat, sed respiratio nō admodū
erat difficilis, quanquam in expiratione
æger maius percipiebat nocumentum
quā in inspiratione: quin visu & tactu,
locus inflammatione affectus deprehen-
debat. Pulsus non admodum erat du-
rus, sed supra eundem affectum latus de-
cubitus difficilis est: signum potens pro
hac venanda affectione, quibus omni-
bus animaduersis, & perspecta bona viri
habitudine, illico axillarem venam do-
lentem locum respicientem secare feci
& ex ea sanguinis vncias octo demere.

Ageb

Agebatur autem iam ægritudinis secundus dies, quapropter bona victus ratione instituta, hoc fomentum supra locum affectum filtro admouendam descripsi, & ita habet. Recip. Rosarum, malvarum, parietariæ, camomillæ, anethi, seminis lini, foenugræci, ana pugil. vnū. In libris decem aquæ fiat decoctio sufficiens, cui postea adde olei rosati vncias tres, misce fiat fomentum applicito & sæpè innouato filtro, vel spōgia recēti, ac postea hoc linimento illinatur.

Reci. Assungix gallinæ, butyri recentis, ana vnciam vnā, pulueris camomillæ vnciam mediam, olei rosati, amygdalarum dulcium, ana vnc. mediam, cereæ albæ q. s. ad ignem misceto, & fiat vnguentum molle, his enim cucurbitulis loco affecto affixis, ex toto intra octo dies inflammatio resoluta fuit, nec pluribus aut variis aliis medicamentis pro hac conficienda operatione opus habuimus. Cæterum, solet inflammatio hæc ad cutem aliquando deuenire, adeo vt necessum sit tumorem aperire: vt refert Galenus lib. 5. De locis affectis, vltimis ferè verbis capitis tertij, id quod nos hucusque semel tantum obseruatum habemus. Nam cum olim apud Antuerpienses essemus,

ad quos regiæ Lusitanorum classes ex India redeuntes diuertere solent, cōtigit quod nobilis quidam Lusitanus, nauis alterius præfectus, in hanc incidit spuria pleuritī, si pleuritis dici meretur, ex qua ita afflictus fuit, vt nullis remediorū beneficiis humor ex toto resolueretur, imo post aliquot dies, tumor extra apparuit, quem scalpello incidi fecimus, & paucis postea diebus, ægrum ex toto ad sanitatē redeгимus. Porro huic si rectè teneo, tota lateris affecti manus ad motum impedita erat. Cæterùm refert gloriosus Zoar, à se huic simile conspectum opus, & per patrem suum in muliere quadam confectum, vt apud ipsam legere quis poterit, libro primo sui Theisic cap. 4. tractatus sextidecimi.

S C H O L I A.

Pleuritis exquisita, ea dicitur, quando cingens costas membrana, primario affecta laborat, vt meminit Gal. libro 5. De locis affectis, cap. 2. Quum primum igitur in membrana costas succingente, ac musculis illi continuis inflammatio fit, pleuritis vera & exquisita fit ad quam necessario hæc sequuntur. Febris ardens, punctorius dolor, difficilis respiratio, tussis, & pulsus paruus, arteriam & duram & quodammodo tensam indicans: vt refert Gal.

Gal. prædicta à nobis libro, & libro De constitutione artis medicæ, & secundo De difficultate respirationis, fit autem in hac exquisita pleuritide febris continua, quia inflàmatio adest, & sedes affecta parum distat à corde, imo cū panniculo ipsum inuolvente, ac septo tràsverso cognationē habet, fit autem inflàmatio hæc potissimū à sanguine vel bile, vt meminit Gal. libro sexto Aphor. aphor. 13. quo fit, si inflàmatio ab alio euenerit humore, exquisita forte non erit pleuritis: reliquorū vero symptomatum causas, legito apud Gal. lib. 2. De crisi-
 bus, quo nemo clarius hæc exponit. Quando tamen succingens costas interna membrana solum afficitur, tunc decubitus supra latus affectum facilis est, supra alterum vero difficilis. Porro si cum interna membrana, externa vt fieri solet affici quoque contingat, vel muscoli ipsi inter costales exteriores, tunc ad vtrunque latus decubitus est difficilis, vt sapienter admodum nos docuit Galen. libro De constitutione artis medicæ, inquiring. Cum enim duplex sit ea membrana que costas velat, si ea pars que exterius ossibus hæret, valide labore, facilius in latere decumbunt opposito, Nam si in morbosum decumbūt, compressio molestiam affert, at si interior (quod etiam euenit frequentius) vehementius dolent si in oppositum latus reclinēt, quippe quum pensilis reddatur inflam-

m̄ata particula in morbosum vero minus, quā
 nec ab ossibus prematur, nec etiā quasi suspen-
 sa pendeat, sed potius sit ab utroque incommo-
 do immunis: quod si utriusque ea membrana af-
 ficiatur, par in utroque latere decubitus est.
 Haecenus Gale. ex quo facile elicitur, conse-
 quens esse huic nostro de quo agimus aegrotate
 decubitum supra affectum latus molestum ac
 difficilem esse, quia inflammatio externam suc-
 cingentem costas membranam afficiebat, quā
 cum supra dolentem locum decumberebat, com-
 primebat, unde dolor oriebatur. Porro quando
 succingens costas membrana primum afficitur,
 tunc pulsus intensus admodum est, quia inter-
 na membrana arterias tangit, comprimit, &
 tendit, si vero in musculis inflammatio fuerit,
 pulsus non adeo tensus est, quia non ita arteriae
 tenduntur. Caterum, euidentioris doctrine gra-
 tia, scire decet viginti quatuor costas, duo & vi-
 ginti interstitia, siue inter costas media spatia
 ex utraque parte inesse, quia singulis duodecim
 costas, undena spatia inter costas media cōpe-
 riuntur, quae musculi explent occupant, ac ea de
 causa intercostales musculi dicuntur ij. Qui an
 viginti duo sint vel poti⁹ quadraginta quatuor
 in dubiū vertere quis posset, & eo magis quia
 Gal. hac de re subobscurè locutus est. Gal. igitur,
 ut re parcius absolnamus, libro de causis re-
 spirationis, ubi ex proposito de iis musculis agit,

duos & viginti tantum esse meminit, dicens: sic etiam circa costas musculi, quorum in medijs ipsius regionibus duo & viginti numerantur: ad quem locum Galenus ipse, cum de eadem re loquitur, lectorem remittit, vt apud ipsum quis legere poterit, libris quinto & octauo, De anatomicis administrationibus, & septimo De vsu partium, quasi predicta contentus sententia, quod intercostales musculi vigintiduo tantum sint. Caterum, quod intercostales ij musculi non tantum sint vigintiduo, sed quadragintaquatuor, vel ex hoc satis probari potest: quia thorax quum respirationis autor sit, in quo duo contrarij motus reperiuntur, scilicet inspiratio & expiratio, consequens fuit natura quoque duo componeret instrumenta, vt eisdem contrarias copleret operationes, quæ proculdubio, musculi sunt intercostales dicti interni & externi: interni inspirationi subseruietes: externi vero expirationi. Vnde consentaneum est asserere tot esse musculos interiores, quot exteriores, quod Galenus libro à nobis citato De causis respirationis, paucis interiectis lineis, post ea verba, in quibus vigintiduos musculos signauit non negat: quin potius quadragintaquatuor admittere videtur cum dicat, musculos istos intercostales internos & externos esse, quorum fibrae mutuo nexu implicite, & ad figuram huius characteris. X. intersecantur, & ab externis

deorsum versus fibra obliqua declinant: ab internis contrario modo, qui fibrarum incessus idem habetur in musculis qui ad costas nothas habentur. Attende tamen fibrarum situm inter duas costas subinde quoque variari, quoniam plerunque aliter se habet inter costarum cartilagineas, quam inter ipsa ossa, atque ob id inter binas costas Arabes, & eorum sequaces, quatuor muscutorum genera statuerunt. Sunt igitur ut receptui canamus, musculi intercostales, quatuor supra quadraginta, interni vigintiduo, externi totidem, Interni inspirationi famulantur: externi vero expirationi, quam Vesalius Bruxellensis artificiosissimo libro illo suo de hominis fabrica, in hac re veluti pluribus aliis Galeno aduersatur, sed an recte alibi, modo Deus opt. max. vota nostra secundet exponemus. Accedunt predictis quatuor supra quadraginta musculis intercostalibus alij plures respirationi seruietes: primo duo primarum costarum, qui superiorem duntaxat thoracis partem attollunt, totidem extremorum, inferiorem solum contrahentes, tres ex cervice descendentes, qui sublimes thoracis particulas retrahunt simul & eleuant, septem dorsalibus costarum radicibus extensi, qui cartilaginum extrema adstringunt, octo abdominis, qui ad septum pertingunt & thoracis contractum auxiliatur, quibus alter haud vilissimus adnumerandus

randus venit musculus, diaphragma dictus, quos omnes hucusque percurrisse satis est, vt lectores noscant egrotum nostrum expirationem difficiliorem pati, quia exteriores musculos lesos, & inflammatione affectos habebat. Nam vt obiter hoc dicam, solo septo transuerso diaphragmate dicto, in paruis respirationibus quoduis animal vtitur, veluti quando muscoli alij validissima pleuritide oppressi sunt, vt meminit Gal lib. 2. De locis affectis, cap. 2. Cum vero violenter respirationis vsus quidam ipsi animali oboritur, aut exercitio, aut feбри, aut vehementi aeris calore, aut alio quodam affectu, necessitas est septi functionibus intercostales subuenire: sin autem adhuc maior vsus respirandi euenerit, etiã altioribus musculus actione obit. At hec nũc sufficiant, cum multa plura in hac re pro Arist. & Auerroi confutandis dicenda essent, & institutum nostrum prosequamur.

Curatio sexagesimo octaua, in qua agitur de pleuritide quodã affecto, per lotium sanieui emittete.

Mercator Ariminensis, vir me hercle probus, cum Racanates nundinas peteret, Anconæ sæua & crudeli pleuritide correptus fuit. Nam ad quintã superiorum costarum dolebat: dolore quidem punctali, continuo & intensissimẽ

febricbat, difficulter respirabat, sed diffi-
 cilius tussiebat, ob respondentem ex affe-
 cto loco dolorē: optimè supra affectum
 latus decumbebat, supra oppositum ve-
 ro, nullo modo: si supra eum tamen de-
 cubitum tentabat, ex loco affecto rem-
 pensilem perferre dolorem maximum
 inferentem dicebat: pulsus huic durius-
 culus erat, & senæ modo asper: quæ om-
 nia primo die quum ad eum inuisendum
 venire, pati comperio, & ea de causa
 vesperi, ea scilicet hora qua eum conue-
 nimus, illico internam eiusdem brachij
 venam affectum locum respicientis se-
 care feci, & sanguinem ad uncias decem
 minuere: cœperat autē iam sanguis cor-
 ruptione affici, sed eo die nihil quicquā
 expuir: sequenti verò die prope noctem
 sputum cruentum mittere cœpit: admo-
 ueramus autem nos illico post sectam
 venam, & sanguinem detractum, fomen-
 tum filtro exceptum, quod habet, Re-
 cip. Rosarum siccarum, seminis lini, fœ-
 nugraci, hordei, maluarū, ana pugillum
 vnum, parietariæ manip. vnum & mediū
 in libris duodecim aquæ fiat decoctio
 sufficiens, facta coctura, adde olei rosati
 libram mediam: misce, in qua filtrum
 immitte, & expressum optimè calidum
 loco

loco admoue, & sæpè immuta. Huius ci-
 bus ptisana colata erat: potus verò, hor-
 deacea aqua in iulebo violaceo, aut sac-
 charo mista. Secundo verò die ex eodem
 facto vulnere rotidem sanguinis vnciæ
 sunt extractæ: nec enim scapeillo prædi-
 ctum vulnus pungere opus fuit, sed con-
 che modo facta manu supra illatum vul-
 nus fortiter percutimus, & vt à cucurbi-
 tula fugiendi vacui gratia sanguis euo-
 catur: ab hac verò sanguinis missione sy-
 rupum hunc ebibit, qui habet, Recip.
 Syrupi violacei simplicis, de endiuia sim-
 plic. ana vnciam vnam, aquarū violarū,
 farsaræ, ana vncias duas: misce, fiat syru-
 pus, quem singulis diebus in aurora ebi-
 bebat: prope noctem verò diei secundi,
 vt dixi, hic spuere cœpit: sputum quidem
 cruentum, quod sequentibus diebus sa-
 niosum est redditum: tunc verò delirare
 cœpit, & symptomata alia grauissima pa-
 ti: contra quæ, vt opus erat, occurreba-
 mus. At quinto die, quum lotium con-
 spexissem, eum sanie plenum in matula
 deprehendi: ita enim huius lotium sanie
 infectum erat, vt lotium eius, qui gonor-
 rhœam pati solet, in quo medici sæpè de-
 eipi solent, credentes sanie illam, ne-
 bulam, aut humoris intra venas peccatis
 portium

portiunculam à natura deuictā esse, pro qua re angi cœpimus, hinc inde causam vnde sanies decidebat inquirentes: demùm sexto die, bolum ex flore cassiæ fistularis, ad vnciam vnā cum dimidia, pauco saccharo exceptū, propinauimus, & deinceps melius habere cœpit: erant autē vires ita imbecilles, vt septimo elapso die, nō solūm panis puri micæ cū iure pulli gallinacii, sed etiam carnes ipsas concedere opus fuerit, & Deo tandē auspice, penitus est à pleuritide liberatus.

S C H O L I A.

Exquisita pleuritis hæc est, quia inflammatio succingentem costas membranam occupabat, & in ea punctilis dolor comperiebatur, quanquam (quod sciam) nusquam nisi in exquisita pleuritide punctilis hic dolor reperiri potest. Ceterum subit admirari saniei per lotium exitum, quam ægrotus hic meiebat, & quum hinc inde animum voluerem, in mentem venit, sanie thorace collectam, per vrinā quādoque excerni, quod Galenus ditissimus medicina Oceanus non siluit libro sexto De locis affectis per velantem autem costas membranam, materia phlegmoni impacta resudat, quæ pulmonibus collecta pectoris compressione ascendit. Ceterum cum ipsis pulmonibus arteria venalis hæreat, & alligata sit, consequens est fieri posse
materiam

materiam per eam demandari, & ad cor peruenire: tandem inde per magnam arteriã Aortã dictam, delegari, & ad emulgentes descendere, & consequens per vrinam mitti, veluti per secessum quoque reïci contingit: ad cor autẽ, vt dixi, perueniens materiam per venã putealem cauam dictam deferri potest, & inde ad iecur, & tandem ad venam portæ, & intestina, quãquã fieri posse tradit Galenus, vt materia hec per cauam venam ad venam portæ perueniat, & iecoris gibbas partes nõ attingat quia à vena caua aliquando vena quedã deciditur, que venis portæ copulatur, p quã materia ad ipsas venas portæ peruenire poterit, absque quod iecoris partes gibbas contingat.

Curatio sexagesimanona, qua agitur de pleuritide.

PVella nata annos septemdecim, post optimam mēsiū suorum purgationem, pleuritide correpta fuit, & sanguinem purum spuebat, & circa mammam læuam dolore afficiebatur, qui ad clauiculam respondebat, continuò febricitabat, tussiebat, & quum tussiebat multum loco prædicto dolebat, cum quibus difficultatem anhelitus patiebatur. Huic occurrens ipse ab iniecto clysteri, sexta eodẽ die bis axillaris vena eiusdem lateris fuit,

fuit, & sanguis ad vncias viginti extractus. Porro locus dolore affectus, fomento irrigabatur, fovebaturque, quod habet, Recip. Maluæ, maluauiſci, parietaria, roſarum, feminis lini, foenugræci, hordei, ana pugillū vnum, in libris duodecim aquæ fiat decoctio, ſecundum artem: cui adde olei roſati, violati ana vncias tres: miſce, & in eo filtrum vel ſpongia noua imbuta, aut veſica eius plena, loco affecto imponatur, & poſtea unguento violaceo eum illinito: iis enim puella hæc melius habuit. Sed cibus huic ptiſana cum cremore hoc eſt, lacte feminis melonis & amygdalarum erat: potus verò hordeacea aqua, quam topentem iulebo admixtam ſemper ebibebat, quibus omnibus intra quinque dies ſanitati reſtituta fuit.

Curatio ſeptuageſima, in qua agitur de exanthematibus, morbo dicto pulicari, abſque febre in puero erumpente.

PVer ad me delatus abſque febre, totus maculis quibuſdam pulicū puncturis ſimilibus ſcatebat: & iſtis quidem nigerrimis: vt mirari ſatis ſit talem morbum abſque febre, vel animi anxietate,
aut

aut pueri ipsius detrimēto ad cutem prorupisse. Sed cum potētī virtuti nihil esse difficile sciamus, vt quæ p ossis medium transmittit materiam abtcessum gignētem, vt refert Galenus libr. 7. Aphorif. enarratione quinquagesimaquinta, ideo imitari destitimus. Cæterū duobus interpositis diebus puer hic egestionem, sanguinem multum, nigrum, fœculentum, malè olentem, egessit, & sanus ac liber euasit. Sed alterum puerum tunc febrientem vidimus, cui per crura exanthemata siue efflorescentia signa disseminata erāt quæ quoque subito apparuerunt, & breui sanus factus fuit: grassabatur autem tunc febres malignæ pestilentes, vt ex dicendis videbitur.

Curatio septuagesima prima, in qua agitur de febre continua maligna interficiente.

MAnuel Pintus vir annos natus circiter sexaginta, quum iam diu mœrore afficeretur, in febrem incidit cōtinuam, & malè morigeram, fortiter sitiebat, capitis & oculorum magnam persentiebat grauitatem, intus vrebatur: extra verò membra frigebant, lotium rubrum & crassum emeiebat, in quo pars superior
albica

albicabat. Sed pulsus debiles omnino erant quadam cum intercidētia, vt singulis tribus pulsationib⁹ vna deficeret: quare tertio ad eum ingrediens, sanguinis missionem per venæ sectionem moliri veritus sum, imò ad ea quę roborant, & vires reficiūt, cōfugimus. Ea huic pro victu concedentes, vt vitellos ouorum rosacea alteratos, pulli cōtusum, ptisanæ mistū, capi ius in quo semina citri, acetosa, bolus Armeniæ, margaritæ præparata, corallus præparatus, & iis similia in puluerem redacta mittebantur, non minus conditum ex acerositate citri concedebatur, veluti eius syrupus, cum altero de nimphea mistus, adiectis destillaticis aquis. Vniuersus autem noster conatus eò dirigebatur, vt vires reficerentur, & febris acumē, ac malignitas infringeretur: pro qua complenda operatione, cordi epithemata refrigerantia applicabamus: demum resumptis vt cunq; viribus, quinto die cassiæ fistulatis drachmas decem ex aqua acetosa dissolutas ebibit, quibus multa egressit biliosa & mera. Ceterum pulsus debilior est redditus prædictis cum intercidentiis: septimò, quinquies in nocte sua sponte egressit, in fine cuius, hircudines duæ ano admotæ sunt
& sang

& sanguis per eas abundè extractus: octauo melius habere visus est, nono ter quoque sua spõte egessit, biliosissima & foetida multa, nihil in victu accipiebat, lingua arida & scissa facta est, mête semper constãs fuit: decimo bis egessit, sputa multa viscida excreabat, sed maxima cum difficultate, & tunc vires imbecilles multum erant: demum vndecimi initio obiit, vltimo scilicet die mensis Februarij. 1562.

Curatio septuagesimasecũda, in qua agitur de febre cõtina pestilẽte.

CAualerius Aulonensis mercator, vir sexaginta annorum, fortis & robustus, hoc eodem tempore feбри continua pestilente & maligna corripĩ cœpit: nam primis diebus, vt medicus referebat, febriculam quandam lentam, pati cœpit, quam ægrotus nihili faciebat, quia nihil dolebat, sitiebat tamẽ multum, & pulsus inordinatos habebat, & vrinam crassam emittebat, quibus de causis, per minorans medicamentum primis diebus æger ipse purgatus fuit, & per cucurbitulas scapulis admoras, secta cute illi sanguis extractus. Nam in brachijs venę non appatuerant: sexto verò die vrinæ bonæ

cum nubecula copiosa erant: octauo peius habuit, & vrinę subalbida cum sublimamento albo sunt factę: nono brachij exterior vena secta fuit: decimo, per totam noctem non dormiuit, sed delirabat & multa loquebatur, & manibus ex stragulis nescio quid extrahēbat, in aurora stridor dentium, linguę nigredo, febris intensa, pulsus paruus cum intercidentis, & somni maxima appetētia, pro quibus scapulis cucurbitulę siccę applicitę sunt, vndecimo, omnia eadem habebantur, sed vires cum corporis impotentia imbecilliores sunt redditę. & oculorum cōcaua nigra sunt facta, facies verò subliuida, narium extremitas acuta cū quadam albedine: duodecimi initio, tremore affectus fuit, ad quem sudor copiosus calidus subsecutus fuit, vniuersam irrigans corpus. Cęterum crura etsi calebāt, non tamen sudabant, elapsis verò duabus horis, huic os distortum est, & sudor ex toto exoleuit, pulsus diminuti erant, inter se loquebatur, neque ab assistentibus percipiebatur. Ore mon instabat, & decimotertio die mortu' fuit, quinto scilicet die mensis Martij, millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Cura

*Curatio septuagesimatertia, in qua
agitur, de febre maligna, in qua
urina optima semper apparuit.*

HOc eodem tempore senex Parrino-
politianus annos natus sexaginta, for-
tis, & potens, febris continua & maligna
corripit cœpit, cum qua nullam corporis
partem dolebat, sed maximè sitiebat, &
linguam nigram & aridam habebat, huic
cæterum primis diebus ex cassia fistulari
alius exonerata fuit, & sequentibus die-
bus urina optima semper optimo cum
sublimamento apparuit. At pulsus debi-
lis cum intercidentis erat, ut hic mirari
liceat optima cum urina, & nullis sym-
ptomatis, pulsus pessimus erat, testantur
autem hæc vitalem facultatem morbo
oppressam esse, cæteris adhuc non malè
valētibus facultatibus: hic quum multis
diebus absque remediis pseueraret, ita in
extremis egit, ut per quatuor dies solo
muliebris lacte gubernatus fuerit, postea
verò capi aquam destillatitiam, & ova
sorbilia pitissabat, & tandem præter alio-
rum spem euasit.

*Curatio septuagesima quarta, in qua
agitur de febre maligna interficiēte.*

SAmuel Segnior hoc eodem tempore per simili febre correptus fuit. Ceterum quum hic iuuenis robustus & fortis esset, & medicus segniter in sanguine extrahendo se gesserit, octauo obiit, sunt autem febres hæ pestilentes cordis substantiam præcipuè occupantes, pro quibus exacte deprehendendis pauca hic subiiciam.

S C H O L I A.

Testatur Galenus lib. 3. de præfagatione ex pulsibus, cap. 4. febres pestilentes nonnunquam reperiri, non grassante pestilente lue, eius enim mihi hæc sunt verba, Sciendum tamè nonnunquam incidere sine peste has ipsas febres, ut de illis prodiderunt omnes insigniores medici vocantque pestilentes, de quarum tota natura, disputavi latius libris de differentiis februum. Ob hæc fortè Galeni verba, Zoar gloriosus libro sui Thestr, omnem febrem putridam quoquomodo pestilentem esse dicere ausus est, ut Conciliator libro suarum differentiarum exactè prosequitur. Ceterum in ijs pestilentibus febribus, de quibus curationes nostra habita sunt, sæpè pulsus & vrina ita naturalibus similes erant, ut omnibus admirationi essent, imò eisdem affecti ita pauculum & remissum quãdoque perferiebant febrilem calorem, ut non solum ipsi, sed privati eos tangentes, non febrivæ dixerint, que

qua omnia Auicenna aduertens ex Galeno
 libro tertio De praesagatione ex pulsibus, ubi
 haec scripta dimisit, Fen prima libri quarti,
 quum de iis febribus pestilentibus agit, inquit,
 Sunt quippe ex iis pestilentibus febribus non-
 nulla, in quibus neque aeger, neque ipsum tan-
 gens, excellentem febrilem calorem persentiunt,
 imo ipsius aegri pulsus & vrina à naturalibus
 non multum distant, & tamen febris ipsa ve-
 lociter interficit, vnde in ore medicorum habe-
 tur, Vrina & pulsus optimi sunt, sed aeger ten-
 dit ad obitum: qui sanè medici haec dignoscen-
 tes, multa sunt laude digni: vtpote in arte me-
 dendi exercitatissimi. Carpit autem Galenus
 sui temporis medicos, qui diuturna quadã pe-
 ste haec discernere nescirent, imò eos nihilo plebe
 praestantiores, imò imperitiores dicit, subiungam
 autem Galeni verba, vt artem medicam exer-
 centes, vnde Auicenna sua deprompsit, no-
 scant: libro igitur & capite à nobis citatis, Ga-
 lenus ita ait. Sanè videtur quibusdam perple-
 xa & incognita via, si quando in iis pestilen-
 tibus febribus. neque differentia vlla pulsuum
 deficiet, & seipse aegrotus febrem nõ dicat per-
 cipere, nec ex vrina quidem petere in eiusmodi
 affectibus firmam notitiam semper licet, sed est
 etiam febre anceps, colore & sedimento similis
 naturali, sexcentos tales in pestilentia diuturna
 conspeximus, ubi medicos cerneret nihil o plebe

præstantiores: imò verò imperitiores multo nõ-
 multos experiente plebeio, *Vulgus enim ferè si
 nihil aliud, at spirationem ægrotorum videas
 obseruare, quæ si foeteat, peiorem casum expe-
 ctant. At illi quidem vsu tale signum in pe-
 stilentibus febribus inuenerunt, tu non vsu mo-
 do sed ratione æstima, iam os etiam attendunt,
 quod si illic aliquid caloris pestilentis cernant,
 eos peste confirmant laborare. Equidem medi-
 co hæc puto clariora esse quàm vulgò, partim
 colorem habent depascentibus herpetibus a sti-
 milem, diffusum per plures partes scilicet quàm
 à primo, & si manum thoraci exercitatus me-
 d. cus admoueat, in explorãdo febrili calore, ne-
 tam quidem prætereatur eum affectus. Inspicien-
 da porrò præ ceteris vrina est. Etenim contur-
 bata quorundam eorum videtur esse & aquo-
 sior, ac nonnullorum multo quàm pro natura
 tenuior, atque hæc quidem certissima est, nec
 non quæ naturalibus vndequaquæ similis est co-
 lore & crassitudine, hæc etiam ad secundam
 spem certissima est, quæ si sublimamento probo
 sit prædita, multo etiam est certior, siquidẽ se-
 dimentum sit leue, candidum, & equabile, &
 præsertim sublimamenti animus est adhiben-
 dus. Nam quedam quæ subliuida quodammo-
 do sunt, fugiunt, & item alia quæ araneorum
 latas telas referunt, in modum lane congestæ.
 At si quid tale animaduertas, vt nullum pla-
 nè se*

nè sublimamentum innatare vrinis, in peiorem
 partem hæc interpretare: Si contraria videas,
 quæ retuli modo, non potest fieri, vt homo malè
 affectus sit. Hæc autem Galeni verba ita no-
 bis citare placuit, vt studiosi noscant, quæ in eis
 comprehendantur, simulq; vnde Auicenna ea
 quæ de febre pestilente dixit, mutuatus est, in
 qua aliquando pulsus boni apparêt, vrina bo-
 na, & febrim agrotus non percipit, & tamen
 ipse ad obitum tendit. Sed vnde hæc eueniant
 multi inuestigarunt, sed nemo quod equidem te-
 gerim, hucusque scopum attigit. Auicennæ por-
 ro enarratores ferunt in febre pestilente hæc om-
 nia bona apparere, quia pestilens febrilis calor
 ita crudeliter naturam hominis inuadit; vt in
 eum natura ipsa nõ re agat, Sed libere quo vel-
 let agat sinit, & eum vt tyrannum in domo a-
 liena potentem dimittit, & ad suas functiones
 peragendas se vertit, vnde vrina cum sublima-
 mento optima euadit, & pulsus ordinatus ince-
 dit. Hoc enim responso, Conciliator & Genti-
 lis de Fulgineo, ac ceteri sui coætanei Auicen-
 nam sequentes, contenti euadunt, quod verum
 sit vel falsum discernent ij qui rei medullam &
 non corticem tantum degustarunt. sed esto ve-
 rum sit, nos tamẽ Galeni doctrinam sequentes,
 longè aliam rationem vt pote rei euẽtui magis
 facientem reddemus: pro qua percipienda scire
 decet, quod pestilens febrilis calor, quandoque

humores in cordis sinibus contentos occupat & ad eos magis deflexit, & tunc pestilens febris non adeo lethalis est, quandoque verò pestilens febrilis calor ad cordis corpus magis deflexit, imò ipsum primario affectu afficit, & lancinat & tunc mortifera & lethalis pestilens febris est: & ut in vniuersum autè dixerimus, febris pestilens potissimum aut cordis sinus, aut ipsius cordis corpus occupat, apprehenditue. Et in hoc à putridis febribus pestilentes differunt quia putrida à venis, & longinquiori loco putrida fuliginem ad cor inficiendum quoque transmittunt: pestilentes verò in ipsis cordis sinibus, aut in ipso cordis corpore, putredinē potissimum infixam habent. Id verò verum esse ex Galeni doctrina decerpimus, non quidem triuialibus De differētis febrium libris, sed potius de Præsagatione ex pulsibus. Caterum, quando pestilens febris, cordis corpus primum afficit & eū quasi manu tenet, tūc ut dixi mortifera & lethalis est, quæ suo initio cum hectica febre commercium & similitudinem habet, ut prima huius Centuriæ curatione dixi, vnde Galenus citato lib. 3. De præsa-gatione ex pulsibus, propè calcem capitis quarti, inquit. Etenim sunt ut docuimus pestilentes non pauca febres inde ab initio vsq; hectice, distantque ab omnibus aliis febribus, quæ ex magna putredine oriuntur. Ex his igitur Galeni verbis, quisque sensatus medi-

eius rationem reddere posset, proposito quasito
 satisfaciens, quod calor febrilis pestilens ab agro
 so non percipitur, precipue quando cordis corpus
 lancinat, quia tunc febris hectica est, in qua fe-
 brilis calor non sentitur, irio in ea pulsus & v-
 rina non multum à naturalibus distant, preci-
 pue in eius initio. Huic rationi alteram ex Ga-
 leno de promptam subiungam, & ita habet, in
 febre pestulente Galenus animaduertens pulsus
 & vrinam non multum à naturalibus dissidē-
 tes, ad quandam temperamentorum repugnā-
 tiam in corde confugit, ex qua pulsus non ad-
 modum naturalibus dissimiles oriuntur. Sic e-
 nim ille tertio libro tā sepe à nobis citato, De
 presagatione ex pulsibus cap. 3 inquit, Non-
 nunquam percipitur in corde huiuscemodi pu-
 gnātia temperamentorum, nam modo frigidius
 visceris corpus equo est, & in ventriculis con-
 tenta substantia calidior, modo è diuerso sub-
 stantia frigidior, cor autem calidius, vbi etiam
 pulsus sunt moderatis similes. Nam medius
 quodā modo status hic efficitur, ex duobus con-
 trariis conflatus, qui sanè affectus vel optimos
 medicos fallunt, quod nunc quoque in maxima
 pestilētia accidit, quidam inde ab initio ad fi-
 nem vsque, alij per totum morbum probum pul-
 sum habebant, qui per parum deflexisset de na-
 tura, qui quidem præter ceteros perierūt. Hæc
 enim Galeni sententia de temperamentorum in

corde pugnancia optimos pulsus in peste conciliat, nec minus optimam urinam, & contem-
 nendum calorem febrilem, quam si superiori
 coniunxeris rationi, efficacius multo omnia cō-
 plectentur. Porro inquireret artem medicam ex-
 ercens doctus, in quibusnam dignoscemus fe-
 brem pestilentem cordis corpus occupare, vel i-
 psius potius visceris vetriculos, cui quæsito quia
 Galenus oculatissimus rei medica autor respō-
 det, nos eiusdem verbis satisfacti respondemus,
 quæ citato loco pro coronide ita habet: Vbi aër
 quem inspiramus infectus putredine sit, putre-
 do quæ ipsa ad cordis corpus peruenerit febrim
 pestilentem ac lethalem accendit, quæ quidem
 ex caloris acredine ipsoq; caloris genere agno-
 scitur, & expulsu etiam qui parū à natura mo-
 do recedens, in eodē statu perpetuò manet. Quæ
 admodum in hecticis febribus, quarū sanè duo
 hæc propria sunt signa, si perpetuò sibi illæ vi-
 deantur similes, nec inuasionem vllam accessio-
 nis, neque incrementum, neque vigorem, neque
 remissionem habeant, neque febricitare se per-
 cipiat egrotus. Hos pulsus nihil est necesse ma-
 iores iusto, atque interim nec crebriores quidem
 esse, at omnino celeres tamē, quum febrientium
 pulsibus vniuersis adsit perpetuò celeritas. Cæ-
 terum quibus calor hic putridus ad humores,
 quos continent cordis sinus, vniuersus deflexit,
 non autem ad corpus ipsius visceris, multi ho-

rum fuerunt superstites: porro deprehenduntur hac peste affecti in cordis sinibus contentos humores infectos habere, si febrem primum percipiant, deinde si non aequaliter perpetuo febricitent, ad hæc si pulsum non habeant pravalidum, nam si corpus ipsius cordis primario putredine pestilenti afficitur, pulsus imbecilles sunt omnes, & ut dixi illis qui hecticam patiuntur omnia ferè similia habent agri, & maiori ex parte moriuntur: quam enim excogites medicinam ad putredinem, quæ cordis corpus occupavit, At qui pestilenti febre infectus est, & ad ea quæ illi offeruntur bene se habet, plerunque euadit, vnde Auicenna capite quarto prædicti loci dixit, & quando cadit appetitus eorum qui febres patiuntur pestilenteriales, incitentur omnino ad comestionem, quoniã qui viriliter ad ea quæ sibi offeruntur se habent, & potenter comedunt, euadunt. Quæ verba Auicenna ex Galeno accepit, enarratione quinquagesima octaua, commentarij tertij in librũ tertium De morbis vulgaribus, vbi ita ait, Etiam hoc symptoma omnes cepit, qui in peste diuturna, quæ modo viguit laborabant, quare factum est, vt multi morerentur, fortissimi ergo qui vim sibi ipsi adferentes, cibum oblatum assumpserunt, omnes ferè superstites fuerunt: plurimi verò mori, quam comedere quicquã prius duxerunt. Hæc autem Galeni vera esse, hoc anno 1552.

in mal

in multis febribus pestilentibus affectis, An-
 cone obseruauimus, quia qui febribus pestilētō-
 bus afflictabantur, & fastidiebant cibum, ma-
 iori ex parte moriebātur, vt nunc quū hęc scri-
 bo puella septemdecim annos nata euenit, cibos
 à serenciebat, dicens malle se mori, quā eos
 gustare: ac sic per octo dies incibata manens,
 suum diem obiit Sed plures alios obseruauimus
 prædicta febre detentos, qui vel inuiti cibaria
 quæ illis offerebantur assumebant, & supersti-
 tes fuerūt, vt medicus Zaratensis, Rutius mer-
 cator, & plures alij de quibus futurus sermo
 est. Ceterum, ex bene vel male habente ventri-
 culi appetente facultate, fastidiū vel appeten-
 tia insurgit, quod Galenus non siluit, commen-
 tary prædicti, enarratione tertiadecima, &
 quartadecima, & citata à nobis quinquagesi-
 ma octaua, veluti alibi sæpè. Sed cum iam cura-
 rioni huic vltimam manum imponere statuis-
 sem, in mentem subit, quod quum pestilētes hæ
 febres sua seuitie & malignitate spiritus lan-
 cinēt, & vires breui deiciant, & dissoluāt con-
 sequens est vt medicus pro illis curādis summam
 adhibeat diligentiam, & pro illis profligādīs,
 multis & variis vtatur machinamentis, cura-
 toriam indicationē potissimū desumēs à morbi
 malignitate, & eius putredinis tyrannide, spi-
 ritus dissoluēte, & virium robur destruēte: quo
 fit, medicinis exiccantibus & constringentibus

ac refrigerentibus, summa cura illico vti debet
 vt ipsis putredo seu obtundatur, & spiritus
 dissolutioni parati resistant, & dissoluta mem-
 bra constringantur, & caloris acredo infringa-
 tur. Sunt autem medicina hæ, acetum, & ex
 eo compositi syrups, veluti quoque syrupus de
 acetositate citri, qui inter syrups ad hoc sum-
 mam habet prerogatiuam, syrupus de acetosi-
 tate limonis, syrupus de succo acetosa, oxyfac-
 chara, conditum ex acetositate citri, conditum
 siue conserua ex acetosa herba syrupus de ribis,
 tamarindi, malagranata acida, bolus Arme-
 nie, terra sigillata communis, vterque corallus
 preparatus, margarita preparata, oleum vi-
 triolum ex rosacea aqua vel acetosa dissolutum,
 & exhibitum, fragmenta lapillorum precioso-
 rum, præcipue smaragdus gemmarum nobilissi-
 mus lapillus, qui immerito à nonnullis parum
 in arte medica exercitis, pro hac conficienda,
 aut saltem adiuuanda operatione exploditur,
 ad hæc faciunt lapis bezarticus, ex capra Indi-
 ce cuiusdam ventre extractus, vel ille alter ad
 rubedinem vergens, admodum durus, castanea
 figura, lachryma cerui dictus, de quibus multa
 in nostro diximus Dioscoride, superioribus die-
 bus Venetiis excuso, his addere possemus plures
 alias medicinas, & varios cibos, in sanguinem
 facile vertibiles, nec minus varia & selecta
 composita, vt theriacam veram, mithridatum
 antido

antidotum, & varia alia medicamenta, vt di-
 Etamnum Cretensem, os de corde cerui, ramentum
 vnicornis, modo verum cornu habeatur. Scordion & cetera varia, neque enim tunc in
 propinandis constringentibus medicinis citatis, timor aliquis est meatuum obstructionum, quia
 maius ex ipsis consequitur vitamentum quam nocumentum. Proinde qui in iis febribus medi-
 cinas has vituperare contendit, tanquam pa-
 rum in arte medica exercitus, explodendus est.
 quia curatiuas indicationes in totum ignorat. Caterum febres hæ anno hoc 1552. ex morbis
 vulgaribus habende sunt, quia multos Anco-
 na inuaserunt, & nisi Deus opt. max. harum
 furorẽ auerteret, pestis morbus appellandus erat,
 quia breui eo multi periere ita enim Gal enar-
 ratione vigesima commentarij tertij in librum
 tertium De morbis vulgarib. tradit: quicumque
 morbus vno in loco multos inuaserit, vulgaris
 hic vocatur, qui simul si hoc habeat vt multos
 perimat, pestis fit. Porro, ijs pestilentibus febribus
 Ancona nobilis & antiqua ciuitas, vario-
 gentium genere ornata, admodum subiecta est,
 veluti præclara Venetiarum ciuitas, omnium
 ciuitatum hodie regina & inter mundi habita-
 mirabilia merito digna conumeretur. Nã Fer-
 rariæ tertianæ notæ dorsinium habent. Quod
 verò has pestilentes febres patientibus, leuia
 purgantia pharmaca sunt danda, nõ vero for-
 tia

tia & exoluentia omnibus notum esse vellem, cuius rei inaduertentia, medici nō paucos egrotantes neci tradunt, et hoc anno experienti visum est, precipuè in Bartholomæo Thomasio, nobili Anconitano Consule olim Florentinorum, cui hoc morbo laborante, pharmacum ita potens à medicis nōnullis propinatum fuit, vix elephas id ferre posset, qua de re breui, proli dolor, vitam cum morte commutauit.

Curatio septuagesima quinta, in qua agitur de feбри cōtinua cum pulsu intercidēte naturali, largiter vino ebibito sublata.

Monachus Illyricus ordinis Prædicatorij senio cōfectus, quum feбри continua corripēretur, & male haberet, adeo vt pulsum intermittētem, grauissimis cum symptomatis haberet, eum ferè deploratum reliquimus. At ille quum vinum mitum in modum appeteret, ab assistentibus acriter efflagitabat vinum illi concederent, nam aliter viuere se nō posse clamabat. Assistentes igitur miserati hominis agrotantis & senio cōfecti, largiter illi vinum concedunt: Deus bene ita eius liberalis potus huic contulit, vt breui melius habuerit, & paucis interiētis diebus, ex toto sanus euase

caaserit. Caterùm, pulsus intercidentia huic vt postea notauì naturalis erat, vt cum de pulsu Barbofi egi, iam dixi.

Curatio septuagesimasexta, in qua agitur de recidua, in quinto die per sudorem terminata.

QUICHARTAS pro ludo primeriè componebat iuuenis ægrotauit, à morbo vero liber, postea in eum recidit, febricitabat, sitiebat, & de capitis dolore querebatur, huic secta fuit vena, & illico post sanguinis missionē aquam frigidā cum iulebo ebibit, & in tantum prorupit sudorem, vt inde liber & sanus factus fuerit. Breues admodum & acuti plerunque Anconæ morbi sunt, terminatus autem fuit hic, quinto die.

Curatio septuagesimasseptima, in qua agitur de febre continua, quinto die terminata.

IVUENIS nepos Arrij, quum febre continua corripere, de oris amarore cum ingenti siti maximè querebatur. At quia quando ebibebat, fel bibere dicebat, ea de causa, ab aqua in totum abhorrebat, ad quē ipse accedēs, & omnia prædicta cōsiderans, primo pharmacū hoc illi dedi.

R. Syr

R. Syrupi rosati solutiui, vnc. tres, diacatolichonis vnciam mediam, aquarum lactucæ, cicoreæ, ana vnc. duas, misce fiat potus, quo multa euomuit biliosa & amara, & aliqua quoq; excreuit: sequenti vero die, sanguinis libram integram, ex interna brachij extrahere fecimus vena, post quam sanguinis missionem, bene egressit, & aliquantulum sudauit: sequenti vero die omnia eodem modo habebantur, quo factum est, quia inuenis boni habitus erat, temperatura sanguineus, iterum ex communi brachij vena sanguinis alteram libram fluere permisi, à qua in copiosissimum sudorem deuenit, & sanus est factus: quinto autem die crisis hæc facta fuit, in quo die, maiori ex parte, morbi terminabantur ij.

S C H O L I A.

Febricitantibus, quibus oris amaricatum inest, à minorante purgatorio medicamento, antè sanguinis missionem inchoadum esse prima Centuria harum curat. diximus, in quam sententiam Zoar libro tertio sui Thesir, cap. de febre sanguinea vadit.

Curatio septuagesima octaua, in qua agitur, de febre pestilente cordis corpus potissimum infestate.

Iosephus aurifex Venetus febris conti-
 nua maligna, & ea quidem cordis cor-
 pus infestante corripi cœpit, testabantur
 vero signa ita esse, quia cum cōtinuo fe-
 briret, febrilem calorem vix æger vel
 eius corpus tangentes exterius percipie-
 bant. Pulsus huic continuus submissus, &
 debilis erat, vrina naturali similis, sed
 æger ipse ad obitum tendebat, valde
 angustiabatur, & ad cor grauamen &
 pondus persentire dicebat, quæ come-
 debat non retinebat, sed breui ea vome-
 bat: patum sitiebat, ob ventriculi forte
 offensam virtutem appetitricem: nam
 intus magnum calorem vigere, nigredo
 linguæ testabatur: quæ omnia aduertēs,
 in homine præsertim ætatis suæ 33. anno-
 rum, forti & valido temperata sangui-
 neo, secundo die ægritudinis sanguinis
 vncias sex ex brachij vena extrahere feci
 & illi syrupum ex acetositate citri, illico
 obtuli, quin cordi epithema frigidū cor-
 diale admotum fuit, & ori ventriculis ex
 eidoiis confectum oleum. Sed inter-
 diu & noctu ex condito acetositatis citri
 gustabat, veluti conditum ex tribus san-
 talorum generibus, & diamargaritō fri-
 gidum: his autē ventriculi facultas retē-
 trix roborata, quæ comedebat retinebat,
 quæ

quæ erant pulli gallinacei iusculum om-
 phacio alteratum: cui pulueres misceba-
 mus ex utroque corallo præparato, mar-
 garitis præparatis, & vulgari bolo Arme-
 no orientali, vera terra lemnia olim di-
 cta. Vini vero loco succum acidorum
 granatorum bibebat, nõ nisi hordeacea
 aqua dilutum, sed interim hæc paraban-
 tur, sequens decoctum concinnari feci,
 quo ita egregiè valuit, vt postea exhibi-
 to purgatorio ex mãna pharmaco, septi-
 mo die ex toto sanus factus fuerit, habet
 autem apozema, siue decoctum sic.

Rec. hordei mundi, rosarum rubea-
 rum, florũ borraginis, buglossi, ana pu-
 gillum vnum, dictamni Cretenfis pugil.
 mediũ, scordij, pimpinellæ, borraginis,
 radicum buglossi, ana manipulũ vnum,
 seminis acetosæ, seminis citri, ana vnciã
 mediam, tamarindorum vncias duas, in
 libris septem aquæ fiat decoctio, ad cõ-
 sumptionem tertiæ partis, & fiat colatu-
 ra, cui superadde sacchari libram vnã,
 & ad ignem parum admoue, cuius vn-
 cias octo in aurosa bibebat, & totidem
 vesperi, iis enim hunc desierum & in
 familia orci numeratum, laci, auræque
 vitali restituumus.

*Curatio septuagesimanona, in qua
agitur de febre continua, intra
septem dies terminata.*

DAn Orientalis mercator, iuuenis
boni habitus, vltimis diebus Martij
febri cōtinua captus est, capite dolebat,
vrinam crudam & incoctam meiebat, se-
quenti die post alui per clysterem excre-
tionē, dolor ex toto euauit, febri eo mo-
do manēte, quæ natura sua in nocte gra-
uius ægrū affligebat, huic secta vena, &
sanguis ex flexu brachij extractus, me-
lius habuit, & vrinā optimā cum pēden-
te nebula minxit: sexto vero die, epoto
purgatorio medicamento, multa excre-
uit, demū septimo sanus fuit factus. Ebi-
berat autem antea syrupos, vias & mea-
tus obstruos aperientes.

*Curatio octogesima, in qua agitur,
de febre continua maligna.*

PRioribus Aprilis diebus Rutilus mer-
cator in nocte horrere cœpit, ad quē
horrorem secuta fuit febris acuta ma-
ligna: præsens in aurora igitur ipse, con-
siderans homines eo tempore febribus
acutis & malignis publicè vagantibus,
maiori ex parte corripī, omni data ope-

ra, illico à principio contra morbum in-
 uasimus. Est autem vir hic gracilis, na-
 tura biliosus, per amplas habens venas,
 annos natus tres vel quatuor supra tri-
 ginta. Per balanū igitur irritata aluo, &
 fecibus depositis, internā brachij dextri
 venam secare feci, & ex ea librā sangui-
 nis fluere, postquam sanguinis misio-
 nem syrupum hunc ebibit. Recip. Sy-
 rupi de succo acetosæ, de ribibus, rosari
 simplicis, ana vnciam mediam, aquarum
 endiuix, lactuæ, acetosæ, ana vnciam
 vnam: misce, & sic frigidum bibat. Item
 epitema cordiale refrigerans cordi ap-
 plicatum fuit, & ptisana pro victu cōces-
 sa, & inter diem & noctem ex lactuæ
 cauliculis saccharo paratis, reficiebatur:
 veluti radicibus buglossæ saccharo con-
 ditis, super quas hordeaceam aquā pau-
 co vino granatorum mistā bibebat: ter-
 tio verò die, quum siti ingenti premere-
 tur, hoc decoctum, siue iuleb longum di-
 ctum, parare feci, quo sæpè utebatur, &
 ita habet, Recip. Foliorum endiuix, ci-
 coreæ, acetosæ, borraginis, pimpinellæ,
 ana manipulum vnum, hordei mundi
 pugillum vnum, radicum buglossæ vncias
 duas, tamarindorum vnciam vnam
 & mediam, prunorum Damascenorum,

numero duodecim. In libris octo aquæ fiat decoctio, quousque maneant libræ quinque, facta colatura adde syrupi de succo acetosæ, de acetositate citri, de borragine, ana vncias duas, misce, quo in aurora syrupi vice pōdere octo vnciatū bibebat, & vesperi quoque pari pondere. Cæterum, vt aliquid in ore ad domandam sitim teneret, prunum vnum vel alterū gustabat, & eius putamē ore tractabat, vel psilij semen, sæpè à nobis vt decet paratū, & aqua mersū, vel hoc aliud.

Recip. Mucilaginis psilij, seminis cichoneorum ex aqua lactucæ paratæ, ana vnciam mediam, syrupi de ribibus vnciã vnã & mediã, misce, & ex hoc os coluat. At quinto die phatmacum leue hoc ebibit. Recip. Mânæ electæ vncias duas, rhabarbari boni drachmam vnã, antidoti Mithridatis drachmam mediam syrupi de acetositate limonis vnciã vnã, cum aqua lactucæ quantū sufficit, misce fiat potus, quo nonnulla excreuit. Sexto noctem grauem & insomnem habuit, & pulicere accidens, per vniuersum corpus rubricans apparuit, signum quod febrem pestilentem omnino attestatur: vt refert Gale. libris Methodi meden. & variis aliis locis, sed præcipuè, enarratione
vige

vigesima octava, commentarij primi, in
 librum sextum De morbis vulgaribus:
 in quibus omnibus locis, Thucydidem
 testem adducit, Septimo die pulicare
 symptoma cū paulo sudore euanuit,
 & vrina hypostasis alba apparere cœpit:
 octavo delirauit: & clausis oculis multa
 loquebatur, quæ ab assistentibus nō in-
 telligebantur, tunc ad anum hirudines
 duæ admotæ sunt, quæ multū sanguinis
 extraxerunt: nono ad cucurbitulas cum
 scarificatione, secta cute cōfugimus, tūc
 minus delirabat, & vrina cum sublima-
 mento rubra apparuit: decimo & proxi-
 mis diebus, omnia eadem: tertio decimo
 parum sudauit: decimo quinto, per phar-
 macum purgatus fuit: tandem decimo-
 septimo, copiosè sudauit, sudore quidem
 multo & calido, à quo liber euasit.

*Curatio octogesima prima, in qua
 agitur de febre putrida cōtinua.*

IVuenis magnus lusor, & qui totā pe-
 cuniam primeriæ ludo amiserat, in fe-
 brem putridam continuam lapsus fuit,
 caput dolebat, sitiebat, & delirabat: ad
 hunc igitur ingressus medicus quidam,
 concurbitulas scapulis admouere fecit.
 Nam sanguinis missionem per venæ

sectionem, eo tēpore (vt aiebat) timuit, quia luna ex diametro soli opponebatur: quarto verò die, ad eū accedens ipse, vidēs omnia prædicta pati, illico ex flexu brachij basilicā venam secare feci, & ex ea sanguinis librā vnā extrahere. Miseri profectò reputandi sunt medici illi, qui ad lunæ cōiunctiones & oppositiones, ægris malè habentibus animaduertunt, sanguinis missionem, vel per pharmacum purgationem necessariā timentes. Delirabat autem hic, & multa effutiebatur quæ ad ludum faciebant, cum aliquando magno applausu, primeriam habere eleuata voce loquebatur: quandoque verò ad eam conficiendam, deesse carthesiorum folium vnū vel alterum, aut aureorum, vel baculorū, aut ensium, anxio animo, & summissa voce dicebat: & interim contra vaftrum, & cauillatorem, & eum qui artem componendi folia tenet, agere imaginabatur: vesperi tandem videns eum sic prædictis teneri, ex cephalica vena brachij rotidē sanguinis vncias extrahere feci, quo in die aluus responderet balano curauimus, & syrupum refrigerantem, & aperientem ebibat: quinto verò die, quum multum sitiret, aquam multam ebibit, qua nōnulla euo

la cuomuit, & paululum sudauit: sexto pharmacum purgatorium ebibit, quo multa egessit: octauo, lotiũ crudũ multum & viride meiebat: qua de causa iuleb longum nostro modo concinnatum sæpè ebibebat. Vndecimo illi labia torquebantur, retrahebātūrve, & in capite magnam persentiebat caliditatem, vesperi ano applicitæ sunt hirudines, vires parũ constabāt, sed lotium tũc vt primo subviride multum, sed cũ nebula apparere cœpit, & lingua nõ ad cõ exusta, vt antea erat: duodecimo sua sponte duriuscula egessit: & multa in quo die frictions, & retractiones ab scapulis ad crura vsque sunt factæ: terriodecimo vinum olfecit, cuius odore multum oblectabatur, sed post eius odorem caput doluit, & febris aucta fuit, & sitis intensior, cum linguæ crassitie, videbatur. Tunc verò cùm in decocto bibendo perseueraret, symptomata omnia sunt remissa, & ipse ad sanitatem paulatim peruenit: timor autem apud me fuit, ne hic in quartanam, aut abscessum aliquem laberetur.

*Curatio octogesima secunda, in qua
agitur de pterygio, id est, vngue
in oculo.*

Filia Heben senioris, vngulā in oculō patiebatur, ita magnam, vt pupillam ferē operiret: est autē oculi vnguis, siue vngula Græcis *ω/ε/γ/ύ/γ/ι/ο/υ* dicta, neruosa, circa tuniculam corneam exuberātia, vt plurimū à maiori angulo initium habens, & ad oculi coronam procedens, vt pupillam quoque quum multū crescit, operiat. Oculi igitur vitium hoc curaturi, primo vniuersalibus euacuationibus celebratis, ad medicamentorum admotionem in oculo ipso, condescendimus. Præcipuè ad hoc sequens, quo vniuersa cura clausa est, & ita habet, ouum accipe, cuius album per foramē extrahe, vitello manente, & vice albi eiectione, ouū per prædictum foramen ex sale nitro fino, & puluerizato, imple, postea verò totum ouum ex maza coopertum, armatumve sub cineribus calidis dimittito, quousque totum durum satis euadat. Depositis igitur crustis, ex vitello & sale nitro mistam materiam in subtilem pollinem redige, cuius puluisculū melle exceptū, oculi vngui admoue, & bis in die innoua: breui enim opus complebis. Cæterum enim meminī me huic similes oculorum vnguis, & qua forti argenti-
riorum, rosacea temperata, curasse.

Curatio

*Curatio 83. in qua agitur de febre
maligna cum symptomatibus.*

SOROR Bēfarasi musici insignis, cū ad
Iacobum Codurum, eius sponsum in-
uitē intrare proposuisset, consueri men-
ses illi superuenerē: qui cū ad septimū
diem peruenire solerent, tunc ad
tortium tantūm cursum habuerunt, adeo
vt maiori ex parte suppressi fuerint,
quam mensium suppressionem secuta
fuit febris continua acuta ex maligna-
rum genere, vt paucis iis deprehenditis.
Nam febris continuò affigebat, sed no-
cte grauius, quàm ardor in ore vter, &
ano comitabatur, ita intensus, vt mem-
bra hæc exuri clamaret, sed circa fauces
vlcera duo sordida comparuerunt, ex
aphtarum genere: vitium sanè familiare
admodum febricitantibus omnibus, hoc
anno, 1552. cū quibus omnib. tussis sicca
erat: linguæ nigredo, nariū interna exul-
ceratio, parū dormiebat: & si dormiebat,
variis cum insomniis loquebatur: Sed cū
omnibus iis parum sitiebat, nō egerebat
nisi per glandem, vel clysterem, aluo
prius irritata: vrinam rarò videbamus,
quia rarò mingebat. Est enim febris hæc
(vt dixi) propter mensiū suppressionem

orta,

orta, quia sanguis ob varios fortè quos
 passa inulier hæc est, animi & corporis
 labores, plus iusto crassus & lētus factus
 est: vnde cotyledones, id est, venarum
 oscula in vterum desinentium, exire non
 valuit. quo factum est, vt ibi obstrusus
 computruerit, ex qua sanguinis & mate-
 rierum putredine, cor malè affectum est:
 & cōsequenter febris orta, & cetera sym-
 ptomata: iuuenis autem est mulier hæc,
 annos nata sex supra viginti, temperatu-
 ram atrabiliariam cum multo sanguine
 habens: quam quum sic malè affectam
 cōperissem, Galeni doctrina instructus,
 ad ea quæ vltimo in via & methodo re-
 solutiua comperiuntur, prima intentio
 curatiua dirigi debet. Quia vt nostis in
 febribus continuis, quinque sunt, à qui-
 bus indicationes curatoria colliguntur,
 febris nimirum: putredo, perspiratio im-
 pedita, obstructio, humorum obstruen-
 tium copia. Cū igitur plethora esset, &
 cætera omnia consentirent, sanguinum
 mittere opus fuit, ex saphena pedis vena
 præcipuè: quia sanguis (vt audistis) cor-
 poris inferiores partes obrepserat, & eius
 multū fluere fecimus, & eo magis, quia
 feruidi sanguinis copia apparebat, cuius
 timor erat ne principem aliquā partem
 decumb

decumberet. Caterùm humorum copia euacuata, ad ea quæ obstructions deponunt veniendum erat, ni methodus curatoria in hoc morbo variãda fuisset, tametsi Galenus etiam turgente materia obstructas vias aperire desiderat: opus est enim primo febris malignæ acridinem domare, ac infringere, quæ spiritus lancinat, & vires dissoluit: quam intensionem complem̃us syrupis de acetositate citri, de nenuphare, de succo acetosæ, de ribibus, rosato simplici, ac similibus cum suis destillatiis aquis, & decoctis, ad id facientibus: quarto verò die ex manna, & rhabarbari diluto pharmacum ebibit, quo multa deiecit: quinto iuleb longum hoc parare fecimus, multum ad rem faciens, & ita habet. Recip. Hordei mundi libram mediam, foliorum endiuiz, borraginis, pimpinellæ, acetosæ, portulacæ, radicũ buglossæ, ana manipulum vnum, florum nenupharis, violarum, rosarum, ana pugillum vnũ, seminis melonis mudi, cucurbitæ, citruli, anguriz, acetosæ, citri limonis acidi, ana vnciam vnã, prunorum, sebesten, ana numero quindecim. In libris octo aquæ fiat decoctio quousq; tertia pars absumat, & fiat colatura, cuius decocti vncias quinque, adiecta

iecta altera iuleb violacei, in aurora bibebat, & vesperi totidem: hoc autum decocto delectari aiebat. Sed tunc ardor circa pudenda maximus vigebat, contra quem fomentum ex herbis frigiditatem cum adstrictione inducentibus paratum est: neque minus contra aphras in guttore habitas, tunc instabamus, medicinis tamen sæpe à nobis citatis, pro illis abigendis: ita enim mulier hæc his symptomatis infestabatur, ut venenum illi in poru datum esse clamaret: qua de causa breui, ramentum cornu animantis vnicornis dicti, in aqua acetosæ illi propinatum fuit, veluti lapis bezoarticus, ex ventre capræ cuiusdam Indicæ extractus, quem India principes, & omnes Lusitani nostri pro summo antidoto contra venenū habent. Octavo verò die, rigorem paruum hæc persensit, & ita paruum, ut assistentes cum ea in dubium traherent, an rigorem persentiret vel non, tunc lorium melius apparuit, & symptomata omnia imminui cœperunt, & ægrotans ipsa dormire cœpit: nono prædicta hora, rigor quoque superuenit, sed parvus quoque, quem ego salutis indicium & nuncium dicebam: decimo & undecimo, omnia ut antea erant, sed rigor iam non erat: duodecimo

pharm

pharmaceutum purgatorium hoc ebibit.

Recip. Tamarindorum vnciam vnā, rhabarbari optimè pisti drachmas duas, in vnciis quatuor aquæ cicoreæ per noctem macerentur, & in aurora fiat colatura, & expressio, cui infuso adde, mânæ electæ vncias duas, diaphiniconis drachmas tres, electarij de psillio drachmam vnā cum dimidia, syrupi de acetositate citri vnciam vnā. Misce, fiat potus vnus, decur ieiuno stomacho, & desuper per horā dormiat: hoc enim ita purgata est, vt decimoquarto die, ex toto libera & sana facta fuerit, veluti plures: alij ægrotantes, qui eo tempore similibus febris correpti erant.

Curatio octogesimaquarta, in qua agitur de villico, cannas putidas mouente, & inde infecto.

QVI cannas putidas egoluit villicus, totus tumuit. Cæterum, vt veneno, affectus, curatus fuit: expirant autem ex se cannæ putidæ vaporem quendam, prorsus venenum sapientem.

Curatio octogesimaquinta, in qua agitur de febre continua maligna, semper cū sudore affligente.

Baldus

B Aldus fori Sempronienſis vir trigin-
 ta ſex annorum febrile coepit, febrile
 quidem continua, cum qua latus vniuer-
 ſum dolebat, & de capitis ingenti dolo-
 re quærebatur. Cæterùm hic multũ ſem-
 per ſudabat ſed veſperi magis, non quòd
 eo ſudore febris ſolueretur, cum in no-
 cte ea magis ſemper ingraueſcebat, adeò
 vt duplicem morbum hominem ſimul
 inuadere, potius quàm duplicem conti-
 nuam tertianam crediderim. Erat au-
 tem vir hic ruſſus, ſanguineus, beni-
 gnus, exercitio deditus, cui prioribus
 ægri tudinis diebus, vena bis in flexu bra-
 chij ſecta fuit, & ſanguis abundè extra-
 ctus, nec minus hirudines ano admotæ
 ſunt, & cucurbitulæ ſcapulis cum ſcarifi-
 catione applicitæ, ſymptomata maiori
 ex parte leuia erāt, vel ſaltem nõ graua,
 dormiebat, optimè comedebat, vrinam
 ad vndecimũ vſque optima cum nube-
 cula ſemper apparuit, cum quibus omni-
 bus pulſus mediocres erant. Cæterùm,
 poſt vndecimum diem, vrina ſubiugalis
 & turbida apparuit, & vires imminui
 coeperūt, & ſymptomata varia ingraue-
 ſcere demũ initio quattidemi diei obiit.
 Noua autè materia venenoſa membro
 ignobili ad nobile mota eſt: vnde mors
 originem

originem traxit, neque enim hic aliter
 sentiendum arbitraret, imò ita dicendum
 docuit Galenus, libro De constitutione
 artis medicæ. Sic enim hoc modo, quum
 hæc scribimus, obiit vir robustus & for-
 tis Picenus, qui arcubusia ad ædes diui
 Augustini præparabat, ad decimum au-
 tem vsque diem urinã optimam semper
 habuit, veluti & pulsus apprimè fortes,
 & consoni, & tamen tertijdecimi initio
 obiit. Magis autẽ mihi in hoc casu ad hu-
 morem venenosum hunc confugere pla-
 cet, qui ex ignobili membro ad nobile
 raptum habuit, quam ad eam tempera-
 mentorum pugnantiam in corde reper-
 tam, ex qua pulsus optimos eleuari Gale-
 nus tradit, & nos hac in Centuria sæpè
 annotauimus, vel ad putredinem febrilem,
 cordis corpus occupantem, quæ tunc
 hectica respondet, vnde & febrilis calor
 non multum ab ægrotante, vel eius cu-
 tem tangente, excessius percipitur, & pul-
 sus continui non multum à naturalibus
 differunt, imo eo tempore lotium opti-
 mum cum bono sublimamento videtur,
 vt ex Galeno libro De præfagatione ex
 pulsibus, in hac Centuria sæpè inculcaui.
 Sunt etenim hæc digna varia repetitio-
 ne, quum quæ bona sunt, Galeno ex Pla-

tone sepe repente, multoties inculcanda sunt. Causam verò reddere quod ij obierint ob raptum materiæ venenosæ ab ignobili membro ad nobile decisæ, vel ob ipsius materiæ peccantis heterogeneitatem, quæ ad id tempus sua malignitate occultabatur, non verò ob prædicta, facile erit, quum quis nouerit hæc successu, illa vero morborum initio maiori ex parte euenire.

Curatio octogesimasexta, in qua agitur de citta id est pica morbo, quæ μαλακίαν quoque, quasi mollitiem medici appellant.

Filia illius qui cum loquitur, pessimè animi conceptus suos exprimit, annos nata duodecim, facie pallida, positione gracilis, citta morbum patiebatur. Nam indiscrete lapillos, tertam, calculos, cretam, gossipium, lanam, & varia similia comedebat, & ita eisdem delectabatur, vt inter suendum eius puluinaris, super quo mulieres suere solent, gossipiū suauis appetentia comederet, tametsi à matre & assistentibus increpabatur, nec enim prædicta tantum comedebat, sed absurdissimos/ alios cibos. Ob vitiatos autem humores ad ventriculi osculum defluentes

defluentes, non solum in pręgnantibus
 sed puellis & viris vitium hoc fieri solet,
 vt refert Galenus libro quarto De sym-
 ptomatum causis. Erant autem in puella
 hic vitiosi humores calidi, qui quoque
 frigidi plerunq; in aliis vitium hoc pro-
 ducere nati sunt. Curaturi igitur nos
 puellā hanc primo, quod optimis & sele-
 ctis vteretur cibis proposuimus: veluti
 carnibus phasianorū, perdiciū, turdorum,
 merularum, caponum, gallinarum, hędi,
 veruecis, & similibus, non minus vteba-
 tur ouis recentibus, piscibus petrosis, &
 aliis optimi succi cibariis: ex tragematis
 & bellariis, accipiebantur martij panes,
 pino saccharatum, vua passa exiccata, &
 similia: ex oleribus vero permittēbamus
 spinachiam, aureum olus, atriplicem di-
 cimus, albam endiuia, portulacā, men-
 tham & anethum. Cęterum quantū ad
 medicamēta attinet, quibus pro hoc pro-
 pulsando vitio vsi sumus, primo vom-
 itoriis nō solum ieiuno stomacho, sed à
 prandio ebibitis cępimus, quibus non-
 nulla euomit, parui tamen momenti,
 dein verò syrupum hunc ebibit qui ha-
 bet. Recip. Geleniabim de saccharo vn-
 ciam vnā & mediam, oxymelitis simp.
 vnc. vnā, aquę absinthij vnc. ij. misce &

calidum bibat. Est autē geleniabim vox Arabum, vel rosaceum colatitium ex sacchato paratum significans, vel (vt ita dicam) est geneliabim ex saccharo syrupus rosatus simplex, saccharo primo aqua endiuixæ lauato. Porro, quia syrupum hunc pro ventriculi affectione damus, cum parum aquis diluimus, vt in eo longiorem trahat moram, nec sic facilè ab eo permeet: hunc autem syrupum bis in die bibebat, quem per octo continuos dies ebibit, in fine quorum hieram Galeni forma pilulari, pōdere drachmę vnus cum dimidia, deglutiuit, & ea multa egeffit. Sed interim, vice cretæ, Actij consilio, amyliū recens illi elargiebamur, & quandoque officula pullorum exusta roderet, pro terra & carbonibus permittebamus. Forinsecus verò, stomachus lana succida oleo cydoneorum imbuta fouebatur, post habitam verò purgationem duos dies, iteum ad syrupi potum rediit, oxymelitis tamen maiori addita portione, ac sic iterum pilulas ex hiera picra deglutiuit, agarico quandoque adiecto, & vicissim ad quadraginta dies secuta fuit, in fine quorum rotulis iis utebatur qui habent.

Recip. Specierum diarhodonis Abbat.
tis,

ris, diamargaritonis frigidi, an. drachmā
 vnam, aromatici rosati scriptulum vnum
 cum vnciis quinque sacchari albi dissolu-
 ti, in aqua rosacea moschata ad ignem pa-
 retur conditū, & postea ex eo rotuli for-
 mentur pondere drachmę vnus cum di-
 midia, ex quibus singulos singulis die-
 bus in aurora ieiuno stomacho comede-
 bat, & desuper vini absinthites, nostra in-
 dustria musti tempore parati, vncias tres
 bibebat: sed tunc ceratum coccineo pan-
 no extensum stomacho applicitum habe-
 bat, & vt nosti ad scuti formā redactum.
 & ex iis paratum, ladano, vtroque cora-
 lio, cenanthe, rosis rubris, coriandro præ-
 parato, & similibus: iis enim ita bene ha-
 buit puella hæc, vt eam ad balnea mitte-
 re non opus fuerit. Patavium autem eam
 mādare statueramus, quum thermarum
 potu multū iuuari credebamus, at quum
 prædicta suffecerint super sedimus, cæte-
 ra omittentes.

S C H O L I A.

*Familiare admodum vitium pregnantibus
 est, non solum extinctos carbones, cretam, ci-
 moliam, lapillos sed alios absurdos cibos come-
 dere: vt huius rei primo Hippocrates meminit,
 libro suo de superfætatione, quum inquit, Si
 qua prægnans terram edere concupiscat, aut*

carbones, eaque edit, in capite pueri ubi natus fuerit, signum à talibus apparet: quale verò signum hoc ab Hippocr. repertum sit, audi. Est sanè vt ipse sepè vidi, & obstetrices quoq; mecum sentiunt & seruarunt, super ipsum caput nescio quid luto simile, omnino & absurda quæ mater comedit referens: cui simile quoque habent ij qui in lucem exeunt, & matres octauo mense conuerunt, vt ex Hippocr. & Aristotele primo moniti sumus. Ceterum tametsi pregnantibus familiaris hæc sit affectio, non pregnantibus tamen mulieribus, veluti puellis, & viris quoque euenit, vt huius rei Galenus auctor est, lib, 4. De symptomatum causis, & Curatio nostra firmat. Dicitur autem morbus hic Græcis $\lambda\iota\tau\iota\alpha$ Romanis verò pica, quia vt avis pica multas & varias pennas habet, ita qui affectionem hanc patitur, varia & absurda appetit cibaria. Vel potius pica dicitur, quod eadem auicula prædicto morbo sepè laborat, vt Gal. vult, & Paulus Aegineta confirmat, operis sui medici capite primo. Aetius verò, & si ea quæ capite decimo, sermonis sextidecimi suæ Medicinæ continentur, Galeno referat, sic tamen ait, Circa secundum mensem affectio quædam pregnantibus accidit, quæ à pica auicula nomen accepit, alij tamen ab hedera similitudine, quæ $\lambda\iota\tau\iota\alpha$ & siue $\lambda\iota\upsilon$ & Græcis vocatur, hæc affectionem cittam Græcis appellatam esse sen-

tiunt, nam sicut illa varijs plantis prout occurrunt, se implicare solet, ita mulieres ex pica laborantes varia edulia appetunt, atque ea contraria, quae tum voluptatem, tum insuauitatem gustanti exhibent, & cetera, quae cum iam dictis parui sunt momenti, & fortè non vera. Est porrò affectio haec deprauata stomachi appetentia, quae à vitiosis humoribus in ipso stomacho congestis oriri solet. vnde Galenus quarto libro citati voluminis, De symptomatu causis, cap. 7. ita inquit, Deprauata autem appetentia partim ad immoderatam cibi potionisq; exhibitionem vertitur, partim ad aliene qualitatis desiderium: & multis interiectis subdit, Pravas autem qualitates appetunt ij, quibus ventriculi tunica pravo aliquo excremento sunt imbuta, atque cōsuevit huiusmodi affectus, mulieres vitiosis humoribus refertas, infestare: idq; quum iterum gestant: vocatur pathos ipsam citta, id est, pica, siue, *μολαρία* appetunt autem maximè per hūc affectum & acida & acerbā, nonnunquam acria quoque, interdum vel cimoliam terram, vel testas, vel extinctos carbones, aut alios huiusmodi cibos absurdos. Atq; cōplures earū eiusmodi vitio laborāt, vsq; ad secundū ac tertiu mensē: in quarto vero quiescūt, partim quod vomitione vitiatū humores expurgātur, partim quod cōcoquantur, vtpote exigui cibi tū sumēte muliere obfastidū: partim etiam

quod multitudo vacuatiōe sit imminuta, Quippe primis duobus mensibus foetus paucum ad se sanguinem attrahit, eo quod parum adhuc auctus sit, ad eō ut ne foetus quidē nominari tum debeat, sed *hūvux* potius, id est: conceptus: ubi verō iam increvit, tum plurimo indiget alimento, atque tum, nō id quod optimum est ē venis, ut antea dicebam, allicit, verum etiā quia maiorem alimenticopiā requirit, aliquid vitiosi simul attrahit, ita fit, ut vniuersum corpus & plethoricon, id est, plenū esse desinat, & minori horum vitio crucietur. At foetus ipse excrementa quae ab attracto redundāt alimento, ad duas reponit membranas, quo fit ut ipse quoque & maiorum humorum vitio, & maiori intempere infestetur, quando quidem à vitioso sanguine alimentum sumit, nisi gravida mulier residuo, quo vterum gerit tempore, optimis utatur cibus. haec Galenus Quae in totum nostrō faciunt proposito, & ex quibus altera diluitur quaestio, an foetus optimo, vel pravo nutriatur sanguine. Nunc institutum nostrum prosequamur & Galenum, viros quoque infestari pica morbo dicentem, audiamus: ita enim altera linea interiecta, ab eo loco quē paulo antea adduximus, inquit, At quia de pravarum qualitātū appetentia sermo incidit. factum est ut malacia quoque meminerimus, quae viris etiā nonnunquam accidit, quando ipsis quoque vi-

tiati humores ad ventriculi osculum defluunt, vt nostra contigit egrotati. Caterum, vt à vitiatæ excrementis deprauata fit cibariorum appetentia, ita quoque pro vitiatæ humoris ratione deprauata eorum quæ bibuntur appetentia, vt inibi quoque Galenus testatur, Sunt autem quæ deprauatam appetentiam potus faciunt, humores salsi aut biliosi, humiditatis nativæ feruor, dipsas deuorata, aqua marina, vinum vetus, febris ardens. Sed hæc ad quantitatem potius referenda sunt, quàm ad qualitatem, quia potus quantitatem augent, neque qualitates immutant. Quod verò hiera picra tam sæpè pro hac propulsanda affectione vsi simus, Gal. in causa est, qui eam probatissimam ad vitiosos humores deponendos, qui in ventriculi tunicis continentur ait. Porro dicitur affectio hæc malacia, quasi mollities & defectio quædã eius qui eam patitur, vnde & malacia quoq; pro maris tranquillitate vsurpatur à doctis, quam vulgò bonaciam contra malum omen nautæ vocant.

Curatio octogesima septima, in qua agitur de coeliaco morbo & καχεξία & ἀργοπία.

Qui lectioni & studio continuus & assiduus erat, iuris Peritissimus, excellens doctor Amianus, stomachum imbecillum cum acidis ructibus habebat,

& egestiones, diu & liquidas & fluidas assiduo emittebat, cum quibus renes dolebat, & in eis caliditatem excellentē, veluti in hypochondriis persētiebat, fastidiebat, & totius corporis malū habitū *luxξξια* Græci vocant, incurere quadā cam gracilitate incipiebat. Erat autē vir hic, natus annos circiter quadraginta, tēperatura atrabiliarius. Nouisti tu autē lectior optimē, natura melancholicos ingeniosissimos esse, & in artibus omnibus excellentes, vt Aristoteles Peripateticę sectę princeps, libro Problematum memorię commendauit, quanquam scioli cum Petro Ebano Cōciliatore dicto, problema illud longē aliter torquent & interpretantur, ignorantes humorem melācholicum diuinitatis cuiusdā esse participē, de qua re cū dabitur occasio plura & meliora cum Angelo Policiano dicemus. Nunc autem huius excellentis & præclari viri affectiones per nos curatas, percurramus, cuius per inferiora excreta assidue (vt dixi) liquida, subalbida, malè cocta, humentia, sed non foetida erāt, vnde hunc coeliacam affectionē pari deprehendi, magis enim in coeliaca hac affectione, cibaria alterantur quā in lienteria, quæ ab stomachi intēperie euenit,

vt ia

vt in Scholia examuffim hæc declaratur.
 Ortum autem cœliaca hæc affectio con-
 trahit, à vètriculi frigida intèperie mul-
 ta cum pituita eius cauitate abundante,
 vnde cæteræ affectiones dependentiam
 habent. Ob assiduum autem studium, ex-
 cellens vir hic, vètriculi intèpetiè quâ-
 dam contraxit frigidam, vnde comesta
 non rectè cõcoquebat, sed magis pitui-
 tam multam in eius ventriculi cauitate
 coaceruabat, quæ in dies intèperie ma-
 gis & magis fouebat, adeo vt ab hinc
 mēsem vnū in cœliacā fuerit lapsus affe-
 ctionem, quam & nunc patitur, & eam
 aliæ prædictæ comitantur. Curaturi igitur
 nos, malas has affectiones, ad earū
 originem attendere, & eam primo depel-
 lere opus est: hæc autem, morbus dictus,
 intèperies frigida & humida ventricu-
 li, quam consequitur cœliaca affectio,
 non omnino morbus dicenda, sed magis
 symptoma ex morbo cõsequens. Imbecilli
 autem reddito ventriculo, alteratix
 ceu concoctrix dicta facultas, (pituita
 etiam fauente) ingesta recte non conco-
 quit, quæ etsi recte concoquere vale-
 ret, ob imbecillitatem tamen virtutis
 continentis quæ in ipso ventriculo est,
 breui per πύλον portonarium vulgè
 dictum,

dictum, ea ad tenuiora intestina descendunt, & inde per crassiora cito foras extruduntur: à tenuibus porro intestinis, ceu à promptuario quodam, meseraicæ venæ ad se chylum attrahunt, & ad iecur postea transmittunt, qui quum hac in affectione exactus non sit, neque perfectè coctus, vt chyli nomine non mereatur, factum est vt ex eo meseraicæ venæ parũ vel nihil attrahant, vnde iecur & cætera omnia membra male afficiuntur, adeo vt *ναχξία* & *ἀτροφία*, tabis species, inde pululent, gignanturue, sed qua via, inferius exponemus: nunc vero ne Curatio nostra longius percurrat, ad ea remedia quibus vsi sumus recensenda, pro iis profligandis affectionibus, accedamus. Cum ergo à vetriculi imbecillitate morbus hic pendeat, vniuersus noster conatus eò dirigi debet, vt ipsum roboremus, & in pristinam sanitatem reddamus. At quum pituita in ipsius cavitate fluitans impedimento sit, medicamentis & remedijs ipsi adhibendis, per vomitum & sputum continuum, mittebat: quæ enim in vetriculi cavitate continentur (Galeno sæpè teste) per vomitum facilè euacuantur. Solliciti igitur fuimus per vomitum hunc ciere humorem, hac tamen lege,

lege, vt opus hoc leuioribus compleretur medicamentis, idq; per interuallum. aliter stomachus vellicaretur, & distenderetur, & consequenter in maiorem lapsum eum traheremus. Prouocabamus igitur vomitum alternis diebus, quandoque ieiuno stomacho, quandoque vero post ouorum vitellos ingestos, vuam passam, & nonnulla alia cibaria, iis sequentibus vomitorijs. R. Aquæ naphæ id est, floris arantiorum libram vnam & tepidam: bibat, & vomat: vel hoc.

R. Seminis anethi, raphani, cumini, ana vnciam mediam, in libris duabus aquæ fiat decoctio sufficiens, facta colatura, decocto adde oxymelitis vncias duas, misce & tepidum bibat, quo liberaliter vomebat, à vomitu vero in aurora completo, altera interposita hora hunc ebibebat syrupum.

Recip. Mellis rosati colatitij vncias duas, oxymelitis vnciam mediam, cinnamomi optimi scriptulum vnum, aquæ absinthij vncias duas, misce, & calidum bibat, quem vesperi per horam ante cœnam iteret, & per quinque cōtinuos dies prosequatur. Sexto vero die bolum hunc in paruas redactum portiunculas, non nisi leuibus placētulis, nebulis aut obliis,
vel

vel ostiis dictis, primo aqua madefactis, exceptus cocleari argenteo, cum paucis rhodomellite colatitio, deglutiebat. Ita enim factam amaram, veluti cætera medicamenta amara, ægrotantes ne eorum percipiant amarorem, deuorare debent: habet autem bolus sic. Recip. Specierum hieræ cum agarico drachmã vnã & mediam, electuarij de cinnamomo drachmam vnã, rhabarbari optimi drachmam vnã, cum saccharo & rhodomellite misce, fiat bolus, quem in aurora eo modo dicto capiat, quo optime purgavit, interea tamen hæc operabatur, exterius ventriculus oleis refocillabatur, vt nardino, mastichino, absinthino, & menthæ succida lana exceptis, veluti ficcis fomentis. Stomachum roborantibus. Sed post habitã purgationem, stomachale scutum ita paramus.

R. Ladani puri & bene olentis drachmam vnã & mediã, ligni aloes drachmam mediã, masticis, thuris, ana drachmas duas, nucis moschatę, macis, piperis longi, gariophylotû, calami aromatici, menthæ, ana drachmã vnã, cum cera & resina ana quantum sufficit, ad ignem misce, fiat ceratum stomachale, quod in panno cocco infecto rubro, ad scuti figuram

guram extēdatur, adiecta semidrachma galliæ moschatæ ex Mesuæ descriptione, & ventriculo admoueat. Hoc enim ad ventriculi malam intemperiem propulsandam, multum conducit, veluti ad concoctricem & retētricem facultates ipsius ventriculi malè affectas roborandas & instaurandas, quod vnum nobis præcipuum in hac curatione propositum est, pro quibus recuperandis, quum multa à Galeno libro 7. Methodi medendi, tum sæpè alibi, docentur, tum etiam ab Alexandro Tralliano, libro quoque 7. suæ Medicinæ, cap. 5. nos tamē iis vsi sumus.

R. Diacitonitis cum aromatibus librā vnum, theriaces optimę vnciam vnā, diacynamomi vncias duas, in mortario marmoreo omnia rectè pistentur, & cum atomatica cidoneorum miua, ad formam opiatam dicta m, redigantur & fiat conditum, de quo singulis diebus, singulas vncias ieiuno stomacho comedebat, & desuper pro posse dormiebat, & ad quatuor sequentes horas cibum non capiebat, iis enim & optimo victu, cuius inferius sermonem faciemus, intra viginti dies melius ventriculo habere cœpit. Caterum cum cachexia & atrophia, morbi graues & sæui
perse

perseuerarent, in mentem subit rha-
 ponticum verum ex Ponto ad nos dela-
 tum, pro eis abigendis summum fore re-
 mediū, vt ex Dioscoride didiceramus, id
 quod postea vt presagieramus ad votum
 respondit. Cœpi igitur rhaponticum hoc
 modo parare. R. Rhapontici Græcorum
 boni & recentis vncias duas, radicis apij
 vnciam mediam, crassiori modo rhapō-
 ticum pistetur, & in libris duodecim vini
 boni albi & odoriferi per noctem mace-
 retur, & mane ad ignem lentū fiat deco-
 ctio, quousque tertia pars absumatur,
 modo tamen in coctura ea seruetur dili-
 gentia quam in radice cynarum seruari
 desideramus: Facta igitur colatura prædi-
 cti vini vncias sex, primo ieiuno stoma-
 cho ebibit, ac sic vicissim ad integrā librā
 peruenit. Nam primis diebus semel tantū
 in die ieiuno stomacho hoc bibebat vi-
 num, postea vero vesperi eum quoq; re-
 petebat, prospero & fausto ita successu, vt
 intra viginti dies, eius vini potu sanus &
 liber euaserit, vnum tamen scire decet,
 quod interea dum hoc ebibebat vinum
 frictiones siccæ per vniuersum corpus
 asperioribus linteis illi fiebant, post quas
 & sinapismis, & picationibus vsi sumus,
 remediis tam raro à neotericis in vsu
 habi

habitis, sed nos Galen. libro 14. Methodi medendi, vt eius alios varios locos sub-
 ticeam, pro hoc complendo opere secu-
 ti sumus, vt Alexandrum Trallianum li-
 bro 8. suæ Medicinæ, eiusdem numeri
 capite, in quo de inueterato coeliaco affe-
 ctu agit. & Aetium Sermone nono suæ
 medicinæ, capite 37. Cæterum silentio
 præterire non est, quod iecinori ea quæ
 robur adferebant extrinsecus admoue-
 bamus remedia. Nunc demum victum &
 eius ordinem, quem vir hic in hoc mor-
 bi successu seruauerit, paucis dicamus: in
 primis cum ventriculus imbecillus est,
 & eius facultates retētrix, & coctrix im-
 becilles sunt, consonum est, hic leuiori-
 bus & subtilioribus vescatur eduliis, ven-
 triculum minimè grauantibus, quare in
 ipsius curationis limine, capi, aut galli-
 næ, vel perdicis succum bibebat, quem
 sic extrahere mandabamus: alitem exen-
 teratam accipe, & ipsam optimo & puro
 mastice cum cinnamomo selecto, quod
 facilè in officinis & tabernis habetur, &
 pauculo pane, refarce, & ad ignem in
 veru coque quam sic non exarte assam
 torculari exprimes, & succum multum
 inde (vr ab amygdalis oleum extrahi-
 tur) ægro potandum dabis non nisi pul-

uisculo specierū diamoschi, & diambrae
 adiecto. Est sane succus hic optimus,
 quia facilis concoctu, ventriculū mini-
 mē grauas, & paucas vel nullas gignens
 superfluitates, cum quibus masticis & ci-
 namomi, ratione ventriculi malas qua-
 litates emendat, & eius facultates vitia-
 ras, ac debiliores redditas, roborat & in-
 staurat: in quo succo, aliquando panis as-
 sulas ad ignem primo exiccatas, vel vt
 primo erant mittebamus, & eas cum eo
 victitabat: post hunc vero succum ebibi-
 tum, parum pulli, aut alterius alitis opti-
 mē & bene elixae ac praeparatae comede-
 bat, ac tandem parum vini rubri gene-
 rosi adstringētis, bibebat: multus etenim
 potus ventris fluxionibus infestissimus
 existit, vt omnes testātur medici. Proin-
 de omnis liquor qui potui similibus da-
 tur, paucus & conueniens sit decet. Coe-
 nam porro, prandio liberaliorem, & ma-
 gis copiosam & opiparam illi per mitte-
 bamus. Vt in hoc morbo Aetius agen-
 dum suadet, quamquam vt verum fatea-
 mur, & cum Galen. vt decet loquamur, iis
 qui sic affecti sunt cibum partiri saepe de-
 cet, id quod nos summa cura semper in
 hoc ægroto seruatum habuimus, vno
 pro maximo habito, quod initio cibi, hic
 semper

semper parū diacitonitis prægustabat, ut ventriculum ad ea quæ postea comedere debeat, stabiliret. Ceterū prædictis alitibus quibus ægrotus hic vescebatur, addas velim, pullum columbinū domesticū, ficedulas, fasianos, turtures, gallinas Indicas Africanas dictas, quas Græcia meleagrides appellare solet, quarū carnes fasianis anteferūtur, ita enim delicatæ & friabiles, hodie Romæ habentur ut omnium aliarum carnes facile superare dicantur. iis adde, ex quadrupedibus, hædū, veruecem, lepores iuuenes, & cuniculos paruos, ex quorum carnibus succus eodem modo à nobis paratus, cōcinnabatur: veluti contusum, pistum dicunt, ex iure earundem apparatus, adiecto puluisculo alicuius electuarij stomachum roborantis aut cinnamomi, vel nucis moscatæ: piperis longi, aut gariophyllorum, & similia, aut aqua coquebantur, mentha, & cerepholio, herbula vniuersæ Hispaniæ (ut puto) ignota aut hyssopo, vel petroselinum vulgari, vel simili adiecta, cū prædictis aromatis & croco. Legumina omnia prorsus respuimus in hac curatione, orizam tamen laudamus, veluti in curationis successu, cardum pineam scolimum & cinarā dictum, terra obrutum, &

album redditum, & eius caput chycho-
phyllum dictum, coctum tamen & pipe-
re comestum: ex fructibus autem oliuę co-
lymbades, & amygdalę laudantur, & vua
passa cū seminibus, sed ex tragematis &
bellariis. pino saccharatum multū lauda-
tur, & Martij panes, veluti condita altera
palmatis longitudinibus, suauia, cinna-
momi colorem referentia, quę Venetiis
à moscho forte quo ornantur, moscacho-
lia, vel mostacholia vocantur, & eorum
vice Lusitani Hispani canellones suauis-
simos & cordiales admodum parant, vt
varia alia condita saccharæa, moscata, &
ambarata prætereant.

S C H O L I A.

*Dicitur morbus hic Cæliacus ἀπὸ τῆς νο-
διᾶς nomine, ventrē siue stomachum significā-
te, in quo potissimum fit: non me tamen latet
τῶν νοδιᾶν apud Hippocr. quandoque ven-
triculum, quandoque vero alium significare,
vnde nonnulli cæliacum morbū non tam ven-
triculi passionē, quàm graciliū intestinorū esse
contestabantur: sed falso, cum cæliacus morbus
stomachi passio sit. Ceterum cæliaca hæc affe-
ctio apud Hippocratem & Galenum, vt ali-
qui aiunt, sub lienteria comprehenditur. Nam
Gal. libro sexto De locis affectis cap. in quo
ventriculi & intestinorū prosequitur affectio-
nes,*

nes, inquit, Sunt alia quoque accidentia quæ quidem haud absurde, & intestinis, & vetriculo simul affectis euenire creduntur, vt quas lienterias, id est leuitates intestinorum, celiacas, id est, vëtrales nominât, quum videlicet materiæ nequaquam sunt mordaces, Nã vt mordaces, ob mordendi vim omnia intestina ad excretionem excitant, ita non mordaces intestinorum imbecillitatem sequi consueuerunt, quia retinere contenta ne exiguo quidem tempore possunt. Siquidem illico excernât ea, perinde ac si graue aliquod onus deponerent, haud secus quam in destillatione vrinæ contingit, & cætera. Ex quibus citatis verbis satis claret Galenum perlienteriam celiacam affectionem intelligere, sed quomodo Galenus intelligendus veniat, & quibus celiacus morbus, à lienteria differat, cordatissimè, & cãdidissimè exposuit Aegineta, libro 3, suæ medicinæ cap. 40 dicens, Leuitas intestinorum quæ Græcis λυετηγία dicitur, duplici continetur discrimine, hæc ex summa intestinorum exulceratione contrahitur, quorundam vero lyenteria ex cicatricibus quas excitauit dysenteria parte plurima: vel aliis oboritur fluxionibus, Altera vero ex infirmitate & languore virium, alimenta in vetriculo continentium creatur: eadèmq; cum celiaca dispositione cõfunditur, misceturque. Etenim in hac languente & imbecilla vetriculi facultate, nec

coquuntur, nec digeruntur alimēta. Sed cruda,
 humentia imperfectaq; redduntur, aluo conti-
 nenter fluida. Verū in vtroq; leuitatis genere
 celerius quā in coeliacis, quæ assumpta sunt
 egerūtur tamq; intensa est cruditas, vt alimēti
 assumpti genus apertè cognoscatur, atq; hac no-
 ta potissimū à coeliacis discernūtur. Hæc enim
 Aegineta ita appositè, eleganter & aptè sunt
 dicta, vt nullius alterius doctrina, pro hac de-
 prehendenda affectione, opus sit: & eo magis,
 cum ex eis dignoscatur, coeliacā ventriculi pas-
 sionem esse, quæ sæpè cum lyenteria à vètriculi
 imbecillitate exorta cōfuditur, sed dignoscitur,
 quod in coelica cibaria nō ita cruda, vt in lyē-
 teria emitti solent, egeruntur sed liquida, flui-
 da, & humentia. Dicitur caterū lyenteria,
 non quidem propriè morbus, sed magis accidēs,
 & passio morbum consequens, quæ à Galeno
 ita defini solet, lyenteria, id est, leuitas intesti-
 norum, est velox, & sine a'iqua, vel parua
 transmutatione ciborum excretio, quæ multis
 de causis euenire contingit, quas ad præsens re-
 censere longum esset. Quando igitur ea quæ
 comeduntur, celeriter deniciuntur, talia qualia
 deglutita sunt, hanc passionem leuitatem inte-
 stinorum medici vocamus, quæ ex potentia cō-
 tinua debilitate fit. & vt Galenus adnotat, li-
 bro 4. Aphorismorum, enarratione duodeci-
 ma, consequitur ad omnium quæ ad aluum
 pertinent

pertinent instrumentorum intemperaturas, hoc
 est ipsius ventriculi, in quem cibos deicimus,
 & eorum quæ ex hoc suscipiunt, atque trans-
 mittunt intestinorum. Ex quibus verbis satis
 percipimus in lysteria leuitate intestinorum
 dicta, intemperantias ventriculi, gracilia quo-
 que intestina infestare: id quod in cœliaca fieri
 non contingit, quia vt in lysteria vetriculi al-
 teratrix facultas ferè abolita est, vt ex cibarijs
 ingesis deprehenditur, quia talia secundum
 omnes suas qualitates permanet, qualia assum-
 pta erant: ita in cœliaca passione non omnino
 deperdita est imò in ea aliqualis potentia re-
 peritur, qua mediante cibaria parum alterat,
 & ea liquida reddit, & flatus eleuat. Dica-
 mus igitur quod in leuitate intestinorum calor
 prorsus læguet, in cœliaco verò affectu, aliqua-
 culum viget: vnde ructus acidi etiam à princi-
 pio eleuantur, quia imperfecta fit à calido in-
 nato concoctio, vt paulo inferius dicemus. Non
 igitur de cœliaca affectione Hippocratis apho-
 rismus primus: libri sexti Aphoris. intelli-
 gitur, cum dicat. In longis leuitatibus intestino-
 rum, si ructus acidus fiat, qui prius non erat, si-
 gnum bonum, quia in hac cœliaca affectioe, ructus
 acidi, quoad innatus calor auctor factus est,
 sæper cõperiuntur. Nã prædictus aphorismus in
 longis intestinorum leuitatibus, rationem ha-
 bet: in quibus à principio ructus acidus nã erat,

sed postea superuenit. Quia huius initio ventriculus viribus destitutus erat, vt cibi eo modo crudi, quo ad eum perueniebant, absque vlla vel parua alteratione illico foras emittebantur. Non igitur in cibos ingestos, calor quicquam agebat: successu verò temporis, aucto natiuo calore, cibi aliquantulum alterantur, & eorum ferè semiconcoctio fit: vnde flatus, & fumi, ac acidi ructus excitantur, quod signum optimum esse tradit Hippocrates, quia cum in principio nulla neque perfecta, neque imperfecta concoctio erat: nunc demùm concoctio apparere incipit, quæ si imperfecta est, optimum tamen est signum: quia natiuum calorem à principio sepultum, nunc reuiuiscere indicat, qui cum diminutus est, exactè non concoquit, sed cibum immutat, & in acidum trahit. Nouistis autem acidum saporem à calido coquere incipiente, non verò perfectam mutationem atque alterationem afferre potente fieri, vt tradit Galenus libro 4. De facultatibus simpl. medicamentorum, cap. 14. & libro 3. De sympt. causis, cap. 1. vnde libro 2. De temperamentis, cap. 8. ipse Galenus inquit, Ventriculus si bene concoquit, temperatus est, si nõ bene concoquit, imtemperatus: si nidorosos, vel fumosos edit ructus, igneus in eo calor est: si acidus, imbecillus & infirmus: vt liquido constet acidum hunc saporem à diminuto calore concoquẽte euenire,

Cum.

Cum igitur cibaria sic incocta, & acida manebant ea per aluum veluti ex vase destillate excernebantur. Item cum longo tempore membra cibum non persenserunt, consequens fuit corpus extenuari, & iecur male affici: vnde cachexia, id est totius corporis malus habitus, morbus, & atrophia id est, sine nutrimento: vel totius corporis maxima macies pullularunt, Sunt autem duo ij morbi tabis species, quibus phthisis tanquam tertia adnumeranda venit: de quibus cum dabitur occasio: sermonem faciemus. Ceterum quod lienterie, id est, leuitatis intestinorum nomen, huic affectioni omni ex parte non satisfaciat, meminit Galenus enarratione prima libri sexti Aphoris vbi eos qui primum rebus nomina imposuerunt, redarguit, veluti Erasistratum, qui in lyenteria cruda excrementa cum mucosis ac sanguinolentis strigmentis excerni contendebat: Ceterum scire decet, Cornelium Celsum longè aliter coeliacum morbum describere, quam nos hucusque fecerimus: inquit enim ille, lib. 4. cap. 12. morbum hunc pylori, id est portonarij, propriū esse, in quo venter induratur, & torminibus premitur, aluusq; ipsa adeò nihil reddit, vt ne spiritus quidē infra, sed nec supra erumpere possit: à qua passione olim Antonius Beniuenius, patrem suum obiisse meminit, libello suo De abditis morborū causis. Porro curationi nostræ, vt pote veris tempore exercite,

Spituita in ventriculi cavitate fluitante, Aphorismus Hippocratis duodecimus libri quarti Aphorif. non aduersatur, vt consideranti notum euadet: ita enim Hippocrates eo loco tradit. Quorum alui intestinorum leuitate laborat, hyberno tempore supra purgari malum.

Curatio octogesima octaua, in qua agitur, de cholera morbo.

VXOR proxenitæ ex Bario, olim Iapygia Apuliæ ciuitate dicta, cū cholera morbo vexaretur, illi post duos dies vomitus ventris fluxu perseuerante, cōstrictus fuit. Caterū, sequenti die huic menstrua quæ ante sex mēses non videbat erum pere. & eodem die ventris fluxus ex toto cohibitus fuit: quo in die lingua arida, quadam cum nigritie & febre ingenti apparuit. Sed menses pauci ita fluxerant, vt intra diem ex toto suppressi sint, & fluxus ventris ex se reuersus: ex quo cū virtus imbecilis fieret, ad ventris constructionem cum clysteribus opus id conficiētibus nos diuertebamus, & tunc febris & symptomata augmētabantur: ob quæ iterum ad fluxus euocationē redibamus, & tunc symptomata omnia minuebantur: sic enim vicissim pro virtutis constātia, vel eius imbecillitate

cillitate, fluxum permittebamus, aut eū
 constingebamus. Elapsis verò nonnul-
 lis diebus ægritudinis, mulieri huic tre-
 mores superuenerunt, & lumbricos mul-
 tos per clysteres iniectos egressit: ob quos
 illi catapojam ex aloe obtulimus, & me-
 lius habuit. Fuit autem morbus hic ab
 humorum multitudine exortus: at cū
 hæc meliusculè haberet, in capitis ante-
 riori parte, magnum passa est dolorem:
 pro quo leuando, multis topicis reme-
 diis vsi sumus, & nihil profuere: qua de
 re, quum virtus adhuc imbecillis esset,
 nasi venam præscindi fecimus, & hirudi-
 nem vulneri apponere, quousque ex se
 cecidit: postquam euacuationem dolor
 breui ablatum fuit, & mulier ipsa intra
 mensem sanitati restituta, quæ obesa, &
 humoribus pessimis repleta erat.

S C H O L I A.

*Cholera morbus, vt alias dixi: & Alex.
 Trall. lib. 7. cap. 16. tradit, ex acutissimis affe-
 ctibus est. syncopim insignem, immodicamque vi-
 rium resolutionem asserens: qui non ideo cho-
 lera dicitur, quia à bile omnino fieri consue-
 uerit, sed potius quia materia quæ per ven-
 tre adfertur, ex intestinis videtur excerni: inte-
 stina verò choladas, veteres appellabāt, vt etiā*

Homerus

Homerus iis verbis testatur $\eta\iota\chi\upsilon\upsilon\tau\omicron\chi\chi\upsilon\alpha\iota\ \chi\prime$
 $\lambda\acute{\alpha}\delta\epsilon\iota\varsigma$ quod est fusa erant humi intestina, Cæ-
 terum, non me latet fluxum ventris quæcunque
 non sic facilè cohibendū esse, cum inde, hoc est,
 ex inopportuna cōstrictione, non nisi parotides
 phrenitides febres acutissimæ, & alij pernicio-
 sissimi morbi orientur. Non igitur credere est,
 anterioris capitis dolorē superueniētē huic mu-
 lieri, ex retentis humoribus caput ascendētibus
 euenisse: sed magis ob sanguinē vitiosum ex ie-
 core per venas ad alēdū caput ascēdisse, qui in
 eo malam qualitātē cum solutione continui im-
 primens dolorē fecit: pro quo leuando nariū ve-
 na secta fuit, & sāguis per hirudinē extractus:
 Vt enim frōtis venam secare, posteriori capitis
 parte dolente saluberrimū est: & vt meminit
 Hippocr. ita anteriori capitis parte dolēte, na-
 rium venam tundere, & ex ea sanguinem de-
 mere, optimū est: vt suadet ditissimus ille medi-
 cina Oceanus Galenus lib. 2. De comp. med. s.
 l. sap. . . dicens. Quòd si amplius sanguis redū-
 dare videatur, etiā ex naribus aperta vena, &
 quātum sufficere videtur, sanguinē euacuato.
 Vnde Auicenna Fen prima libri tertij sui ca-
 nonis tract. 1. cap. 20, in quo de vniuersali Me-
 thodo medēdi capitis morbis agit, inquit: Quæ-
 cūque demūm fuerit materia, incipiemus à san-
 guinis missione, præcipuè capitalis vene, & a-
 liarum quæ caput respiciūt, vt sunt frontis, na-
 rium

rium, & earum quæ retro aures sunt: de quibus capite de phlebothomia diximus. Hæc Auicenna, quæ in vniuersum cum Galeni dictis cõueniunt. Atterum quòd retro aures venæ ab Hippocrate & Galeno secabantur, liquido euadit ex commẽtario quinto, in librum sextum De morbis vulgaribus enarratione vigesima secunda, in qua Galenus, cum Hippocratis interpretatur hæc verba, In cedmatis venas in auribus posteriores scarificare inquit, cedmata appellat fluxiones in crura decumbentes, & subdit: scribit enim ipse venas in auribus cum non in auribus, sed circum aures esset dicendum. Nã post aures sunt venæ insignes, in auribus verò sunt perexiguæ: sunt autẽ vt nos dicamus, venæ hæ retro aures, barbaris guidenes dictæ, quas Greci ἀφαιτιδες, Romani verò iugulares appellant, & eas alij quoque apopleticas, & somni venas vocãt, quia ex earum obstructione, apoplexia & somnus oriuntur: de quibus ad præsens hæc sufficiant. Vt receptum igitur canamus liquido constat Galenum & Auicennam, vt plures alios taceã medicos, in capitis ægritudinibus narium venam secare, & ex ea sanguinẽ mittere: quod propter morosos quosdã medicos, dictum volo, qui de euacuatione per venã narium facta, nusquam apud probatos authores legisse, clamabãt, quos nos sua cum inscitia & pertinacia relinquimus, eorum præcipue vni
 qui

qui tanquã albus coruus hac in re habẽdus est, qui ob albedinem cum coruis versari nõ potest: ob magnitudinem verò neque cum columbis ita enim hic cum barbaris barbaras scribentibus practicas, quorum lectionibus assiduus & frequens est, medicus dici non meretur, cum id ignoret, de quo ipsi tam sæpè mentionem faciunt: cum Galeno vero minus, quia eius doctrinam in totum ignorat.

Curatio octogesima nona, in qua agitur de du licite tiana continua, ad quam varia symptomata secuta sunt.

HVIUS prædictæ filia, mulier annos nata viginti quinque, natura gracilis colore albida, duplici tertiana cõtinua affligi cœpit, pro qua subleuãda, pedis vena saphena dicta lecta fuit, & sanguis abundè extractus, à qua sanguinis missione, ex febre melius habuit. Cæterum, duobus interpositis diebus, huic dolori superiores thoracis partes prehensens superuenit: pro quo leuando, sacculus ex milio calidus dolenti loco admotus fuit, & sanguis ex iecoraria aliquantulum extractus, & breui ex toto dolor euauit. Sed paucis interiectis diebus, hanc angustiam apprehenderunt, quibus colli ve-

nz, & reliqua vasa crassiora sunt reddita, imò tunc oris tortura comparuit: pro quibus profligandis symptomatis, hiru-
dines duæ ano admotæ fuere, & cucur-
bitulæ siccæ coxis, & intra vmbilicum, &
stomachum applicitæ. Trahebant au-
tem symptomata hæc ortū suum à ma-
trice, quia eius maritus diu absens erat:
pro qua placanda, ex Mithridate antido-
to, veluti ex terebinthina, pessuli para-
bantur: non minus ac ex mercuriali cau-
li intra os vteri mittebantur: elapsis ve-
rò duodecim morbi diebus, menses ap-
paruerunt pauci, & non bene colorati:
pro quibus, vt decebat, ciendis, deco-
ctum à nobis paratum ebibit, & aliquan-
tulum responderunt: cum quibus &
grauiter se habebat, adeò vt postea de
faucium angustia cōristaretur: pro qua
curanda, sub lingua venæ sectæ sunt, &
sanguis extractus: vnde postea molius
habuit, & paulatim conualescere coepit,
donec integram cōsecuta est sanitatem.

*Curatio nonagesima, in qua agitur
de dysenteria contagiosa, & pe-
stilenti.*

ADmaris portā nauclerus maritē suū
senio cōfectam, domi habebat, quæ
dysent

dysenteria correpta, intra mensem obiit, Ceterum post vetulæ obitum, prædicti naucleri tres filij eodem morbo afflicti, breui perierunt. Sed & quartus huius filiulus, cum ex eodẽ morbo prope obitum esset, ad eum vocatus, diuerti: quẽ cum conspicerem, & eius pulsus atrectarem, pro deplorato reliqui: ne tamen cæteri domestici adhuc bene valentes in eundem morbum laberentur, consului circa res nõ naturales optimè se gererẽt. ac ex surculis, & bene olentibus herbis, & suauiter spirantibus sarmētis, lignisque focum instruerent, eumq; domi pluribus in locis perennem haberent, vt ex rore marino, stachade, origano, pulegio, maiorana, lauro, iunipero, cupressu, & similibus: itẽ domus fenestellas, ab aliis domibus occupatas, vt à vento perflari non possent, apertas & patentes haberent. Contraxit autem morbus hic seminiũ à vetulæ putore exhalante, & aërem inficiente: vnde pueri infecti sunt, & tanquam minus resistere valentes occubuerũt, Cæteri verò domestici hoc nostro cõsilio muniti euaserunt, nec in morbum inciderunt: hoc enim ita agendũ ab Hippoc. diuino accepimus, vt qui ab vniuersa Græcia pestem fugauit, accensis ignibus, ob quam rem

Athenis

Athenis aurea statua illi erecta est, & vt Aristophanes inquit, Honores Herculi decretos, vni Hippo. ob eius merita, vniuersa Græcia impartiebat. Veluti sui Cōi, qui singulis annis illi p̄ multa secula parentabant, eo præcipuè die quo natus fuerat: est autem natus Hippoc. primo anno 80. Olympiadis, die 27. mensis Agræanei, floruit eo tempore, quo Democritus Abderitanus, vt ex eius epistolis claret, & Plinius cōfirmat lib. Naturalis suæ historie: & vt Eusebius in Chronico tradit, anno mundi 4760. quo tempore Ezias propheta quoque vixit: demū floruit Hippocr. tempore belli Peloponnesiaci.

Curatio nonagesima prima, in qua agitur, de puero absq; manifesta causa, faciem tumentem habente.

Sacerdotis filius annos natus octo, cū absque externa causa in eius facie tumeret, nec dolorem aliquem persentiret factum est, ad sex vel octo dies nihil remediorum illi applicitum sit. Cæterū, cum facies in tantum tumuerit, vt de formis pueri videretur, ad eum sum vocatus, cui tunc theriacam pauco vino darent, consului: sequenti verò die cum ad eum diuexissem, eius vniuersum corpus atre-

ctavi, quod cum circa iecur manum ad-
 mouissem, illico doluit. Tunc verò pue-
 rum sic malè affectum esse, & vultus in-
 flationem à iecinoris vitio cōtraxisse or-
 tum, noui: qui in deterius ruere deberet,
 hoc est, in aquam intercutē morbum, ni
 illi sūma cura obstitissemus: obstitimus
 autem primò, optimo victus ordine cō-
 stituto. Nam cū puer voracissimus esset,
 & multa indiscrete comederet, factū est
 inde iecur obstructionē traxerit, ob quā
 sanguis non exactè ab eo conficitur, qui
 postea altas partes alere ascensus, vt nu-
 tritioni ineptus, ita inflationem prædi-
 ctam effecit. Iussimus igitur vt puer par-
 cissimè comederet, veleret: utque ciba-
 riis ad caliditatem & siccitatem declinā-
 tibus, optimum præcipuè succum gignē-
 tibus, vt carnibus auicularum montana-
 rum, perdicis, turdorum, merularū, pha-
 sianorum, atragenis, maleagridis, turu-
 ris, gallinæ, capræ: & ex quadrupedibus, he-
 di, veruecis, cuniculi, & leporis, quas po-
 tius assas, quàm aqua coctas comederet
 suadebam. Si quando tamen elixæ para-
 bantur, herbis iis condiebantur, hyssop-
 o, mentha, satureia, maiorana, cerepho-
 lio, fœniculo, basilicone, porro vulgari
 petroselino, & similibus adiectis aroma-
 tis,

tis, croco, gariophyllis, cinnamomo, & ca-
 ro. Sed cœna illi amplior erat quàm præ-
 dium, vnum semper præ oculis habendo,
 vt ea quæ comedebat optimè dentibus
 attereret & minueret, ex bellariis & fru-
 ctibus laudabatur vna passa, pistata que
 vino maluatico macerato summam præ-
 rogatiuam in hoc habet casu, amygdalæ
 & pinea, quibus addas velim, cappares
 ex oxymelite paratos, asparagos, & fœni-
 culum marinum, cretamum dictum, in
 summa in hoc casu, omnia quæ aperiendi
 obstructions facultatem habent, lau-
 dantur, quæ verò obstructions patiunt,
 abnegantur. Proinde à cibo exercitium &
 balneum vitabatur. Potus huic puero vi-
 num album meracum erat, in parua ta-
 men quantitate. Cæterum, cum primum
 ad puerum venimus, illi terebenthinæ
 drachmas quinque paucis cum saccharo
 propinauimus, qua optimè aluus respon-
 dit, altero verò interposito die, syrupum
 hunc ebibit.

Recip. Syrupi de fumo terræ vnciam
 vnam oxymelitis vnciam mediam, aqua-
 rum fœniculi, agrimonij veri, eupatorij,
 ana vnciam vnam, misce & calidum bi-
 bat, iccinori potio inunctio sequens ad-
 aptabatur.

Recip. Oleorum camomillini, nardini, absinthini, ana vnciam mediam, pulueris absinthij, spice nardi, ana drachmas duas, succi agrimonij vnciam vnam, cū cera quod satis sit, fiat linimentum: quo manè & serò iecur inungatur. Sed cum hæc moliebamur, quod alius rectè responderet solliciti eramus. Ebibitis igitur syrupis sufficientibus, bolum hūc deglutiendum puero dedimus.

Recip. Rhabarbari optimi drachmam vnam, agarici albi & friabilis drachmam mediam, diaphiniconis drachmas tres, cū saccharo, q. suff. misce fiat bolus, quem in aurora capiat, & desuper per horam dormiat, quo multa pituitosa egressit, tūc puer melius habere cœpit, & vultus detumescere. At quia puer medicamento- rum ebibitionem in totum iam exhorrebat, pro hac complenda operatione, in aurora ius capi ex acori radice, hoc est, galanga crassiori præparatum ebibebat, incoctis quoque in eo radicibus petroselinij, & iecoris lupi puluisculo, semidrachmæ pondere respersis. Valet autem iecur lupi omnibus iecinoris intemperiebus, specifica quadam virtute, vt testatur Galenus, & post eum cæteri omnes medici. Multa porro, pro hac complenda operatione

tione laudatur, quæ medici cum de iccitoris obstructione pertractant, describunt, inter quæ apozemata sunt, ex simplicibus de obstruendi vim habentibus composita, veluti & syrupi similes vires obtinentes, quibus addimus trochiscos de rhabarbaro, de eupatorio, de absinthio, confectiones dialaccæ, diacucumæ & similes. Sed puer hic paucis iis à nobis citatis, stante citato victus ordine, intra viginti dies sanus est factus. Ex hoc eodem affectu, puerum alterum curauimus, annos natum duodecim, cui pro victu, maiori ex parte pulicula ex farina triticea parata, & optimè concinnata, veniebat, cui optimè coctæ, pulegij vel origani summitatum puluisculum iniici faciebamus: clysteres verò pro huius aluo exoneranda, ex alliorum siccis spicis, aqua cocta parabantur, non nisi melle discocto, & communi oleo, ac salis mica, adiectis. Eius porrò purgatorium medicamentum, vinum erat, in quo radices sambuci & ebuli incoctæ fuerant, quod summo pere euacuabat, & ad morbum multum faciebat. Ruri autem hic agebat.

*Curatio nonagesima secunda, in qua
agitur de febre cū symptomatis.*

MVlier Veneta, quæ ex auro & argento muliebres coronas parare solet, in aurora febrile cœpit, paruo quodam rigore præcedente: noctu verò cum grauitè à febrè affligeretur, vt mori eam vicini & assistentes crederent, ad eam inuisendam repenti sum vocatus, quam cum primùm cõtemplor, eam iuuenem crassam, optimo & multo victu assuetam cõtinuò febricitantè comperio, cui pulsus crassi, magni, frequentes, & veloces erant, cum quibus caput, & vniuersum corpus dolere dicebat, imò tēpora foras ob dolorè exilire clamabat, quibus omnibus animaduersis, illico nulla data mora tertia hora noctis, ex dextri brachij icoraria vena, sanguinis vncias quindécim extrahere feci, post quam sanguinis missionem, clyster more Galeni, vt qui à sanguinis missione, clysteres iniiciendos mandabat, iniectus fuit, post quas euacuationes, melius habuit, & pauco paneloto saccharo resperso, contēta, eam noctem trāslegit. Ad eam verò in aurora diuertens, syrupos ex oxysaccharo, & aliis humores refrigerātibus, & membrorum intemperiem calidā infringentibus concessimus: quibus & tenui victus ordine, sexto die purgatorium pharmacum ex manna

manna & rhabarbari diluto, ebibit, & sana euasit. Veluti eo tempore miles ille, qui nunc Romæ apud Illustrissimū Dominum Vincentium de nobilibus agi: & Ianio cum vxore, qui apud fontis forum in angiportu agebat: & myropola monoculus, qui omnes vt varij alij eo tempore sani sunt facti, quibus omnibus illico secta vena fuit, & sanguis extractus.

S C H O L I A.

Percunetabitur hic doctus medicus, cur est quod cum Hippocrates tam raro sanguinem in febribus & morbis extraheret, nos tamen tam sepe, & copiose sanguinis missiones molimur? cui quaesito Galenus vberimus medicina oceanus respondet, commentario tertio, in librum primum De morbis vulg. enarratione vigesima sexta, qua Critonis historiam prosequitur dicens. Vnde mireris quid causa fuerit, quo minus huic morbi initio Hippocrates secuerit venam, sed scimus ad plurimos eum quos descripsit, morbo iam progresso accersitum esse, hac Galenus: cum quo nos tanquam cum medicinae principe, morborum initiis vocati, illico ubi opus est, sanguinem demimus: quanquam in omni morborum tempore (vt ille ait) si modo expedit, vena sectio tuto exerceri potest.

Curatio nonagesimatertia, in qua agitur de phlegmone ori ventriculi impaſſo.

GRauiter & continuò febricbat mercator ille, qui poſt longum conſectum iter, Anconam venit, vir annos natus trigintatres, boni habitus, medio Maij meſe, cum qua febris, de ore ventriculi, quod ad cartilaginem, enſiformem dictam, vel malum granatū iacet, maxime querebatur. Quum in eo dolorem continuum & vigentem ſentiebat, cum quibus & inflatio aliquoſiter imminens extra in ipſo ventriculo apparebat, vomebat hic, & totus nauſeabundus erat, vt facile iudicares, hunc in ore ventriculi inflammationem pati. Ad quem accedens ipſe, illico per lenem clyſterem depositis ex aluo fecibus, ex interna brachij dextri vena ſanguinem pōdere decem vnc. extrahere feci, & loco dolenti extrinſecus admouere, quæ conſtringendi, ac reprimendi vires habent, vt ſequens hoc.

Recip. Oleorum cidoneorum, myrtillorum ana vnciam mediā, pulueris myrobalanorum citrinorum drachmam vnam, boli Armenicę drachmam mediā, miſce & tepido locus affectus inūgatur.

Ceterum,

Ceterum, cum remedium hoc parum va-
 leret, & dolor ingens cum anxietatibus,
 & nausea perseveraret, ex eodem vulnere
 brachij, iterum sanguinis missio ad uncias
 octo, repetita fuit, & emplastrum hoc ad-
 motum, quod habet. Recip. Farinæ hor-
 dei unciam unam, rosarum rubearum sic-
 carum, santalorum rubeorum ana unciam
 mediam, pulveris summiachiorum, hypo-
 cisthidis ana drachmas duas, olei rosati
 omphacini unciam unam, succi omphacij,
 id est, agrestis unciam mediam, cum succo
 endiviæ, & rosarum quantum sufficit, mi-
 sce fiat emplastrum, quod sic frigidum ob
 intensam caliditatem dolenti loco admo-
 ue, & sæpè innoua: quo vir hic melius
 habere cœpit, nec dolor ita intense eum
 vexabat. Porrò quod alius singulis die-
 bus responderet, solliciti admodum era-
 mus, præcipuè lenibus clysteribus, vt hoc
 sequenti. Recip. Iuris pulli, vel decocti
 maluarum uncias quindecim, olei rosati,
 violacei ana uncias duas, vitelli oui nu-
 mero duo, sacchari unciam unam & me-
 diam, cassiæ extractæ unciam unam, salis
 communis drachmam unam, misce fiat
 clyster. Elapsis verò quinque diebus, lo-
 cus vt antea malè affectus, fomento ex
 rosis, & camomilla parato fouebatur, ac

postea hoc aliud emplastrū applicabatur quod habet. R. Acanthiud est, branchæ vrsinæ rosarum rubearum, radicis malua uisci, ana pugill. vnum, in aqua fiat decoctio, & abiecta aqua, in mortario marmoreo, omnia optimè pistentur, quibus adde farinæ hordei, camomillæ, S. lini, fœnugræci ana vnc. mediam, santalorū rubeorum alborum ana drach. duas, cum oleo rosaceo, & camomillino, & pauca capi pinguedine, fac emplastrū & dolenti loco tepidū admoue tertio verò die, post huius emplastri admotionē, phlegmon ruptus est, & æger per vomitū saniei parū reiecit, veluti per egestiones, sed tunc multo melius se habere sensit, & sequentibus diebus aquā mellis ad vlcus lauandum bibebat, cui quandoque thuris mānam Gal. cōsilio miscebamus, quibus intraviginti dies sanitatem obtinuit. Cibushuic, ptisana erat, ad octo præcipuè priores dies, cuius vice, amygdalatum multa destillantia rosacea paratum quādoque veniebat, postea verò ius pulli gallinacci illi elargiebamur: aut ex eo paratam panatellam: vel ex eius carnibus concinnatum contusum, potus verò aqua hordei, per se, aut mistū illi granatorū vinū erat, sed aër circundans frigidus quoque erat.

SCHOLIA.

Seuissimus, & lethifer is morbus est, à quo qui euadunt Iouis filij & albae cornices dicendi sunt, quo morbo sic affectis, Galenus lib. 13. Methodi medendi, tenuissimam dietam constituit, item ne illis pharmacuri purgatorium, aut vomitorium porrigatur suadet, adeò vt ne aloe quidem ex omnibus purgantibus medicinis sola stomacho conducibilis, ab eo ipsis concedatur. Item medicamenta foris admouenda, stipticitatem in se habeant, veluti ea quæ iecinori imponuntur monet, vt ex Theagenis philosophi Cynici historia deprehendere quis poterit: est namq; ventriculi munus, sicuti iecinoris maximum & toti animali commune. Accedit namque omnibus animali partibus maximum incommodum, siue non probe concoctum alimentum sit, siue non ritè in sanguinem conuersum. vnde Quintus Sere-nus poeta in sua medicina, stomachum tamquam corporis totius principem & regem descripsit, dicēs. Qui stomachum regem totius corporis esse Cõtendunt, vera nitiratione videntur. bra) Huius enim validus firmat tenor omnia mem- At contra eiusdem franguntur cuncta dolore. Hunc caterum, prouidetissimus artifex Deus omnipotēs in medio totius corporis, tumquam escarum & ciborum receptaculum, aut promptuarium quoddam & refertam culinam, posuit, vt ab eo cætera membra indigentia tẽpore, nutrimẽ-

tum

tum subijſis expoſcerent, captarētue cuius os
 priſci tanti fecere, vt cor ipſum appellent, vt te-
 ſtatur Gal. lib. Aphoriſ. 40. enarratione deci-
 miſeptimi aphor. qui ait, Si quis febrem nō ha-
 bens, abſtineat à cibo, & cordis morſum, &
 vertiginem patitur & oris amaritudinē ſen-
 tit, purgatione indigere p̄ ſuperiora ſignificat,
 vbi particulam illam, cordis morſus, ſic vertit,
 hoc eſt oris ventriculi, priſci ſiquidem, & hoc
 cor nominabant. ſic quoque ab eo hoc firmatur
 lib. 5. De locis affectis, & quarto De ſympto-
 matum cauſis & ſexto Epidemion, vt ſexcen-
 tos alios locos præteream quo fit cardiaca paſ-
 ſio, ventriculi affectio dicenda eſt. non verò cor-
 dis cur verò os ventriculi cor dicatur dicamus,
 primo quia vt Galenus lib. 5. De locis affectis,
 cap. 5. ait veteres os ventriculi cor nominabāt
 ab accidentibus qua inducere videtur. ita enim
 ex oris ventriculi affectione, æquè fit ſyncopis,
 ac ex cordis affectione, quia os ventriculi ma-
 ximè eſt ſenſibile, item quia inter os ventriculi
 & cor maxima exiſtit per arterias colligãtia
 vicinitasque. Ceterum non deſinam hic vnum
 referre vt ſcitu dignū ita à nemine (quod no-
 rim) hucusque dictum cartilaginem triangu-
 lam quã enſiformem appellamus barbari verò
 malum punicum dicitāt à natura perforatã
 eſſe, vt ſepè cum corpora diſſecaremus, experti
 ſumus: ſed ad quos affectus natura in hac car-
 tilagine

tilagine hoc molita sit foramē dignum inuestigatione est, ego vero cum id animo & cogitatione contemplor foramen hoc à natura constitutum esse inuenio, vt cum plus iusto ventriculus grauatus sit, perspirationem aliqualem per eum habeat, & fumorum difflationem, tu vero bone lector, meliora considera: cum hæc Gal. ignota esse audisti.

Curatio nonagesimaquarta, in qua agitur de tinesmo, siue tenesmo, id est, prompta, & assidua deiciendi cupiditate.

SEbastianus sacerdos, à monasterio in Græcia oppido mirum in modum frigidò, vt hyberno tempore, in eo vinum potens congeletur, & oua ita lapidosa fiât, vt quibusuis lapidibus duriora euadant, tinesmone hoc est, assidua & prompta egerēdi cupiditate, magna cum tensione torquebatur, quæ ab vlcere, recto intestino hærente euenit, vt testatur Gal. libro sexto, De locis affectis, capite secundo, & tertio De sympt. causis, & alibi pluries. Cæterum, cum in hoc morbo pauca admodum excrementa, & ea quidem mucosa & cruenta eiciantur, hic cum hæmorrhoides pateretur vix quicquam emittebat. Vnde magis & magis

gis affligebatur, quia maior distensio & maior dolor, & maior desidendi cupiditas oboriebantur, hunc igitur morbum curaturi, primo decoctum hoc parare fecimus, vt eius infessu dolores & tensiones placaremus, simulque vt per anum necessaria inderemus: habet autem fomentum ad infessum sic.

R. Radicū altheæ, maluæ, camomillæ, S. lini, scæugræci, rosarū rubearum, anapugillos duos, in libris viginti aquæ fiat decoctio sufficiens cui adde olei rosati, camomillini, anavncias tres: in quo decocto repente infessus fiat, vt non solum anus sed inguina quoque madescāt, vice cuius, filtro aut spongia prædicto decocto imbuta, & parum expressa, quandoq; vti solebat, tunc vero clysteres abstergēdi vi præditos, iniiciendos curabantur, quorum exemplum tale habebis.

R. Decoctionis hordei integri vncias quindecim, sacchati rubri vnciam vnam & mediam, olei rosacei vncias tres, vitellos oui num. duos, misce fiat clyster, in quo & mel rosaceum colatitium imponere, optimum sane est, quum ex iis quæ maximè vlcera abstergāt sit. Abstersione igitur facta ad clysteres vlcus exiccantes & constringentes deuenimus, nō minus

ac in

ae in dysenteriae curatione, qua de re clysteres sic descripsimus.

R. Summachiorū, plātaginis, balaustiorū, ana pogillū vnū, in libris duabus aque fiat decoctio sufficiens, facta colatura.

R. Prædicti decocti libram vnā, seui hircini vnciam vnā & mediam, butyri recentis salis expertis vnciam vnā, thuris drachmas duas, oui integri numero vnum, olei myrtillorum vncias duas, misce fiat clyster, quē pro posse retineat, sic enim vicissim modo clysteriū abstergens, modo constringens, pro oblata occasione, parare mandabamus. Sed cum æger graviter morbum ferret, & indies peris haberet, & dolor in eum sæuiret, ad grandes ex sepo hircino paratas, cum massa pilularum de cynoglossa, adiecto vno vel altero opij grano, aut ad glādes ex melle paratas, adiectis prædictis anodynis medicamentis, prout hodie in fratre Chirurgici operamur, deuenimus, vel ad clysteres ex lacte vaccino confectos, & oleo rosaceo omni hacino, cum prædictarum pilularum de cynoglossa drachma media, adiectis quoque granis duobus vel tribus opij, à quibus gummī tragacanthum & Arabicum, veluti seuim hircinum & butyrum recens,

mini

minimè eliminabatur, quibus, & vnguento ex plũbo foris ad anũ applicito, intra octo dies sanus fuit factus. optimo semper affluens victu, & actia fugiendo.

S H O L I A.

Tinesmus symptoma est, vlcus consequens, vt in hoc homine visum est, aliquando vero inflammationem recto intestino harentem insequitur. & tunc sanguinis missione & fomentis ex decocto radicis altheæ. sacro greci, seminis lini. camomille, rosarum, branchæ vrsinæ thapsi barbati, & similiũ confectis, curatur. Non minus ac iniectionibus leuioribus & linimentis, extrinsecus adhibitis, prout inflammationis tempora varia, varia postulant: quandoque vero tinesmus euenit ab humoribus biliosis acribus, aut salsa pituita, & tunc sepè in ano punctio quedam: ac si ab acu aut repungete fieret, sentitur. cuius cura est, abstergentibus & refrigerantibus clysmatis eos deponere: vt ex hordeacea adiecta castia recens extracta & similibus paratis. foris tamen anum & illi circumvicina membra vnguento rosaceo, aut populeone vel huius generis altero. unguere oportet. quandoque vero ab stercore cero intestino impacto obstructionem faciente, tinesmus oritur, qui tunc clysteribus emollientibus & lenientibus curari debet. Sed aliquando a frigore morbus hic originem trahit, quod vel ob aerem ni-

u. osum.

uosum & aquilonarem contractum fuit, vel ob
 moram supra lapidem plus iusto habitam, aut
 supra aquam, & tunc tinesmus meraco vino
 liberaliter epoto, euanescit, modo tamen inferio
 ra rutaceo oleo, aut laurino, vel anethino, aut
 lilino, aut lateribus calidis vel quadris, vel or
 biculis: aut similibus calidis fota sint. Porro di
 citur tinesmos & πὸ τοῦ τείνειν, quod est co
 nari, quia morbus hic conatus continuos & cu
 piditates desidendi facit, Leonicensus tamen
 τείνειν tensionem in Aphorismis vertit, sic
 enim Aphorismus 27. libri septimi legitur:
 mulieri utero gerenti sitensio superuenerit fa
 cit abortum. Ceterum quod in hoc morbo pur
 gantia medicamenta per os dari non debeant,
 notius est quam a me in hoc loco doceri sit opus.

*Curatio nonagesima quinta, in qua
 agitur de febre nocturna miti &
 lenta: simulq; de hemitritico, id
 est semitertiana febre.*

Salsamentarius qui ad forum habitat,
 nocturna febre laborabat, & ea quidē
 lenta, & miti, ad hecticam disposita: erat
 autem huic vrina crassa & turbulenta
 pulsus vero languidus & debilis, parum
 dormiebat: non dolebat caput: sed non
 nisi clysteribus iniectis egerebat, vome
 bat aliquando pituitosa raro bili admi

sta, cum quibus omnibus optimè comedebat. Cæterùm elapsis nōnullis diebus, quibus multa pro hac propulsanda febre machinati eramus, hemitritæus febris comparuit, quæ ex pituitosa continua, & biliosa intermittente gignitur: continuo enim hic febricbat febri quidem pituitosa, quam tertiana intermittens secuta est, vnde hemitritæus conflata est, tertio nanque quoque die æger hic duos patiebatur paroxysmos, alterum tertianæ interpellatæ, alterum vero pituitosæ continuæ: secundo vero die, vnum tantum paroxysmum hoc est, pituitosæ continuæ habebat. Cæterùm tertij cuiusque diei paroxysmi horror, non adeo ingens erat, sed frigus potius extremas occupans partes, vt pituitam præualescere bili dicendum sit. cuius hemitritæi aduentus, formidolosus sanè fuit, quum sua natura lethalis & mortifer sit morbus. Post cuius apparitionem, à propinato pharmaco purgatorio, ex agarico, & rhubarbaro composito, hoc decoctum, manè & serò, pondere sex vel septem vnciarum bibebat. Habet autem decoctum sic.

R. Radicum ap j, fœniculi, petroselinī vulgo, ruscī, ana vnciā mediam, seminis ruscī,

rusci, anisi, fœniculi, ana drachmas duas,
 herbarum hyssopi, origani, pulegij, ana
 pugillum vnum, endiuæ pugillum me-
 dium, hordei integri, passaram ex Co-
 rinthio ana vnc. duas, polipodij quercini
 recentis vnciam vnâ & mediã, florum
 camomillæ, lupulorû ana vnc. mediam,
 In libris octo aquæ fiat decoctio, quo-
 usque tertia pars absamatur, facta cola-
 tura, adde mellis rosari colatitij vncias
 tres, aceri albi boni vncias duas, misce
 fiat potus longus, quem vt dixi ebibat:
 quo replicata purgatione, & quandoque
 in eo decocto semidrachma pulueris
 rhabarbari admista, intra mensem sani-
 ratem adeptus est, quo in tempore de
 stomachi robore, semper admodum so-
 liciti sumus, ei sacculos ad scuti formam
 redactos & rubro zendalo confectos, &
 acu cõsutos, siue vt aiūt, rubro filo inter-
 septos, aut interpassatos admoüedo, qui
 ex iis vel similibus puluerib⁹ referti erāt.

R. Pulueris rosarû siccarum rubearû,
 absinthij, méthæ, mastichis, macis, nucis
 moschatæ, gariophyllorum ana drach-
 mas duas, calami aromatici, acori, spicæ
 nardi, ana drachmam vnâ & mediã,
 specierum Galliæ moschatæ Mesue scri-
 ptulos duos, misce, fiat sacculus vt dixi.

& vino calido irroratus, ori ventriculi applicetur, sed & intus rotulum vnum vel alterum aromatici rosati, vel diarhodonis Abbatis, accipiebat, quibus, vt dixi, intra mensem ex toto sanatus est.

SCHOLIA.

Hemitriteus hoc est, *semitertiana* febris composita ex continua pituitosa & tertiana intermittente est, vnde quia continuo affligit, inter continuas febres reponitur: quia vero in ea horror comperitur, inter horridas connumeratur, vt sapientissime admodum meminit Galenus, vbi serio & ex proposito, de ea tractat, libro 2. De differentiis febrium, cap. 7. & 8. Ceterum, hæc dupliciter fieri contingit, aut exquisite, aut non exquisite: exquisita dicitur *hemitriteus*, quando neutra febrium alteram vincit, sed ambe equipollere videntur. Quia humores ex quibus ambe ortum habent, equalis potentia sunt, & neuter alterum vincit, & tunc febris ex vtraque conflata, horrorem præseferet. Est nanque horror, minor rigore, sed frigore maior & intensior. Quocirca dimidiâ *hemitritei* portionem vtraque illarum febrium dico pituitose continuæ & intermittentiæ tertianæ, occupabit. Non exquisita vero *hemitriteus* ea dicitur quando in mixtione harum duarum febrium altera alteram exuperat & vincit. Nam si bilis superat, tunc horridior fit tota febris

febris, imo rigorem in inuasionē sibi associat, confestim vero & feruidior est huiuscemodi febris, & incendiū habet plus, magisq; ad summū festinat, & aliquid bilis per vomitum, aut per aliuū, aut per sudores excernitur. Si febris pituitosa vero sit prepotērior, tūc frigus rehemētius extremas occupat partes, & pauci adsunt horrores, ac pulsus magis & diutius comprimitur tardiusq; accessio inualefcit, ac longū post tēpus consistit, nō tamē aut sitim, aut magnū adfert incendium neque in ea vt in alia bilis excernitur. Porro febris hæc genita ex pituita intra venas putrescente & bile extra venas tertianā causante, propriè hemitritæus dicta vel magna semitertiana, ex paroxysmis ipsis dignoscitur. Quia primo die hominem duo paroxysmi inuadūt, alter febris biliosa intermittētis, alter verò pituitosa continua. Secundo vero die, pituitosa paroxysmus hominē tātum affligit: tertio vero die, vt primo die, homo duos patitur paroxysmos, & sic vicissim affligit hemitritæus, de qua dixit Galenus lib. 2. De crisibus, eam cōstare ex biliosa pituitosaq; febre, per se totas cōfusis, qua reuera propriè semitertiana appellatur, febris vt dixi ex genere continuarum, lethalis, & mortifera, syncopim & seua symptomata inducens: vnde intermittens febris, semitertiana appellanda non est. Porro tu optime lector si alias febrium complicationes apud Gal. hemitritæus

siue semitertianas appellari comperies, id scias
 ipsum licentiori vocabulo facere. & improprie
 eas sic vocare: vt ex citato loco deprehendere
 quis poterit. fit autē cōplicatio biliose cū pituito
 sa, prater iam citatā sic, ex tertiana cōtinua &
 pituitosa continua, aut ex tertiana cōtinua &
 pituitosa intermittente, aut ex pituitosa inter-
 mittente & tertiana intermittente: quorū pa-
 roxyismi quandoque simul coincidunt, quandoq;
 verò separatē affligūt: quas sic complicatas &
 compositas febres si quis rectē curare proposue-
 rit. simpliciu naturā exacte prius teneat necesse
 est, quum simplices compositaris elementa sunt.
 Ceterū, hanc quam nos veram semitertianā
 apud Galenum appellari diximus, id est, ex
 tertiana & pituitosa continua, barbari barba-
 ras scribentes practicas, hemitriteum aut semi-
 tertianam minorem appellant, Galen. verò ex
 Agathini sententia, eam magnam semitertian-
 nam libello De typhis vocat, quæ vt dixi conti-
 nuo affligit, & lethalis est. Si verò ex atrabile
 intra venas putrescētē, hoc est, ex cōtinua atra-
 biliaria, & bile extra putrescētē, id est, tertiana
 intermittente, febris oriatur, tunc eā maiorem
 hemitriteum vocant: mediam verò, quando bi-
 lis intra venas pituita verò extra putrescunt,
 hoc est, quando biliose continua & pituitose
 amphimerine dicte fit complicatio. Varijs
 autem modis alijs febrium fit complicatio,

quas

quas doctus medicus facile dignoscet, si modo
 simplices rectè tenuerit. Semitertiana tamè, vt
 dixi, ex continuariū febrü genere est, grauis &
 lethalis, quæ Romæ maxime inualescit, vt me-
 minit quoq; Gal. lib. De morb. temp. & de ea
 vt ipse quoque tradit, Agathinus memoria v-
 num integrum dedit volumen. Sed circa or-
 dinem tradendi victum is, qui semitertiana la-
 borant scire decet, quòd eo die quo vno tantum
 aeger affligitur paroxysmo copiosius & libera-
 lius cibādus est: sequenti verò die parcius & sub-
 tilius tractādus est, quia natura duabus febrī-
 bus attēta, afflicta & grauata cōperitur. Itē p-
 contabitur hic curiosus medicus, si hemitritæus
 vera sit ex pituita intra venas putrescēte, & bi-
 le extra venas quoq; peccāte, quomodo ex illis
 mistio fieri potest: quia alter humorū intra ve-
 nas sit, alter verò extra. Nos huic dubio breui
 respōdemus, febres misceri & cōfundi paroxys-
 morū tēpore: vt aliter diximus. Quod eo tēpore
 quo pituitosa cōtinua suū habet paroxysmus, pi-
 tuita fumi cōmiscētur bili, & sic obtūditur bilis
 caliditas, et pituita quoq; frigiditas retūditur
 vnde frigoris loco horror in corpore sit, vel vice
 vigoris horror. Aduerte tamè, apud Gal. aliud,
 esse febres misceri, & aliud inter se complicari
 quippe hemitritæus ex miscella & tēperamen-
 to pituitose continuæ, & tertiana febris oritur,
 vt libro De morborum temporibus percipitur.

*Curatio nonagesimasexta, in qua
agitur de febre lenta.*

Equitis aurati puer natus annos decem, medio Maij mense lenta & miti febricula corripit cœpit, cū qua & tuffiebat, & de capitis dolore querebatur. Cui occurrentes, cum in hecticā lapsurū prædiximus febrem, ni vt deceret breui curaretur. Erat autem febris hæc à bile multæ pituitæ mista, ortum trahens: pro qua curanda, optimo victus ordine proposito, illico illi bolum hunc deglutendum dedimus. Recip. Floris cassiæ nouiter extractæ drachmas decem pulueris anisorum drachmam mediam, cum saccharo q. sufficit: misce, fiat bolus, quæ ante prandiū duabus horis deglutiat, quo alius optimè respondit: tertio verò sequenti die syrupum hunc ebibebat. Recip. Syrupi capillorum Veneris, violacei ana vnc. mediam, aquarum farfaræ tuffilaginis dictæ, capillorum Veneris, violarum, ana vnc. vnam: misce, fiat syrupus, quem ieiuno stomacho in aurora bibebat, & quinquies repetiuit: in quo tempore lotiū melius quàm antea apparuit, imò puer ipse de se optimam præstabat spem: qua de re pharmacū hoc illi propinauimus.

nauimus. Recip. Capillorū Veneris, flo-
 rum borraginis, violarum, ana pugillum
 vnum, radicū baglossi, seminis melonis
 mundi, ana vnc. mediam, prunorum Da-
 mascenorum numero sex, iuiubarum, se-
 besten ana numero decem, seminis anisi
 drach. mediam, in qua fiat decoctio ad
 vncias quinque cui percolato decocto,
 adde rhabarbari optimi misti, drach.
 vnā & mediā agarici nouiter præparati
 drachmā mediam, spicæ celticæ scriptu-
 lum vnū, per noctē sic infusa maneat:
 in aurora verò facta colatura & expres-
 sione, adde mannae electæ vncias duas:
 misce, & bibendum præbe: quo optimè
 egressit: tunc verò sequentibus diebus, in
 quibus lenibus clysteribus aluus respon-
 debat, sequenti hoc vnguento iecur, renes,
 & dorsi spina, ac cordis regio, illi inun-
 gebatur, & ita habet, Rec. Vnguenti rosati
 vnc. duas, santalini vnc. vnā, succi endi-
 uiæ vnc. vnā & mediā, olei rosati, ceræ,
 ana quantū sufficit: misce, fiat vnguen-
 tum, & vt dixi, citata mēbra rangebatur:
 quo tēpore in aurora scutulā iris opti-
 mæ gallinæ, vel capi, sacchari paxillo
 adiecto, bibebat: & demùm hoc optimo
 successu, & restaurante sæpè comesto,
 conualuit, habet autem restaurans sic,

Recip. Carnis caponis vnc. sex, seminũ
 quatuor frigidorũ mundatorũ ana vnc.
 vnam, sobesten, pistatorũ ana vnc. vnam
 & mediã, seminis papaueris albi vnciam
 mediam, passularum lotarum cum aqua
 calida vncias duas, sacchari buglossati,
 borraginati ana vncias duas & mediam,
 spocierum diarhodonis Abbatis, aroma-
 tici rosati ana drach. vnã, sacchari can-
 di, penidiarũ ana vnciam vnam, sacchari
 cabarzet, id est, albissimi, libram vnã &
 mediam, ad ignem, vt decet, misce, fiat
 cõditum in morsulis, vel electuarij for-
 ma: perdurauit autẽ vniuersa cura, quin-
 que supra viginti dies.

*Curatio nonagesima septima, in qua
 agitur de selectis quibusdã reme-
 diis, contra lumbricos & vermes.*

NUrsinus, qui publicè per vniuersam
 Italiam contra vermes, pulueres ve-
 rales clamabat, ita potentes & efficaces
 erant, vt omnibus admirationi essent.
 Vexari autem Itali solẽt magis vermium
 lancinatione, quàm Hispani vniuersi, bi-
 liosi nanque exusti Hispani omnes su-
 mus, Itali verò pituita magis abundant,
 & eo magis, quia herbis frequentissimè
 vescuntur, vt eas etiam in hyeme, sicuti
 in

in æstate pro oxypuro, in prandio & cœna continuò habeant, quod vnum aduertens ipse, vel continuò febricitantibus cum medicor, semper aliquid vim contra vermes habès, inter medicamenta miscere soleo. Horum igitur puluerum eximias dores considerans, gratum mihi facere posteritati visum est, si eorù descriptionem, ac veram componendirationem in præfenti subfignauero. Pulueres contra vermes, & lumbricos.

R. Corallinæ, seminis sanctonici, ana vncias duas, dictamni albi, bistortæ, tormentillæ, ana vnciam vnã, omnia in puluerem redigantur, & aceto acerrimo irrorentur, ac ad vmbra quousque sicci fiant, tractentur, quorum pondus à drachma media ad tres vsque, pro viriù & morbi magnitudine signatur, aliquãdo in vino: quandoque verò, aqua graminis vel portulacæ, iurève alicuius carnis. Porrò Veneti medici, viri me hercle doctissimi & sapientissimi, pro interficiendis vermibus, & ipsis abigendis, hoc vtuntur condito. Recip. Seminis Macedonici, seminis sancti, ana drachmas tres, corticum granatorum, cornu cerui vsti, ana drachmas duas, dictamni albi, rhabarbari electi, gariophyllorum,
ana

ana drachmā vnam, cinnamomi drachmas octo, croci drachmam vnam: misce, & fiat puluis, & cū libris tribus sacchari ad ignem fiāt rotuli: nouisti autē tu medice, singulis sex drachmis pulueris, sacchari alteram libram ponendam esse: quanquam nos, non exactē, vt vides, ordinem seruamus hunc: datur autem rotulus vnus vel alter, drachmam vel plus ponderans, pro medici iudicio.

Curatio nonagesima octaua, in qua agitur de symptomatis euenientibus, antē primam mensium eruptionem.

Filia Samuelis Segnioris, nata annos quindecim, cū nondum menses vidisset, in febrem incidit: cum qua nō solum caput, & crura, sed vniuersum corpus dolere se dicebat, imò magnū pōdus in corpore persentire inculcabat, sitiebat, & tota rubicūda erat, & ad ventrem imum lancinationes & dolores sentiebat. Quæ omnia (ipse considerans) ob menses maturos non prodeūtes, euenisse detrahendi, & ea de causa pedis venā saphenam dictam incidere feci, & ex ea sanguinis vncias quinque fluere, neque minus syrupū hunc mane & vesp̄i ebibere.

bere. Recip. Syrupi capil. Veneris vnc. ij.
 aquæ alkakengi, capillorum Veneris vnc.
 cias duas: misce, fiat syrupus, quē vt dixi
 in aurora ebibebat, & vesperi ante cœ-
 nā duas horas iteret, sed & coxis cucur-
 bitas magnas multa flamma ignitas affi-
 gi curauimus. Cæterum, sexto die morbi
 purum nunc purgatorium ebibit, & ita
 habet, Recip. Syrupi da linozostide, id
 est mercuriali vnc. quatuor, diabenedi-
 cæ drach. tres, electuar. j rosati Mesuæ
 drach. duas, cū tribus vnciis decoctionis
 capillorū Veneris: misce, fiat potus, quem
 in aurora bibat, & desuper per horā dor-
 miat, quo nōnulla egressit, & dolores ali-
 quantulū cessarūt? porrò duobus interie-
 ctis diebus, cucurbitæ iterū coxis appli-
 citæ sunt, & subtus suffumigiū adaptatū,
 ex iis cōpositum rebus. Accipe ciperi, co-
 sti optimi, croci, myrrhæ, cinnamomi, sa-
 uinæ, cuiusque partes æquales, cum tere-
 benthina optima, formentur trochisci:
 quorum duos vel tres super prunas inie-
 ctos, optimè ipsa cooperta, ac pannis cir-
 cūdata, suffumigiū in sede perforata re-
 cipiebat, quo remedio tandē menses ap-
 paruere, pauci tamē, post quos puella be-
 ne habere cœpit, tandē intra viginti dies
 integram sanitatem adepta est.

SCHOLIA.

Quum in hanc puellam curandam incidere-
 rem, illico in mentem reuoco Hippocratem me-
 dicorum primum parentem, libro De superfæ-
 tatione prope finē, vbi præcipuè incipit, si vir-
 gini menses maturi non prodeāt, &c. Vbi gra-
 phicè morbum hunc describit, & curat
 libro De virginum morbis, &
 aliis variis libris, De natura muliebri, &
 morbis muliebribus.

Curatio nonagesimanona, in qua a-
 gitur de febre diaria, ephemera
 dicta, ab æstu solis ingēti cōtracta.

Magnificus & generosus Marcelli-
 nus, quum extra urbem Anconi-
 tanam, longam sub sole traheret mo-
 ram, in febrem cum capitis non admo-
 dum graui dolore incidit, ad quem inui-
 sendū cum peruenissem, cum epheme-
 ram, diariam dictam febrem, pati depre-
 hendi: iis præcipuis indicis. Primò, quia
 absque rigore, horrore, frigore, & mem-
 brorum concussione, febrile cœpit. Se-
 cundo tactu, quia febrilis calor mitis
 erat, halituosus, absque mordicatione &
 punctura. Tertio ex lotio, quòd à natu-
 rali parū differebat, & in eo pendens ne-
 bula, & coctionis signa vera apparebant.

Quarto,

Quarto, ex arteriarum percussu: nam pulsus magitudo stabat, non multum tamen ab ea, quæ sanitatis tempore fugebatur, distans. Sed diastole, id est, deductio, siue inspiratio, sistole, hoc est, compressione, spiratione dicta, maior multo erat: nempe quia aëris multitudine natura ad caloris refrigerationem magis indigebat, quam fumorum fuliginosorum expulsionem: indicium maximū quod in corpore nulla erat putredinis infectio. Nam in putridis febribus spiratio inspiratione maior est. Demum hæc febrem ephemerā esse, symptomata leuia, & à malignitate aliena confirmarūt, cū æqualitatem & symmetriam, quam secundum naturam membra obtinent, parum exciderunt. Sed præter hæc Aui-cenna suadet, vt si medicus dignoscere cupit, homo ephemera corripiatur, vel non, cum febrilentem in balneum intrare iubeat: nam si ephemera correptus fuerit, nullus horror, aut membrorum concussio illi superueniet, contrario vero illi qui putridam patitur, omnia euenient. Vt igitur nobilis vir hic à diaria hac febre liber esset, neque in putridam laberetur, eius caput multo oleo rosacco, aqua rosacea, & pauco aceto rosacco

rosaceo simul mistis, perfūdi fecimus: & id quidem sæpè eo die, quo lactucam coctam oxeleo, & salis mica respersam comedit, in potu verò frigidā iuleb violaceo mistā ebibit: sequenti verò die cū febris inclinaret, ad balneum ex rosis, vitis foliis, violis, lactucis, nimphea, & similibus confectū eū duximus, quo maxime delectari se dixit, & tandem sanus euasit.

S C H O L I A.

Tria sunt, ex quibus humanū corpus constituitur, & in quibus calor præter naturā succenditur, nēpe spiritus, humores, & solida mēbra, quæ tria ab Hippoc. dicuntur, continentia, contenta, & impetū facientia. Nam cū calor in impetū facientibus, hoc est, spiritibus succenditur, qui vento calido: vteri incluso similatur, diara fit febris sic dicta, quòd vnū tantum modo diem duret, quatuor & viginti horarum. Nam Arist. lib. 4. de Historijs animalium: cap. 19. bestiolas quasdam apud Hispanim fluum, qui ab Europa parte in Pontum influit, nascentes meminit, vnūque tantum diem viuetes, ac ideo ephemeras vocatas tradit. Proinde quibus spiritus vel sanguis supercalsuit tantum, ijs ephemera superuenit febris intra quatuor & viginti horas omnino desinens, modo error non interueniat. Dixi porrò, spiritus, vel sanguis, quia ita se habet spiritus ad se sanguinem,

nem, sicut scintilla ad ignem. Caterum, diarie multæ particulares differentia apparent, vna cuius iam prorsus abiit effectrix causa, vt vstio intolerabile frigus, violenta & repentina ac inconsuetæ alterationes, maximi labores, & intolerabiles lassitudines, furor, timor, angustia, quibus adde dolorem, diurnam vigiliã famẽ, sitim, & frequentem coitum: altera verò, cuius causa præsens adest, vt obstructio quæ quandoque ex abundantia, quandoque verò ex humorum lentore crassitiẽque fit. Cui adde, repletionem, crapulam, ebrietatem cibos calidos cibos pituitosos, tenaces, crassos, & coctioni pertinaces vulnera, vlcera, & scabiem, vel pruritum, à quibus diocularum harum febricularum curationis ordo desumitur, prout ab vna vel altera causa euenire solent, de quibus quum occasio se dederit differemus.

Curatio centesima, in qua agitur de tuberculo antiquo vulgò natta dicto altam frõtis partem occupante, extracto, & sola aqua frigida curato.

R Euerendus Thomas monachus, ordinis prædicatorij, vir crassus & bene rubicundus, tumorem antiquum in frõtis alta parte habebat, magnitudine nucis

tactu mollem, indolentemque. Cæterum
 monachus hic cum tumorem sibi ac na-
 turalem haberet, quem fortè medicorū
 consilio, extrahi timebat, ecce fortè for-
 tuna, nursinus quidam conuenit, ex iis
 præcipuè qui dextrè ramices & rupturas,
 & ex vesica lapillos per sectionem extra-
 here solent, qui cum tuberculum homi-
 nem foedans, contemplaretur, cum ad
 curationem hortatur, promittens se il-
 lum intra octo dies curaturum. Mona-
 chus verò cupiēs eam turpitudinem fu-
 gere, homini paruit, & eo magis quia
 Prioris officio tunc fungebatur & sæpè
 extra domum cucullam deponebat, qua
 deposita tuberculum eminens appare-
 bat, ipsum omnino foedans. Cum igitur
 homini sese concredit, & illi quidem chi-
 rurgo, chirurgus curationem aggrediēs,
 super tumorem scissuram secundum cru-
 cem facit, ac vnguibus suo cum folicullo
 integrum extrahere proponēs, eum dis-
 rūpit, ex quo sanies aquosa quædam, vi-
 ridis exiuit, qua deposita, & folicullo ex-
 tracto, sola aqua frigida, à spleniis qui-
 busdam madefactis, & desuper admotis,
 intra octo dies, ita liber & sanus fuit, ac
 si nihil prorsus inibi habuisset, bis autem
 in die aqua illa vlcus curabatur.

SCHOLIA.

Tumor hic ex genere eorum est, quos Auicenna nodos vocat Haliabas verò selaas, qui iuxta varia in eis contenta, varia nomina sortiuntur. Si enim velut adeps sit quod cōtinetur στεάρωμα Græcis, Romanis verò nodus adipinus vocatur: si veluti miel, μείλιγγις Romanis meliceris & melleus nodus: si veluti pulticula, ἀδύρωμα Romanis quoque atheroma, dicitur. Sed præter hos tumores varia alia apostemata & tubercula comperiuntur in quibus res aliæ inveniuntur, vt cænum, trombus, mucus, ossa, vngues, pili, lapides, arena, ostraca, ligna, cinis, carbones, & vt vrina liquor, qui in tumore reuerendi huius monachi inuentus est, viridis coloris odoris ingrati. Caterū tumores ij ad Auicennæ nodos quos dubeletos pituitosos definit, referendi sunt, de quibus per amplè Galenus loquitur libro quartodecimo Methodi medendi, quem interea lector locum

vide. Nam nos huius tertiæ Centu-

riæ finem imponimus. Sexto

Non. Iulij more Ro-

mano anno

1552.

CENTURIAE TERTIAE

FINIS.

Z 2

A M B R O S I V S
N I C A N D E R T O -
L E T A N V S A N T O N I O

Barberino non minus no-
bili quàm docto,

S. P. D.

* * *

QUASI à me per li-
 teras quomodo malã illam
 valetudinem, qua me hinc
 discedens Patavium sani-
 tatis causa petiturus op-
 pressum reliquisti, quòve
 medico vsus illam depulerim: qua de causa his
 meis literis volui te faciens certiozem, hæc ad
 te scribere, ac mea salutis tibi reddere rationẽ,
 quam scio tibi viro doctiss. & mei amantiss.
 non ingratham fore. Incipiam igitur ab initio.
 Non multos ab hinc annos venit in hanc vr-
 bem quidam medicus homo minimè malus, na-
 tione Lusitanus, qui iampridem commenta-
 ria in Dioscoridem scripserat, quæ ego videndi
 cupidus accepi, & legi, quæ tamen nunc Ve-
 netiis & ex adibus Scotti sunt edita, in qui-
 bus

bus multam & variam inueni eruditionem: præter quàm enim, quod herbarum, arborum nomina, quæ ibi à Diosc. ponuntur multis & variis idiomatis sunt declarata, sunt in his difficilia in medicina loca & doctè & prudenter disputata. Quid multis moror, illis commentariis adductus, volui experiri an scriptorum doctrina cum ipso homine consentiret, deprehendi hominem longè doctiorem quàm eius scripta ostendebant, quem cæpi amare ob virtutes, erâtque ipse amabilis re & nomine, vocatur enim Amatus. Ego qui me multis subditum ægritudinibus sciebam, cæpi illi mei corporis valetudinem comittere, audiebam enim per multos ab eo sanari, quos tribus hucusque editis Centuriis ipse commemorat. In eo igitur cum homine amicitiam, & in ipsam paulatim descendendo, quantòque eius cõsuetudine magis utebar, eò mihi amabilior erat. nam præter eius doctrinam veram & solidam (est etiam moribus suauiss. vt verè dixeris omnium horarum hominem) à quo cum paucis mensibus multa accepissem beneficia & visendi & me curandi, volui illi aliquid rependere. Is, vt est homo minimè auarus, inquit, Ego te Nicander curare libenter ac diligenter volo, hac tamen lege, ne vnquam inter nos pecunia mentio fiat. Nam ab amicis nil præter esculèta & poculenta aliqua, vt est apud Iurisconsultos accipere soleo.

Illi igitur ob tot beneficia obstrictus, ignorabam
 prorsus quomodo me tot beneficentiae vinculis
 possem exolvere, quoque diutius haec cogita-
 bam, eo beneficia indies ab eo augebantur, vt
 ne aere quidem meo toto, illi acceptorum bene-
 ficiorum partem possem assequi. Decrevi acce-
 pta ab eo beneficia in libellum, tanquam in ra-
 tionarium conicere, incipiens ab eo quo mihi
 opem tulit die, vt qui me non esse soluendo co-
 gnoscebam, interdum quot & quanta deberem
 considerarem, vt amor saltem excresceret, illi
 maximè debitus, ex quo libello excerpens po-
 tiora, & maiora volui ea ad te scribere, vt tu
 qui es non solum in mathematicis optimus ra-
 tiocinator, sed beneficiorum etiam prudentissi-
 mus estimator, collatis inter te accepti, & ex-
 pendi libris, quantum debiti onus sustineam fa-
 cile iudicare possis. Imprimis igitur quum gra-
 vissimis, & acerbissimis podagrae & chiragrae
 doloribus vrgerer per multos dies, neque consue-
 ti prius medici auxilium experirem, vocatus ad-
 fuit, & vociferantem inuenit. & suo verborum
 lepore clamores coepescuit, & medicamine ad-
 hibito opem ipsius illico tanquam alterius Ae-
 sculapij sensi, idque non semel, sed quoties me
 ille atrox dolor arripiebat, vt tantis malis libe-
 ratum p' illis Cuidij versiculis Soluere nodosam,
 occinerim, Nouit nodosae prudens & doctus A-
 matus, Et podagrae & chiragrae soluere cun-

cta mala. Aggressa deinde est me eo anno,
 quadam periculosa & ut medici dicunt exqui-
 sita pleuritis, quae homini sexagenario celerem,
 & omnino ineuitabilem minabatur interitum
 cui repentino malo fissa intrepide vena, san-
 guineq; ad uncias octo extracto opportunè &
 prudenter occurrit, meque intra paucos dies li-
 berum & sanum reddens è Proserpina pecu-
 lio recepit. Sequenti deinde anno post poda-
 gram penitus sublatam, ecce chiragra manum
 sinistram inuasit, cum tam ingenti tumore, ut
 vix digiti viderentur, ne dicam officii suis uti
 possent, hic verò miro medicinae artificio, ita
 tumorem cum dolore (quod ego difficilimum
 imo à diuorator putabam) abstulit breui, ut
 omnes qui viderant in stuporem adduxerit.
 Memini enim quum mihi saepe diceret, ego hunc
 tumorem omnino auferam & manum hanc ti-
 bi liberam cum digitis reddam, respondiisse
 Deum solum id ex miraculo prestare posse, ita
 tumor occalluerat, & longa diuturnitate coalue-
 rat. sed ille & promissa non credenti prestitis
 & vera se dixisse exitu comprobavit. Nò mul-
 tos post menses, omnes me simul catarrhi spe-
 cies cum tenui febre inuasērunt, atque tussi
 crebra vexabar, multosque ea dies vexa-
 tus somnum nocte oculis meis videre non po-
 teram, fluebat humor quidam saluus à ca-
 pite per nares, & fauces ut eas intercludi

merem, qui tracheam quam vocant arteriam miserimè torquebat, deinde in pectus descende-
 bat, neque febricula absistebat, imò in dies magis vires capiebat, totùmque ferè annũ cum illis symptomatis me infestabat. Amatus accessit ac velut cum hydra dimicaturus pellen-
 dis his reumatis se accinxit, quæ multis & variis medicamentis, tandem extinxit ac depulit, liberque his malis factus, conualescere incipie-
 bam, & è thoro diuturno morbo lenatus surgebam, fuit id si rectè meminim Anno 1550. Deinde paucis interiectis mensibus occupavit me quadam macies, & membrorum omnium infirmitas, quæ me & facie deformavit, & toto corpore ita debilitavit, vt vix pedibus possem consistere, ne dicam ambulare. Nam cum pedem humi sistebam, statim me dolor quidam capitis pungens aggrediebatur, vt nihil magis cuperem quàm sedere aut iacere, quam ille agritudinem cernens, cum multa prius adhibuisset medicamenta, neque proficeret, decrevit decocto radicis cynæ tũto obuiam ire malo, exhibiturus mihi Aprili mense anni 1552. Nunc autem optime Antoni quanam sit hæc radix, & quomodo inuẽta paucis accipe. Nam id me Amatus prius docuerat, de qua radice extat ab illo tractatus editus. In orbis igitur noui navigatione Synarum regio nuper inuenta est, licet olim cognita, de qua Ptolemeus ca.

3. septimi libri meminit, & Plinius si ritè recordor. In ea regione mons quidam est, vel promontorium, quo Lusitani applicuerunt unde radix illa à sinaris cyna corrupto vocabulo est dicta. Ipse igitur ad hoc decoctum tanquam ad sacram anchoram confugit, à quo tamè ego abhorrebam: primùm quod per paucis esset cognitum, deinde propter etatem timebam, ne mihi maximè obesset, qui ea de re alios senes periculum non fecisse cognoscerem, ipse tamè me magis ad hoc decoctum adhortabatur, sed favit fortuna incepto: nam nescio quo meo bono fato Armenius quidam nomine Aligian de Tolchat mihi Ancone fit obuius, nam & si imbecillis pedibus, aliquando tamen domum exibam letificandi animum causa, meror enim me magnus domi capiebat. Ab illo igitur comiter salutatus, qui Italicà linguam callebat, respondi humanissimè, is à me petuit num medicus essem, habebat enim socium febris laborantem, cui dixi medico indigere me, neque esse medicum, is statim me quo morbo laborem interrogat, cumque illi meam egritudinem longo sermone aperirem, illico in huius radicis mentionem venit, & clamans ait felicem & beatum me fore, si semel illius decoctum capere possem, nesciebat enim in Italia venalem inueniri, & narrat mihi quomodo ipse nervorù contractione, & dolore capitis longo tempore laborasset, & quo-

modo in Indiam ad Sinarum regionem mercatura gracia exercenda peruenisset, & cum solito grauius agrotaret, ab incolis illius regionis, ut illam recentem, & illic nascentem experiretur, est adhortatus, ille dies quindecim illic mansit frondes nunc, modo radicem ipsam deuorando, & præter ipsius spem, & præter eorum opinionem qui cum eo illo nauigauerat incolumis breui euasit, mihi que nouem se ex eo tempore annos semper incolumen fuisse suo iurando confirmauit. redeo inde domum, dico hoc Amato, & me illi in omnibus parere esse paratū polliceor. Bonis igitur auspiciis anno. 1552. April. mense radicis sinari decoctum, Deo optimo maximo auspice capere incipi corpore per syrupos deinde per pharmaca copiosissimè exinanito. Iubebat Amatus illius radicis vnciam in tenuissimas bracteas cultro acutiss. incidi, & incisam in vrceum fictile cum aqua fontane libris quindecim, iuici, & prunis sine vlllo fumo admoueri, & quoad usque feruebat donec octo libra superessent: quo decocto per linum transmissio, summo mane decem illius decocti calidi vncias ebibebam in patera, qua hausta bene coopertus duas horas sudaturus quiescebam, experrectum verò famuli lineis calidisque sudariis totum corpus copiosissimo sudore, qui interdum totum lectum penetrarat, abstergebant. Mundatus igitur

tur sudore prudenter ne quicquam aeris per
poros subintraret, indutus paulo post surge-
bam, & in cubili me continebam, ac tandiu
deambulabam, quoad mihi prandium afferre-
tur, quod erat quarta capi optimi pars in se-
cundo decocto illius radice cocta, nam bra-
ctea illae radice primi decocti de novo in toti-
dem aquae libris coquebantur, & ita fiebat se-
cundum decoctum, quod parabatur, & ad ca-
pos elixandos, & quum opus erat ad clyste-
ria: in prandio erat panis nauticus cum saccha-
ro subactus, & deinde pane Martio vescabar,
bibebam autem ex eo decocto quo in mane
usus fueram, quantum libebat, & interdum
vvas passas Corinthiacas edebam, à prandio
verò ludis quibusdam me oblectabam, vel ali-
cuius lepido amici sermone fruebar, quo tem-
pore tuo suavisimo colloquio frui voluissem,
nam mihi laborem, ut saepe fecisti, lenasses.
Hora deinde xxxij. exutus thorum intrabam,
& eandem pateram bibebam, & stragulis ob-
volutus, ut in mane conquiescebam horam v-
uam vel plus, & quantum poteram ut in ma-
ne sudabam, abstersus surgebam, interim cœ-
na apportabatur quae erat *arv* liquoris edebam
vel pruna Damasc. vel vvas Corinthiacas, aut
pyra assa cum saccharo, eodē quo in mane potui
usus & pane, aliquando amigdalas aut Mar-
tium panem vorabā. Decocti illius gustus qualis
erat

erat si quæris, lac recens mihi bibere videbar,
 & ita post unum diem asseruatum, vt lac ac-
 scit, color est, quando est bene decoctum vini
 quod rubellū vocant. Gustu itaq; suaue vtrūq;
 decoctum erat, & visui delectabile inter eden-
 dum & cœnandum potu vtebar remisse calido,
 post cœnam a tera vncia tenuissimè incideba-
 tur & in aquam coniecta ad sequentem lu-
 cem parabatur, & alligata illa hesternā vnc.
 in panniculo lineo, simul cum illa nouiter incisa
 ne simul commiscerentur coquebatur, & ali-
 quando in minoris aque quantitate tertio co-
 quebatur, cuius tibi radicis miraculum scribā.
 Ego enim qui duratam alui per viginti annos
 habebam, & qui rarò sine clystere egerebam,
 nunc solo illo tertio, imo nonnunquam sexies ra-
 dice eadem decocta cū oleo pauco & sale magis
 mihi proficere videor, quā si sumpsissem phar-
 macum, ita omnes malos humores expello, quo
 clysteris genere etiā nūc felicissimè vtor. sed re-
 deo ad priora: hoc decocto xxiiij. diebus vsus
 fui, quo tempore duas radicis libras absumpsi,
 & ita totam curationem absumpsi. Quid mul-
 tis moror post absumptā radicem, cœpi optimè
 habere, nam somnus penè ablatu redit: quod
 comedo nulla ventriculi difficultate bene con-
 coquo, non tantum vt prius expuo, redit vul-
 tus color, rediere amissæ vires, vt me breui ab
 orci faucibus ereptū cognouerim. vtebar tamē

postea

postea hac victus ratione, vinum eo decocto diluebam, & eodem carnes elixabantur, in sero carnis paucissimis, aut nullis inter cenandum utebar, qua victus ratione per mensem seruata amissa omnia recuperavi, quæ cum multi antea deformatum, & penè perditum vidissent, tunc verò ita instauratum mirabantur, & ita meo exemplo aliqui idem decoctum cepere. Ita igitur sanus Dei optimi maximi beneficio & Amati studio, bene valeo, & corporis officiis sanus vtor salubriter. & post hac melius me habiturum spero. Historiam non epistolam texui, neque eam legere grauaberis, scripsi enim tum vt tibi mea sanitatis causam planè redderem, tum vt virtus Amati nostri dignosceretur, cuius commentaria in Dioscoridem his diebus impressa è prelo Scotti dudum prodire, in quibus suam doctrinam latè post Hermolaum, Marcellum, Vergilium & plerosque alios explicuit. Nolo te meis vltius nugis obtundere. Tu interea vale, & valetudini da operam, seq; si placet ad nos, vt te fruamur refer-
to: noster Io. Bap. Vicellinus tibi

S. D. Vale iterum An-
cone, Idib. Febr.

1553.

AMA

AMATI LVSI-
TANI MEDICI
CVRATIONVM ME-
DICINALIVM
S V A R V M,

CENTVRIA QVARTA.

*Curatio prima, in qua agitur de in-
flammatione iecinoris, cum tussi,
& sanguinis screatu, aliisque
Symptomatis.*

ILLVS Berosij, doctoris
magnifici, annos natus
duodecim, studio cum de-
ditus sit, totus scabiosus
est, nūc vero illi febris con-
tinua quædam superuenit, pro qua le-
uanda, sanguinis vnciz quinque, (cubiti
secta vena) extractæ sunt: & vno vel alte-
ro interiecto die, pharmacum illi ex rha-
barbari infuso, cum cassiæ Ægyptiacæ flo-
re propinatum. Cæterum post ebibitum
pharm

pharmacum, & conuenientem factam euacuationem, vno vel altero interposito die, tussis ingens huic cum sanguinis secreta, & iecinoris dolore superuenit. Nam quando tussiebat, dolor ad iecur respondebat, cum quibus febricitabat, & urinam albam, & aquosam meiebat, quæ omnia inflammationem iecinoris gibbas partes comprehendentem præcipuè attestabantur. Diximus autem alias, iecinoris gibbas partes, cum thorace communionem habere, veluti concauam cū stomacho & intestinis, hunc igitur ita malè affectum conspiciens, illico post alui excrementa per clysterem deposita, sanguinem ex ea vena quæ inter digitos anularem & minimum reperit extrahere feci, pondere vnciarum quinque: & syrupum hunc illi obtulimus, qui habet.

R. Syrupi de cicorea simplici vnciam vnā & mediam, aquarū endiuix, cicoreæ ana vnc. vnam & mediā, misce, & bibat. Item iecori hoc applicitū fuit emplastrū.

R. Farinæ hordei vnc. tres, santalorum rubeorum vnc. duas, rosarum rubearum vnciā vnā, olei rosati vnc. tres, cū decocto endiuix & cicoreæ misce, fiat emplastrū & iecori tepidū applicetur, & bis in die innouetur. Victus huic prisana tantū
crat,

erat, semine melonis apparatus: vel amygdalatum optimè cōcinnatū: potus verò, aqua hordei. A sanguinis missione hic melius habuit, & post quatuor dies à febrī immunis videbatur. Sed pedes illi tumere, cum quibus lotium album adhuc excernebatur. quibus de causis syrupum hunc prædicti vice illi dedimus, & emplastrum quoque mutauimus. habet autem syrupus sic.

Recip. Syrupi de cicorea cum rhabbaro vnciam vnam, de duabus radicibus vnciam mediā, aquarum cicoreæ, endiuic, buglossæ ana vnciam vnam. Misce & tepidum bibat. Emplastrum vero admotum primi vice sic descriptum habet.

R. Farinæ hordei vnc. duas, rosarū, absinthi vna vnc. vnā, lupinorum vnc. mediam, camomillæ vnc. vnam & mediam, cū decocto cicoreæ & absinthij & camomillæ, fiat emplastrum: adiectis vnc. duabus olei absinthini, & altera rosacei: iis autem per tridū perseverauit, in quibus vrina aliquantulum rubricare cœpit, & tunc per scripto syrupo, rhabbari & garici optimi nouiter in pastā redacti, vtriusque scriptulos duos adiecimus: & concinnè paratum pharmacum bibendū dedimus: quod parum retinuit, imò id vomuit,

vomuit, sed eo vrcunque egressit, & qualia purgari opus erant purgata sunt. Sed sequenti die, pedes & crura magis intumuerunt, imò mentula, & testes inflati tunc comparuerunt: de qua re anxij, hinc inde causam scrutabamur. Cæterùm omnia hæc symptomata ex aquæ frigidæ multo potu, quâ illi Aethiopissa quædã clàm dabat, euenisse assequuti sumus, qua abnegata, breui sanitatem obtinuit. Porro post pharmacum prædictum, huic puero pullum in prandio communis petroselini radicibus coctum concedebamus, in cœna vero assum, sed in aurora, ieiuno stomacho confectionis diarhodonis Abbatis rotulum vnum vel alterum gustabat, ac vt dixi, intra quatuordecim dies, pancreaticè habit.

S C H O L I A.

Percurrit Aetius, ex Galeno sermone decimo suæ medicinae, cap. 3. iecinoris inflammati exactè notas, & eius curationem, apud quem optimus medicus curiosè legere poterit, nos verò ea tantùm signa & symptomata, quæ in nostro egrotante notauimus, & percepimus, signauimus: remediaque quibus ipsum sanum reddidimus, memoria mādauimus. Cæterùm suadet Gal. lib. 7. Methodi medendi, cap. 13. quod ex ventriculo, & iecinore vitiatu, nō temere eua-

cucimus, sed cum cautione id agamus, ne quid
 virtuti officiamus, qua de re lib. 13. predicti
 voluminis, capite 20. repudiata aloe, in hoc ca-
 su alium ducere, mercuriali aut vrtica, aut car-
 tamo, aut aliquo talium iubet. Item suadet idē
 imò in vniuersa sua doctrina inculcat, quod
 iecinoris cōcaua pars semper purgari debet per
 intestina, gibba vero per renes, & vrina vias,
 pro quo axioma intelligendo, aduertendum
 diximus, quod vt eius prima pars vera est, vi-
 delicet, pars concava iecinoris per intestina ex-
 purgari debet semper: ita altera non semper ve-
 ritatem habet, Iecinoris gibba pars per vrinam
 euacuari debet: quia quando iecinoris gibbosa
 pars, qua cum vena caua commercium habet,
 multo & vitioso humore referta fuerit, tunc
 per intestina inanitio fieri debet: si vero medio-
 cri, per vrinarios meatus. Ita autem Gal. ipse
 hac a nobis intelligenda fore lib. 7. citati volu-
 minis, prope finem voluit, inquiring. A figura
 vero, indicatio ipsius modi vacuandi excrementi
 suggeritur, ad hunc modū. ventriculus vomitu
 deiectioneque inanitur: intestina deiectione tan-
 tum, sicuti etiam iecinoris caua, Renes vero &
 vesica ac iecinoris gibba, si multo vitioso huma-
 re sunt referta, per deiectiones & pharmaca
 deiectoria (catotERICA Graeci vocant) expurgā-
 tur: sui mediocri per vrinales meatus, Hec
 Gal. per quae dicta lucide satis euadūt. Porro
 quum

quā inflammatio iecinoris gibbas partes occupa-
 bat, puer hic utcuq; egerat excrementa qui de-
 biliosa. Sed urinam albam & percolatā meie-
 bat, quæ omnia quum hæc scribo, contraria in
 huius fratre puero quinque annorum, noto: cui
 iecur dolet, & ictericus fieri incipit, & quæ co-
 medit euomit, & si ea retinet in vetriculo cor-
 rumpuntur, ex quibus ructus fumosi & stuoſiq;, ca-
 liditatem extraneā arguētes consurgūt, & obo-
 riuntur: illi urina crocea ad nigredinem tendēs
 cernitur. Sed aluis sua sponte nō respondet sed
 balano, aut elismo irritata, quæ omnia cōcavas
 ipsius iecinoris partes, affectas esse attestantur,
 Nā bilis portio quæ ad intestina derivari sole-
 bat, ad gibbas regurgitabat, & inde per uri-
 nam pars excernebatur, vnde sterqus album
 euadebat, & à bile tinctum non videbatur: de
 qua recū februarij curationes, attigerimus 1553
 multa dicemus, eger verò de quo agimus,
 Aug. mēse egrotavit 1552. Ceterum ijs ieci-
 norosis, vt mulsæ & dulcia varia, inimica sunt,
 quia breui in bilē abeūt, vt meminit Gal. li. II.
 Methodi medēdi, cap. 19. ita quæ astringunt
 multum, vt malū puniceū, & malum codoneū.
 huic præcipue qui phlegmonē aut obstructionē
 in cauo visceris habet, maximè nocēt: vt idē do-
 cuit Gal. lib. 13. Methodi medēdi cap. 14. Por-
 rō tradit Gal, citat o li. ca 13. si iecur phlegmo-
 ne nfestatur, exquisitissimo victu est opus: &

sequenti capite ijs sic affectis, ex cibis ptisanam
 concedit, vt qua sine morsu deterget: ex phar-
 macis vero. oxymel aqua mistum qua de causa
 nos, vt vidistis, dicto ordine puerum hunc gu-
 bernauimus. Sed aduertendum duximus, quod
 Gale. lib. 10. Methodi medendi, capite 5 in
 quo ordinem, quo agrotantes nutriendi sunt,
 prosequitur. Inquit, vnaq; salus pleuriticis, tum
 peripneumoniosis, adde etiam synanchicis, id est,
 qui angina laborant, est ipsum virium robur,
 non secus vero & quibus vel iecur, vel ventri-
 culum phlegmone obsidet. Nam quod ad phleg-
 monem, qua in ijs est partibus spectat, minime
 planè est cibandum quo ad virium infirmitatè
 vtique sepe. Ita necessario aut vires resoluètur
 aut phlegmone augetur. Quibus in verbis
 suadet Galenus, quando phlegmone predicta
 obsidet membra, & ager viribus constans est,
 tunc morbus vincitur: quia ager ipse absque ple-
 niori victu naturam impediante, perdurare
 potest, vnde natura tota circa morbum intenta
 eum facile vincit, & ager liberatur: rectè igitur
 ijs sic affectis robur virium, vnicam salutem
 proditum est. Nam si cū predictis affectionibus
 vires imbecilles esse contingat, agri maiori ex
 parte succumbunt, & moriuntur: quia cum
 imbecilles sint, cibo refici postulant, ad quem
 conficiendū natura diuertitur, & inde morbus
 tanquā author absque reo, veluti solus litigans
 breui

breui vincit, & agrū in perniciē trahit. Porrò tametsi Gal. promiscuè citato loco de plegmone varias partes corporis occupāte loquatur: II. tamē lib. prædicti vol. ca. 17. in quo eos qui cataplasmatibus relaxātibus, & balneo antè vniuersalē corporis purgationē vtūtur, redarguit: suadet tenuiori victu cibandos esse eos qui iecinoris & ventriculi phlegmone laborāt, quān qui pectoris inflāmationibus, & vitiis: cruciātur: ita enim citato loco ait: Neq; enim sicut in iecinore & ventriculo, ita hic quoq; hoc est pectoris plegmone, tenuissimo victu est vtēdū: in illis nāque alimentū cōcoquitur, metusq; est ne ipsis phlegmone laborātibus, neq; nutrimentū ritē cōcoquatur, & phlegmone augeatur: in pectus verò tantū alimēti tam concocti peruenit quantū vni ipsi particula nutriēde satisfaciat.

Curatio secunda, in qua agitur de febre cōtinua, cum symptomatis grauibus.

Daniel Codutus vir sexaginta natus annos, optima tēperatura, & compositione præditus: quum variis negociis & curis implicitus esset, de renum dolore conqueri cōepit, caput parū dolebat, sed non fricabat, neque febrem se pati percipiebat, secundo die bolum sequentem deglutiuit, qui habet, Recip. Pulpæ

à cassia nouiter extractæ vnc. vnam, dia-
sebesten drachm. tres, misce & saccharo
excipiantur, & fiat bolus, quē duas horas
ante cibum capiat, quo aluus optimè re-
spōdit. Vesperī vero per vniuersam eius
corpus calor intensus percipiebarur, quē
& ipse sentiebat, maximo cū colli & ca-
pitis dextræ partis dolore: tunc in nocte
clyster hic iniectus est illi.

Recip. Aquæ hordei libram vnam &
mediam, olei rosati, violacei ana vncias
duas, cassiæ extractæ vnciā vnam, vitel-
li oui numero vnum, sacchari rubri vnc.
vnam, salis drachmam vnam, misce fiat
clyster, quo multa quoq; euacuata sunt,
tunc in aurora renum dolor leuatus fuit,
& capitis dolor oxyrhodino applicito
evanuit. Sed lingua cisa, & arida tūc ap-
paruit, quæ sæpè cāna curua abstergeba-
tur, & psillij semine humectabatur, sed
febris tunc iam intēsa palam apparebat,
ac ideo sanguinis missio per venæ basili-
cæ sectionem, in brachij curuatura, ad
vnc. septem facta fuit, à qua illico syru-
pum hunc ebibit.

R. Syrupi de succo acetosæ, de endiuiā,
de buglossa ana vnciam mediā, aquarū
lactuæ, endiuiæ, acetosæ, buglossæ ana
vnciam vnam, Misce fiat syrupus, &
cum

cum albo oui clarificetur, & paululo
 puluere santalorum citrinorum aroma-
 tizetur, & frigidum bibat instante cani-
 cula, in qua syrupos frigidos febrienti-
 bus concedimus, quemadmodum Gale-
 nus suas solebat portiones febricitanti-
 bus, & languentibus impartiri. Quarto
 verò & quinto die sic satis æger habebat,
 sexto pharmacū hoc ebibit. Recip Fo-
 liorum endiuix, lactuce, cicoreæ ana pu-
 gillum medium, florum borraginis, bu-
 glossi, violarum ana drachmas duas, se-
 minis acetosæ, lactucæ ana drachmam
 vnam & mediam, tamarindorū vnciam
 mediam, prunorum pinguium numero
 decem, omnia in libra vna aquæ fontis
 ad ignem fiat decoctio sufficiens, & co-
 letur, tunc, R. Prædicti decocti vncias
 quinque, quibus adde mannæ electæ &
 pinguis vncias duas, rhabarbâri optimi
 drachmam vnam & mediam, diacatho-
 liconis drach. tres, diaphiniconis drach-
 mam vnam, pulueris nostri contra ver-
 mes scriptulum vnum: misce, & fiat hau-
 stus vnus: quem in aurora bibat, & desu-
 per per horam vnam, vel alteram dor-
 miat: hoc verò multa per superiora &
 inferiora purgavit. Septimo sanguinis
 vnciæ duæ ferè per nares illi effluxere,

in fine cuius diei, optimè æger sudauit, sed nõ vt eo febris leuata fuerit, quinimo vt antea grauis & aspera relicta est, quã ægrotus hic grauiter ferebat, imo sequentem noctē absq; somno cum aliquali delirio transegit: qua de causa, ano hirudines duo admoræ sunt, & scapulis fixæ cucurbitulæ siccæ: in aurora verò ab ingestio saccharo rosaceo, & desuper ebibita aqua hordei, iterũ in sudorẽ deuenit, & eũ quidẽ priori copiosiorẽ, à quo neq; febris quoq; imminuta fuit, sed in idẽ perseuerabat, cũ quibus virtus constabat, & in vrina hypostasis apparebat. Decimo ex se sexies egressit biliosa omnia, liquida, scerida, putrida, tunc pulsus facti sunt parui & frequẽtes, vt homo tunc vita periclitaretur. Sed vesperi facies reddita est bona, & pulsus bonus, & appetitus bonus. Vndecimo vrina subalbida apparuit, & nocte antea nõ dormiuerat, imò delirauerat, & bis sua spõte egresserat, tũc in gutture vlcera cõspecta sunt, à quibus deliriũ ortũ trahebat. Cæterũ cum remediis necessariis, & sæpẽ à nobis inculcatis, contra ea videremur, breui sanitati restituta fuere, & æger ex toto liber: diuersionibus tamen & frictionibus, pro eo iuuando, nostris monitis assistentes vtebantur.

bantur. Aër frigidus & humidus arte red-
ditus erat, in quo ægrotus hic vige-
bat, talis qualis à Gal. 10. Methodi med. lib.
cap. 8. desideratur, quem quivis medicus
parare novit, præcipuè aquæ putealis fri-
gidissimæ irrigationibus: & ex ea paratis
fonticulis ex alto currētibus, multis fru-
ticibus, & arborum frigidarū ramis con-
fitis, tum aquæ rosacæ, & aceti rosacci
irrotationibus, veluti multis aliis simili-
bus. Cibus huic ptisana, vel amygdala-
tum, aut lactucæ cauliculi saccharo con-
fecti, aut pruna Damascena, aut cerasa
acria saccharo incrustata, aut per se ad
solē exiccata, prioribus diebus fuerunt.
Postea verò ius pulli lactuca vel endiuvia,
aut acetosa, vel agresta, alteratum, ex eò
parata panatela: dein ex pullo paratū cō-
tusum ptisanæ mistum: cui semina frigi-
da, & quandoque albi papaveris, ad som-
num conciliādum iniiciebatur: demū
carnes ipsæ pullorū in cibi vsum illi ve-
nerunt, potus hordeacea, cū iulebo vio-
laceo, aut granatorum vino, per totum
morbi decursum fuit: à vino verò meis
monitis semper abstinuit, neque eo nisi
post morbi vniuersalem declinationem
vsum est. Cæterū, omnia particularia
percurrere, vt lectori tædiosum, ita ea

tantum quæ nobis satis illi esse videntur,
lireis mandamus.

Curatio tertia, in qua agitur de quodam qui frequenter sternuit.

CArolus Vecilinus, iuuenis Florentinus, annos natus viginti, ita frequentibus & assiduis sternutamentis per intervalla dedecoratur, ut non solum ab ipsis sternutamentis grauiter molesteretur, sed etiam ob ea hominum frequentiam fugiat. Is igitur tantum malum à se reuocare cupiens ad me venit, qui tunc ita multum coram me sternuit, ut morbi sui rationem reddere, etiam si tunc posset, non esset opus. Ego igitur tantum malum, ac vitium, iuuenem dedecorans quum considero, remedium aliquod, quo liber euadat, animo rimor. Sed quum hoc inquiri, ecce se mihi offert celebratissima, sed breuis Hippocratis sententia, aphorismi quinquagesimi secundi, libri septimi Aphorismorum: ubi inquit, Sternutamentum fit ex capite, cerebro calefacto, aut humectata capitis parte inani. Aer enim intus contentus extra erumpit: sonat autem, quoniam per angustum ipsi est exitus. Hippocrates iis verbis, ut Galenus in enarratione notat,
de eo

de eo solo sternutamento agit, cuius generationis principium est, naturæ motus spiritum flatuosum ex capite excernere appetentis, & eius duas causas assignat, calorem nimirum & humorem. Calor autem humorem rarefacit, & in flatus conuertit, quos subinde natura per sternutamentum expellit. Nam humor præter se solus in capite contentus sufficiens non est sternutamentum efficere, vt Galenus sapientissimè notat. Calor igitur dissoluens, & in humore agens, ac ipsum in flatus vertens, sternutamentum facit, vt huic euenit iuueni, natura bilioso, sanguinem crassum admodum habenti: cuius vapores calidi ad caput delati sternutamenta gignunt, à quibus tãdem infestatur, angustiatur & perturbatur iuuenis hic, quem vt ab hoc morbo liberaremus, ex iecoraria vena brachij dextræ, sanguinis vncias sex extrahere fecimus, ac epotis quinque refrigerantibus, & sanguinem alterantibus syrupis, leue quoddam pharmacum illi propinauimus, à quo sequenti die, capite raso, illi emplastrum hoc admouere faciebamus. Recip. Mellæ interioris cucurbitæ pistæ vncias tres, farinæ hordei vncias quatuor, portulacæ pugillum vnum, oua integra, numero

numero duo, cum oleo rosaceo, & de salice, pauco adiecto aceto: in mortario misce, & fiat emplastrū. Item per nares oleū hoc attrahebatur. Rec. Olei rosarū, de cucurbita, de nymphæa, ana vnc. mediā. Misce, & ex manu naribus attrahat æger, aut per eas iniiciātur, quibus & caput emplastri vice illinire optimum est, Sed interea hæc fiebāt: æger ex nymphææ floribus saccharū pararū cōditū, cōseruā dictā, singulis dieb°, singulas vncias ieiuno stomacho comedebat, ac optimo victu proposito, sanus intra xv. dies euasit.

S C H O L I A.

Meminit Arist. problemate 46. libri 20. quod cū quis paratus ad sternutationē, oculum fricuerit, sternutamentū in totum leuabit, aut saltem minuet, quia flatus in sternutamentum venturus frictione illa, aut diffatur, aut ad oculum diuertitur. Aetius verò cap. vlt. libri sexti, docet, si ab vtraque nasi parte iuxta magnos oculorum angulos venas sitas digitis compresseris, sternutationem sedabis. Item scire decet, quòd qui coitui sunt dediti, & ab eo per dies aliquot abstinere, & mulierem pulchrā contēplantur, aut vidēt, breui in sternutamēta labūtur: sed sternutamēta hæc coitus facile soluit: hoc enim consilio præmunitus quidā, qui ad principē simul cum vxore stantē, accedebat, &
sapè

sapè frequèti sternutamento dedecorabatur, liber euadebat, Paulus Aegineta lib. 3. sua medicina, cap. 24. vbi sternutamentū frequentius est, inquit, medicamento sedari debet: infunditur nardinum, vel rosaceū, vel glyceleum: iamque odorem mouent sternutamēta sedant, anisum, ocimum, stipula contusa: sed ante hæc omnia, caput desiccandum est smegmatis ex nitro & pumice factis, vel etiā asclepio vocato vten- dum: & Constantini sapone, & sale Cappadocico, & similibus. Aetius verò, libri sexti, cap. vltimo, eadem ferè dixit quibus & plura alia addidit, sed vterque ocimum redundantes, sternutationes sedare fatetur, quibus ex directo Dioscorides lib. 2. De medica materia, cap. 129. contrariatur, cum dicat, Ocimum, olfactu per nares attractum, copiosa excitat sternutamenta: potest idem & ocimi herba: hæc ille, quæ ex directo Paulo, & Aetio contrariantur. Auicenna verò hæc animaduertens, secundo Canonis sui libro, cap. De Bedarungi, id est, ocimo, inquit, Ocimum suo odore sternutationes mouet: proinde si sternutamenta à calore aut re pungente euenerint, ocimū fugere decet. Caterum, si sternutamenta, à re obstruente originem traxerint, tunc vt medicamento subtiliante, & incidente, ac arēta & obstruēta aperiente vti expedientissimū erit. Caterum ab obstructione sternutamenta irritari posse, verè prodit

prodit Auicēna, & eius sequaces, præter quod
 citatas causas, sternutamenta variis aliis cocit
 tari nouimus, vt si quis pinis & festucis nares
 infestauerit, quoniã ex illis narium muscoli ad
 concussionem & expulsionem stimulantur: itē
 quando cum tussi spiritus deorsum veniens ad
 naris meatus pertingit sternutamētum incita
 tur: id quod fortiter tussientibus quotidie eue
 nire percipimus: non minus que cerebrum plus
 iusto pungunt, vel calfaciunt, vel quomodo libet
 irritant, sternutamenta prouocant, vt radij
 solares, piper, sinapis, euphorbium, castoreum,
 & similia. Porro Isach Israelita, ne ab hac cha
 rea eliminetur, succinocimi a proprietate ster
 nutamenta sedare scriptis mandauit: est autem
 Isach hic idem author, qui mutato nomine
 Aliabas dicitur, vt ex operibus constat.

*Curatio quarta, in qua agitur de
 alopecia: hodie vero & indubita
 to morbi Gallici signo.*

Mulier nobilis, quæ ad mare habitat,
 pulchra si qua alba, ingenti febre
 correpta est, quã per integrũ diem passa
 fuit: sequenti die rauca facta, syrupum ex
 capillo Veneris, & glycyrrhizæ ebibit, tertio
 febris desit, sed paucis aliis interie
 ctis diebus, alopecia hoc est, capillorum
 defluuij, vera & indubitata ad morbum
 Gallic

Gallicum via, laborare cœpit, demùm vt morbo Gallico affecta, curata fuit, & ad sanitatem integram reducta. Cæterùm, tamen si Galenus libro II. De simpl. med. facultatibus, cap. de pinguedine & adipe, dicat verè esse proditum, vsinũ adipem alopecias curare: quo tamen probatiora medicamenta ipse habebat: nos huic vsorum adipi, multũ pro hoc curando vitio, & pilis gignedis tribuimus: experti enim sumus, inter præcipua huic rei facientia remedia, adipem hunc primatum habere.

Curatio quinta, in qua agitur de febre continua.

Iacobus Beniüinisti, mercator Aulonenfis, iuuenis viginti quinque annorum, temperatura sanguineus: hoc eodem tempore quum febre continua corripereetur, & lotium crassum & rubrum emitteret, illico illi interna cubiti secta fuit vena, & sanguinis vnciæ octo extractæ: in nocte nõ dormiuit, sed multa biliosa vomuit: in aurora verò sequentis diei, ad eũ reuersus, & febrilem ipsum inueni, & vt primò grauatũ: tũc pulsus magnus illi erat, & capitis & costarum grauedo, quibus indicis, iterũ toridem sanguĩ

sanguinis uncias fluere feci, à qua sanguinis missione, biliosa vomuit, multa crocea, & amara: post quæ multū sudauit, & à febti immunis mansit: quarto verò, post syrup. alterantiū ebibitionē & concoctionē in lotio apparentē, & febris ferè ex toto expulsionem, pharmacū hoc propinauimus: & p̄acriticè habuit: pharmacū ita habet, Rec. Mannæ electæ unc. vnā & mediā, syrupi rosati solutiui unc. duas, rhabarbari optimi drachmā vnā & mediam, in decocto florū & fructuū fiat haustus vnus, detur in aurora frigidus, & desuper paululum dormiat. Cæterum post horam, pharmacum in totum vomuit, sed quater egressit, & optimè se valere dixit: sequentibus tamen sex diebus saccharum rosaceum Neapolitanū, ieiuno stomacho comedit, & aquam endiuix stillatitiam desuper ebibit.

Curatio sexta, in qua agitur de vulnere in capite.

VOllius Ianio, à quodā milite in capite, magno vulnere spata colubrina, siue undulata dicta, vulneratus fuit: erat autem vulnus magnū capitis lateri inflictum, sed meninges non attingens: sequenti die, præsens ipse, vulnus

rosat

rasorio acuto secundum longitudinem,
 veluti altero ex latere secundum crucem
 adaperitum fuit, & pericraneum optimè
 cum rasorio, tum vnguibus à craneo se-
 paratum: tūc vt primo vulnus ipsum oui
 albo tractatum fuit. Cæterum quarto die
 craneum scalpro rasorio secundum vul-
 neris lōgitudinem ad diploen vsque ra-
 sum fuit, neque enim ad inferiora, hoc
 est, ad meninges deuenire opus fuit,
 cum vulnus penetrans non erat, tametsi
 in similibus semper peruenire securius
 fit, quod vulnus tūc oleo omphacino cu-
 ratum est: quo solo, quidam per omnia
 vulneris tempora quousque coalesceret
 vti contendebat: sed nos illi obuiam fui-
 mus, ac sequentibus oēto vel decem die-
 bus rosaceo oleo completo, oui vitello
 adiecto, vulnus curari fecimus: veluti
 postea mundificante siue abstergēte me-
 dicamine, superimposito splenio ex vn-
 guento gratia Dei, aut à betonica dicto,
 aut aureo chirurgico, & vltimo, ceratum
 ex betonica ad exiccandas humiditates,
 & eas absumentas, ac caput roborādum,
 & cicatricem inducendam, superimpo-
 situm, ad aliquot dies mansit: in quibus
 officula quædam foras exiere: fuere au-
 tē curationis omnes dies triginta quin-

que, sed mente exciderat, quod ex brachio vulnus respiciēte, sanguinis vncias quinque, primo die illi extrahi fecimus, simul, quod sexto ex cassia Aegyptiaca bolum purgatorium deglutiuit: præbibitis syrupis frigidis, corpus alterantibus, & caput respicientibus, vt rosaceo de endiua, buglossa, borragine & similibus.

Curatio septima, in qua agitur de icteritia absque febre, eueniente.

Perotij à Monte sancto filius, annos natus decem vigente æstu, non præcedente febre, aut morbo aliquo, totus palluit, & ictericus factus est: optimè comedebat, & bibebat, sed oris amaritudinem sentiebat, hic quum ex syrupo rosaceo solutiuo dicto, vncias tres cum totidem aquæ cicoreæ dilutas biberet, illi cò sanus euasit: egeffit autè optimè: sed quinque sequentibus diebus, ex vnguento santalino illi iccuri linebatur, & conditum ex acetosa, ieiuno stomacho comedebat, & desuper parum aquæ endiua bibebat.

Curatio octaua, in qua agitur de erysipelate phlegmonoso, faciem fœdante.

Vir ex monte Saranano, iuuenis fortis & potens cryſpelate phlegmonoso vniuersam faciem apprehendente, laborat, ad quem accedēs ipse insolitum ruborem illum cum maximo tumore faciem scedante, considero, cum quo & febricabat, & dolebat, & angorem anxietatēque ferebat: quibus de causis protin⁹ ex externa capitali dicta vena, sanguinis vncias octo extrahere feci, & syrupū hunc ebibere.

Recip. Syrupi nenupharini, de succo acetosæ, rosati simplicis ana vnciam mediam, aquarum nenupharis, lactucæ, portulacæ ana vnciam vnam. Misce, & eum frigidum bibat, & singulis diebus sequētib⁹ iteret: porro tenui victus ordine instituto, & abstemio facto ægrotante, ac de alij correspondētia cura habira: supra locum affectum sic primo impostum fuit. Recip. Succilactucæ, vmbilicis Veneris ana partes æquales, portulacæ partis vnius medium. Misce, & eo pānus lineus imbutus supra locum affectū imponatur, & sæpè innouetur. Sunt autem cryſpelati conuenientia refrigerātia, li. 14. Methodi medeor. à Galeno citata: hęc, solanum, sempet viuū, portulaca, vmbilicis Veneris, psyllium, altercū, lactuca,

intybum, palustris lenticula, cerata, ex aqua admodum frigida alterata, & alia similia: quibus tu adde, violariã, folia cucurbitæ, melonis, melongenæ, tam vulgaris quàm spinosæ. Verum enim verò erysipelas phlegmonosum non tantã exposcit pro sui curatione frigiditatẽ, quã tam purum erysipelas, & eo magis facie occupans, & capitis partem. Periculum nanque minatur si ab externis partibus ad internas transmutetur: quod Hippocrates libro sexto Aphorismorum monuit, cum dicit: Erysipelas si ab externis partibus ad internas transmutetur, malum: ab interioribus verò foras, bonum: animaduertant igitur medici, ne cum erysipelas, membrum externum & ignobile obsidens, curare conantur, eum ad nobile internum refrigerantibus & propellentibus medicamentis intempestiue applicitis retrocedere faciãt, frigidis autem & humidis potissimũ erysipelas curari debet: vt Paulus ex Gal. dixit, & nos secunda Centuria memoriẽ commendauius. Quarto die bolum ex electario à psyllio composito & catholico, rhabarbaro adiecto, & portiuncula diaphiniconis cum saccharo concinnatum deglutiuit, & inde melius habere cœpit: tunc verò

ro quum faciei inflammatio mitior red-
 dita esset, ad emplastrum cōpositum ex
 farina hordei, seminis lini, fœni græci,
 adiecto ibisco, & camomillæ puluisculo
 cū oleo rosa: eo & camomillino, deueni-
 mus: & tandē breui sanitatē adeptus est.

S C H O L I A.

Sanguinis missionē, Paulus Aegineta libr.
4. sue medicina cap. 21. pro erysipelate curādo
admittit, Gal. verò eā abnegat, lib. 14. Metho-
di medendi tum lib. artis curatiue ad Glaucon.
veluti variis aliis sue doctrine locis, quos tu sic
cōcilia: Paulus in erysipelate phlegmonoso fa-
ciem & caput potissimum occupante sanguinis
detractiōne per venæ sectiōne admittit, Gal. ve-
rò in purp sue exquisito erysipelate, ab Auicē-
na spina dicto, eā abnegat: præcipuè sanguinis
missionē, quā euacuationē appellam: nā diuer-
suam, vt Gētulis tradit siue parcam & retra-
hentem, non negat, imò libere admittit, vt Cē-
turia secunda, si rectè teneo quoque dixi.

Curatio nona, in qua agitur de car-
bunculo, anthrace dicto, sauo &
maligno: palpebram oculi infe-
riorem præcipuè inficiente.

HVius socius, iuuenis fortissimus, obe-
 sus, carnosus & musculosus, carbo-
 nem in palpebra inferiori oculi sinistri

tunc passus est: adeo sæuum & truculentum, vt mihi sæpè alios videnti, admirationi fuerit, ad hunc igitur tertio die accedens, eum sic lecto decumbentè comperio: habebat nanque (vt dixi) in palpebra sinistra pustulam, & eam quidem magnam: sub qua crustaceum vlcus nigricans postea (vt solet) comparuit, quo in loco dolor grauis in ægrum ipsum sæuiens, ac si vinculis fortiter particula cōstringeretur, erat: cum quibus febris quæ semper carbunculum comitari solet, cōtinuò affligebat. Illico igitur accersito vulnerario, ex cephalica vena, in brachij curuatura locum affectum respiciente, sanguinis vncias decem extrahi feci, & vesperi totidem, ac supra locum affectū emplastrum hoc applicitum fuit.

Recip. Arnoglossi, lentium, panis fur-nacei singulorum partes æquales, in aqua coquantur, & in mortario parum tractentur: cui adde scabiosæ optimè pistæ alteram partem. Misce, & supra carbonem admoue. Paulus verò in iis non venenosis carbonibus ex malo punico acido in aceto cocto, quoad tabuerit, emplastrum superimponendum iubet: cui postea vt solet subscripsit Auicenna. Cæterum post admotionē citati emplastri,
adia

adiacentes partes ex vnguento defenſi-
no, à bolo Armeniaco dicto, præmunitz
ſunt, liateolo ex oxycrato ſuperimpoſi-
to. Sequenti die morbus non remitteba-
tur, ſed magis vrgebat: qua ratione ite-
rum ſanguis ex prædicto loco, abundè
fuit extractus, & locus affectus profun-
dioribus vulnuſculis ſcarificatus: ac te-
pente marina aqua lauatus, demùm, vt
multa paucis concludam, ita morbus in-
crebuit vt hominis caput cū facie gigan-
teum fuerit redditum, adeò vt ad plures
dies nō viderit: tunc cauteria quinque a-
ctualia, hoc eſt, candente ferramento illi
impoſita ſunt, duo cultelaria dicta, ſecū-
dum capitis longitudinem ad latera ſin-
cipitis: alterum rotundum, in medio ſin-
cipitis, non procul à loco vbi terminan-
tur capilli, ad craneū vſque penetrans: al-
terum ad mandibulam affecti loci, alte-
rum verò ſupra ipſum cruſtoſum vlcus.
Sed ne tibi duriuſculum hoc factum eſſe
videatur, audi: ex tribus locis in capite v-
ſtis, ichores citrini malignitatē præ ſe fe-
rētes exiere, vt facilè credere eſſet, huius
caput in gangrenam breui venturum, ni
ita præſentaneo hoc remedio, vteremur.
ſequenti verò die, & ichores exhibant a-
quei, citrini, ſed caput & cætera membra

detumesceri cœperunt, quod opus refrigerantibus medicamentis nunquam obtinere potuimus: quâquam ut verum fateamur, nimis frigida & constringētia, in hoc casu periculosissima sunt remedia quia à mēbro ignobili exteriori, ad nobile internū morbi fit regressus: tum etiam ob alia quæ Galenus libro decimoquarto Methodi medēdi, capite decimo meminit. Cæterum cum crusta illa piscis modo nigricans extirpari, neque ex toto eradicari multis machinamentis fuerit possibile scalpello incisorio, ad viuâ carnē eam resecare vsq; fecimus: ac postea paucis abstergentibus & cōsolidantibus medicamentis curari. Fuit autem ferè vniuersa oculi inferior palpebra amota, oculo ipso immuni remanēte. Plures alios, antracibus malè affectos ægrotātes curauimus, sed qui non ita sequebantur carbones, sed inducias præstabant. Auicennæ consilio, emplastrum hoc imponi supra ipsos carbones faciebamus, quod habet. Recip. Ficuum pinguium exiccatorum numero octo, fermenti vncias tres, salis drachmas tres. Omnia pistentur, & fiat emplastrum, & supra imponatur: vel hoc aliud. Parisiensibus protritum & familiare. Recip. Farinæ triticæ vncias tres

tres, mellis boni uncias tres, vitelli oui numero duos, salis diachinas tres. Misce fiat emplastrum: quod veluti primū descriptum, carbunculos maturat, & rumpit, & tandem ad medicamētum ex apio vulgari, mundificans dictum, deuenitur: sed, vt dixi. ij carbūculi leues sunt, in quibus hæc operantur. Solemus autem nos sæpè cum primum pustula aut pustulæ sunt disruptæ supra vicus crustosum, medicamenta præpotentia exiccātia imponere, ab eis quæ concoquunt & pus mouent fugiendo, vt suadet Galenus decimo quarto Methodi medendi, capite decimo: quoniam talia medicamēta particulæ putredinem augēt: sunt autem exiccātia, cataplasmata ex orobi farina oxymelite excepta à Galeno libro secundo artis curatiuæ ad Glauconē capite septimo laudatum, aut ex ipsa orobi farina, & lolij, & fabarū cum oxymelite paratum, vt sequēti capite nono prædicti voluminis idem Galenus commendat: vel trochisc⁹ Musæ medici antiquissimi, vel Andronis, vel Passionis, vel Polyidæ: qui trochisci, & medicamēta vt rectè supra imponantur, sapa vel vino dulci, vel oxymelite, exquisitissimè triti, ad mediocrem crassitudinem veluti sordium, reduci de-

bent. In summa, si hæc non conferunt, &
 vlcus cū putredine incedit, ad Aegyptia-
 cum vnguentum deuenimus: quod si nō
 iuuat, ad arsenicum vel calcē viuam, aut
 sandaracham, confugimus: & demum ad
 candens ferramentum, semper supra sca-
 ras, crustas ab igne contractas, dictas, bu-
 tyrum recens aut pinguedinē porcina-
 m aut ex oui vitello & pinguedine aliqua
 paratum vnguentum: aut ex prædictis &
 malua emplastrum concinnatum impo-
 nentes: veluti plura alia, quæ Galenus li-
 bro secundo artis curatiuæ ad Glauco-
 nem capite nono, citat & studiosus per-
 currere poterit. Cæterū vt lector, trochi-
 scorum memoratorū descriptiones fa-
 cilè habeat, placuit subiūgere: & eo ma-
 gis quia Galenus præcitatis locis & va-
 riis aliis eorum, multam & crebrā faciat
 mentionem. Ita igitur apud Galenum li-
 bro quinto. De compositione medica-
 mentorum *κατὰ γιν* horum pastillorum
 descriptiones habentur, in quibus adno-
 tandum duxi, quod in nonnullis codici-
 bus, vice denarij decussatur * stella hæc,
 cuius vice drachma rectè imponitur. Ver-
 bi gratia: cytinorum pondo decem, quod
 est, denarium pondo decem: sed tu cla-
 rius dicas, drachmas decem.

Pastillus

Pastillus Andronis.

Cytinorum, id est, florum malignan-
ti, denarium pōdo decem. Aluminis scis-
silis, denarium pondo quatuor, calcanthi
denariū pondo duodecim, myrrhæ de-
narium pondo quatuor, thuris, aristolo-
chiæ, Galliæ immaturæ singulorum de-
narium pondo octo: & vt Eraclidi Tarē-
tino placet, salis ammoniaci, denarium
pondo quatuor: passo excipiantur.

Polyidæ sequens pastillus, sphragis dictus.

Malicori, id est, corticis malignan-
ti, denarium pondo sex, myrrhæ denarium
pondo octo, aluminis scissilis denarium
pondo quinque, thuris denarium pondo
quatuor, calcanthi denarium pondo triū
felli taurini denarium pondo sex: vino
dulci excipiatur. Præter has vero Andro-
nis, & Polyidæ pastillorū descriptiones,
Galenus alios quoque pastillos illis tri-
butos signauit.

Muse medici antiqui remedium.

Aluminis scissi, aloes, myrrhæ, calcan-
thi, pondo denarium sex: croci, croco-
magmatis, singulorum pōdo denarium
trium, citini, pondo denarium quatuor:
mulso ex falerno facto assumuntur. Cæ-
terum Galenus citato libro prope finem
ad carbunculos exquisitissima quæque

reme

remedia inuestigans, ita prodit: Carbunculus vlcus est crustam cito cum inflammatione totius partis circumdata valida faciens, vt & febres vehementes & extrema pericula inferat: quare ipsi crustę valens medicamentum imponere oportet, & ex iis quę ad nomas supra dictum est, conducere: circumpositas autem partes cataplasmatibus fouere: quę æqualem vim occupant, vt repellant, & mediocriter refrigerent, & digerant. Verum de cataplasmatibus in proprio libro dictum est: nunc Asclepiadis pharmaca percensebimus.

Ad Carbunculos medicamenta ab Asclepiade prodita. medicamentum Massaliote.

Hoc medicamentum ciuitati prodidi, quod carbunculi abundarent, & multos perderēt. Chrysocollę, nitri tosti, lapidis asij arsenici, sãdarachę, misyos, tosti chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis singulorum denarium pondo quatuor. Trita seorsum omnia simul in vas æreum Cyprium reponimus, dum vsus poscet, imponimus, apprimentes specilli latitudine, donec carbūculus nigrescat: deinde supra ponimus infra scriptū viride, quod ita habet: thuris æruginis rasę, squamę aris singulorum denarij pondo vnus, alum

aluminis scissi, obolos quatuor, salis ammoniaci obolos quatuor, cere denarium pondo septem, & obolos quatuor, resinæ pityinæ aridæ denarium pondo quindecim, olei veteris heminam vnā: arida in sole cum aceto tetuntur, uel liquefieri possunt, liquantur, & immitruntur, vbi rursus contuderis, assumens vtor apud Demosthenem Massaliorā, qui pharmacum cōposui: olei habet duas heminas.

S C H O L I A.

Carbunculus, Græcis *κάρβουκ* dictus, à sanguine supra modum efferuescente, exassatōne fit vnde Galen. lib. 2. De differentiis februm, cap. 9. inquit: Si sanguis supra modum assetur pars quidem eius subtilior ac pinguior omnino in flauam conuertitur bilem: quæ autē crassior in atram: quod ex his tumoribus qui carbunculi appellantur contingit, nam & in his ex sanguine supra modum efferuescente, ad atræ bilis humorem fit transmutatio: ita autem hoc loco accipi volo atræ bilis humorem, vt qui nondū exquisitè in atræ bilis naturam transierit, sed in quodam sit confinio constitutus. Ceterum carbunculis afflicti, necessario febricitant, & in multa mala incidunt quo factum est, sic afflicti summa diligentia curari debeant, præcipuè euacuatione per sanguinis missionem ex vena quæ directe locum affectum respicit: & equidena

equidem ad animi defectionem vsque, modo nihil obstat, vt commendat Gal. libris dicatis, Methodi medendi, & artis curatiue ad Glauconem. Victus ratio parca sit decet ad frigidū declinans: veluti syrupi alterātes, ex nimphæa: dictus rosaceus simplex, de cicorea, de acetositate citri, de acetositate limonis, de succo acetose, oxyfacchara syrupus de ribibus & similes, qui in hoc casu rectè admitti possunt: post quos pharmacum purgatorium vnum vel alterum damus, secundum virtutis robur & temporis constitutionem. Qui enim tempore pestilenti pullulant carbūculi, ij pestiferi sunt, secū animi deliquium afferētes: cordis tremorem, appetētiæ prostrationem, vomitum, nauſeam, febrem pestilentem & delirium: pro quibus curandis, medici scopus eo dirigi debet, vt virium robur seruetur, & venenum extra mittatur, cum emplastris, tum etiam cucurbitulis & variis aliis attrahētibus remediis. Sed vnum decet aduertere: quod sanguinis missio semper fieri debet ex loco abscessum respiciente verbi gratia: si in capite aut ceruice vel retro aures tumor fuerit, externa cubiti vena humeralis vel cephalica dicta, incidenda est: quod si inflāmatio vrgeat interius, sub lingua etiam vena post illas aperiri debent: quod si vero intermediis partibus à ceruice ad vsque naturalia tumor proruperit, iecoraria vel communis, si illa non appareat,

reat, incidi debet. At si malum in inguina obsederit, aut loca illis vicina, tunc vena in talo pedis saphena dicta, præcidi debet: & eo magis si mulier fuerit.

*Curatio decima, in qua agitur de
urina suppressione.*

PVer illius qui ad hortum prope murum habitat in urinae omnimodam suppressione deuenit, adeo ut eius veter tumidus & eleuatus videretur ex quibus puer ipse in vitæ periculum inciderat: ad quem vocatus ipse, hinc inde inquiri vnde morbus originem forte trahere potuerit, tandem post longam inuestigationem inuenio, puerum hunc prope puteum diuersari, & pedes inde ex aqua madefactos contraxisse: quo audito, deprehendo à frigiditate aquæ illius, humorem aliquem inter collum vesicæ & pudendum contentum, concretum esse: vnde urinae exitus impediabatur, qui & sola frigiditate fieri poterat: non interueniente humore aliquo. Proinde contra morbum sic ordior.

Recip. Parietariam oleo frixam, & eam calidam ad pectinem superimponne, vel inter anum & pudenda, urinam enim cuius vel cepam excavatam accipito,
in qua

in qua infundito oleum anethinum, vel commune, & ad cineres calidos quoad tabescat, finito, & pistam calidam supra prædicta loca imponito. Alliorum & cepearum restis, minutim cisa, & oleo frixa, ac admota iuuat, oleum lilinum idem præstat. Sed puer hic quum multa essent tentata, ex oleo scorpionum inunctus, multa minxit, & liber euasit. Radix meu oleo cocta, & pectini applicita, vrinam pueris, vnicè prouocat, familiaris autem radix meu hodie officinis aromataris totius Italiae est. Oua frixa & calida frixorij latitudine inferiori ventri admota, medici Longobardi, pro consequenda opera ista, vsurpant. Multa & varia quæ opus hoc conficere solent, medicamenta, consulto prætermittimus, vt eringij decoctum, tam veri & aromatici, quàm vulgaris & communis, quod herbarij Itali, frequenter vendunt, & ex eo cum melle idiotæ conditū parant, victui non ingratum, apij varia genera lithospermon, phalaris herba, & eius semen hodie milium solis dictum, saxiphaga, sanguis hircinus, Lapis Iudaicus: & alia ferè sexcenta, quæ tam per os ebibita, quàm extra applicita, operantur.

Curatio

*Curatio undecima, in qua agitur de
pituita viscida, in ventriculi ca-
uitate congesta.*

MArgarella Scallia mulier biliosa si-
qua altera, per interualla multam
pituitam viscidam & tenacem in ventri-
culi cauitate aggerabat, à qua dolorem,
& animi & corporis perturbationē con-
trahebat, ad eam igitur ipse vocatus, vi-
dens eam ad vomitum pronam, per quē
sæpè pituitam hanc emittere solebat, sic
orsus sum.

R. Seminis raphani, anethi ana vnciã
vnã. In libris duabus vini dulcis, fiat de-
coctio sufficiens, facta colatura, adde aga-
rici boni drachmam mediã, oxymelitis,
vnciam vnã & mediã: Misce, fiat vom-
itorium: quo multum prædictæ pituitæ
euomuit, tunc verò victu in ordinem di-
sposito calido & sicco, extenuate & pi-
tuitam incidente, syrupos hos illi propi-
nauimus.

R. Oxymelitis simplicis vnc. vnã &
mediã, decoctionis hyssopi, maioranę,
seminis anisi vncias tres, misce & octies
vel decies ieiuno stomacho bibat, præ-
parata vero & extenuata materia, bolum
hunc deglutiuit.

R. Specierum hieræ Galeni, agarici optimi, ana drachmam vnâ, rhabarbari electi scriptulos duos, diaphiniconis vnciam mediam, cū saccharo misce fiat bolus, detur in aurora, vt decet deglutiedo, quo vt opus erat, purgata est. Ceterum cum rectius valeret, sed non ex toto morbus eradicatus esset, quia viæ aliquantulum obstructæ videbantur, sic perscripsimus.

R. Radicū apij, fœniculi, petroselini, rusci singularum à corde interiori mandatarum, vnc. mediam, calami aromatici, cinnamomi ana drach. tres, herbarum absinthij, hyssopi, pulegij, origani ana pugillū vnū, corticum myrobalanorum chebulorum, emblicorum ana drachmas duas, vuæ passæ vncias duas, seminis anisi, fœniculi ana drachmam vnâ & mediam, in libris septem aquæ fiat decoctio ad consumptionem tertiæ partis, facta colatura, adde oxymelitis compositi vncias tres, mellis rosacei colatitij vncias duas, Misce fiat apozema, vel vt aiunt, iuleb longum, & albumine oui clarificetur, & cum speciebus aromatici rosati, aromatizetur, & singulis diebus, in aurora, singulas quinque vncias eius ebibat, ex cuius potu humor satis incisus

& extenuatus fuit, & viæ ac meatus facis aperti & referati, tunc catapotia hæc pro eo deponendo, deglutiuit.

R. Pilularum de hiera cum agarico scriptulos duos, stomachicarum drachmam mediam, diagridij grana tria, cum syrupo de absinthio, formentur pilulæ quinque, in aurentur, capiat quarta hora ante diem, & dormiat, iis enim quæ purgari debuerant, purgata sunt. Cæterum, exterius ventriculus roborabatur, oleo nardino, vel absinthino, mastichino, de mentha, vel altero iis simili, per se solo vel aromatis misto, adiecto ladano odorifero, resina & cera, prout emplastrum vel vnguentum parare decernebamus, sed elapsis multis diebus, post horum vsu, culeitram ex aromatis semiple-nam & serico filo interceptam, ventriculo admouebat, quam semper ac maximum pro stomacho roborando antidotum gestabat, quo in tempore, ieiuno stomacho, conseruam ex floribus roris marini, quæ seplasiariis, dianthos appellatur, comedebat, vel ex floribus betonicæ, aut saluix paratam, quibus omnibus delicatior, & cordialior habetur ea conserua quæ ex floribus arantiorum præparatur, quarum conseruarum

vice quandoque electarij diapiperonis drachmam vnam vel alteram deglutiebat: aut electarij de cinnamomo, aut diagalangæ, aut diamoschi, aut gingiberis conditi, aut aromatici rosati, aut diâbræ, aut diacimini, sed cum mulier hæc diues esset, preciosa, & sumptuosa medicamēta illi describebamus: decreueramus autem nos, si iis non rectè valeret, ad thermarum aquas eam mittere: quarū vsus, Paulus Aegineta lib. 4. suæ medicinæ procuranda elephātiāsi meminit. Cæterum, cū optimè & basilicè iis citatis habuit, cætera respuit.

Curatio duodecima, in qua agitur de fluore muliebri, uteri p̄uportio dicto.

HVius filia, puella annos nata octo-
decim, quum eius sororium rep̄e-
re ex apoplexia emortuū vidisset, illico in
syncopim lapsa est, pro qua ab hoc tam
gravi symptomate, recuperanda, mulie-
res assistentes multa machinatæ sunt,
inter quæ cucurbitæ fœmoribus appli-
cite recensentur. Cæterum, ab hac affli-
ctione leuata puella, intra biduum per
uteri os illi sanguis viuudus effluere cœ-
pit, qui succedente tēpore multus fluxit,
rubri

rubricans semper tamen, quem mulieres ob cucurbitulas femoribus affixas originem traxisse contendebant, quia vteri vascula plus iusto laxata erant. Ad hūc igitur vocati nos, ex brachij iecoraria vena, sanguinis vncias sex illi educi illico fecimus: & ad māmās cucurbitulæ sunt affixæ: quia Galeno teste lib. 13. Methodi medendi cap. 19. ad māmillas cucurbitulas imponimus, quum sanguis ex vtero profluit, defixo maxime in ipsis cōmunibus pectoris & vteri vasis, eius ore: & latius libello De cucurbitulis & reuulsione, quæ antea Hipp. lib. 5. Aphor. aphor. 50. paucis iis verbis dixerat: Mulieri si vis mēstrua cohibere, cucurbitulā quā maximam ad mammas appone: neque tātum iis vſi sumus, sed frictionibus, ligaturis & auersionibus, à partibus inferioribus ad superiores. Sed quæ per os sumebat, morbo diuturno facto, & per pharmaca vniuerso corpore repurgato, ea erāt quæ lotiū ciebant, tum etiā, quæ vim exiccandi & constringendi habebant medicamenta: quorum sylum cēturiis prioribus, profecuti satis sumus. Sed puella hæc post multa & varia remedia, quibus per annum integrum vsa est, hoc vno sana est reddita, neque amplius

in hanc scdam affectionem recidit: habet autem remedium sic, qui vitellium recentem aqua rosacea exceptum ieiuno stomacho sorbebat, & intra quindecim dies sana & libera euasit. Cæterum, albumi qui prædicta aqua rosacea concussum, & ieiuno stomacho ebibitum, non solum ad albumi fluorem facere, sed gonorrhæam sanato, satis sumus experti, ex quo ab albo fluore socras Petrusij Bergomatis, annos nata quinquaginta, sanata est: veluti mulier Veneta, quæ ad horrorem portam habitat: sed hæc mastichis parum in albo oni ponebat: plures verò alias ex semine cidoneorum in iure deglutito, sanatas obseruauimus.

S C H O L I A.

Dicitur morbus hic muliebris fluor, aut uteri fluxus, qui multum ab immoderata mensum purgatione differt: vnde Paulus Aegineta doctè admodum libro tertio suæ medicinae: seorsum de vnaquaque dicta affectione agit: ut capite 62. & 63. prædicti libri videre quis poterit: est autem muliebris fluor, Paulo citato loco teste, uteri defluxus, per quæ vniuersum expurgatur corpus. Vnde Galenus libro sexto De locis affectis, capite quinto, dixit, Muliebris fluor accidit, utero haud quam male affecto, quem videlicet vniuersum corpus

corpus per ipsum purgatur: in hoc itaque fluore, humor in toto redundans corpore, qui magna ex parte serosus & aquosus est: interdum etiam candidus aut pallidus: quandoque verò viridus sanguinem vacuatur, veluti à vena secta extrahi solet: sed tunc ne quadam in vulua erosio sit excitata, suadet Paulus. Ceterum ex hoc muliebri fluore Galenus uxorem Boethi curauit, præmissa purgatione, aquam ducente, cum decocto asari & apij, vt libro De præcognitione legitur.

Curatio decimatertia, in qua agitur: de symptomatis ex plenitudine ad vasa dicta, simulque multo semine genitali abundante, obortis.

Huius soror, mulier vidua, iuuenis & venusta, & bene compacta, gravatione cum venarum & aliorum vasculorum distentione, per vniuersum corpus sentiebat: quæ grauedo, siue pondus, ex repletione, siue plenitudine ad vasa (vt ego puto) eueniebat, quum sanguis sua multitudine, venas, arterias, & cetera vascula distenderet, in aliúmque attolleret, cū quibus robor non solitus aderat: ex qua sanguinis multitudine, multum genitalis seminis (vt fieri solet) quoque conacer-

uabatur: vnde vniuersi corporis pondus, siue grauitas, fastidiũ, suspiria, anxietas, halyces, & pandiculationes oriebantur: pro quibus deponendis, ex pedis vna vel altera vena, illi sanguis copiosè extrahebatur, & ea victu parco utebatur, & eo quidem frigidus: quin etiã abstemia tunc perseuerabat, & vini vice, frigidam bibe-
bat aquam. Cæterum, quum ad aliquot dies melius haberet, postea in eadẽ affectiones recidebat: pro quibus penitus tollendis pessis ex mercuriali herba, aut sabina, pulegio, vel origano, aut nepitha, aut antidoto myrtilatico, vel theriaca, aut terebenthina parati, ab obstetricibus per os vteri illi immittebãtur. Sed cum quoq; parum iuuarent, vt nuberet consului: nam Venerem viduis similibus salubrem esse dixit Galenus, libro Artis medicinalis, cap. 81 sed clarius libro 6. De locis affectis, capite quinto.

S C H O L I A.

Ex plenitudine qua ad vasa dicitur, vniuersa dicta symptomata originem trahebant: vnde scire licet, quòd plenitudo duplex dicitur, altera ad vasa, altera verò ad robur, siue vires. Plenitudo ad vasa duplex habetur, que in vnã vertitur, & pro vna tantum reputari debet vnã altera est quando humores qua-
tuor

tuor ex æquo ad aucti sunt: altera verò, quum sanguis solus abundat, quæ cum priori concidit, quum fieri nequit, vt sanguis abundet in venis, quin ceteri humores cum eo quoque crescant: quum igitur sanguis per se, aut humores quatuor ex æquo aucti fuerint, & venas & arterias distenderint, & eas tumentes fecerint, & ruborem insolitum creauerint, & pulsum magnitudinem, & corporis grauitatem induxerint, tunc plenitudinem secundum vasorum capacitatem rigere dicendum est, quæ sanguinis missione copiosa, curari solet, Plenitudo ad robur, siue ad vires, ea dicitur, quæ vires prægrauat, vel potius quædo virtus non operatur pro obiecti ratione: verbi gratia, contineatur pituita optima in ventriculo iuuenis alicuius, in pauca quantitate: non eam tamen ventriculi iuuenilis facultas alteratrix, siue concoctrix virtus dicta alterare aut cõcoquere potest: non quidem pituitæ ratione, quia pauca & bona, vt facilè à quouis alio mediocriter disposito ventriculo alteraretur. & gubernaretur, sed ventriculi potius imbecillitatis causa, vnde claret plethoram & cacochymiam, quia vires grauant, plenitudines ad vires dici posse, non tamen econtra, vt ex exemplo à nobis proposito, elicitur. Ceterum, hæc plenitudo ad vires sola virium roboratione curatur. Cacochymia verò ea dicitur plenitudo, quotiens-

cunque vnus humor, vel duo, aut tres sua quã-
 titate peccant, vnde cacochymia humorum vi-
 tium dicitur. Curatur autem cacochymia pur-
 gatione humori superanti accommodata. In
 summa, plenitudo aut est in omnibus humori-
 bus ex æquo, aut in sanguine, & tunc plethora
 vel plenitudo ad vasa dicitur. Si vero in vno
 humore, vel duobus aut tribus fuerit nauo-
 xuxia, id est, humoris vitium nuncupatur, vt
 ex Galeno lib. 4. & 13. Methodi medendi, &
 aphorif. 17. libri secundi Aphorismorũ, &
 libro De plenitudine per difficili & cõfuso de-
 sumitur. Ceterum, ex abundantia ciborũ opti-
 morum, sanguinis optimi multitudo, in corpore
 bene disposito gigni solet, à quo & seminis ge-
 nitalis multum oritur: cum semen genitale san-
 guinis in succum (gluten dictum) versi portio
 sit, quod ab vniuerso deceditur corpore, vt libris
 De semine legitur, & per venas paruas & mi-
 nimas ad cauam & arterias (attrahentibus
 vasis seminarijs & testiculis) venit, & per qua-
 tuor vasa, duas venas, & totidem arterias ad
 testiculos derivatur, in quibus calorẽ & perfe-
 ctionem recipit: & inde postea ex epididymide
 vasa duo nascẽtia semẽ ad pudẽdũ efferunt, que
 vasa varicosa, parastate appellantur & iuxta
 originẽ testiculum contingut, non tamen ex eo
 procreatur. Ceterũ in feminis quatuor quoq;
 vasa reperiuntur per qua & alia quomodo ad
 matricem

*matricem semē deferatur, legito Galenū li. De
semine secūdo, et decimoquarto De vsu partiū.*

*Curatio decimaquarta, in qua agi-
tur de scabie & alopecia.*

Simon prædictarum frater iuuenis se-
ptemdecim annorū, temperatura san-
guineus, hoc eodem tempore caput do-
lebat, & scabiem cum nonnullis papulis
pariebatur: non febricitabar, sed quādo-
que calorem præternaturalem per vni-
uersum corpus sentiebat: pro quibus le-
uādis affectionibus, præfens ipse, omnia
cōsidero, sed magis ætiale tēpus, quod
tunc maximè vigebar, & in eo à potenti-
bus abstinemus purgationibus mone-
mur: proinde leuioribus quibusdā medi-
camentis, à nobis tractatus iuuenis, me-
lius habuit. Cæterum, elapsis nonnullis
mensibus, hic in capite pustulas passus
est, à quo & capilli defluere cœperunt:
cui malo occurrentes nos, considerantes
vtrique iuuenē hunc limites morbi Gal-
lici intrasse, illico catapotis ex nitro
Alexāndri eum purgauimus, ac nonnullis
iteraris decoctis, materiam ad euacua-
tionem parantibus, iterum eum per præ-
dicta à nitro catapotia purgauimus, ac
tandem ad guaiaci decocti potum eum
traxi

traximus, quo per viginti dies vsus est. Sed antea vt securus ab alopecia euaderet, per apophlegmantia, & ea quæ per nares iniiciuntur medicamēta, caput purgauimus: dein rasura per nouaculam facta, ad applicationem medicamētorum discussiorū deuenimus: quib⁹ vitiatu humor in cute euacuatur, & ita habet,

Rec. Amygdalarum amararum cum suis corticibus, crematorū radicum cananarum vstarum ana partes æquales, subtiliter puluerizentur, & cū adipe vsino excipiantur, & asperiori linteolo cōfrito capite, illine: iis enim prædicto tempore iuuenis sic sanus euasit, quia affectio hæc non admodū grauis, nec inueterata erat. Galenus verò lib. i. De comp. med. per loca, contra profluuium capillorum, & pilorum, hoc summoperè laudat remedium, dicens, Hæc quæ sequitur compositio, omnes vi sua præcellit: faciens itē ad profluuium capillorū, cum oleo aut vnguento dissoluta, facit & ad rarescētes in principio capillos, & in caluitiem prolabentes, estq; omnino admirabilis, Murium domesticorum vstorū, partem vnā, panniculi ampelini, id est linei vsti partem vnā, adipis vsini partem vnā, medullæ ceruinæ partem vnā,

vnam, corticis calami partem vnam: hæc omnia arida læuigētur, & sufficiēti melle admisto, ad crassitudinem mellis redigantur, indēque adeps & medulla liquefacta addantur, & pharmacum ipsum in æream pyxidem reponatur: ex cōque alopecia donec capillos producat, defricetur: similiter autem & proflui capilli quotidie ex eo illinantur. Cæterum simplicia medicamēta ad alopeciam facientia, hæc præcipua sunt, ex tabella Dioscoridis decerpta, Harundo, iuglans, auelanæ, erinaceus terrestris, hippocampus, ranæ, locustæ, adeps, simū, raphanus, beta, cepæ, miliū, sinapi, cyclaminus, asphodelus, batrachion, myosotis, nimp hæa, cynoglosson, adianton, thapsia, ærugo ferri, saadaracha, halcyoniū, cotes, cinis vngularum caprinarū: quibus nos addimus, apes, muscas, muscerdām, & mel ex quibus confici possunt fomēta, vnguenta, & inunctiones: quibus si medicus rationalis, vt decet, ritè, probè, & opportune vsus fuerit, certa salus ægrotantibus eueniet: quia, vt nosti, & Galenus ex Herophilo tradit, libro sexto, De comp. med. secundum locos, capite tertio, medicamenta per se nihil sunt, & ipsa Dei manus existimātur: nihil sunt, cum ipsis
 non

non rectè, vt decet, medicus vtitur, & manus Dei existimantur, si vt decet, rectè & suo tempore eisdem vtatur.

S C H O L I A.

Quomodo verò alopecia, & illi similia vitia curari debeant, docuit Galenus libro quartodecimo Methodi medendi, quæ pro coronide ita habent: Porro quemadmodum in sinuosis vlceribus generatio carnis sic in capite & palpebris productio pilorum, opus nature existit. Etenim ex succis qui per cutim transpirant, quod limosum est, id pilis tum à principio gignit, tum de cætero veluti succrescendo auget: hoc igitur, quoties vel prorsus periit, vel redditum est vitiosum, toties pilos corrumpi est necesse. Corruptuntur nanq; & stirpes ipse duplici de causa: aliàs nutriente succo destituta, aliàs non idoneo v'se, ac prorsus perdito quidè eo qui pilos alat succo, caluities oritur, eodem vitiato, ophiafes & alopecia proueniunt, in quibus & inhibere quod influit, & absumere & digerere, quod iam occupauit languentem locū conueniet. Ergo ceu in vlceribus illis purgationem nocentis succi primū adhibuisti, eodem modo in pilis ipsis ab hac primū exordie da curatio est: scilicet æstimato prius cutis colore, cuius cernis corruptos pilos. Nam si is albedior quā pro nature habitu sit, pituitosi humoris purgationē molieris: sin pallidior, eiusmodi
bilis

bilis purgationē. nō secus quā si nigrior cōspi-
 citur, quæ nigrā detrahunt bilem offeres. Cū
 autem iam planè purum expurgatione corpus
 existimas, eum qui in cute continetur humorē
 digerentibus medicamētis discuties: sic tamen,
 vt in his caueas, ne ad eō calida, acriāque ad-
 moueas. vt cutis exulceretur. Quinetiam ea
 quæ valenter siccant, cauere conueniet, ne vi-
 delicet cum vitiatō humore vtilem etiam absi-
 mas, & cætera quæ multum huic rei faciūt, &
 consulto prætermittimus: quæ ferè eadem sunt
 cum ijs quæ apud ipsum libro primo De comp.
 med. secundum loca leguntur, cū de alopecia:
 caluitie & ophiāsi agit: quo in capite adoles-
 centem alopecia laborantem, & fungis se resi-
 cientem, à Galeno curatum, notare est, quum
 eum in quinque diebus bis ex hiera cum colo-
 cynthide parata purgauit, prima purgatione,
 quatuor ex ea drachmis, in secunda, quinque
 exhibitis: cui antea catapotia vndecim ex aloe
 cōposita, ciceris magnitudinem habentia, ex-
 hibuerat. Cæterum tineam morbum, Græco-
 rum ophiāsim esse quidam contentiose opina-
 batur: sed rem non ita se habere, vel ex hoc
 satis manifestum euadit: quia Galenus ophiā-
 sim morbum eundem cum alopecia esse, à ser-
 pentēque nomen traxisse, cui pars capitis den-
 data cernitur, ait: vnde Arabes, & eorum as-
 sectæ, morbū hunc tyriam vocāt: quia hac voce
 omnes

omnes serpentes, quãdoque viperas intelligūt, vt aliãs secunda Centuria ad reuerēdisimum Hippolitum Estensem Ferraria amplissimum Cardinalem, cūm theriacos pastillos examina rem, dixi, Secundo, quia ophiafis, vt Paulus ait, & Celsus primò dixit, ab occipitio incipit: neque duorum digitorum latitudinem excedit, Est igitur tineæ sic ab Aliabate affectio dicta, apud Auicennã saphatum, vt Fen septimalibri quarti, tract. tertij, cap. 1. deprehenditur quæ inter Græcorum achores & cerias adnumerari debet, vnde Mesue in sua praxi, cap. de saphato, remedium ex charta combusta, ex Galeni autoritate citat: quo remedio Galenus achores exulceratos curare solebat vt proprio cepite di achoribus legitur: meminisse tamen oportet protineæ, & ophiafis, & antique alopecie curatione, ne medicus in medicamentorum topicorum calidorum applicatione, plus iusto liberalis sit, quum ex potentibus, & nimis potentia calidis medicamentis cutis aliquando exasperatur, exulceratur, & quodam modo comburitur: vt suadet Galenus, predicto De comp. med. per loca libro.

Curatio decima quinta, in qua agitur de muliere morbo Gallico olim laborante, & nunc seminariū predicti morbi habente.

Mulier

Mulier quæ ex Iadera ciuitate apud Dalmatas, Anconam venit, & apud Thomam à Vetula Bergomatè mercatorem agebat, cum iam diu morbo Gallico laborasset, & nunc obfessa esset, sed cathomica reperiretur, vt in ea multâ pituitam & alios humores ad ipso morbo Gallico cōtraatos, v'gere esset certū, us tantum sana intra viginti dies euasit.

Recip. Scobis ligni gayaci libram mediam polipodij quercini recentis & cōtusi, vncias tres, senæ vnciam vnam & mediam, corticum myrobalanorum Indorum ch-bulorum ana vnciam mediam, passarum de Corinthio vncias tres, seminis cartami vnciam vnam, radicem buglossi pugillos duos, seminis feniculi vnciam mediā, in libris decem aquæ fiat decoctio secundum artem ad medias, facta colatura adde sacchari fini librā mediam, & iterū parum ad ignem bulliat, ex quo decocto singulis diebus in auro-ra ieiuno stomacho, singulas octo vncias bibebat, quo bis & ter in die egerabat: & tādē huius decocti repetitione, ad viginti dies, optimo constituto victus ordine sana euasit, nec aliis medicamentis purgatoriis opus habuit. Cæterū sequentibus octo diebus, ex rosismarini flori-

bus concinnatam conferuam quæ pharmacopolis dianthos dicitur, ieiuno stomacho comedit, & tandem optimè se valere dixit, & Romam profecta est.

Curatio decimasexta, in qua agitur de febre continua.

H Ali Turca, mercator iuuenis, ex Prussia vltra Constantinopolim, cui ato inclyta, Anconæ grauissimè febricitare cœpit, cui illico secta fuit vena, & sanguis abundè extractus, deinde syrupos acetosos ebibebat, & clysteres admitterebat: tandem sexto die epoto purgatorio medicamento bene potente, quo multa egressit, sanus euasit. Huic victus, morbi initio, pullus gallinaceus cucurbita & agresta conditus erat, potus verò gelida iulebo mista.

Curatio decimasextima, in qua agitur de mensibus plus iusto fluentibus, & Symptomatis eos consequentibus.

L Vna ex Brudis, mulier vidua, cū cōsuetum mēsum suorum fluxū per triduum haberet, nūc verò vigente æstu ad quindecim dies fluxere: ex quo superfluo fluxu, macilēta & imbecillis est redita

dita: ad hæc frigida & in syncopim sæpè deueniens. Cæterùm, hæc quum medica-
 menta non admitteret, neque cucurbi-
 tas ad mammas: solo victu optimo, con-
 stringendi vim habente, & vini rubri sty-
 ptici potu, quo nunquam vsa erat, bene
 sensit, & fluxus restrictus est, ad octo ta-
 men dies priores, vniuersum huius cor-
 pus, ita frigidum factum est, vt eam mul-
 tis calidis pannis læcis, & variis aliis ma-
 chinamētis, ad se vix reducere possemus.
 Timor autem apud me erat, ne hæc in-
 maciem & extremã siccitatem, quam se-
 nectutis hecticam, medici appellamus,
 deuenisset, aut saltem in hydropem.

S C H O L I A,

*Quantum periculi adferant menstrua plus
 iusto profluentia exposuit Hippocrates lib. 5.
 Aphor. aphor. 56. & 57. dicens, Si in fluore
 muliebri conuulsio & animi defectio superue-
 niant malum: tēsī menstrua immodicè fluunt,
 morbi accidunt, & si supprimuntur, ex vtero
 morbi eueniunt. Vnde Gal. lib. 2. De facultat.
 natur. inquit, Siquidē ex diuturnis hemorrhoi-
 dibus retētis, aut immodica vacuatione hominē
 ad extremã frigiditatē ducentib. nō semel aut
 bis, sed sæpè iam, aquas inter cutē collectas vidi-
 mus: quemadmodū etiã mulieribus tū mēstrua
 purgationis omnimoda cessatio, tū immodica*

vacuatio, quum scilicet vehementer sanguinis profusio laborauerint, hydropem accersuerunt. Libro quoque de malis affectis locis sexto, cap. 5. idem scriptum reliquit, quum menses plus iusto fluunt sequi colorem fœdum, pedes molli tumore attolli, corpusque vniuersum intumesce-re: & multa alia que Galenus ipse varijs sua doctrina libris inculcat.

Curatio de cina octaua, in qua agitur de febriciente, qui gelida potu sanus euasit.

BLăquius qui ad diuersorium extra urbem agebat, & nunc apud piatriũ viam habitat cum grauissimè febriret, & non quiesceret, & intensissimè sitiret, & cibum non retineret, & aqua illi à medico abnegata esset: ad eum cum peruenissem & in vrina coctionis notas contemplerer, & aquæ appetentiã inexpugnabilem cum linguæ nigritie & ariditate notarem, illi gelidam ad satietatem cõcessi, qua illico vomuit, & postea copiosissimè sudauit, post quem febris ex integro delituit, & æger non amplius sitiuit, imo quæ comedebat, ea retinebat. Cæterum, octauo die à propinato syrupo rosaceo solutiuo cum aqua buglossæ optimè egressit, & tunc ex toto sanus euasit: non

fit: nōnullis tamen sequentibus diebus, ieiuno stomacho rhodofaccharō comedit, & aquam endiuix̄ defuper ebibit, & eius ventriculus oleo codoncorum, inungebatur.

Curatio decimanona, in qua agitur de extripandis excrescentibus in collo vesicæ carunculis.

GAlterius Partinopolitanus, vir nobilis, & magnificus, annos uatus quadraginta: cum iandiu gonorrhœam, hoc est seminis profluuiū pateretur, & nihil remediorum contra malum inuenisset, in vrinx̄ aliqualem supressionem, Ischuriam Greci dicūt, deuenit: quo malo cū grauissimè torqueretur, à me remedium quo carnicè hunc morbum expelleret, exposcit. Ego verò omnibus paratus lubens prouinciam suscepi, ac morbū & eius causas considerans, deprehendo, carūculas, hoc est, carnis excrescentias collo vesicæ & vrinx̄ meatui inesse, cum ij qui gonorrhœam diuturnam patiuntur vlcera in prædictis locis ferè semper habere soleāt, quæ nisi cito curētur, in ipsis spōgiosa crescit caro, vt aliis euenire percipimus, vlceribus: quæ spongiosa caro quo minus homo libere meiet, & hyme-

næo operâ det, sua obstructione in causa est: ita enim vrinæ meatus carunculis ijs obstruuntur, vt vrina difficulter excernatur, & nõ eiaculetur: sed guttatim potius destillet, aut in vnâ aut alteram partem diuaricetur, & maximis conatibus & laboribus reddatur, non sine egerendi cupiditate, vt nostro eueniebat ægrotanti. Nam Doctor Castilius, vir me hercle bonus & suavis, Romæ hoc vexabatur morbo, qui præter grauia tolerata ab eo symptomata eo tempore quo lotium excernebat, hoc vno cruciabatur maximè, quòd nisi fortiter pudendi radicem manu comprimeret, exactè non meiebat id que magnis angustiis & pressuris. Vidi-
mus autem, si rectè teneo, & curauimus probum hunc virum Romæ, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo cum à Iulio tertio summo Pontifice pro sui salute, conuocati essemus. Neque iis tantum exuberantes carnos in vesicæ collo & vrinario meatu esse indicium desumpsimus, sed magis iis sequentibus: nam apij tirsû siue coticulum amygdalarum dulcium oleo primo intinctum per vrinarium meatum indidimus, quo ad vesicam penetrare non potuimus, sed & cerea candela postea id tentauimus, prædi-
cto inun

cto inuncto oleo, sed frustra quoq;, quia
 candela plicabatur: tandem ad cathete-
 rem, siue argenteam fistulam devenimus,
 qua ob carunculas impediētes ad vesi-
 cam non peruenimus, vltra quas absque
 saltu & sanguinis effusione, siue cerea
 candela, aut specillo, aut cathetere opus
 hoc tenemus, progredi possibile non est,
 iis faciunt hæ quæ carunculas omnino
 vrinario meatu hæere exponunt, vide-
 licet, eo tēpore quo vir hic hymenæum
 celebrabat, semen genitale non eiacula-
 batur, sed guttatim potius emittebat, ex
 quibus omnibus facile coniecimus hūc
 carūculas pati, Cæterum coniecimus ob-
 structionem hanc à carunculis ortam ef-
 se, non verò à lapillo, quia vniformiter
 ferè vrina in viro isto sēper proflebat:
 nam in ea quæ à lapilli fit obstructione,
 non semper eo modo vrina redditur,
 quia aliquando liberè & copiosè cum
 eiaculatur vrina repētè supprimitur: la-
 pillum nimirū ipso ex fundo vesicæ in col-
 lum eius incidente. cūmq; apprime ob-
 struente, aliquando verò contrario eue-
 nit, vt vrina ex toto supressa ob lapillum
 omnimodo obturantē, eo tamen propul-
 so vel cathetere, vel specillo, vel cruribus
 eleuatis, facta concussionē, liberè vrina

redditur: quæ carunculas patienti non eueniunt, sed (vt dixi) vniformiter vrina excernitur. Item discernimus carunculã à lapillo, intromisso cathetere, tactu salte. Itẽ quia vexante lapillo, ad penis radicẽ prurigo inaximẽ viget, quæ obstruente caruncula non adest: sed quod neque à copia tenaciũ & viscidarum superfluitatum prædicta obstructio in ægotate isto euenerit, & ex hoc satis probatũ iri volumus: quia quæ ab illis euenire contingit obstructio, Cæteris maior plerumque est, adeo vt extoro supprimatur vrina. Cognito igitur in via morbo eum deponere, & eradicare omnibus machinamentis tentauimus. Cæterum ne cũ hũc extirpare curabamus, alterum de nouo circa eandem partem euocaremus morbum, humores ad eum rucere faciendo, per pharmacum eos purgare proposuimus. ipsis per syrupos cum viis & canaliculis purgationi facientibus, primo præparatis: habent autem syrapi sic,

Recip. Syrapi de fumo terræ vnciam vnã, oxymelitis simplicis vnciam mediam, aquarum fumi terræ, lupulorum, borraginis ana vnciam vnã, Misce fiat syrupus, capiat quinque: post quorum porum, catapotia hæc. deglutiat.

Recip.

Recip. Pilularū de fumo terræ drachmam vnam, aurearum scriptulum vnū, diagridij granatria, trochiscorū alandaal grana duo, cum syrupo de fumo terræ formentur pilulæ quinque in aurentur, capiat hora sexta noctis, & dormiat, quibus optimè egressit. Soleo tamen ipse iis sic malè affectis hominibus decoctū radicis siuarum, vel rubi viticosi quem Hispani zarzam partillam vocant, propinare, & postea ad curationem particularem deuenire. Cæterum post celebratas vniuersales euacuationes, partes vrinæ famulantes, fomentis & balneis, ac vnguentis relaxantibus, & vrinariam fistulam ampliandis fotæ sunt: quæ ex maluis, brancha vrina, anetho, radice altheæ, apij, foeniculi, petroselini, & similibus sunt composita. Porro ægiotus hic optimo, sed tenui victus ordine utebatur sed potissimum quando candela cerato imbuta per vrinarium meatum in se reba tur, nam tunc & abstemius factus erat, sola hordeacea aqua iulebo mista contentus. In vniuerso quoque huius morbi decursu, venter semper responderet, si non sua sponte, balano, vel clysteri saltem, solliciti fuimus. Iis autem in ordinem dispositis, ad extirpandas carunculas con-

descendimus: pro qua conficienda operatione, ceratum hoc ad manus erat: & ita habet. Recip. Viridis æris, auripigmenti, vitrioli, aluminis rochæ ana vnc. duas. Omnia hæc, aceto acerrimo perfusa, inter duos porphyrites lapides quàm accuratissimè ducantur, in leuoremque tenuissimum reddantur, & soli æstiuali exponantur: hæc rursus sic exiccata aceto affuso ducenda sunt, & leuigada, soli que exponenda quousque puluis subtilissimus euadat, & à medicamentis iis omnis prorsus acrimonia extincta sit, quod opus octo dierum spacio conficies: hoc confecto & parato puluere.

Recip. Olei rosacei vncias quatuor, lithargirij vncias duas, ad ignem fiat coctura quousque emplastri modo corpulenti acquirat consistentiam: tunc ab igne deposito, adde prædicti pulueris vncias duas, & radicula vel spatula misce, & ad ignem omnia tractato, quousque medicamentum duriusculum euadat: ita vt si candela cereæ, vel plumbeæ virgulæ hæreat, non diffuat, etiam si digitis tractetur: Hoc enim emplastrum, huius lernei, & Herculei morbi, claua existit, quod hymnis multis, & laudibus variis decantari meretur: nec solùm huic morbo prodest,

dest. sed varios alios arcet, & explodit: nã polypos vnice curat, & extuberãtes carnes, in aurium meatibus, & aliis locis repertas, vnice extirpat, & refecat. Præter emplastrum hoc, cereæ candelæ numero viginti quoque in promptu erant, quæ ex alba cera paucula resina terebèthina adiecta, parabãtur, longitudinis duodecim digitorum transversorum, crassitudinis verò prout nobis meatum vrinarium ferre videbatur, neque enim vt modo lectores intelligant, candelarum harum crassitudo multum excedit crassitudinẽ earũ candelarum, quæ in cereis tabernis venales habentur, & singulæ singulis triëtibus siue quattrinis aut marobotinis, venduntur: à quibus fili suprema pars, quo ignis accendentur quum eisdem vti volumus, præscindimus, & cuspidem digitis, vt decet adaptamus. nec minus ex plumbo tres vel quatuor virgulas plumbeas paratas habemus, longitudinis eiusdem qua candelæ cereæ paratæ sunt, & eiusdem crassitudinis, quibus quando carunculæ refractariæ & difficiles sunt, candelarum vice vtimur. Iis enim in ordinem dispositis, candelam ceream vnã vel alteram per circuitum excavatam, eo modo quo fusi in cuspidẽ,

ne

ne fila decidant, excuari solent, ex prædicto emplastro inunctam, per vrinariū mearum, ægrotantæ optimè sedente, immittimus, ac per sex vel octo dies, singulis diebus vna vel altera, vt decet innouata candela, continuò æger in vrinario meatu insertam habeat, neque absque ea nisi meiendi tempore, agat necesse est: quia quo tēpore meit, eam deponit, sed illico vt decet concinnatam remittit, in qua facilè locum affectum, hoc est, vbi caruncula, vel carunculæ insunt,prehendimus. nam ea pars candelæ quæ carunculam tangit, aliquantulum contunditur, & comprimitur. Porro dignoscemus carunculas ex toto extirpatas & absumptas esse, ex tribus quatuorue signis, primo quod candela iam facilè penetrat secundo, ex multitudine caruncularum putridarum extra emissarum, & humoris purulenti effluentis: tertio, ex vrinæ eiaculatione, facilè enim & expeditè, copiosè, ac recto tramite vrina emititur (carunculis ipsis absumptis) neque minori facilitate semen genitale emittitur, quibus adde mordicationem quã æger ob exulceratam particulam persentit, septimo autē die in ægroto nostro carunculas defecisse ex prædictis signis manifestissimè

stiffimè deprehēdimus. Extirparis igitur ac ex toto eradicatis carunculis, per octo sequentes dies nihil per siphonem inferemus, sola candela crassiuncula sicca, absque alicuius rei inunctione, immissa, contenti: nam tametsi carūculę extirpatę sint, non tamen ex toto portiunculę quę emplastrum subterfugiūt, breui illo tempore deponi potuerunt: sed magis vt exactè excernantur, longiori indigēt tempore: quas ad fundum vesicę non sine vlcere vellicatione, & ægrotantis detrimento, si modo per siphonem quid iniecerimus, retrocedere faciemus. Satis igitur septem dierum spatio confectū habere putamus, si carunculas exesas habuerimus: reliquis autem septem plus minus pro ægritudinis ratione vrinariū meatum per candelam crassiunculam patefactum habuerimus, per quę vrina abstergendi exiccandiq; vim habens, libere & expedite exeat, secum caruncularum reliquias nonnullas viribus emplastri subterfugientes, excernens: quod vnum hac incuratione tanquam præcipuum adnotandum decreui: cuius inaduertentia multi illico exesis carunculis, per siphonem liquida abstergentia inferunt, non sine tamen multorum ægro-

tantium

tantium pernicie, vt in scholiis patebit. Elapso igitur hoc tempore, quo & cartularum, & crassioris puris effluxus cessauit, ad nonnullorum liquidorum vires abstergendi habentium, iniectionem, per siphonem deuenimus: quæ ita habent.

R. Hordei integri, non spoliati à cortice pugillos duos, radicis aristolochiæ rotundæ vnciam vnā & mediam, plantaginis herbæ pugillum vnum. In libris duabus aquæ fiat decoctio ad medias, facta colatura, adde mellis rosacei colaticij vncias duas, misce, & siphone per fistulam vrinariam iniice bis & ter in die, & virgulam plumbeam, aut candelam ceream ager remittat, hoc enim decocto absterfio nos vtimur continuo, quo ad sex dies, pro huius ægrotantis abstergendis vlcetibus peruenimus, quod si fortiori opus fuerit, ad aquam laphranci vti dem, pro vlcetibus exactè abstergendis, peruenimus: quæ ita habet,

R. Aluminis roche, viridis crisana vnc. mediā, auripigmenti drach. vnā, in libris duabus aquæ fontis, vel plantaginis, fiat coctura ad ignem, quousque semilibra absumatur, & per saccum laneū traiciatur, & coletur: quam aquam captura alteratam, per siphonem in meatū vrinariū

inſicimus, veluti cicatrizans medicamē-
 tū poſt elapſos plures dies, quod ita ha-
 bet. R. Ceruſæ vnciam vnam, aluminis
 rochæ, lithagiriij, ana drach. duas, in aqua
 caudæ equinæ, fiat decoctio ad medias,
 & per manicam laneam traiciatur, & co-
 lectur. Iſ enim vir hic intra menſem ex
 toto ſanus euafit, veluti Chius homo
 magnus & robuſtus: qui apud domum
 Dionyſij Chij quoque agebat, vt plures
 alios ſilentio præteream, quorum nō nul-
 lis, ſymptomata curationis tempore ſu-
 perueniunt, videlicet dolor intēſiſſimus,
 ad quem ſequitur rigor inſolitus, & fe-
 bris, aliquando hæmorrhagia, id eſt, ſā-
 guinis profluuium, & huiuſcemodi varia
 alia, quibus depoſita candela, ſubueni-
 mus, pro vniuſcuſque ſymptomatis ra-
 tione. Nam ſi dolor adeſt, per ſiphonem,
 vrinarius meatus colluitur lacte aut aqua
 roſacea caphuræ admixta, aut decocto
 ex ſemine lini, & ſcœnugræci, parato,
 quod ſi acerrimus dolor ita ſit, vt eum pa-
 ti æger nequeat, tunc ad alterci deco-
 ctum devenimus: aut ad trochiſcum ex
 cynogloſſo, vel opij vnum vel alterum
 granum diſſolutum in aqua roſarū, vel
 decocto ex ſimilibus parato, quo exte-
 riora foueri, optimum quoque eſt. Si
 verò

verò hæmorrhagia fuerit, tunc ad ea que leuiter oras venarum compescunt, con-
fugiendum est, vt albumen oui aqua ro-
sacea optimè concussum, decoctum ba-
laustiorum, caudę equinę, cętummodij,
adiecto puluisculo sanguinis drachonis,
boli Armenię, & similium sanguinem
constringentium.

S C H O L I A.

*Videor mihi operæ precium facturum, si cum
omnium vtilitatis, tum etiam æstimationis no-
stræ ratione habita, quid de hac curæ di ratione
& vnde originem habuerit, quæ breuissimè
explicauero Lacuna enim vir medius fidus sua-
uissimus, & magni in arte medica nominis, li-
bellū abhinc triennio Romæ edidit, in quo di-
uinas penè laudes huic extirpandę caruncule
inuento tribuit, & illius authorem Philippū
hominem mihi notissimum facit, & vt est sin-
gulari quodam erga amicos candore, rationē
curationis ab eodem Philippo traditam, nudis
penè verbis, & sicut ab eo acceperat, tradit, no-
lens quantū ego existimo, alieno in opere inge-
niosus haberi: quare & nonnulla in eadem cu-
ratione perpendenda & temperanda mihi sen-
tio, & illud fugitiuū inuentū ad me quasi post-
liminio reuersum, mihi ascribendū: sed hoc po-
sterius primum ergo à me perpendendum, &
temperandum in hac caruncularum curatione*

est, quod extirpatis ac exesis, vt medico vide-
 tur, carūculis, tempore sex vel octo dierū, illico
 nullo intermedio tempore, ad iniectionē collyrii
 absterforij peruenit: habet autē collyriū ex Phi-
 lippo sic. R. Cētaurij minoris, apij, cauda equi-
 na ana manipulum mediū, hordei contusi, ꝛnc.
 ꝛnam, coquātur in libris duabus aquæ purissi-
 mæ, donec media pars absumatur, postea deco-
 cto excolato, rhodomelitos, vel mellis centauræ
 ꝛncias binas adijcitur, & per siphonem injcitur.
 Est certè remediū hoc optimum, & huic malo
 apprimè excogitatum. Ceterū quod illico eū
 post discussas ac extirpatas carunculas, intra
 sex vel octo dies, nullo discurrēte postea tem-
 pore, per siphonē impellat, non probo, cum inop-
 portunum opus hoc, vt experientia compertū
 habeo, maxime obsit: & ratio est, quia carun-
 cularum ramenta nonnulla commota, sed non
 ex toto exesa ab emplastro, ad plures dies quā
 sex vel octo, (etiā liberè & expeditè vrina
 fluente) excernuntur: imò & crassioris puris
 quadam pars ad plures quoque dies defluit,
 quorum exitus per collyrii & humidorum in-
 iectionem impeditur: imo ea ad vesicæ fundum
 retrocedunt, vnde symptomata graua oriri
 solēt, & mala multa: precipuè si smegmate ex
 marmore & crisallo parato, procicatrixandis
 vlceribus vsi fuerimus, vt inferius dicemus.
 Igitur sanum consiliū fore putamus, si cum

corrofa caruncula intra sex vel septem dies, vt nobis videtur, sunt, & ex signis deprehēdimus, alios sex dies solius sicca candela immiffione transegerimus, neque ita furibundè ad liquidorum iniectionem properauimus, quum earum infusione quoquomodo caruncularum & crassioris puris reliquia retinentur: quas facillimè vrina extergendi & siccandi vires habens, tempore hoc signato ex toto excernet, & postea iniecta, securius & melius munus suum conficient. Item post absterfionem, ad ea que cicatrizant vt ratio postulat, deueniendum est: pro qua cōplenda operatione, Lacuna ex Philippo ita agendum suadet, dicens: Ulceribus iam puris redditis, inducetur cicatrix huiuscemodi smegmate per siphonem infuso.

R. Aquæ plantaginis, rosacea ana vncias quatuor seri lactis caprilli vncias duas, ceruse vncias sex, aluminis roche, marmoris cādidissimi, spodii, cristalli, singulorum drachmam vnā & mediam, caphuræ scriptulum vnum. Arida teratur acuratissime, cribroq; excussa tenuissimo, humidis diligenter miscantur: hoc enim remedium est, quo cicatrices ulceribus Lacuna ex Philippo inducit sed vt ego ingenuè fatear, medicamentum hoc periculosum admodum est, vt quod ex lapidum puluere constat, quod cum etiam vesicæ cavitatem ingreditur, difficulter remittitur: imo sæua eo symptomata oriri solēt,

vt ipse sæpè experientia notauit, precipuè in
 Helia quodã mercatore, qui ex Aulone An-
 conam venit: nam is cum carunculas in vrina-
 ria fistula pateretur, & difficulter vrinam red-
 deret: imo illi virga curua ob morbũ facta esset
 vt liberis operã dare non posset, per me tracta-
 tus intra sex dies, ex emplastro, liberè & dire-
 ctè vrinam emittebat, vt si quando alias. Cete-
 rùm quidam ex libro medicus, tanquam ex cõ-
 mentariolis nauta factus, medicamentũ à La-
 cuna pro vlceribus cicatrixandis paratum (me
 absente) iniecit, ex quo, cum antea expedite &
 rectè post extirpationem caruncularum meie-
 ret in omnimodam vrine suppressionem homi-
 nem traxit ex qua intra tres dies mortuus est.
 Caueant igitur medici artẽ exercentes, ne quid
 calculosum, aut arenosum, lapidosumue per vri-
 nariam fistulam impellant, cum periculosum
 admodum sit opus hoc, & inpernitiam egrotos
 trahat: si hoc tamen smegmate Lacune, vel
 alio simili quis vti vellet, cum primo per
 manicam lanei panni traiectum habeat, sua-
 derem, veluti laphranci absterforiam aquam,
 aut alteram cicatrices inducentem. Quod
 verò ad inuentum attinet, vellem sanè &
 Philippus ipse, quem nunc Damasci age-
 re intelligo, adesse, profiteretur enim inge-
 nuè per quos profecisset: est enim homo ne-
 que malus, neque ingratus. Is Vlissiponi,

eo ferè anno quo Tunetum vrbs clarissima,
 Cesaris auspicijs subiecta est. cum ad me officij
 causa venisset (est enim vt nemo non nouit)
 chirurgus rerum magis experientia, quàm au-
 torum lectione insignis meminì: cum mihi dice-
 ret, venisse in eam urbem è regione proximam,
 virum quendam satis diuitem, qui vrine stilli-
 cidio, & vt sibi videbatur calculo etiam labo-
 rabat: precatus itaque me est, enixissime, vt ho-
 minem adirem. Ego vero partim amici preci-
 bus, partim etiam compendiolo adductus egro-
 tantem inuiso adolescentem annos natum vi-
 ginti quinque, qui in Africa & India, multa
 stipendia fecerat, is vt milites intemperantes
 maiori ex parte esse solèt, ex promiscua vene-
 re in morbum quem Gallicum vocant, incide-
 rat, cui malo, seminis etiam pro fluuiũ accesse-
 rat. quo biennium integram laborauerat: erat
 tamen robusta quadam & militari planè tem-
 perie, vnde mihi suspicio incesit, eum calculo
 non laborare, malus enim ille & carnis ex mor-
 bus, & vires attenuat, & pallorem inducit, &
 quoddam quasi vite tedium secum affert, imò
 longè alia symptomata præ se fert, per quæ ab
 altero discernitur. Ratus itaque id quod erat,
 apij thyrso, & aliis vt dixi prius amygdalino
 oleo intinctis, per vrinarium meatum immisis,
 facile illũ carunculis laborare deprehẽdo, con-
 tinuoq; ad ea remedia quibus ipse Philippus
 postea

postea Romæ vsus, magnam sibi authoritatem cum maximo questu comparavit, descendo, breuiq; adolescētē pristina valetudini restituo. Non est mihi animus Philippū ingrati animi accusare, neque enim ille hoc inficiatur: hoc tamen vnum dolet, quod cum apud viros in re medica illustres, tum apud Lacunam, alterum Hispaniæ Galenum, totum hoc curandi inuētum, sibi adscripserit: impudēter me hercule, & vt ingenuè loquar, ingrati: affuere enim curationi nostræ viri me hercule doctissimi, & magna apud suos authoritatis, Ludouicus Mu-
 nius Coimbrēsis, Georgius Henricus Vlisiponēsis, medici & philosophi nobilissimi, Manuel Lindus, astrorum cognitione florētissimus. Et ne ego in idem cum Philippo vitium incidisse videar, fateor Salmantica cum agerē, ab Aldereto medico clarissimo, & præceptore meo doctissimo, id curandi genus accepisse: sicut alia permulta quæ me hercule vt magna, ita apud me maximo in precio & sunt, & habentur.

Curatio vigesima, in qua agitur de cerea candela, per urinariā fistulam immissa, & intus manente,

Andreas Musca, propola Anconitanus, quum iam diu ob lapillos à renibus decidētes, in urinarij meatus ulcerationes deueniret, & consequenter in

carnis excreſcentias leuioreſ, nō ita facile neque expedite, vt decebat, me ciebat. Ceterū hic vt tantum malum fugeret, lotium liberè & expedite redderet per ceream candelam curabat, at cum ſemel per vinariam fiſtulam, ſolitam candelā ceream albam immitteret, neque filo alligatam, aut portiunculā eius foris relinqueret, factum eſt, vt ex toto candela delituerit, & intus maneret, neque ad tres vel quatuor dies, eam extrahere fuerit poſſibile, ad fundum autem veſicæ tota plicata ipſa cādela deſcendit, ex qua magnum grauamen, & nocumentum intus ſentiebat, pro qua extrahenda, ex argēto ſubtiles quaſdam forcipes, ad roſtri grui ni figuram, & formam parare fecimus, quibus nihil profecimus, cum longitudinis maioris, vt pote ad minus quindecim digitorum tranſuerſorum eſſent, opus erat. Decet autē catheteres varij ſint parati, alter quindecim digitorum tranſuerſorum, magnis viris deſeruiens, alter duodecim digitorum, minimis nouem, ſed foeminis accommodatus catheter, ſic haberi debet, maior nouem digitorū, minor ſextantum. Item incurui ſunt catheteres ij decet, poſſimum viris ſeruientes: quia viris magis intorquetur veſicæ

ficæ collum. Aegrotus autem hic, quum vir corpore magnus sit, ea suprema longiuane quindecim suorum digitorum trāsuersorum, forcipes vt vesicæ collum attingerēt, opus habebat. Ceterum, cum aegrotus hic nihil per forcipes proficeret, cōmendauī vt chirurgus per anum digitum medium manus mitteret, ac paulatim ex vesica candelam comprimendo extra mitteret, eo solito more, quo faciūt ij qui lapillos ex vesica dettudere solēt, vt eos in inguine, scapello incisorio primo emissario facto, extrahāt. Hoc enim coadiumento, intra triduum, cera ex candelā liquefacta est, vt ea & elychnium liberè cum vrina exierint, & tunc aeger liber euasit.

Curatio vigesima prima, in qua agitur de cautela in propinando pharmaco.

Virgo delicata puella Recinēsis cum febriter, & nullū per os admitteret medicamentū purgatorium, ecce illi iuleb saltem ebiberet offero, cui proprijs manibus, pro suo arbitrio aquam frigidam misceret quoque in culco. Illa verò annuens, iuleb vice illico à pharmacopola syrūpi rosati solutiui vncias quatuor

afferre iussi, cui illa aq̄ infudit, & ebibit
ac octies vel decies egressit: & sanata est.

*Curatio vigesima secūda, in qua agi-
tur de puero detento symptomate
epileptico, & postea in paralytim
brachij & cruris dextri deuenit.*

Filius Petrutij, Bergomatis mercato-
ris, annos natus tres, cū bene vale-
ret, repentē epileptico symptomate cru-
ciatus est: nam oculos extra prominētes
& immobiles habebat, os distortū, den-
tes clauiculatos, vt intra eos cocleare li-
gneum mittere, ad anhelitum facilitan-
dum, & spumā & humiditates extra mit-
tendas per os, perdifficile fuerit. Ad hæc
manus & pedes trementes, cum quibus
pulsus non apparebant, præsertim in bra-
chialibus, & spumā ad os non referebat.
perdurauit autē paroxysmus hic ad ho-
ras quinque, in quo perdurante, hæc ma-
chinata sunt, primo indito balano, bra-
chiorum & crurum frictions, & eorum
ligaturæ pro corpusculi ratione, sunt ad-
hibitæ: dein caput, collum, tempora, cer-
uix & pectus, oleo rutaceo fota sunt, su-
peraddita lana succida, vt à pecude ma-
ctata carpitur: quibus membris quoque
ruta pista, magno iuuamento superpo-
nitur

nitur. Cæterùm ignorant, & tanquam pa-
rum in anatomia exerciti delirât, qui in
hoc morbo, ad nucham tantùm localia
remedia admouent, toto capite & thora-
ce spreto: sed per os, piper oxymelite scil-
lino exceptum penna mittebatur, veluti
per nares, ad sternutamentum euocan-
dum, adiecta quoque castorei portiuncu-
la. At quum paroxysmus perseueraret, &
remediis morbus reniteretur, cucurbitu-
las duas scapulis, & totidem ad nares,
vulnusculis scarificata cute, affigi feci-
mus: & medicamentum hoc per os ini-
cimus. Recip. Pulueris seminis peoniæ,
radicis peoniæ, anadrachmam mediam,
belzuini nigri scriptulos duos. Omnia
accuratissimè pistentur, & vnciis tribus
aquæ maioranæ, & altera syrupi de beto-
nica excipiantur, & fiat potus, quem pau-
latim, ac per interualla per os iniiciant:
quo & balanulo subdito, multa egressit.
Tandem post quinq; horas paroxysmus
quieuit, cui febris madida, hoc est, cum
sudore superuenit, quæ per totâ noctem
durauit: sequenti verò die, pueri brachiũ
dextrũ, & ipsum crus paralyti affecta esse
visa sunt, cũ quibus puer quoq; timebat,
& quasi ab vmbra detineri videbatur, pro
quib' curãdis affectionib. sic orsus sum.

Recip. Syrupi de betonica, stæchados, ana vnciam mediam, aquarū maioranæ, origani ana vnciam vnam. Misce, fiat syrupus, quem tepidum capiat in aurora: ebibebat autem puer hic optimè ea quæ illi ebibenda offerebamus. At interim syrupos bibebat, crus & brachium, oleo vulpino, & liliorum alborum inungebantur: quin suprâ addita lana succida, fasciabantur: post aliquot verò dies, leue hoc pharmacū puero dedimus. Recip. Agarici optimi drachmam vnam, gingeris grana quinq;, salis ammoniaci grana duo, rhabarbari electi drachmam mediam: omnia subtiliter puluerizentur, & linteo subtili, & raro excepta, in vncia vna & media oxymelitis per noctē infusa mancant: & in aurora optimè digitis comprimantur, vt medicamentorum vis in oxymel abeat: cui oxymeliti adde, iuris pulli gallinæ, semiscutulam, cinnamomi parum: misce, fiat potus: propinetur vt decet, & desuper parum dormiat. Hoc verò pharmaco puer optimè egressit, & nocte sequenti alacriter se habuit, quod parentes, & familiares in bonum reiecerunt: id euenisse asseuerantes, ob depuisum humorē corpus antea infestâtem. Deinceps verò brachium, &

erus proprio motu destituta, per integrū
 mensem, ex vnguento de bdelio, cuius
 descriptionem inferius leges, inunge-
 bantur, & lana succida cooperiebantur,
 non nisi ex trochiscis ab aromatis, &
 myrrha vera, & similibus paratis: primo
 suffitis, quin & vniuersum caput cum
 spina ex oleo costino, & de piperibus fo-
 uebantur: quibus remedijs, intra qua-
 draginta dies, membra hæc ad proprium
 suum motum, restitui fecimus, adeò vt
 quindecim frequentibus alijs, ambula-
 ret, & propria manu comederet, quam
 optimè exercebat. Victus huic puero, pri-
 mis illis afflictionis diebus, ius puli, pul-
 uisculo cinnamomi respersum erat, cui
 quoque medulla panis indebatur, postea
 verò ficedulæ, & paruæ alites in du-
 metis vigentes, præcipuè assæ, aut aqua
 coctæ, vt capi & gallinarum carnes, fœ-
 niculo, mentha, aneto, basilico, satureia,
 hyssopo, & similibus paratæ & conditæ,
 vna passa auidiissime vescebatur, veluti
 saccharo incrustatis cinnamomo, anisi
 semine, & corticibus arãtorū. Potus pri-
 mis diebus aqua cinnamomi erat, postea
 aqua mellis cū pauca saluia, optimè co-
 cta: successu verò temporis, parum vini
 puero concedebatur: ijs enim (vt dixi)

puer

puer hic intra duos menses ex integro sanitatem adeptus est. Porrò vnguentū de bdelio ita habet, quo nullum præstantius aliud, pro hac cōplenda operatione comparitur. Recip. Bdelij(drachmas sex, euphorbij drach. quatuor, castorei drachmas tres, seraphini drachmas quatuor, ceræ drachmas quindecim, olei sambucini drachmas decem, bdelium, & serapium: dissoluantur in aqua rutę agrestis, & cætera linantur aqua calida, & fiat vnguentum. Cæterùm, puer hic nono die mensis decembris, An. 1552. in eundem morbum relapsus est, non adeò tamen vt primo sæuum, cū nullum membrū inde paralyti affectum māserit: curauimus tamen puerum à paroxysmo omnibus machinamentis subleuare: prout à nobis primo paroxysmo actitatū esse vidistis, in quo vltra topica medicamēta oxymel scillinum cum puluere peoniæ & belzui ni, per os propinabamus: quin & glandes ex melle adiectis speciebus hieræ ex colocynthide indebantur. Veluti clysteres ex centauro minori, semine cartami, feniculi, & cumini, adiecto oleo anethino, rutaceo, & electarijs huic rei faciētibus, vt hiera, picra, diaphinicone, adiecto aliquando vno vel altero grano trochiscorum

scorum alandaal. Porro, ut puer olim medicamenta optimè in potu admittebat, ita nunc nihil eorum ebibebat: qua de causa, quum opus esset, ut morbi causam præscinderemus, singulis mensibus per diacitoniten purgatorium, à nobis excogitatum, puerum purgabamus: quod auidiù mè puer ipse comedebat, & ita habet. Recip. Purgatorium diacitoniten. cidoneorum mundatorum libram mediam, mellis, vel sacchari libram mediam, saccharû, aqua vel vino liquefiat. & fiat conditum ad ignem: cui adde specierum diaturbit vncias duas. misce, fiat diacidoniten purgatorium, cuius dosis sit pro vice, ad vnciam mediam, parum vel minus, pro robore, vel virium ægro- tantis imbecillitate, habita ratione morbi, & cæteris ad eum facientibus. Habetur autem diaturbit descriptio, apud autorem Luminaris maioris, ubi diarob cû turbit describit. Ex hoc igitur diacidonite, puer hic semiunciam ieiuno stomacho comedebat, & optimè egrediebatur. Sed vnum silentio præterite non est, quod quum puer hic malè affectus incidere, ancilla domestica, annos nata triginta, morbillis correpta fuit, quibus puer illico infectus euasit, veluti eius soror

ætare

ætate minor, sed breui sanus fuit factus. At cum bis velter puer diacidonitē gusta-
 ret, postea omnino abhorruit: qua de re
 martij panes purgatorios, prædictis spe-
 ciebus apparatus cōcinari faciebamus:
 quos puer comedebat, & optimè purga-
 bāt. Et vt autē noscas, paruulo mortuopa-
 ni, specierum prædictarum drach. misce-
 bamus, quem in aurora comedebat, & op-
 timè absq; anxietudine, aut turbatione
 aliqua purgabat. Hic autem medicri
 purgationi similē fieri desiderabat Gal.
 puero suo comitali morbo laboranti, &
 Acrius ex citris cū scamonio catharticū
 parabat, sermone 2. cap 92. pueros sic affe-
 ctos purgaret: ad quorū imitationē mul-
 ta similia parare possem⁹, quibus pueros,
 vel eos q. pharmaca renuūt, purgemus.
 Caterūm, quum puer hic hac curatione
 præseruatiua ad octo menses perseuera-
 ret, quia optimè tractabatur, & singulis
 mensibus (vt dixi) purgabatur, & collo ra-
 dix peoniæ recens succosa pendebar, illi
 ex se caput exulceratū est, à quibus vlce-
 ribus, ichores multi exhibant, fluebāntue,
 neque quicquam super ipsa vlcera præter
 foliū caulis ponere admittebatur: nunc
 verò puer optimè habet, & morbus ex
 toto iam eum reliquit.

S C H O L I A.

Duo in hac curatione in dubium vertuntur: primum si accessio prior, ex qua brachio & cruri subsequuta fuit paralysis, dicenda erat accessio epileptica, vel potius apopletica: secundum, an oxymel scillinum ante propinatum pharmacum, & corpus mundum, tuto puero dari poterat, vel non. Ad primum respondentem, sic habeto, ex epilepsia veluti apoplexia, paralysis oriri potest: quod Galenus libris De locis male affectis fatetur, & Avicenna non negat, proprio de epilepsia capite. Sed an accessio illa, qua primum puer hic afflictus fuit, & inde membra paralysis affecta, contraxit dicenda sit apoplexia, vel epilepsia, respondeo, quod in apoplexia & epilepsia depravatus cerebri motus deprehenditur, & consequenter omnium membrorum, ut refert Gal. lib. 4. De symp. causis: varius tamen, ut paulo inferius exponam: & Gal. ipse docuit lib. 2. Aphoris. aphor. 45. Nam si corpus in paroxysmo immobile absque sensu & motu (salva respiratione) iaceat, tunc egrotum apoplexia detineri dicendum est, ut refert Gal. lib. 2. Aphor. aphor. 42. quia ex ea actiones quae pendet à voluntatis imperio, ut sentiendi functiones à profundo somno offenduntur, ut ipsemet Gal. dixit lib. 4. de symp. causis: si vero in paroxysmo sit motus aut tremor, aut membrorum contractio, pandiculatio, extensio, aut saltus, tunc

epile

epilepsiam vigere dicemus. Huius discriminis ratio est, quia in apoplexia est priuatio sensus & motus in vniuerso corpore repente eueniēs, cū functionū operatiū lesione, ob oppletionem ventriculorum cerebri: quia igitur est cerebri ventriculorum obstructio, siue meatuum per quos animales spiritus transeunt, oppletio, membrorum fit dissolutio, & consequenter priuatio sensus & motus. Est igitur apoplexia, morbus in cōpositione, obstructio in meatibus, siue vīs spirituum animalium, aut oppletio ventriculorum cerebri, ad quam plura sequuntur, precipue priuatio sensus & motus in vniuerso corpore: vnde apoplexia, vniuersalis est paralyssis: & hac de causa, si membrum paralyssi afficiebatur, prisca non paralyssim appellabant, sed paraplexiam, hoc est, particularem apoplexiam. Differt igitur apoplexia à paralyssi, tanquam totum à parte: in apoplexia omnia membra afficiuntur: in paralyssi verò, membrum particulare. Fit autem apoplexia, vt aliās dixi, ab humore frigido & humido crasso in capite semper presente: epilepsia verò, vt inferius dicemus, non semper humore in capite existente, orrisolet, in qua deprauatus precipue cerebri motus habetur: concussorius tamen & vitiosus, quia non exacta ventriculorum cerebri oppletio aut meatuum obstructio est: vnde nerui cum ipso cerebro à se materias, vt noxium reuicere tentantes

tantes, concutiuntur, & retrahuntur: & con-
 sequenter conuelluntur, & spasmō afficiuntur
 In accessione igitur apoplectica, corpus insensi-
 bile & immobile manet, in epilepsia verò, mem-
 brorum adest tremor, & motus vitiosus: ab ac-
 cessione tamen epileptica, paralysis oriri solet,
 quia neruorum aliquorum oscula occluduntur:
 vnde animalium spirituum transitus prohibe-
 tur, ex qua obstructione, neruorum fit resolutio,
 & consequenter, privatio sensus & motus, vt
 in hoc euenit puero. Fuit igitur paroxysmus
 hic epilepticus, in quo puer sensum & motū vt-
 cunque habebat percipiebatue, in fine cuius, pa-
 ralysis brachio & cruri consecuta est. Dicitur
 autē morbus hic epilepsia, quasi correptio, siue
 apprehensio, quod mentem apprehendens cor-
 pus pariter corripiat, qui & morbus puerilis &
 infantilis appellatur, siue mater puerorū, quod
 eo pueri sepe & frequenter corripiantur. Dici-
 tur & lunaticus. vulgaribus caducus morbus,
 Romanis comitialis, eo quod si in comitiis cui-
 quam contigisset, comitia dimittebantur. Vocatur
 & Herculeus morbus, ex eo quia Hercules
 hunc passus fuit morbum, aut vt vult Gal.
 commentario sexto, in librum sextum De mor-
 bis vulgaribus, aphor. 7. non quod Hercules il-
 li fuerit obnoxius, sed quia hoc nomine huius
 morbi indicatur magnitudo & violentia: quin
 & sacer & diuinus à Platone in Timeo, quia

*sacram & diuinam hominis partem corripiat: appellatur: quanquam Hippocrates libro De morbo comitiali, si Hippocratis liber ille est, dicat, non magis sacrum aut diuinum morbum hunc dicendum esse, quam tertianam aut quartanam, quod Galenus confirmat vbi supra sexto De morbis vulgaribus. Caterum epilepsia tripliciter fieri solet: aut essentialiter hoc est, per materiam presentem in ipso cerebro & capite: & tunc materia plerunque pituitosa est, vt testatur Gal. lib. 3. De locis affectis, cap. 7. aut per cōsensum ab stomacho, & tunc materia esse potest biliosa, vnde Philoteus enarratione vigesima nona libri tertij Aphoris. cum interpretatur aphorismum hunc, Iuuenibus autem sanguinis spuitiones, tabes, febres acute, morbus comitialis, & alij, sed precipue ante dicti, inquit, epilepsiam autem non ob temperaturam etatis, sed ob erratum quod committitur in ratione victus, vel ob bilem. Fit autem & epilepsia ex flauabile, quemadmodum dictum est in libro De arte cognoscendi, cum mordeatur os ventriculi, & cetera, quibus nos addimus, quod materia aliquando esse solet atra biliosa, vel corrupta prava, os vetriculi mordicans ex qua predictus oritur morbus, & pauores, ac insomnia terribilia, de quibus ait Hippocr. lib. 3. Aphor. aphor. 24. In etatibus autem talia contingunt, paruis & neper natis puerulis, oris
ulcera,*

vlcera, qua aphta vocantur, vomitus, tusses, vi-
 gilia pauores, vmbilici inflammationes, aurium
 humiditates. Tertio autem, epilepsia fieri con-
 tingit per alterius cuiusque membri commu-
 nionē: ex quo aura eleuatur ad caput & tunc
 maiori ex parte, à flatu, siue ventositate, hoc est
 materia ventosa fit id quod nos fieri in nonnullis
 pueris & hominibus, obseruatum habemus: &
 antè nos Galenus quoque vidit, & literis man-
 dauit: vnde rectè mea sententia, Aristot. lib.
 De somno & vigilia, morbum hunc ab spiritu,
 & vaporibus fieri dixit, & Auerrois non si-
 luit libro sui collectorij, quod verum esse, noui-
 mus aliquando: sed precipuè quando ab aliquo
 longinquo membro, ad caput causa consurgit,
 quod & Hippocr. fatetur libro De flatibus:
 & tunc morbus hic per cauterium inditum tali
 membro, ex quo aura, & flatu eleuatur, cura-
 tur. Porro, quòd ab atra bile quoque morbus
 comitialis fieri contingat, docet Hippoc. sectio-
 ne octaua libri sexti Epidemiorū, Aphorif. 55.
 vbi inquit: Atrabiliarij etiam comitiali morbo
 corripì plerunque solent, & vicijsim comitia-
 les fieri solent atrabiliarij, vterque verò mor-
 bus magis fit, prout ad alteram partem incli-
 narit: si quidem enim corpus inclinarit, co-
 mitiales fiunt si verò ad animum, atrabilia-
 ri melancholici dicti. Ex quibus verbis clarum
 euadit, si atra bilis cerebri ventriculos, vel

meatus, per quos spiritus animales permeare solent, motum & sensum membris impartientes, obturet, quod inde epilepsia oritur, si verò attractibilis non ventriculos cerebri, aut meatus dictos, obstruere contingat, sed cerebri temperaturam, quam animam appellat, inficiat, tunc non epilepsia consurget, sed magis melancholia hoc est, mentis alienatio, cum ius tamen dixit Hippocr. eodem sexto libro de morbis vulgaribus, sectione sexta, à quartana correpti, à magno morbo, id est, comitali, non corripuntur: si verò corripiantur prius, & succedat quartana, liberantur.

VBALD. Quid ad secundum dubium tibi respondendum videtur, ô Amate, quia contentiosus quidam, nō nisi post purgationem scillinū oxymel dandum esse, neruose contendebat. AMAT. Id tibi, vt paucis assequaris, respondebo, ò Vbalde. Galenus igitur puerum epilepticum, cui consilium inscripsit, ante omnia, veris initio purgatum desiderat: quo tempore, morbi qui per intervalla redeunt, moventur: ac postea remedia peragenda illi, & medicamēta propināda tuto dare iubet. VBALD. Quid inde igitur de oxymelite. AMAT. Eo dicto consilio, puero comitali morbo laboranti, & Cecilianī filio scripto Galenus oxymel absolute, hyeme calidum, astate frigidum: omni in tempore, vel ex eo cappares conditos pro obsonio cotidiano admittit, & laudat, & eo magis si acetum per scillas preparatum sue

cum fuerit, sequenti tamen folio, medicamen-
 tum ex scilla siue illud siue vel scillinum, vel
 oxymel scilliticum, post completam purgationem
 dandum esse suadet, dicens: Verum medicamen-
 to ex scilla preparato, quod tibi à nobis traditum
 est, post purgationem, quam adueniente vere,
 moliendam esse consuluimus, vtetur sanè singu-
 lo quoque die filius tuus, priusquam ad pale-
 stram accedat: ex quibus verbis, satis notum eua-
 dit, Gal. ex scilla medicamentum, post purga-
 tum corpus tribuere non verò antè. VBALD. Id
 fortè Gal. imperat, quia eius scilliticum medi-
 camentum acre & potens erat. AMAT. Ita res
 habet, quia scillam comminutam in vas orificij
 stricti, ex quo mel fuit extractum iniicit, eum-
 que ad solem æstiualem, per quadraginta dies,
 ante caniculæ ortum viginti dies, & post eius
 ortum, totidem, optime operculatum, & corio
 coopertum in solari, quousque scilla tabescat, &
 in humorè vertatur, iubet: cui humori scillino,
 mel vel acetum infundendum postea docet, vn-
 de mel scilliticum, vel acetum scilliticum, resul-
 tat, medicamentum sanè acre, forte, & potens:
 quod mea sententia, si non in accessione ipsa,
 non nisi post vniuersalè exactam purgationem
 tuto propinari poterit. VBALD. Optimè de Ga-
 leni scillino medicamento iudicium tuum pro-
 ditum esse crediderim. Ceterum, quum hodie
 illud non eo modo paratum habeatur: sed ma-

gis secundum Mesues descriptionem, officinis
 & tabernis aromatariis venale prodest, dubium
 totum eo verti mihi videtur, si ante purgatio-
 nē, hoc tuto egrotis propinari poterit. AMAT.
 Oxymelitis scillitici, triplex descriptio à Me-
 sue habetur: altera simplicis quod tuto & secu-
 rē, vbi opus est: etiam non præcedente purgatio-
 ne vniuersali, dari poterit: altera verò, compo-
 siti, ex radicibus, quibus oxymel compositum
 dictum, parari solet, quod non nisi post euacua-
 tiones peractas vniuersales dari debet: altera
 oxymelitis Democrito tributi, quod nisi post
 corpus purgatum, etiam tuto non datur, sed
 oxymel Iulianum, potens & acre est, ad multa
 valens quod Paulus libro septimo, suæ medici-
 nae citat, & Alexander Trallianus libro pri-
 mo capite decimo, & libro vndecimo, capite
 De podagra ex pituita, perinde fecit, quæ om-
 nia Galeno, libro secundo artis curatiua ad
 Glauconem superaddita sunt. Vt receptui igitur
 canamus. & paucis multa concludamus:
 dicimus, oxymeli scilliticum simplex passim of-
 ficinis aromatariis repertum, tuto ante purga-
 tionem factam, vbi opus est, dari posse: aliud ve-
 rò non, nisi in ipso paraxysmo aut vbi materia
 ita crassa & viscida fuerit, vt illico principio
 pro ea incidenda, & attenuanda, vti opus fue-
 rit: nam tunc quocunque horum, recte vti pos-
 semus. Caterum de scilla, nunc sermo nobis in-
 cidit

cidit de qua commentarijs nostris in Dioscori-
 dem, attigisse consonum erat. Sed quum silētio
 præteriuimus, nunc ad memoriam reuocare non
 ab re erit. Galenus igitur lib. 8. De facultat.
 simpl. medic. scillam in secundo ordine excal-
 facientium collocat, cepam vero libro septimo
 eiusdem voluminis, ex eis que quarto ordine
 excalfaciunt, esse dicit: de quare multi miran-
 tur, quum scilla venenosa sit, & lethalis, adēo
 vt suo veneno interficiat, cepa verò tantum ab-
 est vt interficiat, vt eam etiam crudam homi-
 nes pro obsonio quotidiano habeant: vnde scil-
 lam potius inter ea que valenter excalfaciunt,
 & quarto ordine reponuntur, collocādam esse,
 cepam vero secundo ordine tantum, opinātur,
 Sed ij mirari desinant, quum res vt à Galeno
 est tradita se habeat: pro qua intelligenda scire
 decet, quòd cepa tametsi quarto gradu calida
 sit, cuius tamē caliditas crassis partibus misce-
 tur, à quibus commansa obtunditur, adēo vt
 nutriti substantiam habeat quibus faciūt pa-
 ris, & alia quibus viscitur, edulia, que cepa mi-
 scetur & eius infringunt caliditatē: vnde à ca-
 lere corporis vincitur, trāsmutatur, et in nutri-
 ti substantiā vertitur: in scilla verò caliditas il-
 la, & incisoria vis, secundū gradū attingēs, su-
 peficialis est, nullis crassis partibus mista, qua
 ratione cōmansa, stomachum & interna mem-
 bra que attingit, facile vellicat, corrodit, &

exulcerat, de qua re cum multa dici possent, ex libris *De temperamētis* decerpta: ea tamen, consultò prætermittimus. Caterum, quia paroxysmum epilepticum; mense Decembri contingentem citauimus, placet quoque nonnullos, eo mense interuenientes apoplexia & epilepsie casus hic subiungere.

Curatio vigesimatertia, in qua agitur de apoplexia illico interficiente, & de apoplectico paroxysmo, tres dies perdurante.

DIdacus Ferdinādus à Lapide, vir qui diu apud Indos egit, & inde nobilem lapidem adamantū magni precij & valoris attulit, vnde illi cognomen à Lapide inditum fuit: quum septuagesimum ætatis suæ propè annum ageret, & optimè valeret, apoplexia correptus fuit, ita graui & forti, vt illico mortuus conciderit, neque pulsus aut respiratio vel minima apparuerit, quæ plerunque per aliquod vel breue tempus comparere solēt vt in speculo percipitur, vel gossipio subtiliter carpto naribus admoto, & ori, vel scutula aquæ plena pectori superposita aut aliis similibus. Obiit autem 22. de mensis Decembris, anno 1552. Sed quum hæc scribo, memoriæ occurrit, olim pud Ferricen

Ferrarienses puellam quandam apoplexia detentam fuisse, quæ ab omnibus medicis pro mortua habebatur. Cæterùm, cum mater puellã summopere amaret, eam non ita facilè sepeliri permisit, & eo magis quia ab aliis perceperat, qui subito & repente grauioribus ijs morbis corripiuntur, & pro mortuis habentur, non sic facilè & repente clero sunt committendi. Demùm mater puellã per triduum apud se, contra omniũ opinionẽ detineri fecit, & tertio die, puella quasi ex inferis subleuata, reuixit, & hodie adhuc, vt audio, pulcherrimè viuit.

S C H O L I A.

Apoplexia morbus acutissimus est, in quo cerebri ventriculi leduntur, non verò cerebri ipsius substantia, quæ leuis vel fortis, facilis vel difficilis iudicatur, pro respirationis facilitate vel difficultate, vt meminit Galenus libris Aphorismorum, & variis aliis suæ doctrine locis. Cæterùm, suadent medici apoplexia mortuos ad septuaginta & duas horas non esse sepeliendos: quia intra hoc tempus ea affecti, solent reuiuiscere, & ad seredire: sed qua ratione, Conciliator Petrus Aponensis libro suarum differentiarum respondet, quia omnes humores intra hoc tempus septuaginta duarum horarum suum motum complent: nam sanguis

cōtinuò affligit, pituita quotidie, bilis de tertio in tertium : quod tēpus, ab hora qua bolis affligere incipit, vsque ad eam in quam desinit, cōplet horas quadraginta octo, melancholia verò, de quarto in quartum mouetur : quod tempus circumscribitur septuaginta duabus horis, vt cōputanti notum euadet. Sed quum hæc literis mando, mulier quedam Hebræa se offert quæ cum continuos quadraginta dies integros Hebræorum more ieiunaret, inde debilis facta est. Ceterum, cum postea mali succi cibariis vesceretur: multum humorem pituitosum exaggerauit: ex quo cerebri cavitates occluse sunt, & obstructiones factæ, ad quas priuatio sensus & motus, sequuta est: pro quibus recuperandis, & obstructione lenanda, multa illico facta sunt & ad cauterium vsque in commissura coronali, peruentum est, cuius loco, primo caput optime rasum, aqua vite, vel oleo de saxo petroleo dicto illinebatur, & ignita cādela accendebatur: quibus remedijs, mulier hac, ad se aliquātulum rediit. Sed medicus inscius ad eam iuuandam presens, ex brachij secta vena, sanguinis uncias octo vel decem extraxit, vnde mors certa consequutura, breui superuenit: non sine doctorum hominum iniuria, & filiorum hominis iactura. Consonū fuerit hic enarrare id quod olim Sal mantica, celeberrimo Hispaniarum studio, eueverit, & ita habet, Doctor regine Isabela (ita enim

enim vir hic vocabatur) abhinc annis viginti
 octo, medicus, prout illa ferebat etas, doctus, &
 in vniuersa Hispania in maximo precio & ho-
 nore habitus: cum egrotum quendam inuiseret,
 ac illi pulsum non adeò debile comperiret, non
 illico, peque ita breui eum moriturum, a asisten-
 tibus discipulis, qui eum comitabantur, predi-
 xit. Caterum, cum vesperi eundem de more in-
 uisum rediret, & è mulla iam desilierat quo-
 dam ex illis qui egroto astabant, illi ad scalas
 obviam venit, egrotum obisse exponens: me-
 dicus verò utcunque rem nonam admiratus,
 non ita tamen huic qui egroto obitum exposue-
 rat, fidens habuit. forte è iudicio suo, magis confi-
 sus, ut qui non multis ante horis, hominis ma-
 le habentis vires comprehenderat, ex quibus cer-
 tus erat, eum non ita de facili moriturum prout
 quoque assistentibus, & discipulis predixerat.
 Ut generosus igitur & magnanimus, & qui
~~in~~ ad egrotum utcunque mortuum peruenire non
 dubitat: quem primo aspectu, panno conte-
 ctum, & Franciscana veste indutum, con-
 spexit, non nisi varijs reuerendis monachis
 circum astantibus. Tunc verò grauissimus,
 magna animi constantia, eum detegere fe-
 cit, & eius in metacarpio arteriarum motio-
 nes explorauit, quas vigere adhuc depre-
 hendit: proinde eum ad cubile reuertifecit, &
 presidij

presidijs idoneis adhibitis, ad se redire fecit, qui
postea multos vixit annos.

[The following text is a highly stylized and largely illegible script, possibly representing a list or a specific medical text.]

Curatio vigesimaquarta, in qua agi-
tur de puero epileptico, oculos tor-
uos & aspectum horridum, haben-
te: solo canterio ad nucham indi-
to, sano reddito.

PVer viri probi, ex Monte sancto, Ro-
caneto ciuitati propinquo, annos na-
tus

tus duos, cū iamdiu epilepsia grauissimè torqueretur, vt ex ea oculos toruos, & aspectum horridum, cōtraxerit, & directè stare nequiret, cum multa pro eius salute cogitata essent, sed frustra, nostro consilio, ex Albucasi lib. i. cap. ii. parti superiori nuchæ, candente ferramento, ignitus fuit: quo in foramine cicer inditum fuit, quod sæpè innouatur, & ex eo ita pus effluxit, vt puer ferè sanus sit. Nam post inditum cauteriū, epilepticus paroxysmus, non amplius visus est, & oculi, & aspectus non ita toruū cernuntur, sed nondū directè stare potest: credimus tamen optimo victu proposito, puerum hunc ex hoc morbo liberatum iri, & eo magis quo grandior euaserit, quum puerorum ætates in calidiorē & sicciorem temperaturam vertantur, vnde Hippocrates, Aphor. lib. 2. aphorif. 45. dixit: quicumque iuuenes morbo comitiali laborant, mutatione maximè ætatis & temporis, & locorum, & victuum quoque liberantur. Philotheus verò in enarratione notat, dicens: Cum enim transmutetur iuuenum ætates, hoc est, puerorum, in calidiorē & sicciorem temperaturam: maximè cōfert epilepticis affectibus. Huius pueri auus, vir sexagenarius, per scalas cecidit,

&

& varijs locis percussus fuit, præcipuè in frontis alta parte, vnde oculi alterius palpebra cecidit, & oculus claudebatur, neq; ex eo videbat, nisi manu palpebram eleuabat. Facta autem erat superioris nerui, siue musculi resolutio, qui cæteris aliis crassior est, prouidente natura, ~~videbatur~~ ~~videbatur~~, pro sua obeūda functione, hoc est, pro sustentanda palpebra superiori oculi. Cæterum, hic paucis elapsis diebus, grauiori apoplexia oppressus, suū diem obiit, credere utiq; est, etiam, quod quando per scalas cecidit, apoplexia cor reptus erat.

Curatio vigesima quinta in qua agitur de febre sanguinea.

Filius illius, qui ob neruorum resolutionem, vt serpens reptit, vigente ætate, continuo febricitabat. nō dormiebat, oris dulcedinem primo sensit, quæ postea in amarorē versa est. lotium crassum, rubrum emittebat, in quo nebula spissa ac sedimentum rubricans cernebatur: pulsus crassus erat, frequens, & plenus: nam hic iuuenis erat, bonæ habitudinis: ad quem accedens secundo die ægritudinis, illico post alui excrementa, per clysterem deposita, sanguinis libram ex interna

terna brachij dextri vena secta, fluere feci, & postea syrupum hunc ebibere iussi.

Recip. Syrupi de cicorea simplici vnc. j. acetosi simplicis vnciâ med. aquarum endiuia, acetosa, ana vnc. ij. Misce, & frigidam bibat. Elapsis verò tribus horis, panatellam simplicem pro victu habuit, & hordeaccam cū vino granatorum, & iulebo pro potu, vesperi vero cum de more cum inuiserem, ab eo sanguinem extractum, ita infectum conspexi, vt ex eodem vena foramine, quindecim alteras sanguinis vncias extrahere fecerim: à qua sanguinis missione, optimè sudauit, & ea nocte, quieuit, & placide dormiuit, & vt paucis dicam, ita rectè habere cœpit, vt ante septimū diem, epoto syrupo rosato solutio, decocto tamarind. diluto, sanus euasit.

S C H O L I A.

Nisi enim ijs in febribus, copiosè ita sanguis dematur, in biliosam degenerare solent, vt prioribus dixi Centurijs.

Curatio vigesima sexta, in qua agitur de febre continuo affligente, cum ingenti capitis dolore.

FRANCISCUS Vincētinus mercator, natus annos quadraginta tres, cū Venetiis

tiis Anconam se reciperet, feбри conti-
nua affligebatur, quæ singulis noctibus
accessiones habebat. Cæterum huic cum
multa remedia & varia, post purgatio-
nes, & sanguinis missiones, fecerimus, &
semper de dolore ingenti capitis quere-
retur: illi frontis venam secare fecimus,
& sanguinem ad vncias sex demere: qua
sanguinis missione dolor euauit, & æ-
ger optimè se habere dixit. Porro, cum
æger in nõnullis deliquerit, dolor denuo
pullulauit, sed iterum secta frontis vena,
ex toto euauit, & æger ex integro con-
ualuit, fuere autem omnes ægritudinis
dies viginti duo.

*Curatio vigesima septima, in qua
agitur de muliere febriente, quæ post
ea, cessante febre, in anxietudi-
nes, & animi deliquia deuenit.*

HVius vxor, mulier iuuenis sterilis,
marito malè habente, rigore primo
affligi cœpit, ad quæ postea sequuta fuit
febris, ad aliquot horas durans: sequen-
ti die, eadem hora rigor superuenit, suc-
cedente prædicta febrī: vt duplici tertia-
na mulierem hanc corripī dicendum sit,
pro qua propulsanda, & sanguinis mis-
sione, & debitis per pharmaca purgatio-
nibus

nibus vsi sumus: quibus optimo vict^o ordine constituto, ex toto intra quindecim dies abiuit. Cæterùm propulsata febre, mulier hæc in anxietudines, & animi deliquia incidit, pro quib. tollendis frictions plutes & retractiones in partes inferiores, à superioribus fiebant: quin etiam per nares suffumigium ex rebus malè olentibus fiebat, sed partib. inferioribus, hoc est collo matricis, pelli ex mithridato & Gallia moschata indebantur, tentatis prius aliis ex mercurialis thyrso paratis, quibus aliquantulum bene habuit. Porro cum maritus rectè valuit, & ipsam rectè valere inuenimus: appetebat autè vterus, ob compressum semen, vnde eiusdem vteri ad superiora recursus erat qui strangulatus, seu vteri suffocatio, appellatur.

Curatio vigesima octaua, in qua agitur de dysenteria.

Mulier Chia, nata annos quinquaginta, obesitatis mediocris, dysenteria vera laborat. Nam intestinorū dolores patitur, & assiduè egerit, sed trib⁹ elapsis diebus egestiones cruentæ sunt redditæ: huic tunc clysteres varij sunt facti, & exterius vnguenta constringentia

applicita. Cæterùm cum dolores assiduè
excretionè perseuerarèt, & febris ingen-
compareret, basilicam dextri brachij
aperire feci & sanguinis vncias quinque
extrahere: à qua sanguinis missione sy-
rupum myrtinum consuetum ebibit, &
clysteres constringendi vires habentes
sunt inditi, quorum exemplum sic habet.

R. Aquæ hordei, in qua balauustum
verum incoctum erat. lib. j. seui hircini,
olei myrt. an. vnc. ij. albi oui optimè con-
cussi numero duo, boli Armeniæ, sangui-
nis draconis, ana vnc. ij. pilorum leporis
drach. j. Misce fiat clyster quem pro posse
retineat, ab iis enim melius habuit. Cæ-
terùm cum ad aliquot dies sic incederet,
& non frequenter egeret, sed intesti-
norum ingentem dolorem pateretur, cly-
steres ex decocto radicis althææ cū seuo
hyricno, & oleo myrtino paratos iniu-
ciendos mandauit. quibus melius valuit.
Cæterùm huic victus, panatela ex simi-
lagine, & iure pedis vituli parata erat,
potus vero, interim dum febris vigebar,
aqua calybeata, postea verò vinum ru-
brum crassum, quod ex Aulone Anco-
nam afferri solet, & illud aqua calybeata
& ferrata diluebat, vltimo receptis suffu-
migis, basilicè & potenter valuit, habet

autem suffumigia sic.

R. Thuris, mastichis, sanguinis draconis, boli Armeniae, ladani, corticū pineæ, ana partes æquas, omnia in polinem reducantur, & cum resina & terebenthina, misce, & fiat missa, ex qua drach. vnā vel alteram, super ignitas prunas, iniicito, & super sella perforata sedens mulier, optimè vestimentis circumdata suffumigiū recipiat: iis enim vt dixi, mulier hæc sana euasit, veluti plures alij hoc tempore dysenteria laborantes. Cruciabantur autem tunc pueri dysenteria, vt filius Vincentij Chij, filius Celarij, filius Ioannis Teutonici mercatoris, prædictæ mulieris ægrotantis nepotes duo, puella Antonij pharmacopolæ, filius Petrolij, qui ad portum agit, & plures alij.

Curatio vigesimanona, in qua agitur de recidina cuiusdā ægrotantis.

DAniel papus, iuuenis biliosus ad vstionem declinās, iis diebus febricitauit, febrī quidem continua: illi bis secta fuit vena, & pharmacū post humorū præparationem per syrupos concessum, & tandem bene habuit, interiectis verò octo diebus in quibus bene valuit, cum plus iusto comederet in febrē reci-

dit, & eam quidem intensam capitis cū dolore, & oris amarore, pro qua leuāda, secundo die recidiuæ hunc potum illi obtulimus, & sequenti die à feбри & symptomatis fuit immunis, habet autem potus sic. R. Syrupi rosati solutiui vnc. quatuor, aquæ cicoreę vncias tres, misce, fiat potus quem ieiuno stomacho bibat, quo optimè alius respondit: imo eo quoque euomuit, & tandem sanus ex toto fuit.

Curatio trigesima, in qua agitur de febre continua cum capitis dolore, & renum grauedine, ac oris amarore.

CArmonensis, qui magnas & ingētes casei Parmensis rotas vendebat, iuuenis annos natus triginta, febre continua corripit cœpit, cum qua & caput dolēbat, & renum grauamē sentiebat, quibus & de oris amarore maximè querebatur, hic ex se primo bilem meram vomuit, ad quem postea ipse perueniens, illico haustum hunc illi descripsi, & ita habet.

R. Syrupi rosati solutiui vnc. quatuor, decocti tamarindorū vnc. tres: Misce, fiat haustus vnus, quē frigidū bibat, quo optimè egressit, postea verò cum febris quoq; vigeret, & lotiū rubrū & crassum appareret,

reret, sanguinis vnc. sex ex basilica educi
 feci: syrupos autē acetosos & de endiuia,
 tunc bibebat: post quorum bibitionem
 apparente cōcoctione in vrina, pharma-
 cum leue ex rhabarbaro propinatū fuit,
 & sanitatem obtinuit. Nā capitis dolor
 post primam euacuationem adhibita,
 oxyrhodino applicito, euauit: veluti re-
 num grauitas, post eorum inunctionem
 ex Galeni refrigerante, cerato dicto. Vi-
 ctus huic, carnes pullorum & auicularū
 erat: potus verò, primo hordeacea vino
 granatorum excepta, sed postea vinum
 ὀλιγοφ ὄρον pauciferum dictum.

*Curatio trigesima prima, in qua agi-
 tur de vesicula duriuscula, & ni-
 gricante supra dentem nascente.*

PVer natus annos octo, cum dentem
 ex incisoriis superioribus, mobilem
 haberet, illi filo adalligato, vt pueri face-
 re solent, cum extraxit. Cæterum elapsis
 ferè tribus mensibus, denuò dens non
 apparebat, sed in dies magis vesicula ni-
 gricās, dentis loco conspiciebatur: quam
 pueri parentes sic videntes, maxime cō-
 querebantur, & condolebant: qua de re
 puerum ad me deferre curarunt, quem
 quum animaduerto, iudico subnigrum

tuberculum illum compatentem, venæ
 atacuius oram esse: in quam sententiam
 postea medici alij doctrina, & experien-
 tia nobiles venerunt: Demum accessit
 chirurgus, meis mandatis subduriuscu-
 lam vesiculam illam aqua argētariorū,
 forti dicta, tetigit, gossipij pauco ad os
 & linguam indito, ne aqua cadēs, partes
 has vellicaret excederet: quā cum ter
 vel quater, intra tres vel quatuor dies tā-
 geret & exureret, ex toto vesicula corro-
 ta & extirpata fuit, sub qua dens albissi-
 mus comparuit, non sine applausu parē-
 tum, & artis laude, poterat & opus hoc
 oleo vitrioli confici, veluti oleo ex anti-
 monio & sublimato destillatio.

*Curatio trigesima secunda, in qua
 agitur de febre.*

B Artolinus, qui melopepones ad forū
 herbarium vendebat, vir robustus ri-
 gorifica febre correptus fuit, & illico
 prima nocte deliravit, & anxie tulit: ad
 eum verò in aurora accedens, ex brachij
 dextri vena cōmuni, sanguinis vncias de-
 cē extrahere feci, & syrupū hūc ebibere.

R. Syrupi de succo acetosæ, nenuphari-
 ni, ana vnc. vnā, aquarū acetosæ, lactuce,
 ana vnc. duas. Misce, fiat syrupus, sed &
 de ven

de ventris respondentia, nobis cura erat: sequenti verò nocte, tametsi febricbat, placidè tamen & quiete noctem trans-egit: demùm, sexto die, ab epoto pharmaco, quo optimè egressit, sanus evasit: terminantur autem Anconæ morbi, aut ad salutem, vel ad mortem, breui, vt Centuria prima harum curationum medicinarum meminimus: præcipuè vbi de crisi & diebus decretoriis egi.

Curatio trigesima tertia, in qua agitur de puero febrē continuā patiēte.

Filius Benedicti lapicidæ, qui apud Iudæorum synagogam habitabat, ætatis decem annorū febrē corripiebatur cōtinua, quæ noctu affligebat magis semper: huic ani venis applicitæ sūt sanguisugæ duæ, & post quartum ebibitum syrupum, apparente in vna concoctione, rhabarbarum cum agarico nouiter parato, in decoctione florum & fructuum cordialium, adiecto electario catholico, ebibit, & breui sanus fuit: Iecori porrò, santalinum vnguentum admouebatur, & ad aliquot dies postea, rotulos ex speciebus diarhodonis abbatis, & speciebus electarij trium satarorum saccharo confectos, comedit: super quos aquam

stillatitiam endiuie bibebat, & optime habuit. Cæterū vnus rotuli pōdus drachma erat, aquæ verò vnciæ tres.

Curatio trigesimaquarta, in qua agitur de puella, qua aqua ebulliente fuit excocta, vnde symptomata grauia traxit.

Puella illius qui apud Antinorium agit, aqua ex igne ebulliente, supra ventrem ad vmbilicum excocta fuit: vnde vesiculæ & bullæ ortæ sunt: a quibus postea ruptis, vlcera euaserūt. Cæterū puella tūc nō adeò malè habuit, sed vesperi tota rubra est facta, & tāquā mortua iacebat: ad quam vocatus, ex populeone vnguento totum eius ventrē illini feci, & vitis folia superaddere: quo remedio intra quatuor horas puella ad se rediit, & paucis postea diebus ex toto sana euasit, Quòd verò intus intestina ex aquæ ingēri caliditate tumuerint, vnde symptomata dicta orrum traxerūt, pro certo crediderim: vlcera tamen postea ex vnguento à calce sæpè lota parato, sana sunt reddita:

Curatio trigesimaquinta, in qua agitur de crurium dolore cum aliquo

quali tumefactione, ob moram in
aqua frigida contractis.

GAtrius, vir fortis & robustus, cum
Gerura in gelida sapè haberet, in eo-
rum dolorem cum aliqua tumefactione
incidit: pro quibus curandis affectio-
nibus, brachij interna vena secta fuit, &
sanguinis vnciæ sex extractæ, post quam
venæ sectionem, ac per pharmaca eua-
cuationes, fomenta & lauacra, digerendi
& roborandi vim habentia parauimus:
quibus melius se habuit. Cæterum retra-
ctionibus, & fractionibus, ac ligaturis
circa partes inferiores, ad superiores ad-
hibitis, ex toto sanus euasit, vt verè pro-
ditum sit theorema à medicis, & philoso-
phis receptum, contrariorum contraria
sunt remedia.

Curatio viri fracturæ in qua agi-

mus de moram in aqua frigida de-

trahitur a frigore. In illis bal-

neis, præparatis fuerit.

Monachus, cuius quadragesima fuit.

Monachus, cuius quadragesima fuit.

Monachus, cuius quadragesima fuit.

Monachus, cuius quadragesima fuit.

*Curatio trigesima septima, in qua a-
gitur de vulnere inter costas mē-
dosas illato.*

Filius Ricci, natus annos vndecim, à
puero inter mendosas, siue nothas
costas gladiolo vulneratus fuit: ad quem
vocatus ipse, per chirurgum præsentem,
tentatum specillo vulnus fuit, quod lon-
ge penetrabat: tunc turunda albo oui
concepta intromissa est, & desuper ap-
plicitæ

plicitæ stupæ, eodem albo oui intio-
ctæ: in cuius circuitu oxicato imbutus
pannus lineus admouebatur: sed tūc illi
basilica lateris eiusdem secta fuit, & san-
guis ad vncias quatuor extractus. Por-
rò sequentibus diebus curatū vt decebat
vulnus, multū puris ex eo fluebat: & plus
quàm pro vulneris ratione decebat: qua
de causa, vulneris ipsius oram, secundum
costarum incessum digiti longitudine, a
perire feci, vnde vulnus penetrās non es-
se conspeximus: & tunc puris fluxus ces-
savit, adeò vt breui vulnus cicatricem
obduxerit, & puer à tanto malo liber &
immunis euaserit. ebiberat autem antea
puer ex manna pharmacum.

*Curatio trigesima octaua, in qua a-
gitur de febre erratica in quarta
nive degenerante.*

ORientalis mercator bonæ habitudi-
nis iuuenis, tepidiori & frigidiori fa-
cto aëre, febribus erraticis, id est, nullum
ordinem seruantibus, affligi cœpit: quæ
postea in quartanam degenerarunt: huic
cū in brachij secta esset vena, & sanguis
vt tauri crassus extractus, optimo seruato
victus ordine, syruos dedimus, ac se-
cunda quartanæ accessione, pharmacum
hoc

hoc propinauimus, à quo liber & sanus factus fuit: Cæterùm quum in Græciam postea iter, in eandem quartanam recidit: opus autem erat, meatuum & lineis obstructiones exactè reserare: sic autem pharmacum ab eo potum habet, Recip. Electarij de sene vnc. mediam, diaphiniconis, electarij elefscoph, ana drach. duas syrupi de epithymo vnc. vnum, in decoctione sene quantum sufficit: Misce, fiat haustus vnus: quem in aurora tepidum bibat, & desuper dormiat.

Curatio trigesimanona, in qua agitur de ventris dolore, ob durum retentum stercus.

Mercator, cui ventris ingens erat dolor, & pro eo propulsando, clysteres plures paratunt, & absque fructu & profectu iniecerunt: cum ad eum perueni, ex oleo communi ad manus habito, sed parum tepente, illico nulla interposita mora, clysterem parare feci, & immittere, sed interea clyster parabatur, clysteres emolliendi vim habentes concinnabantur: dein potentiores, habent autem emollientes clysteres sic, Recip. Maluæ, branchæ visinæ, foliorum caulis, betæ, ana manipulum vnum, seminis lini fœnugraci,

nugræci, ana pugillum vnū, caricarum numero quindecim. In aqua fiat decoctio, facta colatura.

Recip. Prædicti decocti libram vnā & mediam: cui adde butyri, olei seminis lini, mellis rosati colatiui, ana, vncias duas, salis drachmam vnā: Misce, fiat clyster. Clysteres verò acres ita habent.

Recip. Centaurij minoris, camepitidis, camepitos, ana manipulum vnum, seminis cartami, vriticæ, ameos, syleris montani, ana vnciam vnā, ficuum pinguium numero duodecim, in lixiuio leuiori fiat decoctio. Recip. Prædicti decocti vncias quindecim, mellis rosati colatiui, olei rutacci, ana vncias duas, diaphiniconis vnciam vnā, trochiscorum alaudaal scriptulos duos, vitelli oui, numero duos, salis drachmam vnā & mediam: misce, fiat clyster. Cæterum exterius eius alius vnguento de agrippa, & althæa ungebatur, & sanatus est.

Curatio quadragesima, in qua agitur de febre continua, ex crescentias habente.

Pandolfus iuuenis nobilis Anconitanus literis operam dans, cum Patavio

tauo Anconam rediret, in febrim incidit, & in eam quidem biliosam, malignam, ex genere earum quæ nunc publicè grassantur: nam cum semper affligit, à meridie tamen grauius corripit, adeò vt æger noctu non dormiat, neq; quiescat, cum quibus aphthæ in gutture apparuerunt, vt omnibus ferè nunc febrientibus euenit: huic quum secta illi vena esset, & sanguis extractus, syropos acetosos & refrigerantes ebiberet, ac de aphthis, hoc est, oris vlceribus, cura haberetur, pharmacum ante septimum ebibit, & optimè egressit. Cæterùm, septimo die rigor huic paruus supervenit, quem febris consueta sequuta fuit: pro qua abigenda, syropos aperienti meatus, & recludendi opilationes cum quadam refrigerandi vi, concessimus: properabat autem autumnus: habent autem syrups, vel potius apozemata, sic, Recip. Radicum endiuix, buglossi, borraginis, petroselini, ana vnciam vnã, amarindorum, folliculorũ sene, liquiritiæ, ana vnciam mediam, prunorum pinguium, numero duodecim, hordei integri libram mediam, florum borraginis, buglossi, citoreæ, ana vnciam mediam, seminis melonis, cucurbitæ, citruli, ana drach. sex.

In libris septem aquæ fiat de coctio, quousque maneat libræ quatuor: facta colatura, adde syrupi bisantini completi, hoc est cum aceto, de cicorea cum rhabarbaro, ana vnc. tres. Misce, fiat apoze-
ma: de quo singulis diebus in aurora ieiuno stomacho, septē vel octo vncias bibat, & desuper dormiat: exterius verò, vter vnguento diopilatiuo à succis dicto, inungebatur: cuius descriptionem prioribus Centuriis descripsimus, Porro pro renum dolore, quo maximè cruciabatur vnguentum Galeni, dictum ceratum refrigerans Galeni: aut album Galeni, paratum fuit, quo inungebatur. Huic vinū per totum hoc tempus abnegatum fuit: post septem tamen dies pullorum carnes concessimus: duodecimo verò die, ab ingestio syrupo rosaceo solutiuo, cum aqua endiuixæ, in qua rhabarbarū per noctem maceratū fuit, quæ purganda erant, purgata sunt, & tandem decimoquarto sanatus est. Ori tamē ventriculi, ob absumpta & morbum ipsum debiliori facto, ceratum roborās sicuti figura, in panno cocco infecto extensum, applicitum fuit & saccharum rosaceum, cū speciebus diarhodonis abbatis, ad aliquot dies, ieiuno stomacho comedebat.

*Curatio quadragesima prima, in qua
agitur de febre, & variis aliis af-
fectionibus, à calce & gypso eue-
nientibus.*

FRater illius qui gypsum parat, de-
cem septem annorum, cum febreret,
& de capitis dolore quereretur, illi ab in-
gesto clystere secta communis brachij
fuit vena, & sanguinis uncia sex extractæ:
victus verò ordine parato, & abstemio fa-
cto, post ebibitum syrupum acetosum,
quinquies, pharmacum ex electariis bi-
lem & pituitam respicientibus, decocto
sene dissolutis, ebibit, & melius habuit.
Postea verò, nonnullis interiectis die-
bus, in aurora ex diarhodonis abbatis, &
trium santalorum speciebus paratos ro-
tulos, singulos singulas drachmas pon-
derantes, gustabat, & desuper aquam en-
diuix bibebat, & paulatim conualescere
cœpit, donec integram consequutus est
sanitatem. Cæterùm, qui gypsum parât,
maiori ex parte, phtisi affecti moriuntur,
quia caput nimia siccitate à gypso con-
tracta, debile & imbecille fit: vnde quæ
concoquere debuerat, non concoquit, &
quæ retinere, non retinet: quo factum est,
vt materia ad subiectas corporis partes

decidat, veluti hodie cuidam ex iis euenit nec minus hoc contingit, iis qui calcem parant, vt viro illi robusto, qui ad caput montis agit. Sed malier quæ ignitas prunas valculo super caput ex vitri fornace portare solebat, in epilepsiam lapsa est quam diu iam est patitur, resolutum nanque est capitis innatū calidum: vnde ipsum imbecille & frigidum redditum, hoc malum faciliè incurrit.

Curatio quadragesima secunda, in qua agitur de variis affectionibus melancholicis, simulque de pugnantibus temperamentis variis in membris.

Q Vum superioribus diebus quidam ex integerrimis amicis meis, qui nunc Romæ miserimè agit, permittente Deo, omnium rerum maximo scrutatore, mecum fortè incederet: ille vt peritissimus, & rerum nouarum avidissimus, ita quum propè officinam quandam librariam vnà essemus, nonnullos inuenerit libros, quos euoluens, Galatini opus contra Hebræos offendit, opus me hercle elegans, & eruditionis refertum: de cuius operis argumento quum inter nos ser-

mo esset, fortè venit illuc Azzarias Man-
 tuanus Hebræus, Hæbraicis & Latinis
 literis apprime instructus: qui tertius fa-
 ctus comes, iudicium suum de ea re in-
 terposuit, ad duos præcipuè Iesuos faciē-
 te, quos Galatinus in operis fronti spicio
 introduxit, vt magnū illum Reuclinum,
 Capnionem dictum, eo tempore carce-
 ribus obstrusum liberaret, à calumniāq;
 defenderet. Cæterum post longum de
 iis rebus inter nos tres habitum sermo-
 nem, rogat me Azzarias, digner illi con-
 siliū præstare meum pro sua recupe-
 randa sanitate: diu enim erat quod mul-
 tis & grauibus affectionibus affligi cœ-
 perat. Ego verò vt omnibus paratus, ita
 lubens prouinciam suscepi, non solum
 verbo respondendi, sed chartis ea dandi,
 quæ ad salutem suam faciunt. In primis
 igitur se offert hic gracilis, macilentus,
 sicca scabie per vniuersum eius corpus
 diffusa, facie subcitrina, ætate triginta
 quinque annorum, caliditate quadam
 extranea correptus, vt mihi tunc non ad-
 modum difficile fuerit præfagire eū ci-
 tissimè in morbum habitum (hecticam
 Græci dicunt) lapsurum, nisi rectè & citò
 manu curaretur docta. Secundo re cuncta-
 tius aduertès, nosco hūc caput instabile

habere, à quo continua fit ad pectus & alias corporis subiectas partes destillatio. Tertio inest huic excedens in iecino re caliditas, pro qua propulsanda, diffiduum cum inter medicos ortum fuerat, post longam medicamentorum exhibitionem, num is mittendus esset ad thermas acharias, vel potius ad calderias, in qua altercatione præualuit Panitius Mātuanus, vir medicus doctus, qui cum ad balneas calderias ire consuluit: quarum potu, utpote constringentium & refrigerantium (per ferrum nanque scaturiunt) iecinoris excedēs caliditas paululum repressa fuit, sed lien constipatus obstructusque cum canaliculis, & meatibus ciborum ductioni inseruientibus mansit, adeo ut paucis interpositis diebus, in quartanam inciderit, qua annum ferè laborauit: neque enim ignoro, ferri aquas (ut medicis placet) lienis minuendi vires possidere, quum & hac dote ab eis obstructio facta est, per accidens tamen. Quarto, lien omnino obstructus cum quodam hypochondriorum murmure & rugitu est. Quinto, huic ventriculus est debilis, adeo ut non rectè concoquat, non eo tamen ut in putidos, & ouum referentes incurrat ructus: sentit tamen eius de-

cliuem

cliuem partem frigidam. Sextò, plerun-
 que in famem is incurrit caninam, tam
 noctu quam diu. Septimò, huius insom-
 nia melancholica sunt, & cogitationes
 melancholicæ. Octauò, pectoris coarcta-
 tionem habet, quæ non eodem tenore
 semper affligit: vix enim aliquando ro-
 spirare valet, aliquando tamen facilem
 spiritum tenet. Nonò, multù vigilat, pa-
 rum quiescit, tamen si quandoque in ca-
 rum hoc est somnum profundiorum de-
 ueniat. Decimò, per sepe dormiendo an-
 gitur, & premitur, magnis & difficilibus
 cordis pressuris, potissimum quando su-
 pra sinistrum decumbit latus: à quibus
 affectionibus non nisi magna & animi
 & corporis concussionem expergefieri va-
 let: nam tunc expergefactus magnam
 membrorum lassitudinem contrafractio-
 nemque per sentit, & anhelitus attractio
 difficilis & gravis fit: quæ omnia remit-
 tuntur quibusdam ructibus, gemitibus,
 & lachrymis, non minus quàm per lotij
 magnam insuetam excretionem, quo
 lotium in hoc morbo semper lucidù ci-
 trinù, vel aqueù subtile conspicitur. Hæc
 enim sunt affectiones & symptomata, ac
 pugnantia variorum membrorum tem-
 peramèta, quibus hic premitur Hebræus:

pro quibus profligādis, causam vnde tra-
 xerunt paulisper inuestigare licebit. He-
 bræi natura sua omnes ferè atrabiliarij
 sunt quod potissimum euenire multis de
 causis auguror: prima quia captiui, vnde
 timidi & mœsti fiunt, & consequenter à-
 trabiliarij, iuxta Hippocratis, in Aphorif-
 mis sententiam: si timor atque mœstitia
 longo tempore habentes, perseuerent,
 ex eo atra bilis significatur, ~~quod Hebræi~~
~~eduliis atrabiliosis vesci consuescūt: præ-~~
~~fertim Itali, qui à seribus, bubula exicca-~~
~~ta fumo, anatibus, leguminibus, & multo~~
~~salito caseo vescuntur: non minus arto-~~
~~crea, id est, carne mazza incrustata, car-~~
~~ne, ciceribus & leguminibus discocta,~~
~~lentibus, oliuis, carne salita, & aliis variis~~
~~& multis atram bilem gignentibus: pro-~~
~~inde omnes Hebræos atrabiliarios esse,~~
~~in confesso est. Non igitur à cōsortio eo-~~
~~rum eliminabitur Azzarias hic, cum præ-~~
~~ter cetera, studiosus sit, & rei medicæ quo-~~
~~que operam nauet: quibus adstipulantur~~
~~corporis gracilitas, venarū exilitas, tho-~~
~~racis strictura: quæ omnia temperamen-~~
~~tū atrabiliarium attestantur. cum igitur~~
 atrabiliaris hic sit, & in eo bilis atra vi-
 geat,

geat, facile inclinabitur animus diiudicare, morbos citatos ortum ab atra bile habere, quod an ita sit, eorū vnumquemque inuestigando, experiemur. Et primo se offert corporis gracilitas, quæ dubio procul arguit humoris siccitatem, & innati calidi resolutionē, vt corpus frigidum & siccum dicendum sit: neque minus sicca scabies id testatur: cum quia à sicco proficiscitur humore, sicca euadit, accedunt iis, vt nonnulla postea dicenda preteream, quod quia humore abundabat melancholico, ita facile in quartanam lapsus est. Huius cæterum atræ bilis, cum sensit receptaculum, facile ad imam ventriculi partem eam mittit, quæ suis qualitatibus frigidam reddit, aciditate verò, & constrictione famem intensam incitat illam præcipuè quam caninam appellamus. Sunt quoque huius insomniamelancholica, & cogitationes melancholicæ, quæ atram bilem in totum arguunt, vt ex Galeno, in eo libro, cui titulum indidit, Quod animi mores sequuntur corporis temperaturam percipimus: veluti ex ipso, & Hippocrate. libellis De insomniis. Ceterum ob huius humoris à capite ad intercostales musculos descensum, pectoris fit coarctatio, & cōsequens

difficilis respiratio, qui cum siccus & aridus potentia sua sit, vigilias efficit. Incidit tamē hic nonnumquam in profūdū somnum, ob aggeratam pituitam, ab concoctionibus assiduis ortam: nouistis autem somnum & vigiliam ab actiuis potissimū euenire qualitatibus, vigiliam à caliditate, somnum à frigiditate, vt Galenus lib. 2. Aphorif. enarratione tertia, & lib. 3. De locis affectis, cap. 4. prope finem testatur: secundario verò à passiuis qualitatibus, humiditate, & siccitate, ab humiditate somnus, à siccitate vigilia. Primas igitur obtinent in somno & vigilia, actiuæ qualitates, secundas verò passiuæ, quod sic obiter dictam velim, ob quosdam morosos medicos, & philosophastros, qui secundum Galenum, somnum & vigiliam, à siccitate & humiditate potissimum fieri contendunt, quod tamen falsū esse, ex dictis liquido euadit. Quū is igitur somno profūdiori detinetur, in angustias, & cordis pressuras deuenit: potissimum quando supra ipsius cordis accumbit latus, humor etenim hic atro suo colore principalium virium sedem obscurat, & tenebris similem reddit, vt Asclepiadi primo placuit, & Galeno illi subscribenti, libro tertio De symptomatum causis,

causis, & eiusdem numeri libro, De locis malè affectis capite quarto, vnde cordis angustia, & grauis ac difficilis totius corporis compressio fit: neque enim hæc in re Auerrois oblatrare sinit Galeno & antiquioribus contradicēdo, quum prædicta symptomata non ob atrum colorem, sed ipsius humoris substantiam, euenire alta mente cōtendit. Difficiliter autem vt prædixi, ab iis symptomatis, & nõ nisi magna cum corporis & animi agitatione, hic euigilat, neque minori ac difficili anhelitus attractione, quæ omnia subleuātur & minuuntur quibusdam superuenientibus ructibus, lachrymis, & suspiriis, humor enim agitated subtrahitur, & in atros vertitur fumos: qui in stomacho & corde retenti, per suspiria, & ructus postea deponebantur, non minus quàm ipsius humoris altera pars, ad caput ascendens quæ ad oculorum angulos & locellos iuxta illos positos, transmittitur: vnde postea concussione ingenti illa facta, per lachrymas excutitur, sic vti illa altera ad vesicam transmissa, quæ per lotium excernitur, non nisi magna quantitate, quibus expulsis, tanquam deposito onere, leuior sentitur. Conuincitur ergo ex iis dictis affectionibus, tam

morbis quàm symptomatis atram bilē
 vigere, & in isto dominium habere. Sed
 quænam atra bilis hæc est, scitu iustum
 est. Atra bilis alia est naturalis, quæ san-
 guinis crassior pars est: & ita in illo se ha-
 bet, sicut pars casealis in lacte, vel amur-
 ea in oleo, aut fax in vino: dicitur verò
 hæc propriè humor melancholicus, vel
 succus melancholicus, aut sanguis me-
 lancholicus, non verò rectè atrabilis, vt
 testis est Galenus libro tertio De locis
 affectis, & aliis variis locis. Huius Cæte-
 rum humoris dotes sunt, vt sanguini mi-
 stus, illi vim, robur ac crassitiem imper-
 tiatur, & per eum sanguis extra venatus
 concreascit. item vt sanguini mistus, nu-
 tritioni singulorum membrorum deser-
 uiat, eorum præcipuè quæ pro sua tēpe-
 ratura idoneam huius humoris portio-
 nem exposcunt: cuius excrementitiam
 partem lien ex iecore attrahit, & ea nutri-
 tur, & fouetur, eam primo subtiliando &
 minuendo: ita vt subtiliori nutriatur suc-
 co lien, quàm ipsum iecur, vt alias proli-
 xius dixi. Hic igitur humor, vt Galeno
 placet, libro quinto De usu partium, ven-
 triculo etiam conducibilis est: quia cum
 acidus sit, ventrem intendit, & in seipsū
 contrahit, & comprehendere cibos ex-
 quisitè

quisitè cogit & retinere, quousque plene
coquantur. Porro ambo humores ij tam
qui cum sanguine est, quàm excrementi-
tius dictus, frigidi & sicci natura sunt, sa-
pore pontico, colore atro, à frigido dimi-
nuto effecti. Sunt igitur vt in summa di-
cam, naturalis atræ bilis, siue naturalis
melancholiæ species duæ. Non natura-
lis verò atræ bilis species, plures compe-
riuntur: Altera, quæ per duarum natura-
lium dictarum vstionem & putrefactio-
nem fit, & calida admodum acris & mor-
dax est: eo discrimine à naturalibus diffe-
rens (vt refert Galenus libro secundo
De facultatibus naturalibus prope finē)
quo fax vsta, à non vsta diffidet. Sed
aduerte quòd quando dicimus naturales
duas illas species melancholiæ, per vstio-
nem innaturales fieri, nolumus intel-
ligere humores hos in vltimum vri-
ac in cinerem penitus verti, quum & li-
quidi & fluidi adhuc vsti maneant: sed
dicuntur à nobis adusti, quia substantiã
ipsam, crassiorem, & minus fluidam, cum
maxima exiccãdi potentia acceperunt. est
igitur prima hæc atræ bilis innaturalis
species, quæ per duarum naturalium vstionem
fit. Altera verò est, quæ per bilis assationem
oritur, ex flava autem bile vitellina fit,

ex vitellina porracea, ex porracea æruginosa, demū ex æruginosa atra bilis euadit omnium perniciosissima: & tãto priori specie malignior, quanto bilis succo melâcholico est acrior, & acutior: humi enim sparsa atra bilis hæc, suo acumine terram radit, quandamq; cum bullis, veluti fermentationem, ebullitionemq; excitat, ex qua mania fieri solet, ferinis cū symptomatis: nam corporis particulæ cum adhærescit, sua crassitie eã arrodit, exulcerat, ac in perniciem semper trahit. Tertia species atræ bilis, ea dicitur quæ per sanguinis putrefactionem, & affationem gignitur: cum enim sanguis supra modum affatur, eius pars subtilior ac pinguior omnino in flauam conuertitur bilem: quæ autem crassior in atram, vt meminit Galenus lib. 1. De differentiis febrium, & alibi sæpè: veluti Anicenna libro sui Canonis, & libello canticorum. Ex isto autem sanguine supra modum efferuescente, & in atræ bilis humorem transmutato, antraces, carbunculi dicti, fieri semper solent. Ita autem hoc loco accipi volo atræ bilis humorem (inquit Galenus citato loco, cap. 9.) vt qui nondum exquisitè in atræ bilis naturam trãserit, sed in quodam sit confinio constitutus.

tutus. Cæterùm, hãc ex sanguinis vstione genitam atram bilem, Gal. lib. 2. Prædictionũ, miriorem esse, ea quę ex bile, vel atro succo est genita fateatur: non me latet tamen in præsentĩ Paulum Æginetam atræ bilis duas tantũ signasse species, vt apud eum quis legere poterit, lib. quarto cap. De elephantiasi, quo in capite, vt obiter hoc dicam, Paulus ipso, bona Guinterij Andernaci, eiusdem interpretis venia dixerim, nullam Ætij Cappadocis mentionem fecit, sed verius Aretæi Cappadocis, cuius opus superioribus diebus, Pauli Crassi Patavini, viri doctissimi & elegantissimi diligentia, latinum legimus. Sed iam ad atræ bilis species redeuntes, dicamus, quod à pituita atra bilis fieri nequit, vt Rabbinus Moses in suis Aphorism. ex Galeno commentariis De flatibus, primo testatus est, & Ferrarienses postea memoriæ commendarunt: id quod ita esse nos nũc ex Galeno indicamus lib. 3. De locis male affectis, capite de melancholia: vbi pituitam nõ efficere melancholiam tradit, inquit: Quæ verò à pituita parata est, in aliam affectionem, de qua paulò post dicturus sum, permuratur: melancholiam verò, haudquaquã efficit. Tu verò Gal. verbis:

adde,

adde non solum melancholiam morbum
 sed etiam humorem melancholicum:
 Auicenna tamen, ex pituita atram bilem fieri
 minimè dubitat, ut ex eo Fes prima libri
 primi sui Canonis conicere licet: sed re
 inquit, vera pituita ipsa non adeò affari
 potest ut in atram vertatur bilem, tametsi
 ex falsa pituita, putrefacta effervescente
 humor quidam atram bilem sapiens sæ
 pè fiat, non quod atra bilis verè dicenda
 sit, sed quia in quodam atræ bilis confi
 nio constitutus reperitur: ideo humor
 hic atra bilis dicitur, à quo affectiones
 curaneæ præcipuè, & aliæ variæ sæpè pul
 lulant, eueniuntus. His enim præsentis,
 propositæ quæstioni huic, quænam atra
 bilis in isto Azzaria potissimum vigeat,
 respondemus, succum atrum naturalem,
 sua quantitate peccasse. Cæterum tempo
 rum successu, venarum obstructionibus,
 & iecinoris caliditate extranea, abortis,
 prædictus ater succus aliquantulum exu
 stus est, adeo ut frigiditatis loco, calidi
 tas fuerit introducta, non adeò tamen
 acris, ad quam siccitas ingens, & duplo
 maior quam antea erat supervenerit. ab
 hac igitur atra bile, ut morbi & sympto
 mata dicta originem traxerunt suam, ita
 quoque in hypochondriis, rugitus, &
 murmu

murmura fiebāt, vt parum fuerit dicere,
 hunc hypochondriacam pati affectionē.
 Huius verò atræ bilis cōtinuus ad cere-
 brū ascēsus, caput debile reddidit, adeo
 vt coquēda minimè concoquat, & assimi-
 landa minimè sibi assimilet, imo quæ re-
 tinere debuerat, non retineat, quo factū
 est vt destillatio continua ab eo in sub-
 iectas corporis partes fiat, qui sane affe-
 ctus & si primò symptoma erat, nunc
 tamen ob contractam moram, in qua in-
 troducta est mala intemperies, morbus
 dicendus est: imo si verè loqui volumus,
 tanquam cæterarum affectionum fomē-
 tum, haberi debet. Nunc demum, post
 harum affectionum omnium causas in-
 uestigatas, ordinem quem pro hoc He-
 bræo, ab eis liberando, seruauimus, pro-
 sequemur. Primo, à rebus non naturali-
 bus, ordiēdo. Aër in quo hic versabatur,
 ad aliqualem frigiditatem cum humili-
 tate notabili, declinabat: Porro, postea à
 nebuloso & caliginoso fugeret: quo ma-
 ximè Mantua & Ferraria abundant, mo-
 nui. Cibis huic oblati boni erat succi,
 & facilis concoctionis, & paucarū super-
 fluitatū, non inflatiuus, nō obstructiuus:
 sed qui cū frigiditate tēperata, humidi-
 tatem substātificam multā habeat. Panis
 igitur

igitur albus, leuis, & bene pistus, pauco
 semine cari ad extinguendos flatus, re-
 spersus erat, non minus ac ille qui Vene-
 tiis in publica Germanorum domo, para-
 ri solet: eam tamen proposse ab azimis
 abstineret, monui, si per religionē tamen
 paschatis tempore ab eis fugere nō pos-
 set, eos saltem saccharo & ouis parare iu-
 beret, dixi, quia iis faciliores & leuiores
 euadent. Carnibus vesceretur pullorum
 gallinaceorum, eunuchorum gallorum,
 hœdi, vituli & veruccis. Porro carnes fri-
 gidiusculas fugeret, quas Iudei comede-
 re assuescunt in totum consului, veluti
 bubulas & fumo exiccatas, & nimio sale
 conditas, non minus ac carnes anserum,
 anatum, & similium: columbos verò
 nondum volantes admittebam, sed co-
 turnices & turtures in hoc casu respue-
 bam: veluti caseum salitum, & ex eo pa-
 rata edulia, inter quæ numerare est quod
 Calabri ex eo & mazza concinnant, &
 sua voce macatrones, appellant: Latinio-
 res verò turundas, siue ex mazza turun-
 das: panatellam communem, vel ex iure
 carniū, aut alicuius alitis, paratam con-
 cedebamus, & illam quidem, paucissimo
 vel nullo aromate compositam. Olera
 quibus carnes coquebantur, & per se
 quoque:

quoque coqui solent, sunt buglossus antiquorum, nostra dicta borrago, circion, id est, vulgaris buglossa, endruia, cicorea rumex hortensis, spinachia vulgò dicta, atriplex, olus aureum dictum quibus addimus, blitos, nō ita insipidos, vt eos antiquitas faciebat, lactucā, petroselinum vulgare, & huiuscemodi alias herbas. Ex fructibus vuā pensilem concedebamus ficus optimè maturos, vuam passam Corinthiacam, amygdalas, & pistatia, non minus quoque, melopepones, vulgò melones dictos, quos hodie inscij iniuste detestantur, credentes, pepones, melones esse: apud Gal. li. De alimēt. facul. quibus & choleram morbum gignere, & varia alia mala creare posse, Gal. ipse tribuit. Sunt tamen, vt alibi dixi, pepones apud Gal. hodie citruli, officinis aromatarijs dicti, multis & varijs verrucis ornati, quos Hispani, Græca seruata voce, pepinos vocamus: melopepones verò ab eodē Gal. sequenti capite descripti, vulgari melones sunt, fructus sanè optimus, & laude multa dignus: non solum huic morbo conueniens, sed biliosis omnibus, vt Alexander Trallianus capite de tertiana doctè admodū notauit. Legumina in totū respicimus, præcipuè lentes, & fabas,

quandoque tamen cicerum ius gustabat: oua recentia multum laudabam, modo tremula & mollicula comederet, à duris vero & fixis omnino abstinebat. Pisces in hoc casu multum laudabamus, præcipuè petrosos: hoc est, inter petras & locū arenosum, semper ferè natantes: vt sunt buglossi, muli, trocta, ab Ausonio in Mosela, salar dicta, & iis similes quos aqua coctos, aut supra craticulam assos, potius quam oleo fixos admittebamus. In victu porro talis seruabatur ordo, quod prandium cœna maius semper erat, item quod à victu, conditum diacidoniten ex saccharo semper gustabat, sigillandi stomachi gratia: item vt fumos ad caput ascendere impediatur, cuius vice, ex pyris saccharo quoque paratum conditum veniebat: veluti coriandrum saccharo incrustatum, interdum verò, ex tragematis, & bellariis huic concedebamus pyra saccharo condita: præcipuè moschata, lactucæ cauliculos saccharo quoque paratos, radices buglossi saccharo quoque concinnatos, Martij panes, pyno saccharatū, semina melonis saccharo apparatus, & iis varia alia simillima. Potus huic, vinum album, leue, oligophoron dictum erat, aliquādo vero hordeacea dilutum, quādoque

doque verò communi frigida: hac tamē
 conditione & lege, vt ita parcè biberet,
 ne cibum potus superaret, & ipsum flui-
 tare faceret. Somnus talis præmitteba-
 tur, vt nocturnus, longus quoad fieri
 posset, esset: nam diurnum fugeret præci-
 pue meridianaum, commendabam, ni
 nocturnus antea interruptus esset, aut
 ex toto ablati, qui maiori ex parte su-
 pra dextrum latus fieri debet, & supra
 eum æger accumberet: quia cum supra
 sinistrum iacebat, illico symptomata di-
 cta, præcipue cordis pressuræ illi venie-
 bant. Hic annectere est studium noctur-
 num, quod tanquam malum & naturæ
 contrarium, omittendum est, turbationē
 enim grauem & difficilem corpori infert:
 secedunt quippe spiritus in nocte ad in-
 teriora, qui ad exteriora ob studij vio-
 lentiam & conatum, pelluntur, vnde gra-
 uis consurgit contrarietas, corpori malū
 afferens magnum: diurnum vero, à cibo
 duabus ad minus elapsis horis, tolera-
 tur, & illud quidem circa res faciles: diffi-
 ciles enim toto indigent homine. Con-
 cubitus, siue cum vxore congressus, ta-
 lis erat, vt post eum, hilaris, & leuio-
 euadebat, ac sic non nisi per inter-
 ualla eum exercebat. Motus post alium

exoneratam, & cætera quæ à politico homine peraguntur, mane comitabantur: erat verò leuis, suavis, fatigationem minimè inducēs, post quem, discipulis suis lectionem suavi voce perlegebat. De repletionem & euacuationem, inferius dicemus. Huius tamen gracilitas depelli minimè potest, nisi sanguinis optimi copia de nouo fiat, quæ nõ nisi à bono & multo nutrimento fieri potest, proinde curamus, & summo studio solliciti sumus, vt cum maciẽ ex isto exuere tẽtamus, eum ne in deteriores, & sæuiores morbos, trahamus. Iram, tristitiam, moerorem, & cæteros huiusmodi animi affect⁹ pro posse fugeret suadebamus: sed magis vitam degeret in gaudio, lætitiã & animi tranquillitate, quæ dubio procul multum ad sanitatem conducunt. Iis autem in ordinem dispositis, & varijs alijs, quæ illis facere videntur, curationem sic auspicati sumus: & primo, eũ humor peccans arrabiliaris sit, per vniuersum redundans corpus, vniuersali euacuatione. vt ipsum deponamus, opus est, qua (vel Gal. teste) nulla excellentior sit quàm quæ per sanguinis extractionem adhibetur: At, quia corpus hoc aridum & debile, vt sanguinis missionem per venę sectionem in cubito

cubito ferre non possit, ea de causa, illius vice hirudines anivenis, quas hemorroidales appellamus, affigi fecimus, per quas ater hic humor euacuari solet. Admotæ igitur sūt hirudines duæ, quæ postquam infartæ, & multo repletæ sanguine fuerunt, sua sponte deciderūt, post quarū decidentiam, sanguinem ex apertis venis fluere permisimus: si quando tamen sanguis plus iusto ex illis effluat, vt sæpè fieri solet, earum oscula facilè occludimus, luto, aut carbonis puluere, aut araneorum tela, aut gypsi puluisculo, vel albo oui, constringentibus pulueribus mistis, & stupis vel linteis exceptis. Cæterum, quia humor hic per hanc tantam euacuationem ex toto depelli non fuit possibile, altera vti opus fuit, ea præcipuè quæ per medicamenta perficitur: quæ medicamenta, quum vir hic debilis, & imbecillis sit, & in eo materia calida & sicca, leuia sint & frigida humidæque, aut non multum calida decet: Item quum hæc medicamenta melius reseratis meatibus, per quos eici humor debet, euacuabunt, iuxta Hipp. in Aphor. corpora, quomodocunque quis purgare voluerit, fluida facere oportet, nonnulla prius vires habētia aperiendi, incidendi, & reserandi,

præmittere opus fuit. At quum vt plerimum, nimium hæc fiat calida, temperatis, & ijs quæ à ciborum natura non multum distant, & ad rem faciunt, pro posse vti sumus: ex quibus multis pauca hæc citata veniunt, syrupus de fumo terræ, herba, quæ testante Actio, in febribus tutò dari potest: nam & melancholiam respicit, & iecinoris obstructions sanat, multasque vrinas prouocat: cum quibus, & ventris emolliendi vim habet, & ventriculum roborandi, vt Galenus ex iudicia didicit, syrupus de lupulis, syrupus de boragine, syrupus de buglossò, syrupus de pomis, decoctum sene, syrupus de radicibus, qui cum additione, de duabus radicibus, sine aceto appellari solet: nam syropos acetosos, in hoc casu semper despexi. Nos igitur ne amplio rem syrropum syluam citemus, ordinem habitum percurramus: & primò post hirudinum admotionem altero interiecto die, bolum hunc æger deglutiuit: qui habet.

Recip. Floris cassiæ nouiter extractæ drachmas decem, pulueris anisorum drachmam mediam, cum saccharo q. suff. misce, & ante prandium duas horas eum deglutiât: quo alius optimè respondit. Diebus porò interpositis diebus, post
boli

boli assumptionem, syrupos hos per sex
 dies ebibit, & ita habent, Recip. Syrupi
 de fumo terræ, de borragine, de lupulis,
 ana vnciam mediam, decocti sene vncias
 quatuor. Misce, fiat syrupus, quem in
 auroa bibat, & per sex (vt dixi) conti-
 nuet dies: in fine quorum hoc illi propi-
 nauimus pharmacum. Recip. Syrupi ro-
 sati solutiui vncias duas, syrupi de epi-
 rhyimo vnciam vnam, rhabarbari boni
 drachmam vnam & mediam, electarij
 de sene drachmas tres, decoctionis se-
 ne, vncias quatuor: Misce, fiat potus v-
 nus, quem in auroa ieiuno stomacho,
 tepidum bibat: tepida etenim medica-
 menta purgãtia, vtpote laxãtia dari sem-
 per debent: quo purgante, sed leui medi-
 camento, venter optimè solutus fuit: &
 humores multi nigricãtes, & citrini eu-
 cuari: post quã euacuationem, æger sin-
 gulis diebus ex decem sequentibus, sin-
 gulas decem vncias decocti sequentis bi-
 bebant ieiuno stomacho: habet autem de-
 coctum sic, Recip. Radicũ endiuix, bu-
 glossi, petroselini, ana vnciã vnam, sene
 vnc. duas, polipodij quercini recētis vncias
 tres, prunorum pinguium numero
 duodecim, passarum de Corintho, hor-
 dei, ana vnc. quatuor, pimpinellæ pugillã

vnum, florū borraginis, buglossi, ana vnciam mediam, in libris septem aquæ fiat decoctio, vt decet quousq; maneāt libræ quatuor, facta colatura & expressione: adde syrupi de cicorea cum rhabarbaro, de pomis saporis, bisantini sine aceto, ana vnc. duas: misce, fiat decoctū, ex quo in aurora ieiuno stomacho (vt dixi) ad decē vnc. bibat, quo optimè aluus respōdebat, Elapsis igitur decē diebus, in quibus decoctum hoc ebibit, eius vice, singulis auroris, singulas gabatas, siue scutulas, plenas iuris capi optimi & pinguis, vel gallinæ similis, cum pauco saccharo bibebat, & tunc interdum vnum vel alterū bolum ex cassia fistulari deglutiebat, & omnium membrorū nobis cura erat: & primò capitis: ob quod sæpè cucurbitulæ scapulis ficcæ adinoueabantur, & frictiones leuiores in ipsis brachijs, & cruribus fiebant: imò per nares, errhynis medicamētis caput ipsam purgabatur: sed interim, iecur quoque ex hoc vnguento inungebatur.

R. Vnguenti santalini vnc. duas, succi endiuix, cicoreæ, ana vnc. vnam, olei rosacei vnc. vnam & mediam, pulueris rosarū drach. vnam, cum cera alba, ad ignē para vnguentum molle, quo mane & vesperti iecur illinatur, spleni quoq; hoc vnguentum

guentum applicabatur. R. Pulueris scolopendrij vnc. ij. succi maluaufisci vnc. iij. adipis anatis vnc. vnam & med. aceti boni vnc. vnam, cum cera rubra & oleo capparū quantum sufficit, ad ignē paretur vnguentū, & ex eo, lieno prius frictō, inungatur. Sed ori ventriculi, culcitrolā aromatis refertā, semper admotā habebat, quæ habet, R. Cinnamomi, galangæ, gariophyllorū, masticis, macis, ana vnc. mediam, ligni aloes drach. vnā, galliæ mofchatæ Mesues scriptulos duos, pulueris rosarū, absinthij, ana drachmas duas, in zendalo rubro, ad figuram culcitræ paretur, & serico filo intercipiatur: cauēdo tamen, ne iecur attingat: nouistis autē iecur huic calidum supra modū esse, ventriculum verò frigidum: quorū membrorum pugnātia temperamēta, magis exterius applicitis remediis quàm intus sumptis, curari debent. Sed iis diebus, quòd alius responderet solliciti eramus: item, nisi thorax libererat, errhyna medicamēta nō admittebamus: timor enim erat de ipsius alicuius vasculi ruptura. Tūc verò repetitis à nobis dictis, ad balneum eum traximus, quod ex aqua Padana parabatur, in qua decoctæ erant rosæ, althææ radices, sene folliculi, camomilla, meliso-

phyllo, malua, & similia, & in eo per horam
 ferè morabatur: quia eo delectabatur: post
 quod, absterfo corpore, caput excipio,
 quod meis monitis, aqua non attingeba-
 tur, oleo tunc amygdalarum dulcium inunge-
 batur, ut membra humecta euaderet, pro-
 pulsata extranea ariditate. Protracta autem
 cura hæc est, ad quatuor menses; intra
 quos pancreaticè valuit. nouistis autem vos,
 longos morbos longa indigere curatione:
 item, quia similia corpora, ut suadet Gal.
 libris Metho. med. per epicrasim tractan-
 da sunt. Est autem per epicrasim corpus cu-
 rare, ex eo paulatim noxium & peccatam
 humorem demere, & eius vice optimum
 per nutrimenta conuenientia, paulatim
 quoque; introducere. Vtebatur autem hic se-
 pè saccharo borraginato ex Neapoli ad-
 uecto, veluti radicibus buglossi, saccharo
 paratis, quandoque; verò conditis, & mistu-
 ris, ut sequenti. Recip. Quatuor conser-
 uarum cordialium, ana vnc. j. Specierum
 diarhod. abbatis drach. j. Specierum trium
 santalorum script. ij margaritarum præ-
 paratarum drach. med. ligni aloes, persi-
 cis calambuci dicti, script. j. foliorum auri
 fini, num. iiij. Cum syrupo de pomis, quæ-
 tum ad mitionem sufficit: fiat conditum
 mistura dicta, & follo auri in auretur.

*Curatio quadragesimatertia, in qua
agitur de febre continua, simul
cum dysenteria affligente.*

Vir probus, qui ad viam salsamentari-
orum, prope forum magnum ha-
bitat, continua febre simul cum tormini-
bus, hoc est fluxu dysenterico corripit cœ-
pit: erat autē iuuenis hic robustus, tem-
peratura sanguineus, lotium crassum &
rubrum habens: pulsum verò latum, cras-
sum & robustum: cui occurrens, morbi
die secundo, iecorariam dextri brachij
aperire feci, & sanguinis vncias octo
fluere: à qua sanguinis missione, intesti-
norum dolores minui cœperunt, sed flu-
xus omnino perseuerabat, contra quem
clyster sic paratus fuit. Recip. Aquæ hor-
dei vncias quindecim, olei rosacei vnc.
iij. oui integri bene cōtusi, num. j. Misce,
fiat clyster. Cæterum, cibus huic ptisana
erat, aut ex pulli iure parata panatella,
adiecto semper bolo Armeniæ optimo
quem veram lemniam terram esse, aliàs
tradidimus. Altero verò elapso die, hoc
est tertio post morbi initium, iterum
sanguinis vnciæ sex extractæ fuere, &
clysteres constringendi vires habentes
ex suo hircino iniecti, ac ori ventriculi
emplast

emplastrum diaphinicon applicitum: in quo, vt obiter hoc dicam, cum concinnabatur, sorbas immaturas, palmularū immaturarum vice, iniiciendas mādaui, sed parti inferiori vētris, inūctio ex vngueto de corticibus castanearū dicto, fiebat, & potus vice, aqua hordei chalybeata veniebat: quibus omnibus multum semper egerebat, tamen in aurora, singulis diebus syrupum myrtinum, & rosaceum ex rosis siccis dictis, confectum, aquis plantaginis, & stipitum rosarum dilutos bibeat: neque minus in nocte ad somnum conciliandū, syrupum de papauere aqua lactuæ dilutum, deglutiebat: septimo tandem die, etiam fluxu perseuerāte, vires vtcunque constabant: ac tunc ægrotanti sequens pharmacum illi concessi.

Recip. Rhabbarbari optimē pisti drach. vnā & mediā, diacatholiconis drach. sex, antidoti Philonis drach. vnā & med. In aqua plantaginis: misce, fiat haust⁹ vnus, & capiat in aurora, & desuper pro posse dormiat: quo quater excreuit, & fluxus ferè continuus restrictus est, & deinceps cōualescere cœpit: donec integram consecutus est sanitatem. Cæterum, ab hoc purgationis die, ægrotus hic pullo-
rum catnes assas, puluere boli Armeniæ,
& viti

& vtriusque coralli resperfas, gustare cœ-
 pit, & vinum rubrum ex Aulone, sapore
 austerum, ebibere: fuere autem omnes
 ægritudinis dies decem.

S C H O L I A.

*Febre & dysenteria simul inuadētibus, ve-
 ne sectionem, nō tantum semel, sed bis fieri ad-
 mittimus: neque obstat id quod Galenus libro
 Artis curatiue ad Glauconem tradit: cum vt
 aliās dixi, huic curationi non aduersetur.*

*Curatio quadragesima quarta, in
 qua agitur de stomachi subuersione,
 nausea, & podagra simul af-
 fligentibus.*

Illustrissimus dominus Vincentius de
 Nobilib. Iulij tertij summi Pontif. ex
 sorore nepos, & cui olim methodum &
 veram regulam tradendi decoctum ra-
 dicis synarum, pro eodem Iulio tertio
 Pontif. max. dicaueramus: nunc demum,
 vt olim nephritide & podagra, ac alijs af-
 fectionibus laborare solebat, ob exerci-
 tia solita derelicta, in easdē affectiones,
 cum stomachi maxima subuersione, re-
 cidit quæ ex distillatione à capite in sub-
 iectas corporis partes, oueniebant: rarò
 autem podagra, quam à capitis distilla-
 tione euenire solet: vnde rectè mea sen-
 tentia

tentia Hippocr. in ea epist. quam ad re-
 gem Antigonum scribit, caput malè af-
 fectum, omnium morborum originem
 esse dixit. Ad hanc igitur illustriss. virum,
 accitus ipse, quem magnum, procerum,
 carnea obesitate pinguem, iuxta ac be-
 nignum, & affabilem noueram: eius ca-
 put temperatura calidum, & humidum
 comperio, sed in eo humiditas calidi-
 tatem superat: quò fit, quia caliditas hu-
 miditatem non vincit, neque regulat,
 imò humiditas caliditatem, ab ipso ca-
 pite in subiectas eius partes, humores de-
 cidunt, à quibus affectiones dictæ oriun-
 tur, & pullulant: pro quibus extirpan-
 dis, medici sanguinem ex venis minue-
 rant, & varia alia confecerant remedia,
 sed absque fructu & vtilitate vlla, quæ
 omnia nos exactè considerantes, ac re-
 medioram syluam percurrentes, nullum
 celebrius aut diuinius excogitari posse
 comperimus vno hoc, qualitatibus in-
 primis symmetro, & temperato: passiu-
 is verò exiccandi facultatem habente:
 hoc enim diuinum illud synarum radi-
 cis, decoctum est: cuius propinandi or-
 dinem, vno antea anno, illustrissimo
 huic viro, non sine Dei optimi maximi
 prouidentia, dedicaueramus. In primis
 igitur

igitur optimo victus ordine proposito, syrupum hunc propinare cœpinus, qui habet.

Recip. Geleniabim ex saccharo, syrupi de fumo terræ, ana vnciam vnam, aquarum melissæ, endiuia, de fumo terræ, ana vnciam vnam. Misce, & tepidum bibat, & quinquies iteretur: aduerte quòd geleniabim ex saccharo, nihil est aliud, quàm mel rosaceum colatiuum, ex saccharo paratum vt aliàs iam dixi: sed syrupum de fumo terræ miscuimus, non sine attentione ad seminaria, ab scabie, morbo antiquo, derelicta. Ebibitis igitur syrupis, humores sufficièter disponentibus, catapotia hæc deglutiuit.

Recip. Pillularum cochiarum, de fumo terræ, arabicarum, asaiaret, ana scriptulum vnum, diagridij grana quinque, cum syrupo rosaceo formetur catapotia quinque, & in aurentur, capiat hora septima noctis, & desuper dormiat: iis enim peracta optima purgatione, ad decoctum radicis synarum deuenimus: quod per viginti quinque dies, pontificio, & regio apparatu, ebibit. Cœpinus autem nona die Septembris, anno 1552. Modum autem præparandi ex hac radice decoctum, sepè aliàs,

tum etiam secūda Centuria, vberius pro-
 secuti sumus. Tu verò qui particularia
 ad vnguem perficere cupis, legas epistolā
 Ambrosij Nicandri Toletani, viri doctif-
 simi, ad Antonium Barberinū nobile Flo-
 rentinum dicatā, in huius Cēturiæ fron-
 tispitio præfixā: in qua, vt obiter hoc di-
 cam, vir hic huius radicis dotes, & iuua-
 mēta in seipso expertus, vt penicillo de-
 pingit, & prosequitur. Ad præsens tamen
 scitote, quòd illustrissim⁹ vir hic in auro
 ra ieiuno stomacho huius radicis deco-
 cti vnc. duodecim, nō nisi optimè calidas
 pauculo saccharo fino superaddito ebi-
 bebat: quia procerus, & corpore magnus
 est, quibus duas & tres sudabat h. ras:
 postea verò, linteis, & sudariolis, ac vt Var-
 ronis verbo vtar, termentarijs, optimè a-
 sperfus, & subucula alba indutus, ac stra-
 gulis mutatis, vna vel altera interposita
 hora, ad prandiū se diuertebat, quod ex
 capi quarta parte constabat, secūda in a-
 qua ex tabulis relictis confecta, cocta, vel
 ad ignem a ssa, aut eius vice, alitibus par-
 uis, vt ficedulis, quinque vel sex, aut semi-
 perdice, adiecto semper puluisculo cinna-
 momi, vescebatur: panis autem biscoctus
 erat, saccharo pins⁹, aut quī Venetijs, vel
 Pisis, parari solet, pondere vnc. quatuor,
 quem

quē iuri ita cōfecto immergebat, postea
verò Martij panis frustum comedebat,
dein parum diacidonitis saccharo con-
fecti, sumens cœnam claudebat, potus
verò, radicis decoctum erat, quod syrupi
loco bibebat, sed tepidum, saccharo quo-
que mistum. Hora verò vigesimatertia,
vt in aurora, omnia repetebat, sed carnes
in cœna non gustabat, tantum amygda-
lis, & vua passa Corinthiaca, & pauco
Martio pane, aut conditis sacchareis cō-
tentus: si alius tamen non respondebat,
ex secundo apparato decocto, clyster pa-
rabatur, adiecto oleo communi, sale, &
sapa, & electario purgante aliquo. Cæte-
rū, singulis octo diebus, ex viginti quin-
que, illustriſſimus vir hic purgabatur præ-
dictis catapotiis, aut aliis, similem facul-
tatem habentibus: qui post exactum vi-
gesimum quintum diem, ita bene valere
dixit, vt si quando alias. Postea verò cum
Ancona discederet, & Romam per Mon-
tem Politianum propriam eius patriam,
iret, optimè quoque & regiè habere si-
gnificauit. Porro postquam Romam ve-
nit, elapso vno vel altero mense, de re-
num dolore conquestus est, & ira acerbe,
vt ex hoc dolore eum è vita discedere
multi putarent: cuius doloris causam,

nonnulli lacriuosæ, in decoctum radicis
 ebibitum reiciebant, fortè vt ignoran-
 tiam suam melius traducerèt, & illustris-
 simo huic viro blandirentur, sed rei cù-
 rus eorum immeritam contra me male-
 dicentiam detexit. Nam cum iandiu il-
 lustrissimus vir hic lapillos ex renibus
 emittere solebat, contigit, quod ex lon-
 go tempore congestos in ipsis renibus
 nonnullos haberet, vnde radicis decocti
 beneficio laxiores factæ viæ & minores
 lapilli ipsi redditi, natura per eas lapillos
 ipsos expellere conabatur, vnde dolores
 oriebantur, qui lapilli cum ex toto expul-
 si fuerunt, illico dolores cessarunt: & ille
 sanitatem obtinuit. Desinant igitur mo-
 riones ij lacriuosæ, linguaces, locutulei,
 & blaterones, sua infreni & æstuosa lin-
 gua, verborum solitam colluionē pro-
 fundere: nunc verò clarissimus hic do-
 minus basilicè valet.

*Curatio quadragesimaquinta, in
 qua agitur de arthritide.*

Gabriel Fanensis, in autumno arthri-
 tism morbum subito incurrit, nam
 omnes eius corporis articuli simul do-
 luerunt, cœperant autem dolere omnes
 simul: sed circa pedes grauius. Cæterum
 ab

ab habita per catapotia optima purgatio
 ne, tali & malleolorum, ac genuum do-
 lores, breui recesserunt: sed postea bra-
 chiorum, & colli remanentes, grauius ho-
 minem affligebant, cōtra quos dolores,
 ex oleo anethino, & vermiū terrestrium
 puluere, pauca cum cera parato lina-
 mento, articuli inungebātur, & lana suc-
 cida fasciabantur. Elapsis verò quinque
 aliis diebus, in quibus aluus per clysteres
 respondebat, bolum purgatorium huic
 dare decreueramus: sed cum potius epo-
 tum pharmacum desideraret, bolū pau-
 co vino exceptum, ebibit, & optimè e-
 gessit, & dolores ex integro intra decem
 dies, euauerunt, manente tamen cir-
 ca fauces, impedimento quodam, quod
 eo quo bibebat tempore sentiebat, nam
 quando cibum deglutiebat, nihil ma-
 li huius percipiebat. Intus igitur consi-
 derans, fauces ingenti rubore & inflam-
 matione tentatas d. prehendi, quarum
 vitium facilè gargarismo ex aquis plan-
 taginis, rosarum, adiecto diamorone,
 parato, euauit. Porro, à sanguinis mis-
 sione in hoc morbo, abstinuimus. Pri-
 mò, quia iuuenis hic natura pituitosus
 est. Secundò, quia hyems, tempus fri-
 gidum properabat: statueramus autem

decoctum rubi viticosi, huic propinare:
 sed quum bene valere dixisset, ab eo de-
 stitimus. Est autem rubus viticosus her-
 ba, vel potius frutex, à radice vna plura
 flagella sarmentitia, emittens, quæ su-
 perioribus annis, ex Peru, terra nouiter
 reperta afferri cœpit, & eam Hispani sua
 voce, zarzam parillam, vocitant, de qua
 breui, Deo duce, multa dicturus sum: est
 enim medicina hæc optima, variis mor-
 bis conueniens. Nunc verò de arthriti-
 de, siue morbo articulari, pauca audire
 ne pigeat.

S C H O L I A.

*Morbus articularis, quem barbari barbaras
 scribentes practicas, artheticam appellant, à
 Grecis ἀρθρίτις dicitur: Plinius verò libro na-
 turalis suæ Historiæ, eum articularium mor-
 bum appellat, quia articularum & iunctura-
 rum morbus est. Est autem articulus, referente
 Galeno, libro De ossibus ad tyrones, eo primo
 capite, quod iandiu in studiosorum gratiam, in
 tabulam redegi, naturalis ossium compositio:
 ab Hippocr. verò, alterius ex coherentibus os-
 sibus extrema pars, articulus frequenter nun-
 cupatur: ea scilicet quæ orbiculata est, ac in pro-
 ximum cauum inseritur: vt libr. De articulis,
 & lib. De locis in homine, apud eum legitur
 vnde Plin. lib. 11. suæ naturalis historiæ, ca. 36
 omnes*

omnes corporis nodos, articulos vocat, intelligens iunctura extremum articulum esse. Cæterum Paulus Aegin. libr. 3. sua medicina, cap. 78. articulum à iunctura differetem facit: nam per articulum membrum intelligit, per iuncturam vero, suum extremum: sed hoc præter Hippocr. & Galeni, cui ille semper herere solet, mentem. Nunc autem scire decet, articulorum dolores eam sibi denominationem vëdicare secundum membrum affectum, in quo dolores ipsi sunt: si enim pedibus dolor inest, podagra morbus, appellatur: si manibus, chiragra: si coxæ, coxendicū dolor vocabitur. At si membro dolor haferit, à quo affectio denominationem non habet, vt genu, cubito, & humero, tunc genuum dolor, & cubiti dolor, veluti humeri dolor, appellabitur, & vt de his, ita de aliis dictū vëlim intelligatis. Cæterū, omnes ij dolores quicumque ipsi fuerint, modo articulos occupent, arthritici, siue arthrites, hoc est, articulorū dolores, appellantur: vnde idiote & vulgares, cum quis podagra, aut chiragra, laborat, cum arthriticam pati, dicunt, per arthriticam, arthritim vocem Græcā, intelligentes, quæ nihil præter morbum articulariū significat. Vnde Hippocr. libr. 3. Aphoris. aphor. 20 postquam docuit in omni anni tempore, morbos omnes fieri posse, & veris agritudines particulares enumerat, inter eas arthrites recenset: hoc est,

quosunque articulorum dolores, siue ipsi podagrici, siue chiragrici, aut ischyadici sint, vt Gal. in enarratione assentitur: vnde ipse libro definitionum sibi adscripto, arthritim definiens inquit, *Arthritis, inflammatio stabilis est, circa articulos consistens, dolorémque ingerens vehementem, nervis nimirum patientibus: per quam definitionem, quemcunque dolorém articulorum intelligit, siue ipse sit podagricus, aut chiragricus, vel coxendicus, vt ex dicendis clarius hac enunciabuntur.* Porro, *arthritis alia significatione, apud Græcos accipitur pro seuißimo & grauißimo morbo, omnes totius corporis articulos apprehendente, & vexante, vt apud Hippocratem quis legere poterit in fine libri De morbis, qui extra.* Vnde Gal. lib. 3. Aphorif. aphor. 16. enarrans eos morbos per Hippocratem citatos, & qui in siccitatibus eueniunt, præcipuè cum arthritides interpretatur, sic inquit: *Quas igitur articulorum passiones in siccitatibus dixerit fieri, dignum est inquisitione: si enim immodicè facta consumpserint articulorum humiditatem, difficilem motum & siccitatem efficiunt, fortè verò & nonnunquam dolorem, eam passionem quæ arthritis nominatur, haudquaquam efficiunt, nisi qui spiam omnem articulorum dolorem ita velit nominare.* Atqui ipse in libro secundo Epidemiarum, ita inquit: *In Aeno per famem, qui leguminibus*

vescebantur, infirma habebant crura, & qui
 otobos comedebant, genuū dolores patiebantur
 non arthriticos, sed genua dolētes ipsos appella
 uit. Quispiam verò fortassis dixerit non vnus
 articuli dolorem: sed multarū simul arthritim
 nominari, & iuxta hoc genua dolentes, nūquā
 arthriticos appellari. Hactenus Galen. qui ex
 Hippoc. arthritim morbū in omnes corporis ar
 ticulos seuientem, vocat: quo factum est, vt lib.
 De compos. med. secundum locos decimo, eo præ
 cipuè capite, in quo de ischiade, podagra, &
 morbo articulari, siue arthritide agit, arthritim
 morbū ipsemet, in omnes articulos seuientē ac
 lancinantem, esse dicat, inquiēs: Ex genere ar
 thritidis est tū ischias, tum podagra: quod enim
 in omnibus articulis arthritidis est, hoc in vno iux
 ta coxendicem quidem ischiada, hoc est, coxē
 dicum morbum appellat, iuxta pedem autē po
 dagram: ex quibus Gal. verbis, liquido constat,
 arthritim morbum in omnibus simul articulis
 fieri: cui sententiæ innititur Aetius sermone 12.
 sue medicina, cap. 6. quā dicat: Podagrica &
 arthritica affectio eiusdē speciei inter se existūt.
 Differt autem podagra ab arthritide, non toto
 genere, sed affectis locis: in omnibus enim debili
 tas est articulorū diuturna cum fluxione, que
 quidē si in pedibus perficitur, podagra appella
 tur: si verò in aliquo coxarum vertebro ischias,
 hoc est, coxendicū morbus nominatur, si verò in

multis corporis totius articulis innititur, arthri-
 tis siue morbus articularis vocatur. Contingit
 autem aliquando vt repente irruat malum æ-
 qualiter per omnes articulos dispersum: quod
 ipsum euenire consuevit his qui consueta exer-
 citia coaceruatim relinquunt & licentiore die-
 ta vtuntur, & subdit, vt morbum hunc seu is-
 simum & pernecantem indicet, sic: Qui verò
 extreme ab hac affectione apprehenduntur, his
 & spine vertebrae & costarum iunctura, &
 gena dolent: aliquibus autem & iris, siue, coro-
 na pupillam oculi ambiens: neque est aliqua os-
 sium connexio, que ab hac affectione sit immu-
 nis. Hac eadem, vt solet, Paulus Aegineta
 lib. 3. sue medicine, cap. dicto 78. prosequitur,
 dicens: Si inferiores partes factus cursus pedum
 articula menta repleat, podagra vitium nuncu-
 patur, si ceteros corporis artus intricet humor,
 ἐξ ὀρίτιν Græci, nos articularios morbos appel-
 lare consueuimus: quo vitij nomine vertebrae,
 humeros, & maxillas comprehendimus, om-
 nemque articulum, quicumque morbo compli-
 catur, nonnulli verò aures, dentes, fauces, &
 nonnunquam iecur, lienem, articulariis dolori-
 bus conflictari pronunciant. Et sanè morbus
 hic crudelis, & carnifex quem olim nobilem
 quendam apud Germanos inferiores, pati vidi
 qui ob imbecillitatem articularum, ad quos hu-
 mor à natura alienus confluit, fit, & variis de
 causis

causis euenire contingit, videlicet, à cruditatibus, immodico venereo vsu, vehementi deambulatione, equitatu assiduo, præcipuè propèdētibus ex equis cruribus, vt Scythis euenire Hippocr. lib. De aëre, aquis, & locis, testatur: sup-
pressionē excretionum consuetarū, intermissione exercitiorum familiarium, mœrore, curis, vigiliis, & reliquis animi affectionibus. A colico quoque dolore perperā curato, arthritis oritur, vt meminit Hippoc. lib. 6. Epid. parte quarta. aphorif. 3. dicens: cuiusdam intestinum colon, vbi articulari morbo corripiebatur, dolore ferè vacabat: postquam verò ab eo sanatus est morbo, plus doluit. Post Hippoc. viri medici, doctrina & experientia celebres, tam Arabes, quàm Romani, egrotos febribus laborantes obseruarunt, qui ob malam in eos adhibitam curationem, in podagram, & alios graues morbos lapsi sunt: sæpè tamen articularis morbus, ob semina-
ria à parentibus contracta in filios & successores transfertur: de quo, & eius exacta curatione, plura breui dicturus sum.

Curatio quadragesima sexta, in qua
agitur de morbillis, & morborum
obseruatione.

OMnes pueri, qui anno elapso vario-
lis laborarūt, hoc etiam anno mor-
billis affliguntur, sed sani euadunt: filia

tamen Dionisij Pinti, nata annos octo, eisdem cum correpta esset morbillis, & aëre frigidiusculo alterarerur, in tormina & cruentam dysenteriam deuenit, à qua quoque & ipsa, breui leuata fuit, instabat autem autumnus.

Curatio quadragesima septima, in qua agitur de febre continua, cum mentis turbatione.

Nata Chyroci, nobilis Anconitani, ætatis suæ tredecim annorum, vigente autumno, febre continua corripiebatur: ad quam elapsis morbi ipsius diebus vndecim, accitus ego, eam continuo febrientem cum alienatione & mentis turbatione inueni. Cæterum hæc ad oblata bene se gerebat, & viribus vtrunque constabat: sed lotium aqueum colore & substantia meiebat, quod mentis alienationem, turbationemue satis attestabatur: proinde brachij dextræ basilicam, in curuatura secare feci, & sanguinis vncias sex fluere. At chirurgus plus iusto audax, sanguinis vncias decem, ægrotantis bona fortuna extraxit: qui corruptione ita effectus erat, vt sequenti die, iuberem secta brachij exteriori vena, cephalica dicta, sanguinis quoque semi libram fluere

fluere: qui sanè primo corruptior erat. Sed puella hæc (vt dixi) ad ea quæ illi offerebantur, bene se habebat, parum tamen dormiebat: cum quibus nihil dolebat, sed linguam atram habebat & siti ingenti cruciabatur: quia tamen mente non constabat, aquam non petebat. Huius fronti, oxyrhodinum applicitum fuit, & noctu frons ipsa, tempora, nares, & aures, populeone vnguento, adiectis paucis opij granis, & exiguo aceto rosacco, inungebantur, & syrupum de papauere: pondere duarum vnciarum & totidem aquæ lactucæ bibebat, aut illius vice amygdalarum cremorem, cui papaueris albi semina mista erant, concede-
bamus: ex se optimè egerebat, & pulli carnes aqua elixas, adiecto bolo armeniaco, margaritis ac corallo præparato, comedebat. Demùm post aliquot dies, febris & delirium minui cœperant: tunc pharmacum ex manna rhabarbaroque compositum, illi propinauimus, tametsi sua sponte bene semper egerebat: quo multa liquida, putida, & magna corruptione affecta egressit, & melius habuit: quanquam postea ad aliquot dies insana semper mansit, in quibus diebus, ieiuno stomacho, conditum hoc comedebat.

R. Sac

Recip. Sacchari borraginati vnc. tres, nenupharini, buglossati, an. vncias duas, pulueris sene optimè pisti, drach. duas: pulueris lapidis cianei, stellati dicti præparati, drachmam mediam, foliorū auri numero quatuor, Cum syrupo de pomis, misce, fiat mistura, & folio auri inauratur: de qua singulis diebus, singulas vncias ieiuno stomacho, & sero ante cœnam semiunciam comedat, & desuper parum aquæ borraginis bibat. Sed antea quam conditum hoc comedebat, eius caput embrochis irrigabatur, & tandem intra quadraginta dies ex toto sanatus, habent autem embrocationes, siue irrigationes sic.

Recip. Foliorum & folliculorum sene, ana vnciam vnam, borraginis, buglossi, anethi, maluæ, radicum maluauisci, an. pugillum vnum, hordei, seminis lini, fenugræci, ana pug. vnum & medium, in libris viginti aquæ fiat decoctio sufficiens, facta colatura, adde olei rosacei completi, chamomillini, ana vnc. tres. Misce, ex qua mane ieiuno stomacho, & vesperi ante cœnã, super caput irrigationes fiebāt.

Curatio quadragesimoctaua, in qua agitur de febre continua, cū erysipelate

*erysipelate, ulcerato, faciem &
vniuersum caput corripiente.*

Petrus Crinitus, ex Criniti illius doctissimi Florentini familia, iuuenis annos natus triginta, cum Anconæ carceri obtruderetur propter debitum febre maligna cum erysipelate ulcerato, facie & vniuersum caput corripiente, vexabatur: ad quem elapsis iam decem diebus, à morbi origine, vocatus ipse, hominem sic malè affici comperio: cui sanguis per venæ sectionem in brachij curuatura minutus erat, & pharmacum propinatum, & erysipelati nescio quid admotum, non dormiebat hic, sed ea quæ illi offerebantur, optimè comedebat: proinde eius ani venis hæmorrhoidalibus dictis, illico hirudines duas admouere feci & optimo instante victus ordine, ac syrupis malam qualitatem alterantibus propinatis: vt postea per pharmacum, purgatio fieret, remedium hoc supra erysipelas ipsum admouere feci: quod habet,

R. Succij plantaginis, semperuiui, lactucæ, solani, ana libram mediam, aceti rosacei vncias duas, cerusæ vnciam vnam & mediam. Misce, & lineis pannis applicetur, & sæpè innouetur. Hoc enim remedium

medio, ita bene valuit vir hic, vt ex ipso erysipelate, & locis illi proximis, membrana quædam crustacea decideret, veluti ab angui spoliū deponi solet: sub- tus quam, ex albo vnguento inungeba- tur locus, qui prædictis sanatus est, & æger ipse in totum cōsecutus sanitatem.

Curatio quadragesimanona, in qua agitur de oculi dolore cū rubore.

Iosephus Amatus frater meus, vir bene biliosus, cum de oculi dolore, ingenti cum rubore quereretur, ab optimo insti- tuto victus ordine, catapotia hæc deglu- tiuit, quæ habent. R. Pilularum mastichi- narum drachmam vnam, aurearum, opti- carū id est de luce, ana scriptulum vnū, diagridij grana tria, cū pauco vino for- mentur pilulæ quinque, & inaurentur: capiat ea quando vadit dormitum. Cate- rùm, iis optimè egeffit, sed non quod hac de causa, dolor, aut rubedo discederent: sequenti die, scapulis cucurbitæ cum sca- rificatione cutis sunt applicitæ: tandem quinto die, cum oculum aqua rosacea tertia præparata excepta, & per manicam traiecta lavaret, breui sanitatē obtinuit.

Curatio quinquagesima, in qua agi- tur de pleuritide.

Miles,

Miles, qui palatio præest, frater Fran-
 cisci notarij, qui aëta criminalia li-
 teris excipit, pleuritide, thoracis altam
 partem occupante, affligebatur, ad quem
 perueniens ipse, post alui deiectionem
 factam per clysterem, sanguinẽ mittere
 ad vncias octo ex axillari eiusdem bra-
 chij vena, vbi erat dolor, mandavi. Qui
 quum infectus ingenti putredine, & cor-
 ruptione esset, & febris intensissimo cum
 dolore hominem infestaret, & ruffis in-
 gens & difficilis ob doloris responden-
 tiam perseveraret, & respirandi difficul-
 tas instaret: vesperi ex eodem venæ orifi-
 cio, toridem sanguinis vncias fluere per-
 misi: erat autem sanguis vltimus rubicũ-
 dus, quo factum est, vt melius illico ha-
 buerit, tandem epoto quarto die medi-
 camento purgatorio, ex flore cassiæ fi-
 stularis, cum electario sebesten confe-
 cto, & decocto pectorali diluto, paula-
 tim conualescere cœpit, donec integram
 consecutus est sanitatem. Primis autem
 diebus, syrupum violaceum ex deco-
 cto hordei dilurum bibebat: sed mor-
 bi initio, locus dolore affectus, sac-
 culo milij & fufurum fouebatur. Cæte-
 rum, quæ bibebat, tepida (vt fieri solet)
 erant.

Curatio

*Curatio quinquagesimaprima, ni
qua agitur de muliere nobili, po-
dagris laborante, cum mensium
optima respondentia.*

Soror Chyroci nobilis Anconitani, à
Siuuetute sua, etiam si lunaris euacua-
tionis respondentiam optimam, & con-
suetam semper haberet, in podagrâ labe-
batur: nunc verò etiam cum quinquage-
simum tertium ætatis suæ annum agat,
eodem vexatur morbo. Cæterùm huius
parentes sani & liberi ab hac infectione
semper fuere: at superiores, hoc est, aui
sui, vt ipsa refert, grauissimè hoc morbo
torquebantur: adeò vt hūc morbum ve-
luti hæreditarium, à maioribus suis con-
traxisse, dicendum sit, transferuntur autē
aptitudines ad hoc malum, à parentibus,
in filios ac posteros. Sed cum hæc scribi-
mus, in mentē venit Hippocratis apho-
rismus 29. libri sexti Apho. qui ait: Mulier
podagra non laborat, nisi mēstrua defe-
cerint: quod falsum esse in mulierib⁹ sui
temporis Galenus deprehendit, cum
earum plures ob intemperantiam & lu-
xum podagris laborare videret. Seneca
quoque quandoque de luxu scēmina-
rum sui temporis conquestus est, quod
Hippo

Hippocratem falsum fecerint, dicentem,
foeminas podagris non laborare.

*Curatio quinquagesima secunda, in
qua agitur de sublimato, cuidam
mulieri, ad eius internecionem
dato.*

MVlier, cui sublimatum intra iuscu-
lum ad eius internecionem datum
est, illico illud persensit, ac euocato vom-
itu, sana euasit, id autem persensit, quia cū
iusculum cui sublimatum mistum erat,
ebiberet, saporem gustasse dixit, similem
illi, quem aris rubigo in ore relinquere
solet. Memores igitur huius saporis sint
decet, quicumque veneno infici riment:
quia certus, & indubitatus pro sublimati,
aut cuiusque arsenici altera specie depre-
hendenda, is sit sapor. Porro, lac huic ve-
neno aduersari, & huius generis aliis,
quæ erodendo interimunt, medici faten-
tur: præcipuè Galenus, commentario
sexto in librum sextum De morbis vulg.
enarratione quinta.

*Curatio quinquagesima tertia, in
qua agitur de symptomatis subor-
tis ex abortu, id est, puero ante
maturum partum eiecto.*

MVlier iuuenis, quę catapotia deglutierat, quia plenitudinem intus in corpore (vt ipsa aiebat) persenserat, sed vitinam non foetum, post multam supra infraque purgationem habitam, ac foetum eiectum, in febrem continuam lapsa est hæc. Cæterum cum per medicum doctum tractata esset, etiam ipse ad eam sum accitus: quam tunc insanientem pauca cum febre comperi, cui tandem post multa habitæ remedia, cum frontis venæ secari iuberē & sanguinis uncias quinque fluere, breui resipuit, & paulatim conualescere cepit, donec integram consecuta est sanitatem.

Curatio quinquagesimaquarta, in qua agitur de melancholia flatuosa, hypochondriaca, siue precordiali, Arabib⁹ myrachiali dicta.

MAnuel Arius vir annos natus triginta quinque, cum iamdiu de stomachi cruditatibus, & incōcoctione quere-retur, & interdum multa vomuisset, interiectis nonnullis mensibus, de aciditate ingenti ab ipso stomacho ad os delata affligi cepit: quā aciditatem, siue ructus acidos, comitabantur stomachi & hypochondriorum grauitas, sed succedente

tem

tempore hypochondria ipsa sursum cōuel-
 li videbantur, magna vigente flatulētia:
 quibus omnibus accreuit ingens calor à
 præcordiis ad supremā thoracis partem
 ascendens, & consequēter, alui siccitas &
 constrictio, fastidium, inæror, & animi
 deliquium, raro tamen mentis alienatio-
 nem passus est, quod vnum à doctis ani-
 maduersum velim, tam enim & si melā-
 choliæ siue desipientiæ species, affectio
 hæc sit, satis superq; illi est, vt talis verifi-
 cetur, eam sequamur mœstitia, & à facili
 causa timor, & nonnunquam mentis in-
 constātia: quæ omnia melancholica sym-
 ptomata, concoctione vel excretionē, vel
 multis flatibus, vel vomitu, vel ructu le-
 uantur, prout huic eueniebat viro. Ad
 hunc igitur vocatus ipse, præter citata
 symptomata, cum huius viscera attri-
 cto, inter umbilicum, & lienem, eius me-
 senterium prædurum deprehendi: quod
 vnum notatu dignum apud me in hac
 curatione erat, præsertim cum membrū
 aut particulam, in qua morbus hic radici-
 ces suas complātas haberet, inuestiga-
 rem: nam Galen. libr. 3. De locis affectis,
 cap. de melancholia, præter quod ab atra-
 bile morbum hunc fieri tradit, ex Dio-
 clis sentētia, inquit, huius morbi causam

esse calorem immoderatum venarū meseraicarum, obstructionemq; earundem, à crasso sanguine ortam, vel vt aliis placeat, citante eodem Diocle, huius morbi causa est inflammatio pylori, siue portonarij, aut ianitoris dicti, partis scilicet inferioris oris vetriculi, cui opinioni Gal. hæret, & eam vt veram amplectitur magis, cum dicat. Atque videtur quidem in ipso inflammatio esse, sanguis autem in parte inflammata contentus, & crassior, & atræ bili magis conformis. Itaque quæ admodum elato ex ventriculo ad oculos fuliginoso quodam aut fumoso halitu, aut crassis quoque vaporibus, similia suffusorum accidentia contingunt, eadē ratione sublata ad cerebrum ab atrabile euaporatione melancholica eueniēt in mente accidentia, & cætera. Ex quibus verbis, Galē. huius morbi causam phlegmonem pyloto impactam esse, velle satis clarè percipitur. Auicenna tamen illi contrariatur, aut saltem non hæret, vt quisque cordatus deprehendet medicus, modo eius verba contempletur, Fen prima libri tertij tract. 4. capit. 9. in quo & Philothei, siue Theophili opinionem citat. At Auerrois libr. tertio sui collectorij, capite quadragesimo Galeno fauet, qui

qui contra multorum opinionem, ex pylori inflammatione morbum hunc fieri contendit. Cæterùm cum hos aucthores perlego pro hoc iuuando homine, in mentem venit Múdinus vir prout sua ferebat ætas doctus, qui in sua Anatomia, vbi de mesenterio agit, ex melancholia aggerata, in huius mesenterij gládulosis carnibus, hypochondriacam hanc passionem, vel vt ille loquitur, myrachiam, fieri tradit, quam sane sententiam vt rationi consonam, non omnino reieci: & eo magis, quia tunc in huius viri mesenterio ingētem duritiem tactu percipiebam, quæ non procul ab vmbilico versus lyenem distabat: vt iure crediderim, vt morbus hic ab arabile originem trahit, ita quoque in meseraicis venis aliquando sedem suam habeat: quãdoque verò in ipso lyene, nonnunquam verò in ipsius ventriculi pyloro, in quo inflammatio fit, sed id raro, cum morbus hic maiori ex parte absque febre non solum vigeat, sed etiam interimat, quæ dubio procul morbū hunc comitaretur, si modo inflāmatio adesset, neque nobis, & aliis artem medicā exercentibus Auerrois rationes philosophicæ satisfaciunt, cum à morbo calido symptomata sui-

gida ob innati calidi resolutionem oriri posse dicat, quod vt possibile, euenire posse non negamus. Ceterum ab inflammatione interna febrem inseparabilem esse, & vt necessariam gigni medici fatentur, & Galenus affirmat variis in locis suæ doctrinæ. Proinde quam bene Gal. ipse, hanc secutus sit sententiam, quod affectio hæc hypochondriaca ab inflammatione oris ventriculi semper eueniat, alij iudices sint: ego verò, vt variis in mèbris morbum hunc fieri posse dixi, ita à vario melancholico humore originem trahere crediderim, vnde merito curationes in hoc morbo variant: quia aliqui frigidis & humidis remediis morbum hunc profligare contendunt, alij verò calidis & humidis, pro ratione materiæ. Vt cunque tamen res habeat, hic prædicta patiebatur symptomata, cum quibus sæpè vomebat: nam postquam comedebat, acidus iustus sentiebat, & mori aut aperiri in pectore desiderabat: sed cum bilem aut variij coloris humores vomebat, leuis euadebat, & iterum comedebat, sed in idem recidebat: adeò vt per quatuor longos menses in hac perduraue- rit afflictione, quousque vitam cum morte commutauit. Ceterum in huius morbi

suc

Successu, priscorum medicorum diligenti-
 am admittari mihi subit, præsertim in
 eo describendo, & quanta cura eius om-
 nia symptomata, signa, causas ad vn-
 guem vsque obseruauerunt: sed illi fortè
 suo tempore ægrotantes maiori cura tra-
 ctabant, quàm hodie à doctis medicis
 fiat, vt qui eos frequentius adire sole-
 bant, & apud eos sæpius agebant, & in-
 terdum apud ipsos pernoctabant: quan-
 do præcipuè non admodum fidebant,
 quòd ministri, & discipuli, ea omnia quæ
 medici mandabāt, perficiebant, vt Gale-
 nus quoque facere solebat, vt commen-
 tario primo, in librum De fracturis me-
 minit, enarratione vigesimaprima: sed
 de iis satis. Nunc verò ordinem in hac
 curatione habitum, tempestiuum erit
 prosequi, vt posteri feliciori successu, hu-
 iusmodi ægrotantes curare valeant.
 Erat autem vir hic natura siccus, proce-
 ra statura, ad rubedinem declinans, &
 talis qualis, Galenus inquit, in melan-
 cholicam temperaturam facillè transit:
 huic igitur optima victus ratione consti-
 tuta, syrupum hunc ita descripsi, quem
 per quinq; dies ebibit: & postea phar-
 macum sequens purgatorium propina-
 uimus: habet autem syrupus sic.

Recip. Syrupi de fumo terræ, de borragine, de pomis, ana vnciã mediam, decoctionis sene vncias tres. Misce, fiat syrupus, capiat quinque. Pharmacum vero ita quoque habet, Recip. Syrupi rosacei solutiui vncias tres, diasene lenitiui, vnciam mediam, diaphiniconis drachmas duas, decoctionis sene vncias tres. Misce, fiat pharmacum, quo optimè aluus respõdit, & æger ipse rectè se habuit, sed obstructio illa supra mesentericum apparatus decocto hoc irrigabatur, fouebaturque, quod habet, Recip. Anethi, capillorum Veneris, camomillæ, radicum altheæ, seminis petroselini, anisi, fœniculi, foliorum sene, ana pugillum vnum: in aqua fiat decoctio sufficiens, qua locus obstructus fomentetur spongia: & postea hoc iungatur vnguento. Recip. Vnguenti de althea vncias duas, nucis vnguentariæ vnciam mediã, pulueris radicis capparorum drachmas duas, olei lilini & terræ ana, parum misce, & ad ignem fiat vnguentum. Sed dum hæc vomitus fiebãt, aliquando euocabatur: præcipuè quãdo nausea instabat, & æger angustiabatur, & nõ vomebat: sed opus hoc conficiebatur lenioribus vomitoriis, vt aqua naphæ, decocto parato ex semine anethi, raphani,

rapæ,

rapæ, & similibus: sed alius cum astricta erat, emolliētibz clysteribus laxabatur. Cæterum cum flatus plures abundarent, neque remediis ad eos excogitatis resoluerentur, clysterem sic parauimus: quo flatus euanescebant, & leuior ægrotus euadebat. Canalem medicum quem vesicis bubulis, aut pellibus inserere, pro efficiendis clysteribus solemus, folli fabrili adaptato, ac folle compresso, & spiritu ex toto emisso, per annum eum immittito, ac postea ipsum eleuato, & aperito, & postea extrahito: sic enim totus flatus intestinis contentus, hoc instrumēto attrahitur: Est sanè remedium hoc à nobis pro flatibus deponendis, primò excogitatum: quanquam ab Hippocrate p̄ ampliandis intestinis, in colicis affectionibus curandis, huius meminert instrumenti, vt vltimis verbis primę harum Centuriarum, memoriæ commendauimus. Item quum ægrotus hic cibos fastidiret, intinctos parare faciebamus, quos Græci *εμβάμματα* appellant, quibus carnes & obsonia intincta comedebat, ex quibus exemplum tibi fit. Recip. Amygdalas dulces, albas redditas, pistatia recentia mūdāta, ana quantum tibi placuerit: in mortario pistillo optimè contūde:

quibus adde iecinoris pulli vnus vel alterius, quantum tibi videbitur, & pauco saccharo, & agrestæ, ac puluisculo cinnamomi resperio, cum aqua rosacea misce & fiat intinctus, & eo vratur. Porro, cum Galenus morbi huius initio, ægrotantes similes, solis balneis & victu humido, sed optimi succi, explosis pharmacis, curasse gloriatur: nos præter quod hieram picram atram bilem respicientem, quandoque propinabamus, apozema hoc, vel simile ægrotanti huic tantum, cōcedebamus, & purgationū vice clysteribus utebamur: quibus optimè valuit, & extra domum ingenti artis gloria, & magno populi applausu exiuit. Erat autē vir hic probus & candidus: qui pauperibus sua bona largissimè & munificentissimè propter Deum elargiebatur. Sed ne mente decidat, apozema ita habet, Recip. Foliorum borraginis, absinthij, capillorum Veneris, pimpinellæ, ana manipulum vnum, polipodij, quercini recentis, radicum buglossi, ana vnc. vnam, liquiritiæ recentis & rasæ, sene, ana vnc. vnā, passularum de Corincho vncias tres, pomorum apianorum numero decem, seminis anisi, foeniculi, ana drachmas duas. In libris sex aqua fiat decoctio, quousq; maneāt libræ
qua

quatuor, ~~scilicet~~ colatura, & expressione,
~~unde scripti~~ de pomis, de fumo terræ, de
 benoigint, ~~una~~ vncias duas Misce, fiat a-
 pozema, cuius vncias octo in aurora, ad
 ignem tepidas ebibebat, & quandoque
~~ante coenam~~, per horam toridem visce-
 rit, ~~et diu~~, optimè habuit. Cæterùm,
 quum morbi seminaria adhuc latitaret,
 & vigerent, & ipse licetiori visu vsus es-
 set, in eundem morbum recidit: ad quem
 cum quidam ~~in~~, qui se me-
 dicum simulabat, ~~in~~ curare con-
 tendebat, curatum intraret, breui ipsum
 interfecit. Parabat autem ~~in~~ hic,
 vt obiter hoc dicam, apozema quoddam
 quo omnes curare pollicebatur, & eo æ-
 grotos omnes egerere multum faciebat,
 & maiori ex parte eos in marasmum tra-
 hebat, sed quam infestum simile apoze-
 ma, & obnoxium huic morbo erat, ex
 Galeno primo, vel potius ex huius egro-
 tantis successu, quibus iudicare poterit:
 nam breui in extremam maciem ~~in~~
 hic ægrotum traxit, & tandem in obitum,
 non sine multorum dolore: veluti tres al-
 ios Anconæ ægrotantes, & alios nonnul-
 los apud sanctum Severinum: vnde i-
 gnominiosè fugam fecit. Nam & antea
 Anco

Anconæ carceribus ~~quod obstru-~~
 sus fuerat, ~~quod obstru-~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~ ~~etiam in~~
 Simili morbo huic de
 quo agimus, anno superiori correptus
 fuit, bonæ indolis iuuenis, filius Nicolai
 Patauini mercatoris Anconæ agentis, qui
 leuiter tractatus, cum ad balneas Patenti-
 nas nostro consilio iret, & earum aquas
 per plures ebiberet dies, sanus euasit, ne-
 que amplius in eūdem morbum recidit.
 Sed iuuenis hic cum varia symptomata
 pateretur, nunquam tamē apertè insani-
 uit. Lucensis porrò mercator, & sororius
 Gabrielis mercatoris Lucensis, eodem
 morbo vexabatur, sed insaniebat.

SCHOLIA.

*Protritum & triuiale argumentum, quum
 de hypochondriaca affectione loqui solemus pro-
 poni solet, & tale habetur: Si ab inflamma-
 tione meseraicarum morbus hic fit, quomodo
 flatus oriantur, quia flatus à diminuto calore
 oriri soleant, sed in inflammatione ingens &
 consumens reperitur, Responsum est, quod
 interea*

interea inflammatio viget, flatus non sunt, sed
 in inflammationis fine: quia tunc calor paruus
 est, in cibaria, vel chilum agens, à quo flatus
 eleuantur: exemplum est, quod vere & autum-
 no venti plures, quàm astate vel hyeme sentiū-
 tur: quia vere & autumno calor diminutus
 est qui vapores eleuat, sed non consumit. Sed
 responsum hoc multis peccat modis: primò quòd
 ù Galenum non intelligunt, quia Galenus ex
 Diocle, non ab inflammatione, siue apostemate
 meseraicarum, morbum hunc fieri tradat, sed
 potius à calore excessiuo, & immoderato ve-
 narum meseraicarum, obstructioneque earun-
 dem, à sanguine crasso orta: ex quo sanguine
 & chylo, saltem per contactum herente, fumi
 ad ventriculum, & inde ad caput ascendunt.
 Secundo errant in sua responsione, cum dicant,
 vigente inflammatione flatus non comperiun-
 tur, sed in eius declinatione: quia tunc flatus
 non nisi inclinante morbo comperirentur: quod
 falsum esse qui morbum hunc patitur, nouit &
 docti medici non ignorant, quum illico à morbi
 initio, flatus vigeant, adeò vt ab eis morbus hic
 denominationem traxerit, & flatuosus dica-
 tur. Sed esto, quòd non ob inflammatas mes-
 raicas sed ob ingentem & excedentem calidi-
 tatē in eis ortam, aut vt aliorū relatione Dio-
 cles fieri tradit, ob inflāmationē siue apostema
 pyloro ortum quos Gal. insequi videtur. Quo-
 modo

modo flatus oriantur inquiramus. Galenus uti
 supra, huic respondet quaesito, dicens: Sanguis
 autem in parte inflammata contentus, & cras-
 sior, & atra bili magis conformis est: itaque
 quemadmodum elato ex ventriculo ad oculos
 fuliginoso quodā, ac fumoso halitu, aut crassis
 quoque vaporibus, similia suffusorum acciden-
 tia contingunt: eadem ratione, sublata ad cere-
 brum ab atra bile euaporatione, melancholica
 euenient in mēte accidentia, & cetera. In qui-
 bus verbis Galenus non duditat ex atra bile e-
 uaporationem ad cerebrum fieri: ex qua melan-
 cholica postea eueniūt symptomata: humor au-
 tem atra bilis est, non carbo ignitus, cui cibaria
 si non miscentur, saltem per contactum haerent:
 ex quorum miscella fumi eleuantur atra bilis
 naturam sapientes, & consequens accidentia
 melācholica. sed precipue precordiorū fluctua-
 tio, quae ut Diocles notat non illico re cibis ac-
 cipitur, presentitur, sed post eum retentam,

*Curatio quinquagesima quinta, in
 qua agitur de ulceribus Gallica-
 nis in genu obortis.*

VXor naucleri nauis Belioti, vlcera
 maligna à morbo Gallico cōtracta,
 in genu patiebatur. Cæterum, optimo vi-
 ctus ordine instituto, post paratā ad eua-
 cuationē per syrupos materiā, & per ca-
 tapotia

catapotia eam expulsam, vlceribus putrilagine infectis, præcipitatum indere mandauit, ac paulatim tractatis vlceribus ipsis, & sæpè lauatis decocto Guaiaci, quod per triginta longos dies, subtili admodum constituto victus ordine, ebibit, & postea superposito ipsis vlceribus vnguento ex plumbo, breui ex toto sanata sunt. Singulis tamè octo diebus, catapotia ex nitro, pondere quatuor scriptulorum, adiectis granis tribus diagridij, & eoridem trochiscorum alandaal deglutiebat, quibus optimè purgabatur: erat autem mulier hæc quinquagenaria, obesa, potens, & virago, quæ prædictis intra quadraginta dies ex toto sana euasit.

S C H O L I A.

Inter ea corrodentia medicamenta, quæ vlcera sordidorum putrilagines corrodunt, & absumunt, vt oleum vitriolum, aqua fortis argentariorum, sublimatum, & arsenici varia genera: pulueres ij à præcipitato dicti, palam obtinent: quos Ioannes à Vigo, chirurgus me hercle diligens & doctus, in antidotario suo, hoc est, libro octauo sue medicina chirurgica descripsit. Consciuntur autem pulueres ij, vt obiter hoc dicam, æquis partibus argenti viui, & aquæ argentariorum fortis ad ignem simul coctis. Cæterum vt pulueres ij absq; dolore

munus

munus suum conficiant, sic apparato: eos in caitino immittito, super quos aquam vitæ infundito, & ad lentum ignem coquito: quoad aqua absumatur, & pulueres ipsi sicci maneant: hoc autem modo concinnati opus suum conficiunt, absq; dolore tamen. Alij tamē eos succo plantaginis, semperuiuæ, solani, vel aliarum herbarum frigidarum, præparant: vt absq; dolore & punctione operentur: sed modum primò à nobis signatum, vt meliorem, & faciliorem habeto. Porro si viribus potentiores, pulueres hos parare decreueris, duplam aquam fortem ad argentum viuum infundito, & vase vitreo optimè obstructo, ad ignem excoqui finito, quousq; rubri exactè pulueres euadant, sed de iis, & similibus, ne dedignare Vigonem percurrere, & eius discipuli Sancti Barolitani opusculum eidem coniunctum legere, cùm chirurgus doctus & expertus sit, vt Venetiis, cùm non rarò coram nobis operabatur, experti sumus.

Curatio quinquagesima sexta, in qua agitur de vlcere antiquo in crure, & tandem sanitati restituto.

AD talem vlcus antiquum, & ferè decem annorū, patiebatur probus vir Damianus Illyricus: qui cùm multos adiret probos medicos & chirurgos pro eo curando diligentes, nunquā tamen inde
sanus

sanus euasit. Ego uerò vlcus sordidum
 considerans, ex eorum genere esse, quæ
 difficulter sanitatē adipiscuntur (Græcis
 cacoethe dicta) deprehendo, & ad quod
 natura longa consuetudine corporis to-
 tius immundities, & superfluitates trans-
 mittere solet, inuenio quod vlcus si clau-
 deretur, & cicatrice contegeretur, homo
 breui moreretur, aliquo morbo perne-
 cante superueniente, ut sæpè fieri con-
 tingit & nos alias obseruauimus. Proin-
 de nos fonticulum, sic enim recepto vo-
 cabulo foramen appellare placet, quem
 in eodem crure infra genu prædictum
 respiciēs vlcus, parare fecimus, non nisi
 corpore prius sæpè purgato, & guaiaci
 decocto, per quadraginta dies ebibito, &
 vlcere ipso ferè ad sanitatem redacto.
 Ceterum fonticulum hunc, variis rebus
 parare solemus, aut candente ferro, aut
 caustico medicamento, vel vesicatorio:
 nam interior cortex flagellorum siue vir-
 gularū brioniæ, carni supraposita, opus
 breui conficit: mitto cantharides, vel ra-
 nunculi herbæ siue batrachij quoduis
 genus, ut varia alia præteream, quæ vesi-
 cam incitant, cui disruptæ, ciceris vnum
 vel alterum granum superponitur, & fæ-
 scia ligatur, vnde foramen resultat, quod

singulis diebus, abstergitur, & innouatur: & eius grani ciceris vice, vt fonticulus vigeat & ex eo sanies effluat indi potest illi, aut cerea pillula, aut plúbea, sed ciceris granum sæpius pro cõplenda hac opera, vsurpatur: quia humiditate tumescit, & locus amplior euadit, sic enim probus hic vir sanus intra duos menses euasit, hoc eodem modo qui varices in crure patiebatur, & in crucis infima parte vlcus habebat, ab vlcere liber euasit: erat autem vir hic statura procera, qui in angiportu ad forum fontis habitat, & pannos tondet. Porro Græcus Aulonensis, qui carcere Anconæ detinebatur, causa bibliopolæ Veneti, pro symbolo felem habentis, vlcus magnum rotundum in crure habebat, non tam sordidum quàm putridū dictum, si modo cum Auicenna, & Vigone Genuensi, loqui debeo: sed hic febrē patiebatur, & vlcus gallicanū erat, quod cādētibus ferramētis exustū fuit, & postea eger melius habuit: sed quam chirurgo ignaro cõmissus esset suum diē obiit.

Curatio quinquagesima septima, in qua agitur de puella continuo febriciente, variis cū symptomatis, ex quibus mors fuit consecuta.

puella

PVella annos nata septemdecim, & si-
 lia illius Hebreæ, quæ postea ex mor-
 bo fere simili obiit: cum illi menses con-
 sucti deficerent, in febrem continuam la-
 psa est, & eam quidem duplicem bilio-
 sam, continuam dictam, ad quam post e-
 lapsos duodecim dies egritudinis, ingres-
 sus ipse, eam viribus impotētem inveni,
 ut pedibus stare nequiret: omnia fasti-
 diebat, ita ut vix cibum videre, nedum
 gustare, esset possibile, quibus optimè e-
 gerebat, sed circa iecinoris & lienis regio-
 nem, obstructions patiebatur, vige-
 bat autē autumnus. Cæterum temperatura
 pituitosa puella hæc erat, obesa, pro qua
 curanda, primo ad ea quæ magis vige-
 bant intentio nostra dirigebatur: proin-
 de ut vires reficerentur, constarētue o-
 peram dedimus, idque optimis & boni
 succi eduliis, & quæ faciliè in sanguinem
 & ægri nutrimentum vertuntur, dein ve-
 rò ani venis hæmorrhoidalibus dictis,
 hirudines duas applicare feci, quæ sãgu-
 nem sugendo, quousque ex se cecide-
 runt, exsaxerūt, imò post earum casum
 sanguis multus effluxit: sed tunc syrupū
 de cicorea, & radicibus, cum appropriatis
 aquis ebibebat, ac ex manna, & rhabar-
 baro, adiectis paucis drachmis electarij à

palmulis, confecto pharmaco purgata fuit, sed postea nihil gustabat, vt per octo dies ferè nihil comederit, lente febricitabat, & delirabat, sed interiectis octo diebus resipuit, & vires constantiores sunt factæ, postea iterum omnia fastidiuit, & viribus impotens reddita est, & tunc vlcera in faucibus visa sunt sordida admodum, sed remediis adhibitis melius sensit, ita vt morbus in declinatione visus esset, sed denuò fastidio repullulãte, ex toto deiecta est, & imbecilla facta: adeò vt intra quadragesimum diem, suum obiit diem.

Curatio quinquagesima octaua, in qua agitur de choeradibus, id est strumis, dictis scrofulis, non minus de nodis curandis.

Familiares admodum sunt choerades, collo & ceruici, quas strumas siue scrofulas dictas, multi chymistarũ, aquis, aut abditis & absconditis remediis euellere, ac in totum eradicare cõtendũt. Ego vero anno 1552 & 1553, decem vel duodecim pueros, prædictis strumis affectos sequenti incessu, curari feci, & sani ac liberi hodie habentur: Nam qui nodos magnos, vnum vel alterum tãtum habent,

bant, ij rasorio sectione facta, eos extra-
 hebamus, & breui sani euadebant, si quid
 tamē semini mihi intus manere videba-
 tur pauculo sublimato, aut præcipitato
 fortiori & potentiori iniecto in totū ex-
 tirpabatur: ita autem factitatum iri ani-
 maduertistis in filio Sebastiani Pinti, &
 puella illa, sorore Michaëlis musici, in
 qua ita trachæ arteriæ motus percipie-
 batur, vt nihil clarius videri potuerit, pro-
 funde admodum nodus hic iacebat. por-
 rô, qui patiebantur chœrades, hoc est
 strumas plures, quas vulgus scrofulas ap-
 pellant, sublimato eas in totum eradicari
 fecimus: quæ si corio cōteguntur, & non-
 dum ad vlcerationem peruenerunt, vesi-
 catorio locus vlceratur, aut multiplici a-
 lio remedio: & tunc supra strumam subli-
 mati, vnū vel alterum granum superpo-
 nitur, adaptato supra pauculo butyro re-
 cēti, & in circuitu ex bolo Armeniæ con-
 fectum vnguentum ponitur: sequenti ve-
 rô die deposita struma pauculo butyro
 recenti locus fouetur, ac sic vicissim ince-
 ditur, quousque ex toto omnes ad vngue
 extirpatæ sint strumæ, vt in filiabus dua-
 bus, viduæ brudorum euenire vidistis, &
 pueri cuiusdam probi viri, cuius nomen
 non succurrit, & variis aliis. Porro si quis

medicamentū ita potens ac sublimatū, absque tamē dolore opus hoc conficiens inuenerit, mea sētentia, multis laudibus dignus erit: hodie tamē apud Bononienfes, chirurgus quidā oleum excogitatum habet, carnes ad os vsque, absque tamen dolore, corrodens: cuius experimentum hic Anconæ, in Ianeto Architecto, viro probo, pro eius crure secādo factum est: de quo oleo, & simili, in sequētibus, Deo duce, maiora & meliora dicemus: sunt verè hæc talia, vt digna sint inter theorema ta Hipp. & Gal. reponantur, cum ex illis ars medica in dies clarior euadat.

Curatio quinquagesimanona, in qua agitur de muliere nephritide, ac interdum ischiadico dolore laborante, & postea in natis inflationem deueniente.

MOnacha diui Bartolomæi, quinque supra triginta annos nata, mulier obesa & grauis nephritide, ac interdum coxendicum dolore cruciabatur, à quo dolore humor plus iusto attractus, inflationem siue in nate tumorem peperit: ad hanc igitur accedēs ipse, illico basilicā eiusdem brachij inflationem respicientis,

tis, secare feci, sanguinèmq; ad libram
vnam fluere, ac fomèto locum affectum
irrigare: quod habet.

Recip. Parietarię, maluę altheę, camo-
millę, rosarum, anethi, seminis lini, fœ-
nugræci, ana manipulum vnũ, in libris
decem aquę fiat decoctio sufficiens, cui
adde, olei camomillini, rosarum, ana vn-
cias duas, misce, & spongia vel filtro, ex
alto fiat irrigatio, & ex prædictis fere, pa-
ratum emplastrum loco affecto admoue-
batur. Sed interim hæc fiebant, syrupos
ebibeat, & cassiã à fistula sua extractam
aliquando deuorabat, sed succedente
morbo, alternis diebus, pillulam vnam
vel alteram, ex aggregatiuis, & aureis de-
glutiebat, & topica medicamenta ex iis
quę per distillationem opus suum confi-
ciunt, erant, ac intra mensem inflatio re-
soluta est, & monialis hæc ex toto libera.

*Curatio sexagesima, in qua agitur
de vermium curatione.*

LVbelli proxenetæ filius annos natus
tres, vel circa, post habitos morbil-
los, qui non ita sæuè in Italia ac Hispa-
nia affligere solent, lumbricos per os e-
mittere cœpit, à quibus ferè strangula-
batur: pro quibus propulsandis, pulueres

nostros in vino ieiuno stomacho illi dedimus, & clysterem ex lacte & melle confectum iniici fecimus: & sequenti die electario à sebesten purgatus puer per egestiones vermes plures emisit, & tandem sanitatem obtinuit.

Curatio sexagesimæ primæ, in qua agitur de duplici tertiana.

Villicus Ioannis Guardij nobilis florentini, in autumno duplici tertiana corripiebatur: ad quem accedens ipse, sexto iam ægritudinis elapso die illico illi basilicam dextri brachij aperiri feci, sanguinisque vncias sex demere ac syrupū hunc ebibere.

Recip. Syrupi de endiuia vnciā vnam, de duabus radicibus vnciam mediam, aquarum endiuie, borraginis, acetose, ana vnciam vnam. Misce & quinquies iteretur. Cæterum cum is difficulter clisteribus ex hiera, & diaphinicone paratis, egeret, illi trochiscos alādaal iniici fecim⁹ pondere dimidiatæ drachmæ, quibus aluus optimè respōdebat, sed vrina postea aliquantulum concocta apparere, nullo perturbate symptomate, hoc pharmacū illi propinauimus: quod habet.

Recip. Diaphiniconis vnciam mediā,
confe-

confectionis hamec, electarij Indi, ana
drachmam vnam & mediam, electarij de
psilio drachmā vnam, in decoctione se-
ne, fiat potus vnus, & vna vnciola syrupi
rosati solutiui dulcoretur, quo aluus re-
spondit. Victus huic, pullorum carnes in
prandio erant: potus verò, vinum pauci-
ferum album, & ideo albanum dictum
quod aqua magis infrigidare prima Cē-
tura dixi, & hodie ita esse firmam, quia
corpus nostrum vinum hoc & magis hu-
mectat, & magis quam aqua sua acerbita-
te infrigidat. Sed ij qui veram & solidio-
rem philosophiam ignorant, hec nō ad-
mittunt, Galeni fortè theoremati innixi,
in quo ait, omne vinum esse calidum: sed
ij mea sententia, Galenum non intelli-
gunt, vt qui ignorant veram vini defini-
tionem, quę talis habetur: Vinum est suc-
cus ab vuis maturis extractus, depura-
tus & defecatus, ad multa conueniens.
Cæterum cum vinum hoc Albanū Lon-
gobardicum ab vuis maturis non extra-
hatur, sed potius acerbis, & malè matu-
ris, consequens est frigidum euadat, & vi-
norum communium naturam non adipi-
scatur: quod sciens Galenus, in sua do-
ctrina non semel dixit: nullum album vi-
num calidum est, vt lib. 12. Methodi me-

dendi, cap. 4. legitur ad hunc modum:
 Neque enim inuenias ex albo vinorum
 genere, calidum vllum: desinat igitur vi-
 nosus ille in doctos homines maledicta
 profundere: cum nihil præter authorita-
 tem aceruos congerere nouit, & ad egro-
 tū reuertamur, cui cœna nulla fere erat,
 quia in nocte febris eum inuadebat, de-
 mum epotis syrupis aperientibus, & itera-
 to pharmaco, sanatus est villan⁹ hic, iu-
 uenis robustus: qui iandiu apud bellum
 egerat, & militis nomē adeptus erat, non
 enim rustici Italię vt Hispani inertes sūt.

*Curatio sexagesima secunda, in qua
 agitur de febre cōtinua maligna,
 cum exanthematis, pulicari mor-
 bo dicto.*

PVer viduæ Brudorum, annos natus
 sex, boni habitus, vigente autumnno,
 feбри continua corripī cœpit: cui occur-
 rens, & videns neque syruos, neque me-
 dicamenta alia in potu admittere, vice
 carnis cidoneosum conditū ex sebesten,
 pondere quinque drachmarum illi pro-
 pinauit: quo optimè egressit, & intra tres
 dies sanitatē obtinuit. Elapsis verò decē
 dieb⁹ in quibus multos comedit fructus
 in eandem recidit febrē, & eam quidem
 mali

malignam & malè morigeratá: ad quem
 denuò rediens diasebestē drachmas sex
 in aqua endiuix dissolutas dedi, quas il-
 lico à potu euomuit, & ea de causa nihil
 egeffit, sed sequenti die bolum ex præ-
 dicto electario dare iussi, quo vermem
 vnum per superiora reiecit, per inferio-
 ra verò duos. Cæterùm sequēti die, puer
 hic delirare cœpit, quo fit, vt ex commu-
 ni brachij vena, sanguinem ad vncias
 quinque demere iuberem: in quo die,
 vesperi magis delirabat, imo per totam
 noctem sequētem nihil dormiuit, sed
 multa loquebatur: quarto verò die, ex-
 anthemata per vniuersum corpus efflo-
 ruerunt (pulicare dictum symptoma)
 quæ maiori ex parte rubra, alia verò ni-
 gricantica apparebant cum quibus pul-
 sus vtcunque constabant, & ea de causa,
 cucurbitas ficeas scapulis & costis nume-
 ro quatuor admouere feci, & vesperi, ani-
 venis hirudinem vnam, quæ inde mul-
 tum sanguinis ex hausit, imo post eius ca-
 sum, sanguis quoq; inde multus effluxit:
 tūc sequēti nocte, ex populeone vnguen-
 to, inuncta sunt puero tēpora, frons, na-
 res & aurium interiora, & optime dormi-
 uit, imò & vires eius resectæ, & instaura-
 tæ sūt, vt optimè in aurora valere videre-

Cæterùm vesperi eiusdem diei quinti, paruo quodã rigore puer oppressus est, quæ secuta postea fuit febris per totam durans noctem, & ad finem vsque sexti diei: septimo, bis sudauit, non copiosè neque per vniuersum corpus, sed per partes superiores tantum ad imas thoracis: octauo, omnia leuiora sunt facta. nono, ex electario mistariorũ, vt supra purgatus fuit, post quæ morbus in duplicem tertianam leuiorem lapsus est, & postea ex se sanus est factus. Cæterùm post priores dies, cum morbus hic acutus & grauis esset, vires citò deiciens, ad eas respicere, & eas instaurare opus erat, morbo tamen non neglecto: ac ea de causa illico ius pulli hordeo alteratum cum pulueribus vtriusque coralli, margaritarum præparatarum, & boli Armeniaci orientalis bibebat, & aliquid pulli ipsius gustabat, sed potus cõmunis frigida erat iulebo mista, aut granatorũ vino: sed interdium iulebum lõgum bibebat, & ex cordialibus conditis parum edebat.

S C H O L I A.

Is puerulis, acutis & grauioribus morbis correptis, sanguinis missione per venesectionem conuenire, sepè diximus & inculcauimus, & indies audacius exequimur. Cæterùm in puero,

isto, antè pulicaris morbi apparitionem, sanguinis missio facta est, dein vero quia delirabat, & de phrenitide timor erat, duo machinati sumus: alterum, cucurbitulas scapulis morbo, & delirio facientes: alterum delirio tantum, hirudinē scilicet ani venis adnotam. Porro aduertant medici, quod vt post huius pulicaris morbi apparitionem, venā secare, & sanguinem demere plerunq; periculosum est: quia à circumferentia ad centrum hoc est à partibus exterioribus ad interiores fit humoris euocatio, ita aliquando, plethora precipuè vigente tuto & securè, pulicari ipso morbo apparente, sanguinis missio exerceri potest: neque minus huic euenit morbo, quàm ceteris exanthematis, variolis & morbillis dictis, post quorum apparitionem, stante plethora, omnes docti medici, sanguinis missionem secundam permittunt, dignoscitur vero plethora, ab egrotantis habitudine, lotio crasso & rubro, tum quia symptomata praua instāt, Item quia nondum euacuatio nota tu digna antecessit, sed tunc sanguis cautè, & non copiose mitti debet.

Curatio sexagesimatertia, in qua agitur de pleuritide.

Vir robustus & fortis, Crassus dictus, pleuritide correptus fuit, continuo febricitabat, tussiebat, difficulter respirabat.

bat, ad costas mēdofas multum dolebat, & supra alterum latus, decubitus illi difficilimus erat, vt inflammationē internā costas velantem membranam occupare dicendum fit. Huic occurrens ipse, ex interna eiusdem brachij locum affectū respicientis, vena, sanguinis libram integram demere feci, & locum affectum ex fomento foueri, ac vnguento pectorali illini. Cæterum syruos ex violis, & ziziphis ebibebat, & arteriaca medicamenta leuiora accipiebat: quę comedebat illico hic emouebat, nihil spuebat, sed sicca tussi cruciabatur, vrinam turbidam, crassam, & rubricātem emittebat, & cum iis insomnis erat, sed viribus vt cunque cōstabat: qua de re, in aurora, ex eadem pertusa vena, sãguinis octo vncias iterū chirurgus extraheret, commendavi. sed chirurgus forte, imperitia sua tres tantū extraxit, quem cum vesperi notarem, corruptione ingenti affectum, & putrefactum, iterum repetita fuit meis mandatis sanguinis missio ex eodem vulnere ad libram mediam, & tunc melius habere cœpit, & vrina clarior euasit, & screatus facilius reddebantur, & ventriculus (paucis illi admotis) cibos retinebat: instabat autem frigus, & mingere cœpit

Inter

Interiectis porro vno vel altero die, vrina vt primo reddita est, & febris vige-
bat, & tussis sicca apparuit: sed tūc decoctum
pectorale tepidū sæpè ebibebat & phar-
macum leniens illi propinauimus & tan-
dem paulatim cōualescere cœpit, donec
integram consecutus est sanitatem. Ca-
ueant tamen inscij, ne sua fœda verbo-
rum colluie, dicant, morbi cruditatem
tandiu perdurare, ob sanguinis extracti,
in hoc niuoso tempore multitudinem.

*Curatio sexagesima quarta, in qua
agitar de febre.*

Platrix quæ ad portum agebat, & inde
ad caput montis delata est, febrī con-
tinua, quæ noctu affligebat magis, vexa-
batur: hæc cum puerum septem mēsum
lactaret & illi menstruorum vna vel alte-
ra gutta appareret, pedis saphenam ve-
nam secare feci, & sanguinem ad vncias
sex demere, & syrupum hunc ebibere.

R. Syrupi de duabus radicibus vnciam
vnam, de endiuia vnciam mediam, aqua
tum asparagi, fœniculi, endinæ, ana vn-
ciam vnam. Misce, porro vt venter res-
ponderet, nobis cura erat. Cæterum
cum morbus perseueraret, ex brachij
dextri basilicæ vena, sanguinis vncias
quinque

quinque extrahi fecimus: demum in lotio nubecula apparente, pharmacum purgatorium illi dedibus, cuius portionem vomuit, reliqua verò intus manens, exactè opus confecit, & tunc breui sanata est, eius tamen ventriculus: ex cerato ab aromatis confecto, & applicito illi, roboratus est.

Curatio sexagesima quinta, in qua agitur de electario quodam restaurante: quo multi à morbis refecti sunt, & instaurati.

AEgrotantes varij, qui imbecilles erant, & refici indigebant, hoc restaurante & reficiente electario instaurati sunt, quod habet. R. Seminum quatuor maiorum frigidorum ana vnciam vnā, amygdalarum dulcium mundatarum, scabesten, pistachiorum, ana vnciam vnā & mediam, feminis papaueris albi vnciam vnā, passularum ex Corintho aqua calida lotarū vncias duas, sacchari buglosati, sacchari borraginati, ana vncias duas, specierū diarhodonis abbaris, specierū diamargaritonis frigidi, ana drachmam vnā, sacchari Cadi, penidiarū, ana vnciam vnā, sacchari albiissimi libram vnā & mediam, carnis caponis vncias

sex ad ignem, secundum artem fiat electarium, vel cōfectio in mortulis ad formam pinosaccharati, cui addere vel minuere poteris, pro intētionis tuę ratione.

Curatio sexagesimasexta, in qua agitur de ingenti & crudeli vētriculi dolore, cum bilis amara, & aliorum humorum vomitu.

SAlomon à Camarino, vir annos natus Squadraginta, temperatura biliosa exusta, iamdiu est grauissimo & sæuissimo oris ventriculi dolore, per interualla cruciabatur: ad quem dolorem, vomitus humoris amarissimi consequebatur, cum quibus vrina adeò intēsi lutei coloris erat, vt ad nigredinem sēpē vergere videretur: intēse sitiebat, & aliquando febricitabat, pro quo curando, plures medici accersiti sunt, qui vno consensu res calidas, vtpote, vt ipsi putabant, contra morbum frigidum propinabant: sed non nisi patientis detrimento, vt qui pelus semper sentiebat, & grauius torquebatur. Ad eum igitur ipse superueniens cōsiderans hominis temperiem, humorem excretum, ac morbi ipsius naturam, & noxia à rebus calidis admotis, & ebibitis contracta, iudico morbum hunc, malam

esse iecinoris intemperiem calidã, & præcipuè concauę partis: quanquam fieri nequeat vt concaua affecta, conuexa quoq; non afficiatur, ob quam intēperie iccur multam gignit bile. n, quàm postea ad os ventriculi debilius factum, transmittit, vnde dolor ingens oritur, & consequens natura irritata per vomitum prædictum remittit humorē, raro vero per secessum. Hunc igitur agrotantem in paroxysmo comperiens, sic contra morbum orsum, & primo clysteri sequente. R. Hordei, parietarię, branchę vrsinę, maluarū, violarū, ana manipulum vnum, In aqua fiat decoctio sufficiens, facta colatura.

R. Prædicti decocti libram vnam & mediam, olei rosacei, violacei, mellis violacei, ana vnciam vnam & mediam, cassię extractę vnciam vnã, salis drach. vnam, Misce, fiat clyster, quem ferè per totam noctem retinuit, & nihil egressit. Cæterum quia eo die multum vomuerat, à vomitorio medicamento abstinuimus, & iulebum hoc illi bibendum dedimus per interualla, quod habet. R. Tamarindorum subtiliter incisorum vnciam vnam, in libris tribus aquę endiuicę fiat leuis ebullitio, cui adde, syrupi rosacei simplicis, de cicorea simp. ana vnc. vnã,

misce

misce & per manicam traiciatur: ex quo
 iulebo ad lubitum bibat. Cæterum etsi
 morbus sanguinis missione exposceret,
 quia tamen æger debilis erat, & valde
 anxius, & hyems rigida vigebat, eam præ
 termisimus: clysteribus tamen sæpè ute-
 bamur. Porro iecur fomento hoc foue-
 batur quod habet. R. Rosarum rubearū,
 cicoreæ, endiuia, hordei, lichenis herbæ,
 acetosæ, ana manipulum vnum. In libris
 xij. aquæ fiat decoctio sufficiens, cui adde
 olei rosacei, violacei, ana vncias duas:
 aceti rosacei vnciam vnam & mediam
 Misce & spongia, aut filtro iecur fouea-
 tur, & linteo abstersum, vnguento hoc
 illinebatur. R. Vnguenti santalini vnciã
 vnam, pulueris rosarum rubearū drach-
 mam vnam, absinthij drachmam mediã,
 succi cicoreæ vnciam vnam & mediam,
 olei rosarum vnciam vnam, cum pauca
 cera alba, ad ignem misce, fiat vnguentū,
 quo inungatur iecur, & os ventriculi: sed
 portiunculæ vnguenti quo inungebatur
 os ventriculi, mastichis parū indebatur,
 neque minus æger diacodium simplex
 comedebat, quod ex decocto capi-
 tum papaueris, & saccharo tantum,
 rotularum figura, conficitur. Habet
 autem rotula, siue orbiculus vnus, plus

minus drachmam: iis enim sequenti die, meli⁹ habere dixit, & sequēti nocte optimè dormiuit, adeò vt multis antea diebus, nūquam tam bene dormiuisse dixerit. Vict⁹ huic ius capi erat, aut panatella ex eodem iure parata, cum semine melonis: sed postea ipsius capi carnes erant, & pirum sub cineribus coctum: sua seram autem hominem, vt res fugeret calidas, & frigidas aliquali stipticitate præditas comederet: quales sunt, pirū & eius conditum saccharo concinnatum, mespila, forba, sed hæc in fine cibi: ex herbis laudabam endiuia, cychoream, lactucam, & iis similes, ex leguminibus, ius cicerū concedi potest, oriza, far, & cætera similia, sed lentæ & si concedi possent, adeò tamen sunt aliorum morborum & symptomatum effectrices, vt eas præterire cōsultius sit. Ex alitibus, potius domesticas quàm syluestres commēdo, præcipuè capum, gallinam, & pullos gallinacos: ex quadrupedibus hœdum, veruecem, ac vitulum: sed carnes porcinas in hoc casu summopere laudarem, præcipuè, porci pedes, & lumbi partes: sed cum huic per suam religionem sint vetitæ aliis concedantur. Vinum in prædio, & cœna admittebatur, leue tamen, quod ex aqua & musto,

sto, æquis portionibus hic Anconæ parari solet, vocatum lora, & acerbum maiori ex parte est: interdium verò elapsis quatuor horis à prandio, aquã quàm vinum potius biberet, consulebam. Quarto die, diacidonitis purgatorij, vnciam vnã huic propinauimus: quo bis absque dolore & anxietate vlla egressit, ita multa humorosa, biliosa & crocea, vt mirum esset. Caterùm, post secundum secessum, ita dolore cœpit cruciari, vt ad philoniũ, & alia opiata deuenire opus fuerit: sed primò clysteribus vsi sumus: dein aquã hordei in potu dedimus, sed foris quoque multa applicita sunt, sed absque iuamento aliquo, quum magis & magis dolor ipsum cruciaret: qua de re ad philonium prædictum, & Nicolai requiem, & similia opiata deuenimus, quæ illi potanda obtulimus: post quorũ assumptionem dolor quieuit, & totam noctẽ dormiuit. In aurora verò sua sponte bis egressit, non nisi humorosa crocea, cum quibusdam strigmētis viscidis, intestinorum ramentis respondentibus: tunc verò ab omni opere destitimus, & interiectis tribus diebus, ad quam lactis peruenimus, quam huic viro more antiquorum per decem dies ebibendam dedimus, & sanus euasit.

& hodie pancreaticè habet. Datur autem aqua lactis antiquorum more, eo modo quo hodie thermarum aquæ bibuntur pondere quatuor vel quinque heminarum, librarum dictarum, vt prioribus Centuriis prolixius dixi.

Curatio sexagesima septima, in qua agitur de herpete miliari.

Iacobus ex Galicia, iuuenis annos natus viginti quinque mense decembri, in herpetas miliares incidit, quæ costas & pectoris læuam partem occupabant: pro quibus tollendis, illico ægrotanti pharmacum bilem præcipuè & aliquantulum pituitam purgans, propinauimus: ex bile autè, & pauca mista pituita, miliaria hæc vlcuscula oriri alias dixi. Cæterùm supra vlcuscula hæc, vnguentum plumbeum & album camphoratum miste admotum breui delituerunt: intus tamen ad pectus æger dolebat, & multum angustiabatur: sed tunc hirudines anis venis admotæ sunt, quæ sanguinis multum suxerunt & postea ebibitis syrupis acetosi simplici, & de endiuia, ac deuoratis catapotis ex aloe & aggregatiuis cum agarico, ex integro tunc sanatus est. Porro nunc mense decembri anno 1553. in thoracis
 similem

similem dolorem relapsus est, quem nūc inuiso & tracto, neque extra quicquam vlcusculorum apparet.

Curatio sexagesima octaua, in qua agitur de lippitudine, siue ophthalmia, hoc est inflammatione albi oculi, cum dolore ipsius oculi & frontis parte.

Alsque procatarctica causa externa dicta, filia illius qui vinum vendit, puella nata annos septemdecim, sanguinea, obesa: obesitate quidem carnosâ, in ophthalmiâ incidit. Est autem ophthalmia Græcis morbus, Romanis lippitudo dictus, in quo oculi albus rubet: hoc est, membrana adnata, siue coniunctiua dicta, inflammatione affecta est, & tunc extolluntur cilia, & sine dolore palpebrę coniungi nequeunt, Ceterum cum morbus hic à variis humoribus fieri soleat: in hac tamen puella à plenitudine vniuersum corpus grauante ortum traxit: quod dignoscebatur, quia tunica, siue membrana coniunctiua dicta, quæ natura alba est, ob sanguinis confluxum, rubra apparet, simūq; ob habitum totius corporis, & ipsius calorē, ac ante habitū

victum, nō minus ex dolore oculi, & par-
 tium illi circumuicinarū, & maxima ten-
 sione, simūlq; lachrymarum feruidarum
 copia, hoc percipiebatur. Curaturi igitur
 nos puellam hanc, primo subtili admo-
 dum constituto victus ordine, prout ex-
 pedit, è sanguinis missione auspicati su-
 mus, illius præcipuè venæ oculum affe-
 ctum respiciētis, quam cephalicam, siue
 capitalem appellamus: ex qua sanguinis
 integram librā minui fecimus, & syrupū
 hunc ebibere. Rec. Syrupi rosacei sim-
 plicis, acetosi, simpl. de endiuia, ana vn-
 ciam mediam, aquarum endiuia, buglos-
 si, acetosæ, ana vnciam vnam. Misce, &
 quinquies iteretur. Porro, cū syrupos
 bibebat, fomento quodam leuiori ocu-
 lum lauabat, quod ita habet, Recip. Ro-
 sarum, maluarum, fenugræci optimè la-
 uati, ana pugillum vnum, in libris dua-
 bus aquæ fiat decoctio sufficiens, & ex
 colato decocto, spongia imbuta fiat fo-
 mentum, & postea linteo absterfo oculo,
 album oui aqua rosacea exceptum, & be-
 ne concussum, exceptum linteis, illi ad-
 moue: ebibitis verò syrupis, catapotia
 hæc deglutiuit. Rec. Pillularū cochiarū,
 de luce maiorum, aurearū, aggregatiua-
 rum, ana scriptulum vnū, diagridij grana
 quinque,

quinque, cum syrupo rosaceo, f. p. quinq;, in aurentur: capiat hora secunda, post mediam noctem. Tunc verò eius caput atrectans, in eo vlcuscula emanantia comperio, quæ an à morbo Gallico originem traherent, in dubium vertebatur. Tunc verò apozemate hoc vsa est. Recip. Borraginis, lupulorum, fumiterre, ana mani pulum vnum, polipodij quercini recentis, foliorum sene, ana vnciam vnã, hordei integri pugillum medium, corticum myrobalanorum citrinorum, indorum, ana vnc. vnã, passarũ de Corinthio vnc. tres. In libris quinq; aquæ fiat decoctio, quousque maneant libræ tres, facta colatura, ac expressione: adde, syrapi de fumo terræ vnc. quatuor: Misce, fiat apozema, de quo in aurora singulis diebus singulas octo vncias bibat: quo ex integro epoto, iterum carapotia deglutiuit, & optime purgata fuit: tunc collyrio albo, & viridi vsi sumus, ac altero ex aloe lota & tertia præparata. Cæterum, cum bene per tres vel quatuor dies valeret, denuò fluxio reuertebatur, & inflammatio pullulabat: tandem ad laqueum supra nucham deuenimus, & optime valet.

S C H O L I A

Solebat enim Galenus in iis oculorũ fluxio-

haberi

N 5

nibus, venas, aut frontis arterias incidere, quando precipuè per vasa imbecillia, & superficialia fluxio fiebat: quòd si vasa longè altius quàm sectioni deceret, fluxiones percurrerèt, tunc eas difficiles curatu Gal. iudicabat: sed nos ad laqueum supra nucham eo tempore confugimus. Tu verò, vt rem ex toto teneas, Gal. lege. lib. 13. Methodi medendi, prope finem, quo nemo neque clarius, neque vberius rem hanc profecutus est. Plura verò si de hac re tenere cupis, lege Hippocratem libro sexto Aphorismorum, & eius enarratorem Galenum, aphorif. 31. vbi inquit: Dolores oculorum, meri potio, aut balneum, aut fomentum, aut venæ sectio, aut medicamentum epotum soluit, Mitto Iesum quendam Hebraum, qui de oculorum affectionibus libellum admodum doctè scripsit, veluti librum Galeno attributum: cui titulus est De oculis, à Demetrio translatum, non minus ac alios varios Arabas, qui de hac tractatione multa scriptitarunt.

Curatio sexagesimanona, in qua agitur de morbo Gallico repente eueniente, simulque de variis aliis affectionibus, ipsum comitantibus.

qui dam. ~~R. cum virgâ tumentē & inflatam haberet, & eius glans à preputio denudari~~
 R. cum virgâ tumentē & inflatam haberet, & eius glans à preputio denudari

nudari nō posset, multis remediis frustra preparatis, in capitis ingentē dolorē incidit: ad quē accedēs ipse, & prædicta cōsiderās, eius caput attrecto, ac vlcuscula recens nata in eo & mento cōperio, nō minus ac in frōte tumorē magnū: vnde hūc in morbū Gallicū lapsū esse deprehēdi, & eo magis, quia gonorrhœam patiebatur. Omnia igitur prædicta considerans ipse, in homine triginta annos nato, illico ob vrgētem capitis dolorē, catapotia hæc deglutienda dedi, febri autē carebat.

Recip. Pillularū de fumo terræ drach. vnam, cochiarū scriptulum vnum, diagridij grana quinque, cum syrupo de fumo terræ, formentur pillulæ quinque, & inaurantur: capiat quarta hora ante auroram: post quas dolor capitis illico leuatus fuit, sed sequentibus diebus denuò dolor rediit, & tunc ano hirudines duæ admotæ sunt, quæ multū sanguinis suxerunt: & postea scapulis cucurbitæ, cute secta, affixæ, & interea syrupos hos bibebat, qui ex fumo terræ, & epithymo componuntur, adiecto decocto sene: post quos iterum catapotia ex nitro Alexādri cum de fumo terræ mixta, deglutiuit, & eis melius aliquantulum habuit. Cæterum, quum glādem denudare non posset, per siphon

syphonem aquã viridem laphranci ini-
 ciebat chirurgus: quia intus latitabant vl-
 cera, & extra ita præputij labra obdurue-
 rant, vt in cancrenam venire timor esset:
 neque enim foris defuit emplastorum
 admotio, tum emollientum, tum etiam
 resoluendi vim habentium, vt fieri solet:
 primò, decocto maluæ, branchiæ vrsinæ,
 adiecto multo butyro, aut oleo amygda-
 larum dulcium, membrum fouendo. Sed
 inter ea vim resoluendi habentia, empla-
 strum hoc fuit. Recip. Farinæ hordei, fa-
 barum, orobi, ana vnc. vnam, furfarum
 tritici pugillum vnum, cum oxymellite:
 misce, fiat emplastrum. Sed cùm hæc abs-
 que fructu admota essent, ad argentario-
 rum peruenimus: quæ quoque parum va-
 luit: tandem ad præputij incisionem de-
 venire opus fuit, quo reciso, visus est cal-
 lus in eo durus admodum, & intra cal-
 lum foramen exiguum, per quod vrina
 fluitabat: tandem epoto decocto ligni
 guayaci, ad triginta dies, in quibus cata-
 potia ter repetita sunt, hic sanus euasit,
 quo decocto frontis tumorem æger sepè
 lauabat, linteolâque eo imbuta illi ad-
 mouebat. Sed tunc ~~epoto decocto ligni~~ eo-
 dem ferè morbo laborabat, & vxor lapi-
 cidæ, quæ ad caput montis agebat, quos
 omnes

quida
 aliu

omnes Hamisius chirurgus, nostris mandatis, vt decebat, tractabat. Olim autem Galenus artem chirurgicam propriis exercebat manibus, sed postquã Romam venit anno ætatis suæ 32. vt commentario primo, in librum De articulis meminit, ab opera manuali destitit, mun⁹ hoc chirurgicis committendo, vt libro 6. Methodi medendi, prope finem memoriæ mandauit. Callebat nanque Galenus chirurgicam artem, vt qui omnes medicinæ partes exactè tenebat, & eas tâquam sibi pedissequas conciliauerat, quã cum opus erat, exercebat: sciens vtique deorum filios hanc artis curatoria medicinæ partem quoque exercuisse. Quis enim non nouit Podalirium, & Machaona, si modò Homero, vt cum Plinio dicamus, scientiarum omnium parenti, fidem dederimus, Aesculapij filios, sub Agamemnone Græcis auxilium Troiano in bello, artem chirurgicam exercendo præstitisse magnum? Infelix nanque medicus ille dicendus est, qui cum doctoris nomine gloriatur, ea tamen quæ eius minister exercere nouit, ille ignorat: si quando tamen doctor physicus, ea quæ ministri exercent, operatus fuerit, id non vt doctor, sed vt artis minister operatus erit, & tanquam

quam nauis rector iudicabitur, qui remigare nouit, & malum scandere: neq; hæc tantum nouit, sed ea, & alia similia quæ ad nautas pertinent, quando potissimum opus est, exercet & operatur: neq; minus ac rex, vel imperator habebitur, qui militis officio plerunq; fungitur. Quæ omnia cum approbet Galenus medicine ditissimus oceanus, ita commentario 5. in librum sextum De morbis vulgaribus, e narratione prima prosequitur, dicens: Quam enim proportionem architectus alios fabricatores, fabros, cæterosque artifices, quibus ipse præest, eandem habet medicus ad suos ministros: isti uero sunt herbarij, unguentarij, coqui, cataplasmatum confectores, fomenta ministrantes: item qui clysteres infundunt, qui scarificant, qui venam incidunt, qui cucurbitulas affigunt. Quod si nos & hæc didicerimus, atque etiam moliamur, similes erimus gubernatori, qui remigandi quoque peritus sit, quique summum nauis malum expedite ascendere, & reliqua munia obire quæ ipsi nauæ faciunt nouit, atque facit. Multi nanque Imperatores, arcu uti iacula vibrare, cominusque gladio aut hasta pugnare sciunt, & id ipsum etiam agunt, nec non Reges: sed

non quomodo Imperator erat Alexander Macedo, aut eius pater Philippus, hæc militaria munera præstabāt, sed per alias quasdam artes imperatoriæ ac regiæ ministras: sic igitur quatenus medici sumus, cuiuscunque auxiliij qualitatem, quantitatem, occasionem, atque vtendi modum callemus: vt vero cædimus venam, cucurbitulas apponimus, & alia manibus operamur, iam ministri sumus. Quare medica ars medicis dignitate antecellit: medicus verò artibus ministrantibus, illarum ministris, ministri aliis artibus sibi instrumenta & materias parantibus: illæ autem artificibus per eas operantibus, artifices materiis ac instrumentis præparatis.

S C H O L I A.

~~Quædam morbi~~ omnia quæ ad ~~agros~~ morbum Gallicum faciunt, patiebatur: nam in eo soluta continuitas ab exustis humoribus per contagium in concubitu genita, reperiebatur, quæ à malignis quibusdam pustulis incipiens pudendorum præcipuè, caput postea, & exteriores corporis partes infecit, non sine pilorum aliquali decidentia, quæ affectio si veterascit, intimas partes ingreditur, & articulos occupat, & circa os & caput, ac ossa, noctu præcipuè dolores facit, veluti abscessus duros.

Agros iste

duros, vlcera pessima, & osiū vitia: qua omnia morbi Gallici definitioni rectè conueniunt, Gonorrhœa, quam monachus hic patiebatur, tamen à Galeno, & medicis post eum desinatur. seminis assidua profusio, & inuita ob imbecillitatem retentricis facultatis in seminarijs vasibus eueniens, scire licet, semen hic à Galeno, & medicis, non pro genitali semine prolifico & inculpato accipi: quia si esset, impossibile videretur, vt homo per tantum tempus perduraret: præcipuè tam assidua seminis profusione, quàm ad tres & quatuor annos, homine rectè valente, perseuerare sæpè notauimus, qui impossibile tandiu esset perdurare, si modo semen optimum esset, vt ex ijs qui plus iusto coeunt, docti euadimus, qui breui imbecilles, graciles, ac consumpti redditi tabescunt, & moriuntur. De ea verò gonorrhœa quæ ob plenitudinem fit, vel ob spermaticorum vasorum conuulsionem, quam epileptici dum conuelluntur, semen exprimendo, patiuntur, alibi loquemur. Non istis autem gonorrhœam, tribus modis fieri, aut imbecillitate vasorum seminalium, quæ plerunquæ ijs qui multum coeunt, euenit, aut collusione benignorum recrementorum: quæ raro euenit, nisi ijs qui Cereri & Baccho indulgent, & cum Venere nullum commercium habent: tertio, ob vasorum seminalium conuulsionem, vt epileptici euenire diximus.

Curatio

Curatio septuagesima, in qua agitur, & docetur quo modo medicamentum epotum, & breui emouitum, operetur, & euacuet.

VIr cui pharmacum purgatoriū propinatū est, parum eum retinuit, imò assistentium iudicio multo magis euomuit, quàm in pharmaco habebatur: nihilominus tamen eo die ita bene purgatus est, ac si pharmacum retinuisset. Quæritis vndènam euacuatio hæc orta est, an ab agitatione, & turbatione in ipsius pharmaci expulsionē habita, vel aliqua alia re euenerit simili? ego verò, vt qui secunda Centuria huic quæsitō responsū dedi, nunc breuius respōdebo. Gal. libris De elementis: & De facult. naturalibus, & tertio simpl. medic. cap. 24. & sæpè alibi: & ante eū Hippocr. libro, seu magis fundamento totius naturalis philosophiæ cui titulus est, De natura humana dicunt, medicamentum purgatorium attrahere ad se humorem, ob quandam similitudinem habitam inter humorem attractum & ipsum medicamentum attrahens: vt latius Fracastorius Veronensis vir omnium consensu doctissimus. libello suo cui titulum fecit De antipathia, &

sympathia, diffusè probauit, sed in medi-
 camento potentia, siue actiuitas maior
 est, quàm in humore: vnde humor attra-
 hitur ab ipso medicamento, & non medi-
 camentum ab ipso humore: & hanc simi-
 litudinem, siue medicamèti actiuitatem,
 Galenus sepe virtutem specificam appel-
 lare solet: quàmquam aliquando cœlestem
 vim, specificam formam siue virtutem
 specificam quoque vocet, vt cum de lapi-
 de sanguinem sistente, lib. 9. De facultat.
 simpl. med. agit, dicens vbi de lapidibus
 in genere agit: Nam facultates quæ pro-
 prietatis totius substantiæ ratione insunt,
 à methodo sunt, atque ratione alienæ, &
 per solam experientiam noscuntur: nam
 cut hic lapis tacto vulnere vnde sanguis
 prorumpit, cursum eius reprimat, haud
 nouimus. his enim præscitis, ad quæsitum
 respondeo, quod quando medicina redu-
 citur de potentia ad actum, tunc actione
 calidi innati partes subtiliores medici-
 næ consurgunt, quæ per venas & arterias,
 ac meatus, ad humores euacuandos per-
 ueniunt, vt proximiores facti, facilius eos
 humores dictos deponant, expultrice
 membrorum interueniente facultate: sic
 enim Centuria secunda olim huic quæsi-
 to responsum dedi. Sed nunc memoriæ
 occurrit

occurrit longè aliud responsum olim à me datum, cum publicè Sancterenæ iuuenis ego, abhinc viginti & amplius annis magna spectante hominum literatorum concione, apud cœnobium D. Domini ab Alto, conclusiones varias publicè sustinerè, eo anno quo rex hic Ioãnes tertius, elapsis nonnullis annis, post terræ motus horribilis euentum Olissipponæ, & regioni ei circumuicinæ, apud Almerinum oppidum, agebat, & vniuersa eius curia Sancterenæ erat. Distat autem Almerinũ à Sancterena, nobili apud Lusitanos oppido, cum quauis opulenta ciuitate conferendo, quarto lapide, intercurrète Tago aurifero flumine, qui Sancterenam præterlabitur, & eius campos fertiles irrigat, de quibus Plinius, ob eorum amenitatem, & aëris clementiam ac tēperiem, lib. 8. Naturalis suæ historiæ, cap. 42. in quo de equorum natura disserit, inquit: Cōstat in Lusitania circa Olissipponã oppidũ & Tagum amnẽ, equas fauonio flante obuersas, animalem concipere spiritum, idque partũ fieri, & gigni perniciosissimũ, ita sed trienniũ vitę nõ excedere: cuius rei, antea lib. 4. prædicti voluminis, cap. 22. meminerat, & postea lib. 16. cap. 25. memorię iterũ cōmendauit, sed

hæc quasi per excursum sunt dicta, & re-
 sponsum tale habetur ex Gal. dictis eru-
 tum, quod quemadmodum pharma cum
 purgatorium per se totum potes erat ad
 se humores trahere, & eos euacuare: ita
 euomito pharmaco, eius subtiliores par-
 tes manentes, imbecilles & impotentes
 redditæ, ad humoribus qui pharma cum
 respiciebant attrahuntur: quia vt antea,
 in ipso pharmaco integro potentia & a-
 ctiuitas erat, ad humores regulandos, &
 ad se trahendos, ita pharmaco euomito,
 eius subriles partes relictæ, si quæ sunt, ab
 humoribus trahuntur, & vincuntur. Cz-
 terum cum pharmaci partes subriles, &
 humores peccâtes, simul iuncti comper-
 ti sint, natura grauari & irritari incipit, ac
 expultrix facultas suo fungens officio,
 humores cum partibus pharmaci, simul
 expellit & detrudit, vnde euacuatio con-
 sequitur ampla & perfecta: quæ sanè re-
 sponsio hodie summè doctis arridet, &
 placet, & eo magis quia ex Galeni dictis
 deducta sit. Scire tamen medicum oportet,
 quod multis de causis medicamen-
 tum prauos commouet humores, sed nõ
 euacuat, prima ob ipsius actionem remis-
 sam, & debilem, secunda, ob materiam
 expelli contumacem, quæ commouetur
 quidem,

quidem sed expulsionem resistit, & latius in corpore spargitur, & increfcit, vel ob imbecillam fumentis virtutem, non potentem in medicamentum agere, quo fit, vt neque medicamentum in virtutem & naturam agat: vel ob flatus craffos medicamentum subleuantes, & in poros corporis impingentes (vnde febres putridæ, syncopis & mors festina) vel ob facultatis expultricis imbecillitatem, vel ob meatus per quos vacuandum est, obstructos aut cõstipatos, vt theoremate tertio libri primi Mesues dixit, quẽ Syluius Parisiensis, medicus doctissimus, & elegantissimus superioribus annis Latinissimũ, & ab eluie sordida tersum, ac purum, in lucem, elegantioris & solidioris medicinae iuuandę gratia, misit, cuius conatus feliciter Deus maximus, vt Auicennã quoque similem reddat, & in lucem ad omnium vtilitatem mittat. est sanẽ Auicennę opus, vt vastum, ita impeditum, & caligine obscura obsitum, altero Galeno, vt à mendis, & erroribus purgatum in totum restituaatur, indigēs. Ceterũ vt ad institutũ nostrum reuertamur, scire quoque decet quibusnam de causis, medicamentum purgatorium, vomitum, & animæ subuersionem excitat, quas omnes feli-

ciffimè profequitur idem Mefues, prædi-
 cto theoremate, cum de medicamento
 illegitimè & molefte vacuante agat, non
 minus ac eas, ob quas hypercatharfis, hoc
 est medicamento purgante vacuatio im-
 modica fiat, quas ex Gal. lib. 3. De facult.
 fimp. med. cap. 26. & 27. deprompfit, & eas
 omnes, medicus artem exercens, ante o-
 culos teneat deceat: vt Céturia prima me-
 moriæ commendauit.

*Curatio feptuagesima prima, in qua
 agitur de quodam animã agen-
 te, & ore mone laborante: fimul-
 que de altero fimili, qui cum bibe-
 bat, quasi ex alto potus caderet,
 intus fonabat.*

Vir qui ad rupes D. Cyriaci ægropa-
 bat, & diuturna dysenteria labora-
 bat, à multis mihi commendatus est. Cæ-
 terùm cum ad ipsum perueni, cum ore-
 mone laborare inueni, qua de re, præsa-
 gio habito, quod is intra paucos dies, ne
 dixerim horas, moriturus esset, aquã de-
 stillatitiam ex capo, bibédam iussi, qui vt
 postea percepi, breui vitã egit. Porro eo
 tempore cum ad alterum diuerterẽ diu
 febricitãtem, & malè habẽtem, cum bi-
 bebat,

bebat, quasi ex alto potus caderet, intus sonabat, percepi: proinde, hūc breui quoque moriturum dixi, quādo signum hoc mortis certum est prælagiū, vt ex Hippo. lib. 7. De morbis populariter vagantibus, percipitur, vbi de Chartado, & Cidis filio sermonem habet.

Curatio septuagesima secūda, in qua agitur de mulieribus parientibus.

Mulieres quę mēse Decembri Anconæ peperere, omnes masculos habuerunt, si quę tamē puellam peperit, illico illi puella moriebatur, cōtrario vero omnia mēse Ianuario sequēti, āni 1553. euenerunt, cū omnes fœminas peperere, si qua tamen masculū peperit illico puer aut moriebatur, aut gracilis & imbecillis erat, nōnullæ tamē mulierū octimestres, hoc eodē mēse, ex masculo abortierunt.

SCHOLIA.

Mulieres parientes mense Decembri, cum masculos peperere, qua verò mēse Ianuario, fœminas, causam reddere difficile sanè est, ad influxus fortè cœlestes recurrendum esse quis autumarit: sed cur octimestris fœtus non viuit, id in causa est, vt refert Hippocrates libro De octimestri partu, & Picus Mirandulanus contra astrologos maximè adnotat, quia mulieres

octauo mense afflictiones semper patiuntur, &
 cōsequēter in vtero materno pueri affliguntur,
 vnde si hac afflictione pueri detēti altera quæ
 partus tempore euenit, affligantur, eos mori ne
 cessariū est, sic enim predicti libri initio, Hip-
 pocr. ait: De octimestri partu sic sentio, impossi-
 bile esse, vt duas consequenter succedentes af-
 flictiones pueri ferre possint, & propterea octi-
 mestres non superstites manere, contingit enim
 ipsos consequenter affligi, tum ea quæ in vtero
 fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, &
 ob id nullus octimestris vitalis est: Hanc autem
 rationem libro De septimestri partu, idem Hip-
 pocrates primo, sed logis verbis astruxit, vt eā
 Hippocratis esse non sit ambigendum. Huic
 subiungēda, est altera ex libro De carnibus ra-
 tio, vbi hominem in septem diebus perfici, &
 vitam habere probat: primo experimēto, quia
 intra hos dies septem, meretrices publice conce-
 ptum perdunt, qui postea tanquam caruncula
 elabitur, quam carūculam in aquam frigidam
 coniectam si exactē conspexeris, omnia mem-
 bra habere reperies, vt Hippocr. ipse quoque
 expertus fuit, in mulieris sibi familiaris famu-
 la cantrice, magna existimationis, libro De na-
 tura pueri: siue factus, vnde septē diebus homi-
 nem perfici dicendū est, quod etiam ex hoc ma-
 nifestum redditur, quia homo per septem dies
 tantum, absque cibo, & potu perdurare potest,

tertio quòd hominis liniamētum septem diebus
 compleatur, ex hoc manifestū euadit, quia puer
 septimestri partu natus pro ratione natus est,
 & uiuit, & rationē talis habet, & numerum
 ad heddomadas, ac septenarium exactum. In
 octimestri autem natus, nullus unquam vixit,
 quia nihil horum habet. ita enim octauus ~~mensis~~
 imperfectus, ac imminutus habetur, sicut dies
 octauus, inter decretorios, vt quoque Hippocra-
 tes innuere videtur libro De septimestri partu:
 item, ita habetur octauus mensis pragnātibus,
 sicut nox difficilis & laboriosa us quibus crisis
 die sequēti futura est. Caterum astrologijs al-
 teram addunt rationem à planetis desumptā,
 dicentes, Saturnum supremū & primum pla-
 netarum genituram primo fouere, & suo aspe-
 ctu ac siccitate eam condensare, ac in corpus re-
 digere: post quem, secundo mense Iupiter ipsū
 fatum respicit, tertio Mars, quarto Sol, quinto
 Venus, sexto Mercurius, septimo Luna, octauo
 verò iterum Saturnus, qui quum vite sua frigi-
 ditate & siccitate hostis sit, fatui contrariatur,
 neque eum vitalem esse desinit, hæc verò pro
 dubio proposito diluendo sufficiant. Cetera ve-
 rò varia huic rei facientia, etiam à signis zo-
 diaci desupta, consulto præterimus, quæ curio-
 sus lector apud autores legere poterit, præcipuè
 apud Hippocratem & eiusdem enarratorem:
 sed ex inuicioribus legere ne pigeat Leonardum

Fuchsum Germanum, commentariis suis, in librum 6. Hippocratis de morbis vulgaribus & Hieronymum Cardanum Mediolanensem, libro suarum cōtradictionum. Caterum cum hac & similia obseruabamus D. Petrus à Tholetto in Neapolitano regno prorex cum eius filio ~~...~~ Gartia, magnis copiis & ingenti nauali apparatu contra Senarum ciuitatem venire. obnixè defendente eam Hippolito Estensi, Cardinali Ferraria amplissimo, ac vice Galliarum regis, in Italia prorege, & Carolus quintus imperator, obsidionem à Mediomatricibus ciuitate Lotharingia precipua, deposuit.

Curatio septuagesimatertia, in qua agitur de erysipelate ulceroso, faciem & oculi dextri uniuersam regionem præhendente.

Filia Falconis, nata annos duodecim, erysipelate ulceroso, faciem & uniuersam oculi dextri regionem cum ingenti pruritu præhendēte, fœdabatur: ad quam accitus ipse, & illico, à propinato bolo ex flore extracto à cassia fistulari: unguentum hoc illi supra locum affectum apponi feci, quod habet.

Recip. Unguenti de plumbo vnciam vnam & mediã, albi camphorati vnciam vnam, populconis vnciam mediam, opij
grana

grana tria, camphoræ scriptulum vnum,
cū aceto acerrimo, misce & in mortario
plūbeo optimè tractetur, quoad mellis
crassioris corpusculū acquirat. Cæterū
sequēti die syrupos hos ebibere cœpit.

R. Syrupi rosati simplicis, de succo ace-
rosæ, de cicorea, ana vnciam mediam,
aquarum lactuæ, endiuæ, acetosæ, ana
vnc. vnam. Misce, fiat syrupus, quem per
sex dies ebibit, & postea, ex rhabarbaro
& catholico electario, pharmacum con-
cinnatū ebibit, quo multa purgari debi-
ta purgata sunt, & postea ad errhina me-
dicamenta deuenimus. s. succum radicis,
& foliorum syclæ & maioranæ, qui po-
tissimū per eam narium partem iniicie-
batur, quæ sacrum ignem respiciebat: sed
tunc misturam accipiebat hanc, quæ
habet.

R. Sacchari violacei, borraginati, rosa-
cei, ana vnciam vnam, pulueris santalo-
rum citrinorum, drachmam vnam, cum
syrupo rosaceo simplici, misce, fiat mistu-
ra, & folio auri in auretur, cuius in auro
semissiunciam comedat, & desuper vnc. duas
aquæ endiuæ bibebat. Huic victus opti-
mus erat, ad frigidum declinans. Vinum
porro, nunquam in vita sua gustauerat,
ea de causa hordeaceam, iulebo adiecto,
bibebat,

bibebat, quibus ita tractata intra mensē sanitatem obtinuit.

Curatio septuagesima quarta in qua agitur de febre continua.

Monachus ordinis Prædicatorij, Mannos natus viginti, cum intensæ nebulæ, & caligines densissimæ præcesserant, in febrem continuam cum capitis ingenti dolore lapsus est: cui ab alui excrementis per clysterem depositis, illico sanguinis vnc. octo, extrahi feci, qui sanè ita corruptione affectus erat, vt omnibus admirationi esset, quòd tam breui, talem tamque ingentem putredinem contraxerit, qua de re, vesperi, ex eodem foramine totidem vncias sanguinis effluere permisi, à qua sanguinis missione, febris mitior reddita est, & capitis dolor ex toto ablatuſ & vrina melior apparere cœpit, adeò vt ebibitis syrupis, & epoto pharmaco intra septē dies sanitati restitutus fuerit, vt varij alij qui eo tempore simul eisdem febribus similibus correpti fuerunt.

Curatio septuagesima quinta, in qua agitur de ephemera febre.

Angelus Ferretus, ordinis Prædicatorij monachus reuerendus, & totius Anco

Anconitanæ Marchiæ vicarius digniffimus, in fine mensis Ianuarii. 1553 horrorem quendam per integrâ horam passus fuit, quem postea febris per totam noctem durans, excepit, quam vigil & insomnis totam transegit: ad quem in aurora vocatus omnia contemplor, & eius pulsum considero, cuius collationem, ad suum naturalem facio, quæ sæpe tetigeram, & eius hodie noticiam habeo, & vt conieci, parum à naturali differebat: sed & lotium contemplor, quod substantia & colore, cum nubecula optimum apparebat, quæ omnia considerans, cum bono animo esse iussi, ephemerâ autem febrem, hanc esse non dubitabam: sed vndenam originem traxerat, ignorabam. tunc ille post multa hinc inde quæsitâ, bardocucullum Gallicum vestis genus, altero antea die se expoliasse exposuit, ex qua forte causa febrem illam euenisse æger ipse non dubitabat: quod ita esse postea visum est, cum non alteram passus sit.

SCHOLIA.

Quorum pulsus in sanitate tetigimus, & eorum sumus memores quando egrotant, vt iudicium per arteriarum pulsus faciamus, non ad pulsum temperatū, eos pulsus referre debemus:

mus: sed magis ad suū propriū, cuius notitiā habemus, & eius meminimus. Cæterū suadet Gal. lib. 2. De dignos. pulsib. pulsus referendos esse ad pulsum temperatum, quem tanquam regulam, & mensuram constituit: sed idin causa esse scitote, quia in varios & fere infinitos incidimus egrotātes, quos nunquam vidimus, & alios quos si vidimus, eorum tamen pulsuum notitiam non habemus. Porrò quorum pulsus sanitatis tempore cognouimus, quando egrotant, eorum pulsum collatio fieri debet ad suos naturales & sanos: vt predicto libro suadet Galenus, & nos Centuria tertia harum curationum medicinalium meminimus, in ea præsertim curatione, qua Barbossy prosequimur morbum & pulsum.

Curatio septuagesima sexta, in qua agitur de quartana continua.

E Ben Maior. ex Galilæa hodie Safeto dicta ciuitate, vir annos natus triginta tres, post annuam quartanam simplicē in continuam lapsus est: in qua optimè tractatus, & secta vena sinistri brachij, lyenari, ac epotis apozematis atram bilem respicientibus, & vim reserandi obstructos meatus habentibus, sanatus est. Cæterū tametsi à feбри quartana continua, hic liber erat, nihilominus
tamen

tamen facie pallidus & tumidus apparebat, vt hunc malum habitum morbum pati dicendum esset, tumentem autem lyncem habebat, & iecur male affectum, pro quibus destruendis, topicis medicamentis utebamur. Cæterum paucis interpositis diebus, sanguis huic per nares dextram effluere cœpit, & ita copiose, vt homo ad magnam peruenerit imbecillitatem: tunc cum multa pro sanguine sistendo peracta essent, per aliquot horas sanguis restrictus est, sed postea vt primo rediit, tunc secta fuit inter vena *reptans*, minimū digitum, & anularem in manu dextra, & variæ aliæ retractiones molitæ sunt, cum quibus, & per interualla sanguis fluebat, vnde vir hic angustiabatur, & multum tristabatur. Variis igitur machinatis remediis pro sanguine compescendo, tandem supra eas duas venas quæ per frontem repunt, & aliquantulum tunc tuebant, apponi duas semifasces, tanquam laminas, & fasciâ optimè fasciari iussi, supra quas etiam albumen oui leuiter concussum, adiecto gypso, stupa exceptum, admouebatur, & tandem sanguis ex toto constrictus fuit, & homo paulatim conualescere cœpit. donec integram consecutus est sanitatem.

SCHOLIA.

In iis sanguinis per nares fluxionibus rebellibus animaduertendum duximus si in temporibus vene aut arterie, aut in fronte ipsa, vena duæ tumeant, tunc eas numismate aliquo, aut fabis siccis per medium in lögum dissectis, inter se pre, & intercludere fascia interueniente, optimum & supremum remedium esse: vt in hoc egrotante actitatum vidistis, & altero, in quo, vasculis per tempora currentibus solis digitis compressis, sanguinis narium fluxus restrictus fuit: sed hæc præter Galeni mentem dicta non sunt, præcipuè cum de fluxionibus ad oculos per vascula superficialia, currentibus, libro 13. Methodi med. loquitur.

Curatio septuagesima septima, in qua agitur de dysenteria ab atra bile orta.

Andreas Caupo, qui in via stricta & angusta habitabat, dysenteria ab atra bile originè trahente, vexari cœpit. Cæterùm cum multa huic, morbi initio facta essent, & humor pro posse excretus, & succedente tēpore melius habere visus esset, nihilomin⁹ tamē morbus ita sequus & carnifex factus est, vt hominè vicerit, & ipsum ad interitum traxerit, fuere autē omnes ægritudinis dies quadraginta.

Curatio

*Curatio septuagesima octava, in
qua agitur de dysenteria vera,*

Miles qui Senensi bello, Anconã re-
uerſus eſt, & extra urbem ad turrim
tabernulæ agebat, iam diu ex dysenteria
laborabat: ad quem accitus ipſe, cū præ-
dicto morbo laborare inueni: nam hic
multum egerebat, cū ſanguinis aliquali
permiſſione, & circa umbilicū dolebat, &
non febricitabat, & ad oblata non bene
ſe habebat. Huius igitur curationem ſu-
ſcipiētes nos, lac ferreis ſoleis equorum
ignitis bene coctum, quo ad ſeroſa pars
ex toto conſumpta ſit, bibendum ieiuno
ſtomacho dedimus, ex quo lacte clyſte-
res quoque parare illico fecimus, neque
minus per exteriora venter inungeretur
ex vnguento à corticibus parato, curavi-
mus, quibus intra biduum optimè ſe ha-
buit. Ceterùm cibus huic ex capro aſſo pa-
rabatur, non niſi reſperſus boli Armeniæ
pulvere, aut ſimili, ſed poſtea clyſteres,
parati ſunt, ex plantagine, centum nodia,
ſummitatibus rubi, in aqua calibeata, ad-
iecto ſeuo hircino, oleo myrtillorū, pul-
ueribus thuris, maſtichis, ſanguinis dra-
conis, boli Armeniæ, & ſimiliū, de quibus
ſecunda Cent. multa, ſi rectè teneo, dixi.

SCHOLIA.

Dysenteria hæc, neque à bile meraca ortu trahebat neque eam febris comitabatur: proinde eam lacte sic curauimus, & agrum breuè in sanitatem traximus. Tu uerò optime lector, qui huius rei multa & pulchra desideras, lege secundam nostram Centuriam.

Curatio septuagesimanona, in qua agitur de quodam qui titimaligneris cuiusdam fructus comedit, & in animi deliquium & cordis pressuras deuenit.

Pædagogus, qui ingenium subtile, & memoriam tenacem habere desiderabat, ut anacardinam confectionem fugeret, carpasij fructum (cubebam hodie pigmentarij, & officinarum mangones appellant) comedere summopere desiderabat, & eo magis, quia ei⁹ vsu prædicta consequi, à viris doctis acceperat, & reuera, cubebam opus hoc complere, & multa alia non negamus. Cæterùm cum ad pigmentarium ut cubebam semen odoratum, sibi per puerum deferendū mandaret: ecce, pharmacopolæ ut sæpè fieri solet, parū instructus minister, vice cubebæ seminis odorati, fructum quem piscatores

tores vulgò coccam vocant, & eo pisces
 fluuiatiles & lacustres interficiunt, & quē
 nos sementitimali cuiusdā esse putamus
 misit: cuius cū quatuor ad summum gra-
 na, miser pædagogus avidissime comē-
 deret, illico in nauseam & singultum, ac
 animi angustias, incidit, ad quem cum
 amici & familiares peruenissent, & rem
 considerarent, videntes carpasij siue cu-
 bebæ seminis vice, coccam, illico rem ex
 toto tenent. & ad me confugiunt, reme-
 dium pro tanto depellendo malo, quæ-
 rentes. Ego vero cum primū rem teneo,
 illico vomitorium parandum iubeo, quo
 vel intra horam, ex integro ab eo agone
 & periculo liber est factus, habet autem
 vomitorium sic. Recip. Seminis anethi-
 ni, radiculæ, cumini, ana vnciam mediā,
 in aque libris duabus. fiat decoctio, facta
 colatura, adde oxymelitis simplicis vnc.
 duas, agarici boni & albi puluerizati,
 drachmam vnam. Misce fiat vomitoriū,
 & tepidum ex eo quantum potuerit
 vno haustu bibat: quo breui omnia non
 solum comesta, sed pleraque alia euo-
 mit, & sanatus est.

*Curatio octogesima, in qua agitur de
 quodā duplici tertiana laborāte.*

COmachiensis mercator vir annos natus quinque supra triginta, & qui multa anguillarum vascula Anconę vendenda conduxerat, in duplicem tertianã lapsus est, ad quem ipse perueniens, & omnia vt decet considerans, illico clysteri præmissio, & alui excrementis depositis, ex brachij dextri iecoraria vena, sanguinis vncias sex extrahi feci, & syrupum hunc ebibere. Recip. Syrupi acetosi simplicis vnciam vnã, de endiuia vnciam, mediam, aquarum endiuia, buglossæ, acetosæ, ana vnciã vnã, Misc. Victus huic in prandio pulli gallinacę carnes erant, vesperi ob paroxysmum occupantem, parum cœnabat: sed potus, vinum oligophorum erat, quo ordine breui altera tertianarum deposita est, altera manente: quæ quoque ebibitis apozematis aperiendi & refrigerandi vim habetibus, breui extirpata fuit præmissio tamen leui quodam pharmaco & iecoris roboratione, vt decet: quia vt nostis, in atrabiliariis lyen, in pituitosis ventriculus, in biliosis vero iecur roborari debet: fuere autem omnes dies viginti.

Curatio octogesimã prima, in qua agitur de phegmone ori ventriculi impacta.

R Agasinus, qui inflammatione oris ventriculi laborat, & ita inbecillis est vt sanguinis missionem ferre non valeat, solis clysteribus, ac fomentis rectè admotis, & subtili victus ordine instituto euasit: euasit autem septimo die curationis, quarto decimo vero à morbi initio. Cæterùm in memoriam reuocare decet, quòd ij qui ventriculi & iecinoris inflammationibus tenentur, subtiliori victus ordine tractari debent, quàm qui pleuritide vel altera pectoris inflammatione correpti sunt, vt suadet Galenus, lib. Methodi medendi, & nos in hac Centuria abundè profecuti sumus.

Curatio octodesima secunda, in qua agitur de puero obstructionem in iecinoris parte cõcaua patiente, & icteritia laborante.

Flius Berosij doctoris magnifici, annos natus quinque, iccur dolebat, & in eius oculorum albo icteritia percipiebatur, cuius lotium ac si multũ croci in aqua perfusum esset, non nisi ad nigredinem vergens: & stercus album conspiciebatur, cum quibus ventriculus infestus erat, & ad vomitum pronus: quo fit, vt ea quæ puer comedebat, sæpè vomebat, si ea

tamen retinebat, in putidos ructus, caliditatem extraneam arguentes incurrebat: cum quibus omnibus aliquantulum puer hic febricitabat: quæ omnia iecinoris concavas partes obstructas esse attestantur, vt huius Centuriæ curatione secunda abundè dixi, cum huius fratris curationem profecutus sum. Ad hunc igitur deueniens ipse, victum tenuem ei institui, qui prisana cum semine melonis parata, aut amygdalinus cremor, aut pulli iusculum erat: potus verò hordeacea, post quem syrupum hunc descripsi, quem in aurora ieiuno stomacho bibebat, & ita habet, Recip. Syrupi de endiuia, lupulorum, ana vnciam mediam, aquarum endiuia, cicorea, lupulorum, ana vnciam vnā. Misce. Porro iecinori emplastrum hoc applicitum fuit. Recip. Farinae hordei, rosarum rubearum, ana pugillum vnum & medium, absinthij, lupinorum, camomillæ, ana pugillum vnum, schinanti drachmas duas, croci drach. vnā, olei rosacei, camomillini, ana vnc. vnā & mediam, cum decoctione camomillæ & rosarum, fiat emplastrum secundum artis ministerium: quo breui optimè valuit, adeo vt epoto sexto die ex rhabarbaro cum manna pharmaco, sanitatē integrā obtinuerit.

rit. Mēte tamē exciderat, quòd vētricul^o
hoc illinebatur linimēto. Recip. Olei
cydoneorū vnc. vnā, rosarū vnc. med. ce-
ræ parū. ad ignem Misce, fiat vnguentū.

*Curatio octogesima tertia, in qua a-
gitur de sputo sanguinis cum tuf-
si, & aliis symptomatis.*

IVuenis ex Meninis, concionator o gre-
gius, annos natus triginta, temperatu-
ra biliosus, exustus, collum oblongum
habens: pectus verò nō ad eò latum, me-
dio Februarij mense, ægrotare quadam
leui ægitudine cœpit: ex qua, medico-
rum auxilio, breui optimè habuit: postea
verò interiectis paucis diebus subruen-
ta supra ingenti cum tussi, sed absque do-
lore emittere cœpit: post octo verò ela-
psos dies à prædicto sputo, æger ad co-
stas mendosas grauissimè dolere cœpit:
quem dolorem vomitabatur tussis prædi-
cta, cum sanguinis tamen viuidi, sed non
spumosi reiectione: ad hæc difficultas re-
spirandi, febris continua, & difficilis ad
vtrūque latus de cubitus: quam affectio-
nem medici pro pleuritide curarunt, &
septimo die æger in copiosum sudorem
deuenit, à quo symptomata omnia di-
minuta sunt, imò paucis postea diebus

ex toto sublata sunt, perseuerant et tamen
 sputo sanguinis, multæ pituitæ viscidæ
 misto, & aliquali, sed miti dolore prædi-
 ctum occupâte locum: rarò is febricitat,
 non fitit, non alibi quàm signato loco do-
 let: si quâdo tamen febrîre cõtingat, leui
 & vix perceptibili febricula febricitat.
 Quæritur, an morbus hic ab initio pleu-
 ritis fuerit, vel non fuerit pleuritis, & fue-
 rit venæ alicuius ruptura, vel corrosio:
 agitur autem iam trigessimus dies, ab eo
 quo sanguinem spuere cœpit, & vige-
 simus tertius, ab eo quo symptomata om-
 nia quæ pleuritidi sunt propria, pari cœ-
 pit. Ceterùm quòd affectio hæc non fue-
 rit pleuritis, sed verius venæ ruptura in
 thorace, vel iuxta pulmones, quidam sic
 astruebat: quia primò ægrotus hic san-
 guinem sputit absque symptomatis ali-
 quibus, quæ si postea superuenerunt, id
 in causa fuit, venæ ipsius ruptura aut cor-
 rosio, ad quã humores postea defluxum
 habuerunt: secundò, quòd non fuerit
 pleuritis, probat: quia pleuritide laboran-
 tes, quatuordecim diebus necesse est pur-
 gentur, ab ea scilicet hora, qua spuere
 pleuritici incipiunt: quòd si non purgan-
 tur, in suppurationem abeunt, vt docuit
 Hippocr. lib. 5. Aphor. aphor. 8. cum di-
 cat,

cat, Quicumque laterali morbo laborantes in quatuordecim diebus non repurgantur, ij ad suppurationem vertuntur. Porro cum plures dies sint, quibus hic affici cœpit, & expuere cœpit, & in eodem sputo perseverat, & non devenit ad suppurationem, id est, transmutationem inflammationis ad pus vel puris ipsius collectionem, intra thoracem & pulmones, consequens est, non esse morbum hunc pleuritim, sed potius venę alicuius rupturam, vel rosionem, ex qua sanguis deciditur Neque enim Anaxionis Abderitani historia apud Hippocratem vulgata, ex lib. 3. Epid. quam Gal. lib. 1. Aphor. & De crisi citat: is torquetur, aut ab opinione sua fugatur, cum n̄ etsi triginta & quatuor dies pleuritim passus est: intra tamē quatuordecim dies, per sputum purgatus fuit, suppurationē faciendō, à die in quo expuere cœpit, qui septimusdecim⁹ fuit, ad trigesimum quartum, qui morbi finis est. Continentur autem quatuordecim dies, intra 17. & 34. Alij verò morbum hunc pleuritim esse statuunt, sed à principio, ut aiūt, levis morbus erat: postea verò increbuit, & symptomata omnia sunt aucta: à qua inflammatione sanguis exit, partim floridus, partim verò subniger,

multa cū pituita, mistus: neque enim argumentum in eos deductum, quod pleuritis in tam longum non deducatur tempus, eos terret, cū terminns pleuritidis expurgandæ ad quadraginta dies extendatur, vt memoriæ commendauit Hippocrates diuinus, libro De morbis qui extra: & aphorif. 15. lib. 5. vbi legitur: Quicunque ex morbo laterali suppurantur, si in quadraginta diebus purgantur, à die à qua fit ruptio, liberantur: si verò non, ad tabem transeunt, Neque defuere alij, qui hac in consultatione dixerūt, sanguinem in morbi huius initio, ex alicuius venæ rosione aut ruptura fluxisse, ad quã postea pleuritis fuit secuta, & ea quidem grauis, non solùm internam costas succingentem membranamprehendēs, sed etiam externam: id quod attestabatur de cubitus ad vtrumq; latus difficilis, & pulsuum varietas. Cū igitur in morbo isto dignoscendo, dissensio tanta fuerit, quæ artem variam & dubiam reddere solet: in eo tamen curando, talis seruatus est ordo, vt homo intra quinquaginta dies sanatus sit: & primò cibus huic, prisana mista cōtuso ex pullo gallinaceo cōcīnato erat, tam in prandio quàm cœna: postea verò succedēte tempore, ipsiusmet pulli

carnes

carnes superaddebat: potus verò aqua hordeacea erat: nã à vino semper nostris monitis abstinuit. Sed post victum cido-
neorũ caro sigilli gratia veniebat, aut co-
riandrũ prima sacchari coopertura incru-
statum. Cæterum, ex medicamentis syru-
pus hic erat, quem ieiuno stomacho bi-
bebat, & ita habet, Recip. Syrupi capillo-
rum Veneris vnciam vnam, myrtillorũ
vnc. mediam, aquarum capillorũ Vene-
ris, solarri, plãtaginis, ana vnciam vnam,
Misce, sed interdium diadragatũ ex bolo
Armeno in ore semper habebat, & sac-
charum rosaceũ cum bolo Armeno quo-
que mistũ sæpe comedebat: quibus pau-
cis remediis, & nonnullis paucis topicis
appositis, sanguis à fluxione, cursum suũ
desiit, & sic intra quinquaginta dies æger
hic ex toto sanatus est.

S C H O L I A.

Quòd sanguis quatuor modis effluere à va-
sis potest, docuit Galenus lib. quinto Methodi
med. ubi pro coronide ita habet: Sanè profluit
ex vena aut arteria sanguis, aut reserato earũ
ore, aut tunica earum diuisa, aut transcolatus,
sive sudoris instar transfusus. Porro dividi-
tur ipsa tunica, aut vulnerata, aut contusa,
aut rupta, aut erasa. Anastomosis (hoc est re-
seratio) accidit, propter tum vasis imbecillitatẽ
tum

tum sanguinis qui ad os eius impetu ruat, copiam: ad hæc, acrem quampiã, quæ illic extrinsecus incidat, qualitatē: diapedesis verò, ex tunica rarefacta, & attenuato sanguine oritur: accidere tamen potest, & ob gracilium vasorū os adaperitum, & cætera, quæ multum huic rei faciunt, & lector studiosus percurrere poterit.

Curatio octogesima quarta, in qua agitur de ramice aquoso.

Qui ex monte securo, puer annos natus decem, febribus intensissimis affligebatur, nullis adhibitis remediis, ex se sanatus est. Cæterum, breui non multis postea elapsis diebus, in alium grauiorem morbum lapsus fuit, ramicem scilicet aquosum, quem vt rectè curaremus, Anconam deferri fecimus, qui ita scrotum in totum inflatum cum ipsa mentula habebat, vt parum fuerit ne ex se mēbra hæc rumpereentur: color illis albus erat & lucidus, aquositatem præ se ferens, tactu scrotum prædurum erat: quod de facili cū m tangebamus, multū dolebat. Vt igitur morbum hunc extirparemus, leui per pharmacum præmissa purgatione, ac victu ad siccitatem declinante, facta fuit in eodem scroto, scapello acuto duplex incisio, vnaqueque ab ei⁹ medio,

incip

incipiens, iuxta longitudinem ad pubem ferè, non multum à linea scrotum ipsum per medium secante, distātes. Nam & tunicam erythroidem incidimus, & multū aquositate extrahi fecimus, & per emiffacula turūdis ex ovo illitis intromissis, & exterius oleo chamomillino mēbris vicinis optimè fosis, emplastrum hoc de super applicitū fuit. R. Pulueris chamomillæ, meliloti, anethi, rutæ, baccæ lauri, orobi, lolij, fabarū, ana pugillum vnum, salis ammoniaci vnc. vnam, olei rutacei, laurini, ana vncias duas. Cum lixiuio ad ignem fiat emplastrum, & desuper ponatur, & fascia optimè fascietur. Sequenti verò die, ita scrotum cum mentula detumefacta erāt, vt omnes assistentes, miris laudibus artem extollerēt, ad Deum opt. max. eius creatorem laudes fundendo. Sequentibus verò diebus, abstersorio medicamento intinctis turundis, ac desuper vnguento basilicone applicito, & emplastro prædicto semper admoto, intra paucos dies, ex toto sanus euasit. Cæterum, quum in pagum reuerteretur, intra mensem, malo fortè regimine vsus, totus tumefactus, illæsus (quod mirum dixerim) mentula & scroto, suum diem obiit.

Curatio

Curatio octogesima quinta in qua agitur de pleuritide.

VXor à Tauro, annos nata triginta-quinque, temperatura sanguinea, eo tempore in quo menses illi fluere debuerant, cohibiti sunt: vnde dolor illi ortus est, fix⁹ (vt ipsa aiebat) scapulæ dextræ, sed brachio eidem dextro respondens, adeò vt ita acriter de brachij dolore per intervalla quedam quereretur, quemadmodum de ipsius scapulæ dolore, cum quo febris continua gravis erat, ruffis in gens dolori respondens: adhæc difficultas respirandi, sed in thorace nullus erat dolor. Ad hanc igitur, tertio die ægritudinis accitus ipse, illico ex pedis vena, saphena dicta, sanguinis vncias decem minui feci, & syrupum hunc ebibere.

Rec. Syrupi violacei vnciam vnã, de endiuiã vnc. mediam, aquarum farfaræ, violarum, ana vnciam vnã & mediam. Misce, & tepidũ bibat, & ad aliquot dies repetat: item vt interdium & noctu, clam-bendo sumat. Recip. Loch de althea, de farfara, ana vnciam vnã, sacchari Candi violacei, penidiarum, ana vnciam mediam, cum syrupo violaceo, q. suff. misce, fiat lambetium. Ceterum, cum non dor-
miret

mitet, syrupum de papauere cum aqua lactucæ vel solani, bibebat, & somnus cõciliabatur. Victus huic ptisana erat, vel amygdalarum cremor: septimo verò elapso die ius gallinacei illi in prandio erat: in cœna verò ad quatuordecimum vsque, ptisana colata semper fuit, sed potus, aqua hordeacea, iulebo violaceo, vel saccharo mista erat. Cæterùm hæc primis diebus multa expuete cœpit, & nonnunquã sanguinolenta, ad sextum vsque diem, sed octauo, bolum ex cassia illi obtulimus, quo satis purgata fuit: tandem quartodecimo sanata est, copioso quodam sudore vniuersum eius corpus irrigante, superueniente.

Curatio octogesimasexta, in qua agitur de febris errantibus, nullum seruantibus ordinem dietis.

ANtonius ex Baptista Longo, iuuenis honestus & bonus mense Februario febre horrida corripit cœpit, quæ postea in affligendo, nullum seruabat ordinem: huic cum vrina rubra & crassa esset & iuuenis ipse bene corpulentus, sanguinis vncias octo extrahi feci (alio primo consueta respondente) & syrupum hunc ebibere. R. Syrupi de endiuia, de
borrag

borragine, lupulorū, ana vnciam vnam, aquarum de fumo terræ, borraginis, lupulorum, ana vnciam vnam. Misce. Cæterum, sequenti die cū grauer se habuerit, iterum sanguinis vnciæ quatuor extractæ sunt non nisi optimi, vnde indicium accepi, hunc breui euasurum, & à febris liberatum iri, sextò pharmacum ebibit, & ter vel quater egressit, tunc in inguine panus extrà prodiuit: quem febris ingens, maximo cum capitis dolore, comitabatur: pro quo curando emplastrū maturans applicitum fuit, qui ad multos dies, ex se disruptus fuit, & postea ex eo deposito pure, syrupos ebibit, atram bilem respicientes, & pharmacum optimè purgans: à quibus paulatim sanitatem consecutus fuit, sæpè condito ex floribus fumiterræ comesto.

Curatio octogesima septima, in qua agitur de oris distorsione ob neruorum dissolutionem, paralysim dictam eueniente.

IOannes Franciscus publicus notarius, grauissimo & sequissimo dolore iuxta sinistrā aurē per aliquot dies afflictus est: ex quo dolore in oris torturā intra biduū lapsus est: quæ quod propter neruorum
dissolut

dissolutionem, paralyfim dictam euenerit, non verò per conuulsionem siue spasmus, ex iis satis probatum iri non dubito, primo, quia dolor cū sinistram occupauerit autem, factum est, quod nervorum illius partis oræ obstructæ à pituita sint: vnde spiritus animales sensum & motum præstantes, per prædictos permeare non valentes nervos, vniuersa illa pars suis functionibus destituta est, & nervi dissoluti & laxati, quo factum est, vt nervi partis dextræ partes sinistras traherēt, & sic labrum sinistrum à parte dextra attractum est, & oculi sinistri angulus magnò distractus à dextra parte sit, vt continuò vel inuitè lachrymetur: quæ omnia attestantur torturam hanc per paralyfim euenisse, quia si per conuulsionem facta esset, membra sinistra dextras partes ad se traherent, & contrario iis quæ euenerunt, contigerat: quibus adde id quod Galenus scriptum dimisit, videlicet, quod in tortura à paralyfi facta, alterum trium in ea parte affecta reperiri necessum est, aut sensus, aut motus, aut vtriusque amissionem, quæ in viro hoc non deerant, vt latius hæc secunda Centuria, curatione septima profecuti sumus. Sed iam curationem aggrediamur hanc, qua probus hic

vir notatius curatus euasit: egrotauit autem in hyeme, sed veris initio curari cœpit, primo, victus huic, turtur vel pullus colubinus assus in prandio erat, in cœna verò, vva passa Corinthiaca, & amygdalæ dealbatæ, sed panis nauticus semper ad mensam veniebat: vini vice, aqua mellita erat. his enim propositis, ac de alui re spondētia cura semper habita, syrupum hunc ebibere cœpit. Recip. Syrupi stœchados, betonicæ, de fumo terræ, ana vnciam mediam, decoctionis stœchados, betonicæ, fumiterræ, cum semine fœniculi, paratę vncias quatuor, misce fiat syrupus, quem octies repetat, post cuius potum, catapotia hæc deglutiuit. Recip. Pillularum de agarico, cochiarum, ana scriptulos duos, diagridij grana quinque, cū syrupo de betonica f. p. v. & inaurentur, quibus aluus optimè respōdit, & sequenti die clyster lauās iniectus fuit: post quę omnia scriba hic, vt primo se habebat, sequentibus verò diebus, errhinis medicamentis, & apophlegmatismis, caput ieiuno stomacho purgabatur, & decoctum hoc ebibebat in autora & vesperi, quo multum sudabat. Rec. Polypodij recentis, vnc. quatuor, sene, folliculorum sene, seminis peonię, seminis cartami, seminis

vlicę,

urticæ, syleris montani, ana vnciam vnam, hermodactilorum drachmas sex, stœchados, maioranæ, betonicæ, saluiæ, origani, pulegij, dictami Cretensis, conyzæ, ana pugillum vnum, vuæ passæ Corinthiæ æ libram mediam, scobis ligni guayaci vncias octo. In libris viginti aquæ, fiat decoctio secundum artem, quousque maneant libræ octo, facta colatura adde mellis rosacei colatitij, libram mediam, & misce: cuius vncias decem in aurora ieiuno stomacho bibebat, & totidem tertia hora noctis, quib⁹ optimè sudabat, & aluus aliquantulum respondebat. Cæterùm cum apozema hoc finitum fuit, tunc catapotia hæc deglutiuit, quæ habent.

Recip. Pilularum fœtidarum, drachmam vnam, hermodactilorum scriptulum vnum, trochiscorū alandaal grana duo, diagridij grana tria, cum syrupo de betonica, f. p. v. in aurentur, capiat hora quinta noctis, & dormiat. Sed tunc post hanc exactam purgationem, vir hic melius habere cœpit, & prædictum apozema denuo iteratum, ebibere cœpit, & caput tunc hoc fomēto lauabatur. quod habet. R. Sa'uiæ, maioranæ, stœchados conyzæ, origani, pulegij, rutæ, foliorū lauri

ana pugillum vnum, seminis fœniculi, ameos, melanthij, ana vnciam vnam: In lixiuij libris quindecim fiat decoctio secundum artē: ex qua coma tonsa, & barba optimè rafa, lauentur, & postea linteolis absterfis, ex vnguento de bdelio inungantur: modo in vnctione id seruetur, quod ad suum locum, faciem frictionibus, & manibus, reuerſi curemus: cui prædicto vnguento, & de agrippa, & de althæa, & martiatonis aliquando miscébatur: quibus omnibus repetitis, paulatim tortura desit, & omnia membra ad suū locū verſa sunt, adeo, vt breui vir hic ex toto sanitatem consecutus sit. Fuere autem omnes curationis dies quadraginta, in quibus æger hic semper ad speculum calibeum sæpè se respiciebat, & pro posse oculum & membra ei vicina, ad locum suum reuerſi conabatur.

SCHOLIA.

Oris distorsio hæc repētè ferè fit, & plerumque absque febre, vt huic contigit notario. nam quandoque post acutiſſimas febres, & seuos morbos, lente euenit, de quo Cornelius Celsus agere videtur. libro sue medicine 4. & Raxxa vltimis verbis capituli huic rei dicati, lib. 9. ad regem Almansorem: sed tunc mortis presagium est vt spasmus cynicus, siue caninus appellatur.

pellatur. Porro vt aliquid de neruis & muscu-
lis huic rei seruiantibus, dicamus Gal. audia-
mus lib. 4. De anatomicis administrationibus
vbi pro coronide ita habet. Nunc verò de faciei
& capitis partibus opportunū videtur dicere:
sunt autem duo musculi tenues, simul & lati,
in buccam & labra descendentes, à colli spinæ
orti, vnde membraneum fibrosūque ligamen-
tum procedens substantiam ipsorum constituit.
Complures etiam fibrae ex scapularū spinæ re-
gionibus, quemadmodum & ex vniuersa clauic-
ulae sede, in buccam terminantur, atque opor-
tet hosce musculos quum vsus aliquis postulave-
rit pro fibrarum natura incidere: nam si expe-
riantur magnam incisionem transversam: buc-
cas ad alteram partem reuellunt. Caterū ner-
uorū principiū omnibus faciei musculis aliisq;
propemodū omnibus ipsius partibus tertia ner-
uorum est coniugatio, qui à cerebro proficiscun-
tur: quorū sanè distributio tam recta, sicuti &
aliorum omnium æquissima dispensatio nō for-
tune aut casu, sed arti, ac prouidentiae debetur,
vt latius hæc lib. II. De vsu partium leguntur,
& studiosus lector percurrere poterit.

*Curatio octogesima octaua, in qua
agitur de pleuritide*

Qui ruri ægrotabat, vir diues, annos
natus propè triginta: vt ex signis re

latis deprehendi, pleuritide laborabat: qua dolore, meo consilio, illico interna eiusdem brachij, locum affectum respicientis, vena illi secta fuit, & sanguis abunde extractus, & nonnulla alia quæ pleuriticis debentur, sunt peracta. Cæterum post sex elapsos dies ad eum accitus, iam eum dolore liberum inueni: sed tussim difficilem patiebatur, & parum vel nihil expuebat, cum quibus intensissimè febricitabat, & noctu non dormiebat: imò ut assistentes exponebant, noctu delirabat: huic vires parum constabant, & ad oblata malè se habebat, & urinam iumentorum modo turbatam emittebat. Protinus igitur cum ad hunc perueni, ani venis hirtudines duas admouere feci, quæ sanguinem abunde suxerunt. Cæterum cù ruri ageremus, vbi remedia ad morbum facientia deerant, cœpi alioqui cunctatius hinc inde animo inquirere ea, quibus probus hic vir sanus euadere posset, tandem cum agrum percurro, has fortè offendo herbas, & primo, capillum Venæris, quam ex putei ore collegi, postea in farfaram bechion herbam, quam officinarum seplasiarj vngulam caballinam appellat, incidi, dein radices maluauscioradicari feci, & vltimo summitates her-
 bæ

bæ Kalendulæ dictæ, quæ in hortulo erat,
 lectæ sunt, quibus omnibus, vna passa
 exacinata adiuncta fuit, & parum hordei
 excorticati, & violarum flores: quæ om-
 nia aqua excepta, ad ignem vt decet co-
 cta sunt, & excolato decocto, parum mel-
 lis ad manus habiti, discocti, & expuma-
 ti, mistum fuit, quo decoctum dulcora-
 tum euasit, & eo sæpe gustato, & vt decet,
 capite supino deglutito, magnum persen-
 sit iuuamen, & expedite spuebat. Item ex
 hyosciamo, & altera solani specie, succus
 expressus fuit, pauco adiecto aceto, quo
 tempora, frons, & aures, ac nares inunctæ,
 breui somnus in nocte conciliatus est:
 sed pectus pauco recenti butyro, vel a-
 xungia gallinacea inungebatur. demum
 octauo die, cum per cassiam Ægyptia-
 cam purgauimus, & ex gallinacei carni-
 bus contusum paratum illi dedimus, ve-
 luti in potu parum vini aquosi, quod tan-
 to opere in toto morbi discursu appetebat:
 nam antea sola aqua hordeacea uteba-
 tur. In victu verò ptisanæ cremore, aut
 amygdalino, aut leui panatella, aut pane
 aqua lauato, & saccharo resperso: sic enim
 iis ad quatuordecim dies morbus pro-
 rogatus est, & æger ipse postea sanatus.

Curatio octogesimanona, in qua agitur de pleuritide sæua.

Qui ex Iadera ciuitate apud Dalmatas, Anconam venit, vir annos natus triginta octo, fortis & rubicundus, repente pleuritide correptus fuit, & ea quidem sæua & forti: nam ad sinistram mammam dolorem pernecantem punctilem patiebatur, febricabat, tussiebat, & difficile respirabat. Is igitur ex se cum sic morbo isto affligeretur, absque medicorum consilio, per chirurgum venam axillare eiusdem lateris vbi erat dolor aperire fecit, & sanguinem ad uncias octo demere: postquam sanguinis missionem eger hic non minus quam antea afflictabatur, & dolore cruciabatur. Ad eum igitur, perueniens ipse, illico ex eodem facto foramine, totidem sanguinis uncias fluere permisit, qui sanè non ita corruptione affectus ut primus, comparuit: Ceterum cum ad pharmacopolam diuerteret ut fomentum pro dolore sedando, & lambetium, ac nonnulla alia ad morbum faciètia describerem, ecce, huius socij, eum inuisum veniunt, & pro eo iuando, vteri picati frustum quoddam afferunt, quod supra dolentem locum admouerunt, & dolor

ex

ex toto breui leuatus fuit, & paucis interiectis diebus ebibito leui pharmaco purgatorio, paulatim conualescere cœpit, donec integram consecutus fuit sanitatem, quo tempore Chyrosius nobilis Anconitanus, à plenitudine quoque liber fuit, sed Petrus Hieronymus iuris ciuilibus doctor Picenus, ex rocha contracta, ex eodem obiit morbo, conuerat autem ea qua ægrotare cœpit nocte octies.

Curatio nonagesima, in qua agitur de angina.

Ricca mulier vidua, angina laborare cœpit, nihil deglutiebat, febricitabat, ad guttur dolebat, & difficulter respirabat, sed multa & quidem saniosa expuebat, sed eo tempore quo expuebat, caput à lateribus, manibus cōprimebat, vt illi caput dolere indicaret: nam tunc non loquebatur. Ad hanc igitur ingressus ipse omnia prædicta considerans, ac mulierem iuuenem obesam, instate estu, ex brach j cephalica, exteriori dicta vena, sanguinis vncias sex demere feci, neque enim clysteri vti opus fuit, quando bis & ter sua sponte alius quotidie respondebat: sed exterius collo emplastrum hoc applicitum fuit. Recip. Nidi hirundinis

numero vnum, altheæ, camomillæ, ana pugillum vnum. In aqua fiat decoctio sufficiens & in mortario postea omnia pistentur: quibus adde, farinæ hordei, vnc. duas camomillæ vnc. vnam, olei rosati, camomillæ, ana vnc. vnam, croci, drachmam vnam, cum prædicto decocto, q. suff. misce fiat emplastrum, & tepidū collo applicetur. Gargarismus quoque is paratus fuit. Recip. Aquarum plantaginis, rosarum, ana libram vnam, syrupi acetosi simpl. vnc. vnam, diamoronis vnciam vnam & mediam, croci drachmā mediam. Misce fiat gargarismus. Iis autem ita optimè valuit, vt ad venarum sub lingua sectionē nō opus fuerit deuenire, veluti in milite, qui bello Senēsi Anconā reuersus est, & iā à dysenteria liberaueramus.

SCHOLIA.

Vt autem in presenti aliquid de angina, ex Galeno dicamus, Hippocrates affectus omnes qui cū spiratione difficili guttur, aut fauces infestant, cynanchas, hoc est anginas appellat: ac sunt quidem angina genera quinque; primum est, vbi inflammantur fauces, hoc est, internus oris locus, vbi & gula & gutturis partes extremae coeunt. secundum est, vbi neque fauces, neque reliquæ oris partes, neque etiam externarum partium vlla inflammata videtur, laboran

borans tamen suffocationis periculum in guttu
 re sentit: tertium ubi extrinsecus circa fauces
 inflammatio apparet: quartum ubi gutturis
 partes tam externæ quàm internæ similiter in-
 flammata videntur: quintum denique cum ad
 anteriores partes colli luxantur vertebra, id
 quod sane contingit vel solis musculis, qui cum
 ipsis communicant, tumore præter naturam
 affectis, vel nato ibi tuberculo, vel gula pariter
 vitiata, nonnunquam musculis quoque qui gu-
 lam gutturi iungunt, propriisq; aliquando gut-
 turis musculis, qui ipsum aperiunt oblesis. Hæc
 enim pro coronide ex Gal. lib. 4. De locis affe-
 ctis, cap 3. sint dicta. Nidus hirūdinum, an per
 se totus anginis conveniat, olim in dubium tra-
 ximus, & merito sanè, quia multi hodie cele-
 bres medici, ipsius admotionem, pro emplastro
 timeant & formidant, quia terreus cum sit,
 repercussorius videtur. Item quia prisca potius
 cinere hirundinum pro hac complenda opera-
 tione utebantur, quàm ipsarum nido, ut ex
 Dioscoride colligitur & Galeno, & nos com-
 mentariis nostris in Dioscoridem editis diffusè
 diximus. Nos breui huic quæsito respondemus,
 cinerem hirundinum pro extirpandis anginis
 optimum esse remedium, si tamen non ita fa-
 cile habetur, neque à seplasiariis in pyxide, ut
 eo uti possimus, depromptus: suadeo integro
 nido terreo cum suis paleis simul & stercore,
 pro

pro conficiendo emplastro, & medicamento anginis conueniente, medici vtantur, cum vt ex Gal. percipitur, lib 6. De comp. med. per loca, cap. 3. Nidus hirundinis præcipuè syluestris, aridus, multam discussoriam vim habet. Id quod Aetius quoque postea memoriæ cõmendauit, & optimi medici norunt. Præter quam vim, particulares quoque dotes pro cynanchicis iuuandis, admirandas obtinet, vt experientia cotidiana testatur. Caterum pro vario huius morbi tempore, varia medicamenta & remedia applicanda esse, sciunt docti medici.

Curatio nonagesima prima, in qua agitur de dentium dolore.

Qui de dētis dolore infestissimè torquebatur, radicis hyosciami ramentum supra dolētem dentem admouit, ac intra horā ex toto dolor euauit, neque amplius rediit, ab humore autē calido, dolore n ortum traxisse credere par est.

Curatio nonagesima secunda, in qua agitur de euocando lacte ad ubera.

Mulier quæ puerum lactabat, & lactis defectum patiebatur, non propter mamillarum, aut corporis totius siccam intemperiem, non quia sanguis altera quatuor qualitatuum infectus erat, calida

lida frigida, humida, sicca, nō quia puer imbecillis, vt non probe sugere ex mammis valeret, sed quia sanguis bonus, paucus in corpore est. Vt igitur mulier hæc scopum attingat, optimis cibariis, bonū & multum sanguinem gignētibus vtatur: consului, vt ouis recētibus, testiculis galorum, carnibus gallinaceorum, ficedularum, turdorum, perdicis, phasiani, attagenis, & similium, tum assis, tum etiam iurulentis, adiectis oryza, vel cicere, vel ocimo, anetho, fœniculo, malua, & lactuca, quibus quoque carnes veruecis, aut vituli, vel hœdi, & similium quadrupedū parari possunt: sed oryza, lacte & saccharo parata, & amygdalis vel pistacijs, aut pincis adiectis, multum commendatur, placentulæ, sesamoides, melle vel saccharo confectæ præstantes in hoc casu sunt, non minus ac ex melanthio nigro, vel citrino paratæ: sed ferculum in mensas magnatum passim veniens, album dictū, id quod Greci λευκοφάγον appellat, per se solum sufficiens est multum gignere lac: sed lac in hoc casu optimum est, & butyrum, & vbera optimorum animantium, veluti pisces optimi quibus addimus, pino saccharatum, martios panes, amygdalas, saccharo incrustatas, semina
melo,

melonū saccharo cooperta, & vuapasta, & varia alia bellaria, sed vinum vermiculum & odoriferum, optimum est: cum quibus omnibus frictio lenis ad mamas, secūda hora post habitum cibum fiebat, quibus omnibus lac intra octo dies recuperatum fuit, & ad mammas attractum. Porro Anconitanæ mulieres hippocampum pisciculum flexuosum, in puluerem redactum, & vino exceptum, ad lac prouocandum, bibunt & optimè votis respondet,

Curatio nonagesimatertia, in qua agitur de febre catarrhali.

HAdriel Hæbreorum hodie summus Hconcionator, anno ætatis suæ quinquagesimoquinto, temperatura biliosa exusta, si qua altera, raucedine siue broncho, hoc est humore in thoracem & asperam arteriam destillante, mense Maio leuiter affligi cœpit, cōtra quem pellendum, saccharum Candum ore tractabat, veluti tragacanthum, pillulas bechicas, & similia arteriaca, quibus humor etsi parabatur, & obediebat, indies tamen morbus magis hominem affligebat, vt cum febre postea apparuerit: pro quibus propulsandis affectionibus, medicorum cōsilio,

filio, pharmacū hoc illi propinatū fuit.

Recip. Hordei mundi, capillorum Veneris, florum violarum, ana vnciam vnā, iuiubarum, sebesten, ana numero quindecim. In libra vna aquæ fiat decoctio secundum artis ordinem & coletur.

Recipe prædicti decocti, vncias quinque in quibus infunde agarici optimi nouiter in pasta parati, scriptulos duos, quos per noctem macerari sinas. In aurora vero colatura facta, & agarico abiecto, adde prædicto infuso, mannæ electæ vncias duas & mediam, misce fiat potus: quem aliquantulum retinuit, sed postea vomuit, & octies vel decies egressit, non nisi citrina biliosa, quibus viscida non pauca pituitosa, imum petentia, mista videbantur: à qua purgatione, melius habuit. Cæterum cum extra domum veniret, ira & furore percitus, grauius in morbum recidit, tussis frequens erat, cum qua aliquid semper screabat, quam febris intensa comitabatur, capitis dolor, & totius corporis lassitudo, tunc etiam lotio rubro, & crassiusculo apparente, interna brachij vena secta fuit, & sanguis ex ea ad vncias sex effluxit: qui in totum corruptus, ac putredine maxima affectus erat, à qua sanguinis missione, melius,

melius habere videbatur: nam tunc lecto decumbebat, & clysteribus iuuabatur, & amygdalarum, vel ptisanę cremorē, aut panatellam simplicem, emulsione seminis mellonum concinnatam, pro victu habebat: in potu verò, hordeacea iulebo violaceo mista veniebat: sed singulis aurores singulos syrupos bibebat, qui habet,

Recip. Syrupi violacei vnciam vnam, capillorum Veneris vnciam mediam, aquarum violarum, farfarę, ana vnciam vnam. Misce, & interdium, ac noctu, ad sputum facilitandum aliquid semper pitissabat, vt syrupum violaceũ, iuiubinũ, loch de althea, de farfara, saccharum Cádum violaceum, scamoneã, diatragacanthũ: sed successu, syrupum de liquiritia, & huic similes. Cæterum cum morbus adhuc ingrauesceret, duobus interiectis diebus, à prima sanguinis missione, iterum sanguis ad vncias septem ex brachij vena emissus fuit: postquam sanguinis missionem melius habuit, & postea nonnullis interiectis diebus, cassia Ægyptiaca epota conualescere cœpit: donec integram consecutus est sanitatem, fuisse autem omnes ægritudinis dies duodecim.

Curatio

*Curatio nonagesimaquarta, in qua
agitur de dysenteria, Philonij
Romani potione curata.*

VIR qui extra urbem negotiabatur, annos natus triginta, & febrili ingenti corripiebatur, Anconam venit: qui cum nihil contra morbum ageret, in dysenteriam lapsus est, ipsa quoque vigente febre. Caterum elapsis quindecim diebus ad eum accitus, hunc adhuc dysentericum per ædicta cum febre, sed mitiori inueni qui indies multa & sæpe egerebat, & non dormiebat: sed intense sitiebat: nam intestina tunc non adeo dolebant. Hunc igitur exactè considerans, & eius pulsum utcumque cõstantem inueniens, hora tertia noctis, Philonis antidotum dare iussi, in hunc modum. R. Philonij Romani drachmam vnam & mediam, trochiscorum de bolo Armeniæ drachmam mediam. Misce, & cum paucis vino bibat, ut dixi hora tertia noctis. Ita enim medicamentum hoc contulit, ut eger ea nocte optimè dormiuerit, & nihil fere egerit, adeo ut paucis postea clysteribus ex seuo hircino & rebus constringentibus concinnatis, immixtis, & ori stomachi roborante emplastro applicito,

R

intra octo dies sanitatē obtinuerit. Huic victus gallinacci carnes erāt, quibus uercis, vel vituli pes vnus vel alter incoctus erat, aut panatella prædicto iure ex similagine parata, aut oryza, primo tosta & postea iure prædicto cocta. Potus vinū rubrum stypticum erat, non nisi aqua calybeata dilutum, sed aliquando conditū ex philitide herba, lingua ceruina dicta, & saccharo paratum comedebat, quod summopere valere in hoc casu, tum ex Dioscoride, tum etiam Galeno, percipi potest, cum de philitide loquūtur: neque enim ambigas linguam ceruinam philitim esse, vt proprio diximus capite.

SCHOLIA.

Philonis antidotus efficacissima, à Philone medico Tarsensi descripta est, vt apud Galen. legimus, lib. 9. De composit. med. secundum locos: qui carmine elegiaco, sed enigmatibus obscurato, eam posteritati scriptam reliquit, quā postea Galenus inibi candidè interpretatus est. Ceterum antidotum hoc vel hanc, Mesue in suis antidotis describit: qui à Philonis descriptione per Gal. citata, in hoc discrepat vt vice euphorbii, castoreum admittat, in ceteris verò conueniunt. Porro hoc antidotum Auicenna libr. 5. sui Canonis, & Nicolaus, Philonium Romanum appellant, non ab inuatore Philone

lone Romano, vt inepte interpretes nugantur, sed forte quia Roma in continuo & frequenti vsu erat. Alteram vero huius antidoti descriptionem Mesue habet, in eo cap. quo de fluxu sanguinis ab ore agit, sed longe à dicta diuersam: & philonium Persicum appellat: forte quod in Perside eius frequēs erat vsus aut inuētio. Nos ad priscorum imitationē vt ex Gal. didicimus, li. 12. Meth. med. cap. 1. ob tria opiata, & stupefaciētia medicamēta damus: aut ppter dolores ingētes, aut longas vigilias, aut propter rebelles fluxiones, & contumaces distillationes: in quorū propinatione, vel Gal. teste, li. 9. De comp. med. secundū locos, tria quoq; seruare debemus: nimirum vt sensus stupefiat, secundo, vt nullū in posterum inde circa particulam nocuētum permaneat, tertio vt affectio ipsa maximè inde iuuetur. Stupefit autem sensus anodinorū improprie dictorū medicamentorū, immodica frigiditate, quæ frigiditas neruorum & meatuū spiracula, per quæ animalis spiritus sentiendi & mouendi vim habens, distribuitur, densat, & obcludit. Cum igitur neruorum spiracula hæc contracta & præclusa sunt, spiritus extra transmitti non possunt, vnde membra sentire desinunt, & consequens partes non dolent, quia dolor citra sensum tactus fieri non potest, vt docuit Hippocrates libro De natura humana, & Galenus libro De

elementis, & duodecimo Methodi medendi,
 cap. 7. Secundum præceptū erat, vt nullum in
 posterum inde circa particulam, detrimentum
 permaneat: securius autem opiata & stupefa-
 cientia admonentur, quam intus propinantur,
 & tutius correctā & refractā aliis medicamē-
 tis quā per se sola: composita tamen vt Phi-
 lonis hæc antidotus, non nisi sexto elapso à com-
 positione sua mense, aut integro anno, vt placet
 Gal. in vsum medicum venire debent, quæ post
 sex annos viribus minui incipiunt: vt suadet
 Gal. lib. 12. Methodi medendi. Cæterum hæc
 ventriculo vacuo dari cupiunt, neque post deuo-
 rata ad quinque horas comedi quicquā debet:
 imo non nisi post celebratas euacuatio nes vni-
 uersales stupefacientia hæc medicamenta regu-
 lariter propinantur: secus autem necessitate co-
 gente. Porro post horum operationem, vno vel
 altero interposito die, aromatica, & membra
 roborantia calida medicamenta, cōcedimus, vt
 illorum malam impressam qualitatem frigidā
 extirpemus. Tertium autem propinationis præ-
 ceptum est, vt affectio ipsa inde maxime iuuē-
 tur: pro quo à nobis in præsentī vnum proponē-
 dum est dubium: an opiata & stupefacientia
 medicamēta tutius dentur in frigidis affectio-
 nibus, quā calidis, vel contrario. Mesue descri-
 ptione Philonij, indubitāter securius & tutius
 philonium frigidis affectionibus dari quā ca-
 lidis

lidis cōtēdit: vt ex iis paucis verbis liquido cō-
 stat: ita enim Mesue. Antidotus Philonis effi-
 cacissima, & expertissima, ad sedandos vehe-
 mētes & lethales partiū dolores vētriculi, coli,
 hypochōdriorum, hepatis, lyenis, renum, vteri
 excitatos à crudis humoribus, aut flatu crasso,
 aut amborum causa intemperie frigida, valet
 etiam ad suffocationis periculū, singultum ve-
 hementem, vrine difficultatem: ob hac à morte
 impendente vindicat. Hactenus Mesue, ex
 cuius verbis manifesto euadit, philonium anti-
 dotum frigidis affectionibus magis subuenire,
 quàm calidis, cuius assertionē secuti sunt viri
 hac etate, iudicio, & doctrina celebres, & eo
 magis quia philonico antidoto calida medica-
 menta misceri videant, quibus addunt Galeni
 vltima verba, capituli primi lib. duodecimi Me-
 thodi medendi: quæ vt ipsi putant, ipsis multū
 fauere videntur. Sed quod ij hallucinentur, ac
 vt aiunt, toto aberrant cœlo, paucis demonstra-
 bimus: cum opiata & stupefacientia medica-
 menta tutius affectiones calidas & dolores à
 causa calida procedētes, sedāt, quàm à frigida
 originē trahētes. vt ratio ipsa indicat & Gal.
 suffragatur: quia opiata & stuporem inducen-
 tia medicamenta, etsi affectionum frigidarum
 symptomata, & dolores à causa frigida ortos
 infringāt, parū tamen tuta sunt: neq; adhibe-
 ri nisi summā necessitate debent, quia eorum

causas augent, & curationi cōtumaces morbos
 reddūt: calidos vero affectus & dolores, prædi-
 cta hæc medicamenta tutius & securius sedāt,
 imo horū causas vnā semper abigunt, vnde tu-
 tius pro iis calidis affectionibus, & doloribus
 profligandis, quàm frigidis, ea cōcedimus: neq;
 enim Mesuæ fides vlla hac in re habenda est,
 quando Gal non admodum feliciter intellexe-
 rit, quo factum est, vt multi hodie cum eo de-
 cepti, in eadem erronea perseuerent opinione:
 habent autem Gal. verba citato loco sic: Ergo
 sicuti cauendus est, quoad fieri potest eiusmodi
 medicamentorum torporem inferentium vsus:
 ita si necessitas vrget, neque admodum noua
 sunt offerēda, quod frigida quæ in iis sunt præ-
 ualentes vires adhuc habeant, neque ita anti-
 qua, vt spem nostram frustrentur: sed vt i com-
 prehensum est, tandiu dimittenda sunt quoad
 violentia refrigerantium, ab eorum quæ calfa-
 ciunt vi mitigetur & talium quidem medica-
 mentorum vsus, eorum qui aduersus symptoma
 pugnant, est proprius potissimum vbi ex frigi-
 da causa dolor est excitatus: obsunt enim talia
 plurimum toti affectui, ac curationi, contuma-
 cem eum reddunt. Hæc enim Gal. sunt verba,
 ob quæ, Mesuæ & eius sequaces seducti sunt,
 credentes vtique medicamenta torporem infe-
 rētia, tutius dolores à causa frigida procedētes
 iuuare, quàm à causa calida, quod falsum esse

ex iismet verbis indicabimus: quæ aliud nihil docent quàm quòd quæ inter ea medicamenta torporem inferentia, recentia sunt, periculo nõ vacant, acideo propinãda nõ sunt, quoad violentia refrigerantium ab eorum quæ calfaciunt vi mitigetur: quod intra sex menses potissimũ fit, & exactius & tutius (vt Galeno placet) post elapsum annum. Caterum, iis Galeni sequentibus verbis, vniuersa consistit dubitatio, quæ habent, Et talium quidem medicamentorum vsus, eorum qui aduersus symptoma pugnant, est proprius, potissimũ vbi ex causa frigida dolor est excitatus: quæ cum non intelligant in fiedum hunc dictum errorem labuntur, firmantes, tutius quæ inferunt torporentia medicamenta dari posse iis, qui patiuntur morbos frigidos quàm calidos, quod quàm falsum & erroneum sit, Galeni sequentia verba indicant, quæ ita habent, Obsunt enim talia plurimum toti affectui, ac curationi contumacem eum reddunt: Sed multo clarius docuit Galenus hæc, capite octauo eiusdem voluminis vbi dolorum variorũ curam prosequitur, & ita inquit, Si mordens humor est, qui affligit, aduersissima huic sunt, quæ extenuant & calfaciunt. Postulat nãque huius generis affectus, si modo curãdus est, vt ea quæ cõtristant, vacuëtur: si id omnino fieri nequeat, vt p̄ ep̄icrasin sanetur, sin id quoq; fieri nõ possit, vt quæ torporẽ inferant

medicamenta exhibeantur: quæ quanquã sunt reliquorum communia, minus tamen hos affectus quàm alios ledunt, quippè tenuis cõsistentiæ & calidarum vrium plurimi talium humorum sunt: quæ autem ex papaveris succo, & alterco, & eo modo frigidis composita medicamenta sunt, simul omnino & refrigerant & ficcant: quæ ratione non solum vt sensus torporem inducentia salutaria sunt, sed etiam vt humorum tenuitatem cogentia atque crassantia: præterea vehementẽ calorem refrigerantia: vbi verò crassi glutinosiq; humores habentur, alièvisissima sunt quæ torporẽ inducunt: cauendũ si que magnopere in huiusmodi affectibus eorum vsus est. Ex quibus verbis satis clarè percipitur id quod à nobis propositũ est. cui sententia ad stipulatur Auerrois ille post Aristotelem, philosophus admirandus, lib. 7. sui collectorũ cap. 18. in quo agit de syncopi eueniẽte causa doloris, & hanc eandẽ sententiam omnes doctores medici, vt veram, amplectuntur. Ceterum torporem inferentibus medicamentis, calida medicamenta miscentur, & inunguntur: ob quæ non ita frigidis affectionibus ea obsunt: miscentur tamen calida medicamenta stuporẽ inferentibus, vt placet Gal. lib. 9. De comp. med. secundũ locos, vt citius distribuãtur, & totũ affectarũ partũ profundũ penetrẽt, simul nocẽtes humores discutiãt. & viscosos extergãt, vel po-

rius diffecēt, & crassos attenuēt & vĕtosos flatus resoluāt & euacuēt. neq; Mesue si quis eius penitus deprehendat verba, philoniū antidotū frigidis egritudinibus tantum conuenire dixit, sed variis calidis, vt Syluius Parisiēsis medicus doctiss. cū Mesuem interpretatur, enarrat.

Curatio nonagesima quinta, in qua agitur de colica affectione.

V Ir qui colica affectione grauiter cruciatur, ad eum accitus, folle fabrilis vt nosti, parato: & omni spiritu impulsio, clysterem paratum ex oleo communi ad manū habito, iniici mandauit, & postea alterum ex rutaceo oleo, sed exterius ex stercore caballino recenti, formato emplastro, ad ignem in frixorio, adiectis olei communis fecibus, semine que pseudonardi, lauādulæ dictæ, & loco dolenti admoto, breui à dolore liber & sanus euasit.

Curatio nonagesima sexta, in qua agitur de febre.

L Erma musicus insignis, annos natus triginta, temperatura biliosus, quū febre cœpit, ex syrapi rosacei solutiui vncijs quatuor, adiecta pauca aqua cicoreæ, primò purgatus fuit, sed febris con-

tinua, sed leuis ipsum tenebat. Cæterum
 singulis sequentibus diebus, syrupi vice,
 saccharū rosaceum eiusdē anni, pondere
 vnius vnciæ comedebat, & postea parum
 aquæ endiuia bibebat, quibus multū su-
 dabat, sed febris instabat: vnde eis de cau-
 sis, ex brachij curuatura iecoraria secta
 fuit vena, & sanguinis vnciæ sex extractæ:
 tūc alius ex se respondebat, & ex pectore
 per sputū æger viscida quædā emittebat:
 & altero interiecto die optimè sudauit, &
 tandē febris remissa est: sequēti verò die
 leui pharmaco epoto, optimè egeffit, &
 sanatus est, sed postea roborādi vētriculī
 gratia, ex diamargaritone vnū vel alterū
 rotulū, ieiuno stomacho comedebat. hoc
 eodē tempore, simili febre correptus fuit
 Rosatus, & Stroganus aurifex, & plures
 alij, veluti Anij Valascij, olim apud Paulū
 III. pontif. max. astrologi frater: sed hic
 tertiana laborabat, & prioribus paroxys-
 mis, in auriginem morbum arcatum di-
 ctum incidit, sed celebratis euacuatio-
 nibus, vt decet, septimo paroxysmo sa-
 natus est.

*Curatio nonagesima septima, in qua
 agitur de quodam qui se agrotare
 simulabat.*

Monachus

M ~~_____~~ qui Anconam ex Monte
 sancto venerat, & iterum ad paren-
 tes reuerti desiderabat, se ægrotare si-
 mulabat, & ventrem dolere dicebat. Ego
 verò ~~_____~~ ^{versutiã} veris coniectu-
 ris deprehendens eum verberibus affici,
 ac lecto leuari iussi: huic pulsus optimus
 erat, & lotium optimum, & quandoque
 plorabat, & gemebat, tu zerbi cautelis vt
 similes dignoscas ornari, & Galenum
 proprio libro, huic rei facienti, cui titu-
 lus est, Quomodo morbum simulantes
 sint deprehendendi, non prætermittas,
 veluti plures eius historias lectu dignas
 huic rei facientes.

*Curatio nonagesima octaua, in qua
 agitur de quodam tertiana labo-
 rante, cui initio paroxysmi ci-
 bum elargiebatur.*

Iuuenis annos natus viginti quinque,
 in natura biliosus ad vstionem vergens,
 colore nigello, corporis habitu gracili,
 & hirto, & ad tactum calido, & qui
 nunquam antea ægrotauerat, in tertia-
 nam simplicem non longè ab exquisi-
 ta lapsus est: is cùm primùm in paro-
 xysmum veniebat, multum affligebatur,
 angustiabaturque, bilem merã vomebat,

oris

qui dicitur

ling

oris amarorē sentiebat, & *lyncopium* pa-
 tiebatur: vnde vt rāta effugeret mala, pa-
 roxysmi initio, semper panem lotum, &
 aliquali agresta respersum (qua multum
 se delectari dicebat) in victu *concedeba-*
 mus: hoc enim ordine incedentes, &
 clysteri quandoq; iniecto, prædicta sym-
 ptomata æger hic fugiebat: tandem syru-
 pis refrigerantibus epotis, & leui phar-
 maco propinato, sanitatem intra septem
 paroxysmos obtinuit. Dicuntur autē huic
 similes calidi & sicci, biliosi, picrocholi:
 de quibus Galenus libro octauo Metho-
 di medendi, capite secundo Hippocratis
 sententiam secutus, libro De victus ratio-
 ne in morbis acutis, multa dixit, veluti li-
 bro Artis medicinalis, & vndecimo Me-
 thodi medendi: non igitur ægrotantes
 quietiori paroxysmi, aut morbi tēpore,
 semper cibandi sunt.

Curatio nonagesimanona, in qua a-
gitur de cephalæa, id est, antiquo
capitis dolore

A Vrelius passer, V. I. Doctor, vir an-
 nos natus trigintaquinque, temper-
 ratura biliosus, ab hinc tres annos, sæuis-
 simo & crudelissimo capitis dolore cru-
 ciari cœpit: qui dolor vnà cū febre parua
 & lenta

& lenta initium habuit, & a tam capitis partem occupabat, & (quod mirum dixerim) oculorum radicibus nunquam respondit, sed cum capitis magnus pulsus caliditatem præferens, temper comitatus est. d. litescebat autem dolor hic, aut nō ita fortiter in æstate sicuti hyeme cruciabat: eiāt autem huic viro renes supra modum calidi, & consequens iecur, sed stomachus optimè concoquebat. Cæterum, hic cum per triennium, continuo crudeli hoc dolore vexaretur, & diues satis esset, vniuersam oberrauit Italiam, doctos quosque medicos quærendo, vt remedium pro tanto profligando dolore inueniret. Demum, cum Anconam venit, ad eum sum vocatus, anno 1553. à quo cum multa & varia interrogo, quæ ad suam faciunt valetudinem, ille quoque multa in medium affert, & præcipuè per alios machinata medicos præcipuè Romanos, inter quos Franciscum Nursinum vt præcipuum nominabat, senem capularem Romę alterum habitum Hippocratem: quem cum hæc scriberemus animam egisse, ab amicis Romanis accepimus: qui varia illi propinauerat apozemata, & syrupos plures, quibus addebat guaiaci toties repetitum decoctum,

vt cata

vt catapotia & varia pharmaca præterea-
mus, & ex herbis innumeras super caput
irrigationes confecerat, non minus apo-
phlegmatismata, & per nares iniecta me-
dicamenta varia inculcabat, ac supra
ipsum quoque caput varios sinapismos,
& multa rubricantia: imò eo quo ad
manus nostras peruenit tempore, varia
foramina, & vlcuscula plura, causticis
medicamentis oborta, per eius vniuer-
sum caput disseminata habebat. Huius
igitur temperaturam cum reliquis con-
siderans, quæ calida & sicca est, eius quo-
que proceram staturam contemplamur,
faciem pallidã, adhæc capitis antiquum
dolorem, partem interiorem, semper,
tam ante prandium, quàm post pran-
dium æquè affligentem: quanquam &
capitis exteriorem partem quandoque
prehendebat, sed tunc foras tubercula
prominebant: & vt multa paucis dicam,
dolor hic pulsatiuus semper erat, pro-
fundus: ob quem tristi lamentatione &
eiulatu, querebatur diu & noctu, & in-
somnia semper ferè agebat, & eius vni-
uersum caput, plus iusto calidum repe-
riebatur, & à prandio febricula illum
detinebat, quæ ipsum in maciem traxe-
rat, vt eum in hecticam febrem tunc
breni

breui lapsurum non admodum difficile
 esset diuinare. Cæterùm, dolorem hunc
 per consensum, an primogeniam capitis
 affectionem fieri, varia erant hominum
 iudicia, item à causa calida, vel potius fri-
 gida originem traxisse, non minus inter
 se digladiabantur: neque enim rationes
 pro vtraque fulcienda assertione dec-
 rant, quando multa ex relatis habita, ca-
 liditatem attestantur, vtpote dolor pulsa-
 tiuus, febris, temperatura calida & sicca,
 color pallidus, capitis ad tactum ingens
 caliditas: item quod calidis medicamen-
 tis peius semper habuit: quibus addunt,
 non contemnendum argumētum, quòd
 humor calidus arteriis contentus hunc
 gignebat dolorem: quia dolor magna
 cum capitis pulsatione fiebat, qui aliun-
 dè quàm ab arteriis malè affectis eue-
 nire nequit: vnde de secandis arteriis ex
 ipso capite sermo instabat, vt Galenus
 agendum suadet libro sexto De sanita-
 te tuenda, & latius, vltimis verbis libri
 De sanguinis missione. Iis verò contra-
 rij, quòd morbus à causa frigida origi-
 nem traxit, morbi ipsius diurnitatem
 adducunt, qui tandiu nisi à causa frigida
 dependentiam haberet, non perduraret:
 itè quòd in hyeme morbus violentior est,
 quàm

quàm in estate, imò æstate aliquando ita debilitat affligit, vt quandoque ex toto delitescat. Sed horum rationes primæ partis doctores facile solunt, quia aëris ambientis ratione, æstate spiramenta operiuntur, & materia calida morbum fouens, & gignens disfluuit: hyeme verò ob frigus contrahuntur, densantur, & consequens materia tanquam carcerata manens, dolores gignit, malam qualitatem & solutionem continui inducendo. Ego verò prædicta omnia consideras, & ventris eiusdem constrictionem conspiciens, vt qui per triduum & quattriduum consueta non respondebat, iudico circa nutritoria membra plurimum atræ bilis aggeratum habere: ex qua fumi, tum sanguis atrabiliaris per venas ad caput nutriendum ascendentes, malam qualitatem in eo imprimunt, & solutionem continui ex quibus dolor conflatur, & homo tristatur, & in egritudine tandiu perseverat: pro qua egritudine leuanda, & homine à tam sæuo morbo liberando, mense Iunij, in quo calor non adeò vigeat, imò vniuersa illa estas temperata, vel non adeò acris fuit, cum acerbissimè à dolore cruciaretur, ad radicem synarum eum traxi, cuius decoctum per viginti

ginti quinque dies illi bibendum dedi,
 ita magno iuuamento, vt omnibus ad-
 mirationi fuerit, imò rem incantationi
 plures similem dixerint, quum elapso
 quarto à potu die, illico dolor abierit,
 & non amplius redierit, & æger se sa-
 num dixerit: cum alius sua sponte ex-
 crementa reddere cœpit, vt successu cu-
 rationis, purgatione non indiguerit: ini-
 tio tamen morbi, antequam radicis po-
 tum aggredieretur æger, decoctum ebi-
 bit describendum, & ex syrupo rosaceo
 solutiuo adiecto de sene, purgatus fuit,
 habet autem decoctum sic.

Recip. Foliorum & folliculorum se-
 ne vnciam vnam, polypodij quercini re-
 centis, & contusi vnciam vnam, thymi,
 epithymi, seminis cartami, myrobalano-
 rum indorum, ana vnciam mediam, pru-
 norum pinguium numero quindecim,
 florum borraginis, fumi terræ, ana vn-
 ciam mediam, seminis fœniculi, anisi,
 carui, ana drachmas duas, carnis capo-
 nis vnus optimè exanterati. In libris o-
 cto aquæ fiat decoctio ad medias: facta
 colatura.

Recip. Prædicti decocti vncias qua-
 tuor, syrapi de pomis vnciam vnam, de
 fumo terræ vnciam mediam, Miscce fiat

syrupus, quem ieiuno stomacho frigidum bibat, & innocte hora somni cum iteret, ac ex toto epoto decocto, prædictum bibat pharmacum. Nunc autem pancreaticæ valet, veluti Capitaneus Augustinus Pisanus, vir mehercle, vt nobilis, ita bonus & humanus, qui cum à morbo antiquo sæuas traheret affectiones, vt vlcera serpentina, dolores ingentes, & insomnia multa, ita post huius radicis potum illico ex omnibus liber euasit. Modum verò tradendi decoctum radicis huius synarum ex secunda pete Centuria.

Curatio centesima, in qua docetur quomodo puer scauola, hoc est, manum sinistram agiliorem habens, nequaquam dexter reduci potuit, simulque de pondere ossium humanorum & de corio humano.

Illustris & generosus Ranconus, filium quatuor annos natum habet, qui cum læuam manum dextra ad omnia magis agilem haberet, omnia ea conficit, vt sinistri nomine mereatur. Cæterùm pater illustris ægre ferens pueri vitium, remedium

dium querit, quo puer dexter euadat. Porro cum multa machinata sint, & per plures dies manum alligarent, & vincirent, ut dextram exerceret, & ea functiones cunctas obiret, nihilominus tamen puer sinister semper mansit: Sed qua ratione, nemo (quod sciam) dixit, cum id ex anatomica diligentia, quam ex rationibus philosophicis, deprehensum sit. Cum igitur superioribus annis, plura & varia corpora diffecarem, anatomiae exquisitam cognitionem desiderantes, non tantum corporum sectione, & particularum cognitione, contenti euadebamus: sed etiam eorum vascula, siphone, siue syringe impulso spiritu, primo alicubi dissecta, impellebamus: vnde multa & varia nunquam antea scripta, neque fando audita, inuenimus: ut Centuria prima, cum de pleuritide egi, dixi: sed non haec tantum machinabamur, sed ossa ponderabamus, dextra sinistris conferendo, ex qua libratione, quaesiti rationem inuenimus: nam cum os brachij dextri, & sinistri, a cubito ad humerum incedens, aequa bilance librarem, dextrum in vno latere, sinistrum in altero ponens, dextrum siue brachij dextri longe plus grauitare os sinistri osse inueni, quod tunc confi-

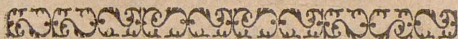
derans, ac in dubium trahens, forte id e-
 uenire ob dextrum exercitatum bra-
 chium, ad quod nutrimentum maiori in
 quantitate confluit, hæsitabam: neque
 pro hac roboranda affectione, exempla
 mihi deerant, prout ex Amazonibus,
 hoc est, sine mammis mulierib⁹ Scythiæ
 desumitur: quibus dextra mamma vre-
 batur, ut omnis vis, ac robur in dextrum
 humerum & brachium deferatur, ut me-
 minit Hippocrates libro De aëte, aquis,
 & locis. Cæterum restabat id experiun-
 dum in puero paruo, qui nondum bra-
 chium exercuerat: cum eius dissecandi
 corpusculi occasio daretur: sed ecce, cum
 periculum facio, id quoque in puellulo
 euenire prout in homine inueneram, de-
 prehendi: unde iudicium facio, eos qui
 à natura dextrum brachium robustius
 habent, raro vel difficulter, ambi dextros
 euadere: si tamen contingat brachio de-
 xtro non admodum additamentum, il-
 lud plurimum esse: tunc exercitatione, &
 longa consuetudine, ita bene sinistra ma-
 nu ac dextra utetur hic, cui hæc euen-
 rint, & tunc ambidexter euadet: ut mul-
 tis euenire experimur, & Galenus notat
 enarratione quadragesima quarta, libri
 septimi Aphorismorum: quibus tu ad-
 da

das Aod, Hebræorum ducem ambidextrum, qui octogefimum superuixit annum, vt libro Iudicum legitur. Porrò, si vt à natura brachio dextro, additamentum illud semper fere elargitur, brachio sinistro euenire contingat, tunc vir sinister omnino euadet, & vt dixi, ambidexter quoque erit, modo tamen non magna interfit ponderis disparilitas: est nãque brachium dextrum (si modo Hippocrati fides habenda est) sinistro robustius quum vniuersa dextra membra, sinistris robustiora, libro tertio De morbis dixerit: neque me latet Galenum, prædicta enarratione, libri septimi Aphorismorum, oppositum dixisse, sed Hippocrati experientia ipsa suffragatur, quæ tum ab operatione, tum ab anatomia, desumitur. Sed Galenus cum nunquam corpora humana secuerit, neque hæc ita ad vnguem scrutatus fuerit, philosophorum more dixit, dextram manum natura sua debilem esse, læuæ scilicet ratione. Vnde eorum multi dicunt, sinistram manum firmiorem esse ad scutum tenendum, dextram verò ad omnia magis agilem: sed & contra Hippocratem multi dicunt, sinistram oculum dextro firmiorem & robustiorem esse: ex quibus Ari-

storeles libro Problematum vnus est: sed re vera oculus dexter sinistro fortior & robustior est, vt apud Hippocratem legimus. Cæterùm, cum de iis ago, in mentem venit, cum hominum ossa ponderarem, vnus vel alterius pellem, me parare iussisse eo quo pelles albæ euadunt modo, vt postea nigræ vel coloris alterius ab artifice fiant, quæ sanè pellis humana ita apparata, crassa, sed intus tomentosa euasit similis omnino pelli ceruinæ quam Hispani & Neapolitani parare solent, vt ex ea calceos æstiuales conficiant, & gestent. Erat autem pellis hæc humana extra porosa, sed cum sicca absque confectura aliqua axiccatur latis spiramentis, & foraminibus amplius redditur, vt ad rectoria inutilis omnino fit, id quod Oribasius ex Historia dixit, enarratione Aphorismorum, inquit: iussit quidam Persidis imperator corium à quodam tolli, atque inde aliquas umbras tegumenti fieri. Vnde probatur patentiores texturæ cauernas, hominem habere, quàm cætera animalia, de quibus & similibus, plura quâdoque, modo Deus optimus maximus votis nostris respōdeat, sumus dicturi. Nunc verò quattuor huic Centuriæ colophonem impona-

imponamns. Anconæ 17. Cal. Septem-
bris millesimi quingentesimi quinqu-
gesimitertij: quo tempore, bellum inte-
stinum inter Carolum quintum impera-
torem, & Henricum Galliarum regem,
apud Belgas flagrabat, & classis Turcica
pro rege Galliarum Corsicam insulam
Ligurum dominio subiacentem,
occupavit, & ætatis authoris
anno quadragesimo-
secundo.

*Amati Lusitani quatuor Cen-
turiarum finis.*

CURATIONES
SECUNDVM OR-
DINEM CONTENTÆ
IN TERTIA CEN-
TVRIA.

I.	D e hectica simulque de marcore, siue tabe. 8
II.	De equali intemperie, & inequali intemperie, qua potius appendix dicenda est superiorum scholiorum. 38
III.	De capitis destillatione, cum ipsius capitis ingenti dolore. 41
IIII.	De vlcere à morbo Gallico contractis, simulque de symptomatis abortis ob vini potum, inunctione vnguenti ex argento viuo confecti. 43
V.	De podagra curata sola punctione 44
VI.	De medicamento quodam hemorrhoidarum dolorem sedante. 46
VII.	De dolore capitis ingenti post oculum confossum superueniente. 47
VIII.	De casu ab equo calcitrone. 48
IX.	De pueri cuiusdam casu. 50
X.	De casu. 52
XI.	De quodam preceptis medicis non obediēte. 54
	De

I N D E X.

- XII. De colico affectu, simulque de lupino stercore. 57
- XIII. De nonnullis, qui ex Lusitania Romanam venerunt, & egrotarunt. 59
- XIIII. De morsu viperæ. 72
- XV. De variolis & morbillis, ex æthematibus dictis, de eorumq; symptomatibus ante apparitionem venientibus 73
- XVI. De symptomate quodã, ante variolarum eruptionem apparente. 81
- XVII. De puero continuò febriciente, & in variolas postea incidente. 83
- XVIII. De variolis serpentibus cutem tantum erodētibus, simulque de earum nominibus. 84
- XIX. De puero ob variolas oculos clausos per triduum habente. 93
- XX. De verme vètriculum lancinãte, & in lipothymiam ægrum trahēte. 94
- XXI. De puero variolas virentes & magnas patiente. 97
- XXII. De apoplexia, ob ictū bōbardæ ex-auditum, superueniente. 99
- XXIII. De febre sanguinea, cum pulicari morbo eueniente. 100
- XXIIII. De homine pituitosa febre laborãte, & quindecim vermes per os emittente. 102
- XXV. De febre synocha in biliosam postea

I N D E X.

- 102
- degenerante.
- XXVI.** De muliere vtero gerente, & conti-
nuè febricitante. 104
- XXVII.** De febre sanguinea, quarto die ter-
minata. 107
- XXVIII.** De angina. 109
- XXIX.** De angina qua sola cerea candela
tractata disrupta fuit, & patiens bre-
ui sanitatē obtinuit. 112
- XXX.** De colico dolore infestissimo, cholo-
ra morbo complicato. 114
- XXXI.** De febre putrida, cōtinuò affligēte,
deque magna sāguinis missione. 116
- XXXII.** De cancro in mamilla. 121
- XXXIII.** De causone infestissimè affligēte. 30
- XXXIII.** De raucedine cum febre & tussi com-
plicata. 133
- XXXV.** De brachio tumente post vena sectio-
nē, vnde postea mors subsequuta fuit.
folio 134
- XXXVI.** De hemicrania per cōsensū facta, &
p ligni buxi ebibitionē curata. 140
- XXXVII.** De dolore genu, cū tumore per tres
vel quatuor menses perdurāte, buxi
ligni decocti potu postea curato. 114
- XXXVIII.** De humore vrgēte, siue pruriente,
dolores absque febre ingerente. 142
- XXXIX.** De febre, solo minorante pharmaco
expulsa. 145

I N D E X.

- XL:** In qua docetur, quomodo muscoli mo-
u eatur suo motu voluntario, simulq;
quomodo deperditur motus membri,
manente sensu, & contrario. 146
- XL I.** De puero qui ex fenestra cecidit, &
tertio die obiit. 159
- XL II.** De vulnere capitis, & quod percussa
altera capitis parte, altera affici po-
test. 161
- XL III.** De cordis palpitatione, & gritudine,
quam cordis tremorem medici vocant
167
- XL IIII.** De dysenteria, simulq; de pulsu inter-
mittente. 174
- XL V.** In qua docetur, quod Hippocrates
pulsuum cognitionem habuerit 189
- XL VI.** De stomachi cuiusdam erosionibus, ad
quas postea supra mamillam sinistra
secuti sunt carbones, siue carbunculi
tres. 193
- XL X VII.** De duplici tertiana. 194
- XL VIII.** De scirrho in iecinore. 195
- XL IX.** De icteritia ante septimum eueniente. 200
- L.** De angina in puero. 202
- L I.** De febre acuta maligna interficiete, in
qua lotium optimum sepe apparuit. 203
- L II.** De febre acuta maligna. 206
- L III.** De febre acuta, maligna cum paroti-
dibus. 209
- De stru-

INDEX.

- LIIII.** De strumis, quæ Græcis χοιράδες dicuntur, ἀπὸ τῆς χοίρης, id est porco, & eo morbo maximè sues infestetur. 210
- LV.** De quodam musico varias imaginationes & phantasmata diuersa habente. 212
- LVI.** De iuvene Hebræo, puella Hebrææ amore capto. ibid.
- LVII.** In qua agitur de mōstro quodā. 214
- LVIII.** In qua agitur, de quodā phthiriasi, id est pediculari morbo infecto. 215
- LIX.** In qua proponitur, egregiū quoddā remediū, pro rubricādus capillis. 218
- LX.** In qua agitur de omēto, χιρβο Arabibus dicto, per ventris vulnus extra emisso. 219
- LXI.** De feбри continua maligna, gonorrhœa alijsq; affectionib; cōplicat. 211
- LXII.** De pleuritide. 225
- LXIII.** In qua agitur de capitis antiquo dolore Cephalæa dicto, continua febre superueniente curato. 227
- LXIIII.** De carcinomate exulcerato. 228
- LXV.** De gurgulione plus iusto longo facto, simulque de raucedine. ibid.
- LXVI.** In qua agitur de acri humore à capite ad os descendēte, & aphtas inibi gignēte, & postea dysenteriam 239
- LXVII.** De pleuritide mēbranā costas succing

I N D E X.

- cingentē exteriorē, & musculos intercostales exteriores occupate. 242
- LXVIII. De pleuritide quodam affecto, per lotium saniem emittente. 249
- LXIX. De pleuritide. 253
- LXX. De exāthematib⁹, morbo dicto puli cari, absq; feb. in puero erūpēte. 254
- LXXI. De fe. cōt. maligna interficiēte. 255
- LXXII. De febre continua pestilente. 257
- LXXIII. De febre maligna, in qua vrina optima semper apparuit. 259
- LXXIII. De febre maligna interficiente ibi.
- LXXV. De febre continua, cum pulsu intercidente naturali, largiter vino ebibito sublata. 271
- LXXVI. De recidiua, in quinto die per sudorem terminata. 272
- LXXVII. De febre continua quinto die terminata. ibid.
- LXXVIII. De febre pestilente, cordis corpus potissimum infestante. 273
- LXXIX. De febre continua intra septē dies terminata. 276
- LXXX. De febre continua maligna. ibid.
- LXXXI. De febre putrida continua. 279
- LXXXII. De pterygio, id est vngue in oc. 281
- LXXXIII. De febre maligna cū sympto. 283
- LXXXIII. De villico cannas putidas mouente, & inde infecto. 287
- De

I N D E X:

- LXXXV. De febre continua maligna, semper
cum sudore affligente. ibid.
- LXXXVI. De citta, id est pica morbo, quē μαλα
νίχυ quoque, quasi mollitiē medici
appellant. 290
- LXXXVII. De cœl. mor. & νύχξια & ἀτροφία
297
- LXXXVIII. De cholera morbo. 314
- LXXXIX. De duplici tertiana cōtinua, ad quā
varia symptomata secuta sunt. 318
- XC. De difeter cōtagiosa & pestilēti. 319
- XCI. De puero absque manifesta causa,
faciem tumentem habente. 321
- XCII. De febre cum symptomatis. 325
- XCIII. De phleg. ori. vētriculo impacto 328
- XCIII. De tinesmo siue tenesmo, i. prompta
& assidua deiciēdi cupiditate. 333
- XCV. De feb. nocturna miti & lēta, simulq;
dehemitritao, i. semitertiana feb. 337
- XCVI. De febre lenta. 344
- XCVII. De selectis quibusdā remediis, cōtra
lumbricos & vermes. 346
- XCVIII. De symptomatis euenientibus, ante
primam mensium eruptionem. 348
- XCIX. De febre diaria, ephamera dicta, ab
æstu solis ingenti contracta. 350
- C. De tuberculo ātīquo, vulgo natta di
cto, altam frontis partē occupāte, ex
tracto, & sola aqua frigida curato. 353

CURATIONES SECVN-
 dum ordinem contentæ in
 quarta & vltima
 Centuria.

- I. **D**E inflammatione iecinoris, cū
 tuſi, & ſanguinis ſcreatu, aliis
 que ſymptomatis. 366
- II. De febrī continua, cum ſymptomatis
 grauibus 373
- III. De quodā qui frequēter ſternuit. 378
- IIII. De alopecia, hodie vero & indubita
 to morbi Gallici ſigno. 382
- V. De febre continua. 383
- VI. De vulnere in capite. 384
- VII. De icteritia abſq; febre eueniēte. 386
- VIII. De eryſipelate phlegmonoſo faciem
 ſedante. ibid.
- IX. De carbunculo anthrace dicto, ſano
 & maligno, palpebrā oculi inferiore
 precipue inficiente. 389
- X. De vrina ſuppreſſione. 392
- XI. De pituita viſcida in vētriculi caui-
 tate congeſta. 401
- XII. De fluore muliebri vteri p̄ouuāſiōnis
 dicto. 404
- XIII. De ſymptomatis ex plenitudine ad
 vaſa dicta, ſimūlque multo ſemine
 genitali abundante, obortis. 407
- XIIII. De ſcabie, & alopecia. 411
- De mul

I N D E X

- XV.** De muliere morbo Gallico olim laborante, & nunc seminarium praedicti morbi habente. 416
- XVI.** De febre continua. 418
- XVII.** De mensibus plus iusto fluētibus, & symptomatis eos consequētibus. *ibid.*
- XVIII.** De febriente, qui gelidae potus sanus euasit. 420
- XIX.** De extirpandis excrescētibus in collo vesicae carunculis. 421
- XX.** De cerea candela, per vrinariam fistulam immissa & intus manente. 437
- XXI.** De cautela in propinando pharmaco. 439
- XXII.** De puero detento symptomate epileptico, & postea in paralysem brachij & cruris dextri deuenit. 440
- XXIII.** De Apoplexia ilico interficiente, & de apoplectico paroxysmo tres dies perdurante. 456
- XXIII.** De puero epileptico, oculos toruos, & aspectum horridum habente, solo cante-
rio ad nucham indito sano reddito 460
- XXV.** De febre sanguinea. 462
- XXVI.** De febre continuo affligente, cum ingenti capitis dolore. 463
- XXVII.** De muliere febriente, qua postea cessante febre, in anxietudines & animi deliquia deuenit. 464

Dedy-

I N D E X

- XXVIII. De dysenteria. 465
- XXIX. De recidiva cuiusdā agrotātis. 467
- XXX. De febre cōtinua cū cap. dolore, & renū gravēdine ac oris amarore. 468
- XXXI. De vesicula duriuscula, & nigricāte supra dentem nascente. 469
- XXXII. De febre rigorifica. 470
- XXXIII. De puero febrē cōtinuā patiēte. 471
- XXXIII. De puella qua aqua ebulliente fuit excocta, vnde symptomata gravia traxit. 472
- XXXV. De crurium dolore, cum aliquali tumefactione, ob morā in aqua frigida contracto. ibid.
- XXXVI. De mola matricis, simulq; de mulieribus ex semine virili in balneo derelicto, pregnantibus factis. 473
- XXXVII. De vulnere inter costas mendosās illato. 475
- XXXVIII. De febre erratica in quartanam degenerante. 476
- XXXIX. De vētris dolore, ob durum retētum stercus. 477
- XL. De febre continua, ex crescenti as habente. 478
- XLI. De febre, & variis aliis affectionibus, à calce & gypso eveniētibus. 481
- XLII. De variis affectionibus melācholicis simulq; de pugnātibus temperamē-

I N D E X.

	<i>tis variis in membris.</i>	482
XL III.	<i>De febre continua simul cum dysēteria affligente.</i>	507
XL IIII.	<i>De stomachi subuersione, nauſea, & podagra simul affligentibus.</i>	509
XLV.	<i>De arthritide.</i>	514
XLVI.	<i>De morbillis, & morborum obseruatione.</i>	211
XLVII.	<i>De febre continua, cum mētis turbatione</i>	522
XLVIII.	<i>De febre continua, cum eryſipelate lcerato faciem & vniuersum corpus corripiente.</i>	524
XLIX.	<i>De oculi dolore cum rubore.</i>	526
L.	<i>De pleuritide.</i>	ibid.
LI.	<i>De muliere nobili podagris laborāte, cū mensū optima respondentia.</i>	528
LII.	<i>De sublimato cuidā mulieri ad eius interneccionem dato.</i>	529
LIII.	<i>De symptomatis subortis ex abortu, id est, puero ante maturum partum eie cto.</i>	ibid.
LIIII.	<i>De melancholia flatuosa, hypochondriaca, siue precordiali, Arabibus myrachiali dicta</i>	530
LV.	<i>De vlcere Gallicanis in genu obortis.</i>	242
LVI.	<i>De vlcere antiquo in crure, & tādē sanitati restituto.</i>	544
		<i>De puet</i>

I N D E X.

- LVII. De puella continuo febriente, varijs cum symptomatis, ex quibus mors fuit consecuta. 546
- LVIII. De chæradibus, i. strumis, dictis scrofulis, nõ min^o de nodis curãdis. 548
- LIX. De muliere nephritide, ac interdum ischiadico dolore laborãte, & postea in natis inflationem deueniẽte. 550
- LX. De vermium curatione. 551
- LXI. De duplici tertiana. 552
- LXII. De febre continua maligna, cũ exãthematis, pulicari morbo dicto. 554
- LXIII. De pleuritide. 557
- LXIII. De febre. 559
- LXV. De electario quodam restaurante, quo multi à morbis refecti sunt, & instaurati. 560
- LXVI. De ingenti & crudeli ventriculi dolore, cum bilis amara & aliorum humorum vomitu. 561
- LXVII. Herpetis miliaris curatio. 566
- LXVIII. Lippitudinis siue ophthalmiæ, cum dolore ipsius oculi & frontis parte, curatio. 567
- LXIX. Gallici morbi repenti evenientis, simulque aliarum affectionũ ipsam comitantium, curatio. 570
- LXX. In qua agitur, quomodo medicamentum epotum & breui euomitur.

I N D E X.

- operetur & euacuet. 577
- LXXI. De quodam animã agẽte & ore mo
ne laborãte, simũlque de altero simi
li, qui cum bibebat, quasi ex alto po
tus cadcret intus sonabat. 582
- LXXII. De mulieribus parientibus. 583
- LXXIII. De erysipelate vlceroso faciem &
oculi dextri vniuersam regionem
prehendente. 386
- LXXIII. Febris continua curatio. 588
- LXXV. Ephemera febris curatio. ibid.
- LXXVI. Quartana continua curatio. 590
- LXXVII. Dysenterie ab atra bili orta curatio
592
- LXXVIII. Dysenteria vera curatio. 593
- LXXIX. De quodã, qui titymalli generis cu
iusdã fructũ cõedit, & in animi deli
quiũ, & cordis pressuras deuenit. 594
- LXXX. Tertiana duplicis curatio. 595
- LXXXI. Plegmonis ori ventriculi impacte
curatio. 596
- LXXXII. Pueri, obstructionem in iecinoris
parte concaua patiẽtis, & icteritia
laborantis, curatio. 597
- LXXXIII. Sputis sanguinis cũ tussi, & aliis sym
ptomatis curatio. 599
- LXXXIII. Ramicis aquosi curatio. 604
- LXXXV. Pleuritidis curatio. 606
- LXXXVI. Februm errantium curatio. 607
- Oris

I N D E X.

LXXXVII.	Oristorturæ curatio.	608
LXXXVIII.	Pleuritidis curatio.	613
LXXXIX.	Pleuritidis seuæ curatio.	616
XC.	Anginæ curatio.	617
XCI.	Dentium doloris curatio.	620
XCII.	Lactis euocatio ad mammæ. <i>ibid.</i>	
XCIII.	Febris catarrhalis curatio.	622
XCIII.	Dysenteria ex Philonio Romano curatio.	625
XCIV.	Colicæ affectionis curatio.	633
XCVI.	Febris curatio.	<i>ibid.</i>
XCVII.	Simulantis monachuli se agrotare curatio.	634
XCVIII.	Tertianæ curatio in qua initio paro- xyfmi, patientem Amatus ebibe- bat.	635
XCIX.	Cephalææ, id est capitis doloris anti- qui curatio.	636
C.	Scauola puer, quomodo manum sinistram agiliorem habens, nequa- quam dexter reduci potuit, simul- que de pondere ossium humanorum, & de corio humano.	642

F I N I S.

R E R V M M E M O -
R A B I L I V M , Q V Æ I N
H O C L I B E L L O C O N
T I N E N T V R ,
I N D E X .

A

<i>Binzoar gloriosus.</i>	79
<i>Acacia succus.</i>	233
<i>Acetum.</i>	51.269
<i>Acidus ventriculi sapor unde.</i>	312
<i>Adeps.</i>	413
<i>Adeps & pinguedo unde generetur.</i>	37
<i>Adianton.</i>	413
<i>Adib reuera longè aliud animal à lupo apud Arabes esse.</i>	58
<i>Administration senis & modiolò, quem Græchi chenicion siue chenicida vocant, ceu nosciam improbari, eam verò qua in rhogme, probari debere.</i>	166
<i>Aegros ad cerebri extractam portionem ferè semper mori, aut si euaserint mutos, surdos, aut tortura affectos euadere.</i>	160
	<i>Aegro</i>

I N D E X.

<i>Aegrotantis pulsum magnitudines & varietates, ad quem pulsum referri semper debeant.</i>	188
<i>Aegrotantes Lusitani Rom. curati.</i>	59
<i>Aegrotantes non semper quietiori morbi tempore cibandos esse.</i>	636
<i>Aegroum apoplexia detineri quando dicendum sit.</i>	447
<i>Aequa is intemperies cur dicta.</i>	38
<i>Aequa is intēperies cur vniformiter affligat, ibid.</i>	
<i>Aequalis intemperies in quibus febris pestilentibus reperitur.</i>	39
<i>Aequalen intemperie siue vniformem solum in hectica febre comperiri.</i>	39
<i>Aequalitatis commendatio.</i>	65
<i>Aeruginosa bilis, omnium perniciosissima, unde.</i>	492
<i>Aerugo ferri.</i>	413
<i>Aethiops.</i>	70
<i>Aethiopum habitus, vitæ longitudo, & mores quales.</i>	69
<i>Aethiopes, homines nigros S. Tho. insulam incolere.</i>	66
<i>Aetius Cappadox.</i>	423
<i>Aetius Galeni maximus imitator.</i>	8
<i>Aetius quō sternutationem sedare doceat.</i>	330
<i>Aetij locus de febre hectica, eiusdemq; formis qualis.</i>	9

I N D E X.

- Aetium ex citris cum scammonio catharticum*
parasse. 446
- Aetium tres hecticæ febris species, variè tamen*
à Galenimènte descriptas posuisse. 8
- Album cerebri substantiam referens è capite*
vulnerato exiens, an sit vera cerebri substā-
tia, nec ne. 160
- Album fluorem, ac simul gonorrhœam sanan-*
tia. 406
- Album oui.* 53, 406
- Alderetus medicus clarissimus, & Anati præ-*
ceptor. 437
- Alfonsi à Cavalleria nobilem uxorem trigin-*
ta & amplius annos cancrum in mamilla
habuisse, & adhuc habere. 124
- Almerinum à Sancterena quantum distet.*
285
- Allium.* 409
- Aloisij fabro ferrarij Ferrariensis obitus.* 163
- Alopecia vera & indubitata ad morbum Gal-*
licum via. 382
- Alopecia curatio.* 382
- Alopecia generatio.* 414
- Altercum.* 387
- Amatus doctor medicus Castellii albi Lusita-*
nus. 61
- Amati commendatio.* 356
- Amati de radice cyna tractatus.* 361
- Amati iudiciū de Brasavoli in Gal. indic.* 195

I N D E X.

- Amatum à Praefecto Bergantini nauigij ab
Arbi febre putrida continuo affligente cor-
repto, quatuor sanguinis lib. extraxisse. 119*
- Amatum nouisse cuncta podagra & chiragra
solueremala. 358*
- Amatū, vñū tantū in crure cancrū vidisse. 128*
- Amazonides Scythiae mulieres. 643*
- Ambrosij Nicandri Toletani ad Anto. Bar-
berinum nobilem Florentinum epistola, de
radice Sybarum, doctissima. 356*
- Amoris morbus. 213*
- Amianus iuris peritissimus doctor, coeliaco
morbo affectus, curatur. 297*
- Andreas Musca, propola Anconitanus ne-
phriticus, cerea candela, per vrinariam fi-
stulam immissa, curatur. 437*
- Angelus Ferretus, ordinis predicatorij, ac to-
tus Anconitanae Marchiae vicarius dignis-
simus, ephemera febre correptus, curatur.
588. 589.*
- Anastomosis quid. 603*
- Anaxionis Abderitani historia apud Hip. 601*
- Anaxionis pleuridici historia enarratur. ibid.*
- Ancona quo morborum genere potissimum
vexetur. 270*
- Ancone ciuitatis encomium. ibid.*
- Ancone quādo & cur pueri oēs & grādes natu
aliqui variolas & morbillos passi sunt. 81*
- Andreas caupo. 592*

I N D E X

<i>Arteria i capite quādo secāda, ex Galeno.</i>	639
<i>Andronis pastillus.</i>	323
<i>Angine curatio.</i>	109. 617
<i>Angine ex sola cerea candela tractatione dis- rupta, curatio.</i>	54
<i>Angine genera v. Galenus describit.</i>	618
<i>Angine in puero curatio.</i>	292
<i>Anglia olim Britannia dicta.</i>	67
<i>Anglia regio insularis frigida, septimo climati subiacet.</i>	ibid.
<i>Anglia situs.</i>	ibid.
<i>Anglia tractus & forma, Sicilia maximè si- milis.</i>	68
<i>Anglorum vitæ longitudo.</i>	67
<i>Animi deliquium.</i>	120
<i>Anodyna.</i>	114
<i>Anthos.</i>	170
<i>Anthraces vnde fiant.</i>	492
<i>Antonius Chi⁹ vinosus 55. annorū, erosiones ventriculi patiens, ad quas tres carbunculi supra mamillam sinistram secuti sunt, intra sex menses obiit.</i>	193
<i>Antonius Chius.</i>	ibid.
<i>Antonij Beniuenij parēs coeliaca affectione la- borans interit.</i>	313
<i>Aod Hebræorum dux ambidexter erat.</i>	644
<i>Apechema.</i>	163
<i>Apes.</i>	413
<i>Apium.</i>	400
<i>Apoplecticam accessionem, quid consequatur incom</i>	

I N D E X.

<i>incommodi.</i>	448
<i>Apoplectica vena.</i>	317
<i>Apoplecticus paroxysm^{us} tres dies pdurās.</i>	457
<i>Apoplecticorū obitus vnde dignoscendus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Apoplexia quid.</i>	14
<i>Apoplexia illico interficiens.</i>	456
<i>Apoplexia vnde facilis aut difficilis iudicetur</i>	457
<i>Apoplexia vnde generetur.</i>	448
<i>Apoplexiæ & paralysis discrimen.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Apoplexiam cerebri ventriculos lādere, nō vere cerebri ipsius substantiam.</i>	457
<i>Apoplexiam esse morbum in cōpositione.</i>	448
<i>Apoplexiam soluere ingentem impossibile, leuem autem difficile.</i>	182
<i>Apoxema oris distorsioni conueniens.</i>	611
<i>Aqua fortis argentariorum.</i>	543
<i>Aqua in pericardio contenta vnde oriatur, & ad quem finem orta sit.</i>	173
<i>Aquæ laphranci viridis preparatio.</i>	211
<i>Arabes & Iudeos lentes in victus vsu frequentissimè habere.</i>	92
<i>Arabes in destillationibus vinum omnino abnegasse.</i>	231
<i>Aretæus Cappadox.</i>	423
<i>Arij Valasij frater curatur.</i>	634
<i>Aristoteles Peripatetica secta princeps.</i>	298
<i>Arsenicum.</i>	543
<i>Ars medica extollitur.</i>	605
	<i>Archie</i>

INDEX.

<i>Arthritidis definitio.</i>	518
<i>Arthritidis curatio.</i>	514
<i>Arthritidis nomine quid Galenus comprehēdat.</i>	519
<i>Articularis morbus.</i>	516
<i>Articulus quid.</i>	ibid.
<i>Articulum à iunctura differre.</i>	517
<i>Articulorum dolor.</i>	518
<i>Articulorum passiones in siccitatibus fieri dignum inquisitione.</i>	518
<i>Asia commendatio & situs.</i>	64
<i>Asiaticos Europæis temperatiores esse quibus argumentis Hippocrates ostendat.</i>	64
<i>Asphodelus.</i>	413
<i>Astrologorum de octimestri partu sententia.</i>	585
<i>Atrabilis naturalis quid.</i>	420
<i> eius officium.</i>	ibid.
<i>Atrabilis naturalis due sunt species.</i>	421
<i>Atrabilis non natur. varia species.</i>	ibid.
<i>Atrabilis species per sanguinis putrefactionē & assationem facta.</i>	421
<i>Atram bilem à pituita fieri non posse.</i>	423
<i>Atriplex olus aureum dictum.</i>	427
<i>Atrophia & cachexia tabis species, quibus phtisis tanquam tertia adnumeratur.</i>	513
<i>Auellana.</i>	413
<i>Auerroes Cordubensis sanguinis ad animi vsq; deliquium vbi & cur detestatur.</i>	119
	Auer

I N D E X

- Auerroes post Arist. philosoph' admirad'.* 632
Auerroes taxatus. 489
*Auerrois placere quintum clima cæteris omni-
 bus temperatius esse.* 96
Augustinus Riccus Lucensis. 27
*Auicenna Galeno de Melancholia hypochon-
 driacæ causa contrariatur.* 532
Auicenna opus quale. 581
*Auicenna apud Bocora oppidum, nimum Oro-
 musio Persiæ insule propinquum, omnia sua
 opera literis mandasse.* 92
*Auicennam de hectica febre, eiusq; formis præ-
 cæteris clarius & luculentius loquutum fuis-
 se.* 29
*Auicennam nihil præter à Galeno dicta, tra-
 didisse.* 140
*Auicennam pulsuum tractationem cognoscere
 pigrè tractasse.* 176
Aurelius pastor, doctor v. iur. curatur. 636
*Aurelius Passer v. i. doctor per radicem syna-
 rum à grauisimo morbo liberatus.* 633
Aurifex Tagus. 60
Autoris ætas. 317
Autoris iudiciū in morbo Aurelij doctoris. 637
Azzarias Mantuanus Hebreus. 483

B

- B** *Alduinus Florëtini' epis. Anconitan',* 121
*Balnea, & cibus calidus & humidus he-
 cticis conuenire.* 33
 Balneum

I N D E X

<i>Balneum ad febrem sanguineam, tertio die terminatam.</i>	108
<i>Item linimentum ad eandem.</i>	ibid.
<i>Balthasar à Faria doctissimus, iuxta ac sapientiss. & vigilantissimus orator in Lusitaniã iter fecit.</i>	50
<i>Barbosius vir medicus doctus, & longa experientia preditus, dysenteria laborans, cuius pulsus intermittens erat, sanatur.</i>	174
<i>Bardocucullus.</i>	589
<i>Barium.</i>	314
<i>Batrachion.</i>	413
<i>Bartholomeus Tomafius medicorum inscitia vitam cum morte commutavit.</i>	271
<i>Bedarungi.</i>	381
.....
.....	474
<i>Benzira unde deductum.</i>	475
<i>Beta.</i>	413
<i>Bocora oppidisitus.</i>	92
<i>Bolus Armeniaca.</i>	269
<i>Bombardæ ictus, cur apoplexiam generet.</i>	100
<i>Bonacia.</i>	297
<i>Brachium dextrum sinistro robustius esse.</i>	645
<i>Buglossus antiquorum.</i>	427
<i>Buglossi pisces.</i>	428
<i>Buxum Europæum novis insularibus lignum Guayacum dici.</i>	141
<i>Buxum Europæum, eodẽ modo quo Guayacum lignum</i>	<i>lignum</i>

I N D E X.

lignum decoqui & propinari. ibid.
Buxi decoctum. 44

C

C*Acoethes.* 545

Cacoehymia quid. 409

καχεξία 297

καχεξία & ἀτροφία, tabis species vnde generentur. 299

Caducus morbus. 449

Cæcum foramen. 151

Calculosū aut arenosum lapidosūmue per vrinariā fistulā nunquā impellendum esse. 435

Calor febrilis pestilens cur ab ægrōto sæpè non percipiatur. 265

Caluaria vna parte percussa, altera ex opposito cur frangi nequeat. 162

Caluities vnde oriatur. 414

Cambium. 30

Camillus Columna. 54

Cancer vnde generetur. 128

Cancri curam, Galenus vbi ostendat. ibid.

Cancri in mamilla curatio. 121

Cancri radices, quæ à Galeno vocentur. 125

Cancri & parui & magni, secundum Amatusententiam, quomodo extirpandi. 129

Cancros in corporis partibus penitioribus sæpè nasci. 127

*Cancros occultos omnes secundum Hipp. doctri-
nam, melius esse non curare.* 122

Cancrosi

INDEX.

- Cancrosi tumores in quibus partibus corporis
potissimum fiant. 127
- Cannas putidas vaporem quendam & prorsus
venenum sapientem expirare. 153
- Caput ab irrigatione semper heclicis tuendum.
14
- Caput malè affectum omnium morborum ori-
ginem esse. 510
- Caput musculi. 154
- Caput radicem esse morborū humanorū pre-
cipuè distillationum. 231
- Capitis affectiones, quomodo rectè curètur. 41
- Capitis distillationis cum ipsius ingenti dolore
curatio. ibid.
- Capitis dolor, post oculū cōfossū superueniēs,
quomodo sedatur. 47
- Capitis fracturarum differentias, vbi Paulus
Aegineta persequutus. 163
- Capitis vna parte percussa, an altera quoque
afficiatur. 162
- Capiti calido sulphureas, bituminosas & alumi-
nosas aquas, sua natura scaturientes, inimi-
cissimas esse. 234
- Capite supino arteriaca medicamenta sumi
oportere. 437
- Carbonum sive carbunculorum supra sinistram
mamillam curatio. 193
- Carbunculus Græcis ἀρθραξ dictus, vnde oria-
tur. 377
- Carbun

I N D E X.

- Carbunculus vnde fiat.* 379
- Carbunculi pestiferi quomodo curandi.* 398
- Carbunculi seui & maligni palpebram oculi
inferiorem præcipuè insipientis curatio. ibid.*
- Carbunculorum pestiferorum sympt.* ibid.
- Carbunculos pestilenti tempore pullulâtes pe-
stif. esse.* ibid.
- Carbunculis affectis qualis diæta præscribenda. ib.*
- Carbunculis afflictis necessario febricitare &
in multa mala incidere.* 397
- Carcinomatis exulcerati cura.* 228
- Cardiacam passionem ventriculi dicendam
esse affectionem, non cordis.* 332
- Cardiacum morbum oris ventriculi affectionem
esse, non verò cordis.* 174
- Cartilago ensiformis, malum punicum aut
granatum vocata.* 193
- Cartilaginem triangulam, quam ensiformem
appellamus, barbari verò malum punicum
dicunt, natura perforatâ esse, & cur.* 332
- Caruncularum in collo vesicæ excrescentium
extirpatio.* 421
- Caruncularum in collo vesicæ ortarum, ex toto
extirpatio & absumptio, & quibus signis
deprehendatur.* 428
- Castellum album Amati patria.* 61
- Castillium doctorem podagra singulis annis la-
borasse.* 44.45

I N D E X.

<i>Casus curatio.</i>	50 51
<i>Catharinam Gondulanam, nobilem Racusi-</i> <i>nã, hectica cum alterius febris complicatio-</i> <i>ne, laborasse.</i>	36
<i>Catheterum diuersa longitudo, & forma cur</i> <i>esse debeat.</i>	438
<i>Catoterica.</i>	370
<i>Caualerius Aulonensis mercator.</i>	257
<i>Causonis infestissimè affligentis, cura.</i>	130
<i>Cautelain propinando pharmaco.</i>	439
<i>Cautio medicorũ de gurgulionis incisione</i>	238
<i>Cedmata.</i>	317
<i>Cepa.</i>	399
<i>Cepa commansa, cur non sit venenosa.</i>	455
<i>Cephalæa</i>	227
<i>Cephalæa, id est, capitis doloris antiqui cura-</i> <i>cio.</i>	636
<i>Cephalæa, cum continua febre curatio.</i>	227
<i>Cephalica vena.</i>	112
<i>Cerata, ex aqua admodũ frigida alterata.</i>	388
<i>Ceratum ex betonica</i>	385
<i>Cerebri posteriores partes anterioribus durio-</i> <i>res esse.</i>	147
<i>Cerebri deprauatum motum, & consequenter</i> <i>omnium membrorum, sed varium tamen, in</i> <i>apoplexia, & epilepsia deprehendi.</i>	447
<i>Cerebri medullari substantia læsa, quid sequa-</i> <i>tur.</i>	155
<i>Cereæ</i>	

I N D E X.

<i>Cereæ cādele per vrinariam fistulam immissa,</i> <i>& intus aliquādiu manētis extractio.</i>	437
<i>Cerepholium.</i>	307
<i>Cerussa raphani succo excepta.</i>	53
<i>Cibus pro egrotantis appetentia quomodo va-</i> <i>riandus.</i>	19
<i>Cicuris siue domestici porci carnes, & sylue-</i> <i>stris in quo differant.</i>	25
<i>Cinis vngularum caprinarum.</i>	413
<i>Citta morbo non solum prægnantes, sed puellas</i> <i>etiam & viros laborare.</i>	29E
<i>Citta vitium vnde oriatur.</i>	290. 29E
<i>Charta combusta Galenum a chores exculcera-</i> <i>tos curasse.</i>	416
<i>Chiragra.</i>	517
<i>Cherades, quibus partibus corporis maximè</i> <i>familiares.</i>	548
<i>Cheradum, id est, strumarum, & nodorum cu-</i> <i>ratio.</i>	548
<i>Cholera morbi curatio.</i>	314 50E
<i>Chorda.</i>	154
<i>Chyrophylum.</i>	308
<i>Chyrosius nobilis Anconitanus à pleuritide</i> <i>liberatur.</i>	617
<i>Clima quartum, plura loca ita distemperata</i> <i>habere, vt vix habitari possint, quæ de quin-</i> <i>to climate dici nequeunt.</i>	62
<i>Clima quintum, cur sit quarto temperatius.</i>	61

I N D E X

Cœlestis vis, specifica forma siue virt ^o dicta.	598
Ioan ^{is} Hippocratem pro ventriculo & aluo vsurpasse.	308
Cœliaca passio, à lienteria quomodo discerna- tur.	309
Cœliacam affectionem, Hippo. & Gal. sub lien- teria comprehendisse.	308
Cœliacæ affectionis ortus.	312
Cœliacus morbus vnde dictus.	307
Cœliaci morbi curatio.	297
Cœliacum morbum, Cornelius Celsus Pylori proprium esse dixit.	313
Cœliacum morbum stomachi solius non graci- lium intestinorum esse passionem.	311
Colicæ affectionis curatio.	633
Colici affectus curatio.	57
Colicæ passionis, cholera morbo complicate, curatio.	114
Colicus dolor artificio quodam curatus.	633
Colicum morbum acutum absque febris apè in- uadere & interficere.	144
Collyrium abstersorium.	453
Columella.	229
Columelle laxatio.	229
Columelle laxatio vnde causetur.	ibid.
Comitialis morbus.	449
Compositio excellens & admirabilis ad capillo- rum & pilorum profluumum.	412
Conditum	

I N D E X.

Conditum ex philitide herba lingua ceruina dicta, dysentericis opitulatur.	626
Conradus Coclenius.	237
Consonantia ac proportio numerorum vniso- na quæ. 2. discors item proportio, ac disso- nantia quæ.	236
Constantinus natione Germanus vir militariū linguarum peritus. 60. annorum, in aphtas incurrrens sanatur.	240
Contrariorum contraria sunt remedia.	34
Conuulsio.	144
Coos singulis annis Hippocrati, eo die quo na- tus erat per multa secula parentasse.	321
Corallus vterque preparatus.	269
Cordis palpitationis siue tremoris curatio.	167
Coriandrum viride.	12
Cornelij Celsi de coeliaco morbo locus.	313
Cornelij Celsi locus, de pregnantē muliere.	106
Cortina, tina vulgo dicta	14
Costis 24. duo & viginti interstitia esse.	246
Cotes.	413
Cous ciuitas, Hippocratis patria.	62
Cous ciuitas temperata.	71
Coxendicus dolor.	517
Morbus.	ibid.
Craneum cur diuisum.	162
Cranei laminarum numerus.	164
Crassus vir fortis & robustus pleuritide corre-	

I N D E X.

ptus sanatur.	557
Crocus.	618
Crurum doloris cum aliquali tumefactione ob morã in aqua frigida contracta curatio	141
Cubiti dolor.	517
Cucurbita.	105
Cucurbita.	388
Cucurbitula ad mamillas qñ imponenda	405
Calcitrula aromatis referta, ad ventriculum frigidum.	505
Curtymentio.	155
Cyclaminus.	413
Cydonia.	445
Cyna radix corrupto vocabulo dicta	361
Cynanchas, Hippocratem quemlibet affectum qui cum spiratione difficili, guttur aut fau- ces infestat appellasse.	618
Cynoglosson.	413

D

D Amianus Illyricus vir probus ab vlcere antiquo in crure liberatur.	544
Dan orientalis Mercator, febre continua labo- rans, intra septem dies sanatur.	276
Dani	69
Daniel Codutus 60. annorum febre continua, cum grauibus symptomatis affectus cura- tur.	373
Daniel Pappus, iuuenis biliosus febre continua labo	

- laborans sanatur, mox ricidiam patiens,
iterum curatur. 467
- Decoctum contra atram bilem. 641
- Decoctum lentium excorticatarum, sudorem
potius in totum compescere ac constringere,
quam prolificere. 88
- Decocti radice cynae commendata. 367
- Democritus Abderitanus Hippocratis tempo-
re floruisse. 373
- Dētis dolor ex radice hyoscyami curatus. 620
- Dentium doloris curatio. 669
- Dianthos. 478
- Diaria febris quomodo fiat, & cur ita appel-
lata 350
- Diariae febris varia causa. ibid.
- Diapedesis quid. 604
- Diatrij pipereonis calor, circa primas venas
cur extinguatur. 80
- Diaturbith descriptio apud autorem Lumina-
ris maioris ubi querenda. 445
- Dictamnus Cretenfis 270
- Didacus Ferdinādus à lapide apoplexia ilico
interficiēte correptus, & paroxysmo tres
dies perdurante, vitæ restituitur. 456
- Dies in Anglia cuius parallellus sextus deci-
mus est, longissimus sedecim horarum, cum
dimidia. 68
- Dioclis de melācholia precordiali sētētia 532

I N D E X

<i>Dioscoridis verba de ocymi viribus ex directo Pauli & Aetij verbis contrariari.</i>	381
<i>Discussoria medicamenta modicam adstringē- di vim habentia, in principio præstantiora esse, quam vehementer astringentia.</i>	54
<i>Distentio.</i>	144
Alfonso	
Alfonso <i>Dionysius Alfonsi filius.</i>	48
Alfonso <i>Franciscus à Soto maiori, ab eius pa- truele, Francisco Sylvio cur interfectus.</i>	49
Alfonso <i>Alfonso in epistola.</i>	
Alfonso <i>Alfonso Alencastrensis.</i>	48
Alfonso <i>Petri à Toletò contra Senarum urbem expeditio.</i>	586
<i>Diurna pulsuum intermissio, quæ.</i>	282
<i>Doctor Castilius Romæ Amati opera ab is- churia liberatus.</i>	422
<i>Doctor Castilius à podagra sola prævisione liberatus.</i>	44
<i>Dolorē citra sensum tactus, fieri nō posse.</i>	627
<i>Dolorem sedantia.</i>	212
<i>Ducie.</i>	233
<i>Dysenteria ab atra bile orta lethalis.</i>	594
<i>Dysenteria ex Philonio Romano curata.</i>	625
<i>Dysenteria contagiosa & pestilētis curat.</i>	319
<i>Dysenteria curatio.</i>	465
<i>Dysenteria curatio ubi querenda.</i>	594
<i>Dysenteria curatio.</i>	174
<i>Dysente</i>	

INDEX.

Dysenteria vera curatio.	523
Dubeleti pituitosi.	355

E

E Ben maior ex Galilea, quartana continua laborans sanatur.	525
Eben a ser in raucedinem cum febre & tussi complicatam incidens liberatur.	133
Electarium latificans Conciliatoris ubi querendum.	171
Item Rasis ubi querendum.	ibid.
Electuarij cuiusdam restauratis descriptio.	560
Elephantiasis unde generetur.	128
Elephantiasis vniuersalis cancer dicta.	ibid.
Emplastrum ad anginam.	109. 202
Emplastrum ad carbunculos.	392
Emplastrum ad ramicem aquosum facies.	604
Emplastrum ad scirrhum hepatis.	197
Emplastrum colicæ affectioni conueniens.	633
Emplastrum mirabile ad extirpandas carunculas in collo vesicæ, in aurium meatibus & aliis locis natas, itemque ad polypum.	426
Enema pro dysenteria.	174
Ennius phtiriasi interit.	217
Ephemeræ bestiolæ apud Aristotelem mentio.	352
Ephemeræ febris curatio.	588
Epilepsia cur à Latinis, quasi correptio sine apprehensio dicta.	449

<i>Epilepsia unde generetur.</i>	448
<i>Epilepsia diuersa nomina.</i>	449
<i>Epilepsiam tripliciter fieri posse.</i>	450
<i>Epilepsiam vigere in agroto quando dicendum sit.</i>	449
<i>Epilepsia correptos succedente quartana liberari.</i>	451
<i>Epilepticam accessionē, quæ symptomata consequantur.</i>	449
<i>Epilepticus morbus cur mater puerorum vocetur.</i>	ibid.
<i>Epilepticis an post purgationem scyllinū oxymel propinandum.</i>	452
<i>Epithema cordis.</i>	169
<i>Epithema pro corde refrigerans & humectās.</i>	15. 16.
<i>Epithema pro iecore refrigerans & humectās.</i>	16
<i>Equas faonio flante obuersas, animalem cōcipere spiritum, idque partum fieri.</i>	679
<i>Equitis aurati puer 10 annorum febre lenta correptus sanatur.</i>	344
<i>Erguas iunior biliosus, à verme ventriculum lancinante, & in lipothymiam trahente liberatur.</i>	94
<i>Erinaceus terrestris.</i>	413
<i>Eringij decoctum.</i>	400
<i>Erosiones circa ventriculum.</i>	193
<i>Erampere.</i>	

I N D E X.

<i>Erumpere.</i>	88
<i>Erysipelas frigidis humidis potissimum curari debet.</i>	387
<i>Erysipelas purus & exquisitus ab Auicenna spina dictus</i>	389
<i>Erysipelatis phlegmonosi facië scedatis cu</i>	387
<i>Erysipelatis vlcerosi, facië & oculi dextræ vniuersam regionem prehendentis curatio.</i>	586
<i>Erysipelati refrigerantia conuenire.</i>	387
<i>Euacuatio quando inanis fiat.</i>	95
<i>Euacuationem ex ventriculo & iecinore vitiatas, cum cautione instituendam esse.</i>	370
<i>Eucharij Francofordiensis medici libellus, de partu hominis</i>	217
<i>Europæi cur magis distemperati, quã asiatici</i>	645
<i>Exanthemata.</i>	86
<i>Exanthematum curatio.</i>	74
<i>Exquisita pleuritis.</i>	453
<i>Exras propheta Hippocratis tẽpore floruit.</i>	321
F	
F <i>Ames vnde.</i>	149
F <i>Famuli D. Vincentij de Nobilibus obitus vnde.</i>	162
<i>Febrietis cuiusdã ex gelida potu curatio</i>	420
<i>Febricitates febre sanguinea, cũ pulicari morbo quomodo tractandi.</i>	108
<i>Febricitantes, icteritia ante septimum affectos, Auerroem plurimos vidisse sanatos.</i>	201
<i>Febris continua cum pulsu intercidente naturali</i>	

I N D E X.

<i>r</i> ali, largiter vino ebibito sublata.	271
Febris cōtinua intra septē dies terminata.	276
Febris continua quinto die terminata.	272
Febris pestilēs à putrida quomodo differat.	21
Febris pestilens quando magis lethalis.	263
Febris solo minorante pharmaco expulsa	145
Febris curatio.	552
Febris acute maligne curatio.	206
Febris catarrhalis curatio.	622
Febris continue curatio.	283. 420. 588
Febris continue cum capitis dolore & renum graue dine ac oris amarore curatio.	468
Febris continue cum erysipelate vlcerato cu- ratio.	525
Febris continue cū mentis turbatione curatio.	523
Febris continue cum symptomatis grauibus curatio.	373
Febris continue & maligne interficientis	255
Febris continue & maligne curatio.	554
Febris continue excrescentias habentis curatio.	478
Febris continue maligne gonorrhœa & aliis affectuibus complicate curatio.	211
Febris continue pestilentis curatio.	257
Febris continue simul cum dysenteria affligē- tis curatio.	507
Febris continuo affligentis, cum ingēti capitis dolore	

I N D E X.

dolore curatio.	463
Febris diariæ ephemeræ dictæ, ab æstu solis in- genti contractæ curatio.	350
Febris erraticæ in quartanam degeneranti curatio.	476
Febris & aliarum affectionum, à calce & gy- pso euenientium curatio.	481
Febris lentæ curatio.	344
Febris malignæ cū symptomatib' curatio	283
Febris malignæ interficientis cura.	259
Febris cum symptomatis curatio.	325
Febris nocturnæ mitis & lentæ, simulque he- mitritæi cura.	337
Febris pestilentis signum.	274
subiectum.	21
Febris pestilentis cordis corpus potissimum in- festantis curatio.	273
Febris putridæ continuo curatio.	229
Febris putridæ cōtinuo affligentis curatio	116
Febris putridæ subiectum.	21
Febris rigorificæ curatio.	470
Febris sanguinæ curatio.	462
Febris sanguinæ cū pulicari morbo curat	100
Febris sanguinæ quarto die terminate curat.	107
Feb. synochæ in biliosâ degenerantis curatio	102
Febri hecticæ etiam habituali pulsus varios & inequales esse.	9
	Febre

I N D E X.

<i>Febre & dysenteria simul in uadētibus, uena sectionem, non tantum semel, sed bis fieri tuto posse.</i>	509
<i>Febres hecticae siue habituales cur dictae.</i>	20
<i>Febres misceri & confundi paroxysmorū tempore.</i>	341
<i>Februum errantium curatio.</i>	607
<i>Februum hecticarū gignēdarū vnus modus.</i>	20
<i>Secundus modus.</i>	22
<i>Febribus hecticis ac pestilentibus communis sedes quae.</i>	20
<i>Febres hecticas in curatione cū ephemeris coincidere.</i>	13
<i>Febribus pestilentibus afflictos cibum nō fastidietes, maiori ex parte mortē euadere.</i>	267
<i>Ferraria tertianas non has dominiū habere.</i>	270
<i>Ferrariensis aer.</i>	495
<i>Filia Baldi 12 annorum, citam morbum patiens: post multas curationes, ad thermas Patauinas missa est.</i>	289
<i>Filiam Dionisij Pinthi 8. annorum à morbilis curatam.</i>	522
<i>Filia Falconis 12 annorum erysipelate ulceroso affecta sanatur.</i>	586
<i>Filia Heben senioris pterygium patiens curatur.</i>	282
<i>Filia illius qui uinum uendit 17 annorū ophthalmia laborans, sanatur.</i>	167
<i>Filia</i>	

I N D I X.

<i>Filia Samuelis Segnioris sanatur.</i>	348
<i>Filiolus Caretini Florētini ob variolas oculos clausos per triduum habentis curatus.</i>	93
<i>Filius Benedicti lapicidæ, febre continua la- borans curatur.</i>	471
<i>Filius Berosij doctoris magnifici 5. anno^{rum} isteritia laborans sanatur.</i>	597
<i>Filius Berosij inflammatione iocinoris cū tuf- si & sanguinis screatu laborans sanatur.</i>	366
<i>Filius Petrutij epilepticus & paralyticus cu- ratur.</i>	440
<i>Filius Salonis à gurgulione plus iusto longo facto simulque raucedine liberatur.</i>	228
<i>Filius Ricci 11 annorum, inter costas mendo- sas vulneratus curatur.</i>	475
<i>Finlandi.</i>	70
<i>Fixa febris hec̄tica Græcis dicta.</i>	108
<i>Fœmine cur podagris laborent.</i>	528
<i>Fœtus an optimo vel prauo nutriatur sangui- ne.</i>	296
<i>Fœtus octimestris cur non uiuat.</i>	584
<i>Fœtum ab attracto alimento excrementa ad duas membranas reponere.</i>	295
<i>Fœtū in vtero materno sanguine menstruo ali- quādo gigni & pabulari Gal. ubi doceat.</i>	79
<i>Fomentum ad oculos.</i>	93
<i>Foramen vlceris fonticulum appellari.</i>	545
<i>Fracastorius Veronensis doct̄issimus.</i>	577
<i>Fragmenta lapillorum præciosorum.</i>	269
	<u>Frax</u>

I N D E X.

<i>Frācisca Secula iuuenis à dolore in genu cum tumore buxi ligni decocto liberata</i>	141
<i>Franciscus Ambrosius Florentinus.</i>	206
<i>Frācisus Nursinus famigeratissimus Ro. me- dicus.</i>	42
<i>Franciscus Nursinus medicus Romæ suum diē obit</i>	637
<i>Frācisus Syluius homicida in carcerem Senis coniectus, amicorum auxilio liberatur.</i>	50
<i>Franciscus Vincētinus febrī cōtinua correptus cum ingenti capitis dolore curatur.</i>	463
<i>Frater à fratre vulneratus sanitatem recupe- rat.</i>	219
<i>Frater illius qui gypsum parat 17 annorū fe- bre correptus sanatur.</i>	481
<i>Frigida nimis & constringentia carbunculis infectis esse periculosa.</i>	392
<i>Frigus aut rigorem quosdam inuadere, nulla subsequenti febre.</i>	59
<i>Fumus terræ.</i>	323
<i>Furentis & iracundi signum.</i>	191

G

G <i>Abriel Fanēsis in autūno arthriticus fa- ctus curatur.</i>	514
<i>Galatini opus contra Hebræos.</i>	482
<i>Galen. ab operā manuali quādo destiterit.</i>	573
<i>Romam quando venerit.</i>	ibid.
<i>Galenus an tres hecticarum in sua doctrina</i>	spe

I N D E X.

- Species, vel duas tantum, aut duntaxat vnâ
per scripserit.* 20
- Galenus cum Dioclede melâcholiæ hypochon-
driacæ causis consentit.* 532
- Galenus de intermittente pulsu explicatus.* 184
- Galenus de plenitudine & cacochymia vbi
consulendus.* 410
- Galenus de signo hectica febris indubitato in-
terpretatus.* 33
- Galenus ditissimus medicine Oceanus à quo
omnia medica flumina, riuus, fluuij & fontes
originē suâ trahūt.* 115. 178. 252. 316. 573.
- Galenus Hippocratis maximus ampliator.* 65
- Galenus oculatissimus rei medicæ autor.* 266
- Galenus vir post Hippocratē admirandus.* 36
- Galenus de scirrho diuturno hepatis setetia* 198
- Galenus in tractandis agrotis diligentia.* 535
- Galenus loca de nutrimento hepatis atque lienis
contraria conciliantur.* 199
- Galenus locus de alopecia.* 413
- Galenus locus de intermittente pulsu.* 178
- Galenus locus de lienteria, quam coeliacam affe-
ctionem nominat, quomodo intelligendus.*
308. 309
- Galenus sententia de morbis acutis cum febre
explicata.* 144
- Galenus sententia de affectione hypochondriaca
reiecta.* 534

I N D E X.

- Galenus* similitudo de musculorum motu. 156
- Galenus* ad febris extinctionem, quibusdam
ad sex vsque libras sanguinē detraxisse. 119
- Galenus* ad oculorum malā affectionem tollē
dam tres sanguinis libras exhausisse. *ibid.*
- Galenus* artem Chirurgicam propriis exer-
cuisse manibus. 573
- Galenus* de hectica febre nō modo diffuse, sed
etiam admodum confuse scripsisse 34
- Galenus* & *Auicenna* in capitis aegritudi-
nibus narium venam secasse. 317
- Galenus* in suis sanguinis missionibus fere sem-
per ad minus vnam sanguinis libram ex-
trahi iussisse. 121
- Galenus* nunquā secuisse corpora humana. 645
- Galenus* puero suo comitiali morbo laboran-
ti, catharticum ex citris cū scammonio pa-
rasse idemque *Aetium* factitasse. 246
- Galenus* tres hecticae formas vbi describat. 23
- Gallici morbi symptomata. 571
- Gallinas indicas *Affricanas*, omnium auium
carnes superare 307
- Galterius Partinopolitanus*, vir nobilis & ma-
gnificus 40 annorum, ab excrescentibus in
collo vesicae carunculis liberatur. 421
- Gargarismi ad anginam. 111
- Gaurus* crurium dolore cū tumore affectus cu-
ratur. 475
- Gele

I N D E X.

Geleniabim.	292
Gentilis lectioni Amatum olim, cum apud Salmaticenses agebat assiduum fuisse.	30
Genus dolentis dolor cum tumore buxi ligni decocti potu curatus.	141
Genuum dolor.	517
Glutē siue humiditas innominata.	25 30. 410
Gnidus ciuitas temperata.	71
Gonorrhœa.	421. 576
Gonorrhœam concomitantia.	453
Gonorrhœam tribus de causis fieri posse.	576
Grecia sub quarto climate sita.	62
Græcus angina laborans per cereā cādela illi per os tentadi gratia immissum liberatur.	112
Græcus Aulonensis	435
Guayaci decoctum cum additione aliorū sim- plicium	417
Guardia ciuitas Castello albo propinqua.	61
Guidenes	317
Guilelmi Placentini contra rubras infect. ones experimentum.	86
Guinterij Andernaci mentio.	403
Gurgulionis vsus.	238
Gurgulionis plus in isto longi simulque raucedini curatio	228
Gutturis & faucium preseruatio quomodo in variolis instituenda.	78
Gypsum parantes maiori ex parte phthisi affe- cti cur moriantur.	481

I N D E X.

H

H abitatio sub equatore temperatissima.	
66.	
Habitationem sub quarto climate esse temperatam quinam asserant.	62 63
Hadriel Hebraorum summus concionator curatur.	622
Hæmorrhagia.	431
Hæmorrhoidum diuturnæ retentionis, aut immodicæ vacuationis noxæ folio	419
Halcyonium.	413
Hali Turca mercatoriuuenis ex Prussia ultra Constantinopolim, febre continua correptus curatur.	418
Hamisus Chirurgus peritissimus.	146
Harundo.	413
Hebraei natura sua omnes ferè cur atrabiliarij esse dicantur.	486
Hecticarum febrium indicium.	8
Hectica senectutis cur dicta.	34
Hecticæ febris propria signa.	266
Hectica simulque marcoris siue tabis curatio.	
8	
Hecticam febrem citra corporis cordis apprehensionem gigni minimè posse.	21
Hectica laborantes cur febrilem calorem non persentiant.	35
Hectica laborantibus omne nimium pessimum esse	esse

I N D E X.

<i>esse.</i>	12
<i>Hecticarum febrium curandarum ratio vni-</i> <i>uersa quibus perficiatur.</i>	22
<i>Hecticis ac pestilentibus febribus communis se-</i> <i>des qua.</i>	21
<i>Hecticis qualis diæta præscribenda.</i>	11
<i>Hecticas febres per refrigerantia & hume-</i> <i>stantia curari debere.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hecticas febres magna ex parte ardentibus</i> <i>febribus superuenire.</i>	20
<i>Hecticas febres rarissimè à principio oriri.</i> <i>folio</i>	20
<i>Hemicrania per consensum facta per lignibu-</i> <i>xi decoctionem curata.</i>	140
<i>Hemitritæus dupliciter fieri.</i>	340
<i>Hemitritæus exquisita qua.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Item non exquisita.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hemitritæus minor.</i>	342
<i>Magna</i>	<i>ibid.</i>
<i>Maior.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Media</i>	<i>ibid.</i>
<i>Hemitritæus quibus febribus annumeretur.</i> 340	
<i>Hemitritæus id est semitertiana febris vnde</i> <i>constet.</i>	342
<i>Hepar vnde alatur.</i>	200
<i>Herculeus mor.</i>	449
<i>Hereos morb.</i>	213

I N D E X.

Herpetis miliaris curatio.	566
Hiera picra.	96
Hippocampus.	413
Hippocampus pisciculus ab Anconitanis mulieribus, cum vino pro lactis euocatione bibitur.	622
Hippocrates an vera dixerit, feminas podagris non laborare.	528
Hippo. cur tam raro sanguinem in febris morbis extraxerit.	327
Hipp medicorum primus parens.	350
Hippocrates quo tempore natus, & quando floruerit.	321
Hippocr aphorismus de febricitantibus morbo regio ante septimum affectis, quomodo intelligendus.	201
Hippocratis de temporibus aphorismus quomodo intelligendus	224
Hipp libellum De natura humana fundamentum esse totius naturalis philosophiae.	277
Hippocratis locus de aqua in cordis panniculo contenta.	173
Hippocratis patria cuiusmodi.	65
Hippocrati ob eius merita vniuersa Gracia honores decreuit.	321
Hippocratem pulsuum cognitionem habuisse.	182
Hirundinem domi ne recipias.	80
Hispanos medio modo viuere.	60
	HISTO

I N D E X

<i>Historia de medico Hispano narratio.</i>	459
<i>Homerus scientiarum omnium parens.</i>	573
<i>Hominem septem diebus perfici posse.</i>	584
<i>Homines an semel tantum, vel bis aut pluries in variolarum & morbillorū morbum pro- labantur.</i>	80
<i>Horror.</i>	340
<i>Humanum corpus vnde constituatur, & in quibus calor præter naturam succendatur.</i>	352
<i>Humanum genus de vniuersali natura cui Theophrastus meritò conqueri posse dixerit.</i>	68
<i>Homeri dolor.</i>	517
<i>Humor melancholicus.</i>	482
<i>Humoris acris à capite ad os descendentis, & aphthas inibi gignentis, & postea dysente- riam, curatio</i>	239
<i>Humoris in pericardio contenti Galenus, Aui- cenna, Aetius, Paulus, vbi mentionem fa- ciant.</i>	172.173
<i>Humorum vitium.</i>	409
<i>Humorem coctū, aliqua in parte corporis ap- parere, reliqua parte corporis crudo humore abundante.</i>	206
<i>Humorem in pericardio contentum quomodo cor emingat.</i>	173
<i>Hypopiasmata.</i>	53

I

- I**acobus Beniuinisti febre continua correptus
sanatur. 583
- Iacobus ex Galicia herpete miliari correptus
sanatur. 560
- Iadera ciuitas. 417
- Ictericæ absque febre euenientis curatio. 386
- Iecur & lien ad scirrhum cur sint quàm maxi-
mè opportuna. 198
- Iecur lupi. 324
- Iecinoris còcauam partem semper purgari de-
bere per intestina, gibbam verò per renes, &
vrinae vias. 370
- Imbecilles facillè cur restituantur. 181
- Inequalis intemperies quæ dicatur. 40
- Inequalem intemperiem omnibus fere morbis
præter hecticam euenire. ibid.
- Infantuli apoplexia ob ictum bombardæ exau-
ditum correpti obitus. 29
- Inflammationis iecinoris, cum tussi & sangui-
nis screatu, aliisque symptomatis cura. 366
- Intercostalium musculorum internorum &
externorum munus. 347
- Intercostalium musculorum numerus. ibid.
- Intercurrentis ac intermittentis pulsus discrimen. 188
- Intermittētē pulsum omniū pessimum esse 186
- Intermittentes pulsus in senibus quā inuenibus
minus

I N D I X.

<i>minus periculosi.</i>	181
<i>Intermittentes pulsus raris periculosiores &</i> <i>morti proximiores esse.</i>	187
<i>Intestina veteres choladas appellasse.</i>	315
<i>Intestinorum preseruatio in variolis.</i>	78
<i>Intybum</i>	388
<i>Ioannes à Vigo.</i>	543
<i>Ioannis Baptista Cannani Ferrariensis libelli</i> <i>de musculis quales.</i>	157
<i>Ioannes Franciscus publicus notarius ex oris</i> <i>distorsione curatur.</i>	608
<i>Ioannes Politianus.</i>	104
<i>Ioannes tertius Lusitanorum rex quo tempore</i> <i>apud Almerinum oppidum egerit.</i>	579
<i>Iocinorois quæ aduersentur.</i>	371
<i>Iosepheus Amatus frater Amati, biliosa na-</i> <i>tura, ex oculi dolore liberatur.</i>	526
<i>Iosepheus artifex Venetus, febre continua ma-</i> <i>ligna laborans sanatur.</i>	274
<i>Irrigatio oris distorsioni conueniens.</i>	611
<i>Isaci Israelita, alio nomine Aliabas dicti, de</i> <i>Ocymi succo sententia.</i>	382
<i>Ischias.</i>	519
<i>Ischium.</i>	214
<i>Ischuria.</i>	421
<i>Itali medici ad diligentiam hortantur.</i>	84
<i>Iuglans.</i>	413
<i>Iugulares vena.</i>	317

INDEX.

<i>Iuuenis à morſu viperæ cur interierit.</i>	73
<i>Iuuenis aurifex vigintiocto annorū febre continua maligna cum aliis ſymptomatis correptus ſanatur.</i>	221
<i>Iuuenis bilioſus lapſus in tertianam ferè exquiſitam, initio paroxyſmi cibatur.</i>	639
<i>Iuuenis de Caſtello a uite natura bilioſus, à cauſone infeſtiſimè affligente liberatur.</i>	130
<i>Iuuenis ſputo ſanguinis cum tuſi laborans curatur.</i>	599
<i>Iuuenis magnus luſor febre putrida correptus ſanatur</i>	279
<i>Iuuenis nepos Arrij febre continua laborans, quinto die ſanitatē recuperauit.</i>	272
<i>Iuuenis Hebræi puellæ Hebrææ amore capti curatio.</i>	213

L

L <i>Ac veneno aduerſ.</i>	529
L <i>ac aſina hecticis illico poſt balneū exhibendum.</i>	18
L <i>ac quibus de cauſis ad vbera non venit.</i>	304
L <i>ac quomodo euocetur ad mammæ.</i>	ibid.
L <i>actuca</i>	387
L <i>acuna alter Hiſpaniæ Galenus.</i>	437
L <i>acuna commendatio.</i>	432
L <i>acuna libellus Romæ editus.</i>	ibid.
L <i>acryma</i>	

I N D E X.

<i>Lacryma cervi.</i>	269
<i>Languentes medico non obediētes deserendos esse, vbi Galenus suaserit.</i>	56
<i>Languidas facultates à paruis sēpè occasiōibus offēdi, firmas autem tantum à maximis deiici.</i>	188
<i>Lapis Balearicus ex ventre cupæ cuiusdam Indicae extractus.</i>	207 286
<i>Lapis Iudaicus.</i>	400
<i>Lapides nonnulli cur sanguinem sistant.</i>	578
<i>Lapones.</i>	70
<i>Lens aluum cum suo cortice in cibo consumptæ compescit.</i>	89
<i>Lentes vel earum decoctum variolis affectis perperam à medicis porrigi.</i>	88
<i>Lentium decocti in variolarum eruptione exhibitio erronea.</i>	89
<i>Lentium effectus</i>	89
<i>Lerma Muscus curatur.</i>	633
<i>Λιβνοφάρον Græci quid nominent.</i>	621
<i>Lien cur scirrhis vitis crebrius affligatur quàm iecur.</i>	198
<i>Lienis nutrimentum quale.</i>	ibid.
<i>Lyenteria quid.</i>	309
<i>Lyenteria cum cœliaca passione quomodo confundantur.</i>	308
<i>Lyenteria improprie morbum dici.</i>	310
<i>Ligamentum ab osse ortum, nihil cum nervo</i>	<i>commer</i>

I N D E X.

commercij habens insensibile esse.	153
Ligamenta.	ibid.
Lignum buxum Europaeis frequens, lignum Guayacum esse.	44
Lignum buxum vnicè iecur plus iusto calidum emendare, & sudorem egregiè euocare.	44
ignominiose fugam fecit, & Vlyssippone igni traditus & combustus merito fuit.	539
ignominiose fugam fecit, & Vlyssippone igni traditus & combustus merito fuit.	540
Linguae, oculis, auribus, item partibus manuum internis, atque orificio ventriculi, cur maximi nervi tribuantur.	142
Lipothymia quid.	119
Lipothymia ex sanguinis missione.	117
Lippitudinis siue ophthalmiae curatio.	567
Liquidorum infusio quando maximè damnosissima.	414
Lithospermon.	400
Livores ex ictu provenientes.	53
Locorum affinitas in euacuando per sanguinis missionem seruanda.	138
Longos morbos longa indigere curatione.	506
Lubelli proxenetæ filius trium annorum à veribus liberatur.	552
Lucas Bonaventura Camoratenfis ab angina liberatur.	109
Lucas à Castello febre pituitosa laborans, & quindec	

INDEX.

quindecim vermes per os emittens curatur.

102

<i>Lunaticus morbus.</i>	449
<i>Lupi intestinum.</i>	57
<i>Lupinum stercus.</i>	ibid.
<i>Lusitanos sub æquinoctiali commercia exerce- re & vivere.</i>	72

M

M <i>Acatrones.</i>	496
<i>Macer.</i>	500
<i>Marcellinus in febrem ephemeram Ancona in- currens sanatur.</i>	350
<i>Magnus morbus.</i>	452
<i>Malacia affectio cur dicta.</i>	297
<i>Malagranata acida</i>	269
<i>Malum cotoneum.</i>	371
<i>Malum punicum.</i>	ibid.
<i>Mantuanus aer.</i>	495
<i>Manuel Barbosius pleuritide correptus sana- tur.</i>	225
<i>Manuel Lindus astrorum cognitione floren- tissimus.</i>	437
<i>Marasmodes febres ex quarum genere sint.</i>	
26	
<i>Marasmus calidus & siccus.</i>	31
<i>Marasmus morbus incurabilis.</i>	25
<i>Marasmus siue tabes absoluta.</i>	30
<i>Marasmo affectorum forma qualis.</i>	ibid.
	<i>Marga</i>

I N D E X.

<i>Margarella Scallia mulier biliosa pituitam viscidam in ventriculi cavitare congestam habens, curatur.</i>	401
<i>eius filia octodecim annorum à fluore muliebri liberatur.</i>	404
<i>Margarita preparata</i>	262
<i>Maria Abaldouinis nobilis Florentina.</i>	218
<i>Marius trigintaquinque annorum, ingēti capitis dolore post oculum confossum superueniente correptus sanatur.</i>	47
<i>Martio panis purgatorius.</i>	447
<i>Massalote medicamentum.</i>	327
<i>Mater puerorum cur epilepticus morbus dicitur</i>	442
<i>Medicamentum epotum, & breui euomitum, quomodo operetur & euacuet.</i>	577
<i>Medicamentum multis de causis prauos humores commouere, sed non euacuare</i>	580
<i>Medicamentum purgatorium quibus de causis vomitū, & anima subuersionē excitet</i>	581
<i>Medicamentum topicum hemorrhoidarū dolorem sedans</i>	86
<i>Medicamenta ad carbunculos ab Asclepiade prodita.</i>	326
<i>Medicamenta corrodentia & absumentia ulcerum sordidorum putrilagines.</i>	543
<i>Medicamenta melancholiam mitigantia & euacuantia vbi querenda.</i>	130
	<u>Medusa</u>

I N D E X.

<i>Medicamenta purgãtia in Tenefmo per os mi- nimè exhibenda.</i>	337
<i>Medicamenta stuporem inducentia, tribus de causis potiffimum dari.</i>	307.308
<i>Medicus priusquam ad agrotum veniat, quid faciendum.</i>	55
<i>Medicus Zoratensis.</i>	268
<i>Medici intentio in curatione febris pestilentis quæ esse debeat.</i>	ibid.
<i>Medici parum in anatomia verfati taxantur.</i>	441
<i>Medicorum prifcorum in tractandis agrotis diligentia.</i>	535
<i>Medicorum fcriptorum loca de phthiriasis cu- ratione.</i>	216
<i>Mela.</i>	68
<i>Melancholia duas fpecies naturales, per adu- ftionem innaturales fieri quomodo intelli- gendum.</i>	491
<i>Melancholiae flatuofa hypochondriacæ, fiue præ- cordialis curatio.</i>	530
<i>Melancholiae hypochondriacæ caufa.</i>	532
<i>Melancholicarum affectionum variarum, fi- mùlque pugnantium temperamētorum va- riorum in membris curatio.</i>	414
<i>Melancholicum fiue atrum excrementum cur dictum.</i>	598
<i>Melancholicos natura ingeniofiffimos effe</i>	298
	<i>Meles</i>

INDEX.

Morbi Gallici repente euenientis cura.	509
Morborum acutorum an aliqui sine febre continua dari possint.	144
Morbis affecti qui minus periclitentur.	103
Morena meretrix famosissima, è domo lapsa & contusa curatur.	52
Mortis certa prasagia.	582
Mortis contemplationem, & de ea eloquentiè summam esse philosophiam.	77
Moscabolia, uel mostacholia.	303
Motus animales, & quomodo in oculis fieri.	154
Motus arteriæ intermissionem periculosiorem esse aliis omnibus inæqualitatibus.	187
Motus & sensus simul quando pereant.	158
Motus membri alicuius sensu manente quomodo deperdatur.	157
Muliebris fluor quando accidat.	404
Mulier Antonitana monstrum peperit.	214
Mulier Chia quinquaginta annorum dysenteria uera laborans curatur.	465
Mulier cui sublimatum intra iusculum ad eius internecionem datum est, per vomitum sana euasit.	529
Mulieris febriëtis que cessante febre in anxietudines & animi deliquia uenerat curatio.	464
Mulieris nephritide, ac interdum Ischiadico dolore.	lore

I N D E X.

lore laborantis, & postea in natis inflatio- nem deuenientis curatio.	550
Mulier nobilis ad mare habitans in alopeciam incurrens curatur.	382
Mulieris nobilis podagra laborantis cum men- sum optima respondentia curatio.	528
Mulier Veneta febre cum symptomatis corre- pta curatur.	326
Mulier utero gerens, solo tonitru exaudito & horribili quodam spectaculo viso infansem abortiuit.	100
Mulieris abortientis curatio.	530
Mulierum parientium varia exempla.	583
Mulieres gravidas octauo mense semper affli- ctiones pati.	584
Muli pisces.	498
Mulsa & dulcia varia iocinososis cur inimi- ca.	371
Mundini commendatio.	533
Mundini error de humore in pericardio cõtecto notatus.	173
Muse medici antiqui remedium,	395
Musca.	413
Muscerda.	ibid.
Musculum nõ omnem desinere in tendonẽ.	155
Musculus vnde constet, quis ve eius vsus.	153
Musculum non sensus sed motus esse instrumẽ- tum, quomodo intelligendum.	154

I N D E X.

<i>Musculi in buccam descēdentes duo à colli spi- na ortum trahunt.</i>	613
<i>Musculi suo motu voluntario quomodo mo- ueantur.</i>	146
<i>Musici varias imaginationes habentis cura- tio.</i>	212
<i>Myosotis.</i>	413
<i>Myrtus.</i>	22

N

N atura circa nervorum distributionem scopi tres.	148
<i>Naturalis atra bilis siue naturalis melācholia species duae.</i>	490
<i>Naturalem arteriae motum sanitatem referre: nitiosum, morbum: omnino intermissum, mortem.</i>	182
<i>Nervus unde.</i>	147
<i>Nervus punctus quando vim Euphorbii ferre possit.</i>	139
<i>Nervum punctum cute diuisa & aperta, vel per directum casum medicamentorum pra- patentium vires ferre non posse.</i>	140
<i>Nervi optici.</i>	148
<i>Nervi voluntarij.</i>	153
<i>Ligamentales.</i>	ibid.
<i>Nervorum coniugationes.</i>	149
<i>Nervorum distributio arti & providentia de- betur.</i>	613

Nervorum

INDEX.

Nervorum faciei tertia coniugatio & origo.
ibid.

Nervorum septem pariū ex cerebro ortus. 249

Nervorum mollium & durotorum varius ortus.

151

Et usus, *ibid.*

Nervorum substantia. 147

Nervorum tria genera. 152

Nervos lx. à spinali medulla oriri. 149

Nervis vulneratis aut punctis, quæ mala oboriantur. 138

Nidus hirundinum per se totus angina conuenit. 620

Discussorius est. *ibid.*

Nodus adipinus. 355

Nodi. *ibid.*

Nodos corporis Plinium articulos vocasse. 516

517

Norduegij. 70

Nymphaea. 413

O

O *Breclatorum auarorum taxatio.* 514

Oceanus omnium rerum vt Hesiodo & Homero placet parens. 60

Octauus mensis pregnantibus, qualis habeatur. 584

Oculus dexter robustior sinistro est, dixit Hippocrates. 645

I N D E X.

Oculi doloris cum rubedine curatio.	526
Oculorum affectiones & earū cura apud Hippocr. & Gal. vbi quærenda.	570
Oleum cydoniorum.	15
Oleum scorpion.	400
Oleum vitriolum.	543
Oleum lilinum.	400
Omentum.	220
Omentum extra prominens, an statim abscindendum, vel ad suum locum reducendum.	
ibid.	
Omentum extra emissum cur facile putrescat.	
ibid.	
Omenti per ventris vulnus extra emissi curatio.	219
Odoratus sensorium.	78
Ophiasis initium & latitudo quanta.	416
Ophiasis morbus vnde nomē traxerit.	415. 416
Ophiasim morbum eundem cū alopecia Galenum fecisse.	415
Ophiasis vnde proveniant.	414
Ophthalmia quid.	507
Opticos nervos ab Amato nunquam caecos aut perforatos visos esse.	150
Orbis novi inquilinos propter regionum in eo temperiem ad longissimam vitæ atatem peruenire.	71
Organa vocis.	133
Oris	

INDEX.

Oris distorsio quomodo eueniat, & quibus modis.	609
Os de corde cerui.	270
Ostium connexionem nullam ab arthritide intactam atque immunem esse posse.	520
Oui vitellus.	406
Oua frixa.	400
Oxymel squilliticum simplex ante purgationē dari posse.	453
Oxymellitis scillitici apud Mesuen triplex descriptio.	454
Oximel Iulianum.	ibid.
Oxyfacchara.	269

P

P Alpitatio cordis.	171
Palustris lenticula.	388
Panitius Mantuanus.	484
Papula.	86
Papularum materia.	87
Paralysis ab epileptica accessione cur oritur.	448
Paralysis an ex epilepsia veluti apoplexia oriri possit.	447
Parastate.	410
Parenchymata.	25
Parietaria oleo frixa.	399
Partes dextras sinistris robustiores esse Hippocrati.	645

I N D E X.

<i>Partes solida.</i>	20
<i>Paulus Aegineta amantium affectiones ubi exactissimè depingat.</i>	214
<i>Pauli Aegineta & Galeni loci contrarij de sanguinis missione pro erysipelate curando conciliantur.</i>	389
<i>Paulus Aegin. Galeni simia.</i>	24
<i>Paulus Aegineta, quibus medicamentis ster- nutationem sedare doceat.</i>	381
<i>Pauli Aegineta de angina locus</i>	113
<i>Paulum Aeginetam omnia sua ex Galeno de- sumpsisse</i>	137
<i>Paulus Crassus Patavinus.</i>	493
<i>Pellis humana ad tectoria ob pororum latitu- dinem inutilis.</i>	646
<i>Pellis humana qualis reddatur apparatus.</i>	645
<i>Pepones apud Galenū hodie citrullus esse</i>	497
<i>Pestilens febris à putrida quo pacto differat.</i>	21
<i>Pestilentis febris subiectum.</i>	ibid.
<i>Petrus crinitus ex Criniti illius docti Floren- tini familia, febre continua cum erysipelate ulcerato laborans sanatur.</i>	525
<i>Phalaris herba.</i>	400
<i>Pherecides phthiriasi interiit.</i>	217
<i>Philippus Munius Coimbrensis.</i>	437
<i>Philippi Chirurgi ingratitude taxata.</i>	ibid.
<i>Philo medicus Tarsensis.</i>	115
<i>Philonis medicamenti drachmas duas, cur au- tor</i>	107

I N D E X.

- ter egroto dederit. 115
- Philonium ante sex à compositione menses vel
securius ante annum non vtendum. ibid.
- Philonium antidotum à Philone medico Tar-
sensi dicitur. 115.626
- Philonium aut quodcunque aliud opiatum,
quando propinandum 115
- Philonium Mesue à Philonio per Galenum
citato differre ab euphorbio. 627
- Philonium Persicum à Mesue descriptum, ad
que conueniat. 116
- Philonij descriptio apud Galenum vbi habea-
tur. 116
- Philonij dosis in pueris item robustis. 115
- Phthiriasis morbus quibus partibus corporis
familiaris. 216
- Pica morbus cur dicatur. 294
- Picrocholos calidos & siccos esse. 636
- Pilorum corruptio vnde. 414
- Pinguedines in vrina quandoque non esse ma-
las, sed potius caloris naturalis victoriam in
sanis corporibus ostendere. 37
- Pistrix ad portum agens, febre correpta cura-
tur. 559
- Pituite eruptiones. 86
- Pituite viscida in ventriculi cavitare congesta
curatio. 408
- Pituitosa febre laborantis & quindecim ver-

I N D E X

<i>mes per os emittentis curatio.</i>	102
<i>Plato Phthiriasi interit.</i>	67
<i>Plenitudo duplex.</i>	408
<i>Plenitudo ad robur, siue ad vires.</i>	409
<i>Plenitudo ad vasa duplex.</i>	408
<i>Plethora.</i>	409
<i>Plethora ab egrotantis habitudine vnde dignoscatur.</i>	557
<i>Plethora vnde deprehendatur.</i>	83
<i>Pleuritica puella curatio.</i>	253
<i>Pleuritici per lotium saniem emittentis curatio.</i>	249
<i>Pleuritici per lotium quomodo saniem emittant.</i>	252
<i>Pleuriticos in 14 diebus si non purgantur in suppurationem incidere.</i>	600
<i>Pleuritis exquisita qua.</i>	252
<i>Pleuritidis membranam costas succingentem exteriorem, & musculos intercostales exteriores occupantis curatio.</i>	242
<i>Pleuritidis seu curatio.</i>	616
<i>Pleuritidis vera & exquisita signa.</i>	244
<i>Cause,</i>	245
<i>Pleuritide affectus in rure curatur.</i>	613
<i>Plinius notatus.</i>	201
<i>Podagra.</i>	517
<i>Podagra ab arthritide quomodo distet.</i>	519
<i>Podagra curata sola praxisione.</i>	44
<i>Podago</i>	

I N D E X.

<i>Podalirium & Machaona, in Troiano bello</i>	
<i>Græcis per artem chirurgicam maximum</i>	
<i>prestuisse auxilium.</i>	573
<i>Polyida pastillus splragis dictus.</i>	325
<i>Porracea bilis vnde</i>	422
<i>Portulaca.</i>	387
<i>Potio ad scirrhum hepatis.</i>	126
<i>Potio contra sitim.</i>	131
<i>Potiones febricitantibus & languentibus fri-</i>	
<i>gidas Galenum concessisse.</i>	375
<i>Praefectus Bergantini nauigij vir omnium, quos</i>	
<i>Amatus vidit robustissimus, à febre putrida</i>	
<i>continuo affligente liberatur.</i>	117
<i>Pregnantibus familiare vitium.</i>	293
<i>Proficiscentes ex regione contraria, & in alte-</i>	
<i>ram venientes saepe non solum egrotare,</i>	
<i>sed etiam mori,</i>	70
<i>Prussia ciuitas vltra Constantinopolim.</i>	418
<i>Pruteni.</i>	70
<i>Psyllium.</i>	387
<i>Pterygij, id est, vnguis in oculo curatio.</i>	281
<i>Puella à strumis liberata.</i>	210
<i>Puella qua aqua ebullienti fuit excocta cura-</i>	
<i>tio</i>	472
<i>Puer Altarasij variolis serpentibus correptus</i>	
<i>sanatur.</i>	84
<i>Puer Brudorum vidua filius curatur.</i>	554
<i>Puer ex monte securo curatur.</i>	604
	<i>Puer</i>

I N D E X.

<i>Puer morbo pulicari absque febre correptus sanatur.</i>	254
<i>Puer 8 annorū ex fenestra lapsus curatur.</i>	50
<i>Puer vrinae suppressione laborās curatur.</i>	399
<i>Pueri cuiusdam absque externa causa faciem tumentem habentis, curatio.</i>	321
<i>Pueri cuiusdam ob variolas oculos clausos per triduum habentis curatio.</i>	93
<i>Pueri cuiusdam mensium sedecim continuo febrientis curatio.</i>	83
<i>Pueri febrem continuam patientis curatio.</i>	83
<i>Pueri variolis virēibus & magnis affecti curatio.</i>	97
<i>Puerorum etates in calidiorē & sicciore temperaturam verti.</i>	461
<i>Puerorum intermittentes pulsus, cur minus periculosi quam iuuenum.</i>	181
<i>Pueris an mittendus sanguis.</i>	205
<i>Pulicare Symptoma.</i>	555
<i>Pulicaris morbi absque febre curatio.</i>	254
<i>Pulmo vnde alatur.</i>	200
<i>Pulmonis nutrimentum quale.</i>	ibid.
<i>Pulmonum preseruatō in variolis.</i>	78
<i>Pulsus intermissionis causae.</i>	184
<i>Pulsus intermittētis explicatio.</i>	181. 182
<i>Pulsuum temperatissimū opt. naturae, aliorum omnium regulam & mēsuram existere.</i>	188
<i>Pulsuum dignoscēdorum ratio ad quam regulam</i>	lam

I N D E X.

<i>ſam dirigenda.</i>	589
<i>Pulſus raros intermittētibus finitimos eſſe.</i>	187
<i>Pulvis contra lumbricos & vermes.</i>	347
<i>Purgatorium diacidonites.</i>	445
<i>Putrida febris ſubiectum.</i>	28
<i>Pythagoras primus philoſophus.</i>	180
<i>Q</i>	
<i>Q</i> uartana continua curatio.	520
<i>Quartana correptos, epilepſia non cor- ripi.</i>	452
<i>Quartum clima an quinto temperatius.</i>	66
<i>R</i>	
<i>R</i> abbinus Moſes.	423
<i>Radix meu.</i>	400
<i>Raguſinus phlegmone laborans ſanatur.</i>	527
<i>Raguſinus puer 14 ann. cephalæa cum febre laborans curatur.</i>	227
<i>Ramentum unicornis.</i>	270
<i>Rancomi illuſtris filius ſcauola.</i>	642
<i>Raphanus.</i>	413
<i>Recidiva in quinto die per ſudorem termina- ta.</i>	272
<i>Recidivantis curatio.</i>	468
<i>Regiones tēperatas homines tēperatos, diſtem- peratas vero diſtemperatos producere.</i>	68
<i>Retē.</i>	16
<i>Rhaponticum.</i>	304
<i>Rhodium civitatem calidiſſimam eſſe.</i>	63
<i>Riſea.</i>	

I N D E X:

<i>Ricca mulier vidua curatur.</i>	617
<i>Roma à Plin & Galeno vbi commendata.</i>	
67	
<i>Roma cur destillationibus obnoxia.</i>	61
<i>Rome eleuatio.</i>	59
<i>Roma omnia febrè Vlisiponi tritiqua habere.</i>	
61	
<i>Ros.</i>	29
<i>Ros sueroralis humiditas.</i>	30
<i>Rosatus curatus.</i>	634
<i>Rubea infectiones.</i>	85
<i>Rubum viticosum Hispanos raxam parillam vocare.</i>	516
<i>Rumex hortensis, spinachia vulgò dicta.</i>	497
<i>Rustici Italiae Hispanis pralati.</i>	557
<i>Rutheni.</i>	70
S	
S <i>accharum in Lusitaniam vnde transfera- tur.</i>	66
<i>Sacculus cordis.</i>	171
<i>Sacer & diuinus morbus, cur à Platone epile- psia vocetur.</i>	449.450
<i>Safetum ciuitas.</i>	520
<i>Salomon à Camarino ventriculi dolorem in- gentem patiens curatur.</i>	566
<i>Salmaticum celeberrimum Hispaniarum stu- dium.</i>	458
<i>Salsamentarius febre nocturna miti & lente corre</i>	

INDEX.

<i>corruptus sanatur.</i>	337
<i>Salustius Burgesius.</i>	234
<i>Sandaracha.</i>	413
<i>Sancterenam Tagum auriferum flumen praeterlabi.</i>	579
<i>Sancti Barolitani opusculum.</i>	544
<i>Sanguis copiosus in febris sanguineis curmittendus.</i>	462. 463
<i>Sanguis hircinus.</i>	400
<i>Sanguis melancholicus.</i>	490
<i>Sanguis quatuor modis ex vena vel arteria effluere potest.</i>	603
<i>Sanguinis missio ex aduersa parte vituperanda.</i>	139
<i>Sanguinis missione carbunculo infecti quomodo euacuandi.</i>	397
<i>Sanguinis narium fluxiones rebelles quomodo sistenda.</i>	522
<i>Sanguinem constringentia.</i>	432
<i>Saphatum.</i>	416
<i>Saphena.</i>	284
<i>Sapientiam propter seipsam expetendam esse, non propter lucrum.</i>	57
<i>Sauic hordei.</i>	78
<i>Saxiphraga.</i>	400
<i>Scabiei & alopecia curatio.</i>	418
<i>Scilla.</i>	453
<i>Scillam esse venenosam & letiferam.</i>	455
<i>Scilla</i>	Scilla

INDEX.

Scillitici medicamenti secundum Galen. præparatio.	453
Scirrhi in iecinore curatio.	195
Scordion	131
Sectio frontis venæ item narium venæ ad quid utilis.	316
Selaas.	355
Semen quomodo ad matricem deferatur.	400
Semperuiuum.	387
Senecta ex morbo.	34
Senectutis hectica.	ibid.
Senium ex morb.	ibid.
Sentire.	157
Qu. Serenus poeta stomachum tanquã corporis totius principem & regem descripsit.	331
Serpentes omnes sub Tyria nomine Arabes comprehendisse.	415 416
Sicciores homines cur potissimum hectica secundi generis corripiantur.	22
Signa attestantia pleuritim occupare membranam internam & externam.	599
Signa ex pulsibus cur ab Hippoc. omissa.	193
Signa futurarum variolarum.	84
Signa in marasmo affectis qua maximè letalia.	330
Similaria corpora.	26
Simon scabie & alopecia laboras curatur.	411
Simplicium naturam mutuo quasi nexu cum metho	metho

I N D E X.

<i>methodo curatoria connecti.</i>	20
<i>Simulantis se agrotare curatio.</i>	635
<i>Sinapi.</i>	413
<i>Sinister puer cur dexter non fiat.</i>	643
<i>Sinistra manus firmior est ad scutum tenendum dextra verò ad omnia agilior.</i>	645
<i>Sinarum radices diuinum decoctum.</i>	510
<i>Sircion.</i>	497
<i>Smaragdus gemarum nobilissimus lapillus.</i>	269
<i>Smegma ad cicatricem inducendam.</i>	434
<i>Solanum.</i>	287
<i>Soleima febre acuta maligna, cum parotidibus correptus sanatur.</i>	209
<i>Somnus quomodo euocatur.</i>	607
<i>Somnus vnde.</i>	488
<i>Somni vene.</i>	317
<i>Spasmus Cynicus sive Caninus.</i>	612
<i>Spina medulla corpus cui simile.</i>	148
<i>Spinalis medulla cerebri riuus.</i>	147
<i>Splen vnde alatur.</i>	200
<i>Splenis carnem à pulmonis longè differre.</i>	199
<i>Sputum facilitantia.</i>	623
<i>Stella mons.</i>	68
<i>Sternus amētum quomodo Aristoteles in Pro- blematis in totum lenare, vel saltem mi- nuere doceat.</i>	380
<i>Sternutamentum vnde fiat.</i>	379
<i>Sternutationis assidua curatio.</i>	378

INDEX.

<i>Sternutationis causa.</i>	379
<i>Stirpes duplici de causa corrumpi.</i>	414
<i>Stomachale scutum ad ventriculi malam in- temperiem propulsandam.</i>	302
<i>Stomachū cur medium locum occupet.</i>	331
<i>Stomachi erosionum curatio.</i>	193
<i>Stomachi os priscos cor appellasse.</i>	332
<i>Stomachi subuersionis, nauſea, & podagra si- mul affligentium cura.</i>	509
<i>Stroganus aurifex curatur.</i>	634
<i>Strumis sues potissimum infestari.</i>	210
<i>Sublimatum.</i>	543
<i>Succus melancholicus.</i>	490
<i>Succi opt. expressio, ad vētriculū imbecillū.</i>	306
<i>Sudoris causa.</i>	120
<i>Suedi.</i>	70
<i>Suffumigium ad dysenteriam.</i>	467
<i>Suffumigium ex myrica coma.</i>	97
<i>Sugillata.</i>	53
<i>Sylla phthiriasi interit.</i>	217
<i>Syluij Parisiensis commendatio.</i>	581
<i>Symptomatum euenientium ante primam mē- suum eruptionem cura.</i>	348
<i>Symptomatum ex plenitudine ad vasa dicta, simulque multo semine genitali abundantis obortorum curatio.</i>	407
<i>Symptomatum que sunt ex obortu pueri su- borta curatio.</i>	530
	Syn

I N D E X.

<i>Syncopis quid.</i>	120
<i>Syncopis & lypothymia discrimen.</i>	ibid.
<i>Synochus febris quos inuadere solet.</i>	108
<i>Syrupus ad stomachum.</i>	96
<i>Syrupus de acetositate citri.</i>	269
<i>De acetositate lymonis.</i>	ibid.
<i>De succo acetosæ.</i>	ibid.
<i>Syrupus deribes.</i>	ibid.
<i>Syrupi ad scirrhum hepatis.</i>	196
<i>Syrupos acetosos vitandos esse in melancholicorum morborum curatione.</i>	502

T

T <i>Abida febris.</i>	27
<i>Tabora nobilis, Vlyssipponæ phthiriasi periit.</i>	217
<i>Tabula Amati de ossibus.</i>	116
<i>Tactus sensus in quo fiat.</i>	160
<i>Talparies.</i>	211
<i>Tamarindi</i>	269
<i>Tapsiam cera mixtâ hypopiasmata sanare</i>	53
<i>Temperies optata in homine quid efficiat.</i>	70
<i>Tendones.</i>	155
<i>Tenesmus vnde.</i>	333
<i>Et quid.</i>	337
<i>Tenesmi cause.</i>	330
<i>Descriptio.</i>	337
<i>Etymologia.</i>	ibid.
<i>Terebellum hodiernum ad capitis fracturas, à priscorum terebello differre.</i>	166

I N D E X

<i>Terebelli vsus in capitis fracturis qualis.</i>	166
<i>Termentariis abstersus.</i>	512
<i>Terra sigillata communis.</i>	269
<i>Tertiana curatio in qua initio paroxysmi patientem Amatus cibabat</i>	635
<i>Tertiana duplicis continua curatio.</i>	155
<i>Thapsia.</i>	413
<i>Theriaca vera</i>	269
<i>Theophrastus vir ingenio plusquam humano preeditus.</i>	68
<i>Thomas à Vetula.</i>	417
<i>Sanc. Thomæ insulam æquinoctio subiaccere.</i>	66
<i>Tinea morbus, an sit Græcorum ophiasis.</i>	415
<i>Tinea quid</i>	ibid.
<i>Tinesmi siue tenesmi cura.</i>	162
<i>Titij commendatio.</i>	41
<i>Topicum medicamentum scabiei crustis & lepore conueniens.</i>	128
<i>Torpentis ac stupidi signum.</i>	191
<i>Torporem inferentia medicamenta neque recentia, neque vetera danda esse.</i>	630
<i>Torporem inferentia medicamenta tria postulare, quæ medicis obseruanda sunt.</i>	627
<i>Troctæ piscis, ab Ausonio salar dictus.</i>	498
<i>Tunetum.</i>	436
<i>Turunda.</i>	496
<i>Tyberis fluiuius olim Albulæ dictus.</i>	60
<i>Tyria Arabum.</i>	415
	VATIC

I N D E X.

V

- V**arices vnde oriantur. 128
- Variola si crustam genuerint quid faciendum. 97
- Variola vt citò erumpant decoctiones varia. 76
- Variolarum diuersitas. 79
- Variolarum & morbillorum curatio. 73
- Variolarum futurarum signa. 84
- Variolarum materia. 87
- Variolis aut morbillis affecti, quomodo tractandi. 74. 80
- Variolis & morbillis affectis, quibus interdici debeat. 99
- Vena sectionem in raucedine cum febre completa periculosissimam esse. 133
- Vena apoplectica. 317
- Vena iugulares. ibid.
- Vena somni. ibid.
- Venetiarum ciuitatis encomium. 270
- Venetiarum ciuitas quo morborum genere potissimum infestetur. ibid.
- Venetis cur plures spectentur senes quam in aliis ciuitatibus. 69
- Venetorum medicorū cōtra lumbricos & vermes conditum. 347
- Venetos vita longitudine Anglos & Danos longè superare. 69

I N D E X.

<i>Ventris musculi.</i>	153
<i>Ventriculi fastidium seu appetentia vnde.</i>	268
<i>Ventriculi os cur à veteribus cor appellatum.</i>	
332	
<i>Ventris dolor ob durum retentum stercus</i>	477
<i>Ventris fluxus cur non statim cohibendus.</i>	316
<i>Vesalius notatus.</i>	248
<i>Vesicula duriuscula & nigricantis supra dentem enata extirpatio.</i>	469
<i>Vibices.</i>	153
<i>Victus ratio subtilior & exquisitior quibus morbis potissimum debeat.</i>	598
<i>Vigilia vnde.</i>	487
<i>Vinum Albanum quale.</i>	553
<i>Vinum omne calidum esse, an simpliciter verum.</i>	554
<i>Vini vera definitio.</i>	553
<i>Violaria.</i>	388
<i>Viris magis intorqueri vesicae collum quam mulieribus.</i>	438. 439
<i>Virgilius quomodo zonas descripserit.</i>	172
<i>Viribus ob morbum destituti quomodo tractandi.</i>	115
<i>Virtus specifica.</i>	578
<i>Vitellinabilis vnde.</i>	491
<i>Ulceris antiqui in crure cura.</i>	544
<i>Ulcerum Gallicorum in genu obortorum curatio.</i>	542
	Ulce

INDEX.

<i>Ulcus quæ sunt ex morbo Gallico contracta curatio.</i>	43
<i>Ulyssipponis verbi laus & commendatio.</i>	60
<i>Ulyssipponenses maiori ex parte iuvenes adhuc vitam cum morte commutare.</i>	87
<i>Umbilicus veneris.</i>	337
<i>Unguentum ad iecur. 504 ad lienem.</i>	505
<i>Unguentum ad scirrhum hepatis.</i>	596
<i>Unguentum ex cerusa.</i>	97
<i>Unguentum molle pro membris hæcticorum inungendis.</i>	15
<i>Unguenti de bdelio compositio.</i>	443
<i>Vocis organa.</i>	133
<i>Vollus lanio vulneratus in capite, curatur.</i>	384
<i>Vomitorium contra venenum.</i>	595
<i>Vomitorium medicamentum.</i>	45.95
<i>Vomitorium ad pituita viscida euacuationem.</i>	408
<i>Urina hæcticorum qualis.</i>	36
<i>Urinam ex lapilli obstructione non semper vni-formiter profui.</i>	422
<i>Urinam ex obstructione caruncularum semper eodem modo reddi.</i>	ibid.
<i>Urinam febribus pestilentialibus bonam sæpè apparere.</i>	262
<i>Ursinum ad ipem alopecias curare.</i>	412
<i>Uteri fluxus.</i>	404
<i>Vua præcisa.</i>	229
<i>Vulneris capitis curatio.</i>	161.384

INDEX.

Vulneris inter costas mendosas illati curatio.

475

Vxor à Tanro curatur. 606

Z

Z *Arxa parilla.* 516

Zirbus. 219

Zoaris de Angina locus. 113

Zoaris gloriosi de febre putrida sententia. 260

Zoaris error de humore in pericardio contento notatus. 172

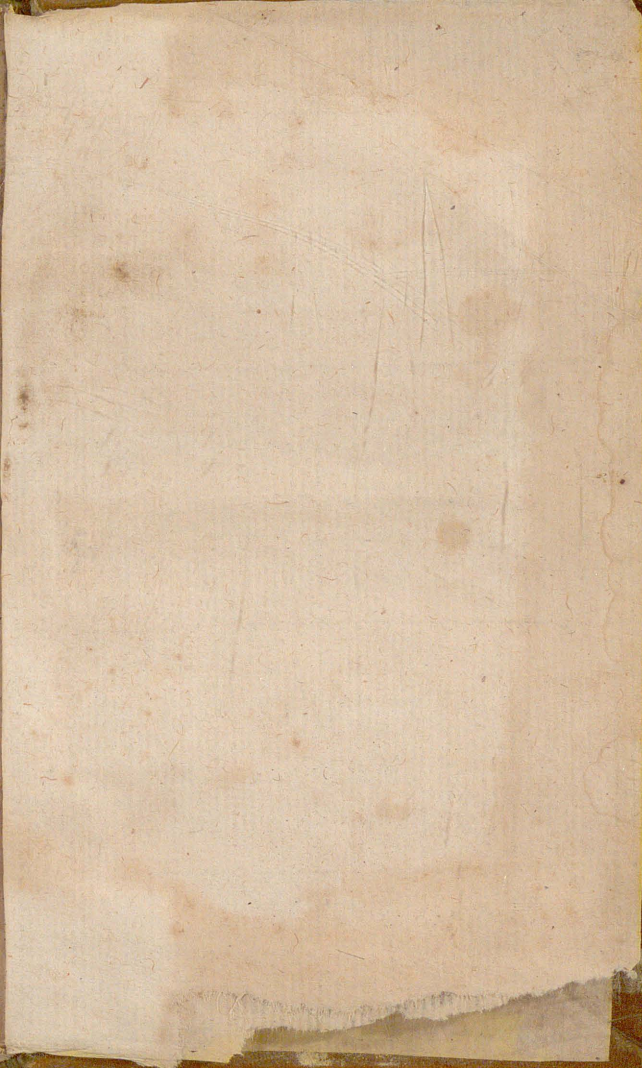
Zoarem in cruribus potissimum caneros nasci dixisse. 128

FINIS.

AD LECTOREM.

HAbes, candide lector, Amati illius Lusitani Centurias tertiam & quartam Lugdunensium bibliopolarum cura nunc primùm velut in enchiridium redactas, ac in manipulum coactas: breui quoque eadem enchiridij figura quintam accepturus, & (si aspirarint superi) etiam sextam: quippe quum author noster Amatus amari dignissimus, ea qua potest diligentia Curationum suarum omnium nihil omittere labore & sagat, hominum posteritati prodesse cupidus. Vale.

3.